

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE–UKRAYNA YEREL YÖNETİMLERİ
ARASINDA İŞBİRLİĞİ OLANAKLARI:
SAMSUN-ODESA ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

Danışman

Hazırlayan

Prof. Dr. Yusuf KARAKILÇIK Fatma Betül ŞENGÖNÜL KOZAK

MALATYA-2023

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE–UKRAYNA YEREL YÖNETİMLERİ ARASINDA
İŞBİRLİĞİ OLANAKLARI: SAMSUN-ODESA ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

Fatma Betül ŞENGÖNÜL KOZAK

Danışman

Prof. Dr. Yusuf KARAKILÇIK

MALATYA-2023

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Yusuf KARAKILÇIK danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım **“Türkiye–Ukrayna Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği Olanakları: Samsun-Odesa Örneği”** başlıklı tez çalışmasının, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımda yazıldığını ve yararlandığım tüm kaynakları hem metin içerisinde hem de kaynakça bölümünde uygun bir şekilde yerleştirdiğimi belirtir, onurumla doğrularım.

Fatma Betül ŞENGÖNÜL KOZAK

Malatya, 2023

TEŞEKKÜR

İngiltere’de burslu bir şekilde yüksek lisans eğitimi ve Türkiye’de ilkokuldan doktora eğitimim sonuna kadar ücretsiz bir şekilde eğitim almamı sağlayan Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Türk Milleti’ne,

Doktora eğitimim sürecinde ve çalışmanın her aşamasında değerli vakitlerini ayırarak bana yol gösteren, desteğini esirgemeyen, bilgisine ve hoşgörüsüne saygı duyduğum danışman hocam Sayın Prof. Dr. Yusuf KARAKILÇIK’a,

Tez izleme komitesinde yer alan, önemli katkıları ile tezimin niteliğinin artmasına yardımcı olan Prof. Dr. Hakan ÖZDEMİR ve Doç. Dr. Hasan YILMAZ’a,

Doktora eğitimim boyunca birçok konuda yardımlarını esirgemeyen ve her zaman destek olan değerli hocalarım Prof. Dr. Aydın USTA, Prof. Dr. S. Mustafa ÖNEN ve değerli akademisyen arkadaşlarıma,

Tezimin uygulama safhasında, görüşme talebimi kırmayan Ankara Büyükşehir Belediyesi, Antalya Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Samsun Büyükşehir Belediyesi, Kemer Belediyesi, Samsun Sanayi ve Ticaret Odası ve Karadeniz Ukraynalılar Derneği yetkililerine sonsuz teşekkürlerimi arz ederim.

Hayatımın her anında beni yalnız bırakmayan, bu süreçte hoşgörü ve sabrı ile beni destekleyen aileme ve eşime yürekten teşekkür ederim.

Fatma Betül ŞENGÖNÜL KOZAK

Malatya, 2023

ÖZET

TÜRKİYE–UKRAYNA YEREL YÖNETİMLERİ ARASINDA İŞBİRLİĞİ OLANAKLARI: SAMSUN-ODESA ÖRNEĞİ

Fatma Betül ŞENGÖNÜL KOZAK

Doktora Tezi

Danışman: Prof. Dr. Yusuf KARAKILÇIK

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yönetim Bilimleri Bilim Dalı

Günümüzde yerel yönetimlerin rolü, görev ve fonksiyonları geçmişe oranla giderek artmakta ve çeşitlenmektedir. Belediyeler ise kanunların izin verdiği ölçüde ya ulusal düzeyde ya da uluslararası düzeyde diğer belediyeler ile işbirlikleri geliştirerek bu zorlukların üstesinden gelebilmektedir. Belediyeler arası uluslararası işbirlikleri ile ülkelerin birbirlerini tanımaları, iyi uygulama örneklerini kendi belediyelerinde gerçekleştirmeleri, her geçen gün küreselleşmeye doğru giden yerel problemlerini uluslararası platformlarda yüksek sesle dile getirebilmeleri vb. sağlanmaktadır. Bu araştırmanın konusu, Türkiye’deki yerel yönetimlerin özellikle belediyelerin kent diplomasisini kullanarak Ukrayna’daki belediyelerle olan ilişkileri ve onlarla kurmuş oldukları kurumsal, kültürel, sosyal, teknolojik, ekolojik, ekonomik vb. alanlarda işbirlikleridir. Belediyelerin bu işbirliklerine neden ihtiyaç duydukları, kurulan işbirliklerinin ne kadar etkili ve verimli çalıştığı ve bu işbirliklerinin daha verimli olması konusunda neler yapılabileceği ise bu çalışmanın konusunu oluşturan diğer alt başlıklardır. Bu çalışma, yerel yönetimler arasındaki işbirliğini kardeş şehirler uygulamasından öteye taşımayı ve belediyelerin uluslararası işbirliğini artıracak etkili ve verimli yeni bir yerel yönetim modelini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemi doğrultusunda Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya, Samsun ve Kemer Belediyelerinin dış ilişkiler biriminde uzman ve birimden sorumlu yetkililere yüz yüze ve e-posta yoluyla yarı yapılandırılmış sorular yöneltilmiştir. Böylece belediyeler arası uluslararası işbirliği süreçleri hakkında detaylı bilgiye ulaşılmıştır. İçerik analizi sonucu elde edilen bulgular ile Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında etkili ve verimli bir işbirliği modeli oluşturulmuştur.

Anahtar Kavramlar: Yerel Yönetimler, Belediyeler Arası Uluslararası İşbirliği, Ukrayna, Kent Diplomasisi, Türkiye

ABSTRACT

COOPERATION OPPORTUNITIES BETWEEN TURKIYE–UKRAINE LOCAL GOVERNMENTS: THE CASE OF SAMSUN-ODESA

Fatma Betül ŞENGÖNÜL KOZAK

Ph.D. Thesis

Adviser: Prof. Dr. Yusuf KARAKILÇIK

Inonu University Institute of Social Sciences

Department of Political Science and Public Administration, Administrative Sciences

The roles, duties and functions of local governments are increasing and diversifying at the present time compared to the past. Municipalities can overcome these difficulties by developing cooperation with municipalities either at the national level or internationally to the extent permitted by law. It is ensured that countries get to know each other, good practice examples are realized in their own municipalities, they can voice their local problems which are moving towards globalization, on international platforms etc. through international cooperation between municipalities. The subject of this research is the relations of the local governments in Turkiye with the municipalities in Ukraine, especially by using the city diplomacy of the municipalities, and the institutional, cultural, social, technological, ecological, economic etc. cooperations they have established with them. The other sub-titles that constitute the subject of this study are why municipalities need these cooperations, how effectively and efficiently the established collaborations work and what can be done to make these collaborations more efficient. The study aims to move the cooperation between local governments beyond the implementation of sister cities and to reveal an effective and efficient new local government model that will increase the international cooperation of municipalities. In line with the qualitative research method, semi-structured questions were asked face to face and via e-mail to experts and officials in charge of the external relations unit of Ankara, Istanbul, Gaziantep, Antalya, Samsun, and Kemer Municipalities. Thus, detailed information was obtained about the international cooperation processes between municipalities. With the findings obtained as a content analysis, an effective and efficient cooperation model was created between Samsun and Odesa Municipalities.

Key Words: Local Governments, International Cooperation Between Municipalities, Ukraine, City Diplomacy, Turkiye

TÜRKİYE–UKRAYNA YEREL YÖNETİMLERİ ARASINDA İŞBİRLİĞİ
OLANAKLARI: SAMSUN-ODESA ÖRNEĞİ

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR	xvi

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA HAKKINDA TEMEL AÇIKLAMALAR

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Soruları	5
1.4. Araştırmanın Yöntemi	6
1.5. Araştırmanın Sunuş Sırası	8

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ	10
2.1. Kent, Diplomasi, Kent Diplomasisi ve Belediyeler Arası Uluslararası İşbirliği Kavramları	10
2.1.1. Kent.....	10
2.1.2. Diplomasi.....	13
2.1.3. Kent Diplomasisi.....	17
2.1.4. Belediyeler Arası Uluslararası İşbirliği	21
2.2. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliğini Etkileyen Faktörler	25

2.2.1. Tarihi ve Kültürel	25
2.2.2. Coğrafi	25
2.2.3. Ekonomik	26
2.2.4. Diğer.....	27
2.3. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Uygulama Türleri	28
2.3.1. Kardeş Kent (Sister/Twin City).....	29
2.3.2. Kent Eşleştirme (Town Twinning).....	31
2.3.3. Kentten Kente İşbirliği (City to City Cooperation).....	33
2.3.4. Sınır Ötesi İşbirliği (Cross-border Cooperation).....	34
2.3.5. Kent Ağları ile İşbirliği	35
2.3.5.1. Ulusal Kent Ağları ile İşbirliği.....	37
2.3.5.2. Bölgesel Kent Ağları ile İşbirliği.....	38
2.3.5.3. Küresel Kent Ağları ile İşbirliği.....	41
2.4. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Alanları	44
2.4.1. Kültürel.....	44
2.4.2. Sosyal	46
2.4.3. Ekonomi.....	47
2.4.4. Teknoloji-Akıllı Kent.....	48
2.4.5. Çevre	48
2.4.6. Barış ve İnsani Yardım	50
2.4.7. Markalaşma	51
2.4.8. Diğer Alanlarda İşbirliği	53
2.5. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Örnekleri	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE ve UKRAYNA'DA YEREL YÖNETİMLER ve ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

3.1. Yerel Yönetim ve Yerel Özerklik Kavramları.....	62
3.1.1. Yerel Yönetim	62
3.1.2. Yerel Özerklik	66
3.2. Türkiye ve Ukrayna'da Yerel Yönetimler	70
3.2.1. Türkiye'de Yerel Yönetimler	70

3.2.1.1. İl Özel İdaresi	72
3.2.1.2. Belediye	73
3.2.1.3. Köy	77
3.2.2. Ukrayna’da Yerel Yönetimler	78
3.2.2.1. Yerel Devlet İdareleri	84
3.2.2.2. Yerel Özyönetimler	87
3.2.2.2.1. Bölgesel Düzeyde Yerel Özyönetimler	90
3.2.2.2.2. Belediye Düzeyinde Yerel Özyönetimler	91
3.3. Türkiye ve Ukrayna Yerel Yönetimlerinin Uluslararası İşbirliğinin Hukuksal Çerçevesi.....	95
3.3.1. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliğinin Hukuksal Çerçevesi.....	95
3.3.1.1. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı.....	95
3.3.1.2. 1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun	98
3.3.1.3. 3335 Sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun.....	98
3.3.1.4. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu	99
3.3.1.5. 5393 Sayılı Belediye Kanunu	100
3.3.1.6. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu	101
3.3.1.7. 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	102
3.3.1.8. 5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu	102
3.3.1.9. Samsun Büyükşehir Belediyesi Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği.....	103
3.3.1.10. İçişleri Bakanlığı’nın Kardeş Şehirlerin Kuruluşunu Geliştirmek Amacıyla Yayınlamış Olduğu 2005/36 ve 2005/62 Sayılı Genelgeleri	104
3.3.1.11. Yurt Dışında Yürütülen Faaliyetlerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar 2019/26 Sayılı Genelge	105
3.3.1.12. Maliye Bakanlığı’nın 26.03.2002 Tarihli ve 390 Sayılı Görüşü.....	106

3.3.2. Ukrayna’da Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliğinin Hukuksal Çerçevesi.....	106
3.3.2.1. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı.....	106
3.3.2.2. Yerel Özyönetim Kanunu	107
3.3.2.3. Yerel Devlet İdareleri Kanunu	108
3.3.2.4. Sınır Ötesi İşbirliği Kanunu.....	108
3.3.2.5. Bölgesel Toplulukların İşbirliği Kanunu	109
3.4. Türkiye ve Ukrayna’da Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Uygulama Örnekleri	110
3.4.1. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Uygulama Örnekleri	110
3.4.2. Ukrayna’da Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Uygulama Örnekleri	116

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE-UKRAYNA İLİŞKİLERİ

4.1. Merkezi Düzeyde Türkiye-Ukrayna İlişkileri	125
4.2. Yerel Düzeyde Türkiye-Ukrayna İlişkileri.....	136
4.2.1. Türkiye-Ukrayna Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği Örnekleri.....	147
4.2.1.1. Ankara-Kiev, Kharkiv ve Dnipro Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği.....	147
4.2.1.1.1. Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi Hakkında Genel Bilgiler	147
4.2.1.1.2. Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi’nin Çalışmaları.....	151
4.2.1.1.3. Ankara B.B.’nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri.....	167
4.2.1.2. İstanbul-Odesa Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği	172
4.2.1.2.1. İstanbul B. B. Dış İlişkiler Birimi Hakkında Genel Bilgiler	172
4.2.1.2.2. İstanbul B. B. Dış İlişkiler Birimi’nin Çalışmaları	175
4.2.1.2.3. İstanbul B.B.’nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri.....	191
4.2.1.3. Gaziantep-Kharkiv Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği	195
4.2.1.3.1. Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi Hakkında Genel Bilgiler ..	195
4.2.1.3.2. Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi’nin Çalışmaları	199
4.2.1.3.3. Gaziantep B.B.’nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri	211

4.2.1.4. Antalya-Lviv Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği.....	219
4.2.1.4.1. Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi Hakkında Genel Bilgiler	219
4.2.1.4.2. Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi'nin Çalışmaları	221
4.2.1.4.3. Antalya B.B.'nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri	232
4.2.1.5. Kemer-Truskavets ve Yuzhny Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği.....	236
4.2.1.5.1. Kemer B. Dış İlişkiler Birimi Hakkında Genel Bilgiler.....	237
4.2.1.5.2. Kemer B. Dış İlişkiler Birimi'nin Çalışmaları.....	237
4.2.1.5.3. Kemer B.'nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri.....	242

BEŞİNCİ BÖLÜM

ANKARA, İSTANBUL, GAZİANTEP, ANTALYA VE KEMER BELEDİYELERİNİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN ANALİZİ ve TARTIŞMA ve SAMSUN-ODESA YEREL YÖNETİMLERİ ARASINDA İŞBİRLİĞİ OLANAKLARI

5.1. Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin Uluslararası İşbirliğine İlişkin Analiz ve Tartışma	250
5.1.1. Veri Toplama ve İşleme Araçları	250
5.1.2. Verilerin Analizi	252
5.2. Samsun-Odesa Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği Olanakları	280
5.2.1. Samsun-Odesa Yerel Yönetimleri Arası İşbirliğinin Amacı	280
5.2.2. Samsun-Odesa Yerel Yönetimleri Arası İşbirliğinin Hukuksal Çerçevesi.....	280
5.2.3. Samsun-Odesa Yerel Yönetimleri Arası İşbirliğini Kolaylaştırıcı Faktörler.....	285
5.2.4. Samsun-Odesa Yerel Yönetimleri Arası İşbirliği Alanları.....	286
5.2.4.1. Kurumsal	287
5.2.4.2. Kültürel.....	291
5.2.4.3. Sosyal.....	293
5.2.4.4. Barış ve İnsani Yardım	294
5.2.4.5. Ekoloji	294
5.2.4.6. Turizm	295

5.2.4.7. Ekonomi.....	298
5.2.4.8. Diğer Alanlarda İşbirliği	299

ALTINCI BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME: BULGULAR, ÖNERİLER VE SONUÇ

6.1. Bulgular ve Öneriler	300
6.2. Genel Sonuç	320
KAYNAKÇA	328
EKLER	374
Ek 1. Görüşme Soruları.....	374
Ek 2. İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kurulu Kararı.....	377

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Ankara B.B. Dış İlişkiler Daire Başkanlığı Personel Sayısı	149
Tablo 4.2. Ankara B.B.'nin Uluslararası İlişki Türleri.....	152
Tablo 4.3. Ankara B.B.'nin Üyesi Olduğu Uluslararası Ağlar	154
Tablo 4.4. Ankara B.B.'nin Uluslararası Belediyeler ile Yaptıkları Çalışma Türleri...	158
Tablo 4.5. Ankara B.B.'nin Yıllara Göre Yurtdışına Giden/Yurtdışından Gelen Heyet Sayıları	165
Tablo 4.6. Ankara B.B.'nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri	167
Tablo 4.7. İstanbul B.B.'nin Uluslararası İlişki Türleri.....	179
Tablo 4.8. İstanbul B.B.'nin Üyesi Olduğu Uluslararası Ağlar.....	181
Tablo 4.9. İstanbul B.B.'nin Yıllara Göre Uluslararası Faaliyetleri.....	185
Tablo 4.10. İstanbul B.B.'ye Ziyarete Bulunan Yıllara Göre Yabancı Temsilci Sayıları	188
Tablo 4.11. İstanbul B.B.'nin Uluslararası Düzeyde Çalışmaları ile İlgili Performans Göstergeleri	190
Tablo 4.12. İstanbul B.B.'nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri	191
Tablo 4.13. Gaziantep B.B.'nin Uluslararası İlişki Türleri	200
Tablo 4.14. Gaziantep B.B.'nin Üyesi Olduğu Uluslararası Ağlar	201
Tablo 4.15. Gaziantep B.B.'nin Yıllara Göre Uluslararası Faaliyetleri 1	210
Tablo 4.16. Gaziantep B.B.'nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri.....	212
Tablo 4.17. Antalya B.B.'nin Uluslararası İlişki Türleri.....	222
Tablo 4.18. Antalya B.B.'nin Üyesi Olduğu Uluslararası Ağlar.....	224
Tablo 4.19. Antalya B.B.'nin Yıllara Göre Uluslararası Faaliyetleri 1	226
Tablo 4.20. Antalya B.B.'nin Yıllara Göre Uluslararası Faaliyetleri 2.....	227
Tablo 4.21. Kemer B.'nin Uluslararası İlişki Türleri	238
Tablo 4.22. Kemer B.'nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri	243
Tablo 5.1. Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin Diğer Belediyeler İle Uluslararası İlişki Türleri	254
Tablo 5.2. Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin Uluslararası İşbirliği ile İlgili Mevcut Durumu	258

Tablo 5.3. Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin Ukrayna Belediyeleri ve Diğer Birimleri İle İletişim Durumları	260
Tablo 5.4. Tarihi, Kültürel, Sosyal, Coğrafi ve Siyasi Faktörler Teması	265
Tablo 5.5. Fayda/Faydacılık Teması.....	269
Tablo 5.6. Belediyeler Arası Uluslararası İşbirliğinin Kaynağı Teması	277

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1. Türkiye’de Yönetim Yapısı	71
Şekil 3.2. Ukrayna’da Ulus Altı Yönetimler-1	79
Şekil 3.3. Ukrayna’da Ulus Altı Yönetimler-2	80
Şekil 3.4. Ukrayna’da Ulus Altı Yönetimler-3	82
Şekil 3.5. Ukrayna’nın Yönetim Yapısı	83
Şekil 3.6. Ukrayna Yerel Yönetim Sistemi	86
Şekil 4.1. Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi.....	148
Şekil 4.2. İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi	173
Şekil 4.3. Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi	196
Şekil 4.4. Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi.....	220

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Ankara B.B.	: Ankara Büyükşehir Belediyesi
Antalya B.B.	: Antalya Büyükşehir Belediyesi
ASCN	: ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) Smart Cities Network (Güneydoğu Asya Ülkeleri Derneği Akıllı Şehirler Ağı)
AYYÖŞ	: Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı
BBK	: Büyükşehir Belediyesi Kanunu
BBSRC	: Balkan and Black Sea Regional Commission (Balkan ve Karadeniz Bölge Komisyonu)
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
BMA	: Bangkok Metropolitan Administration (Bangkok Büyükşehir İdaresi)
BK	: Belediye Kanunu
BSER	: Black Sea Euroregion (Karadeniz Avrupa Bölgesi)
BTİK	: Bölgesel Toplulukların İşbirliği Kanunu
C2C	: City-to-City Cooperation (Kentten Kente İşbirliği)
C40	: C40 Cities (C40 Kentler)
CEM	: Council of European Municipalities (Avrupa Belediyeler Konseyi)
CEMR	: Council of European Municipalities and Regions (Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi)
CLGF	: Commonwealth Local Government Forum (Milletler Topluluğu Yerel Yönetim Forumu)
COP15	: UN Climate Change Conference 2009 (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı 2009)

CoE	: Council of Europe (Avrupa Konseyi)
CPMR	: Conference of Peripheral Maritime Regions (Çevre Denizcilik Bölgeleri Konferansı)
çev.	: Çeviren
dk.	: Dakika
ed.	: Editör
EMITT	: East Mediterranean International Tourism and Travel Exhibition (Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı)
ENPI	: European Neighbourhood and Partnership Instrument (Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı)
ERDF	: European Regional Development Fund (Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu)
ESCAP	: Economic and Social Commission for Asia and the Pasific (Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu)
EUTF	: European Union Emergency Trust Fund (Acil Durum Güven Fonu)
EUROCITIES	: Avrupa Kentler Birliği
FEMP	: The Spanish Federation of Municipalities and Provinces (İspanya Belediyeler ve İller Federasyonu)
FİLİZ	: Bağımsız Devletler Topluluğu Kültür, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
FMCU	:Federation Mondiale des Cites Unies (Dünya Birleşmiş Kentler Federasyonu)
GaWC	: Globalization and World Cities (Küreselleşme ve Dünya Kentleri)
Gaziantep B.B.	: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi
GCoM	: Global Covenant of Mayors for Climate & Energy (İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Küresel Sözleşmesi)

GPM	:Global Parliament of Mayors (Belediye Başkanları Küresel Parlamentosu)
IBSC	: International Black Sea Club (Uluslararası Karadeniz Kulübü)
IBWA	: International Bottled Water Association (Uluslararası Şişelenmiş Su Birliği)
IPA	:Instrument for Pre-Accession Assistance (Katılım Öncesi Yardım Aracı)
IULA	: International Union of Local Authorities (Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği)
İstanbul B.B.	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İÖİK	: İl Özel İdaresi Kanunu
İSMEK	: İstanbul Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
İSTKA	: İstanbul Kalkınma Ajansı
JICA	: Japan International Cooperation Agency (Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı)
KEİ	: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
K1,2,...	: Katılımcı1,2,...
Kemer B.	: Kemer Belediyesi
KK	: Köy Kanunu
KUŞAKK	: Kuşadası Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi
m.	: Madde
NALAS	: Network of Associations of Local Authorities of South-East Europe (Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetimler Birlikleri Ağı)
s.	: Sayfa
SALAR	: Swedish Association of Local Authorities and Regions (İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği)
Samsun B.B.	: Samsun Büyükşehir Belediyesi

SÖİK	: Sınır Ötesi İşbirliği Kanunu
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TBB	: Türkiye Belediyeler Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDBB	: Türk Dünyası Belediyeler Birliği
TEB	: Türkiye Ekonomi Bankası
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TMN	: Trans-Municipal Networks (Belediyeler Arası Ağlar)
TUSENET	: Belediye Ortaklıkları Ağı Projesi
TUSELOG	: Belediye Ortaklıkları Ağları II Projesi
U20	: Urban 20 (Kent 20)
UA	: Ukrayna Anayasası
UCLG	: United Cities and Local Governments (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler)
UCLG-MEWA	: United Cities and Local Governments Middle East and West Asia Section (Birleşik Kentler ve Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı)
UITP	: Union Internationale des Transports Publics (Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği)
UN	: United Nations (Birleşmiş Milletler)
UNDP	: United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
UN-Habitat	: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı
UNHCR	: United Nations High Commissioner for Refugees (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)

vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
vs.	: Vesaire
WACLA	: World Assembly of Cities and Local Authorities (Dünya Kentler ve Yerel Yönetimler Meclisi)
WACLAC	: World Associations of Cities and Local Authorities Coordination (Dünya Kentleri Birlikleri ve Yerel Yönetimler Koordinasyonu)
WeGO	: World Smart Sustainable Cities Organization (Dünya Akıllı Sürdürülebilir Kentler Örgütü)
YDİK	: Yerel Devlet İdareleri Kanunu
YÖK	: Yerel Özyönetim Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA HAKKINDA TEMEL AÇIKLAMALAR

Bu bölümün alt başlıklarında; araştırmanın konusu, önemi, amacı, araştırma soruları, yöntemi ve sunuş sırası hakkında açıklamalar yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi

Küreselleşmenin etkisiyle şekillenen yeni kamu yönetimi reformlarıyla birlikte yerel yönetimlerin rolü, görev ve fonksiyonları geçmişe oranla giderek artmaktadır. Böylelikle hizmette halka yakınlık ilkesini benimseyen yerel yönetimler, sadece yerelde değil yerelle birlikte ulusal ve uluslararası düzeyde ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmada önemini ortaya koymaktadır. Yerel halkın kendi ihtiyaçlarına karar verme ve buna göre bu ihtiyaçları karşılamadaki rolü de giderek artmaktadır. Bundan dolayı da yerel yönetimler kültürel, sosyal, teknolojik, ekolojik, ekonomik vd. ihtiyaçlarını karşılama ya da bu konularda başkalarına destek olma konusunda hem ulusal düzeydeki yerel kuruluşlarla hem de uluslararası düzeydeki yerel kuruluşlarla işbirliği yoluna gitmektedir.

Bu araştırmanın konusu, Türkiye’deki yerel yönetimlerin özellikle belediyelerin kent diplomasisini kullanarak Ukrayna’daki belediyelerle olan ilişkileri ve onlarla kurmuş oldukları kurumsal, kültürel, sosyal, teknolojik, ekolojik, ekonomik vb. alanlarda işbirlikleridir. Belediyelerin bu işbirliklerine neden ihtiyaç duydukları, kurulan işbirliklerinin ne kadar etkili ve verimli çalıştığı ve bu işbirliklerinin daha verimli olması konusunda neler yapılabileceği ise bu çalışmanın konusunu oluşturan diğer alt başlıklardır. Bu kapsamda Türkiye, Ukrayna ile ilişkilerini yerel düzeyde ekonomi, kurumsal, kültürel, sosyal, teknoloji, ekoloji vb. alanlarda işbirliklerini geliştirilecek olan bir model sayesinde daha etkili, verimli ve aktif bir şekilde gerçekleştirebilecektir. Belediyeler arası kurulan uluslararası işbirliklerinin etkili ve verimli çalışması konusunda yönetsel konular ön plana çıkmaktadır. Örneğin yukarıda belirtilen model, belediyenin uluslararası alanında bir birime sahip olması, bu birimin yeterli sayıda ve donanımlı personele sahip olması, birimin uluslararası konularda belirli stratejilere ve vizyona sahip olması, birimin uluslararası düzeyde diğer belediye birimleri ile iletişim düzeylerinin iyi olması, birim ve belediye yöneticilerinin

uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri hususunda kendilerini geliştirmesi ve bu amaç doğrultusunda bağlantılar kurabilmesi, birimler arasında işbirliği konusunda çalışma alanlarında ve projelerde çeşitliliklerin yer alması, belediyelerin idari ve mali özerkliklerinin geliştirilmesi vb. konular üzerinde durmuştur. Dolayısıyla yönetsel alanlarda da öneriler sunan bu model ile belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin etkili, verimli ve aktif bir şekilde çalışabilmesi için belediyelerin bu konular üzerinde yoğunlaşması gerektiği vurgulanmıştır.

İşbirliğine karar verilen ülkenin Ukrayna olmasının nedenleri arasında:

- Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlığını kazanan Ukrayna'yı ilk tanıyan devletlerden birinin Türkiye olması (Çitçi akt. Aydın, 2015),
- Karadeniz'den dolayı Türkiye'nin Ukrayna ile komşu olması,
- Osmanlı Dönemi'nden itibaren devam eden Türkiye-Ukrayna ilişkilerinin olması (Uzunçarşılı, 1988: 187),
- Ukrayna'nın başlıca ticaret ortaklarından birisinin Türkiye olması (www.mfa.gov.tr, 17.09.2023),
- Ukrayna topraklarında yaşayan Kırım Tatarları dolayısıyla yakınlık olması (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020),
- Ukrayna-Türkiye hava yolu ulaşımının kısa ve seferlerin de çok olması (T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, 2018: 23).
- Türkiye-Ukrayna ilişkilerinin stratejik ortaklık seviyesinde olması (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020) ile birlikte bu iki ülke arasındaki ilişkilerin son yıllarda "iyi komşuluk" ilişkilerinin ötesine geçerek, sorunsuz iki "dost ülke" konumuna yükselmesi (bkz. 4.1.),
- Her iki ülke vatandaşlarının karşılıklı vizesiz ve pasaportsuz seyahat edebilmeleri (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020),
- Karşılıklı mülkiyet ve iş kurma olanaklarının artması (bkz. 4.1.),
- İkili ilişkileri daha da geliştirecek potansiyelin bulunması,
- Türkiye'de mültecilerin dışında resmi ikamet izni ile yaşayan 1 milyon 335 bin kişi arasında Ukrayna vatandaşlarının 47 bin ile 9. sırada yer alması (euronews, 12.10.2023),
- Türkiye-Ukrayna yerel yönetimleri işbirliği özelinde pek fazla akademik çalışmaya ulaşamamış olmasıdır.

Bu çalışma ile Türkiye'nin yukarıda belirtilmiş olan nedenlerden dolayı merkezi düzeyde ilişkilerinin kuvvetli olduğu Ukrayna ile yerel düzeyde de ilişkilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye'den Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin Ukrayna'daki Odesa Belediyesi ile arasındaki işbirliği ele alınmaktadır. Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında işbirliği kurulmasının nedenleri arasında ise:

- Karadeniz'den dolayı Samsun ile Odesa şehrinin komşu olması başka bir ifade ile iki şehir arasındaki coğrafi yakınlık,
- Samsun ve Odesa şehirlerinin nüfus, büyüklük ve coğrafi özellikler bakımından benzer ya da yakın olması,
- Her iki şehrin de liman şehri olması,
- Samsun ve Odesa Belediyelerinin öncesine dayanan bir işbirliği protokolüne sahip olması,
- Samsun şehrinde Karadeniz Ukraynalılar Derneği'nin aktif olarak yer alması ve dolayısıyla karşılıklı yerleşik vatandaşlara sahip olunması ve
- Ukrayna-Rusya Savaşı döneminde Ukrayna'nın belediye işbirliklerine ayrı bir önem vermeye başlaması ve bu konuda istekli olması (decentralization.gov.ua, 25.04.2023) yer almaktadır.

Samsun ve Odesa Belediyeleri arasındaki işbirliği sürecinde kardeş kent uygulamalarıyla kurulan işbirlikleri yanında kent ile ilgili uluslararası ağlarda yerel yönetimlerin uluslararası işbirlikleri ve diğer işbirliği türleri üzerinde de durulmuştur.

Ukrayna-Türkiye işbirliğinin sadece merkezi düzeyde değil yerel düzeyde de gerçekleşmesi bu iki ülke arasındaki ekonomik, kurumsal, kültürel, sosyal, teknolojik, ekolojik vb. alanlardaki ilişkilerin güçlenip artmasına katkı sağlayacaktır. Böylece iki ülke arasında barışa ve işbirliğine yerel yönetimlerin de katkı sağlayacak olması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerin yapmış olduğu işbirliği iki ülke arasındaki ilişkilerin de geliştirilmesi için etkili bir araç olarak da görülmektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgularla uluslararası yerel yönetim işbirliği analiz edilmiş ve böylece Türkiye ve Ukrayna arasındaki ilişkileri geliştirme imkânı bulunmuştur. Tezin bulgularından hareketle, yerel yönetimler arasında işbirliği gündemine dikkat çekilmesine, belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin gelişebilmesi ve yürütebilmesi için etkili, verimli ve aktif bir yönetsel yapının oluşturulmasına ve

yeni işbirliği olanaklarının kurulmasına yardımcı olabilecek bir model geliştirilmiştir. Bu çalışmada, bölgesel ve ulusal kalkınma için yerel yönetimlerin birlikte ne tür çalışmalar yapabileceğine ilişkin tespitler de önemli bir yer kaplamaktadır.

Özcan, yerel yönetimlerin diplomasisi ile ilgili olan çalışmaların sınırlı sayıda olduğunu vurgulamıştır (Özcan, 2023: 12). Bu çalışmalar arasında, Kuşku-Sönmez'in 2014 tarihli "Regional cooperation in the Black Sea basin: what role for city diplomacy?"; Daoudov'un 2013 tarihli "Yerel Dış Politikanın Temelleri"; Demirtaş'ın 2016 tarihli "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek" vb. yer almaktadır. Bununla birlikte Demirtaş ise, 2016 yılında yapmış olduğu çalışmada yerel diplomasi alanında yapılması gereken araştırmaların olduğunu belirtmiş ve tek bir kente odaklanılmış spesifik kent çalışmalarının yeterince incelenmediğini vurgulamıştır. Ekşi de 2018 yılı "Dünyada ve Türkiye'de Kardeş Şehircilik" adlı çalışmasında, yerel yönetimlerin uluslararası çalışmalarında sıklıkla kullandığı kardeş kentler için bile Batı literatüründe önem verilmesine karşın Türkiye'de yerel yönetimlerin çokça ilgilendiği ama akademik çalışmalarda çok fazla özellikle de vaka analizlerine rastlanılmadığının altını çizmiştir (2018: 8). Yerel diplomasi, küresel ölçekte gelişen bir alan olduğundan dolayı bu alanda daha fazla ve çeşitli ve özellikle de spesifik kent odaklı çalışmalara daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye ile Ukrayna Belediyeleri arasındaki ilişkileri ve işbirliklerini detaylı bir şekilde inceleyen ve ele alan çalışmalara pek fazla rastlanılmamıştır. Ayrıca çalışmanın bölümlerinden biri olan "Ukrayna'da Yerel Yönetimler" konusunda akademik olarak yazılmış çok fazla Türkçe kaynağa ulaşılamadığından dolayı bu alanda yapılacak olan çalışmanın karşılaştırmalı yerel yönetimlere katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu çalışma bir anlamda hem literatüre fayda sağlayacağı hem de Ukrayna'nın Türkiye ile olan coğrafi yakınlığı, ticari ilişkileri ve iki ülke arasındaki vizelerin kaldırılmış olmasından dolayı bu ülke ve belediyeleri ile Türkiye ve belediyeleri arasındaki işbirliğini artırıcı ve geliştirici bir araç olarak ele alınacağı için önemlidir. Ayrıca çalışmanın sonucunda elde edilecek olan yerel yönetimler arasındaki işbirliğini geliştirici model de bu alandaki literatüre katkı sağlamış olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yerel yönetimler doğudan batıya, kuzeyden güneye tüm dünyada giderek faaliyetlerini artırmışlar ve küresel düzeyde ekonomik, siyasal, kültürel ve sosyal alanlarda daha etkin roller almaya başlamışlardır (Demirtaş, 2016: 152). 2022 verilerine göre dünya nüfusunun %57'si şehirlerde yaşamını sürdürmektedir (data.worldbank.org, 09.08.2023). Bu yüzdeliğin günden güne artacağı belirtilmekle birlikte şehirlerin ulusal ve küresel seviyede daha aktif rol alacağı düşünülmektedir (Demirtaş, 2016: 152). Bu kapsamda belediyeler, uluslararası düzeyde diğer belediyeler ile ekonomi, sosyal, kültürel, teknoloji, ekoloji vb. konular üzerinde işbirliklerini geliştirmeye ve ulusal kalkınmaya katkı sağlamaya başlamışlardır.

Türkiye’de uluslararası düzeyde yerel yönetimler arası işbirlikleri genellikle kardeş kent uygulamaları üzerinden yapılmaktadır. Ama bu işbirlikleri çoğunlukla yüzeysel ve kâğıt üzerinde kalan işbirliği anlaşmaları olarak da görülmektedir. Bu çalışmanın amacı ise yerel yönetimler arasındaki işbirliğini kardeş kentler uygulamasından öteye taşımaktır. Bu anlamda bu çalışma uluslararası işbirliğini artıracak yeni bir yerel yönetim modelini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu sayede yapılan işbirlikleri daha etkili ve verimli olacaktır.

1.3. Araştırmanın Soruları

Türkiye-Ukrayna Belediyeleri arasındaki yerel işbirliklerini kâğıt üzerinde gerçekleşen uygulamalar dışında nasıl daha etkili ve verimli bir hale getirebiliriz ve Türkiye-Ukrayna Belediyeleri arasındaki işbirliği uygulamalarını Samsun ve Odesa Belediyeleri arası işbirliği modeli için nasıl daha etkili ve verimli hale getirebiliriz düşüncesinden yola çıkılarak birtakım sorulara cevaplar aranmaktadır. Buna uygun olarak araştırmanın alt soruları da şunlardır:

Soru 1: Yerel yönetimlerin uluslararası düzeyde ilişkileri ve işbirliklerinin kavramsal ve yasal dayanakları nelerdir? Yerel yönetimler hangi amaçlarla uluslararası düzeyde işbirliği kurar?

Soru 2: Türkiye-Ukrayna yerel yönetimlerinin işbirliği alanları nelerdir?

Soru 3: Türkiye-Ukrayna arasındaki ilişkilerde yerel yönetimlerin konumu nedir?

Soru 4: Ukrayna'nın başlıca ticaret ortaklarından birisi Türkiye olmasına rağmen yerel düzeydeki ilişkiler neden düşük seviyede kalmıştır?

Soru 5: Belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin kurulmasını ve ilişkilerin geliştirilmesini sağlayan kaynaklar nelerdir?

Soru 6: Ukrayna ile kardeş kent sayımız önceki senelere göre neden azalmıştır? Seçilen kardeş kentlerin belediyelerinde Ukrayna ya da Türkiye ile ilgili şube ya da danışma birimleri vs. bulunmakta mıdır?

Soru 7: Türkiye ile Ukrayna arasındaki yerel yönetimlerin işbirliğini etkileyen faktörler nelerdir?

Soru 8: Türkiye-Ukrayna yerel yönetimleri arasında daha yeni ve başka işbirliği olanakları neler olabilir? Nasıl geliştirilebilir?

Soru 9: Samsun-Odesa Belediyeleri arasında işbirliği kurulmasını kolaylaştıran faktörler nelerdir?

Soru 10: Samsun-Odesa kentleri arasındaki kültürel farklılıklar bu iki kent arasında kurulacak olan işbirliği için nasıl kullanılabilir?

1.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada Türkiye ve Ukrayna arasındaki belediye işbirlikleri ve Samsun ve Odesa kentleri arasında kurulacak olan model ele alınmaktadır. Öncelikle bu alanda dünyadaki ve Türkiye'deki literatür ve uygulama örnekleri incelenmiştir. Sonrasında çalışma için hem Türkiye'den seçilen örnek belediyeler olan Ankara Büyükşehir Belediyesi (Ankara B.B.)'nin Kiev, Kharkiv ve Dnipro Belediyeleri; İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İstanbul B.B.)'nin Odesa Belediyesi; Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (Gaziantep B.B.)'nin Kharkiv Belediyesi; Antalya Büyükşehir Belediyesi (Antalya B.B.)'nin Lviv Belediyesi; Kemer Belediyesi (Kemer B.)'nin Truskavets ve Yuzhny Belediyeleri ve Samsun Büyükşehir Belediyesi (Samsun B.B.)'nin Odesa Belediyesi ile ilişkilerini inceleyebilmek için Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya, Kemer ve Samsun Belediyeleri üzerinde alan çalışmaları tamamlanmıştır. Çalışma kapsamında Odesa Belediyesi'nin ziyaret edilmesi ve yetkilileri ile görüşmeler yapılması planlanmış ancak bu durum öncelikle Kovid-19 pandemi nedeniyle sonrasında ise Ukrayna-Rusya Savaşı dolayısıyla gerçekleşmemiştir. Ankara, İstanbul, Gaziantep, Kemer ve Samsun Belediyelerine ziyarette bulunulmuştur. Çalışma için veri

toplanırken yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan mülakat tekniği kullanılmıştır. Bu sorular belediyelerin dış ilişkiler birimindeki ya da belediyelerin yurt dışı ilişkileri ile ilgilenen uzmanlarına bırakılmış, telefon ve e-posta yoluyla geri dönüşler alınmıştır. Antalya B.B. ile pandemi dolayısıyla yüz yüze görüşme yapılamamış telefon ve e-posta yoluyla görüşmeler tamamlanmıştır.

Yukarıda sayılan belediyelerin hepsinin Ukrayna'dan belediyeler ile aktif ilişkileri bulunmaktadır. Bu konuda bilgiler yapılan mülakatlar dışında belediyelerin faaliyet raporları, web sayfaları ve yerel ve ulusal gazete yayınlarından elde edilmiştir. Yukarıda sayılan belediyelerin seçilme nedenleri ise rastlantısal değildir. Belediyelerin seçilmesinde örneğin Ankara'nın bir başkent belediyesi olması, İstanbul'un kozmopolit bir kent olması, Gaziantep'in uluslararası ilişkiler çalışmalarında aktif olması, Antalya ve Kemer'in yerleşik Ukrayna nüfusuna ve Ukraynalıların gittikçe artan ilgisine sahip olması vb. nedenler göz önüne alınmıştır. Bununla birlikte bu belediyelerin uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda Ukrayna yerel yönetim birimleri ile aktif bir şekilde çalıştıkları da görülmektedir. Ayrıca araştırma için daha verimli olacağı düşünülerek, örnekleme oluşturan belediyelerin daha önce aralarında bir ilişki kurulmuş olan kentlerden seçilmesine öncelik verilmiştir. Örneğin Ankara'nın Kiev ile kardeş kent ilişkisinin, Kharkiv ve Dnipro ile de işbirliği protokollerinin bulunması gibi. Çünkü bu kentler arasında önceden bir bağın olması işbirliği sürecini daha da hızlandıracaktır. Örnekleme oluşturan belediyelerin tarihi, coğrafi, ekonomik, kültürel, ekolojik, teknolojik özellikleri ve demografik yapısı göz önünde tutulmuştur. Çoğunlukla kardeş kent uygulamalarından bildiğimiz üzere seçilen yani aralarında işbirliği olan belediyeler genellikle birçok alanda da benzer özelliklere sahiptir. Bu anlamda örneklemin bu kentlerden seçilmesi araştırma için daha uygun bulunmuştur.

Ankara, Antalya, Gaziantep, İstanbul ve Samsun Büyükşehir Belediyeleri, Kemer Belediyesi, Samsun Sanayi ve Ticaret Odası ve Karadeniz Ukraynalılar Derneği yetkilileri ile yapılan görüşmeler, incelenen protokoller, işbirlikleri, raporlar, planlar ve web sayfaları neticesinde bir içerik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda belirli ana temalar ve bunların da alt temaları belirlenmiştir. Çalışmanın son bölümünde, Samsun ve Odesa Belediyelerinin potansiyelleri ele alınmış ve diğer örnek belediyelerden elde edilen bilgiler de göz önünde bulundurularak her iki belediye için çeşitli alanlarda işbirlikleri önerilen bir model üzerinde durulmuştur. Özellikle kurumsal, kültürel ve

turizm gibi konularda iki kent arasında işbirliğini güçlendirecek projeler belirtilmiştir. İki ülke arasındaki ekonomik anlaşmalar incelenmiş, ithalat ve ihracat oranlarına göre yerel potansiyeli harekete geçiren projeler üzerinde durulmuştur. Ayrıca çalışmada yerel düzeydeki uluslararası işbirlikleri dünya örnekleri üzerinden de ele alınmıştır.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlardan ilki Ukrayna'dan seçilen belediyenin yetkilileri ile yüz yüze ya da e-posta yoluyla iletişime geçilememiş olmasıdır. Araştırma döneminde meydana gelen önce Kovid-19 pandemisi ve sonrasında Ukrayna-Rusya Savaşı, Ukraynalı yetkililer ile yüz yüze görüşmeye imkân vermemiştir. Ayrıca araştırmacının Ukrayna'ya ya da Rusça diline hâkim olmaması Ukrayna hakkındaki bilgilerin çoğunlukla ingilizce kaynaklardan alınıyor olmasına neden olmuştur.

1.5. Araştırmanın Sunuş Sırası

Araştırma altı temel bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde tez çalışmasının konusu, önemi ve amacından bahsedilmiştir. Teorik ve uygulama aşamalarından oluşan araştırma soruları ve araştırmanın yöntemine de bu bölümde yer verilmiştir.

İkinci bölümde, yerel yönetimlerin uluslararası işbirliğine ilişkin kavramsal ve kuramsal çerçevesi ana başlığı altında, kent, diplomasi, kent diplomasisi ve belediyeler arası uluslararası işbirliği kavramları açıklanmıştır. Yine bu bölümde yerel yönetimlerin uluslararası işbirliğini etkileyen faktörler ile yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği uygulama türleri ve alanları üzerinde durulmuştur. Devamında yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği örnekleri ile bölüm tamamlanmıştır.

Üçüncü bölümde, yerel yönetim ve yerel özerklik kavramları üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte, Türkiye ve Ukrayna'daki yerel yönetim sistemleri incelenmiştir. Ayrıca Türkiye ve Ukrayna'daki yerel yönetimlerin uluslararası işbirlikleri kurabilmelerinin önünde yasal bir engelin olup olmadığını anlamak için bu iki ülke yerel yönetimlerinin uluslararası işbirliğinin hukuksal çerçeveleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yine bu bölüm içerisinde Türkiye ve Ukrayna'dan yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği örnekleri ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde, ana hatlarıyla merkezi ve yerel düzeyde Türkiye-Ukrayna ilişkileri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca, bu bölümde Türkiye ve Ukrayna belediyeleri arasında mevcut olan Ankara-Kiev, Kharkiv ve Dnipro; İstanbul-Odesa;

Gaziantep-Kharkiv; Antalya-Lviv ve Kemer-Truskavets ve Yuzhny işbirlikleri detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Beşinci bölümde ise dördüncü bölümde incelenen iyi uygulama örneklerinin ve yine o bölümdeki belediyelerin dış ilişkiler birimleri ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analizi yapılmış ve tartışma kısmı oluşturulmuştur. Ayrıca bu bölümde Türkiye’den Samsun Büyükşehir Belediyesi ile Ukrayna’dan Odesa Belediyeleri arasındaki işbirliğine özel olarak odaklanılmış ve Samsun ile Odesa kentleri arasında gelecekte sürdürülebilir bir işbirliği için model önerisinde bulunulmuştur.

Sonuncu bölüm olan altıncı bölümde ise bulgular, sonuç ve önerilere yer verilerek genel bir değerlendirme yapılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri ile ilgili olan temel kavramlar, yerel yönetimlerin uluslararası işbirliğini etkileyen faktörler, yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği uygulama türleri, yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği alanları ve yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği örnekleri hakkında bilgi verilmektedir.

2.1. Kent, Diplomasi, Kent Diplomasisi ve Belediyeler Arası Uluslararası İşbirliği Kavramları

İklim değişikliği, kitlesel göç akınları, sosyal eşitsizlikler, güvenlik gibi dünyanın her yerinde yaşanan küresel sorunlar kentleri oldukça etkilemektedir. Kentler, bu sorunların bir yandan çıkış noktası iken diğer yandan ise onlara çözüm bulabilecek önemli aktörler arasında yer almaktadır. Ayrıca kentlerin, devletler düzeyinde yaşanan çatışmaların da sulha kavuşturulmasında ve küresel barış içerisindeki rollerini görmezden gelmek onlara yapılacak büyük bir haksızlık olacaktır. Dolayısıyla, bu faktörler bizi kentlerin uluslararası ilişkilerini ve kent diplomasisi alanında gerçekleştirdikleri çalışmaları incelememiz gerektiği üzerinde durmaktadır. Bu kapsamda yerel yönetimlerin özellikle de belediyelerin uluslararası işbirliği faaliyetlerini açıklamaya ve anlamaya yardımcı olması amacıyla kent, diplomasi, kent diplomasisi ve belediyeler arası uluslararası işbirliği kavramları bu başlık altında ele alınmaktadır.

2.1.1. Kent

Yerel halka en yakın idari birimlerden biri olan belediyelerin önemli bir kurum haline gelmeleri kentleri ön plana çıkarmaktadır. Keleş, kent tanımı yapılırken bazı ölçütlere yer verildiğini ve bunlar arasında “yönetimsel sınır, nüfus, ekonomik ve toplumbilimsel ölçüt” lerin bulunduğunu vurgular. Keleş, bu ölçütlere göre yapılan tanımlar arasında örneğin “belediye sınırları içindeki nüfusun kentli nüfus olarak

adlandırıldığı, 20.000’den çok nüfusu olan yerlerin kent sayılabileceği, tarım dışı kesimlerde ve tarımdaki nüfus oranlarına göre yerleşimin kent ya da köy olarak ayrılabilmesi ve yerleşim yerinde belli bir nüfus çokluğu, yoğunluk, işbölümü, uzmanlaşma ve türdeş olmama gibi özelliklerin” bulunduğunu ifade eder. Keleş, kent ve şehir kavramlarının aynı anlama geldiklerini bununla birlikte kent kavramının öz Türkçe, şehir kavramının ise Farsça kelime olduğunu belirtir (Keleş, 2017: 109-111). Bu çalışmada da, “şehir” kavramı yerine “kent” kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Diğer taraftan kent, halkın yönetimi etkileyebileceği dahası yönetimde yer alabileceği bir ortam olarak da görülmektedir. Bu kapsamda, Atina demokrasisi ve Habermas’ın (1974) “kamusal alan”ının bize söylediği gibi kent, “vatandaşların devam eden bir siyasi sürece katılabilecekleri, hayatlarını etkileyen politikalara sahip olabilecekleri ve onları etkileyebilecekleri ve yetkilileri doğrudan kendilerine karşı sorumlu tutabilecekleri yerler” olarak tanımlanmıştır (akt. Chan, 2016: 142). Kentler, içerisinde zıtlıkları barındıran örneğin hem üretimin yapıldığı buna karşın çok fazla tüketimin de gerçekleştiği çevre kirliliği ve birçok alanda eşitsizliklerin yaşandığı bir mekân haline gelmiştir. Dolayısıyla kentler, içerisinde hem ulusal hem de küresel boyuttaki problemleri barındıran ve bu problemleri ortadan kaldıracak olanaklara sahip olan alanlardır (Arslan, 2023). Bu üç farklı tanıma göre kent, belediye sınırları içerisinde belirli bir nüfus oranına sahip; tarım sektörü dışında farklı alanlarda iş bölümü ve uzmanlaşmaya dayanan farklı sektörlerde çalışanları içerisinde barındıran; hem üretimin hem de tüketimin yoğun olarak yaşandığı; yerel, ulusal ve uluslararası problemlerin birbirine karıştığı ve içerisinde yer alan nüfusun kendisini ilgilendiren konularda söz sahibi olduğu alanlar olarak tanımlanabilmektedir.

World Urbanization Prospects 2018 verilerine göre, dünya nüfusunun yarısından fazlası kırsal alanlar yerine kentlerde yaşamlarını sürdürmeyi tercih etmektedir. 1950’lerde kentlerde yaşayan nüfus oranı %30 iken, 2018’de bu oran %55’e (population.un.org, 2019), 2022 yılında ise %57’e yükselmiştir (data.worldbank.org, 09.08.2023). 2050 tahminlerine göre ise dünyada kentsel alanda yaşayacak olan nüfusun %68 oranında olacağı düşünülmektedir (population.un.org, 2019). Konumuz özelinde olan Ukrayna ve Türkiye’deki kentli nüfus oranları incelendiğinde, Ukrayna’da kentte yaşayan nüfus oranı 1990’larda %67 iken bu oran 2018’de %69’u (population.un.org, 2019), 2022 yılında ise %70’i göstermektedir (data.worldbank.org, 09.08.2023). 2050

yılı tahminleri için ise bu oran %79 olarak belirtilmiştir. Ancak Ukrayna’da yaşanan savaş dolayısıyla bu sayılarda değişiklikler yaşanmaktadır. Türkiye’de ise 1990’larda kentte yaşayan oran %59 iken, 2018’de %75 (population.un.org, 2019), 2022 yılında ise %77 olmuştur (data.worldbank.org, 09.08.2023). 2050 yılı için de bu oranın %86’yı bulması öngörülmektedir (population.un.org, 2019). Bu oranlar da gösteriyor ki dünyada olduğu gibi her iki ülkede de kent nüfusunun artması ile kentlerin önemi de gün geçtikçe artmaktadır. Kentlerin bu kadar kalabalık olması bu alanlarda birçok küresel problemlerin de yaşanmasına sebep olmaktadır. Örneğin karbon emisyonlarının %80’inin kentlerden kaynaklandığı belirtilmektedir. Ayrıca kentler farklı kültür, din ve etnik kökenlerin bir araya geldiği, siyasi çatışmaların, terör saldırılarının ve salgın hastalıkların kaynaklarının bulunduğu alanlar olarak da görülmektedir (Marchetti, 2017:4).

Amiri ve Dossani kentlerin, ülkelerin sahip olduğu yumuşak güç olarak görüldüğünü ve dünya genelinde sahip oldukları güç bakımından stratejik öneme sahip olduklarını vurgulamaktadır (2019). Kentin yumuşak gücü, kentin sahip olduğu ve kenti oluşturan eğitim, kültür, ticaret, spor ve kamusal alanda olan birçok kurum ve bunların yaptığı etkinliklerden meydana gelmektedir (Beall and Adam, 2017: 9). Örneğin Amerika, Soğuk Savaş Dönemi’nde “yurtdışındaki imajını güçlendirmek ve yumuşak gücünü genişletmek için kent markaları”ndan yardım almıştır. Diğer bir örnek ise kentlerin küresel rollerini gösteren kardeş kent programlarıdır (Amiri ve Dossani, 2019).

Günümüzde kent ile küreselleşme kavramları bir arada ele alındığında belediye yönetimlerine büyük bir sorumluluk düşmektedir. Bu birimler, küresel sorunlar ve politikalar ile yerel vatandaşlar arasında bir bağ oluşturarak küresel konuların yerel düzeyde de ele alınmasına, konuşulmasına ve tartışılmasına olanak sağlamaktadır (Chan, 2016: 142). Dolayısıyla Marchetti (2017:1), günümüzde küresel kentlerin uluslararası alanda artık daha aktif olduklarını ve küresel politikaları (göç, iklim ve salgın hastalıklar ile ilgili krizler vb.) biçimlendirdikleri üzerinde durmuştur. Bunu ise kentlerin dünyadan diğer kentler ile ağlar kurup kent eşleştirmeleri yaparak, kentler arasında bilgi ve tecrübe paylaşarak ve diğer kentler ile işbirliği protokolleri imzalayarak gerçekleştirdiklerini böylece bu tür ilişkilerin ulusal ve uluslararası politikaların oluşturulmasında yardımcı olduğu belirtilmiştir. Örneğin 21-22 Temmuz

2015 tarihinde Papa Francis, Vatikan’da küresel problemlere (“iklim değışikliğı, insan kaçakçılığı ve sürdürülebilir kalkınma”) karşı kentlerin nasıl çözümler getireceğı üzerine 60’tan fazla belediye başkanı ile etkinlik gerçekleştirmeyi planlamıştır (southasia.iclei.org, 17.08.2023). Çünkü küresel sorunların çözümü için milli kavramının dışına çıkılması, yerel vatandaşların dünya meseleleri içerisine çekilmesi ve birden çok ulusun söz hakkına sahip olabilmesi gerekmektedir (Chan, 2016: 134). Bir anlamda küresel problemlerin çözümü için kurtuluş kentler olarak görülmüştür.

Kentlerin gün geçtikçe artan potansiyelinin farkına Avrupa Birliğı de varmış ve bu nedenle kentler arasındaki bu potansiyeli uluslararası işbirliklerinde örneğın, kentler arasında farklı alanlarda projeler meydana getirerek kullanmayı hedeflemiştir. Daphne Gondhalekar, AB ve birliğe aday ülke kentleri arasında işbirliğinin olmasını, böylece en iyi uygulamaların bilgi ve tecrübe yoluyla aktarılması sağlanarak kentsel planlama alanında kentlerin geliştirilmesinin hedeflendiğini vurgulamıştır. Ayrıca Gondhalekar, işbirlikleri sayesinde kentler arasında vatandaşların, farklı kültürlerin, siyasi ve ekonomik sistemlerin birbirine yaklaşmasını da öngörmektedir. Farklı ülkelerin kentleri arasındaki bu ilişkilerin AB genişleme politikalarına yardımcı olacak şekilde yürütülmesi gerektiğı üzerinde durulmuştur (global-diplomacy-lab.org, 2018).

Sayılar ve oranlarda da görüldüğü üzere dünya gün geçtikçe kentleşmeye devam etmektedir. Dolayısıyla günümüzde kent ve kentleşme ve bununla birlikte yerel yönetimler kavramları da önemini artırmaktadır.

2.1.2. Diplomasi

Nicolson (1939: 15) diplomasiyi, “uluslararası ilişkilerin müzakere yoluyla yönetilmesi; bu ilişkilerin elçiler tarafından düzenlenme ve yönetilme yöntemi; ve diplomatin işi veya sanatı” şeklinde 3 farklı boyutuyla tanımlarken, Barston (2013: 1) ise diplomasi kavramını devlet ile ilişkilendirerek:

“Devletler ve diğer aktörler arasındaki ilişkilerin yönetimi ile ilgilidir. Devlet açısından diplomasi, dış politikaya danışmanlık yapmak, şekillendirmek ve uygulamakla ilgilidir. Bu haliyle, devletlerin resmi ve diğer temsilcileri ve diğer aktörler aracılığıyla yazışma, özel görüşmeler, görüş alışverişı, lobicilik, ziyaretler, tehditler ve diğer ilgili etkinlikleri kullanarak belirli veya daha geniş çıkarları ifade etme, koordine etme ve güvence altına alma araçları”

şeklinde tanımlamıştır. Leguey-Feilleux (2009: 1) ise çalışmasında, diplomasi kavramının temelinde “devletler ve diğer uluslararası aktörlerle iletişim kurma, etkileşimde bulunma, teması sürdürme ve müzakere etme fikri”nin yattığını ifade etmiştir.

Yukarıda belirtilen diplomasi kavramları daha çok devletler ve onların ilişkileri ile ilgili olmakla birlikte dar anlamda ele alınmıştır. Bunun nedenlerinde birisi 1648 yılında Vestfalya Antlaşması ile birlikte “laik, bağımsız ve egemen” devletlerin kurulması ve dolayısıyla modern uluslararası ilişkiler sisteminin (Berridge ve James, 2003: 277) devletler düzeyinde başlamasıdır. Oysaki diplomasi sadece devletler arasında gerçekleşen bir durum değildir. 1900’lü yılların ilk yarısına kadar diplomasi en önemli aktörü olarak devletlerin dışişleri bakanlıkları bulunurken, küreselleşme bu durumu değiştirmeye başlamış ve devlet dışı diğer aktörler olan STK’lar ve çok uluslu şirketlerin diplomasi faaliyetlerinde yer almasının yolunu açmıştır (Kasapsaraçoğlu, 2019: 109).

Uluslararası ilişkiler ile ilgilenenlerin, diğer aktörlere aldırış etmeden (ya da görmek istemeden) özellikle devletler arasındaki ilişkilere odaklandığı ancak devletlerin artık dünya siyasetindeki etkisinin azalmaya başladığı vurgulanmıştır (Rosenau, 2003: 410). Devletler kendi sınırları içerisinde gerçekleşen siyasi, sosyal, ekonomik vb. konularda tek karar verici organ olma özelliklerini küreselleşmenin etkisi ile kaybetmeye başlamış ve bu durum devlet haricindeki diğer aktörlerin örneğin yerel birimler, STK’lar, özel sektör, çok uluslu ya da ulus üstü/ötesi yönetimlerin vd. grupların kendilerine diplomaside daha çok yer bulmalarını sağlamıştır. Dolayısıyla devlet dışı aktörler de “uluslararası forumlar veya küresel siyaset” içerisinde yer alabilmişlerdir (Sassen, 2004: 649).

Küresel politikada devletin dışında kalan diğer aktörlerin gün geçtikçe önemli hale gelmesi ile bu aktörler, yeni konulara toplumun dikkatinin çekilmesi hususunda yardımcı olmaya, günlük siyasal konular ve olaylar oluşturmada önemli bir yer edinmeye ve politikacılar ile lobicilik faaliyetleri düzenlemeye başlamışlardır (Marchetti, 2017:5). Bu bir anlamda ulusal ve uluslararası siyasi alan arasında göze çarpan bir farkın kalmadığının göstergesi olmuştur. Çünkü küreselleşme ve ulusüstü yapılanma, “iç ve dış ilişkiler arasındaki ayrımı aşındırmış ve aynı nedenle, devlet ve ulus-altı hükümetler arasındaki sorumluluk paylaşımını dönüştürmüştür”. Sonuç olarak

küreselleşme ile birlikte devletlerin ekonomi, kültür, politika, savunma, ticaret vb. konularda sahip olduğu özerklik ve egemenlik, diğer aktörlerin ortaya çıkmasıyla birlikte yeniden yapılanmaya başlamıştır (Keating, 1999: 1). Örneğin küresel ısınma, tüm dünyada iklim değişikliklerinin yaşanmasına neden olan uluslararası bir problem olarak belirtilmektedir. Ama bu sorun aynı zamanda ulusların kendi içerisinde de yaşadıkları ayrı bir problem olarak da ele alınmaktadır. Çünkü ülkeler içerisinde yaşanan kuraklık ya da aşırı yağışlar aslında ülkelerin tarım politikasını etkilemektedir. Bu da problemin hem ulusal hem de uluslararası özellikte olduğunun altını çizmektedir (Blank, 2006: 882; Hocking, 1993: 9-10; Sassen, 2004: 649-650 akt. Pluijm ve Melissen, 2007: 8).

“Kavramsal hapishane” kavramı ile küresel olayların anlaşılmasında sadece devleti merkeze alan yaklaşımların başarılı olamadığı, dolayısıyla devlet dışı diğer aktörlerin de aktif bir şekilde yer aldığı tek merkezli değil de çok merkezli bir model ortaya çıkmıştır (Hermann, 1991: 1082). Dolayısıyla diplomasi “sadece devletler arasında ilişkiler” olan dar tanımından kurtularak devlet dışı aktörlerin de içerisinde yer aldığı geniş anlamda bir tanıma sahip olmaya başlamıştır. Bu kapsamda çağdaş diplomasi kavramı; devlet, kent ve diğer aktörleri bir araya getiren bir etkileşim ağı olarak ele alınmaktadır. Bu da “çok katmanlı diplomatik ortamı” (multilayered diplomatic environment) meydana getirmektedir. Meydana getirilen bu ortam içerisinde ulus altı, ulusal ve uluslararası siyasi platformlarda bulunan yerli ve uluslararası birim ve kurumlar birlikte yer almaktadır (Betsill ve Bulkeley, 2006: 147; Hocking, 1993: 34 akt. Pluijm ve Melissen, 2007: 9). Bunlar arasında kentler de bulunmaktadır.

Araya (2018), küreselleşme kavramının ortaya çıkmasıyla birlikte uzun bir zaman uluslararası ilişkilerde ana rolü üstelenen devletin dışında yerel birimler gibi başka oyuncuların da ortaya çıktığını ifade etmiştir. Pluijm ve Melissen bu aktörlerin özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra diplomatik sürece dahil olduklarının altını çizmiştir (Pluijm ve Melissen, 2007: 7). Küreselleşme ile birlikte devletlerin siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik rolleri büyük ölçüde azalırken özellikle yerel yönetimler ile ulusal dernek ve kuruluşların görev ve sorumlulukları ise artmaktadır. Dolayısıyla yazarlar küreselleşme ve küreselleşmenin etkilediği kentsel yaşamın günümüzde kentlerin özellikle de uluslararası platformlarda rollerini değiştirdiğini vurgulamaktadır (Gagheri ve Zamani, 2016: 5). Sizoo (2007: 1), son zamanlarda ulusal hükümetler haricinde yerel

yönetimlerin uluslararası ilişkileri yürütme konusunda hükümetlere oranla daha etkili ve verimli bir şekilde çalıştıklarını belirtmiştir. Yerel yönetimler de uluslararası düzeyde kendilerini temsil etmek amacıyla diplomasiyi bir araç olarak kullanmaya başlamışlardır. Artık yerel yönetimler küresel düzeyde politikalar oluşturarak dünyadan diğer yerel birimler ile işbirliği yapabilmektedirler.

Kang, “da-tong” yorumunda milliyetçiliği ve egemenliği kabul etmez. Çünkü bu kavramlar ulusların yalnızca kendi çıkarlarını vurgulamaktadır. Dolayısıyla egemenlik kavramı Konfüçyüs terminolojisinde "bencillik" ya da "kilitlenmelerin" altında yatan temel gerekçedir. Uluslararası problemlerde ülkeler ya da devletler problemlere geniş bir açıyla bakmak yerine dar bir kalıptan bakarak kendi çıkarlarını öne almakta dolayısıyla ortak problemlerin çözümünde devletler tıkanmalar ya da kilitlenmeler yaşamaktadır. Böylece sorunların çözülmesi ya mümkün olamamakta ya da uzun zaman almaktadır. Chan’a göre, dünyada yaşayan tüm insanların yararı aslında egemenliği aşmanın ve ulusal özelliklerini yitirmiş, değişik uluslardan kimseleri bir araya getirmiş demokrasiyi sağlamanın şartı “kavramsal hapisaneyi” yıkmaya bağlıdır. Dolayısıyla Chan, kent diplomasisinin egemenlik kavramının ötesine geçmede ve uluslar üstü işbirliklerini geliştirmede yardımcı olduğunu belirtmektedir (Chan, 2016: 138).

Marchetti, kentlerin diplomasi ile ilgili faaliyetlerinde yasal anlamda eksiklikler bulunduğunu dolayısıyla kentlerin uluslararası rollerinin varlığının tam anlamıyla kabul edilmediğini belirtmiştir (Marchetti, 2017:4). Örneğin günümüzde kentlerin uluslararası kredilere başvurması ve kredi alabilmesi kendi devletlerinin uygun bulmasına bağlıdır. Eğer kentler aldıkları borcu ödeyemezlerse sorumluluk ulusal hükümetlerindir. Bu durum da göstermektedir ki kentler uluslararası hukuktan yoksundur (Grandi, 2020: 43). Ayrıca diplomaside devletler dışında diğer aktörlerin yer alması göz önüne alındığında Ayres (2018: 16), kentlerin kendi başlarına dünyadan diğer kentler ile işbirliği yapıp anlaşma imzalamasının yerinde bir hareket olarak algılanamayabileceğini ifade etmiştir. Çünkü uluslararası düzeyde anlaşmalar devletlerin alanına girmektedir. Ancak kentlerin dünyadan diğer kentler ile işbirliği yapıp anlaşma imzalaması ile kentler, küresel ya da sadece iki ülkeyi ilgilendiren konulardaki problemlere etkili bir şekilde çözüm önerileri sunmak için birlikte daha hızlı hareket edebilecektir.

2.1.3. Kent Diplomasisi

Diplomasi, küresel iletişim içerisinde kullanılan eski ama bir o kadar da etkili politik araçlardan biri olarak ele alınmaktadır. Çünkü iyi bir diplomasi ulusal çıkarları dengeli ve aynı zamanda barışçıl bir şekilde korumayı sağlamaktadır. Günümüzde ise diplomasi, ilgilendiği problemlere göre farklı alt kategorilere ayrılmaktadır. Bunlardan birisi ise kent diplomasisi (city diplomacy)'dir (Gagheri ve Zamani, 2016: 6). Kent diplomasisi, “kentlerin kendilerini ve çıkarlarını birbirlerine temsil etmek amacıyla uluslararası bir siyasi sahnede aktörlerle ilişki içinde oldukları kurumlar ve süreçler” şeklinde ifade edilmektedir. Bu tanıma bakıldığında kent diplomasisi, “uluslararası ilişkiler yönetiminin ademi merkezîyetçi bir hali/şekli” olarak ele alınmaktadır. Bu durumda uluslararası ilişkiler yerel birimler tarafından da yönetilebilmektedir. Dolayısıyla kent diplomasisinde kentlerin temsilcileri belediye başkanları olmakta, hükümet görevlileri, belediye meclis üyeleri, belediye memurları ve kenti genel olarak temsil eden belediye danışmanları da kent diplomasisi sürecinde yer alan diğer aktörler olarak ele alınmaktadır (Pluijm ve Melissen, 2007: 11-12). Wijnen, kentlerin dünyadan diğer devletlerin kentleri ile doğrudan iletişim kurabildiklerini kent diplomasisinin ise bu kurulan doğrudan uluslararası düzeydeki karşılıklı ilişkiyi ve birlikte yapılan faaliyetleri ele alıp ayrıntılarını ve özelliklerini inceleyip açıklamaya çalıştığını bununla birlikte paradiplomasi ve kurucu diplomasi gibi kavramlardan farklı olarak ele alındığını belirtmektedir (2010: 7).

Chan, kent diplomasisini “belediye ötesi” olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu kapsamda, ideolojik kısıtlamalar ve egemen yükümlülükler olmadan kentler belirli hedeflere yönelebilmekte ve hedefler üzerinde birlikte çalışabilmektedir (Chan, 2016: 141). Sizoo kent diplomasisini, “vatandaşların barış, demokrasi ve refah içinde birlikte yaşayabilecekleri istikrarlı bir ortam yaratma amacıyla, toplumsal uyumu, çatışmayı önleme, çatışmayı çözme ve çatışma sonrası yeniden yapılanmayı teşvik etmede yerel yönetimlerin ve birliklerinin aracı” olarak tanımlamıştır. Sizoo, bununla birlikte bu kavramın sadece barış ve savaş olayları ile alakalı olmadığını çünkü diplomasi kavramının sadece savaş ve barış ile ilgilenmediğini ticari ilişkiler, kültürel değişim, dünya düzeyindeki spor müsabakalarına adaylık vb. konuları ele alan geniş bir çerçevede ele alınması gerektiğini vurgulamıştır (Sizoo, 2007: 2). Dolayısıyla kent

diplomasisinin çatışma ve barış gibi konuları ele alması, kavramı dar anlam içerisinde bırakmaktadır.

Kent diplomasisi, yerel yönetimlerin sınır ötesi ilişkilerini gösteren tek kavram olmamakla birlikte literatürde “Belediye Dış Politikası (Municipal Foreign Policy), Yerel Dış Politika (Local Foreign Policy), Çok-Düzeyle Diplomasi (Multilayered Diplomacy), Alt Ulusal Dış Politika (Subnational Foreign Policy), Paradiplomasi (Paradiplomacy), Yerinden İşbirliği (Decentralized Cooperation), Belediye Uluslararası İlişkileri (Municipal International Relations), Belediyeler Arası Uluslararası İşbirliği (Municipal International Cooperation), Kentten Kente İşbirliği (City-To-City Cooperation) vb.” gibi terimler de yer almaktadır (Bu terminoloji hakkında daha fazla tartışma için, örneğin: Daoudov, 2013: 27-38). Dolayısıyla literatürde tek bir kavramsal tercih yoktur.

Plujim ve Melissen, kent diplomasisinin güvenlik, kalkınma, ekonomi, kültür, ağ oluşturma ve temsil etme konularında (Plujim ve Melissen, 2007), Sizoo ve Musch ise, çatışmaların önlenmesi, çözülmesi ve sonrasında barışın inşa edilmesinde önemli bir rol oynadığını vurgulamışlardır (Sizoo ve Musch, 2008: 7-26).

“Kent Diplomasisi” kavramı dünyayı ilgilendiren belirli konularda kentlerin özerkliğe sahip olması anlamında da kullanılabilmektedir. Örneğin, Kuzey Amerika Kentleri, Paris İklim Anlaşması ile ilgili olarak ulusal hükümetlerine karşı çıkmaktadır. Ulusal hükümetler yerel menfaatleri görmezden geldikleri zaman kentler yasal hakları olarak ulusötesi kuruluşların, diğer kentlerin, ülkelerin ve şirketlerin yanında yer alabilmektedir (Abraham, 2015: 37). Diğer taraftan, yerel yönetimlerin, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile birçok haklara sahip olduğu söylenebilir. Ancak onlar devletler gibi uluslararası alanda bağımsız başka bir deyişle kendi başlarına hareket edemezler. Çünkü onlar sadece belirli ya da ülkelerinin kendileri için belirlediği yerel özerklik dereceleri ile hareket edebilmektedirler (Papisca, 2008: 28; Pluijm ve Melissen, 2007: 14). Yani sahip oldukları özerklikler ile uluslararası kuruluşların programlarına katılabilir ve uluslararası kuruluşların karar alma süreçlerinde resmi olarak kurumlarını temsil edebilirler. Dolayısıyla dünyadan diğer yerel birimler ile birlikte hareket edebilir ve işbirliği programlarına katılabilir ve onları destekleyebilirler (Papisca, 2008: 32).

Kent diplomasisi, kentler arasında yapılan spesifik konulardaki işbirliklerini ya da kardeş kentler arasındaki ilişkiler ile ilgilidir (Ayres, 2018: 15). Özellikle, Birinci ve

İkinci Dünya Savaşlarının yaşanması kentlerin bir arada yapacakları çalışmalarına engel olmasına rağmen savaşların sona ermesi ile birlikte yıkık dökük kentlerin yeniden inşa edilme süreci başlamıştır. Bununla birlikte savaş sürecinde ülkeler ve toplumlar arasında meydana gelen kopuklukların yeni bağlar ile birbirine bağlanması ve güçlü dayanışma ilişkilerinin kurulması amacıyla kentlerin uluslararası ilişkiler faaliyetleri önemli hale gelmeye başlamıştır. Ayrıca, ulus devletlerin diplomasisi için de kentlerin diplomatik faaliyetleri önemli hale gelmiştir. Kent diplomasisini burada ulusların diplomasi aracı durumunda görmek pek ala mümkündür. Kent diplomasisi bu zamanlarda kendini kardeş kentler ve kentler arasındaki teknik işbirliği olarak göstermiştir (Perpetuo ve Cerqueira, 2018 akt. Balbim, 2018: 91). Bununla birlikte, kent diplomasisi kavramının yeni bir kavram olmadığı, kavramın 1945 yılından itibaren yapılmakta olan kent eşleştirme çalışmalarını da ifade ettiği görülmektedir. Dolayısıyla zamanında kent eşleştirme ile başlayan çalışmaların dünyanın birçok yerindeki yerel yönetimleri ve onların halklarını bir araya getirmeyi başarmıştır (Berg, 2008).

Diyalog ve müzakere yani diplomasi yoluyla kentlerin etkili ve verimli bir şekilde uluslararası işbirlikleri kurabilmesi kolaylaşmaktadır. Kent diplomasisinde yer alan ve uygulanmasını sağlayan en önemli aktörlerden biri ise yerel yönetimlerdir (Gagheri ve Zamani, 2016: 6). Örneğin "atık yönetimi ve kirlilik kontrolü gibi birçok sürdürülebilir konu yerel düzeyde gerçekleştiği için belediye kilit bir oyuncudur (Sasaki ve Kojima, 2019: 1)." Yerel yönetimler, dünyadan diğer kent ve kurumlarla iletişime geçebilmek için gerekli olan teknoloji, maddi ve siyasi kaynaklara sahiptir. Fakat her yerel yönetim aynı kapasiteye ve/veya imkânlara sahip değildir. Bazılarının arasında uçurumlar bulunmaktadır. Örneğin, Yerel Yönetim ve Yerel Demokrasi Üzerine İkinci Küresel Rapor'unda belirtildiği gibi Avrupa'daki yerel yönetimler her yıl vatandaş başına ortalama 3.250 € harcarken Afrika ve Asya'da bu oran 24 € olarak verilmektedir (Delanoë, 2011: 5).

Yerel idari birimlerin yatırım, bilim ve kültürel açıdan çekiciliğini artırabilmesine ve kenti yurt dışına her yönüyle tanıtabilmesine yönelik faaliyetlerde bulunması, ayrıca dünyadan diğer kentler ve kurumlar ile bilgi ve tecrübe paylaşımı içerisinde olması ve kentlerin uluslararası ağlar ve çok taraflı kuruluşlarda küreseli etkileyecek şekilde yer alması kentin uluslararasılaşması olarak tanımlanmaktadır. Kentin sahip olduğu demokratik ortam ve sosyal katılım ile ülkede, kentlere verilen özerklik derecelerinin

asında kentin uluslararasılaşmasında ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Kentin uluslararasılaşması kavramı kent diplomasisi ile eş anlamlı olarak belirtilmektedir. Kent diplomasisi çalışmaları yerel yönetim başkanları ve kent temsilcileri tarafından icra edilmektedir. Kent diplomasisinde yerel idari birimlerin yasal anlamda çok fazla ayrıcalıkları olmamakla birlikte yasal ve bağlayıcı olmayan uluslararası anlaşmaları uygulamak amacıyla az da olsa yetkileri bulunmaktadır (Balbim, 2018: 91).

Kentler sadece uluslararası nedenlerden ötürü uluslararasılaşma stratejisi belirlemezler ya da onların uluslararasılaşmasının nedeni sadece küresel düzeyde süreçler içerisinde yer almak ya da onları etkilemek değildir. Bazen bölge, ulus veya yerel içerisindeki faktörler onların uluslararasılaşmasına neden olmaktadır bazen de sadece görünebilmek adına bu süreçlere dahil olmak isterler (Balbim, 2018: 92). Kentlerin uluslararası ilişkilere girme motivasyonlarını harekete geçiren en önemli nedenlerden ikisi; sorunlara ulus devletlerinkinden daha çözüm odaklı ve hızlı kararlar verebilmek ile siyasi düşüncelerden daha özgür biçimde hareket etmek olarak ele alınabilir. Dünyadan diğer kentler ile bir araya gelmek, yenilikçi çözümler öğrenmek ve öğretmek, şirket ve yatırımları kente çekerek ekonomik faaliyetleri arttırmak, kentin kimliğini ortaya çıkararak kente marka değeri kazandırmak diğer nedenler arasında yer almaktadır (Pipa ve Bouchet, 2020: 603). Pluijm ve Melissen, kentlerin kent diplomasisine katılmasının nedenleri arasında kent yönetiminde yer alan belediye başkanlarının kişisel katılımlarının, uluslararası siyasi meselelerin, yerel halkın başka bir ifade ile vatandaşların isteklerinin ve diplomatik eylemlerde bulunmanın yer aldığını belirtmiştir (Pluijm ve Melissen, 2007: 14-15).

Kent diplomasisi, farklı çalışanlara, amaçlara ve faaliyetlere sahip olsa bile yerel birimler bu faaliyetleri ile devletlerin diplomasi faaliyetlerini tamamlayıcı niteliktedir. Aslında kent diplomasisi ile yerel birimler diplomasiyi kendi ellerine almayı ya da devletleri diplomasiden uzaklaştırmayı amaçlamazlar. Onların amacı devletlere diplomasi düzeyinde de yardımcı olabilmektir. Bu durum, çok düzeyli yönetim anlayışı içerisinde değerlendirilmektedir. Merkezi ve yerel yönetimler birlikte ancak her birim kendi sorumluluk ve uzmanlığı doğrultusunda hareket etmektedir. Sizoo, devletlerin arasında düzenlenen devlet diplomasisinin politik sorunlara devlet düzeyinde çözümler üretmeyi amaçladığını, kent diplomasisinin ise öncelik konusu olarak vatandaş yararını ele aldığını vurgular. Örneğin bir çatışma durumunda yerel yönetimler

kendileri ile birlikte farklı birçok topluluğun temsilcisini çözüm içerisine dahil edebilmektedir. Bu aşamada yerel yönetimler, vatandaşları ile merkezi hükümeti arasındaki ilişkilerde verimli bir şekilde çalışabilmektedir (2007: 4).

Kent diplomasisini kentlerin, bölgelerin, ülkelerin, özel kuruluşların, STK'ların, ulus üstü kuruluşların vb. benimsemesi, desteklemesi ve üzerinde çalışması aslında ulusal hükümetleri ve bu konuda çalışma yapan dışişleri bakanlıklarının çalışmalarına ve itibarlarına zarar verici hareketlerde bulunmak anlamına gelmemektedir. Aksine bu durum, “küreselleşmiş, hızlı tempolu ve hiper bağlantılı bir dünyada uluslararası ilişkileri yetkin bir şekilde yürütmek için diplomatik görev ve sorumlulukların yerel yönetimlere stratejik olarak devredilmesinin başlangıcı” olarak açıklanmaktadır (Amiri ve Dossani, 2019). Hatta ulusal hükümetler kendi dış politikalarında, yerel makamlarının dünyadan diğer kentler ile kendi aralarında yapmış olduğu işbirliklerinden elde edilen fırsatları düşünmektedir (Marchetti, 2017: 3). Eğer kentler kültürel ve ekonomik anlamda gelişmek istiyorlarsa kent diplomasisini etkili ve aktif bir şekilde kullanması gerekmektedir (Şehir Diplomasisi Çalıştayı Sonuç Raporu, 2016).

Kent diplomasisi, kentlerin kendi aralarında rekabet etmesinden öte aralarında barış ve uyumlu bir şekilde çalışmayı getirmektedir. Dahası ulusal ve kişisel çıkarlardan öte kentlerin refaha kavuşmasına ve yakın ilişkiler kurmasına imkân sağlayan ve geliştirmekte olan bir model sunmaktadır. Ulusal bağımsızlığa odaklanmak yerine dünyadan farklı kentler arasında karşılıklı bir bağımlılığı ama bunu onlara yarar sağlayacak şekilde kullanmaktadır (Chan, 2016: 153). Kent diplomasisi, kentler arasındaki işbirliklerini daha etkili ve verimli bir hale getirmektedir. Çünkü bir kentte başarıya ulaşmış bir uygulamanın daha etkili ve verimli şekilde farklı bir kentte işbirliği yoluyla uygulanması ve başarıya kavuşması yerelin gelişmesine doğal olarak da ulusun gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

2.1.4. Belediyeler Arası Uluslararası İşbirliği

İşbirliği, “Birçok kişinin, amaç ve çıkarları doğrultusunda ortaklaşa olarak bir ve aynı çalışma sürecine ya da farklı fakat birbirleriyle ilişkili iş süreçlerine planlı bir şekilde katılması” şeklinde tanımlanmaktadır (Parlak, 2011: 402). Ancak işbirliği sadece kişiler arasında gerçekleşmemektedir. Toplumun refahı için önemli unsurlardan

biri olan işbirliği, kamu kurumları arasında da yaygın bir şekilde görülmektedir (Inter-Municipal Cooperation, 2010: 6). Dolayısıyla işbirliği kurumlar, kuruluşlar vs. arasında da gerçekleşmektedir. İşbirliği gerçekleşen birimler arasında belediyeler de yer almaktadır. Belediyeler arası işbirliği, “iki veya daha fazla belediyenin karşılıklı fayda sağlamak amacıyla kendilerine verilen görevlerden herhangi biri üzerinde birlikte çalışmayı kabul etmesi” olarak tanımlanmaktadır (Inter-Municipal Cooperation, 2010: 7). “İşbirliği” ve “Belediyeler arası işbirliği” tanımlarından yola çıkılarak belediyeler arası uluslararası işbirliği kavramı da, iki ya da daha fazla uluslararası düzeyde belediyenin bir araya gelerek kendi görev alanlarındaki konular üzerinde, belirli plan ve program içerisinde birlikte çalışmalarını olarak tanımlanabilir.

Belediyelerin uluslararası ilişkileri; sınır ilişkileri (avro bölgeleri ve sınır kasabası eşleştirmeleri), bölgeler arası kent eşleştirmeleri ve çok taraflı uluslararası kuruluşlar (örneğin, EUROCITIES gibi) şeklinde sürdürülmektedir. Devlet sınırından 100 km uzaklıkta ancak aralarında 200 km'den fazla olmayan belediye ilişkileri sınır eşleştirmeleri içine dahil edilirken uzun mesafeli olan uluslararası ilişkiler, bölgeler arası eşleştirmeler olarak ele alınmaktadır (Furmankiewicz, 2007: 350). Dolayısıyla, belediyelerin işbirlikleri çeşitli şekillerde olabilmektedir. Bunlar arasında, kardeş kentler (Sister or Twin city), kentten kente işbirlikleri (city to city cooperation), belediyelerin uluslararası işbirlikleri (international municipal cooperation), merkezi olmayan işbirlikleri (decentralised city cooperation), sınır ötesi işbirlikleri (cross-border cooperation) vb. yer almaktadır.

Her ne kadar belediyeler, öncesinde sadece kendi belediyeleri ve “belediye” ile ilgili problemler ile ilgilenip yerel politikalar oluşturmaya çalışırken günümüzde bu durum değişmiştir. Kentler artık dünyanın diğer ucundaki kentler ile yerelin ötesinde uluslararası bağlantılar ve pazarlar kurabilmektelerdir (Acuto, Morissette ve Tsouros, 2016: 16). Letonya eski Cumhurbaşkanı Vaire Vike-Freiberga'nın, “Ne kadar uzakta olursa olsun ne kadar küçük olursa olsun ne kadar gücü olursa olsun ne kadar fakir olursa olsun her bir yöre diğerleri ile paylaşabileceği en azından bir tane de olsa benzersiz bir mücevhere sahiptir” (Tavares, 2016: 1) şeklinde ifadesinde yörelerin sahip olduğu benzersiz özelliklere vurgu yapılmıştır. Başka bir deyişle her bir kentin ya da yörenin diğerinde olmayan bir potansiyeli olduğunu göstermektedir. Önemli olan da bu potansiyelin keşfedilmesi ve değerlendirilebilmesidir. Diğerleri ile paylaşılabilmesi

konusu ise yörelerin işbirliği yapmasını ve birbirlerinde olmayan özelliklerle birbirlerini tamamlayabilmesini işaret etmektedir.

Chan'ın, Matthew Pencharz (Çevre ve Enerjiden Sorumlu Belediye Başkan Yardımcısı, Büyük Londra Otoritesi; ve Yönetim Kurulu Sekreteri, C40 Kentleri İklim Liderliği Grubu), Andrea Fernández (Yönetişim ve Küresel Ortaklıklar Direktörü, C40 Kentleri İklim Liderliği Grubu) ve Kanako Okano (Program Sorumlusu, Uluslararası İlişkiler, Çevre Bürosu, Tokyo Belediye Hükümeti) ile yapmış olduğu görüşmeler neticesinde; ulusların ve kentlerin işbirliği ve ortaklığı sürecinde kendi içlerinde birbirlerine olan tutumları incelendiğinde Pencharz, ortak faydalar ele alındığında kentlerin devletlerin aksine aralarındaki yarışmaları, mücadeleleri ya da ideolojik farklılıkları bir yana bıraktıklarını bunların ötesinde kendi aralarında bir bağ kurduklarını belirtmiş, aynı şekilde Okano da kentlerin kendilerine ve küresel düzeyde fayda sağlayan konularda işbirliği kurabilmesi için ideolojik veya tarihsel geçmişlerini ulusal hükümetlere oranla göz ardı edebileceklerini ileri sürmüştür. Örneğin, Tokyo C40 ağına üye olan 3 Çin kenti Pekin, Şangay ve Shenzhen ile “dünyanın ilk kentsel sınır ve ticaret programını” başlatmıştır. Chan, kentlerin “egemen” olmayan doğasının milliyetçi düşünceyi, yani çoğunlukla ulusların sahip olduğu, Çin-Japon gerginliklerinde olduğu gibi aştıklarını vurgulamıştır. Normal şartlarda Çin ve Japonya arasında bir işbirliği gerçekleşmesinin tahmin edilemeyeceği dahi belirtilmiştir. Fernández ise, ortak problemler ile yüz yüze gelindiğinde kentlerin karşılıklı fayda kazanmak amacıyla ortaklığa katılma konusunda çok daha olumlu ve istekli olduklarını belirtmiştir (Chan, 2016: 151-152). Diğer bir örnek ise Paes, 2012 yılı Birleşmiş Milletler Rio +20 Zirvesi zamanında merkezi otoritelerin kentlerdeki karbon emisyon oranını azaltma konusunda “bitmek bilmeyen müzakereler içinde” kaldıklarını belirtirken C40 Belediye Başkanları'nın “2030 yılına kadar kentlerindeki toplam 1,3 gigaton karbon emisyonunu, Meksika ve Kanada'nın toplam emisyonlarına eşdeğer bir şekilde azaltma” konusunda uzlaştıklarını belirtir (Paes, 2013). Dolayısıyla kentler, ortak problemlerin çözüme kavuşturulması için ulusal kimlik, ideoloji, egemenlik vb. kavramları arka plana atabilmekte ve daha çok ortak fayda üzerine yoğunlaşabilmektedir.

Günümüzde belediyeler sadece ulusal sınırlar içerisinde değil uluslararası düzeyde de diğer yerel birimler ile işbirliğine girerek eksikliklerini tamamlamaya ve

“kapasitesini artırmaya” çalışmaktadır (Slaughter, 2009: 12). Uluslararası işbirlikleri sayesinde belediyelerin idari ve teknik bakımdan gelişebilmesi, iyi uygulama örneklerini kendi belediyelerinde uygulayabilmesi ve diğer belediyeler ile birlikte çalışacaklarından dolayı kaynaklarını daha verimli kullanabilmesi amaçlanmıştır (TBB, 2010: 68). Unutulmamalıdır ki yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetleri onların yetki alanlarını genişletmemekte ancak coğrafi alanda kısıtlanmalarından kurtulmalarına imkân vermektedir (Özlü, 2020: 185).

Sizoo ise, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra devletlerin birbirine olan güven duygularını güçlendirmek ve anlaşabilmelerini sağlamak adına özellikle Alman ve Fransız kentlerinin sonrasında ise birçok Avrupa kentlerinin aralarında işbirliği programları başlattığını ve bu durumun dünya genelinde kentler arası başka bir ifade ile belediyeler arası işbirliği sürecine dönüştüğünü belirtir. Örneğin 1980’li yıllardan itibaren yerel yönetimler ülkelerin nükleer silahlanmalarına karşı olduklarını gösteren faaliyetlerde bulunmuşlardır. 1989 yılında Berlin Duvarı’nın yıkılması ve devamındaki gelişmeler ile Doğu Avrupa’daki liderler Batı Avrupa’daki yerel ortaklarla iletişim içerisinde olma gerekliliğini birbirleri ile uyum sağlama ve motivasyonlarını güçlendirme açısından önemli gördüklerini vurgulamışlardır (2007: 1-2).

Yerel yönetimlerin uluslararası işbirliklerinde devletlerin üstlendiği roller arasında hem hukuki (ulusal ve uluslararası hukuki düzenlemelere uyup uymadığı konusunda) hem de politik denetim yer almaktadır. Madrid Çerçeve Sözleşmesinde bile yerel yönetimlerin sınır ötesi işbirliklerinde devletlerin rolü halen çok yüksek olmakla birlikte sözleşmelerin imzalanmasında yerel birimlerin yetkileri sınırlı olmaktadır. Bununla birlikte devletler, yerel yönetimleri uluslararası işbirlikleri sürecinde uluslararası platformlarda korumakta ve arkasında durarak bir anlamda onları sahipsiz bırakmamaktadır (Özlü, 2020: 171-172).

Bu çalışmada yerel yönetimlerin uluslararası işbirlikleri kavramı olarak ortak sınırları olsun ya da olmasın yerel yönetimlerin yabancı devlet yerel yönetimleri ile geliştirdiği işbirlikleri ifade edilmektedir. Ayrıca çalışmada yerel yönetimler kavramı devletlerin anayasalarında tanımlanmış olan belediyeler şeklinde kullanılmaktadır. Çalışmada, “belediyelerin uluslararası ilişkileri” ya da “belediyelerin uluslararası işbirlikleri” kavramı ile belediyelerin uluslararası düzeyde diğer yerel birim, kurum ve kuruluşları ile olan ilişkileri ele alınırken, belediyelerin sadece diğer yabancı belediyeler

ile olan ilişkileri ise “belediyeler arası uluslararası ilişkiler” ya da “belediyeler arası uluslararası işbirlikleri” şeklinde kavramsal olarak ele alınmıştır.

2.2. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliğini Etkileyen Faktörler

Yerel yönetimlerin, diğer yerel yerel yönetimler ile ilişki ve işbirliği kurmasını kolaylaştıran bazı faktörler mevcuttur. Bunlar arasında tarihi ve kültürel, coğrafi, ekonomik ve diğer faktörler kategorisi altında ülkelerin idari yapısı ve yasaları, küresel boyuttaki krizler, yerel yönetimlerin sahip olduğu fiziki büyüklük vd. yer almaktadır. Yerel yönetimler bu faktörleri göz önünde bulundurarak benzer ya da yakın özelliklere sahip olan diğer yerel yönetimler ile daha kolay ve sürdürülebilir bir şekilde ilişki ve işbirliği içerisinde yer almaktadır.

2.2.1. Tarihi ve Kültürel

Yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği veya ortaklık kurmalarını etkileyen faktörler arasında tarihi ve kültürel faktörler yer almaktadır. Yerel birimler arasında geçmişten bağların olması ya da aynı veya benzer kültürel özelliklere sahip olunması potansiyel işbirliklerini kolaylaştırıcı etkiye sahip olmaktadır. Nelles, sınır ötesi işbirliklerinden bahsederken kentlerin sahip olduğu ortak aidiyet duygusunun ve ortak normların örneğin ortak ya da benzer dil, etnik köken, din, siyasi kültür, deneyim ve değerlerin uluslararası işbirliklerini kolaylaştırdığını vurgulamıştır (2011: 11). Örnek olarak Türkiye’deki kentlerin, Osmanlı İmparatorluğu içerisinde (özellikle Balkanlar ve Ortadoğu) yer almış ülkelerin; SSCB içerisinde yer almış Türki Cumhuriyetlerin ve Türklerin yoğun olduğu Avrupa ülkelerinin kentleri ile ilişki kurma isteğinde olması verilebilmektedir (Özden, ? : 13).

2.2.2. Coğrafi

Belediyeler arası işbirliği ilişkilerinin kurulmasında ülkelerin ortak sınırlara sahip olması, coğrafi anlamda yakın ve ortak tarihi geçmişe sahip olmalarının önemli etkenler arasında oldukları vurgulanmıştır. Buna örnek olarak, hem AB sınırlarına yakın olması hem de AB tarafından finanse edilen sınır ötesi işbirliği programları çerçevesinde fon

alınabilmesi nedeniyle Ukrayna'nın batısında yer alan belediyelerin, ülkenin doğusunda yer alan belediyelere oranla AB belediyeleri ile daha çok işbirliği içerisinde yer alması verilebilir (Brovdıy, 2021: 6-7). Coğrafi yakınlık dışında coğrafi benzerlikler de burada önemli görülebilmektedir. Kentlerin “kıyı şehirleri olması, yeşil alanlara sahip olması, göl bölgeleri içerisinde yer alması, benzer iklim özelliklerine sahip olması vd.” özellikler bu kategoride ele alınabilmektedir (Ekşi, 2018: 64). Demirtaş, coğrafi konuma örnek olarak Bursa Nilüfer Belediyesi’nin hem Küba El Cerro Belediyesi ile hem de Balkan Kentleri ile kardeş kent ilişkilerini örnek olarak ele almış, Nilüfer Belediyesi’nin coğrafi yakınlıktan dolayı Balkan Kentleri ile daha yoğun ilişkiler kurduğunu belirtmiştir. Kentler arasında coğrafi yakınlığın olmaması ise belediyeler arasındaki işbirliğinin maliyetini artırıcı ve ulaşım bakımından her iki kesimi de zorlayacağı düşünülmüştür (2016: 155-156). Ancak Bursa’nın Balkan Kentleri ile ilişki yoğunluğu sadece coğrafi yakınlık kaynaklı değildir. Çünkü her iki bölge arasında tarihi ve dini ilişkiler, benzerlikler ve yakınlıklar da bulunmaktadır. Ayrıca Samsun Büyükşehir Belediyesi ile görüşmelerden elde edilen bilgilere göre coğrafi yakınlık, kentler arasındaki ticaretin gelişmesi açısından da önemli görülmektedir.

2.2.3. Ekonomik

Küreselleşme, sadece devletlerin değil yerel birimlerin de milli ekonomik ve kültürel değerlerini uluslararası düzeyde geliştirmesine imkân vermiştir. Bu durum uluslararası ilişkilerde, merkezi hükümetten bağımsız olarak yerel yönetimlerin daha fazla etkin olmasına ve sorumluluk almasına olanak sağlamıştır (Wu, ? : 19). Örneğin kentler, 1970’lerden sonra küresel ekonomide yer almaya başlamıştır. Özellikle bazı önemli kentler ekonomik yönetim için stratejik öneme sahip merkezler haline gelmiştir (Curtis ve Acuto, 2018: 3). Nelles, kentlerin sınır ötesi işbirliklerinde ekonomik bağlantıların kurulması ile “piyasa güçleri ve ticaret akışları, ortak kaynaklar, altyapı vb.” konularda ortak çıkar ve teşviklerin meydana gelebileceğinin altını çizmiştir (2011: 10-11). Bununla birlikte kent diplomasisi ile kentler kendileri için başka bir ifade ile daha çok ekonomik ve ticari çıkarlar elde etmek için diğer kentler ile karşılıklı programlar yürütmek istemekte ve ortaklıklar kurmaktadır (Ekşi, 2018: 66). Kentler, yerel ekonomiyi geliştirmek amacıyla diğer kentler ile uluslararası düzeyde ilişkiler kurup işbirlikleri geliştirebilmektedir. Örneğin, kentlerinin uluslararası alanda

görünürlüğünü artırarak kentinin turizm gelirlerini artırabilmektedir. Bununla birlikte kentin paydaşları olan TSO ve OSB'nin de yer aldığı ticari ve sanayi işbirlikleri geliştirebilmektedir (Özden, ? : 14). Ayrıca bazı belediyeler veya yerel birimler diğerlerine oranla daha fazla kaynaklara sahip olabilir. Bu eşit olmayan kaynaklar, işbirliğini zorlayıcı etkenlerden biri olarak düşünülmektedir (Hazenbergh ve Mulieri, 2013: 311). Örneğin, her yerel birim aynı oranda maddi olanaklara sahip olamamaktadır. Dolayısıyla bu eksikliklerini diğer kentler ile işbirliği kurarak kapatabilmektedir.

2.2.4. Diğer

Yerel idari birimlerin sahip olduğu yetkilerin sınırlı ve ayrıca birbirlerinden farklı olmasından dolayı da uluslararası yerel düzeyde ilişkilerin kurulmasında zorlukların yaşandığını belirtilmiştir (Kuşku-Sönmez, 2014: 501). Dolayısıyla belediyelerin içerisinde bulunduğu ülkelerin idari yapısı ve yasal çerçevesi belediyelerin dış ilişkilerini ilk olarak etkileyen iki unsurdur (Demirtaş, 2016: 155-156).

Dünya çapında yaşanan bir kriz örneğinin yakın zamanda yaşanan pandemi, yerel yönetimlerin işbirliğini etkileyen diğer bir unsur olabilmektedir. Covid-19 döneminde, Çin kentlerinin ilişki içerisinde oldukları kentlere aynı kendi hükümetlerinin diğer devletlere yaptığı gibi kişisel koruyucu ekipman göndermesi örnek olarak ele alınmaktadır (Grandi, 2020: 46).

Belediyelerin büyüklükleri, sahip oldukları işbirliği sayısını etkilemektedir. Örneğin, Ukrayna'daki belediyelerin büyüklükleri arttıkça AB'deki belediyeler ile işbirliği sayısı da artmaktadır. Bunun nedeni ise daha büyük belediyelerin, ortaklarla ilişki kurmak ve onlara ulaşmak için daha fazla kapasiteye ve finansal kaynağa sahip olmaları şeklinde açıklanmaktadır (Brovdiiy, 2021: 7). Ancak kentlerin büyük ya da küçük olması onların kent diplomasisini geliştirmesine engel değildir. Sadece kent diplomasisinin etkisi, büyük kentlere göre küçük kentlerde daha sınırlı kalabilmektedir. Bunun nedenleri arasında ise küçük kentlerin büyük kentlere oranla daha az finansal kaynağa ve personele sahip olmasıdır (Pluijm ve Melissen, 2007: 16).

Kentlerdeki demografik yapı da yerel yönetimlere kentlerinin uluslararası ilişkilerini güçlendirmede yardımcı olmaktadır. Örneğin Türk yerel topluluklarının Bosna Hersek'e olan ilgisi kendi sınırları içinde yaşayan Balkan nüfusuna

dayanmaktadır (Ekşi, 2018: 112). Demirtaş da, kentin demografik yapısının belediyelerin dış ilişkilerini etkilediği üzerinde durmaktadır. Çünkü bir kentte fazla oranda göçmen yaşıyorsa o kent, içerisinde yaşayan göçmen nüfusun geldiği kent ya da o ülkeden kentler ile daha fazla ilişki kurma eğilimi içerisindedir (2016: 155-156). Örneğin özellikle çok fazla sayıda göçmen alan Hollanda gibi ülkelerde yer alan kentler, uluslararası politikalarını göçmen nüfusun ülkelerine göre şekillendirmektedir. Amsterdam kenti, Gana, Surinam ve Türkiye’den büyük oranda bir göçmen nüfusa sahiptir. Dolayısıyla Amsterdam şehrinin uluslararası faaliyetlerinin bir bölümü bu göçmen nüfusun ülkeleri ile ilgili ve bağlantılıdır (Pluijm ve Melissen, 2007: 15).

Kuşku-Sönmez, Karadeniz coğrafyasında yer alan ve merkezi yönetim ile yönetilen çoğu ülkelerin dış politikayı yerel düzeye indirme konusunda istekli olmadıklarını belirtmiştir. Hatta AB’nin ademi merkeziyetçilik yapısına uygun olarak reformlar yapan Bulgaristan ve Romanya’yı örnek olarak ele alır. Çünkü bu ülkelerin gerçekleştirdiği bu reformlara rağmen yerel birimlerin yetki alanlarını açık bir şekilde çizmediklerini belirtir (Kuşku-Sönmez, 2014: 503). Dolayısıyla yerel yönetimlerin diğer yerel yönetimler ile işbirliklerini kolaylaştıran bir diğer faktör ise işbirliği içerisinde yer alan katılımcıların işbirliği yapmaya istekli ve heyecanlı olması durumudur.

Son olarak ise “merkezi devletin küresel siyaset anlayışı”nın ve “belediye başkanlarının uluslararası ilişkilere karşı olan istekleri ve bu konularda sahip oldukları tecrübeleri”nin belediyelerin uluslararası ilişkilerini etkilediği belirtilmiştir. Belediye başkanlarının, yabancı bir kolejden mezun olması, birden fazla yabancı dil biliyor olması, başkanın milletvekilliği yaptığı dönemde TBMM Dış İlişkiler Komisyonu’nda görev alması vb. kentin dış ilişkilerinde etkili olduğu vurgulanmıştır (Demirtaş, 2016: 155-156). Yukarıda belirtilen faktörler, yerel yönetimler arasında uluslararası ilişkilerin ve işbirliklerinin kurulmasında ve gelişmesinde yardımcı olmaktadır.

2.3. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Uygulama Türleri

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri ve işbirlikleri kardeş kent, kent eşleştirme, kentten kente işbirliği, sınır ötesi işbirliği ve ulusal, bölgesel ve küresel kent ağlarının faaliyetleri şeklinde gerçekleşmektedir.

2.3.1. Kardeş Kent (Sister/Twin City)

Kardeş kent, “iki belediyenin sorunlarını beraberce çözümlmek ve zaman içinde daha yakın ve dostane ilişkiler geliştirmek için ortaklaşa hareket etmek üzere bir araya gelmesi ile kurulan bir ilişki” şeklinde tanımlanmıştır (TBB, 2012: 7). Kardeş kent ilişkileri (İstanbul B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 64; İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 59):

- Ülkeler arasında geçmişten gelen tarihi bağların korunmasına ve geliştirilmesine,
- Karşılıklı kültürel tanıtımlara,
- Kentsel iyi uygulamaların paylaşılmasına,
- Sosyal, teknik ve ekonomik alanlarda işbirliğinin kurulmasına,
- Yeni bağlar kurulmasına ve
- Toplumların birbirlerine yakınlaşmasına olanak vermektedir.

Uluslararası Kardeş Kentler (Sister Cities International) Ağı, kültür, eğitim, bilgi ve ticaret alışverişine dayalı küresel ilişkiler ve dostluklar oluşturmak ve küresel sorunları çözüme kavuşturmak amacıyla 1956 yılında (sistercities.org, 14.08.2023) ABD Başkanı Dwight D. Eisenhower’ın (Usta, 2017) teşebbüsleri ile kurulmuştur. Kardeşlik sadece kentler arasında değil ilçeler ve eyaletler arasında da gerçekleştirilmek üzere ilgili yerel toplulukların yetkilileri tarafından imzalanan anlaşmalar ile kurulan uzun süreli bir işbirliğidir. Bir kent, istediği sayıda kardeş kente sahip olabilmektedir. Burada bir sınırlama bulunmamaktadır. Bununla birlikte kardeş kentler, bağımsız olarak hareket edebilmektedir. Başka bir ifade ile başka kurumlara ya da kuruluşlara bağlı olarak hareket etmemektedir (sistercities.org, 14.08.2023). Bu birlik önceleri ABD sınırları içerisinde çalışmalarını yürütürken, kardeş kent ilişkilerinin hem gelişmesi hem de popüler olması sonucunda 1967 yılından itibaren diğer ülkelerin yerel toplulukları da birlik içerisinde yer almaya başlamıştır (Usta, 2017).

"İlk çağdaş kardeş kent anlaşması", 1920 yılında Keighley (Birleşik Krallık) ile Poix-du Nord (Fransa) tarafından imzalanırken (www.yereldiplomasi.gov.tr, 14.08.2023), 1950 yılından 1990 yılına kadar olan sürede en az 159 ülkede 11.000'den fazla kardeş kent anlaşmasının imzalandığı belirtilmiştir (Zelinsky, 1991: 1). TDBB

Genel Sekreteri Fahri Solak ile 9 Ocak 2019'da Muhasilović'in gerçekleştirdiği röportajda Solak, Türkiye'de ilk kardeş kent uygulamasının 1965 yılında İstanbul ile Rio de Janeiro kentleri arasında gerçekleştiğini ve 90'lı yıllardan itibaren ise bu sayının giderek artmaya devam ettiğini belirtmiştir (Muhasilovic, 2020: 146). Sonraki dönemlerde ise Türkiye ile Avrupa Birliği ilişkilerine katkı sağlamak adına Türkiye'nin kardeş kent ilişkileri artış göstermeye devam etmiştir (Akman, 2016: 1058).

Türk yerel birimlerinin dünya çapında 1848 kardeş kente sahip olduğu belirtilmiştir. 1992-2019 yılları arasında Türkiye'deki belediyeler ile Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasındaki toplam kardeş kent sayısı 650'dir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasından en fazla kardeş kent ilişkisine 143 kardeş kent ile Bulgaristan sahip olurken, 98 kent ile Almanya ikinci sırada, 85 kent ile Yunanistan üçüncü sırada, 52 kent ile İtalya dördüncü sırada ve 51 kent ile Romanya beşinci sırada yer almaktadır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasından en az kardeş kent sayısına sahip olduğu ülkeler sıralamasında ise Danimarka, Estonya, Finlandiya ve İrlanda bir kent ile son sıralarda yer almaktadır (www.tbb.gov.tr, 12.08.2021).

Pluijm ve Melissen, kardeş kent ve kent eşleştirme uygulamalarının sayıca çok fazla olduğuna vurgu yaparak istisnalar dışında bu uygulamaların çoğunlukla "kültürel, eğlence amaçlı ve eğitimle" ilgili konularda gerçekleştirildiğini ancak günümüzde bu ilişkilerin teknoloji ve bilginin paylaşıldığı fayda odaklı belediyeler arası işbirliklerine dönüştüğünü belirtmiştir (2007: 28-29). Kuşku-Sönmez, kentler arasında kurulan bağların bazen sadece sembolik siyasi amaçlar da taşıyabileceğine örnek olarak Macaristan ile Azerbaycan kentleri arasındaki ilişkiyi örnek vermektedir. Macaristan'dan Gyöngyös ile Azerbaycan'dan Şuşa kentleri kardeş kentlerdir. Ancak tartışmalı Dağlık Karabağ bölgesi içerisinde yer alan bir yerel yönetim ile Orta Avrupa'da bulunan Gyöngyös kentinin ilişki içerisinde olması bir bakıma önemli gözüküyor olsa da aslında bu işbirliği büyük bir sembolik anlam taşımaktadır. Vermek istenen mesajda bir bakıma Macar hükümetinin Azerbaycan'ın toprak bütünlüğüne destek verdiği ve bu bölgelerin Ermeni askeri güçleri tarafından fiili kontrolünün onaylanmadığı gösterilmektedir (2014: 500).

Kardeş kentlerin, zamanla birlikte ilk kuruldukları heyecanı kaybettikleri ve devamında işlevsizleşmeye başladıkları belirtilmiştir. Dolayısıyla, bu tür uygulamaların düzenli bir şekilde kontrol ve takip edilmesi gerektiği ve bunun da "yerel işbirlikleri

konusunda çalışan uluslararası bir örgüt veya sivil toplum kuruluşu" tarafından yapılması üzerinde durulmuştur (Türk Dünyası Belediyeler Birliği: 1-4). Kardeş kent uygulamalarının başarılı olabilmesi için belediyelerin kendileri için doğru olan kardeşi seçebilmeleri (www.yereldiplomasi.gov.tr, 14.08.2023), başka bir ifade ile kardeş kentler arasında benzerliklerin olması örneğin "tarihi ve kültürel bağ, ortak kentsel özellikler, ekonomik ilişkiler, sınır ilişkisi, ortak çevre sorunları" vb. kriterler önemli görülmektedir (Türk Dünyası Belediyeler Birliği: 4). Kardeş kent uygulamalarının başarılı olabilmesi için ayrıca yerel halkla birlikte okulları ve öğrencileri bu ilişkiye aktif olacak şekilde dahil etmesi; kardeş kent ile ortak hedefler ortaya koyarak bunlarla ilgili belirli takvimler oluşturması ve yapılan çalışmaları sistematik olarak incelemesi; yeni işbirliği alanlarına yönelme doğrultusunda küresel olan güncel problemleri de içine alan çalışmaların yapılması; kardeş kentlerin işbirliği ile gerçekleştirilecek olan faaliyetleri finansal açıdan desteklemek amacıyla bu faaliyetler için bütçe ayırmaları ve gerektiğinde işbirliği şevkini artıracak ve işbirliğini sürdürülebilir kılacak başka yapıların oluşturulması gerekmektedir (www.yereldiplomasi.gov.tr, 14.08.2023).

2.3.2. Kent Eşleştirme (Town Twinning)

Kent eşleştirme ve kardeş kent kavramları eş anlamlı olarak kullanılabilir. Ancak, kent eşleştirme, “özünde iki veya daha fazla kent arasında kurulabilecek her türlü ilişkiyi” içerisine alan kapsamlı bir kavramdır. Kent eşleştirme, bazen sadece iletişim ve bilgi alışverişi şeklinde olurken bazen de daha gelişmiş işbirliği ve ortaklıklar için de kullanılabilir. Kent eşleştirmesinin uzun vadeli, daha kapsamlı ve üst düzey hedeflere sahip olması onu diğer iletişim ve işbirliği biçimlerinden ayırmaktadır. Ayrıca kent eşleştirme programlarında belirlenen hedeflerin kentlerde ikamet eden vatandaşlar tarafından benimsenmesi gerekmektedir. Kent eşleştirme, “farklı toplulukları ortak değer ve ilkeler temelinde yakınlaştıran, ortak sorunlara ortak çözümler bulmayı kolaylaştıran, deneyim paylaşımı yoluyla kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasını sağlayan, demokratik ve katılımcı bir yaklaşımdır”. Kent eşleştirme programları, yerel yönetimlerin yetkisi dahilinde olan her hizmet alanında gerçekleştirilebilir. Kent eşleştirme uygulamaları sayesinde yaşam standartları yükselirken vatandaş memnuniyeti artmakta ve sosyoekonomik kalkınmaya katkı

sağlanmaktadır (The Handbook of Town Twinning-The Turkish Perspective, 2019: 5-8).

Kent eşleştirme çalışmaları, 1945 yılında II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle özellikle belediye başkanlarının ve vatandaşların katılımıyla başlamıştır. Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR), 1951 yılında bu çalışmalara öncelik vermiş, dolayısıyla 1950'li yıllarda eşleştirme sayıları giderek artmıştır. Eşleştirme programının, Avrupa Birliği'nin genişleme sürecinde ve "Avrupa'nın huzur içinde kalkınmasında" önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Eşleştirme, "bir Avrupa bakış açısıyla bu yolda harekete geçmeyi, sorunlarıyla yüzleşmeyi ve kendi aralarında giderek daha da yakınlaşan dostluk bağları geliştirmeyi amaçlayan iki topluluğun bir araya gelmesidir". Eşleştirme, büyük küçük demeden köy, kasaba, ilçe ve kentler arasında farklı birçok konu hakkında iki ya da daha fazla topluluğun bir araya geldiği Avrupa işbirlikleri içerisinde diğer uygulamalara göre daha fazla görünen uzun vadeli bir programdır. Eşleştirmede önemli olan iki konu; eşleştirmenin düzenli aralıklarla incelenmesi ve yerel halkın da eşleştirme programı içerisinde aktif olarak yer almasıdır (www.twinning.org, 14.08.2023).

CEMR, özellikle Avrupa Birliği'nin büyümesiyle birlikte farklı ülke ve kültürlerin kentleri arasında entegrasyonu ve işbirliği girişimlerini desteklemek adına çalışmalar yapmaktadır. Bu aşamada eşleştirmenin Avrupa Birliği ülkeleri arasında karşılıklı farkındalığı ve diyalogu teşvik ederek "ortak bir Avrupa kimliği ve aidiyet duygusunu ve bu büyük çeşitliliğe saygıyı" gerçekleştirebileceği düşünülmüştür. Eşleştirme yapılan birçok ülkeler ve kentler arasında ortak kültürel ve tarihi bağların olduğu bilinmektedir. Ya da birçok eşleştirme ortak sınırları olan ülke kentlerini bir araya getirmektedir. Ama eski komünist devletlerin açılması ve ulaşımın kolaylaşması ile birlikte kentler uzaklardaki kentler ile de eşleştirme anlaşmaları imzalamaktadır. Yaklaşık 6000'e yakın kent eşleştirmesi ile Fransız-Alman eşleştirmeleri ilk sırada yer almaktadır. Devamında ayrı ayrı yaklaşık 2000 eşleştirme anlaşmasına sahip İtalya, Polonya ve Birleşik Krallık onları takip etmektedir. Ancak nüfus oranlarına bakıldığında bu konuda en çok çalışan ülkelerin olduğu yer, İskandinavya olarak bilinmektedir (CCRE-CEMR, 2007: 2-4). Eşleştirme, II. Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle savaş döneminde düşman olan ülkelerin kentleri arasında (Alman-İngiliz ve Alman-Fransız) dostluk ve barışın kalıcı hale getirilmesi ve farklı kültürler arasında turizm ve ticaretin artırılması amacıyla

hazırlanmıştır. 816 yılında Almanya'nın Paderborn ile Fransa'nın Le Mans kentleri arasında gerçekleşen eşleştirme örneği "tarihte bilinen ilk kent eşleştirmesi" olarak kayıtlara geçmiştir (www.yereldiplomasi.gov.tr, 14.08.2023).

Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında gerçekleştirilen kent eşleştirme programı Türkiye'nin AB'ye katılma aşamasında yerel düzeyde idari kapasitenin güçlendirilmesi ve sürdürülebilir yapılar oluşturulabilmesi amacıyla AB Başkanlığı tarafından uygulanan ve teknik yardım içeren bir çalışmadır. Bu proje Avrupa Birliğine Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA II) kapsamında, AB ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ortak finansmanı ile gerçekleştirilmektedir. Proje süresince, belediyelerin daha çok bilgi ve deneyim alışverişi yapmalarına olanak sağlayacak yurt içi ve yurt dışında olması planlanan eğitim programları, çalıştaylar, çalışma ziyaretleri ve staj programı gibi etkinliklerin yapılması planlanmıştır. Proje kapsamında eşleşen kentlerin pratikte de çalışmalarını uygulayabilmeleri amacıyla hibe programları yer almaktadır (The Handbook of Town Twinning-The Turkish Perspective, 2019: 1).

2.3.3. Kentten Kente İşbirliği (City to City Cooperation)

Geçmişte yerel yönetimler arasındaki ilişkiler daha çok kültürel ve ziyaretler şeklinde olurken şimdilerde ise kentten kente işbirliği (C2C) yani “iki veya daha fazla ülkedeki yerel yönetimlerin işbirliğine dayanan ve merkezi olmayan kalkınma işbirliği” olarak tanımlanan bir yaklaşımla problem çözme için daha ayrıntılı ve bilinçli bir şekilde çalışmalar yapılmaktadır (UNHABITAT, 2003 akt. Berse ve Asami, 2015: 210).

Kentten kente işbirliği, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa ve ABD'de başlayan ve devamında dünyaya yayılan bir programdır. Bu programın ilk başlarda amacı dünyanın farklı bölgelerinden kentlerin kültürel etkinliklerde bulunup birbirleri ile dostluklar kurmasını amaçlarken son 20 yılda bu amaçlar kentler arasında deneyimleri paylaşmak ve kentsel yönetişimi geliştirmek için çalışmalar yapmak olarak genişlemiştir. Örneğin Güney kentleri ortakları, Kuzey kentlerinin kentsel yönetim konusunda personel değişimi, çalışma ziyaretleri ve eğitimler ile bilgi ve tecrübelerinden faydalanmaktadır (Bontenbal ve Mamoon, 2017: 1). Dolayısıyla kentten kente işbirliği de kardeş kent ve kent eşleştirmeye çok benzer bir işbirliği türüdür.

2.3.4. Sınır Ötesi İşbirliği (Cross-border Cooperation)

Sınır ötesi işbirliği 1950’li yıllarda Kuzey Avrupa’da başlamış, 1990’lı yıllarda ise Avrupa Birliği’nin hem kendi ülkeleri içerisinde ortak sınırları olan bölgeleri arasında hem de AB ülkeleri ile ortak sınırları olan AB dışındaki ülkeler arasında kullanılan ve AB’nin bütünleşme stratejilerinden olan bir işbirliği türüdür. Bu işbirliği türü sayesinde ortak sınır bölgelerinin kalkınmasına yardımcı olunurken sınırın her iki tarafındaki farklı kültürler arasında da birbirini tanımaya fırsat veren etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Sınır ötesi işbirliği programları AB tarafından iki farklı şekilde finanse edilmektedir. Bunlardan ilki AB içerisinde yer alan ülkeler arasında gerçekleşen sınır ötesi işbirliklerinin Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF) tarafından desteklenmesidir. İkincisi ise AB içerisinde yer almayan ama AB’ye aday, potansiyel aday ve diğer ülkelerin sınır ötesi işbirliği programlarının Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) ve Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı (ENPI) tarafından desteklenmesidir. Bu kapsamda Türkiye yukarıda sayılan AB finans araçlarından IPA’yı kullanabilmektedir. Ayrıca Türkiye hem ENPI Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı’na hem de Bulgaristan-Türkiye IPA Sınır Ötesi İşbirliği Programı’na katılmıştır. Türkiye’nin katılım sağlayacağı diğer bir sınır ötesi işbirliği programı olan Interreg NEXT Akdeniz Havzası Sınır Ötesi İşbirliği programı çalışmaları da halen devam etmektedir (cbc.ab.gov.tr, 25.10.2022).

Hem Türkiye hem de Ukrayna, Avrupa Konseyi üye devletleri arasındadır (mfa.gov.tr, 02.10.2022). Madrid Sözleşmesi 21 Mayıs 1980 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmıştır. Bu sözleşme Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır-ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi olarak bilinmektedir. Hukuksal açıdan bu sözleşme yerel yönetimlerin sınır ötesi işbirlikleri açısından önemlidir. Sözleşmede sınır ötesi işbirliği, ortak sınırlara sahip ülkelerin yerel yönetimleri arasında yapılan işbirliklerini tanımlamaktadır. AB, 1975 yılında Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu ile Avrupa Bölgesinde yer alan ülkelerde yerel yönetimlerin sınır ötesi işbirliklerini geliştirmek ve 1990 yılında hazırlanan ve 2006 yılına kadar devam eden INTERREG Programı ile onların finansmanına yardımcı olmak amacıyla çalışmalarını sürdürmüştür. 2006 yılından itibaren ise INTERREG Programı, Avrupa bölgesel işbirliği şeklinde anılmaya başlamıştır. Bu işbirliği ile AB üye devletleri içerisindeki yerel yönetimlerin “kentsel, kırsal, kıyı gelişimi ve ekonomik” anlamda gelişmeleri sağlanmaktadır.

Türkiye bir Avrupa Birliği ülkesi olmamakla birlikte aday ülkelerden biridir ve Madrid Çerçeve Sözleşmesini ek protokolleri hariç 4 Şubat 1998 tarihinde çekince koymadan imzalamış ve 4517 sayılı Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır-ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi'nin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ile onaylamış, Remi Gazetede yayımlamıştır (Özlü, 2020: 163-167).

2.3.5. Kent Ağları ile İşbirliği

Wu, belediyelerin sahip olduğu bilgi ve tecrübeyi paylaşmak, yapmak istedikleri projeleri hayata geçirebilmek, sayılarını çoğaltabilmek ve ayrıca hem maddi hem de manevi yönden destek alabilmek amacıyla kentlerin bir araya gelebilmesi için kent ağları tarafından hazırlanan platformların önemli olduğunu belirtir (? : 21). Bu platform ile kentler arasında ilişkilerin kurulması ve geliştirilmesi ile koordinasyonunun sağlanması kolaylaşmaktadır (Ekşi, 2018: 5). Dolayısıyla kent diplomasisi ile kentler, kendilerini uluslararası kuruluşlarda temsil etmekte ve uluslararası üyesi olduğu kuruluşlarda etkili bir şekilde çalışabilmektedir (Zarghani, Ranjkesh ve Eskandaran, 2014: 35).

Ulusal, bölgesel ve küresel ağların sağladığı bir takım avantajlar bulunmaktadır. Bu ağlar içerisinde yer alan belediyeler ya da yerel idari birimler küresel olsun ya da olmasın veyahut kendi problemleri olsun ya da olmasın bir problemin çözümüne yardımcı olabilmek adına birlikte çalışmakta ve birbirlerinin ilham kaynakları olabilmektedirler. Üyeler arasında pilot projeler tanıtılmakta, devamında başarılı olan en iyi uygulama örnekleri paylaşılmaktadır. Ayrıca yaşanan problemlerin analiz edilmesi amacıyla bazen üniversiteler ve STK'lar ile işbirliği içerisine girilmekte böylece üye kentlere destek sağlanmaktadır. Bununla birlikte yerel idari birimler, bir araya gelerek ulusal hükümetlere ve uluslararası kuruluşlara karşı problemleri yüksek sesle dile getirmek ve bu konudaki görüşleri savunmak amacıyla çalışmalar yürütebilmektedir (Grandi, 2020: 113). Özlü, Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Komitesi ve Avrupa Bölgeler Meclisi gibi kurumsallaşmış yerel yönetimlerin uluslararası işbirliğini destekleyen birliklerin çalışmaları sayesinde, yerel yönetimlerin birlikte hareket edebilmeyi öğrendiğini ve yerel birimlerin özerkliklerini koruyabildiklerini vurgulamıştır (2020: 175).

Tuzcuoğlu ve diğerlerinin 2020 yılında yapmış oldukları çalışmada seçmiş oldukları altı büyükşehir belediyesinin (İstanbul, Bursa, Ankara, İzmir, Gaziantep ve Antalya) dış ilişkiler birim yöneticilerine, belediyelerinin uluslararası kuruluşlara daha fazla üye olunmasının gerekli olup olmadığı sorulmuş ve İstanbul B. B. ARGE Yöneticisi, bazı üyeliklerde dönemsel aktiflik olduğunu bazı üyeliklerin ise pasif şekilde devam ettiğini belirtmiştir. Bunun nedenini kent ihtiyaçlarının zaman içerisinde değişime uğramasına bağlamıştır. Dolayısıyla değişen kent ihtiyaç ve beklentilerine göre uluslararası kuruluş üyeliklerinin de değişmesinin muhtemel olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca belediyelerinin katkı sağlayacağı ve verimli çalışmalar yapabileceğine inandıkları uluslararası kuruluşlara üye olma süreçlerinin devam ettiğini bununla birlikte bu kuruluşlara üyeliğin dolaylı olarak belediye başkanının vizyonu ile bağlantılı olduğunu altı çizilmiştir. Örneğin bu dönemdeki belediye başkanının vizyonunun daha çok yaşanabilir kent ile ilgili olduğu, dolayısıyla kent yönetimi ve çevre ile ilgili temalarda aktif bir şekilde uluslararası kuruluşlara üyelik çalışmalarının olacağı ifade edilmiştir (Tuzcuoğlu vd., 2020: 1229).

Chicago Küresel İşler Konseyi 2018 raporunda 27 kentte yapılan anket sonuçlarına göre yerel yönetimlerin uluslararası ağ kurma kapasiteleri ve bu ağa katılmada kentlerin ne gibi sıkıntılar yaşadıklarına dair sonuçlar elde edilmiştir. Çıkan sonuçlara göre kentlerin uluslararası ağ kurmada ve bu ağlara katılmada yaşadığı problemler içerisinde yeterli kaynaklara sahip olmadıkları ve kent diplomasisi alanında uzman personel eksikliği yaşadıkları, dolayısıyla kentin kapasitesine uygun olarak hareket edilmesi ve bu konularda yatırım yapılması gerektiği vurgulanmıştır (Kosovac vd., 2020: 1). 200 kent ağının yer aldığı bir araştırmaya göre ise ağların dörtte biri yılda en az bir kez toplanmaktadır. %20'si ise düzensiz toplantı ve konferanslar planlamaktadır. Kent ağlarının yüzde 44'ünden fazlası ise paydaşları ile birlikte ortak politikalar üretmiştir. Bu da kent diplomasisinin giderek daha resmi hale yahut kurumsallaşmaya başladığının göstergesi olarak ele alınmaktadır (Acuto vd., 2018: 3).

Uluslararası kent ağlarına üye olmak çoğunlukla maddi gelir sağlamamaktadır. Ancak, bazı kent ağları üyeleri olan kentlere hem maddi anlamda (kentlerin projelerinin birlik fonlarından faydalanması) hem de deneyim konusunda yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, uluslararası ağlara üyelik ve yıllık aidatlar olabilmekte ve bunlar belediye bütçeleri tarafından ödenmektedir. Diğer taraftan birliklere üyelikler sonucu

kentler, ağlar tarafından yapılan programlara indirimli bir şekilde katılabilmektedir. Bazen ağlar da örneğin AB fonlarından destek aldıklarında üyelerinden aidat ve katılım ücretleri almamaktadır (Erol ve Polat, 2007: 91-92).

Bu bölümün alt başlıklarında yerel yönetimlerin işbirliği içerisinde olduğu önemli bazı ulusal, bölgesel ve küresel kent ağlarından seçilmiş örnekler üzerinde durulmuştur.

2.3.5.1. Ulusal Kent Ağları ile İşbirliği

Bu başlık altında ulusal düzeyde olmalarına rağmen birlik içerisinde yer alan belediyelerine, uluslararası düzeyde işbirlikleri kurmalarına yardımcı olan kent ağlarından iki örneğe yer verilmiştir. Bunlardan birisi Türkiye Belediyeler Birliği, diğeri ise Ukrayna Kentler Birliği'dir. Bu ulusal birliklerin seçilme nedenleri ise çalışmanın Türkiye ve Ukrayna ile olan bağlantısıdır.

Türkiye Belediyeler Birliği (TBB); 1945 yılında bir dernek olarak kurulmuş, 2005 yılında “ulusal ve uluslar arası düzeyde belediyeleri temsil etme yetkisine sahip ve bütün belediyelerin doğal üyesi olduğu tek mahalli idare birliği” olmuştur. Türkiye sınırları içerisinde yer alan belediyeleri bir çatı altında birleştirmek isteyen TBB'nin görevleri arasında belediyelerin uluslararası ilişkilerini ve işbirliklerini desteklemek ve uluslararası ağlar ile ilişki kurabilmesine yardımcı olmak; belediyelerin uluslararası kredi kuruluşlara ile fonlara ulaşabilmesini sağlamak ve onların proje çalışmalarını desteklemek vb. yer almaktadır (www.tbb.gov.tr, 2021). TBB, ulusal dış politika önceliklerini de göz önünde bulundurarak diğer ülkelerdeki yerel yönetim birlikleriyle işbirliği ilişkileri kurmakta, onlarla birlikte ortak projelerde çalışmaktadır. Ayrıca Türkiye'deki belediyelere AB'ye uyum sürecinde yardımcı olmaktadır (The Handbook of Town Twinning-The Turkish Perspective, 2019: 18-19).

Ukrayna Kentler Birliği (AMU); sayısı giderek artmakla birlikte 35 kent üyesi ile Haziran 1992 yılında Ukrayna yerel özyönetimlerin hem ulusal hem de Avrupa düzeyinde çıkarlarını korumak amacıyla kurulmuştur. Birliğin çalışmaları içerisinde Ukrayna kentleri arasında işbirliğini güçlendirmekle birlikte uluslararası düzeyde kent eşleştirmelerinin kurulmasına yardımcı olmak da yer almaktadır. Ukrayna Kentler Birliği, 2002 yılı sonlarında Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyine kabul edilmiştir (ukrvodokanal.in.ua, 14.07.2023). Her iki birlik de ülke sınırları içerisinde yer alan

belediyelerinin, uluslararası düzeyde işbirlikleri kurmasına ve geliştirmesine destek olmaktadır.

2.3.5.2. Bölgesel Kent Ağları ile İşbirliği

Bu başlık altında bölgesel düzeyde olmalarına rağmen birlik içerisinde yer alan belediyelerine, uluslararası düzeyde işbirlikleri kurmalarına yardımcı olan kent ağlarından örneklerle yer verilmiştir. Örneklerin farklı bölgelerdeki kent ağlarını temsil etmesine ve üye sayısı bakımından güçlü olmasına önem verilmiştir.

Kent20 (U20); 2017 yılında Paris'te gerçekleştirilen ve One Planet Zirvesi'ne ev sahipliği yapan belediye başkanı Anne Hidalgo ve Buenos Aires Belediye Başkanı Horacio Rodriguez Larreta tarafından başlatılmış bir kent diplomasisi girişimidir. U20 zirvelerine o yılın G20 zirvesine ev sahipliği yapan kent başkanlık etmektedir. Ayrıca UCLG ve C40 gibi diğer ağlar ile bağlantı içerisindedir. U20, G20'ye üye olan ülkelerden büyük kentleri bir araya getiren bir gruptur. Grup, bu sayede küresel problemleri tartışabilmekte, bunlara ortak çözüm önerileri belirlemekte ve bunları G20'ye öneri şeklinde sunabilmektedir. Ağ'ın önem verdiği konular arasında; sosyo ekonomik konular, iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma yer almaktadır. Ayrıca kentlerin finansman konusunda yaşadığı problemler üzerine de yoğunlaşmaktadır (www.urban20.org, 06.08.2023).

Avrupa Kentler Birliği (EUROCITIES); 130 milyon insanı temsil eden, 38 ülkede 200'den fazla kentten meydana gelen bölgesel bir kent ağıdır. Bu ağ, seçilmiş 12 kent ve belediye başkanları tarafından yönetilmekte ve tematik çalışmalara ise altı forum başkanı öncülük etmektedir. Merkezi, Brüksel'de bulunmaktadır. Eurocities projeleri, AB tarafından finanse edilmektedir. Daha iyi bir gelecek inşa etmek ve yaşam kalitesini artırmak için Avrupa kentleri arasında bilgi paylaşımını teşvik etmektedir (eurocities.eu, 06.08.2023).

Avrupa Belediyeleri ve Bölgeleri Konseyi (CEMR); Avrupa bölgesinde belediyeler ve bölgeler adına hareket eden önemli bir uluslararası kuruluş olarak 40 ülkeden 100.000 yerel yönetimi temsil etmekte ve 60 üye birliği bulunmaktadır (ccre.org, 11.06.2023). Bu birim, yerel yönetimlere kent eşleştirme konusunda yardımcı olmaktadır. CEMR'nin merkezi Belçika'nın Brüksel kentindedir ve bununla birlikte

UCLG'nin Avrupa bölümü olarak da hizmet vermektedir. CEMR'nin ana politika öncelikleri; yönetim, demokrasi ve vatandaşlık; ekonomik, sosyal ve bölgesel uyum; uluslararası katılım ve işbirliği; çevre, iklim ve enerji ve yerel ve bölgesel kamu hizmetleridir (The Handbook of Town Twinning-The Turkish Perspective, 2019: 31-32). CEMR, Avrupa'daki en geniş yerel ve bölgesel yönetim birliğidir. CEMR, vatandaşlarına mümkün olduğunca yakın olarak kararların alındığı ve yerel ve bölgesel özyönetim ve demokrasiye dayalı güçlü ve birleşik bir Avrupa'yı meydana getirmeyi istemektedir (CCRE-CEMR, 2007: 38).

CityNet; Asya Pasifik bölgesinin en büyük kentsel birliği olarak bilinen ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik çalışmalar yapan CityNet, 1987 yılında Birleşmiş Milletler Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu (UNESCAP), UNDP ve UN-Habitat'ın desteğiyle kurulmuştur. Bünyesinde belediye, STK, özel şirket ve araştırma merkezlerini de içeren 154 üyesi bulunmaktadır. Kentlerin kapasitesini artırmak, kentler arası işbirlikleri kurmak ve somut projeler üretmek amacıyla yerel yönetimler, sivil toplum ve özel sektör üyelerini bir araya getirmekte ve bilgi paylaşımları yapmaktadır. Özellikle iklim değişikliği, afetler ve sürdürülebilir kalkınma konularında kentler için çözüm üretmeye çalışmaktadır (citynet-ap.org, 06.08.2023).

Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB); "Türk dili ve lehçelerinin konuşulduğu ülkeler, bölgeler ve buralarla coğrafi, tarihi, kültürel ortaklıkları bulunan yerlerdeki kent ve kent yönetimi ile ilgili çalışmalar yapmak" amacıyla 12 Kasım 2003 yılında kurulmuştur. Birliğin genel merkezi İstanbul'da yer almaktadır. Balkanlardan başlayıp Kafkasya ve Orta Asya'ya kadar olan coğrafi alanda bulunan 30 farklı ülke içerisinde 1.200'e yakın belediye üyesi bulunan TDBB, kent yönetimi, belediye hizmetleri, sosyal ve kültürel hizmetler, eğitim hizmetleri ve uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi gibi alanlarda yerel yönetimler arasında işbirliklerini geliştirmek amacıyla programlar ve projeler üzerinde çalışmaktadır (www.tdbb.org.tr, 06.08.2023).

Uluslararası Karadeniz Kulübü (IBSC); Karadeniz Bölgesi'ndeki kentler arası işbirliği ilişkilerini düzenleyen ve bu anlamda Karadeniz'de ilk sırada yer alan kuruluştur. Ukrayna'nın Odesa kentinde 29 yerel yönetim ile 1992 yılında kurulmuştur. İsminde Karadeniz geçmesine rağmen üyelik sadece Karadeniz kıyısındaki kentler için değildir. IBSC'nin üyeleri arasında Ukrayna, Romanya, Gürcistan, Rusya, Türkiye, Bulgaristan ve Yunanistan kentleri yer almaktadır. Ukrayna'dan Odesa, Mykolaiv,

Sevastopol, Ilyichevsk, Kherson, Yuzhny, Mariupol, Yalta ve Feodasiya yer alırken Türkiye’den Trabzon, Samsun ve İzmit kentleri yer almaktadır. Kulüp her yıl en az bir kez toplanmaktadır. Kulüp, üye kentlerinin ekonomik işbirlikleri oluşturabilmeleri için iş çevreleri ile ticaret ve sanayi odalarını bir araya getirebilecekleri bir İş Konseyi’ni (IBSC-BC) de içermektedir. IBSC’nin amaçları arasında Karadeniz coğrafyasında yer alan ülkelerin beraber uyum içerisinde çalışması ve bölgenin sosyal, ekonomik, ekolojik, eğitim ve kültür açısından kalkınmasını sağlamak için ülkeler arasındaki ilişkileri ve düzeni sağlamlaştırmak yer almaktadır (Kuşku-Sönmez, 2014: 494-495).

B40 Balkan Kentleri Ağı (B40); “Daha iyi gelecek, daha iyi işbirliği” sloganı ile 29-30 Kasım 2021 tarihinde 11 ülkeden 23 kentin belediye başkanının imzaladığı ve Balkanlarda yerel yönetimleri bir araya getirerek yerel yönetimlerin ortak sorunlarına örneğin iklim, akıllı kentler ve teknoloji, göç, kentsel demokrasi, kalkınma, kıyı temizliği, atık yönetimi vb. konularda çözüm üretmek, üyeler arasında diyalogu artırmak ve kentler arasında işbirlikleri kurulmasını sağlamayı amaçlayan bölgesel düzeyde bir kent ağıdır. 2023 yılında ağın sahip olduğu üye sayısı 52’ye yükselmiştir (b40network.org, 14.07.2023).

Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetimler Birlikleri Ağı (NALAS); 2001 yılında yaklaşık 9000 yerel otoriteyi bir araya getiren 13 birlik tarafından kurulmuş olan bu kent ağı özellikle sürdürülebilir turizm, katı atık ve su yönetimi, mali ademi merkeziyetçilik, kent planlama, verimli enerji kullanımı vb. konularda Güneydoğu Avrupa ülkeleri içerisinde yer alan üye kentlerin yapmış olduğu işbirliği çalışmaları içerisinde yer almakta ve onları desteklemektedir (www.nalas.eu, 14.07.2023).

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (UCLG-MEWA); Dünyanın en büyük yerel yönetim birliği UCLG’nin bölge teşkilatlarından olan ve 16 ülkeden 250’yi aşkın üyesi bulunan UCLG-MEWA’nın, genel sekreterliği İstanbul’da yer almaktadır. Teşkilat ile birlikte üye kentler proje ve programlar ile bir araya gelmekte bir yandan eğitimler ile küresel gündem takip edilirken bir yandan da iyi uygulama örnekleri kentler arasında paylaşılmaktadır. Teşkilatın önemli faaliyetleri arasında akıllı kent, ulaşım, kent diplomasisi, çevre, kültür, turizm, toplumsal cinsiyet, göç, yaşlılık, yoksulluk vb. konularda çalışmalar yapmak ile üyelerinin UCLG Dünya Teşkilatı’nın yönetim kademelerinde ve BM platformlarında yer almalarını sağlamak bulunmaktadır (uclg-mewa.org, 14.07.2023).

Bu başlık altında ele alınan kent ağları daha çok bölgesel düzeyde başka bir ifade ile belirli bölgeler örneğin Asya, Pasifik, Balkanlar, Karadeniz vd. içerisinde yer alan ülkelerin kentlerini bir araya getirmekte ve birbirleri ile birçok alandaki ortak problemlerin çözümü için işbirliği ilişkileri geliştirmektedir.

2.3.5.3. Küresel Kent Ağları ile İşbirliği

Bu bölümde küresel ağ içerisinde yer alan ve belediyelerine uluslararası düzeyde işbirlikleri kurmalarına yardımcı olan kent ağlarından örneklere yer verilmiştir. Örneklerin farklı alanlarda işbirlikleri yürüten kent ağları ve üye sayısı bakımından güçlü olmalarına önem verilmiştir.

Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler (ICLEI); 125'ten fazla ülkede 2500'den fazla yerel ve bölgesel yönetimden oluşan ICLEI, sürdürülebilir kentsel çalışmalar yapan küresel bir ağıdır. Hızlı kentleşme ve iklim değişikliğinden etkilenen kent, kasaba ve bölgelerin aktif olarak kentsel sürdürülebilirlik politikasına uygun çalışmalar içerisinde yer almasını sağlamaktadır. ICLEI, yerel, bölgesel, ulusal ve küresel hükümet düzeyleri arasında bağlantılar kurmaktadır (iclei.org, 06.08.2023). ICLEI'nin faaliyet konuları içerisinde sürdürülebilir kent, dayanıklı kent, biyolojik çeşitlilik, düşük karbonlu kent, kaynakları verimli kullanan ve üretken kent, akıllı kent, sürdürülebilir yerel ekonomi ve tedarik, mutlu, sağlıklı ve kapsayıcı topluluklar, ekomobil kent ve sürdürülebilir bölgeler yer almaktadır (Wu, ? : 23).

UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı (UCCN); 194 üye ve 12 ortak üyesi bulunan UCCN, “yerel düzeyde kalkınma planlarının merkezine yaratıcılık ve kültürel endüstrileri yerleştirmek” ve uluslararası düzeyde aktif bir şekilde kentler arasında işbirliğini teşvik etmek, en iyi uygulamaları paylaşmak ve kamu-özel-sivil toplumu içeren ortaklıklar geliştirmek amacıyla 2004 yılında kurulmuştur. UCCN, çalışmalarını 7 farklı kategoride sürdürmektedir. Bunlar: el ve halk sanatları, medya, tasarım, gastronomi, edebiyat ve müziktir (en.unesco.org, 06.08.2023). Türkiye'nin UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı'na kayıtlı altı kenti bulunmaktadır. Gastronomi kategorisinde 2015 yılında Gaziantep, 2017'de Hatay ve 2019'da Afyonkarahisar; tasarım alanında 2017 yılında İstanbul; el ve halk sanatları kategorisinde 2017 yılında Kütahya; müzik alanında 2019 yılında Kırşehir ve zanaat ve halk sanatları alanlarında 2021 yılında

Bursa, UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı içerisinde yer almıştır (www.mfa.gov.tr, 21.05.2023).

C40 Büyük Kentler İklim Liderlik Grubu (C40); 2005 yılında Londra Belediye Başkanı Ken Livingstone tarafından, 18 büyük kentin bir araya gelerek iklim kirliliğini işbirliği içinde azaltmak amacıyla oluşturduğu bir kent ağıdır. C40, günümüzde dünyanın önde gelen kentlerinden yaklaşık 100 belediye başkanının iklim kriziyle yüzleşmek için bir araya geldiği küresel bir ağıdır. C40 kentlerinin belediye başkanları, 2030 yılına kadar kentlerin emisyon paylarını yarıya indirmeyi, dünyanın küresel ısınmasını 1,5°C ile sınırlandırmayı ve halklarının sağlıklı, eşit ve dayanıklı topluluklar içerisinde yaşamasını hedeflemektedir. C40 ağına kentler, üye olmayı ücret ile değil kentlerin eylemleri yoluyla elde etmektedir. Dolayısıyla üyelik de kentlerin performanslarına göre değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, 54 C40 kentinin, dünya ekonomisinin yaklaşık yüzde 10'unu temsil ettiği bilinmektedir (www.c40.org, 06.08.2023).

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG); IULA (Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği), FMCU-UTO (Dünya Birleşmiş Kentler Federasyonu) ve METROPOLIS (Dünya Büyükşehirler Birliği)'in bir araya gelmesi ile UCLG oluşturulmuştur (Batal ve Tuğlu, 2018: 205). 2004 yılında Paris'te kurulmuştur. UCLG'nin, 140 ülkeden 240 binden fazla kasaba/belde, kent, bölge ve büyükşehir ve 175'ten fazla yerel ve bölgesel devlet dernek üyesi bulunmakta ve dünya nüfusunun %70'ini temsil etmektedir (www.uclg.org, 06.08.2023). UCLG, vatandaşa yakın, demokratik, etkin ve yenilikçi yerel yönetimlerin yanında yer almayı ve onların gelişebilmesi için kentler ve birliklerinin uluslararası işbirliğini desteklemeyi amaçlamaktadır (Gutierrez-Camps, 2013: 57). 2005 yılında yerel yönetimlerin dünya çapında bir örgütlenmesi olan UCLG organizasyonu, yerel yönetimlerin barış inşa etmedeki rolünü göstermek amacıyla Kent Diplomasisi Komitesi'ni kurmuştur (Sizoo, 2007: 1).

Belediye Başkanları Küresel İklim ve Enerji Sözleşmesi (GCoM); 6 kıta ve 138 ülkeden 12,799 kentin ve yerel yönetimin taahhüdüne dayanan ve dünya genelinde kent iklimi liderliği için hazırlanan en büyük küresel anlaşmadır. Toplamda 1,145 milyardan fazla insanı temsil etmektedir. Sözleşme, iklim değişikliğiyle mücadele etmeyi ve

dirençli ve düşük emisyonlu bir toplum oluşturmayı hedeflemektedir (www.globalcovenantofmayors.org, 06.08.2023).

Dünya Kentleri Birlikleri ve Yerel Yönetimler Koordinasyonu (WACLAC); 1996 yılında İstanbul'da kurulmuş ve uluslararası yerel yönetim birlikleri ile Birleşmiş Milletler arasında yapılan çalışmaların koordinasyonunu sağlamıştır. WACLAC'ın ana hedefleri arasında “yerel özerkliği teşvik etmek, uluslararası sahnede kentlerin ve yerel makamların sesini güçlendirmek ve uluslararası işbirliğinde kentlerin ve yerel yönetimlerin rolünü artırmak” yer almaktadır (archive.unescwa.org; uia.org, 06.08.2023).

Barış için Belediye Başkanları (MfP); 24 Haziran 1982'de New York'taki BM Genel Merkezinde düzenlenen 2. BM Silahsızlanma Özel Oturumunda, dönemin Hiroşima Belediye Başkanı Takeshi Araki, nükleer silahların ortadan kaldırılması amacıyla kentlerin birbirleri ile birlikte dayanışma içerisinde olması gerektiğini savunmuştur. Sonrasında ise Hiroşima ve Nagazaki belediye başkanları bu fikri desteklemeleri amacıyla dünyadaki diğer belediye başkanlarına çağrıda bulunmuşlardır. Bu çağrı Barış için Belediye Başkanları ağı için bir başlangıç olmuştur. Ağın, 166 ülke ve bölgeden 8 bin 271 kent üyesi bulunmaktadır. Barış için Belediye Başkanları'nın, nükleer silahların tamamen ortadan kaldırılması için ve dünya barışının sağlanmasına yönelik çalışmaları dışında açlık, yoksulluk, mültecilerin kötü durumu, insan hakları ihlalleri vb. alanlarda da çalışmaları devam etmektedir (www.mayorsforpeace.org, 06.08.2023).

Tarihi Kentler Birliği (LHC); 126 üyesi olan ve tarih teması üzerinden kentler arasındaki ilişkileri ve kentleri güçlendirmek, dünya barışına katkıda bulunmak ve üye kentler arasında bilgi alış verişinde bulunmak amacıyla kurulan birlik, ilk konferansını 1987 yılında Kyoto'da gerçekleştirmiştir. Türkiye'den 7, Ukrayna'dan ise 5 üyesi bulunmaktadır (www.lhc-s.org, 14.07.2023).

Metropol Kentler Birliği (METROPOLIS); Birlik 150 üyesi ile birlikte, metropol olan kentlerin seslerini küresel düzeyde duyurmayı ve sürdürülebilir kalkınma ve bu kentlerin performanslarını güçlendirmek için küresel düzeyde diğer metropoller ile işbirliği ilişkileri geliştirmelerini amaçlamaktadır (www.metropolis.org, 14.07.2023).

Uluslararası Tarım Kentleri Birliği (AGRICITIES); 15 farklı ülkeden 210 üyesi ile birlikte 2019 yılında merkezi Konya (Türkiye) olarak tarımın yaygın olduğu kentler

arasında bilgi ve tecrübe paylaşımı yapmak, ekonomik ve teknik alanlarda işbirliği geliştirmek, özellikle insanlarda tarım konusunda farkındalık oluşturmak için konferans ve çalıştaylar düzenlemek vb. amaçları gerçekleştirmek üzere kurulmuştur (www.agricities.com, 15.07.2023). Bu başlık altında belirtilen ağların sahip olduğu güç, çok sayıda ülkeden çok sayıda kent üye sayıları ve temsil ettikleri kişi sayıları ile kanıtlanmıştır. Kentler, kendi görev alanlarında yer alan ancak küresel düzeyde yerel yönetimleri ilgilendiren konularda bir araya gelerek problemlere karşı çözüm önerileri sunmuş ve birçok alanda gerek yerelde gerekse ulusal ve bölgesel düzeyde duyuramadıkları seslerini birleşerek küresel düzeyde duyurmayı başarmışlardır.

2.4. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Alanları

Belediyeler, dünyadan diğer belediyeler ile belirli alanlarda işbirlikleri kurmaktadır. Çünkü kentler, kalkınma, insani yardım (örneğin tsunami veya deprem vakalarında acil yardımlarda bulunması gibi), uluslararası kredi alma, teknoloji paylaşımı ve geliştirme, yerelde demokrasiyi güçlendirme konularında etkilidir (Marchetti, 2017: 3). Demirtaş ise yerel birimlerin uluslararası ya da küresel düzeyde diğer yerel birimler ile iletişim kurmak istemesinin nedenlerinin çıkarlara dayandığını belirtmekte ve kentlerin ekonomik, markalaşma, insani, barış, kültürel ve temsil gibi nedenlerden dolayı dünya düzeyinde iletişim kurmak istediğini sıralamaktadır (2016: 156). Dolayısıyla belediyeler de bulundukları ülkelerin hukuki çerçeveleri içerisinde ve uluslararası düzeyde diğer belediyeler ile kültürel, sosyal, ekonomi, teknoloji-akıllı kent, çevre, barış ve insani yardım, markalaşma, göç vb. alanlarda işbirlikleri gerçekleştirmektedir. Bu bölümde yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği alanları hakkında bilgi verilmektedir.

2.4.1. Kültürel

Pluijm ve Melissen, kültür konusunun hem devletler diplomasisinde hem de kentler diplomasisinde önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, farklı kültürlerdeki ülkelerin, kentlerin dolayısıyla toplumların birbirlerini anlayamaması ya da yanlış anlamasının nedeninin kültürel cehaletten kaynaklandığı, ve bu sorunu ortadan kaldırmak için diplomasi çalışmalarında kültüre daha çok yer

verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur (2007: 27-28). Çünkü kentler arasındaki kültürel çalışmalar her iki kentin dolayısıyla ülkenin diğer ülke içerisinde tanınmasını ve anlaşılmasını sağlamaktadır. Bu sayede savaşların ve belki de kültürel tanımadan sonra gerçekleşecek ekonomik, sosyal, teknolojik vb. işbirlikleri sonucunda yoksullukların önüne geçilmekte ve dünya barışına katkı sağlanmaktadır. Örneğin farklı ulusların kentleri arasında öğrenci ya da yerel idari kurum personelleri değişimlerinin olması sadece eğitim amaçlı düşünülmemelidir. Bu değişimler gidilen kentlerin kültürlerini tanıma açısından da önemlidir. Farklı kültürlerin tanınmaya başlanması ile bir anlamda o kültürde yetişen ve yaşayan insanları anlamak daha da kolaylaşacaktır. Bu aslında ulusları dolayısıyla insanları ve kültürleri tanımaya yönelik bir süreçtir (Zarghani, Ranjkesh ve Eskandaran, 2014: 35).

Kent diplomasisi içerisinde bilinen uygulamalar arasında kentlerin kültür ile ilgili olan etkinlikleri gelmektedir. 1950’lerden sonra kültür kavramı “somut olmayan mirası” da içermeye başlamış ve kentler somut olmayan kültürel miras içerisinde yer alan müzik, gastronomi ve el sanatlarını içeren etkinlikleri kendi kültür politikaları ve uluslararası etkinlikleri içerisinde ele almışlardır. Dolayısıyla kentler, küresel miras korumanın yanı sıra küresel konumlarını da güçlendirmek ve çekiciliklerini artırmak amacıyla stratejileri içerisinde daha fazla yerel kültürel araçları kullanmaya başlamışlardır (Grandi, 2020: 124).

Kültürlerin tanıtılması için daha çok kardeş kent ilişkileri ve işbirlikleri kullanılmaktadır. Kültürel ilişkilere örnek olarak Türkiye’den belediyelerin ilişki içerisinde oldukları yurt dışında ve yurt içindeki kentlerde ramazan etkinlikleri, ülke günleri ve sergiler gibi organizasyonlar verilmektedir (Demirtaş, 2016: 156). Soğuk Savaş döneminin sona ermesiyle Türk yerel birimleri ve toplulukları Balkanlarda mevkidaşları ile bir araya gelip çalışmalar yapmaya başlamıştır. Örnek çalışmalar arasında Balkanlarda yer alan ve Osmanlı mirasına ait eserlerin restore edilmesi, yerel okullarda Türkçe’nin yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetler ve kitlesel insani yardımların tedarik edilmesi gösterilmektedir (Muhasilovic, 2020: 139). Diğer bir örnek ise Osmangazi Belediyesi (Bursa) ile Çayır Belediyesi (Üsküp) arasında kardeş kent ilişkisi bulunmaktadır. Osmangazi Belediyesi, Üsküp’te bulunan ve Balkanların en büyüğü olarak bilinen çarşının restorasyon çalışmalarına teknik destek vermiştir. Ayrıca, Osmangazi Belediyesi ile Makedonya Türk Sivil Toplum Teşkilatları

Birliği'nin işbirliği ile Üsküp (Makedonya)'de "Türkçe Eğitim Bayramı" ve "Geleneksel Türk El Sanatları" ile ilgili sergi düzenlenmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır (TBB, 2012: 31).

Uluslararası ortaklıklar kapsamında kültürel etkinlikler düzenlenirken ortakların siyasi ve dini hassasiyetlerine önem verilmesi gerekmektedir. Grandi, bu gibi durumlarda herhangi bir diplomatik krizin olmaması adına belediyelerin uluslararası ilişkiler ve kültür biriminde yer alan “ortağın kültürü ve protokolünde uzmanlaşmış, kültürel ve alan araştırmalarında ulusal diplomatlara veya araştırmacılara” sorulmasının faydalı olacağını düşünmektedir (2020: 131). Dolayısıyla yerel yönetimlerin kültürel alanlarda gerçekleştireceğı uluslararası işbirlikleri, farklı ülkelerin ve farklı kültürlerin yerel halkları arasında ilişkilerin gelişmesi ve devam etmesi açısından önemlidir. Bu tür işbirlikleri kentler arasındaki ilişki ve işbirliklerinin başlangıcı olduğundan dolayı bu kapsamda yapılacak etkinlik ve faaliyetlerin hazırlanması noktasında ülkelerin hassasiyetleri dikkate alınmalı ve çalışmalar büyük bir titizlikle yürütülmelidir.

2.4.2. Sosyal

Sosyal alanlarda yapılan işbirlikleri daha çok çocukları, gençleri, yaşlıları, engellileri, kadınları ve dezavantajlı grupları ilgilendiren çalışmaları içermektedir. Bu kapsamda, kreş, anaokulu, kurs, yurt, çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, yaşlı ve engelli bakımevi, kadın ve çocuk sığınma evi, rehabilitasyon merkezleri vb. tesislerin kurulması, bakımı ya da onarımı ya da yukarıdaki belirtilen kimselerin bu hizmetlerden faydalanmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Osmangazi Belediyesi'nin Donji Vakuf kasabasında üç farklı belediyenin işbirliğıyle bir spor salonu tesisi inşa etmesi sosyal alanlarda kurulan işbirliklerine örnek olarak verilebilmektedir. Türkiye'nin belediyeleri ile birlikte Bosna Hersek'te spor salonu, kültür kompleksi vb. inşa etmesi ya da okullara ekipman konusunda yardımcı olması ya da bir meydanı veya bir Osmanlı köprüsünü restore etmesi gibi faaliyetleri Muhasilovic tarafından bir anlamda Türkiye'nin Bosna Hersek'teki yumuşak gücü olarak görülmekte ve bu durumun Türkiye'nin Bosna Hersek'teki konumunu iyileştirdiğı düşünülmektedir (Muhasilovic, 2020: 154). Diğer bir örnek olarak ise Osmangazi Belediyesi'nin, Kosova'nın Prizren kentinde Prizren

Engelli Rehabilitasyon Merkezini kurması verilebilir. Osmangazi B.'nin Kosova'da iki kardeş kenti bulunmaktadır (TBB, 2012: 31).

Sosyal alanlarda işbirlikleri kimi zaman iyi uygulama örneklerinin ziyaret edilmesi sonucunda belediyelerin bilgi ve tecrübe paylaşımları ile kimi zaman da belediyeler arasında maddi ve teknik destekler ile gerçekleşmektedir.

2.4.3. Ekonomi

Dünya Bankası, dünya kentlerinin rekabet gücü ile ilgili raporunda 2000'li yılların başından bu yana dünyanın en büyük 750 şehrinin dörtte üçünün, kendi ulusal ekonomilerinden daha hızlı büyüdüğünü vurgulamıştır. 2005-2012 yılları arasından elde edilen verilere göre ekonomik performanslarına göre farklılık göstermekle birlikte kentlerde, hızlandırılmış bir şekilde ekonomik büyümenin yaşandığı, aynı şekilde çok yüksek miktarlarda iş artışı ve bununla birlikte kentlerde yaşayan halkın artan gelire sahip olmasının yanı sıra daha üretken olduğu görülmektedir. Son olarak ise diğer yerleşim birimlerine göre kentler doğrudan yabancı yatırım çekmek için önemli bir araç olarak ele alınmıştır. “Kentlerin yüzde 72'si yalnızca GSYİH büyümesinde ulusal ekonomilerinden daha iyi performans gösterse de, kentlerin yalnızca yüzde 18'i aynı anda istihdam, büyüme ve verimlilikte ulusal ekonomilerini geride bırakabilmiştir” (World Bank Group, 2015: 12).

Uluslararası kentler arasında ticaret ve yatırımın diğer bir ifade ile ekonomik ilişkilerin olması hem ulusal hem de uluslararası finans güvenliği için önemlidir. Dolayısıyla kentin idare kısmında yer alan yöneticiler kentlerine ekonomik getiriler elde etmek için kent diplomasisini kullanarak değişik yollar aramaktadır. Bu yollar içerisinde kentlerine turist, yatırım yapacak yabancı şirketler, uluslararası kuruluşlar, büyük ve önemli uluslararası etkinlikler çekebilmek yer alırken başka kentlere sahip oldukları hizmet, bilgi ve tecrübeleri aktarabilecekleri ya da bunları başka kentlerden alabilecekleri ortaklık anlaşmaları imzalamaktadır (Pluijm ve Melissen, 2007: 25). Birçok belediye kendilerini dünya kentleri ya da daha farklı çekici başlıklar altında tanımlamaya çalışmakta ve bu şekilde kentlerine turizm ve yatırım kaynakları çekmeye çalışmaktadır (Gençkaya ve Kaya, 2018: 305). Belediyeler bu tür işbirlikleri ile ekonomik büyümeyi ve yerelde istihdamı artırmayı amaçlamaktadır (Grandi, 2020: 84).

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinde ekonomi alanındaki işbirlikleri, belediyelerin başka bir ifade ile hem yerelin hem de ulusun kalkınmasına yardımcı olacak niteliktedir. Geçmişte belediyeler arasında ekonomi alanında gerçekleştirilmiş işbirlikleri geri planda kalmış olsa da günümüzde bu tür işbirliklerine önem verilmeye başlanmıştır.

2.4.4. Teknoloji-Akıllı Kent

Kentin dijital teknoloji konusunda yetkin olması, sosyal ve ekonomik kalkınmayı beraberinde getirmektedir. Uluslararası kuruluşlar, ortak faaliyetler ile üye ülkeler ya da kentler arasında teknoloji alanında işbirliklerini teşvik etmektedir (Grandi, 2020: 101-102). Örneğin 2010 yılında kurulan ve merkezi Seul'de yer alan Dünya Akıllı Sürdürülebilir Kentler Örgütü (WeGO) ile kentler, küresel düzeyde akıllı teknolojiler konusunda işbirlikleri yapabilmekte ve ortaklıklar kurabilmektedir (we-gov.org, 16.09.2023). Günümüzde kentler arasında akıllı kent çalışmalarında özellikle iklim değişikliği, çevre, ulaşım vd. konularda işbirlikleri gerçekleşmektedir.

2.4.5. Çevre

Kentleşmenin, daha yüksek seviyelerde enerji tüketimine ve sera gazı emisyonlarına katkıda bulunduğunu bilinmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden biri de kentleşmede üretim ve tüketim oranlarının fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Dünya nüfusunun yüzde 50'sinden fazlasının kentlerde yaşamasıyla orantılı olarak enerji tüketiminin yüzde 60 ila 80'ini kentler oluşturmaktadır. Ayrıca insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının (öncelikle enerji temini ve ulaşım amaçlı) yüzde 70'inin de kent kaynaklı olduğu belirtilmiştir (UN-Habitat, 2016: 16).

Kentlerin bireysel olarak neden olduğu kirliliklerin yanında küresel düzeyde sıcaklıkların yükselmesi de her büyüklükteki kenti olumsuz yönde etkilemektedir. Örneğin kentlerde yaşanan aşırı sıcaklıklar, seller, fırtınalar ve deniz seviyelerinin yükselmesi sonucunda kentsel alan, nüfus, biyolojik çeşitlilik ve ekonomi etkilenmektedir. Dolayısıyla bu gibi benzer sorunlar ile karşı karşıya kalan dünyanın birçok yerinden belediye başkanları, kentlerinde iklim değişikliğiyle mücadele etme

konusunda sürdürülebilir bir etki elde etmek için teknolojiyi ve diğer kentler ile işbirliğini kullanarak küresel düzeyde varlığını sürdürmektedir. Bu kapsamda, 2015 yılında Paris'te dünyanın birçok yerinden 1000 belediye başkanının iklim değişikliği ile mücadelede belediyelerin birlik içerisinde olduğunu göstermek amacıyla toplanması, C40 ve ICLEI gibi iklim mücadelesi konusunda çevreye duyarlı ağların artması ve bu ağların da çalışmalarına sıkı sıkıya bağlı olması çok sayıda kentin uluslararası düzeyde hareketlerinin önceliği olarak iklim mücadelesini getirmiştir (Grandi, 2020: 112).

Çevre konusundaki işbirlikleri içerisinde “iklim değişikliği ile mücadele ve uyum, kentsel tarım, biyoçeşitliliğin korunması, atık yönetimi ve kirlilik, enerji, ulaşım, yeşil alanlar Ar-Ge” gibi birbirinden farklı temalar yer almaktadır (UCLG MEWA, 2017: 65). Çevre konusunda kentlerin ikili işbirliklerine örnek olarak Paris ve Rio de Janeiro arasında bisiklet ve araba paylaşım projeleri (Bike Rio ve Carro Elétrico Carioca) yer almaktadır (Mendes ve Figueira, 2017: 9). Diğer bir işbirliği örneği ise Mexico City ve Rotterdam arasında gerçekleşmiştir. Mexico City, yağmur sularını geçici olarak depolamak için iyi uygulama örneği olarak Rotterdam'ın “su meydanları”nı uygun görmüş ve bu konuda onlarla işbirliği yapmışlardır (Ilgen vd., 2019). Türk-Alman Belediyelerinin çevre konusunda işbirliği çalışmalarına örnek olarak; Gaziantep, Hatay, Pendik, Selçuklu ve Karesi Belediyeleri ile TBB'nin Köln (Almanya)'de yer alan atık yakma ve geri dönüşüm tesisleri ile organik atıkların kompostlaştırılması süreçleri tesislerde gözlemlenmiştir (UCLG MEWA, 2017: 68). TUSENET projesi kapsamında Tarsus, Antalya, Muğla (Türkiye) ve Malmö (İsveç) Belediyeleri ile işbirliği kurulmuş ve bu işbirliği, çevre ve sosyal alanlarda yoğunlaşmıştır. Çevre alanında "yenilenebilir enerji kaynaklarının kamusal alanda kullanılmasına" yönelik projeler hazırlanması için Malmö kentine teknik ziyaretlerde bulunulmuş, bununla birlikte Tarsus, Antalya ve Muğla Belediyelerinde 3 adet güneş enerjisi ile ilgili sempozyum gerçekleştirilmiştir. Proje çıktısı olarak, Tarsus Belediyesi'nin bir binasına güneş panelleri yerleştirilmiş ve elektrik üretilmeye başlanmıştır. Ayrıca "Türkiye'deki ilk ve en büyük sosyal sorumluluk projesi olan Tarsus Güneş Ormanı Projesi" hayata geçirilmiştir (TBB, 2012: 32). Kentler, özellikle iklim değişikliği sonucunda ortaya çıkan ve küresel düzeyde birçok ülkeyi ve dolayısıyla insanı ilgilendiren çevresel sorunlara yönelik daha duyarlı olmaya başlamış ve bu alanda dünyadan diğer kentler ile (hem ikili hem de kent ağları

ile birlikte çok fazla sayıda olmak üzere) birlikte çalışmaya özen ve gayret göstermişlerdir.

2.4.6. Barış ve İnsani Yardım

Pluijm ve Melissen, çatışma öncesinde (çatışmaların önlenmesi), çatışma sırasında (çatışmaların sona erdirilmesi) ve çatışma sonrasında (barışın sağlanması ve mevcut durumun korunması ve çatışma yaşanan bölgelerde kalkınmanın sağlanması ve yerel demokratik kurumların geliştirilmesi konularında) özellikle son yıllarda kentlerin önemli bir rolü olduğunu belirtmektedir (2007: 20-22). Çatışmaların kökünün önce yerelde başladığı sonrasında ise ulusları aştığı bilinmekle birlikte kent diplomasisini iyi kullanan kentlerin barış ve güvenliği inşa etmede önemli bir role sahip oldukları görülmektedir. Çünkü kentler, uluslar içerisinde ve/veya arasında gerçekleşen çatışmaların önlenmesinde diyalogların kurulmasını sağlayan araçlardan biridir (Zarghani, Ranjesh ve Eskandaran, 2014: 34). Yerel yönetimlerin diyaloga ve barışa katkıda bulunmalarının ya da önem vermelerinin nedenleri arasında vatandaşlarını güvenli ve huzurlu bir ortam içerisinde yaşatma arzusu yer almaktadır. BM kuruluşları, STK'lar vb. uluslararası aktörler, kentlerin uluslararası işbirliğini içeren proje ve programlarda sıklıkla yer aldığını görmekte, dünyadan diğer belediyelerle uzun vadeli ilişkileri olduğunu bilmekte ve uluslararası platformlarda ve derneklerde birlikte çalıştıklarının farkında olarak yerel yönetimleri ve ulusal dernekleri barış inşa etme faaliyetlerine dahil etmek istemektedirler (Sizoo ve Mush, 2008: 9).

Topluluklar arasında çatışmalar çıktığı zaman yerel birimler topluluklar arasında sağlıklı ilişkiler kurulabilmesi amacıyla onlarla diyaloglar kurar, aralarında arabuluculuk yaparlar. Ayrıca hükümetlerin sert tepkilerine karşı gelebilir onları protesto edebilirler. Örneğin, ABD 2003 yılında Irak'a askeri müdahalede bulunmasına rağmen ABD'nin bazı eyaletleri savaşa karşı olduklarını belirtmiş ve bu müdahaleyi protesto etmişlerdir. Bununla birlikte ABD ve Irak arasında; Denver-Bağdat, Dallas-Kerkük ve Philadelphia-Musul kentleri arasında kent eşleştirme programları gerçekleşmiştir (Pluijm ve Melissen, 2007: 21-22).

Barış ve insani yardım konusunda kentlerin ikili işbirliklerine örnek olarak, Almanya'dan Pforzheim ile İspanya'dan Guernica kentleri verilebilir. İki kent de İkinci

Dünya Savaşı sırasında yaşamış oldukları travmatik savaş deneyimlerini atlatabilmek amacıyla 1988’de kardeş kent ilişkisi kurmuştur. Guernica 26 Nisan 1937’de, Pforzheim ise 23 Şubat 1945’te hava bombardımanlarına maruz kalmıştır. İki kent arasında ilişkilerin kurulması ile geziler, kültürel ve sportif etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Örneğin Goethe Enstitüsü, 1989’dan itibaren Guernica’da daha uygun ücret karşılığında Almanca dersleri vermektedir (Thonon, ? : 65).

Belediyeler doğal afetlerde de örneğin deprem, sel, orman yangınları, nükleer sızıntı kazaları, savaşlar, pandemiler vb. felaketler sonucunda merkezi hükümetleri haricinde kendileri de ekonomik durumlarına göre insani yardımlarda bulunmaktadır (World Bank, 2020). Örnek olarak pandeminin ilk zamanlarında Madrid kenti kendisinden daha önce hastalığın yoğun olduğu ve artık tecrübeli ve hazırlıklı olan yerler arasından Şanghay, Chongqing, Wuhan ve Pekin dahil olmak üzere birçok Çin kentinden maske ve tıbbi destek almıştır. Ayrıca bu dönemde Milan kenti de Wuhan’dan maske tedarik etmiştir (Pipa ve Bouchet, 2020: 603).

Yerele en yakın birimlerden biri olan belediyeler, yerel halkı en iyi tanıyanlar arasında yer almaktadır. Dolayısıyla çıkan çatışmaların önlenmesi ve sona erdirilmesi hususunda çatışan gruplar arasında diyalogu geliştirecek ve arabulucu görevi üstlenecek yapılardan birisi de yine kentler olacaktır.

2.4.7. Markalaşma

Landry ve Bianchini, gelecekte ulusların, kentlerin ve işletmelerin rekabetinin “doğal kaynaklara, konum veya geçmiş itibara” dayanmayacağını buna karşılık asıl rekabetin “çekici imajlar ve semboller geliştirme ve bunları etkili bir şekilde yansıtma yeteneğine” dayanacak olmasını vurgulamaktadır (1995: 12). Bu durum da kentlerde markalaşma kavramını ön plana çıkarmaktadır. Marka oluşturmada kentlerin kültürel kimliğinin canlı olması, yerel bakımdan güçlü yönlerinin, yaşadığı zorlukların ve ulaşmak istediği konumun belirli olması gerekmektedir. Kentlerde 1990 yıllardan itibaren var olmaya başlayan markalaşma, kent diplomasisinin kültürel ve ekonomik boyutları arasındaki bağlantının güçlenmesi sonucu ortaya çıkmıştır (Grandi, 2020: 124-125).

Kentlere yatırım ve turist çekmek ile kentin markalaşması arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Kentin kendisine has ya da dünyada az bulunan özelliklere sahip olması ya da dünya çapındaki toplantılara ev sahipliği yapması onun kaynak bulmasına daha fazla yardımcı olmaktadır. Örneğin kentin, FIFA, Formula, olimpiyat vb. etkinlikler içerisinde yer alması, dünyanın en yüksek binasına, en güzel sahillerine ya da en yaşlı kent unvanına sahip olması vb. özellikler, kentin markalaşması açısından ele alınabilmektedir. Bununla birlikte, Londra ve Hong Kong gibi kentler turizm anlamında önemli merkezler olarak bilinmektedir (UNWTO, 2012). Avrupa'dan İtalya'nın kentleri olan Roma, Floransa ve Milano tarihi, kültürel ve dini yerleri ile yılın her zamanı turistlerin dikkatini çekmektedir. Özellikle Milano kenti moda merkezi olarak tanınmakta, Floransa ise sanatsal yönü ile ön plana çıkmaktadır. Günümüzde turizm, kentlerin ekonomisini büyük ölçüde etkileyen bir araç olarak ele alınmaktadır. Bundan dolayı birçok kentin turizm merkezi olarak kentlerinin tanıtılmasına yönelik çalışmalara önem verdiği görülmektedir. Bu sayede kent ekonomilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Beall and Adam, 2017: 15).

Markalaşma konusunda diğer bir örnek ise kentlerde yaşayan göçmen topluluklarının restoranlarda, büfelerde veya pazarlarda kendi mutfak kültürlerinden parçalar sunması ile ilgilidir. 186 milletten oluşan bir nüfusa sahip İsveç'in güney sahilinde yer alan bir liman kenti olan Malmö, "kendilerini çeşitlilikle markalaştırmaya ve kozmopolit ve misafirperver yemek destinasyonları olarak itibarlarını genişletmeye" karar veren kentler arasında yer almaktadır. Bu kent gıdayı kendi kentine fayda sağlayacak 3 farklı şekilde kullanmıştır. Malmö, yemek faktörünü "topluluklar arasında bir bağlantı", şehrinde yaşayan göçmenlerin para kazanabilmeleri için bir fırsat ve bu çeşitli kozmopolit gıda pazarını yabancılar için çekici hale getirerek insanları yani turistleri o şehre çekmek için kullanmıştır. Örneğin bu kent 2018'den itibaren Falafel Dünya Şampiyonasına ev sahipliği yapmaktadır (City of Malmö, 2010, 2018; Berg ve Sevón, 2014; Benoist, 2020 ve Tingstedt, 2020 akt. Grandi, 2020: 146). Dolayısıyla markalaşma, turizmi; turizm ise ekonomiyi geliştirmektedir. Ekonominin gelişmesi ise kentin hem fiziki hem de sosyal açıdan kalkınmasına destek olmaktadır.

2.4.8. Diğer Alanlarda İşbirliği

Kentsel gelişim de kentlerin yurt dışı işbirliklerini etkileyebilmektedir. Çünkü belediyeler kentsel gelişim konusunda dünyadan iyi uygulama örneklerini incelemek ve onlardan yararlanmak istemektedir. Demirtaş, yapmış olduğu mülakatlardan örnek olarak Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı'nın çöp fabrikası kurmadan önce dünyadan diğer uygulamaları incelediğini hatta bunun için muhtarları ile Paris'e gittiğini belirtmiştir (Demirtaş, 2016: 162).

Merkezi hükümetlerin bazen ilişkilerinin iyi olmadığı ya da ülkelerini resmi olarak tanımayan ülkeler vardır. Yerel yönetimler ve yerel diplomasi sayesinde hükümetler ilişki kuramadıkları ülkeler ile bağlantı içerisinde girebilmektedir. Dolayısıyla merkez ile yerel burada birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Pluijm ve Melissen, bu durumu açıklayan örnek olarak Kanada Belediyeleri ile Hamas yönetimi altında olan Filistin Belediyeleri arasındaki ilişkileri verir. Çünkü Kanada, Hamas yönetimini tanımamaktadır. Ancak buna rağmen kendi belediyeleri ile Filistin Belediyeleri arasında ilişki kurulmasına karşmamaktadır (Pluijm ve Melissen, 2007: 22). Diğer örnek ise Lefkoşa Türk Belediyesi ile Rum Belediyesi arasında gerçekleşmektedir. Her iki ülkenin hükümetleri birbirini tanımıyor olsa da bu iki belediye kanalizasyon oluşturma ile başlayan ve atıksu arıtma tesisi inşa etme ile devam eden ortak çıkarları için birlikte işbirliği içerisinde çalışmaktadır (Demirtaş, 2016: 157).

2.5. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Örnekleri

Bu bölümde dünyadan farklı kentlerin farklı alanlarda yapmış olduğu uluslararası işbirliği örnek uygulamalarına yer verilmiştir. Buradaki amaç, teoride yer alan işbirliği çalışmalarının uygulamada nasıl yer aldığını göstermek ve bu çalışmada ele alınan model çalışması için örnek olabilecek uygulamaları incelemektir.

Aust-Agder (Norveç) ve Mwanza (Tanzanya) Belediyeleri arasında ziyaretler, eğitim ve üniversiteler ile ilgili çalışmalar gerçekleşmiştir. Bu çalışmalar sırasında Mwanza'da atık yönetimi konusunda kamuya açık bir oturum gerçekleşmiş ve bu oturumda 24 aktiviste eğitim verilmiştir. Ayrıca proje kapsamında öğrenci ve öğretmenler, bilinçlenmek amacıyla atık yönetimi konusunda faaliyetler ve ziyaretler gerçekleştirmiştir. Ziyaretlerden sonra Mwanza'daki okullara çöp kutusu bağışlanmış ve

üyeleri sürekli değişen eğitimli öğrencilerden oluşan bir çevre grubu oluşturulmuştur. Atıkların yakılmasını durdurmak ve atıkların düzenli bir şekilde depolanmasını sağlamak için atık yönetimi konusunda sokaklar arasında yarışmalar düzenlenmiştir. Sağlık kuruluşlarına sağlık atıklarının nasıl ele alınacağı konusunda eğitim ve malzeme desteğinde bulunulmuştur (Holm-Hansen, 2015: 33-35).

Alsómocsolád (Macaristan) ve Marefalva (Romanya) kardeş kentlerdir. Marefalva, Alsómocsolád'da çalışmalarını sürdüren yerel gençlik hükümeti gibi bir sistemi kendi kentinde de kurmak istemiştir. Projenin diğer bir amacı ise Alsómocsolád gençlerinde hoşgörü kavramını geliştirmektir. Çalışmalar kapsamında 2002 yılında Alsómocsolád'lı gençler yerel yönetim alanında yaptıkları çalışmalar hakkında bilgi vermek amacıyla Marefalva'ya gitmişler ve burada da benzer bir yapının kurulabilmesi için Marefalva gençleri ile birlikte çalışmışlardır. Bu etkinlikler gençlerin birbirlerini ve farklı kültürleri tanımaları için güzel bir fırsat sunmuştur. Marefalva yerel gençlik yönetimi, Romanya'nın bu alanda ilk örneğini temsil etmektedir (CCRE-CEMR, 2007: 13).

Hebron (Filistin) ile Tel Aviv (İsrail) kentleri, Milan Kentsel Gıda Politikası Paketi (2015) çerçevesinde birlikte çalışmaktadır. İki toplum arasında gerçekleşen çatışmalar göz önüne alındığında Chan, bu durumun kent diplomasisi sayesinde gerçekleşen eşsiz bir başarı olduğunun altını çizmektedir (Chan, 2016: 153).

TBB ile İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği (SALAR) işbirliği kurarak 2006-2011 yılları arasında Belediye Ortaklıkları Ağı Projesi (TUSENET) ve Belediye Ortaklıkları Ağları II Projesini (TUSELOG) uygulamışlardır. TUSENET Projesi ile Türkiye'de yerel yönetim reformunu desteklemeyi, TBB'nin kapasitesini artırmaya ve belediyeler arası işbirliği ile hizmet kapasitesini geliştirmeyi amaçlamışlardır. Bu kapsamda 23 belediye Türkiye'den, 6 belediye ise İsveç'ten bir araya gelerek ortak projeler hazırlamaya başlamış ve özellikle çevre koruma, teknik altyapı, su, kanalizasyon, katı atık yönetimi, vergiler, ücretler, bütçeleme, finansal takip, denetim, liderlik gelişimi konularında işbirliği, sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir sosyal, ekonomik, çevresel kalkınma, kentsel planlama, arazi kullanımı, risk yönetimi, yerel ekonomik kalkınma ve istihdam konularında işbirliği çalışması yapılmasına karar verilmiştir (The Handbook of Town Twinning-The Turkish Perspective, 2019: 19-21).

Banda Aceh (Endonezya), İslamabad (Pakistan), Penang (Malezya), Yokohama (Japonya), Makati (Filipinler) ve Katmandu (Nepal)'in afet riskinin azaltılmasına yönelik yaptığı işbirliği neticesinde Banda Aceh'de trafik ve su yönetimi ile yerel pazarların yeniden düzenlenmesi konularında çalışmalar yapılmıştır. Pakistan'da bir devlet okulu inşa edilmiş ve acil duruma hazırlık ve afet yönetimi hakkında etkinlikler düzenlenmiştir. Katmandu'da ise arazi kullanımına yönelik planlama çalışmaları ve afet riskinin azaltılmasına yönelik uygulamalar hayata geçirilmiştir (CITYNET).

Kežmarok (Slovakya) ve Nowy Targ (Polonya) kentleri her iki kentin haberlerini sunan ortak bir televizyon istasyonu kurmuşlardır. Böylece iki kentin vatandaşları birbirleri hakkında bilgi edinmeye başlamıştır. Bu TV istasyonu, kentler arasında bir “iletişim köprüsü” kurulmasına yardımcı olmuştur. İşbirliği yapan iki kent hakkında belgesel yapılmış ve bu televizyonda gösterime girmiştir. Televizyon istasyonu tanıtımı düzenlenen bir konferans ve broşürler, afişler vb. şeyler ile yapılmıştır. Tv'nin, 5 bin 500'den fazla abonesi bulunmaktadır. Ayrıca bu proje ve hazırlanan belgesel her iki kentin tanıtımını yapmıştır (CCRE-CEMR, 2007: 9).

Sao Paulo (Brezilya)'da artan nüfus devamında kirlilik, ulaşım sıkıntısı, sağlık, eğitim, güvenlik gibi kamu hizmetlerinde yoksunluk ve yoksul kesim için uygun konut eksikliği gibi sorunları meydana getirmiş, bunun sonucunda Toronto (Kanada) ve Sao Paulo arasında 1987 yılında belediyeler arası işbirliği anlaşması imzalanmıştır (Hewitt, 1998: 416-417).

Kuusankosi (Finlandiya) ve Vologda (Rusya) kentleri arasında öğrenci değişim programları gerçekleşmiştir. Program kapsamında 2005 yılında Finlandiyalı öğrenciler bir Rus okulunun yenilenmesine katkıda bulunmuşlardır. Bu kapsamda inşaat işleri ile ilgilenmişler, okulları ziyaret etmişler ve kültürel etkinliklere katılmışlardır. Ayrıca Finlandiyalı öğrenciler Rus ev sahibi aileler tarafından misafir edilmişlerdir. Böylece Rus kültürü hakkında daha çok ve gerçekçi bilgiye sahip olmuşlardır. Bu sayede pek çok önyargı yıkılmış ve iki ülke insanları arasında kalıcı dostluklar kurulmuştur. Proje, okulun oyun alanlarının yenilenmesine ve yeni spor malzemeleri tedarik edilmesine katkıda bulunmuştur (CCRE-CEMR, 2007: 11).

Tinn (Norveç) ve Champerico (Guatemala) Belediyeleri arasında ziyaretler gerçekleşmiş, eğitim (örneğin mikro yerel düzeyde kadınlar için 32 atölye) ve atık yönetimi konusunda işbirliği çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar sırasında bir atık

yönetim tesisi yenilenmiş ve 300 hane ile belediye pazarından gelen organik atıklarla organik gübreler üretilmeye başlamıştır. Champerico'da bir çevre koruma ofisi kurulmuş ve çalışanları bu konuda eğitim almışlardır (Holm-Hansen, 2015: 28-29).

Leeds (Birleşik Krallık), Brno (Çek Cumhuriyeti) ve Brasov (Romanya) da kardeş kentlerdir. Bu kardeş kentler yaşlıların bakımı konusunda birlikte çalışmışlardır. Bir yandan sosyal hizmet uzmanları ve gönüllü gruplar bir yandan da yaşlı insanlar bu proje için çalışmaya başlamıştır. Onların isteklerini onlardan daha iyi kimse bilemeyeceği için projede yer alan yaşlı kimselerin tanımladıkları önceliklere uygun olarak program oluşturulmuştur. Proje, büyük oranda karar verme sürecine yaşlı insanların katılım göstermesine bağlı olarak ele alınmıştır. Proje, yaşlı kimselerin kendi evlerinde ve bağımsız bir şekilde yaşayabilmeleri çalışmalar yapılmıştır. Lahey (Hollanda) ve Varşova (Polonya) kentlerinin 1991 yılından itibaren kardeşlik ilişkileri bulunmaktadır. Kentler, iki yıldan fazla bir zamandır uyuşturucu bağımlılarının ve evsizlerin durumlarını iyileştirmek adına bu konuda çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşları ile yerel yönetimlerin birlikte proje hazırlaması için çalışmışlardır. İki kardeş kentin STK'ları ile birlikte böyle bir proje başlatması aslında STK'lar ile yerel yönetimlerin birlikte çalışmayı öğrenmelerine ve birbirlerini daha iyi tanıyarak birbirlerine daha fazla güvenmelerini mümkün kılmıştır. Lviv (Ukrayna) kenti daha sonraları bu projeye dahil olmuştur (CCRE-CEMR, 2007: 14-15).

Ede (Hollanda) ve Chrudim (Çek Cumhuriyeti) kardeş kentlerdir. Ortaklıklarının ilk yıllarında tarım üzerine ortak bir çalışma grubu kurmuşlardır. Ortak çalışma ve değişim programları neticesinde Ede ve Chrudim kentlerinden, her yıl 8 çiftçi diğer kenti ziyarette bulunmaktadır. Dolayısıyla çiftçiler evlerine diğer ülkede kullanılan yeni yöntemler hakkında bilgi sahibi olarak dönmektedirler. Bu çalışmalar ayrıca iki kentin çiftçilik okullarından öğrenciler ile yeni projeler yapılmasına fırsat vermiştir (CCRE-CEMR, 2007: 20).

Yukarıda verilen örneklerde de görüleceği üzere kentler/belediyeler arasında gerçekleştirilen uluslararası işbirliği çalışmalarının teması birçok alanda olmakla birlikte çalışmalara sadece belediyeler değil, onlarla birlikte STK'lar, gençler, kadınlar, yaşlılar, çiftçiler vd. olmak üzere her kesimden yerel halk da katılmaktadır. Dolayısıyla çalışmalar daha verimli ve etkili bir şekilde gerçekleşmektedir.

Kent, yukarıda da belirtildiği gibi kanunlarla belirlenmiş sınırları olan, tarım dışı alanlarda ekonomik getirilere sahip, belirli sayıda ve aynı zamanda farklı (din, dil, kültür, etnik vd.) kesimlerden uzmanlaşmış ve iş bölümü yapabilen ve yaşadığı alanda alınan kararlarda etkili olan nüfusa sahip bir alan olarak ele alınmaktadır. Bu alan gün geçtikçe daha fazla nüfusa sahip olmaktadır. Günümüzde kentte yaşayan nüfus oranı kırsal alanda yaşayan nüfus oranından daha fazladır. Dolayısıyla kentlerin günden güne artan nüfus oranları ile birlikte bu nüfusa sunması gereken hizmet sayısında ve çeşidinde de artış görülmektedir. Bu durum da bu araştırma için yerel yönetimler içerisinde yer alan il özel idaresi ya da köy yerine belediyelerin seçilmesine neden olmuştur. Çünkü belediyeler, farklı kesimlerden nüfusun yoğun olarak yer aldığı, ekonomisinin tarım dışında sanayi ve hizmet sektörüne dayandığı ve en önemlisi de sınırları içerisinde alınan kararlarda yerel halkın diğer yerel birimlere göre daha etkili ve aktif olarak yer aldığı kamusal alanlardır.

Kent nüfusunun fazla oranlara sahip olması, o alanlarda birçok yerel ve aynı zamanda küresel sorunların yaşanması anlamına gelmektedir. Çünkü kalabalık nüfus havaya, suya ve toprağa fazla miktarda kirliliğe sebep olmakta, bir yandan üretim sağlarken diğer yandan ise kıt olan kaynakların tükenmesine neden olmaktadır. Ayrıca kentlerde, farklı kesimlerden insanların bir arada yaşamasından dolayı siyasi ya da sosyal çatışmalar ortaya çıkmakta ve bunlar da kimi zaman kitlesel göçlere neden olmakta ya da kalabalığın sebep olduğu kirlilikten dolayı salgın hastalıklar da kent yaşamında daha fazla görülmektedir. Dolayısıyla kentler ve kent yönetimi konusunda da belediyeler, hem günümüzde hem de gelecekte gittikçe artan bir yüke sahiptirler. Bu yükü tek başına kaldıran kentler bulunmakla birlikte (ki bunlar küresel ekonomide yer alan başka bir ifade ile kendi ekonomilerinin kimi devlet ekonomilerinden bile büyük olduğu kentler olmakla birlikte), bunun yerine belediyelerin ikili ve üçlü ya da daha fazla sayıda bir araya gelerek bu yükü paylaşma konusunda birbirlerine yardımcı olduğu da görülmektedir. Bu birliktelik ise yerel konuların küresel düzeyde konuşulmasına ve çözüm üretilmesine vesile olmaktadır. Hem kent ya da başka bir ifade ile belediye sayısının devlet sayısından daha fazla olması yerel birimlerin sesini merkezi hükümetlerin sesinden daha güçlü yapmaktadır. Hem de kentlerin sahip oldukları problemlere, ulusların yaptığı gibi aksine milli ve egemenlik kavramları dışında bakış

açısı ile bakmaları onları daha çok problem çözme odaklı ve işbirliğine açık yapmaktadır.

Diplomasi, yakın geçmişe kadar devletlerin tekelinde olan bir kavram iken günümüzde bu durum değişmiştir. Diplomasi, uluslararası ilişkilerin müzakere yoluyla bu alanda özel olarak görevlendirilmiş kişiler tarafından yerine getirilmesidir. Dolayısı ile “uluslararası ilişkiler” konusu öncelerinde daha çok devletlere ait bir kavram olabilirken günümüzde devlet dışındaki diğer aktörlere örneğin yerel yönetimler, özel şirketler, STK’lar vd. de ait olabilmektedir. Bu durum da diplomasi kavramının çok katmanlı bir ortamda gerçekleşmesine neden olmaktadır. Bu katmanlardan biri olan yerel yönetimler diplomasiyi kullanarak kendilerini uluslararası düzeyde temsil edebilmektedir.

Diplomasi, farklı alt kategorilere ayrılmaktadır. Bunlardan birisi ise kent diplomasisidir. Diplomasi kavramından yola çıkıldığında kent diplomasisi, kentlerin uluslararası ilişkilerini (uluslararası düzeyde kendisini ve çıkarlarını temsil etme, işbirliği kurma, vb.) müzakere yoluyla bu alanda özel olarak görevlendirilmiş kişiler (genellikle belediye başkanları ya da belediyelerin dış ilişkiler birim yöneticileri) tarafından yerine getirmesidir. Kent diplomasisi, kentin uluslararasılaşması olarak da ele alınmaktadır. Bu kapsamda, kentlerin ekonomi, bilim ve kültür anlamında markalaşması ve uluslararası düzeyde kendini tanıtabilmesi ve çekici hale gelmesi, dünyadan diğer yerel birimler ile ilişkiler kurması ve işbirlikleri geliştirmesi ve uluslararası ağlar içerisinde yer alıp küresel anlamda güç sahibi olması ele alınmaktadır. Bununla birlikte, kent diplomasisi ile kentler dolaylı bir şekilde olmaksızın başka bir ifade ile devletlerin bir baskısı ya da isteği dışında ve kendileri yine devletlerin bir kısıtlaması olmadan doğrudan iletişim kurabilmektedir.

Kent diplomasisi, kentler arasında sadece belirli alanlarda olmaksızın başka bir ifade ile sadece barış, çevre ya da ekonomi gibi alanlarda gerçekleşmemekte, belediyelerin yetki ve sorumlulukları alanlarına giren her konuda gerçekleşebilmektedir. Dolayısıyla bu diplomasi türü herhangi bir hizmet alanıyla sınırlı kalmamaktadır. Literatürde kent diplomasisini karşılayan başka kavramlar da yer almaktadır. Bu çeşitliliğin sebepleri arasında örneğin coğrafi etkiler ya da amaçlar bakımından farklılıklar göze çarpmakla birlikte “kent diplomasisi” kavramının daha kapsayıcı bir anlam taşıdığı görülmektedir. Kent diplomasisi kavramının, diğer bir kavram olan

özerklik ile yakından ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü kentler, kendilerini ilgilendiren konularda uluslararası düzeyde bağımsız olarak hareket etmekten ziyade devletlerin onlara yasalar ile vermiş olduğu özerklik dereceleri ile hareket edebilmektedir. Kent diplomasisi, devletlerin diplomasiden uzaklaştırılması bunun yerine kentlerin diplomasiyi tek başına ellerine almaları anlamına gelmemektedir. Tam aksine kent diplomasisi, devletlerin diplomasi faaliyetlerini destekleyici özelliktedir.

İşbirliğinde, ortak amaç ya da çıkarlar doğrultusunda birlikte çalışmak söz konusudur. İşbirliği belediyeler arasında da gerçekleşmektedir. Belediyeler arası uluslararası işbirlikleri ise kardeş kentler, kentten kente işbirlikleri, kent eşleştirmeleri, çok taraflı uluslararası kuruluşlar, sınır ötesi işbirlikleri vb. şekillerde yer almaktadır. Bu işbirlikleri sayesinde imkanları olmayan belediyelere teknik, bilgi vb. kaynak desteklerinde bulunmaktadır. Bu destek her zaman maddi ya da fiziki anlamda olmak zorunda değildir. Örneğin belediyelerin uluslararası platformlarda sesinin daha fazla duyulması için onu cesaretlendirmek ya da yine uluslararası platformlarda onu takdir etmek de onu desteklemek anlamını taşımaktadır.

Yerel yönetimler, diğer yerel yönetimler ile ilişki ve işbirliği içerisine girerken kendilerini destekleyici ya da yüreklendirici bazı etkenlere ihtiyaç duymaktadır. Bunlardan birisi tarihi ve kültürel faktörlerdir. Kentler arasında önceden tarihi ve kültürel ilişkilerin, bağların ya da benzerliklerin olması aralarında kurulacak işbirliğini kolaylaştırabilmektedir. Çünkü kentler arasında bu tür bağların olması aralarında işbirliği yapılmasına karşı bir istek uyandırmakla birlikte işbirliğinin sürdürülebilir olmasını da sağlayabilecektir. Diğer faktör ise coğrafi başka bir ifade ile kentlerin birbirlerine yakın ve uzak olması ya da coğrafi olarak benzer ya da ortak özelliklere başka bir ifade ile ortak bir sınıra sahip olmasıdır. Bu kapsamda yakın olan kentler arasındaki işbirlikleri uzak olan kentlere kıyasla daha fazla tercih edilmektedir. Bunun nedenlerinden birisi ise yol masrafları olarak ele alınmaktadır. Ekonomi olarak ortak çıkarlara sahip olmak kentlerin işbirliğini kolaylaştırmaktadır. Çünkü kentler belirli bir amaç başka bir ifade ile ortak ekonomik kazanç elde etmek amacıyla da işbirliği yapmayı istemektedir. Ayrıca ülkelerin idari yapısı ve yasaları da işbirliğini kolaylaştıran faktörler arasında yer almaktadır. Örneğin, kentlerin yer aldıkları ülkelerin benzer idari yapıya örneğin üniter ya da federal bir yapıya sahip olması ya da kanunlarında özerkliği ve yerel yönetimleri korumaları vb. etkenler bu kapsamda ele

alınmaktadır. Dolayısıyla belediyeler arasında işbirlikleri kurulurken bu kolaylaştırıcı faktörleri göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri ve işbirlikleri kardeş kent, kent eşleştirme, kentten kente işbirliği, sınır ötesi işbirliği ve ulusal, bölgesel ve küresel kent birliklerinin faaliyetleri şeklinde sürdürülmektedir. Hepsinde de ortak amaç, bir probleme karşı çözüm üretmek, birlikte yakın ilişkiler kurmak ve ortak hareket etmek şeklindedir. Bununla birlikte hepsinin temelinde barış ortamı sağlamak ve bu ortamı devam ettirmek ve kentlerin her anlamda kalkınmasına destek olmak yer almaktadır. Belediyeler bu tür uygulamalar ile aralarında işbirlikleri geliştirebilmektedir. Kimi zaman bu gibi uygulamalar güçlü işbirlikleri için temel çalışmalar olarak da kullanılmaktadır. Kentler tarafından en çok kullanılan uygulamalar arasında kardeş kent ve kent eşleştirmeleri bulunmaktadır. Çünkü bu uygulamalar I. Dünya Savaşı ile başlamış ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra ise hız kazanmıştır. Bunun nedenleri arasında farklı ülkeler arasında kolay bir şekilde gerçekleşmeyen ama farklı ülkelerin kentleri arasında gerçekleşmesi daha kolay olan bu uygulamaların birbirlerine düşman olan toplumlar arasında barış tohumları ekeceği düşüncesinin yer almasıdır. Sonuç olarak bu uygulamalar bu savaş dönemlerinde düşman olan kentler arasında bile işbirliği ilişkilerinin gelişmesine vesile olmuştur. Çünkü hepsinin de ortak amacı, savaş sonucunda özellikle yıkılan harap olmuş Avrupa'nın tekrar ayağa kalkması ve kalkınmasıdır. Dolayısıyla bu tür uygulamalar ortak amaçlar inşa etmek ve işbirliğinin ilerlemesi için önemli bir aşamadır.

Ulusal, bölgesel ve küresel kent ağlarının faaliyetleri, belediyelerin işbirliği ilişkileri içerisinde yer almaktadır. Bu kent ağları ister ulusal ister bölgesel ister de küresel olsun, ortak amaçları yukarıdaki diğer uygulamalar ile aynıdır. Ancak burada iki fark bulunmaktadır. Bunlardan birincisi bu ağlar hem kendi sayılarını hem de üye sayılarını artırmayı amaçlamaktadır. Çünkü ağların üye sayıları arttıkça güçlenmekte ve sesleri daha da gür çıkmaya başlamaktadır. İkincisi ise ağlar, üye olan kentlere maddi anlamda yardımcı olmakla birlikte manevi anlamda da yardımcı olmakta başka bir ifade ile küresel düzeyde yalnız olmadığını hissettirmekte ve kendisini ifade edebilmesine ve tanıtılabilmesine ve prestij sahibi olabilmesine imkân sağlamaktadır.

Belediyeler, uluslararası düzeyde diğer belediyeler ile kültürel, sosyal, ekonomi, teknoloji-akıllı kent, çevre, barış ve insani yardım, markalaşma, göç vb. alanlarda

işbirlikleri kurabilmektedir. Kültürel alanda yapılan işbirlikleri diğer işbirlikleri arasında iki belediye arasında gerçekleştirilmesi gereken ilk işbirliği alanıdır. Çünkü bu işbirliği türü daha çok iki kentin insanların birbirlerini tanıması ve anlaması için gerçekleştirilmektedir. Bu işbirliği alanı ile belediyeler arasında işbirlikleri kurulmakta ve gelişmektedir. Sosyal alanda yapılan işbirlikleri içerisinde ise kadınlar, yaşlılar, gençler, çocuklar, engelliler başka bir ifade ile dezavantajlı gruplar yer almaktadır. Özellikle ekonomi, turizm ve markalaşma alanlarında yapılan çalışmalar birbiri ile bağlantılı şekilde ilerlemektedir. Markalaşan kentler turist çekmekte, turist çeken kentlerin ekonomisi gelişmekte ve ekonomisi gelişen kentler de daha çok markalaşmaktadır. Aslında bu bir döngü halinde devam etmektedir. Son zamanlarda, çevre ve iklim konuları ile ilgilenen önemli kent ağlarının da katkısı göz ardı edilmemelidir. Çünkü kentler arasında çevre konusunda işbirliği çalışmaları da hız kazanmıştır. Çevre kirliliği ya da iklim ve gıda krizleri gibi sorunlar tek bir ülkeyi ya da kentleri etkilememekte küresel düzeyde birçok ülkenin kentlerini ilgilendirmektedir. Dolayısıyla bu konularda özellikle kent ağları ile birlikte belediyeler daha çok çalışmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE ve UKRAYNA'DA YEREL YÖNETİMLER ve ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Bu bölümde bir yandan yerel yönetimlerin ne anlama geldiği, görevleri ve amaçları üzerinde durulurken diğer yandan bu kavramın yerel özerklik ile olan ilişkisinin ne ölçüde olduğu üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte Türkiye ve Ukrayna yerel yönetimleri özellikle belediyeleri arasında işbirlikleri gerçekleştirilebilmesi için öncelikle iki ülke yerel yönetim sistemleri hakkında bilgiye sahip olmak gerekmektedir. Çünkü belediyelere verilen görevlerin neler olduğu ve belediyelerin sahip olduğu yetkilerin benzer ve yakın olması her iki ülke belediyeleri arasındaki işbirliği sürecini de kolaylaştırabilecektir. Dolayısıyla bu bölümde önce yerel yönetim ve yerel özerklik kavramlarına değinilmekle birlikte Türkiye ve Ukrayna'daki yerel yönetimler, Türkiye ve Ukrayna'daki yerel yönetimlerin uluslararası işbirliğinin hukuksal çerçevesi ve son olarak, Türkiye ve Ukrayna yerel yönetimlerinin uluslararası işbirliklerine ait uygulama örnekleri ele alınmaktadır.

3.1. Yerel Yönetim ve Yerel Özerklik Kavramları

Bu araştırma için önemli olan iki kavram bu bölüm başlığı altında ele alınmaktadır. Bunlardan biri “yerel yönetim” diğeri ise yerel yönetimlerin sahip olduğu “yerel özerklik” kavramıdır.

3.1.1. Yerel Yönetim

Bazı kamu hizmetleri vardır ki bunlar tüm ülke düzeyini ilgilendirmekten ziyade sadece ülkenin belirli bir kısmını ilgilendirmektedir. Bu gibi hizmetler belirli bir yörenin ihtiyaç duyduğu, sadece o bölgenin insanlarını ilgilendiren yerel hizmetlerdir. Ve bu hizmetlerin o yöreye merkezi hükümet tarafından götürülmesi hem zaman almasına (ki bu merkezi yönetimin bürokrasiye olan bağ(ım)lılığı dolayısıyla olmaktadır) hem de hizmetlerin etkili olamamasına (ki bu da merkezi hükümetin coğrafik olarak yerelden uzak olması ve yereli tam olarak tanıyan ve bilen

yöneticilerinin olmamasından kaynaklanmaktadır) neden olmaktadır. Bundan dolayıdır ki yerele götürülen bazı kamu hizmetleri merkezi yönetimin dışında ayrı bir tüzel kişiliğe sahip, idari ve mali açıdan özerk kuruluşlar tarafından yani yerel yönetimler aracılığıyla yapılmaktadır (Günday, 2013: 9).

Yerel yönetim ya da diğer bir adıyla mahalli idareler kavramı Türk Anayasası'nda yer almaktadır. Buna göre Anayasa'nın 127. maddesinde, "Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri" şeklinde tanımlanmıştır. Yerel yönetim, "yerinden yönetim ilkesine göre kurulan ve yerel halkın gereksinimlerini karşılayan, karar organları halk tarafından seçilen, kendi bütçesi, gelir kaynakları ve personeli bulunan özerk yapılı kamu tüzel kişileri" (Karakılçık, 2016: 35) ve "belli bir toprak üzerinde yaşayan insan topluluğunun oluşturduğu ve merkezi idare (devlet) karşısında belli bir özerkliğe sahip, ama onun vesayetine tabi olan kamu tüzel kişileridir" (Gözler, 2018: 150). Keleş (2012: 7), Türkiye için bir değerlendirme yaptığında yerel yönetim kavramının bu topraklarda uzun bir geçmişi olduğunu ve bu kavramın Batılaşma hareketleri ile birlikte 1850'lerden itibaren kullanılmaya başlandığını belirtmektedir.

Yerel yönetimlerin ortaya çıkmasında da her bir yönetim biriminin farklı ve kendine has özelliklere sahip olmasının yanında bu birimlerin merkezi birime olan uzaklıklarının farklı olması, o birimlerde ya da bölgelerde yaşayan halka etkili ve verimli hizmetin sunulmak istenmesi ve bu hizmetlerin sunulmasında ve denetlenmesinde halkın da aktif olarak katılmak iste(n)mesi gibi faktörler yer almaktadır (Eryılmaz, 2017: 167). Bununla birlikte yerel yönetim organlarının üyeleri ve yöneticileri o bölgede yaşayan halk arasından seçildiğinden dolayı o yörenin ihtiyaçlarını karşılamada daha etkili olacağı öngörülmektedir (Eryılmaz, 2017: 171). Diğer bir neden ise merkezin yetkilerinin azaltılması ve yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılması anlamına gelen, ademi merkeziyetçiliğin yerel birimlerin kendi kendine organize olma kabiliyetini artırdığı dolayısıyla yerel yönetimlerin bölgede yaşayan yerel toplumun ihtiyaçlarına hızlı bir şekilde karşılık verebilmesidir (Kregul ve Batrymenko, 2016: 19-20). Ayrıca yerel yönetimler, güçlü merkezi yapıya sahip ülkelerde "fren ve denge" araçları olarak da kullanılmaktadır. Çünkü bu devletler aşırı merkezileşmeye meyilleri olmakla birlikte yönetimi diğer birimlerle paylaşmaya olumlu bakmamaktadır.

Ancak yerel yönetimler sayesinde devleti yönetme gücü sadece merkezi yönetimde toplanmayıp yerel düzeydeki birimlere de paylaştırılmaktadır (Eryılmaz, 2010: 135). Başka bir düşünceye göre de yerel yönetimlerin ortaya çıkışı merkezi yönetimin yapmakla yükümlü oldukları görevleri tam anlamıyla yerine getirememesi olarak görülmektedir. Çünkü merkezi yönetimin doğası gereği katı bir hiyerarşik yapıya sahip olması, yerelde olan ve bir an önce karara bağlanması veya uygulanması gereken konularda acele edilmesini engellemektedir. Özer ve Önen (2017: 314), yerel yönetimlerin merkezi yönetimlere alternatif olarak görülmesi fikrinden çok merkezi yönetimle yerel yönetimleri halka hizmet sağlamada birbirini tamamlayan veya birbirinin açığını kapatmaya çalışan birimler olarak görmektedir. Aynı şekilde Kregul ve Batrymenko da ademi merkeziyetçilik ve merkezileşme arasında seçim yapmaktan ziyade asıl önemli olanın ülkenin sahip olduğu sosyo-ekonomik ve politik şartlara bağlı olarak ikisi arasında "gerekli ve uygun" dengeyi sağlamak ve devam ettirmek olduğunu vurgulamıştır (Kregul ve Batrymenko, 2016: 20).

Yerel yönetimlerde en önemli kavramlardan birisi “subsidiarite” yani hizmette yerellik ilkesidir. Hizmette yerellik, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nda da kabul edilen bir ilke olarak yer almaktadır. Şartta "kamusal sorumlulukların uygulaması, genel olarak ve tercihen, vatandaşlara en yakın makamlara bırakılmalıdır" şeklinde belirtilen dördüncü maddede yerellik ilkesinin neyi ifade ettiğine yer verilmiştir (Nadaroğlu, 2001: 70). Hizmette yerellik ilkesi, halka hizmet sunan birimler arasında yapılan “iş bölümü ve yetki paylaşımı”dır (Özer ve Önen, 2017: 317). Bu kavram ile belirtmek istenen yerel halkın ihtiyaç duyduğu hizmetlerin o halka en yakın yerel birimler tarafından yapılması, yapılamayacağı durumunda ise merkezi idarenin bu görevleri üstlenmesidir.

Karakılçık, yerel yönetimlerin sahip olduğu özellikler ile demokrasi arasındaki bağa dikkat çekmiştir. Özellikle yerel yönetim birimlerinin coğrafi olarak yerel halka yakın olması, yerel yönetim organlarının yöre halkı tarafından seçilmesi ve yerel halkın da yönetimde yer almasına fırsat verilmesi gibi özellikler yerel yönetimler ile demokrasi arasındaki bağı güçlendirmektedir (Karakılçık, 2016: 45). Bununla birlikte bir ülkenin yerel birimlerinin hem ulusal hem de uluslararası platformlarda etkili, aktif ve verimli olması o ülkenin demokratik seviyesinin yüksek olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Eryılmaz, 2017: 167). Örneğin Mill, yerel yönetimlerin işlevsiz olduğu ve

etkin olmadığı yönetimlerde basın özgürlüğü ve yasama meclisi yer almasına rağmen özgür bir ortamın bulunamayacağını belirtmektedir (2012: 176-178). Dolayısıyla böyle bir yönetimde demokrasinin de tam anlamıyla bulunmadığı anlaşılmaktadır. Babinova, yerel yönetimler ve halk arasındaki işbirliğinin gerçek anlamda demokrasinin birer parçaları olduğunu belirtmiştir (Babinova, 2011: 99). Uygun yerel yönetimlerin demokratik ülkelerde iki temel özelliğe sahip olduğunu vurgular. Bunlardan ilki, yerel yönetimlerin bölgede yaşayan yerel halka kendi kendisini yönetmesi için uygun şartları sağlamasıdır. Başka bir ifade ile demokratik ülkelerde yerel yönetimler "demokratik, katılımcı ve özerk" bir yapıya sahiptir. İkinci özellikleri ise yerel yönetim birimleri belli başlı bazı kamusal hizmetleri yerel halka sunmakla görevlidirler (Uygun, 2012: 10). Ayrıca yerel yönetimlerin, demokrasiye ve halkın yönetimde yer almasına önem vermesi onların halkın isteklerinden bambaşka farklı hizmetler sağlamalarının da önüne geçmektedir (Özer ve Önen, 2017: 315). Yerel yönetimler demokratik toplumların filizlenmesi ve yeşermesi için de önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu anlamda yerel demokrasi kavramının da yerel yönetimlerin temel değerlerinden biri olduğu belirtilmektedir. Yerel demokrasi ile birlikte o yörede yaşayan topluluklar kendilerini yakından ilgilendiren konularda karar alma ve aldıkları kararları özgürce ve demokratik şekilde uygulayabilme hakkına sahip olabilmektedir.

Küreselleşme, demokratikleşme ve yerelleşme ile birlikte yerel yönetimlerin günümüzde önemi gittikçe artmaktadır (Keleş, 2012: 10). Çünkü küreselleşme ulusal devletin etkisini azaltırken yerelin ve bölgenin etkisini artırmaktadır (Uygun, 2012: 7). Aynı zamanda, yerel yönetimlerin görev alanları ekonomiden sosyo-kültürel alana, altyapıdan çevre sorunlarına kadar çok geniş bir yelpazeye ulaşmaktadır. Yerel yönetim kültürünün gelişmesinde ve ayrıca yerel yönetim reformlarının uygulanıp yerleşmesinde yerel birimlerdeki teknik kadroların kaliteli ve yeterli olmasının yanında yereldeki halkın da bu alanda bilinçli olmasının önemli bir yeri olduğu bilinmektedir (Keleş, 2012: 10).

Strutynskyi ve Strutynska-Struk'un da belirttiği gibi her eyaletin (aslında her ülkenin) yapısına, tarihine, ulusal ve coğrafi özelliklerine uygun, kendine özgü bir yasal çerçeve ile belirlenmiş yerel özyönetim biçimleri bulunmaktadır (2019: 6). Günümüzde birçok ülkede yerel yönetimler anayasa tarafından düzenlenmiştir. Bu birimler, demokratik ve özerk oldukları için önemleri giderek artmaktadır (Tortop, Aykaç,

Yayman ve Özer, 2008: 34). Bu kapsamda hizmet götürme konusunda merkezi hükümet büyük sorumluluklarından bir kısmını yerel birimlere devretmiş ve rahatlamış ve böylece bütün enerjisini tüm ulusu ilgilendiren konulara yöneltmiş olmaktadır. Bu durum, merkezi hükümetin yerelden elini çektiği anlamına gelmemektedir. Merkezi hükümet artık hizmeti vermekten çok yol gösteren ve denetleyen konumdadır. Dolayısıyla bu sayede kaynak tasarrufu da sağlanmış olmaktadır.

3.1.2. Yerel Özerklik

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (AYYÖŞ), özerk yerel yönetimi, "yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkânı" şeklinde tanımlamıştır (AYYÖŞ, 1992: m. 3/1). Keleş ise özerkliği, "bir yerel topluluğun, yerel nitelikte olan işleri, kendi başına, kendi organları eliyle görebilmesi ve buna olanak verecek kaynaklara da sahip olabilmesi" şeklinde ifade etmiştir (2011: 52). Bu özerklik ifadesinde hem idari hem de mali özerklik yer almaktadır. Yerel yönetimlerin sahip olduğu önemli kavramlardan birinin özerklik olduğu ve bu sayede kendi kararlarını kendilerinin alabildiği başka bir ifade ile yerel yönetimlerin bu kavram ile birlikte yukarıdan dayatılmayan bir şekilde kendilerini yönetebilme hakkına sahip oldukları belirtilmiştir (Karakılçık, 2016: 35). Sobacı (2015: 10) ise özerkliği şöyle ifade etmektedir: "Farklı derecelerde ve farklı mekânsal ölçeklerde, özerklik kendi kendine karar vermeyi ve hareket etmeyi ifade etmektedir. Bu bağlamda, özerklik belirli derecelerde güç ve yetkinin (iktidarın) paylaşımını içerisinde barındırmaktadır". Keleş, Karakılçık ve Sobacı'nın da belirttiği gibi özerklik kavramı içerisinde "kendi kendine karar vermek" ve "kendi kendine hareket edebilmek" önemli kriterler olarak ele alınmaktadır. Parlak ise özerkliği, bir topluluğun idari ve mali işlerini gerçekleştirirken bağımsızlıktan ziyade serbest hareket edebilmesi, bu konularda kararı anayasa ve yasalar ile belirlenen bir çerçeve içerisinde kendisinin alabilmesi şeklinde tanımlamıştır (Parlak, 2011: 602). Başka bir ifade ile özerk bir yerel yönetim, kanunların vermiş olduğu imkanlar dahilinde kamu hizmetlerinin bir kısmını o bölgede yaşayan yerel halkın menfaatleri doğrultusunda kendisinin (yerel birimin) yönetebilmesidir.

Yerel yönetimlerde özerklik, ulusal ve uluslararası yasalar tarafından düzenlenmekte ve anayasalar tarafından korunmaktadır (Karakılçık, 2016: 35). Özerklik, yönetim birimlerinin kendi kafalarına göre birimleri yönetmesi olarak görülmemelidir. Çünkü özerklik kavramında devletin genel çıkarlarına ve yasalarına karşı durmak ya da başka bir ifadeyle özerkliğin bu konuların önüne geçmesi durumu söz konusu değildir. Parlak'ın da belirttiği gibi “karar alma serbestisinin ve serbestçe organ oluşturma yetkisinin tanınmasında temel amaç hizmete yöneliktir”. Başka bir deyişle yerel yönetimlere verilen özerkliğin amacı bireylere kişisel çıkarlar sağlamak değil (Parlak, 2011: 853) onun çok daha ötesinde yerel halkın ihtiyaçlarına kısa sürede, etkili ve verimli ama çok daha önemlisi o yerel halkın katılımının sağlandığı bir yönetimle cevap verilmesidir.

Arıkboğa, özerkliği idari ve mali özerkliği kapsayan “self-government” (kendi kendini yönetme), ve siyasi özerkliği ele alan federe devletlere veya bölgesel yönetimlere özgü olan “self-determination” (kendi geleceğini kendi belirleme) şeklinde iki kategoriye ayırmaktadır (2015: 20 akt. Karakılçık, 2016: 49). Bu araştırmada geçerli olan ve ele alınan yerel özerkliğin idari ve mali özerklik olup, siyasi özerklik ile ilgisi kesinlikle bulunmamaktadır. Başka bir ifade ile bu çalışma yerel yönetimlerin sadece idari ve mali özerklik boyutları ile ilgilenmektedir.

Yerel özerklik, idari ve mali özerklik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Eğer bir yerel birim, “kendi işlerini merkezi yönetimin müdahalesi olmadan kendi organlarının kararları doğrultusunda serbestçe yürütebiliyor” ise bu yerel birim idari özerkliğe sahiptir. Mali özerkliğe sahip olmak ise yerel birimlerin “kendi yetkileri dahilinde serbestçe kullanabilecekleri görevleri ile orantılı gelir kaynaklarına sahip olması”dır (Eryılmaz, 2018: 185-186). Yerel özyönetimlerin mali özerkliği, yerel özyönetim organlarının kendi mali kaynaklarına sahip olması ve onları yönetebilmesi şeklinde açıklanmaktadır. Eğer hizmetlerin sorunsuz bir şekilde yerine getirilmesi isteniyorsa mali kaynakların ihtiyaçları karşılayacak şekilde olması beklenmektedir (Babinova, 2011: 99). Yerel yönetimlere “görevleri ile doğru orantılı gelir kaynaklarının yerel yönetimlere tahsisinin yapılması” ilkesi anayasal bir hüküm olmakla birlikte (Sobacı, 2015: 25), bu ilke fiili olarak tam anlamıyla uygulamaya geçilmediğinden dolayı yerel birimler yeterli mali kaynaklara sahip olamamakta böylece hizmetleri sağlama konusunda merkezi yönetime bağlı kalmaktadır. Maddi kaynaklara yeterli oranda sahip

olamamak dolayısıyla yerel birimlerin verimli personele ve hizmet sunumunda uygun teçhizata sahip olamamasında etkili olmaktadır. Mali yetersizlik bir anlamda bir kısır döngüye sebep olmaktadır. Dolayısıyla gerçek anlamda idari ve mali özerkliğe sahip yerel yönetimlerin, daha etkili kararlar alabileceği ve böylece daha yerinde ve verimli hizmetler sunabileceği belirtilmiştir (Parlak, 2011). Ortaylı, Türkiye’deki yerel yönetimlerin özerkliğinin yetersiz olmasının nedenini Osmanlı’dan devralınan yerel yönetim geleneğinde aramamız gerektiğini vurgulamaktadır. Örneğin Türkiye tarihinde yerel birimlerin mali durumunu “19.yüzyılda modern belediye idarelerinin daha kuruluş döneminde göze çarpan zaafı; mali kaynaklarının kıtlığı ve bu kıt kaynakların dahi ancak merkezi hükümetin tam kontrolü altında kullanılabilmesiydi” şeklinde açıklarken (2011: 190-192), aslında yerel birimlerin sahip olduğu ya da olamadığı idari ve mali özerkliğe işaret etmektedir.

Ülkedeki yerel yönetimlere verilen özerklik derecesi artarsa yerel yönetimlerin konumları da o derece güçlü olmaktadır. Ülkelerin özerklik yapılarını kıyaslamalarına ve belirli bir standarda getirmelerini sağlayan (Sobacı, 2015: 8-11) uluslararası düzeyde bir sözleşme olan AYYÖŞ’ü, Türkiye 21.11.1988 tarihinde Strasbourg’da imzalamıştır (Avrupa Konseyi, 2021: 11). AYYÖŞ’ün üçüncü maddesinde özerk yerel yönetim kavramı tanımlanırken belirtildiği üzere “...kamu işlerinin önemli bir bölümünü...” (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1992: 3/1) başka bir ifade ile burada kamu işlerinin tamamının değil sadece önemli bir kısmının yerel birimlerin sorumluluğuna bırakılması söz konusudur. Eğer tamamı olsaydı burada bir bağımsızlık söz konusu olabilirdi. Ama “önemli bir bölümü” ifadesi bu bağımsızlık durumunun önüne geçmiştir. Yani yerel birimlerin özerk olması bağımsız olması anlamına gelmemektedir. Ayrıca yapılacak olan hizmetlerin “kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde” olması yerel birimlerin aldığı her kararı uygulamasını da engellemektedir. Bu sınırlar çerçevesinde yerel birimler merkezi yönetimin denetimine tabi olmaktadır.

Keleş, AYYÖŞ’ ün yerel birimler için özerklik konusundaki isteğinin siyasi bir özerklikten çok mali ve idari bir özerklik olduğunun altını çizmektedir. Diğer taraftan Keleş günümüzde talep edilen özerkliğin ya da tartışılan “demokratik özerkliğin” ise AYYÖŞ ile bağdaşmadığını AYYÖŞ’ten istenenden farklı yani idari ve mali özerklikten çok daha fazlası olan bir siyasi özerklik olduğunu belirtmektedir (Keleş, 2012: 13). Sobacı (2015: 28)’ nın da belirttiği gibi başka gruplar tarafından çarpıtılan ve

istenilen “demokratik özerklik” kavramı AYYÖŞ’ün şartları ile bağdaşmamakta bununla birlikte de toplumun AYYÖŞ’e olan bakış açısını da olumsuz anlamda etkilemektedir. Çünkü AYYÖŞ, sözleşmede yer alan devletlerin, devlet şeklinin ya da sisteminin değişmesi gibi bir istekte ya da böyle bir düşünce içerisinde bulunmamaktadır. Başka bir deyişle bu sözleşmeyi imzalayan devlet sözleşmeyi imzalamadan önce üniter bir devletse üniter devlet, federal devlet ise federal devlet olarak devam edecektir. Diğer bir ifade ile devlet yapısında bir değişiklik yapmaktan ziyade devletin içinde yer alan yerel birimleri daha etkin ve verimli çalışabilmesi için nasıl idari ve mali açıdan özerk yapabiliriz konusuna odaklanmak buradaki asıl önemli konudur. Oysa Türkiye’de yapılan tartışmalarda daha çok devlet yapısının değiştirilmesi konusunda bir “demokratik özerklikten” bahsedilmektedir. Dolayısıyla Türkiye’nin devlet yapısı olan üniter yapıyı değiştirip federal bir devlet sistemine geçme isteği burada ortaya çıkmaktadır. Ama bu istek AYYÖŞ’deki istenen özerklikle alakası olmayan bir özerklik tipidir. Bu durum yerel özerklik konusundan ziyade bölgesel yönetimlerin özerkliğini ilgilendiren bir konu olarak görülmektedir (Keleş, 2012: 14).

Türk Kamu Yönetiminin, Tanzimat döneminden itibaren sahip olduğu güçlü merkezi yapıdan dolayı özerklik kavramıyla bütünleşmesi zaman almıştır. Bundan dolayıdır ki Türkiye, AYYÖŞ’ün bazı maddelerine çekinceler koymuştur. Ancak bir tarafta yerel birimlerin gerçekten etkin ve verimli olması için yapılan reform çalışmalarına sözleşmeyi imzalayarak yer verilirken diğer taraftan Türkiye’nin yönetim geleneğinden kaynaklanan endişelere sahip olunması Türkiye’nin bu sözleşmeye çekinceler koymasına neden olan etkenlerden biridir. Türkiye’nin AYYÖŞ’e koyduğu çekincelere bakıldığında bunlar üç ana başlıkta toplanmaktadır: “yerel yönetimlere danışma”, “mali özerkliğin güçlendirilmesi” ve “kendi aralarında ve uluslararası alanda işbirliğine girme” dir (Sobacı, 2015: 17).

Türkiye’nin çekince koyduğu maddelerden birisi de konumuzla yakından ilgili olan ve 3.başlık altında belirtilen AYYÖŞ’ ün 10.maddesi olan: “Yerel makamlar, kanunla muhtemelen öngörülen şartlar dahilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla işbirliği yapabilirler ”dir. Ancak, bu maddeye Türkiye tarafından çekince koymasına rağmen 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 74. maddesi ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 62.maddesiyle çekincenin fiili olarak ortadan kalkması büyük ölçüde sağlanmıştır (Sertesin, 2013: 5). Çalışma ile bağlantısı olduğundan dolayı, Belediye

Kanunu'ndaki madde incelendiğinde belediyelerin uluslararası diğer belediyelerle ortak faaliyetler yürütebilmeleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın iznine bırakılmıştır. Ayrıca diğer çekince maddeleri de 2004 yılından itibaren yapılan yerel yönetim reformları ile birlikte fiili olarak kısmen ya da tamamen ortadan kalkmıştır (Sobacı, 2015: 17).

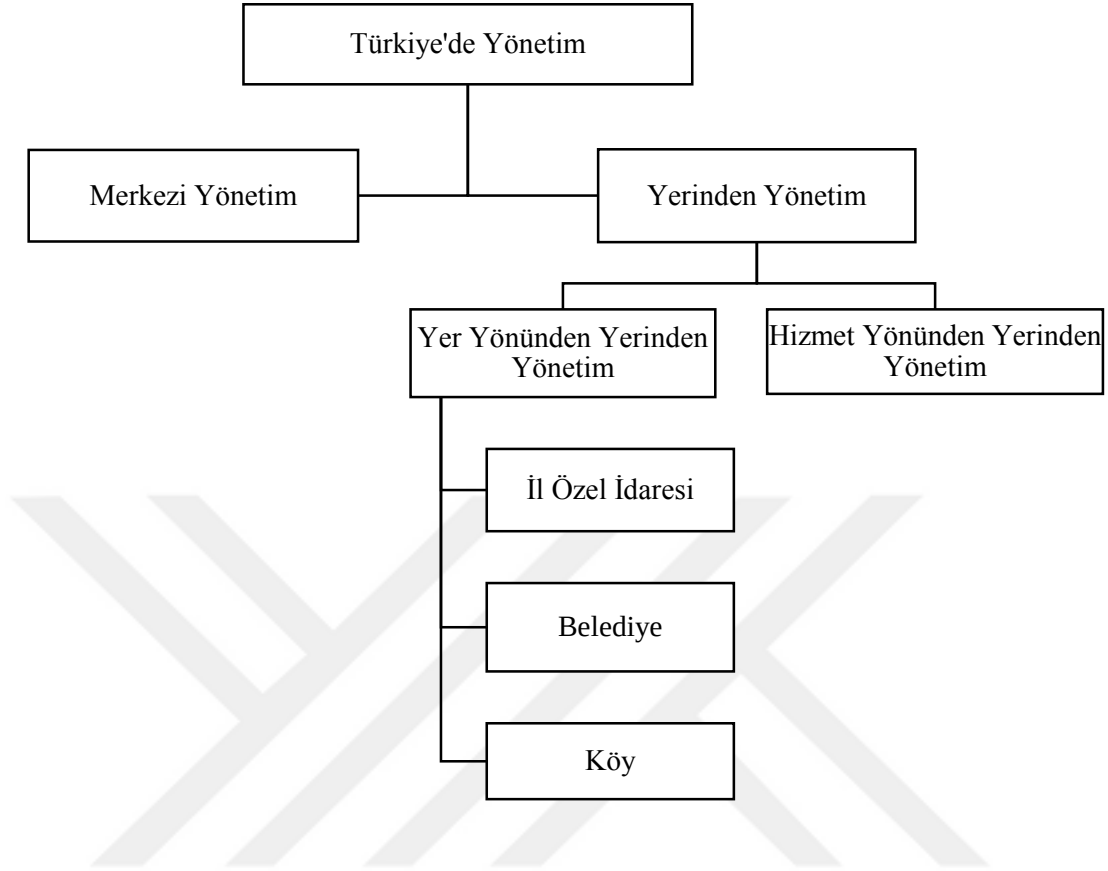
3.2. Türkiye ve Ukrayna'da Yerel Yönetimler

Her bir devletin farklı yönetim şekilleri ve hukuk düzenleri bulunmaktadır. Dolayısıyla devletlerin yerel yönetimleri, farklı yetki alanlarına sahip olabilmektedir. Belediyeler arası uluslararası işbirlikleri kurulmadan önce öncelikle her iki yerel yönetim arasındaki ortak yetki alanlarının belirlenmesi gerekmektedir. Örneğin farklı ülkelerden iki belediye belirli bir alanda işbirliği yapacağı zaman “hem kendi yetki alanına hem de ortaklarının ulusal mevzuatlarının tanıdığı yetki alanlarına” önem vermesi gerekmektedir (Özlü, 2020: 168). Bundan dolayı bu bölümde hem Türkiye hem de Ukrayna yerel yönetim sistemleri ve ayrıca yerel yönetimlerin sahip olduğu yetki alanları ve görevleri hakkında detaylı bilgi verilmektedir.

3.2.1. Türkiye'de Yerel Yönetimler

Türkiye, Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren sahip olduğu bölgeler arasında özellikle doğu ile batı arasında kalkınma, sosyal, kültürel vb. konularda eşitsizliklerle karşı karşıya kalmış ve bu eşitsizlikleri de yerel yönetimler eliyle ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. Türkiye, merkeziyetçi bir yönetim anlayışına sahiptir. Ancak bu anlayış bölgeler arasındaki farklılıklara ya da eşitsizliklere hızlı ve etkili bir çözüm yolu getirememiş dolayısıyla bu durum da yerelleşmenin ve yerel yönetimlerin önemini artırmıştır (Uygun, 2012: 6).

Günümüzde Türkiye'de yönetim, merkezi ve yerinden olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yerinden yönetim, yer yönünden yönetim ya da mahalli idareler ile hizmet yönünden yönetim ya da kamu kurumları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yerel yönetimler birinci kısımda yani yer yönünden yönetim içerisinde yer almaktadır. Türkiye'de kabul edilen üç tür yerel yönetim birimi vardır. Bunlar: İl özel idaresi, belediye ve köy'dür (Bkz. Şekil 3.1.).

Şekil 3.1. Türkiye’de Yönetim Yapısı

Kaynak: Eryılmaz, 2017: 128

Türkiye’deki il sayısı 81; ilçe sayısı 922; mahalle sayısı 32,197; köy sayısı 18,291; bağlı sayısı 23,917; büyükşehir belediye sayısı 30; il belediye sayısı 51; büyükşehir ilçe belediye sayısı 519; ilçe belediye sayısı 403 ve belde belediyesi sayısı ise 388’dir (e-icisleri.gov.tr, 14.09.2022). Çalışmamızda ele aldığımız yerel yönetim birimi ise belediye’dir. Dünyanın birçok yerinde yerel yönetim birimi olarak belediyelerin bulunması ve köy birimine göre ise belediyenin daha kurumsallaşmış bir idareye ve mali özerkliğe sahip olması belediyenin diğer yerel birimler arasından seçilmesi nedenleri arasında ele alınmaktadır.

3.2.1.1. İl Özel İdaresi

İl, coğrafi olarak aynı sınırları paylaşmalarından dolayı hem merkezi yönetimin taşra örgütü olarak hem de mahalli idare birimi olarak ele alınmaktadır. Ancak iki idari birim birbirinden farklıdır. Merkezi yönetimin taşra örgütü olan il idaresi “il genel idaresi” olarak; mahalli idare birimi olan il idaresi ise “il özel idaresi” olarak adlandırılmaktadır. İl özel idaresi, il sınırları içerisinde yaşayan insanların ortak ihtiyaçlarına cevap verirken il genel idaresi ise merkezi idare tarafından tüm ülke çapında yürütülen hizmetlerin aynı şekilde il sınırları içerisinde yürütülmesini ifade etmektedir (Gözler, 2018: 173).

Günümüzde kullanılmakta olan İl Özel İdaresi Kanunu (İÖİK), 22 Şubat 2005 yılında 5302 sayılı kanun ile kabul edilmiştir. Bu kanuna göre il özel idaresi, “İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini” ifade etmektedir (İÖİK, 2005: m. 3/a). 12 Kasım 2012 yılında 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile kanunun 1. maddesi ve 5. fıkrasında belirtildiği üzere “büyükşehir kurulan illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır”. Dolayısıyla büyükşehir belediyesine sahip illerde il özel idareleri ortadan kaldırılmıştır. Bu nedenle, 2014’ e kadar 81 olan il özel idare sayısı 2014 yılından itibaren 51’e düşmüştür (icisleri.gov.tr, 14.09.2022).

İl özel idaresinin görev ve sorumlulukları, mahalli müşterek olma şartı ile il sınırları içinde ve belediye sınırları dışında olacak şekilde ayrılmıştır. Buna göre il sınırları içerisinde, "sağlık, tarım, sanayi ve ticaret, çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, bina yapım, bakım ve onarımı" vb. hizmetleri gerçekleştirirken belediye sınırları dışarısında ise "imar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisi vb." hizmetleri gerçekleştirmektedir (İÖİK, 2005: m. 6/a-b).

İl özel idaresi, görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmek için ihtiyaç duyduğu maddi kaynağı, il özel idaresinin gelirlerinden sağlamaktadır. Bunlar arasında, “vergi, resim, harç, katılma payları, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler, taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka

suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler” vd. yer almaktadır (İÖİK, 2005: m. 42).

İl özel idaresinin üç organı bulunmaktadır. Bunlar: il genel meclisi, il encümeni ve vali’dir. İdarenin karar organı olarak meclis görevini sürdürmektedir (İÖİK, 2005: m. 9). İl genel meclisi, halk tarafından seçilmiş üyelerden meydana gelmekte bir anlamda ildeki parlamento gibi görev ve sorumluluklarını yerine getirmektedir (İÖİK, 2005: m. 12-13). İl özel idaresinin diğer organı olan il encümeni, idarenin karar verme ve yürütme organıdır (icisleri.gov.tr, 15.09.2022). İl özel idaresinin son organı ise validir. İÖİK’ da valinin, il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğini temsil eden kişi olduğu ifade edilmiştir (2005: m. 29). Başka bir ifade ile vali, il özel idaresinin yürütme organıdır. İl özel idaresinin bu son organı doğrudan halk tarafından ya da il genel meclisi tarafından seçilmemektedir. Çünkü vali, merkezi idarenin bir görevlisi olarak il genel idaresinin de başıdır (Gözler, 2018: 180).

3.2.1.2. Belediye

Belediye, “belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır (Belediye Kanunu, 2005: m. 3). Bir yerleşim yerinde belediyenin kurulabilmesi için nüfusun 5000 ve üzerinde olması gerekmektedir. Gözler (2018: 187), Türkiye’deki belediyeleri hukuki rejimleri bakımından iki türe ayırmaktadır. Bunlar: normal belediyeler ve büyükşehir belediyeleridir. Normal belediyeler içerisinde il belediyesi, ilçe belediyesi ve belde belediyesi girmektedir. Büyükşehir belediyeleri içerisinde ise büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyesi girmektedir. Türkiye’deki belediyeler, Belediye Kanunu (BK) ve Büyükşehir Belediyesi Kanunu (BBK) olmak üzere iki ayrı kanunla düzenlenmiştir. 3 Temmuz 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu, Türkiye’deki bütün belediyelere uygulanabilen genel bir kanundur. Ancak 10 Temmuz 2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu özel bir kanundur. Diğer bir ifade ile bu kanun yalnız büyükşehir belediyelerine ve bu belediyelerin içerisinde yer alan büyükşehir ilçe belediyelerine uygulanabilmektedir.

Belediye, “ulaşım, temizlik, konut, çevre, kanalizasyon, su, zabıta, itfaiye, acil yardım, cenaze işlemleri, kültür-sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek

ve beceri kazandırma, sporu teşvik etmek, okul ve din temalı bina inşası-bakımı, sağlık temalı tesis açma-işletme” vb. hizmetleri belediye sınırları içerisinde yerel halkın ortak ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olmak şartı ile halka sunmaktadır (BK, 2005: m. 14).

Belediye teşkilâtı içerisinde yazı işleri, malî hizmetler, fen işleri ve zabıta birimleri bulunmaktadır. Bu birimler norm kadroya uygun bir şekilde oluşturulmaktadır. Ancak bu birimler, beldenin sahip olduğu nüfus, fizikî ve coğrafî yapı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikler bakımından çeşitlilik gösterebilmektedir (BK, 2005: m. 48). Belediye personeli 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi tutulmaktadır (Gözler, 2018: 204). Belediyelerde yapılan iş ve işlemlerin denetimleri 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na uygun bir şekilde iç ve dış denetim olarak yapılmaktadır. Denetimler sayesinde kurumun iş ve işlemlerinin hukuka uygunluğu denetlenmekle birlikte mali ve performansla yönelik denetimleri de yapılmaktadır (BK, 2005: m. 55). Belediyelerin gelirleri arasında “vergi, resim, harç ve katılma payları, genel bütçeden ayrılan vergi gelirleri, belediyeye ait olan malların kiralanması, satılması vb. nedenlerden dolayı elde edilen gelirler, belediyenin hizmet karşılığında elde edeceği gelirler, bağışlar ve cezalardan gelen gelirler” vb. yer almaktadır (BK, 2005: m. 59).

Belediyenin üç organı bulunmaktadır. Bunlar: belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır. Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır (BK, 2005: m. 17). 18 Ocak 1984 tarih ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun uyarınca yapılan yerel yönetimler seçimi ile belediye başkanları, belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, köy ve mahalle muhtarları ile ihtiyar meclisi üyeleri halk tarafından seçilmektedir. Belediye meclisinin başkanı belediye başkanıdır (Gözler, 2018: 194-195). Belediye meclisi, tarafından alınan kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilmektedir. Mülkî idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girememektedir (BK, 2005: m. 23). Belediye meclisinin görev ve yetkileri arasında: “belediye faaliyetleri ve belediye personelinin performansı hakkında görüşmeler yapmak, bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, belediye imar plânlarını onaylamak, il çevre düzeni plânını kabul etmek, belediyenin borçlanmasına karar vermek, belediyenin taşınmaz mal alımına, satımına, kiralanmasına vd. karar vermek, belediyeye ait hizmetlerin ücretlerine karar vermek, şartlı bağışları

kabul etmek, belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek” vb. yer almaktadır (BK, 2005: m. 18).

Belediye encümeni, başkanı belediye başkanı olmak üzere il belediyelerinde ve nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyelerde yedi kişiden diğer belediyelerde ise beş kişiden oluşmaktadır. Yedi kişiden oluşan encümen grubu içerisinde, belediye başkanı, belediye meclisinin üyeleri arasından yıllık seçilen üç üye, mali hizmetler birim amiri ve diğer amirler arasından da belediye başkanının seçmiş olduğu iki üye yer almaktadır. Beş kişiden oluşan encümen grubu ise yine belediye başkanı, belediye meclisinin üyeleri arasından yıllık seçilen iki üye, mali hizmetler birim amiri ve diğer amirler arasından belediye başkanının seçmiş olduğu bir üyeden oluşmaktadır (BK, 2005: m. 33).

Belediye başkanı, 1963 yılı itibari ile seçimle göreve gelmekte yani doğrudan beldedeki seçmenler tarafından seçilmektedir (Gözler, 2018: 201). Belediye başkanı, belediye yönetiminin yöneticisi ve kurumun tüzel kişiliğinin temsilcisi olarak görülmektedir (BK, 2005: m. 37). Belediye başkanının yapmakla mesul olduğu görevleri ve sahip olduğu yetkiler arasında ilk sırayı kurumun idarecisi olması sıfatıyla belediye teşkilâtının yönetilmesi ve kurumun haklarını savunması yer almaktadır (BK, 2005: m. 38).

Büyükşehir Belediyesi

Büyükşehir belediyesi, sınırları içerisinde yaşayan belde halkının ortak ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla kurulmuş idari ve mali özerkliğe sahip bir kamu tüzel kişisini temsil etmektedir. Büyükşehir belediyesinin sınırları belediyenin aksine il mülki sınırlarını ile aynıdır. Ayrıca içerisinde ilçe belediyeleri bulunmaktadır. Büyükşehir belediyesi, bu ilçeler arasındaki bağlantıyı gerçekleştirmektedir. 2012 yılında 6360 sayılı kanun ile yapılan değişiklik sonucunda eğer bir ilin toplam nüfusu 750.000’den fazla ise şehrin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesi haline gelebilmektedir. Kurumun organlarını büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanı oluşturmaktadır (BBK, 2004: m. 3).

Büyükşehir belediyesine ait görev ve sorumluluklar ilgili kanunda 24 bent şeklinde belirtilmiştir. Buna göre belediyeler,

“büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yatırım programlarını ve bütçesini hazırlamak, imar plânlarını yapmak ve ruhsatlandırma işlemini yapmak, işletmelere ruhsat vermek ve denetlemek, büyükşehir içerisindeki ulaşım hizmetleri ile ilgilenmek, yol yapım ve bakım çalışmaları yapmak, coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak, sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak amacıyla çevreyi, tarım alanlarını ve su kaynaklarını korumak, zabıta hizmetlerini yürütmek, sosyal ve kültürel alanları yapmak ve işletmek, su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, doğal afetlere karşı gerekli hazırlık çalışmalarını yapmak”

vb. gibi konularda ortak ihtiyaçlar da göz önüne alınarak çalışmalar hazırlamak ve yapmak ile görevlidir (BBK, 2004: m. 7).

Teşkilat yapısı olarak büyükşehir belediyesi sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden meydana gelir. Ayrıca burada çalışan personel norm kadroya uygun şekilde görevini yürütmektedir (BBK, 2004: m. 21). Büyükşehir belediyesinin kendisine ait gelirleri 15 bent halinde sıralanmıştır. Bunlar arasında;

“müşterek bahislerden oluşan eğlence vergisinin %20’si, büyükşehir belediyesi himayesinde olan sosyal ve kültürel tesislerden elde edilen gelirler, ilan ve vergilerden elde edilen gelirler, büyükşehir belediyesinin yapacağı yol, su ve kanalizasyon hizmetleri için katılma payları, kira, faiz ve ceza gelirleri, yardımlar, büyükşehir belediyesine ait taşınır ve taşınmaz mal gelirleri, belediyenin sağlayacağı ücretli hizmetler karşılığında elde edilen gelirler”

vb. yer almaktadır (BBK, 2004: m. 23). Bununla birlikte büyükşehir belediyelerine sermaye şirketleri kurmaları hususunda izin verilmiştir (BBK, 2004: m. 26).

Büyükşehir Belediyesinin organlarını büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanı oluşturmaktadır. Birimin karar organı olan büyükşehir belediye meclisi, belediye sınırları içerisindeki seçmenler tarafından demokratik yöntemlerle seçilmektedir. Meclisin başkanı büyükşehir belediye başkanıdır. Büyükşehir belediye meclisinin doğal üyeleri arasında büyükşehir içinde yer alan belediyelerin başkanları da yer almaktadır (BBK, 2004: m. 12). Diğer bir organ olan büyükşehir belediye encümeni, başkanı belediye başkanı ile birlikte 10 üyeden oluşmaktadır (BBK, 2004: m. 16). Son olarak ise büyükşehir belediye başkanı, kurumun başı ve tüzel kişiliği temsil edendir. Başkan, seçmenler tarafından seçilmektedir (BBK, 2004: m. 17).

3.2.1.3. Köy

Yerel yönetim birimlerinden biri olan “köy” hakkında düzenlemeler 18 Mart 1924 tarihinde kabul edilen 442 sayılı Köy Kanunu (KK) ile yapılmıştır. Kanuna göre nüfusu iki binden az olan yerleşim birimlerine köy denilmektedir (KK, 1924: m. 1). 6360 sayılı kanunun 30 Mart 2014 tarihinde yürürlüğe girmesi ile büyükşehir belediyesi olan 30 ilde köylerin hepsinin tüzel kişiliği sona ermiş ve bunlar ilçe belediyelerinin mahallesi haline gelmiştir (Gözler, 2018: 225).

1942 tarihli Köy İdareleri Talimatı, köy bütçesinin ihtiyar meclisi ve muhtar tarafından hazırlandığını ve kaymakam ya da vali tarafından onaylandığını belirtmektedir. Başlıca köy gelirleri imece ve salma’dır (Gözler, 2018: 234). Salma, ihtiyar meclisi tarafından salınmakta ve ailelerin maddi gücüne göre köylüden alınmaktadır (KK, 1924: m. 16). Ancak günümüz şartlarında köylerin sahip olduğu gelir kaynakları çok yetersizdir. Günümüzde köylere ait pek çok hizmet il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri aracılığıyla yapılmaktadır (Gözler, 2018: 234).

Köyün organları: köy derneği, köy ihtiyar meclisi ve muhtardan oluşmaktadır (KK, 1924: m. 20). Köy derneği, köy muhtarının ve ihtiyar meclisi üyelerinin seçilmesi için bir araya gelen kadın ve erkek köylülerden oluşmaktadır (KK, 1924: m. 24). Köy derneği, köyün önemli bir organıdır. Çünkü köy muhtarı ve ihtiyar meclisi üyeleri köy derneği tarafından doğrudan seçilmektedir. Yani köy düzeyinde gerçekleşen doğrudan demokrasinin bir örneği olarak gösterilmektedir. Bu açıdan Gözler, köy derneği ile ecclesia (Yunan siteleri), landsgemeinde (İsviçre) ya da town meeting’in (ABD) benzer özelliklere sahip olduğunu belirtmiştir (Gözler, 2018: 229). Köy muhtarı köyün başı, onun temsilcisi ve idarecisidir (KK, 1924: m. 10).

Muhtar, devlet memurudur. Dolayısıyla köy işlerini yürütürken yapacağı hatalardan dolayı devlet memuru gibi cezalandırma işlemine tabi tutulur (KK, 1924: m. 11). Eğer muhtarın köy ve köylü için kararları iyi yönde değil ise bu kararlara kaymakam karşı gelebilmektedir. Ancak kaymakam sadece karara karşı gelebilir. Diğer bir ifade ile kaymakam muhtar yerine karar verme hakkına sahip değildir. Dolayısı ile karar köylü tarafından verilmektedir (KK, 1924: m. 40). Köyün yukarıda sayılan bu üç organından başka köy korucusu, köy imamı, köy kâtibi ve köy muallimi gibi personelleri bulunmaktadır (KK, 1924: m. 69).

3.2.2. Ukrayna’da Yerel Yönetimler

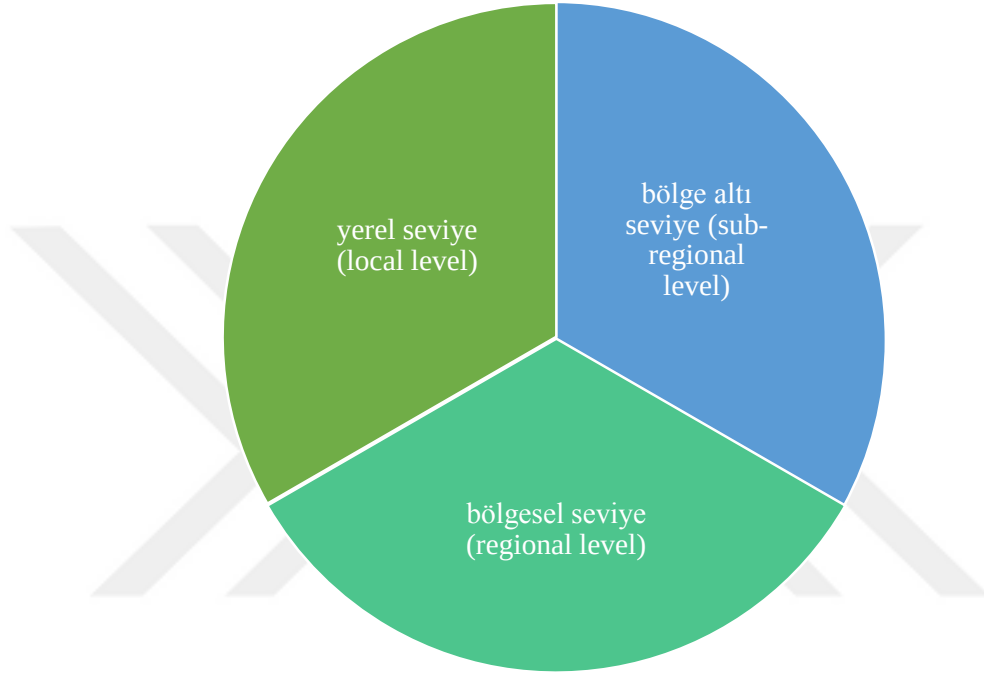
Bağımsız, demokratik ve hukuka dayalı (m.1) üniter bir devlet (m.2) olan Ukrayna (Ukrayna Anayasası, 1996), 24 Ağustos 1991 tarihinde bağımsızlığına kavuşmuştur (ntv.com.tr, 25.02.2022). Ukrayna, Avrupa ve Rusya arasında yer alması ile stratejik, önemli tarım ve mineral ürünlere sahip olması ile de jeopolitik öneme sahiptir. Rusya, 2014 yılında Kırım’ı ilhak etmiştir. Bu durum Ukrayna tarafından tanınmamakla birlikte Kırım, günümüzde Ukrayna’nın özerk bir cumhuriyeti olarak bilinmektedir (pcgn, 2022: 1-2). Ukrayna, komşusu olan Rusya ile 24 Şubat 2022 tarihinden itibaren de savaş içerisinde bulunmaktadır. 2022 yılının temmuz ayından itibaren 5,8 milyondan fazla insanın ülkeden ayrılmak zorunda kaldığı, daha çok sayıda insanın ise ülke içerisinde yer değiştirdiği bilinmektedir. 2022 yılının eylül ayından itibaren ise fiziksel altyapıya verilen hasarın 114,5 milyar ABD dolarından fazla olduğu düşünülmektedir. Ukrayna Belediyelerinin, hem ekonomik hem de insan kaynağı bakımından ağır bir şekilde etkilenmelerine rağmen yerel kamu hizmetlerini halka sunmaya çalıştığı ifade edilmiştir (www.oecd.org, 05.12.2022).

13 Aralık 2022 tarihinde Ukrayna nüfusunun 43.093.165 olduğu, bununla birlikte nüfusun %69,4’ünün kentlerde, %31’inin ise kırsal alanlarda yaşadığı belirtilmiştir. Dolayısıyla ülke nüfusunun 3’te 2’sinden fazlası kent ve kasabalarda yaşamlarını sürdürmektedir. Ukrayna kentleri arasında en çok nüfusa sahip ilk beş kent 2,797,553 kişi ile başkent Kiev; 1,430,885 kişi ile Kharkiv; 1,032,822 kişi ile Dnipro; 1,024,700 kişi ile Donetsk ve 1,001,558 kişi ile Odesa’dır (www.worldometers.info, 03.12.2022).

Ukrayna, 1995 yılından itibaren Avrupa Konseyi’nin bir parçası başka bir ifade ile üyesidir. Bununla birlikte yerel ve bölgesel demokrasi konularında Avrupa standartlarına uyumlu bir şekilde hareket eden bir Avrupa ülkesi olarak belirtilmiştir (Ladychenko vd., 2021: 167). Örneğin Ukrayna Anayasası’nın (UA) 7. maddesinde de belirtildiği üzere Ukrayna’da demokrasinin bir parçası olan yerel özyönetimler onaylanmakta ve güvence altına alınmaktadır (1996: m. 7).

Ukrayna’nın yerel ve bölgesel yönetim yapısı başka bir ifade ile ulus altı yönetimleri (sub-national government) üç kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar; bölge’lerin ya da oblast’ların (regions), Kırım Özerk Cumhuriyeti ve özel statüye sahip kentler olan Kiev ve Sivastopol’un yer aldığı birinci seviye (regional level/first level); raion/rayon’ların yer aldığı ikinci seviye veya bölge altı seviye (second level or sub-

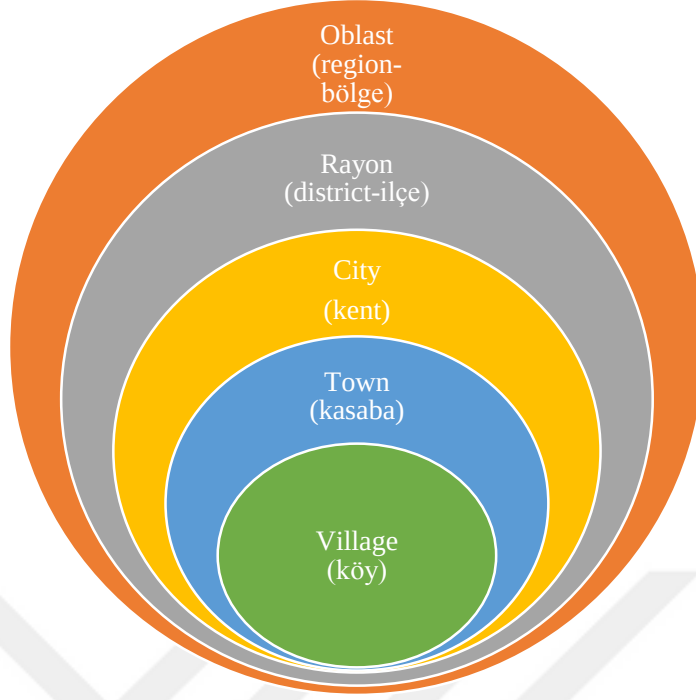
regional level) ve son olarak bölgesel toplulukların (hromada) ve yerel meclislerin (local councils) yer aldığı köy, yerleşim yeri ve kent düzeyinde olan yerel seviye (local level)'dir (Bkz. Şekil 3.2.) (despro.org.ua, 23.12.2022; portal.cor.europa.eu, 23.11.2022).

Şekil 3.2. Ukrayna'da Ulus Altı Yönetimler-1

Kaynak: despro.org.ua, 23.12.2022; portal.cor.europa.eu, 23.11.2022

Yukarıda da belirtildiği gibi üç seviyeden oluşan ulusaltı birimler kendi içlerinde köylere (village), kasabalara (town), kentlere (city), ilçelere (district-rayon) ve bölgelere (region-oblast) ayrılmaktadır (Bkz. Şekil 3.3.) (CCRE-CEMR, 2016: 83).

Şekil 3.3. Ukrayna’da Ulus Altı Yönetimler-2

Kaynak: CCRE CEMR, 2016: 83

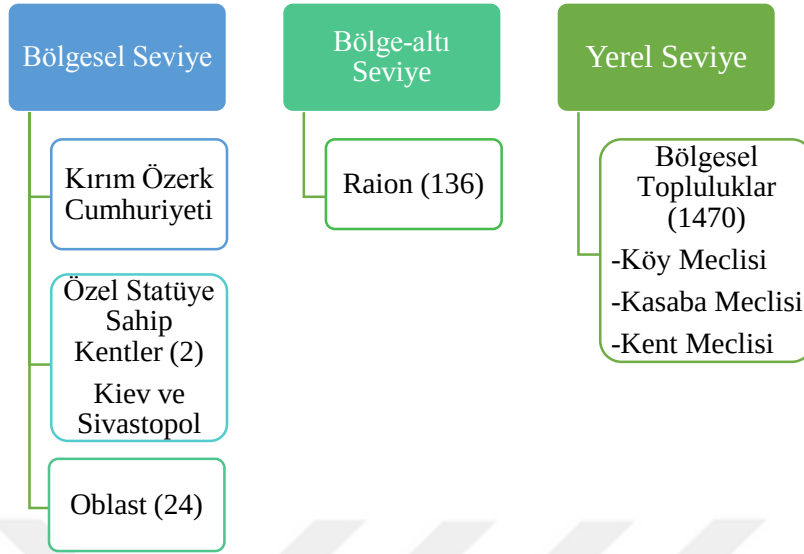
Ukrayna’da bölgelerin yer aldığı birinci seviye: özerk cumhuriyet olan Kırım Özerk Cumhuriyeti, özel statüye sahip kentler Kiev ve Sivastopol ve ingilizce olarak "region" ya da "province", Türkçe olarak ise "bölge" olarak adlandırılan 24 oblast olmak üzere 27 idari birimden meydana gelmektedir (Navruzov, 2001: 113) (Bkz. Şekil 3.4.). En fazla nüfusa sahip olan oblastlar arasında ilk beş sırada Donetsk, Dnipro, Kharkiv, Odesa ve Lviv yer almaktadır. Sivastopol haricinde oblast nüfusları 1 milyon ile 4 milyon arasında değişmektedir (www.citypopulation.de, 23.01.2023). Bölgesel meclis (the regional council) bölgenin karar alma organıdır. Meclis, bünyesinde bulunan belediyelerin ortak çıkarlarını temsil etmektedir. Bu konseyin üyeleri beş yılda bir doğrudan genel oyla seçilmektedir. Bölgesel meclis başkanı, bölge meclisi üyeleri içerisinde ve onlar tarafından seçilmektedir (CCRE-CEMR, 2016: 84).

İdari ve bölgesel yapı içerisinde yer alan ikinci seviye veya bölge altı seviye, "raion" adı verilen ingilizce olarak "district" Türkçe olarak ise "ilçe" ya da "alt bölge" olarak adlandırılan ve bölgeden daha küçük idari birimlerden oluşan bir yapıdır. 2014 yılında raion’ların sayısı 490 iken bu sayı 2020’de düşmüştür. Bu seviyede yer alan

raion sayısı 136'dır. Sayıları 490 iken raion nüfusu 6 bin ile 180 bin arasında değişirken, 2020'de raion sayısının 136'ya düşmesi ile birlikte raion nüfusu 150 bin olarak standart hale getirilmiş, sadece 36 raion'un nüfusu 150 binin aşağısında kalmıştır (Nehoda, 2021: 9) (Bkz. Şekil 3.4.). Raion meclisi, raion'ların karar alma organıdır. Bu meclisin üyeleri beş yılda bir doğrudan genel oyla seçilmektedir. Raion meclis başkanı, raion meclis üyeleri içerisinde ve onlar tarafından seçilmektedir. Raion meclis başkanı, meclise başkanlık eder ancak diğer taraftan yürütme yetkilerini devlet idaresine devretmektedir (CCRE-CEMR, 2016: 84).

Son olarak üçüncü seviye ise bölgesel toplulukların ve yerel meclislerin yer aldığı yerel seviyedir. Ukrayna'da yerel düzeyde belediye meclisleri diğer bir ifade ile rada'lar yer almaktadır. 10.885 belediye meclisi içerisinde 9.644 köy meclisi (village councils), 783 kasaba meclisi (town councils) ve 458 kent meclisi (city councils) bulunmaktaydı (CCRE-CEMR, 2016: 83). Ancak 2015 yılında başlayan idari reformlar ile çoğu topluluk birleştirilmiştir. "Hromada" adı verilen bu bölgesel toplulukların sayısı 25 Ekim 2020 tarihinde yapılan düzenlemeler ile birlikte 1,470'e düşürülmüştür (Nehoda, 2021: 8) (Bkz. Şekil 3.4.). Bu durum, bölgesel toplulukların daha yüksek bütçelere sahip olmasını ve hizmetlerin kalite ve türünde gelişmeler yaşanmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla daha güçlü yerel yönetimlerin meydana geleceği düşünülmektedir (OECD, 2021: 6). Bölgesel bölünmenin temel seviyesindeki yerel özyönetim yapısı içerisinde belediye başkanı, yerel meclis ve meclisin yürütme organı yer almaktadır (Council of Europe, 2016: 98). Hromada'lar, belediye ile ilgili konular ya da belediye faaliyetleri üzerinde fikir alışverişinin yapıldığı bir kurumdur. Meclis üyeleri beş yılda bir doğrudan genel oyla seçilmektedir. Belediyenin yürütme organının başı köylerde (villages), kasabalarda (towns) ve kentlerde (cities) belediye başkanı olarak adlandırılmakta ve beş yılda bir doğrudan genel oyla seçilmektedir (CCRE-CEMR, 2016: 83).

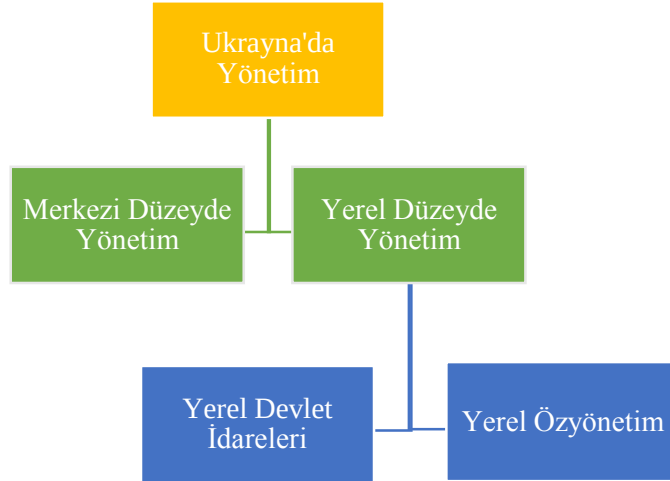
Yukarıda belirtilen idari düzeyler arasında en çok alanda görevi olan birim, yerel düzeydeki idari birimlerdir. Başka bir ifade ile köyler, kasabalar ve kentlerin daha fazla alanda kamu hizmeti verdiği görülmektedir. Yerel düzey ile bölgesel (oblast) ve bölge altı düzeydeki (raion) birimler arasında diğer önemli bir fark ise yerel düzeydeki birimlerin yürütme kurulları bulunmakta iken orta ve bölgesel düzeydeki birimlerin yürütme kurulları bulunmamakta ve bu görevi ulusal hükümet tarafından kurulan devlet idaresi yerine getirmektedir (despro.org.ua, 23.12.2022).

Şekil 3.4. Ukrayna’da Ulus Altı Yönetimler-3

Kaynak: Navruzov, 2001: 113; Nehoda, 2021: 8-9

Ukrayna devlet idaresi merkezi düzey ve yerel düzey olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Merkezi düzeyde bakanlıklar, eyalet komiteleri, merkezi yürütme organları ve özel statüye sahip merkezi organlar yer almaktadır. Yerel düzeyde, yerel devlet idareleri ve yerel özyönetimler yer almaktadır (Bkz. Şekil 3.5.). Merkezi yürütme gücü, yerel oblast ve yerel raion olmak üzere iki tip yerel devlet idaresi tarafından gerçekleştirilmektedir (pcgn, 2022: 4-5; portal.cor.europa.eu, 23.11.2022). Başka bir ifade ile oblast ve raion’larda, yerel devlet yönetimi ile yerel özyönetimi birleştiren karma bir model yer almaktadır. Oblast ve raion meclisleri, yerel özyönetim organları olarak çalışırken, oblast ve raion devlet yönetimleri, yerel devlet yürütme gücü olarak hareket etmektedir (Batanov, ? : 2).

Şekil 3.5. Ukrayna'nın Yönetim Yapısı

Kaynak: pcgn, 2022: 4-5; portal.cor.europa.eu, 23.11.2022

Ukrayna'nın bölgesel temsil organları, oblast ve rayon meclisleri; belediyeye özgü temsil organları ise köy, yerleşim yeri ve kent meclisleridir (Bkz. Şekil 3.6.). Özel statüye sahip kentlerden olan Kiev ve Sivastopol'de ikili bir belediye-bölgesel yapı yer almaktadır. Örneğin, Kiev kentinin belediye başkanı hem yerel özyönetimin temsili organı olan belediye meclisine hem de yerel yürütme organı olan kent devleti idaresine başkanlık etmektedir (Ladychenko vd., 2021: 169-170).

Ukrayna Yerel Yönetimleri ile ilgili yasal düzenlemeler hem ulusal hem de uluslararası kanunlar içerisinde yerini almıştır. Anayasa'nın 7.maddesi, yerel özyönetim kavramının Ukrayna'da tanındığını ve yasalarla korunduğunu, 92.maddesi Ukrayna'nın bölgesel yapısı, yerel özyönetim ilkeleri ve Ukrayna başkentinin ya da diğer kentlerin özel statülerinin Ukrayna yasalarına göre düzenlendiğini belirtmektedir (UA, 1996). Bununla birlikte Ukrayna'nın 1996 imzaladığı Avrupa Yerel Özyönetim Özerklik Şartı; 1997 yılında kabul edilen Ukrayna Yerel Özyönetim Kanunu; 1999 yılında kabul edilen Ukrayna Yerel Devlet İdareleri Kanunu; 2004 tarihli Sınır Ötesi İşbirliği Kanunu; 2014 tarihli Bölgesel Toplulukların İşbirliği Kanunu vb. de yerel yönetimler açısından önemli yasal düzenlemeler arasında yer almaktadır (Ladychenko vd., 2021: 175).

Ukrayna’da yerel yönetimlerin görevleri ikiye ayrılmaktadır. Bir yanda kendilerinin yapmakla yükümlü oldukları görevler bulunurken diğer yanda onlara devredilen görevler bulunmaktadır (despro.org.ua, 23.12.2022). Ukrayna Anayasası’nda iki tür yetki devri hakkında bilgi verilmiştir. Madde 118’de bahsedilen yetki, bölgesel düzeyde yer alan yerel özyönetimlerin yasaların belirtmiş olduğu sınırlar çerçevesinde yerel devlet idarelerine devrettikleri yürütme yetkileridir. Anayasada bahsedilen diğer bir yetki türü ise, merkezi hükümet tarafından yerel özyönetimlere devredilen yetkiler olarak belirtilmiştir. Ayrıca yerel özyönetimlerin bu devredilen yetki ve görevler dışında kendilerinin, yasa ile belirlenmiş yetkileri de bulunmaktadır (Navruzov, 2001: 116). Ukrayna yasalarına göre, belediye yetkilileri kendi politikalarına bağımsız olarak karar verebilme hakkına sahiptir. Ancak uygulamada köyde yaşayanların çoğunun ve bazı kentsel toplulukların ihtiyaç duyduğu hizmetler yeterli mali kaynağa sahip olunamadığından dolayı bunlar raion düzeyinde devlet idareleri tarafından gerçekleştirilir. Ayrıca büyük idari yetkiler oblast ve raion yönetimleri düzeyinde toplanmıştır (portal.cor.europa.eu, 23.11.2022).

3.2.2.1. Yerel Devlet İdareleri

Oblast, raion ve özel statüye sahip olan Kiev ve Sivastopol kent meclislerinin yürütme yetkisi Yerel Devlet İdareleri (YDİ) tarafından kullanılmaktadır (UA, 1996: m.118). Ukrayna’da YDİ, 1999 yılında Ukrayna Verkhovna Rada (Ukrayna Meclisi) tarafından kabul edilen Yerel Devlet İdareleri Kanunu (YDİK) ile düzenlenmiştir (YDİK, 1999: m.1). YDİ, ilgili raion veya oblast meclisleri tarafından kendilerine devredilen yetkiler bakımından meclislere karşı sorumlu ve onların denetimi altında bulunmaktadır (UA, 1996: m. 118). Bu yetkiler ile birlikte meclisler, YDİ’ne sahip oldukları yetkileri kullanabilmeleri için gerekli olan mali, maddi, teknik ve diğer kaynakları da sağlamaktadır (YDİK, 1999: m. 34). Dolayısıyla YDİ, kendi topraklarında yer alan oblast ve raion meclisleri ile işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Diğer taraftan Kiev ve Sivastopol kentlerinde yürütme yetkisinin kullanılması ile ilgili düzenlemeler, Ukrayna’nın ayrı kanunlarıyla belirlenmektedir (YDİK, 1999: m. 1).

YDİ, öncelikle Ukrayna Anayasası ve yasalarının vermiş olduğu yetkiler çerçevesinde Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu ve diğer yürütme organları ile ilgili

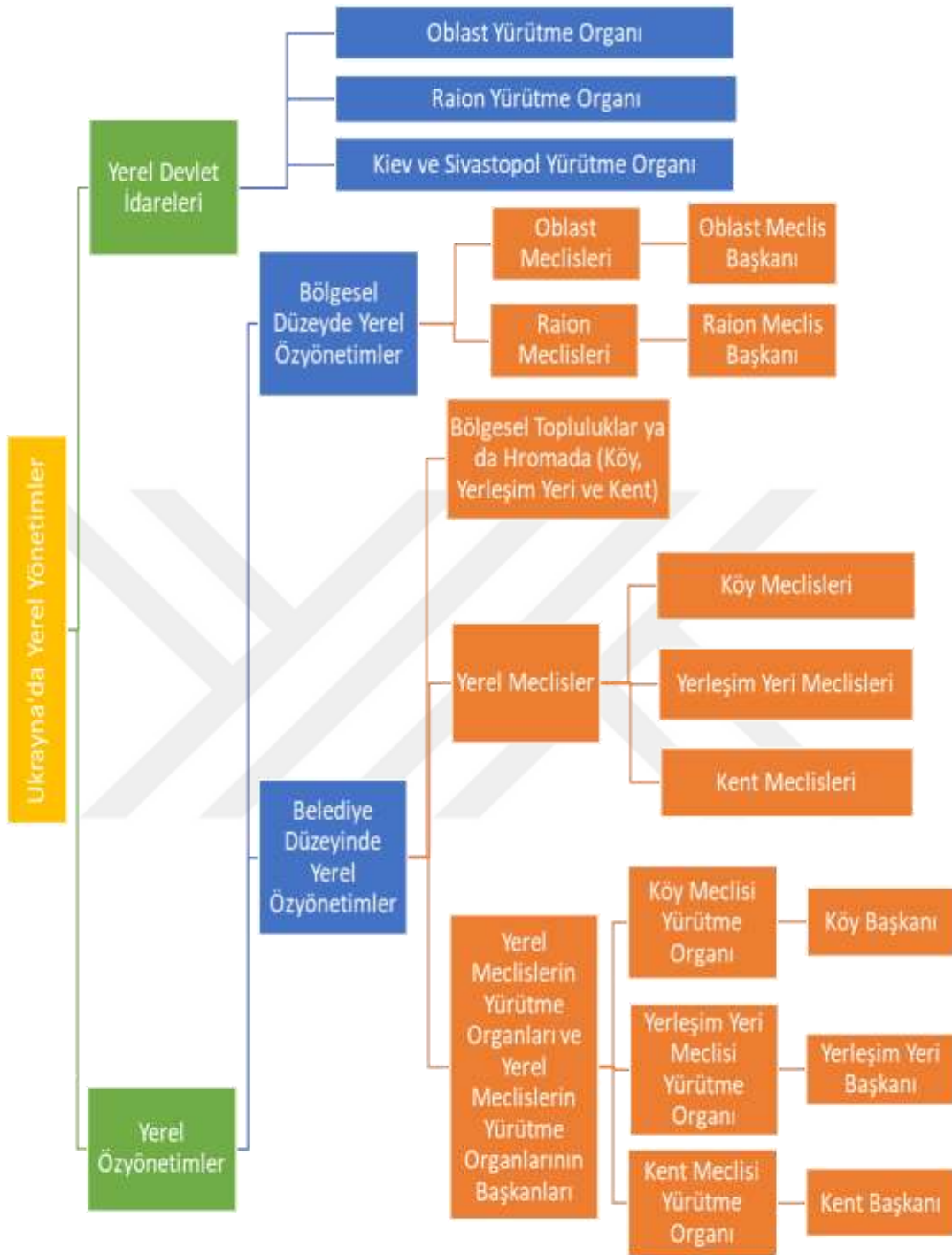
işleri yerine getirmek ile yükümlüdür (UA, 1996: m. 119). Bununla birlikte YDİ'nin sosyo-ekonomik kalkınma (m.17); bütçe ve maliye (m.18); mülk yönetimi, özelleştirme, girişimciliğin teşviki ve devlet düzenleyici politikalarının uygulanması (m.19); kent planlaması, konut ve toplumsal hizmetler, ticari hizmetler, ulaşım ve iletişim gibi alanlarda kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi (m. 20); arazi kullanımı ve korunması, doğal kaynaklar ve çevrenin korunması (m.21); bilim, eğitim, sağlık, kültür, spor, aile, anne ve çocuk ve gençlik (m.22); sosyal güvenlik (m.23); istihdam, emek ve ücretler (m.24); toplumda kanun ve düzenin işlemesi (m.25); uluslararası ve dış ekonomik ilişkiler (m.26) ve savunma (m.27) alanlarında yetkileri bulunmaktadır (YDİK, 1999).

YDİ, ilgili bakanlıkların ve diğer merkezi yürütme organlarının sorumluluğu ve denetimi altındadır. YDİ'nin başkanları, bakanlıkların bölgesel organlarının ve diğer merkezi yürütme organlarının faaliyetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak ile görevlidir (YDİK, 1999: m. 31). Ayrıca bölgesel devlet idareleri sahip olduğu yetki sınırları çerçevesinde, ilçe devlet idarelerinin faaliyetlerini yönlendirebilmekte ve faaliyetleri üzerinde denetim uygulayabilmektedir (YDİK, 1999: m. 33). Son olarak, YDİ, ilgili ilçe ve bölge meclisleri tarafından kendilerine verilmiş olan yetkiler açısından meclisler tarafından denetlenebilmektedir (YDİK, 1997: m. 72).

İlgili bölgedeki YDİ, köy, yerleşim yeri ve şehir meclisleri yürütme organları ve köy, yerleşim yeri ve kent başkanları ile de etkileşim halindedir. YDİ, yerel özyönetimin yararına olacak konuları ilgili yerel özyönetim organlarına önceden haber vermektedir. Bu tür konular, yerel özyönetim organlarının temsilcileri ile bölgesel toplulukların yetkilileri tarafından birlikte değerlendirilmektedir (YDİK, 1999: m. 35).

Ukrayna Bakanlar Kurulu, yerel devlet idarelerindeki çalışan sayısı ve maaş ödenekleri ile bu idarelerin bakım giderlerini belirlemektedir. Yerel devlet idarelerinin, üstlendikleri hizmetleri yerine getirebilmesi için gerekli olan mali kaynaklardan biri de kendilerine bağlanan devlet malları ile sağlanmaktadır (YDİK, 1999: m. 47).

Ukrayna Cumhurbaşkanı görev süresi için Ukrayna Bakanlar Kurulu'nun önerisi üzerine yerel devlet idaresi başkanlarını göreve getirmekte ve görevden almaktadır. Dolayısıyla yerel devlet idaresi başkanları hem cumhurbaşkanına hem de bakanlar kuruluna karşı sorumludur (UA, 1996: m. 118).

Şekil 3.6. Ukrayna Yerel Yönetim Sistemi

Kaynak: Şekil araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

3.2.2.2. Yerel Özyönetimler

Yerel özyönetim, kamu hizmetleri yönetiminde özerkliğin ve ayrıca vatandaşların devlet işlerinin bir bölümünün gerçekleştirilmesinde aktif olarak yer alması ile ilişkilendirilmektedir. Aynı zamanda yerel özyönetim, idari yönetim ile toplumu birbirine yaklaştıran ve böylece kamu hizmetlerinde şeffaf olmayı kolaylaştıran demokratik bir yönetim şeklidir (Chernezhenko, 2018: 139). Kostytsky, yerel özyönetimi, "tüm halkın çıkarlarını temsil etmenin bir yolu" olarak tanımlamaktadır (2020: 47). Chernezhenko, bazı durumlarda özellikle de yerel toplulukların çıkarlarının korunması hususunda yerel özyönetimlerin, devlete karşı "yapıcı muhalefet" şeklinde ele alındığını da belirtmektedir (2020: 99).

Ukrayna'da Yerel Özyönetim Kanunu (YÖK), 1997 yılında kabul edilmiştir. Yerel özyönetim kavramı hem Ukrayna Anayasası'nda hem de Ukrayna Yerel Özyönetim Kanunu'nda tanımlanmıştır. Köy, yerleşim yeri ve kent sakinleri gönüllü olarak birleşerek bölgesel toplulukları (territorial communities) başka bir ifade ile hromada'ları meydana getirmektedir. Yerel özyönetim, "bu toplulukların yerel boyuttaki sorunları Ukrayna Anayasası ve diğer yasalarının izin verdiği sınırlar çerçevesinde bağımsız olarak çözme hakkına sahip olmaları" şeklinde tanımlanmaktadır (UA, 1996: m. 140). Yerel özyönetim, "yasal olarak bir bölgenin yerel meclisler ile yerel meclislerin yürütme organlarının başkanları tarafından doğrudan yönetilmesi" olarak ele alınırken diğer yandan "devletin yasalarda belirtilen görevlerini yerel özyönetim organlarına devredilen görevler adı altında yerine getiren yönetim biçimi" şeklinde de tanımlanmaktadır (Kostytsky, 2020: 47). Bununla birlikte Ukrayna Anayasası, halkın gücünü doğrudan kullanabilmesini sağlayan idari bir birim olarak yerel özyönetim organlarını ele almaktadır (UA, 1996: m. 5). Ukrayna'da yerel özyönetim sistemi, bölgesel topluluk; köy, yerleşim yeri ve kent meclisi; köy, yerleşim yeri ve kent başkanı; köy, yerleşim yeri ve belediye meclislerinin yürütme organları ve köy, kasaba ve kentlerin bölgesel topluluklarının ortak çıkarlarını temsil eden raion ve oblast meclislerinden oluşmaktadır (Bkz. Şekil 3.6.) (YÖK, 1997: m. 5).

Köy, yerleşim yeri, kent, kent içerisindeki bölge (district in the city), raion ve oblast sakinleri tarafından seçilen temsilciler; köy, yerleşim yeri, kent, kent içerisindeki bölge, raion ve oblast meclislerini meydana getirmektedir. Bu temsilciler gizli oyla genel, eşit ve doğrudan seçim yoluyla seçilmektedir (YÖK, 1997: m. 45). Yerel

özyönetimlerde bölgesel düzeydeki meclis başkanlarının, dolaylı olarak seçilmesi, belediye ile bölgesel düzeydeki yerel özyönetimler arasındaki en büyük fark olarak belirtilmiştir. Oblast veya raion’da yaşayan halk önce kendi yerel meclis üyelerini seçerken sonrasında da bu üyeler konseyin açılış oturumunda kendi aralarından bir meclis başkanı seçmektedir (Navruzov, 2001: 118).

Yerel meclisler kararlarını, temsilcilerinin çoğunluğunun müzakeresinden sonra genel kurul toplantısında almaktadır. Köy, yerleşim yeri ve kent meclisi kararları, alındığı andan itibaren beş gün içerisinde köy, yerleşim yeri ve kent başkanı tarafından sonraya bırakılabilir ya da gerekçeler ile birlikte meclisin yeniden görüşmesi için karar ilgili meclise geri gönderilebilmektedir. Bu durum üzerine meclis geri gönderilen kararı iki hafta içinde yeniden incelemektedir. Eğer, ilgili meclis başkanı tarafından reddedilip gönderilen karar, meclis üye tamsayısının üçte ikisi tarafından tekrar kabul edilip onaylanırsa o zaman karar yürürlüğe girmektedir (YÖK, 1997: m. 59).

Yerel özyönetim organları tüzel kişiliğe sahiptir. Ukrayna yasaları tarafından kendilerine yetkiler verilmiştir. Bu yetkiler dahilinde bağımsız hareket etme hakkına sahiptirler ancak yapmış oldukları faaliyetlerinden sorumludurlar (YÖK, 1997: m. 16). Yerel özyönetim organları ve görevlileri, yürütme organları tarafından devredilen yetkilerin kullanılması hususunda ise ilgili yürütme organlarının kontrolü altında bulunmaktadır (YÖK, 1997: m. 76). Ukrayna Devleti, sadece yetki sınırları dahilinde ve Ukrayna Anayasası ve yasalarının belirttiği usullerle yerel özyönetim organları ve yetkililerinin faaliyetleri üzerinde denetim yapabilmektedir (YÖK, 1997: m.20).

Yerel özyönetimin sahip olduğu maddi kaynaklar içerisinde “birimin taşınır ve taşınmaz malları, yerel bütçe gelirleri, diğer fonları, ilgili birimlerin sahip olduğu doğal kaynaklar ve raion ve oblast meclislerinin yönetimi altında olan ortak mülkleri” bulunmaktadır (YÖK, 1997: m. 16). Bununla birlikte, devlet de yerel özyönetimleri mali açıdan desteklemektedir. Örneğin devletin karar verdiği hizmet ya da faaliyetlerden dolayı yerel özyönetim birimlerinin yapmış olduğu harcamalar devlet tarafından karşılanmaktadır (UA, 1996: m. 142).

Yerel özyönetim organlarının görev ve sorumlulukları arasında (despro.org.ua, 2014);

“yerel ekonomik kalkınmayı sağlamak; yerel alt yapı hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak; ilgili yerel alanlara konut, merkezi ısıtma ve su hizmeti sağlamak; tesis ve binalar ile yerleşim yerlerindeki cadde ve yolların bakım ve onarımını sağlamak; atıklar ve çevre

düzenlemesi ile ilgili faaliyetleri gerçekleştirmek; yolcu taşımacılığı konusundaki hizmetler yerine getirmek; itfaiye ve ambulans hizmeti sağlamak; bölgesel toplulukların sahip olduğu araziler ile ilgili olarak arazi tahsisi, inşaat izinleri, binaların işletmeye alınması vb. hizmetlerde destek olmak; birinci basamak sağlık hizmetlerini sağlamak; salgın hastalıkların ortaya çıkmasını engellemek amacıyla tedbirler almak; sosyal, kültürel ve spor bakımından önemli olan kültür merkezleri, kulüpler, kütüphaneler, stadyumlar, spor sahaları vb. alanların bakımını yapmak ve yönetmek vb.”

yer almaktadır. Rayon düzeyindeki yerel özyönetim organları, ikinci basamak sağlık ve yatılı okul hizmetleri sağlarken oblast düzeyindeki yerel özyönetim organları da bölgesel kalkınma, rayon’lar arası ve oblast’lar arası toplu taşıma yollarının iyileştirilme çalışmaları, çevreyi korumaya yönelik hizmetler, uzman kadroya sahip sağlık hizmetleri, mesleki ve teknik eğitim hizmetleri, kültür, spor ve turizmi iyileştirme ile ilgili hizmetleri halka sunmaktadır (despro.org.ua, 2014).

Yerel özyönetim organları eğitim, kültür, sanat, spor, halk sağlığı, sosyal güvenlik vb. hizmetlere yerel bütçelerinin %86,3’ü oranında harcama yaparken devletin bu hizmetlere merkezi bütçenin %47,8’i kadar harcama yaptığı belirtilmiştir (portal.cor.europa.eu). Yerel özyönetim organları, yapılan bu harcamaları yasalarda belirlenmiş olan ulusal gelirleri (vergi ve harçlar gibi) ile birlikte yerel bütçelerine ait olan gelirlerinden karşılamaktadır (YÖK, 1997: m. 61). Ukrayna’da yerel özyönetim sistemi, o bölgedeki yerel halkın en azından asgari düzeydeki ihtiyaçlarına yönelik hizmetlerin sağlanması amacıyla devlet tarafından finansal anlamda desteklenmektedir. Ayrıca devlet, yerel özyönetim organlarının yerel bütçe gelirlerini yasalara uygun ve etkili bir şekilde kullanıp kullanmadığını kontrol etmektedir (YÖK, 1997: m. 62). Ayrıca, yerel özyönetim organları, meclis kararı ve Ukrayna Bütçe Kanunu’nun belirlediği şekilde yerel borçlanmaya girebilmekte ya da kredi alabilmektedir (YÖK, 1997: m. 70). Ukrayna’daki belediyeler, uluslararası finans kuruluşlarından ve ayrıca nüfusu 500 binden fazla olan belediyelerin yerel yönetimleri de dış borç piyasalarından borç alabilmektedir. Ancak, Maliye Bakanlığının belediyeler tarafından yapılacak bir borçlanma veya borcun yeniden yapılandırma miktarını ve koşullarını onaylaması gerekmektedir (portal.cor.europa.eu, 23.11.2022).

Ukrayna’da yerel özyönetimlerin geliştirilmesi amacıyla 2001 yılında devlet destek programı hazırlanmıştır. Program, sivil toplum ve demokrasiyi geliştirerek hukuki ve maddi anlamda yerel özerk yönetimleri güçlendirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca,

yerel sorunların çözüme kavuşturulmasında özellikle o toplumdaki insanların yer almasını hedeflemiştir (Mishyna, 2020: 86).

3.2.2.2.1. Bölgesel Düzeyde Yerel Özyönetimler

Ukrayna’da bölgesel düzeyde yerel özyönetimler içerisinde oblast ve raion meclisleri ile oblast ve raion meclis başkanları yer almaktadır.

Oblast ve Raion Meclisleri

Yerel özyönetimin temsil organları, konseyler başka bir ifade ile meclislerdir. Oblast ve raion meclisleri, “köy, kasaba ve kentlerin bölgesel topluluklarının ortak çıkarlarını temsil eden ve Ukrayna yasalarında belirlenmiş yetkilerin yanı sıra köy, yerleşim yeri ve kent meclisleri tarafından kendilerine devredilmiş yetkileri olan yerel özyönetim organları”dır (YÖK, 1997: m. 10). Oblast ve rayon meclislerinin yürütme organları bulunmamaktadır (despro.org.ua, 2014). Yerel işlerin yönetimi, bölgesel ve ilçe devlet idareleri tarafından yapılmaktadır (Council of Europe, 2016: 100). Oblast ve raion meclis temsilcileri raion ve oblast sakinleri tarafından beş yılda bir seçilmektedir. Bu seçimler, genel, eşit, doğrudan ve gizli oyla gerçekleşmektedir. Oblast ve raion meclis başkanları ilgili meclis tarafından seçilmektedir. Bu başkanlar aynı zamanda ilgili meclislerin yürütme grubuna liderlik etmektedir (UA, 1996: m.141).

Oblast ve raion meclisleri (YÖK, 1997: m. 43);

“yerel özyönetim organlarının dernek ve diğer gönüllü kuruluşlarına katılmak ve bu tür kuruluşlardan ayrılmak ile Avrupa-bölgesel işbirliği ortaklığı kurmak ya da böyle bir ortaklığa katılmak ve ayrılmak istemesi konularında yetkilidir. Bunlarla birlikte oblast ve raion meclisleri, sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınma programlarını onaylamakla ve oblast ve raion bütçeleri ile ilgili çalışmalar yaparak yerel özyönetimleri desteklemek amacıyla devlet bütçesinden oblast ve raion bütçelerine aktarılan fonların dağılımını yapmakla”

görevlidir. Oblast ve raion meclisleri, diğer konularda örneğin, ortak mülk olarak kabul edilen malları satmak ve kiralamak, oblast ve raion bölgelerinde yer alan doğal kaynakların özel kullanımı için izin vermek ya da izni iptal etmek, içme ve diğer amaçlar için kullanılmak üzere olan su kaynakları, yapıları ve işletmeleri ile ilgili kurallar koymak, ekolojik, tarihi, kültürel veya bilimsel değeri olan yapıları belirlemek,

özel serbest bölgelerin oluşturulması için teklif sunmak vb. genel kurul toplantılarında görüşüp karara bağlayabilmektedir (YÖK, 1997: m. 43).

Oblast ve Raion Meclis Başkanları

Oblast ve raion meclis başkanları, meclis tarafından olmak üzere yine meclis temsilcileri arasından gizli oyla seçilmektedir. Meclis başkanları, faaliyetlerinden dolayı meclise karşı sorumludur. Dolayısıyla meclisin gizli oyla meclis başkanlarını görevden alma yetkileri bulunmaktadır. Meclis başkanları, mecliste görüşülmesi gereken gündem maddeleri hakkında meclis üyelerini ve halkı bilgilendirmek, meclis toplantısını yönetmek, mecliste verilen kararların uygulanmasını ve denetlenmesini sağlamak, meclis organları ve onların giderleri ile meclisin daimî komisyonlarının seçimi ve koordinasyonu gibi konularda meclise öneriler sunmak, meclisi iç ve dış ilişkilerde temsil etmek vb. yetkilere sahiptir (YÖK, 1997: m. 55).

3.2.2.2.2. Belediye Düzeyinde Yerel Özyönetimler

Ukrayna’da belediye düzeyinde yerel özyönetimler içerisinde bölgesel topluluklar ya da hromada, yerel meclisler (köy, yerleşim yeri ve kent meclisleri), yerel meclislerin yürütme organları (köy, yerleşim yeri ve kent meclislerinin yürütme organları) ve yerel meclislerin yürütme organlarının başkanları (köy, yerleşim yeri ve kent başkanları) yer almaktadır (YÖK, 1997: m. 73).

1999 yılında ortalama Ukrayna belediye nüfusu 4,433 kişi olarak ifade edilmiştir (Navruzov, 2001: 113). Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Komitesi’nin 2013 yılı çalışmasında belediyelerin ortalama nüfus sayıları incelenmiştir. En yüksek nüfusa sahip Birleşik Krallık’ın belediye nüfusu 144,342 iken en az ortalamaya sahip Çek Cumhuriyeti’nin 1,678 kişidir. Bu çalışmada, Ukrayna’nın ortalaması 3,969 kişi iken Türkiye’nin ortalaması 1,979 kişi olarak verilmiştir (CCRE-CEMR, 2013: 13).

Bölgesel Topluluklar “Hromada”

Bölgesel topluluklar, en basit anlatımla köy, kasaba ve kent sakinlerinin meydana getirdiği topluluk olarak tanımlanmaktadır (Navruzov, 2001: 118). Ukrayna'daki bölgesel toplulukların % 47'si bin kişiye yakın nüfusa sahiptir (Kostytsky, 2020: 51). Bölgesel topluluklar, köy, kasaba ve kent başkanını seçebilme ve diğer bölgesel topluluklar ile birleşebilme ya da topluluktan ayrılabilme hakkına sahiptirler (YÖK, 1997: m. 6).

Bölgesel topluluklar, yerel öneme sahip konular üzerinde doğrudan karar verebilmektedir. Bunu örneğin yerel referandum ile (m.7) ya da genel kurul toplantıları yaparak almış oldukları kararlar ile (m.8) ya da kamuya açık oturumlar (m.13) düzenleyerek gerçekleştirebilmektedir (YÖK, 1997). Ancak Navruzov, Ukrayna vatandaşlarının yerel seçimlere katıldıkları kadar aktif bir şekilde diğer katılım araçlarını çok fazla kullanmadıklarının altını çizmiştir (Navruzov, 2001: 122).

Yerel Meclisler

Yerel meclisler, yerel özyönetimi temsil eden organlar olarak görülmektedir. Bu meclisler, “bölgesel topluluklar adına ve onların yararı için yasalarda belirtilen yerel özyönetim görev ve sorumluluklarını yerine getiren” yerel özyönetim organları olarak tanımlanmaktadır (YÖK, 1997: m. 10). Dolayısıyla bölgesel topluluklar köy, yerleşim yeri ve kent meclisleri tarafından temsil edilmektedir.

Köy, yerleşim yeri ve kent meclislerinin görevleri içerisinde; ilgili birimlerin sahip olduğu ortak malları idare etmek, sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınma programlarını onaylamak ve uygulanması hususunda kontroller gerçekleştirmek, bütçeleri onaylamak ve kontrol etmek, yasalara uygun bir şekilde yerel vergi ve harçları belirlemek, yerel referandum düzenlemek, ortak işletme ve kurumlarla ilgili düzenlemeleri gerçekleştirmek yer almaktadır (UA, 1996: m. 143). Bununla birlikte (YÖK, 1997: m. 26);

“meclis yürütme organını meydana getirmek, meclis temsilcilerinin çalışmalarını dinlemek ve onların taleplerini incelemek, yerel özyönetim organlarının diğer gönüllü derneklere katılması ya da ayrılması hususunda karar vermek, Avrupa-bölgesel işbirliği ile ilgili dernek kurmak ya da kurulmuş olan bir birliğe katılmak ve ayrılmak, yerel borçlanma konusunda karar vermek, yerel

özelleştirme için uygun olan mülkleri belirlemek, kamuya ait eğitim kurumlarını hazırlamak, hayvanları koruma amaçlı çalışmalar yapmak, yerleşim bölgelerinde temizliği sağlamak ve gürültü kirliliğini önlemek, doğal afetler ve salgın hastalıklarla mücadele etmek, itfaiye birimi oluşturmak, atık yönetimi ile ilgili faaliyetleri yürütmek, hava kirliliğini önlemek amacıyla çevreye dost olan ulaşım seçeneklerini teşvik etmek, park hizmeti için düzenlemeler yapmak vb.”

konularda da yerel meclislerin yetkileri bulunmaktadır.

Köy, yerleşim yeri ve kent meclis temsilcileri köy, yerleşim yeri ve kent halkı tarafından beş yılda bir seçilmektedir. Bu seçimler, genel, eşit, doğrudan ve gizli oyla gerçekleştirilmektedir (UA, 1996: m. 141). 1998 yılında kabul edilen Yerel Meclisler ile Köy, Kasaba ve Belediye Başkanları Seçimi Kanunu (The Law on Elections of Local Councils and Village, Townships and City Mayors) ile yerel meclis ve köy, kasaba ve kent başkanlarının seçim usul ve esasları belirlenmiştir. Buna göre yerel meclis seçimleri, çoğunluk esasına bağlıdır. Başka bir ifade ile adayın seçilmesi, toplam oyların yarısından fazlasına sahip olmasına dayalıdır (Navruzov, 2001: 125-126).

Yerel Meclislerin Yürütme Organları

Köy, yerleşim yeri ve kent meclislerinin yürütme organları, meclisler tarafından oluşturulan yürütme kurulları, daireleri, yönetim ve diğer yürütme organları şeklinde tanımlanmaktadır. Bu yürütme organları hem yerel meclislerin hem de merkezi yürütme organlarının kontrolü ve sorumluluğu altında bulunmaktadır. Merkezi yürütme organlarının kontrolü ve sorumluluğu altında olmalarının nedeni ise merkezden kendilerine devredilen yetkilerden kaynaklanmaktadır. Ayrıca nüfusları en fazla 500 kişi olan köy meclislerinde yürütme organları kurulamamakta dolayısıyla onların görevlerini sadece köy muhtarları gerçekleştirebilmektedir (YÖK, 1997: m. 11).

Meclisin yürütme organı içerisinde meclis başkanı, ilgili köy, kasaba ve kent başkanı ve yardımcıları, yürütme kurulunun sekreteri, daire başkanları, daire ve meclisin diğer yürütme organları ve diğer kişiler yer almaktadır. Köy, yerleşim yeri ve kent meclis sekreteri, ilgili meclisin yönetim kurulunun re’sen üyesi olarak yer almaktadır. Ayrıca köy, yerleşim yeri veya kent başkanının teklifi üzerine köy, yerleşim yeri veya kent meclisi ilgili meclisin yürütme kurulunda ihtiyarların yer almasına karar verebilmektedir (YÖK, 1997: m.51).

Köy, yerleşim yeri ve kent meclislerinin yürütme organlarının belirli alanlarda kendi yetkileri, belirli alanlarda da kendilerine devredilen yetkiler bulunurken bazı alanlarda ise hem kendi yetkileri hem de kendilerine devredilen yetkileri bulunmaktadır. Örneğin, idari ve bölgesel organizasyon sorunlarını çözme ve ücretsiz birincil hukuki yardım sağlama konusunda kendi yetkileri bulunmaktadır (YÖK, 1997: m. 38). Diğer taraftan, kendilerine savunma alanlarında devredilen yetkiler bulunmaktadır (YÖK, 1997: m. 36). Son olarak ise, sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınma, planlama ve muhasebe; bütçe, maliye ve fiyatlar; barınma ve toplumsal hizmetler, ev, ticaret hizmetleri, toplu yemek, ulaşım ve iletişim; inşaat; eğitim, sağlık, kültür, gençlik ve spor politikaları; çevrenin korunması; nüfusun sosyal korunması; dış ekonomik faaliyet vb. alanlarda hem kendi yetkileri hem de kendilerine devredilen yetkiler bulunmaktadır. (YÖK, 1997: m. 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35).

Köy, yerleşim yeri ve kent meclislerinin yürütme organlarının kendi yetkileri daha çok faaliyetleri hazırlamak, uygulamak, talep belirlemek tavsiyede bulunmak, taslak düzenlemek, rapor vermek, idare etmek, kontrol sağlamak, desteklemek, çözümler sunmak, incelemek, korumak, karar vermek, meclise sunmak vb. eylemleri içerirken devredilen yetkileri ise genellikle faaliyetlerin kontrol edilmesi, denetlenmesi, iptal edilmesi, durdurulması, geliştirilmesi, izin verilmesi vb. ile ilgilidir.

Yerel Meclislerin Yürütme Organlarının Başkanları

Köy, yerleşim yeri ve kentin baş yetkilisi, ilgili birimlerin başkanıdır. Başkan, ilgili bölge topluluğu tarafından genel, eşit, doğrudan ve kanunla belirlenen şekilde gizli oyla (YÖK, 1997: m. 12) beş yıllık bir süre için seçilmektedir. Ukrayna’da belediye düzeyinde yerel özyönetim yapısı içerisinde “güçlü belediye başkanı” modeli ağır basmaktadır (Council of Europe, 2016: 28-29). Başkan köy, yerleşim yeri ve kent meclisinin yönetim kuruluna ve toplantılarına başkanlık yapmaktadır (YÖK, 1997: m.12). Başkan hem meclis başkanı hem de yürütme organı yöneticisi olarak iki sorumluluk üstlenmektedir. Meclis başkanı olarak görevi gündem maddesi belirlenmiş meclis toplantılarını idare etmek ve meclis kararlarını imzalamak iken, yürütme organı yöneticisi olarak görevi müdürlüklerin, departmanların ve hizmetlerin çalışmalarını organize etmektir (Navruzov, 2001: 124). Diğer taraftan ise meclis, yürütme organları

ve belediye başkanlarının faaliyetleri üzerinde kontrol sahibidir (Council of Europe, 2016: 29). Köy, yerleşim yeri ve kent başkanı, verilen yetkileri kullanırken bölge topluluğuna karşı sorumludur ve yaptığı çalışmalar hakkında bilgi vermek amacıyla yılda en az bir kez vatandaşlar ile toplantı yapmaktadır (YÖK, 1997: m. 42).

3.3. Türkiye ve Ukrayna Yerel Yönetimlerinin Uluslararası İşbirliğinin Hukuksal Çerçevesi

Özlü, yerel yönetimlerin uluslararası işbirliklerinin hukuki açıdan incelemesini yaparken, yerel yönetimlerin yetkilerini kullanabilmesi için bu yetkilerin hukuk tarafından verilmesi gerektiğini vurgular. Bundan dolayı da belediyelerin uluslararası işbirlikleri incelenirken hem ülkelerin kendilerine ait ulusal hem de ülkelerin içerisinde yer aldığı uluslararası hukuk kuralları ele alınmalıdır (2020: 163). Bu bölümde Türkiye ve Ukrayna'daki yerel yönetimlerin uluslararası düzeydeki diğer yerel birimler ile uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri kurmalarına yardımcı olabilecek yasal düzenlemeler hakkında bilgi verilmektedir.

3.3.1. Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliğinin Hukuksal Çerçevesi

Türkiye'deki yerel yönetimlerin hukuksal çerçevesi Türkiye'nin hem imzalamış olduğu uluslararası anlaşmalar hem de kendi ulusal kanunları, yönetmelikleri ve genelgeleri ile belirlenmiştir.

3.3.1.1. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (AYYÖŞ), 15.10.1985 tarihinde ülkeler tarafından imzaya sunulmuş ve 1 Eylül 1988 yılında yürürlüğe girmiştir (Avrupa Konseyi, 2021: 11). Anlaşmanın amacı, vatandaşların kamu işlerinin yine vatandaşlara en yakın yerel kurumlar tarafından icra edilmesini ve bu kurumların görünürde değil de gerçek anlamda etkili yetkilerle donatılmış yerel makamlar olmalarını sağlamaktır. Bu amaçla birçok Avrupa ülkesindeki yerel yönetimlerin idare edilmesi merkezi hükümetlerin baskısından kurtularak demokratik ilkelere bağlanmıştır. Ayrıca belirli bir özerkliğe sahip yerel birimlerin kamu hizmetlerini yönetmede daha etkili ve verimli

olacağına inanıldığı için bu anlaşma ile birlikte yerel birimlerin idari ve mali özerklikleri de büyük ölçüde korunmaya çalışılmıştır. AYYÖŞ'ün madde başlıkları içerisinde; özerk yerel yönetimlerin anayasal ve hukuki dayanağı (m.2), özerk yerel yönetim kavramı (m.3), özerk yerel yönetimin kapsamı (m.4), yerel yönetim sınırlarının korunması (m.5), yerel makamların görevleri için gereken uygun idari örgütlenme ve kaynaklar (m.6), yerel düzeydeki sorumlulukların kullanılma koşulları (m.7), yerel makamların faaliyetlerinin idari denetimi (m.8), yerel makamların mali kaynakları (m.9), yerel makamların birlik kurma ve birliklere katılma hakkı (m.10) ve özerk yerel yönetimlerin yasal korunması (m.11) yer almaktadır (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1992).

AYYÖŞ'ü imzalayan toplam ülke sayısı 47 olarak belirtilmiştir. Ancak bunlardan 34'ü bu anlaşmanın tüm maddelerini onaylamamış bazı maddelerine çekince koymuştur. AYYÖŞ maddelerine çekince koyan ülkeler alfabetik sıralamaya göre şu şekilde sıralanmaktadır: Almanya, Andorra, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Birleşik Krallık, Bulgaristan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Fransa, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, Karadağ, Letonya, Lihtenştayn, Malta, Monako, Macaristan, Romanya, San Marino, Sırbistan, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, Türkiye ve Yunanistan'dır. AYYÖŞ maddelerini doğrudan kabul eden ülkeler ise alfabetik sıralamaya göre Arnavutluk, Bosna Hersek, Finlandiya, İzlanda, Litvanya, Lüksemburg, Kuzey Makedonya, Norveç, Polonya, Portekiz, Moldova Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu ve Ukrayna'dır (Taştekin ve Akca, 2020: 598-599). Çalışma özelinde belirtmek gerekirse Türkiye, AYYÖŞ maddelerine çekince koyan ülkeler arasında yer alırken Ukrayna, AYYÖŞ maddelerini doğrudan kabul eden ülkeler arasında yer almıştır.

Türkiye anlaşmayı 21.11.1988 tarihinde Strasbourg'da imzalamış, 3 Ekim 1992 sayılı Resmî Gazete'de yayımlamış, 01.04.1993 tarihinde ise yürürlüğe koymuştur (Avrupa Konseyi, 2021: 11). Türkiye'nin AYYÖŞ'e çekince koyduğu maddeler: 4. maddenin 6. paragrafı; 6. maddenin 1. paragrafı; 7. maddenin 3. paragrafı; 8. maddenin 3. paragrafı; 9. maddenin 4., 6. ve 7. paragrafları; 10. maddenin 2. ve 3. paragrafları ve 11. maddedir (Taştekin ve Akca, 2020: 598-599).

Bu araştırma için önemli olan madde AYYÖŞ'ün 10. maddesidir. Bu madde ise üç paragraftan oluşmaktadır. AYYÖŞ'ün 10.maddesinin 1.fikrasında: "Yerel makamlar

yetkilerini kullanırken, ortak ilgi alanlarındaki görevlerini yerine getirebilmek amacıyla, başka yerel makamlarla işbirliği yapabilecekler ve kanunlar çerçevesinde birlikler kurabileceklerdir" ifadesi yer almaktadır. Türkiye bu maddeyi onaylamıştır. Çünkü Türkiye'deki yerel yönetimlere 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (m. 10/m), 5393 sayılı Belediye Kanunu (m. 18/p) ve 442 sayılı Köy Kanunu (m. 47) ile kendi aralarında işbirliği ilişkileri geliştirmelerine ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile birlikler kurmalarına izin verilmiştir (Muratoğlu, 2011: 769). Ancak, AYYÖŞ'ün 10.maddesinin 2.fıkrası: "Her devlet, yerel makamların ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamların birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır" ve 3.fıkrası olan: "Yerel makamlar, kanunla muhtemelen öngörülen şartlar dâhilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla işbirliği yapabilirler" (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1992: m. 10) ifadelerine Türkiye çekince koymuştur.

AYYÖŞ'ün toplamda on şartı bulunmaktadır. Bu on şart 30 bent ya da maddeden meydana gelmektedir. Türkiye, bunların yirmisini onaylamış, on maddesini ise onaylamamıştır. Onaylamadığı maddeler: 4.6, 6.1, 7.3, 8.3, 9.4, 9.6, 9.7, 10.2, 10.3 ve 11.'dir. Türkiye'nin bu 30 maddeden 17'sine uyum gösterdiği, 5'ine bütün olarak değil de kısmen uyum sağladığı, 7 maddesine uyumsuz olarak hareket ettiği ve bir maddenin ise daha sonra belirleneceği raporlanmıştır. Konumuz özelinde bakıldığında Türkiye 10.1'i onaylarken 10.2 ve 10.3'ü onaylamamıştır. Ancak, iki maddeyi onaylamamasına rağmen 10.2'ye kısmen uyum sağladığı 10.3'e ise uyumlu bir şekilde hareket ettiği belirtilmiştir. AYYÖŞ'ü imzalayan ülkelerin şartın maddelerine uygun olarak devam edip etmediklerini takip eden rapora göre Türkiye her ne kadar anlaşmanın 10. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına çekince koymuş olsa da raporda 2. paragrafa kısmen uyulduğu 3.paragrafa ise uyulduğu belirtilmiştir (congress-monitoring.eu, 17.04.2023).

Türkiye, AYYÖŞ'ün 10.maddesinin 2. ve 3. maddelerine çekince koymasına rağmen Türkiye'deki yerel yönetimler uluslararası alanda diğer belediyeler ile işbirliklerine (kardeş kent ilişkileri kurmaları, uluslararası birliklere üye olmaları vb. konularda) kendi içerisindeki diğer kanunlarla uygulamada devam etmektedir. Bu kanunlar aşağıda incelenmiştir.

3.3.1.2. 1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun

1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, 5 Mayıs 1969 tarihinde kabul edilmiş 17 Mayıs 1969 tarihinde ise Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. İlgili kanunun 1. maddesinin 6 numaralı fıkrasına göre,

Genel ve katma bütçeli bakanlık, daire ve kuruluşların, mahalli idarelerin, kamu iktisadi teşebbüslerinin, özel kanunla kurulmuş olan bankaların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkanları kanunla sağlanmış olanların, yabancı Devlet büyükelçilik, elçilik, başkonsolosluk, konsolosluk, fahri başkonsolosluk ve fahri konsoloslukları ve sair misyonları ile ve milletlerarası kurullar temsilcilikleri ve misyonları ile ve bunlara bağlı müşavirlik, ataşelik, büro ve sair mercilerle temasları, milletlerarası hukuk kurallarına ve usullerine uygun olarak yapılır. Bu temaslardan Dışişleri Bakanlığına bilgi verilir.

Yukarıda da belirtildiği üzere mahalli idarelerin yabancı devlet büyükelçilikleri, konsoloslukları, milletlerarası kurul temsilcilikleri ve bu temsilciliklere bağlı müşavirlik, ataşelik, büro vd. ile bağlantı başka bir ifade ile ilişki kurabilmesi milletlerarası hukuk kuralları ve usulleri çerçevesinde gerçekleşebilmektedir. Dolayısıyla mahalli idareler bu “dış temaslarını” gerçekleştirirken temasları hakkında Dışişleri Bakanlığı’na bilgi vermek durumundadır.

3.3.1.3. 3335 Sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun

3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun, 26.3.1987 tarihinde kabul edilmiş 7.4.1987 tarihinde ise Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Bu kanun, uluslararası düzeyde işbirliği yapılmasının faydalı olduğu durumlarda Türk ve yabancı hakiki veya hükmi şahıslar başka bir ifade ile kişiler veya kendisine özel hak sahibi olan topluluklar arasında uygulanmaktadır. Bu kanun sayesinde Türk ve yabancı kişiler ve topluluklar, ekonomik ve teknik konularda aralarında işbirliği geliştirebilir ve yine bu konularda karşılıklı olarak bilgi, tecrübe ve teknoloji alışverişinde bulunabilmektedir. Ancak bu tür faaliyetler kazanç paylaşma amacı kapsamı dışında ve kanunlarla yasaklanmamış olmak şartı ile Cumhurbaşkanı

iznine tabi olarak gerçekleşmektedir (Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun, 1987: m. 1).

1173 sayılı kanundan farklı olarak 3335 sayılı Uluslararası Nitelikte Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun ile yerel yönetimlerin “*temas niteliğini aşan ekonomik ve teknik yurt dışı ilişkileri*” düzenlenmiştir (Muratoğlu, 2011: 770).

3.3.1.4. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 22 Şubat 2005 tarihinde kabul edilmiş 4 Mart 2005 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. İl Özel İdaresi Kanunu’nun 10. maddesinde il genel meclisinin görev ve yetkileri yer almaktadır. Buna göre bu maddenin “m” bendinde meclisin, “Yurt içindeki ve yurt dışındaki mahallî idareler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına karar vermek” şeklinde görevi de ifade edilmiştir (İÖİK, 2005: 10). Dolayısıyla araştırmanın konusu itibari ile yukarıda belirtilen kanun, yerel yönetimlere yurtdışındaki diğer yerel yönetimler ve mahalli idare birlikleri ile ilişkiler kurmasına ve işbirlikleri geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Bu ilişkilerin il özel idaresi sınırları içerisinde gerçekleşmesine öncelikle il genel meclisi karar vermektedir. Yine aynı kanunun 43. maddesinde il özel idaresinin gider kalemleri belirtilmekte ve bu kalemler içerisinde “I” bendinde belirtildiği üzere yurt dışındaki kamu-özel kesim ve STK’lar ile birlikte yapılan çalışmalar sonucu oluşan giderler de yer almaktadır. Buradan da anlaşılabacağı üzere il özel idaresi yurt dışı düzeyinde gerçekleştireceği proje ve hizmetleri için harcama yaptığını belirtmektedir.

İlgili kanunun altıncı kısım birinci bölümünde kurumun yurt dışı ilişkileri başlığı bulunmaktadır. Buna göre madde 62’de:

İl özel idaresi, il genel meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir. İl özel idaresi, bu teşekkül ve organizasyonlarla ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir. Birinci ve ikinci fıkra gereğince yapılacak faaliyetlerin, dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi ve önceden İçişleri Bakanlığının izninin alınması zorunludur.

şeklinde ifade edilmiştir (İÖİK, 2005: m. 62).

Dolayısıyla il özel idaresi, görev alanı içerisindeki konular üzerine diğer uluslararası teşekkül ve organizasyonlar ile birlikte faaliyetler düzenleyebilir ve ortak projeler üzerine çalışabilir başka bir deyişle işbirliği kurabilmektedir. Bununla birlikte

idare, bu gibi kuruluş, oluşum ya da ağlara üye olabilir. Ancak bu işbirliği ilişkisi ve üyeliğe katılma durumu il genel meclisinin alacağı olumlu karara bağlıdır. Ayrıca kurulması planlanan bu yurt dışı ilişkilerinin Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasına hatta uluslararası anlaşmalarına da uygun bir şekilde yürütülmesi esas alınmaktadır. Son olarak ise yine il özel idaresinin yurt dışındaki teşekkül ve organizasyonlarla ortak hizmet ve proje hazırlamadan ve bu tür oluşumlara üye olmadan önce İçişleri Bakanlığı'nın iznini alması gerektiği belirtilmektedir.

3.3.1.5. 5393 Sayılı Belediye Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanunu, 3 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilmiş 13 Temmuz 2005 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Belediye Kanunu'nun 18. maddesinde yer alan belediye meclisinin görev ve yetkileri arasında “o” ve “p” bentleri, belediyelerin yurt dışı ilişkilerinin kapsamı hakkında bilgi vermektedir. “o” bendinde, belediyelerin mahalli idari birlik kurmasına ve kurulmuş olanlara katılmasına ve daha sonrasında bu birliklerden ayrılmaya karar vermesine belediye meclisinin karar verdiği belirtilmiştir. Ancak bu mahalli birlikler arasında yurt içi ve yurt dışı diye bir ayrım yapılmamıştır. Diğer bir bent yani “p” bendinde ise belediye meclisi, belediyelerin yurt dışındaki belediyeler ya da mahalli idare birlikleri ile birlikte işbirlikleri kurabilmesine izin vermekle birlikte aralarında kardeş kent bağlantılarının kurulmasına olanak sağlamıştır. Ancak belediyelerin belediye meclisinin karar almasına rağmen yurt dışında kuracakları ilişkiler için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan izin almaları gerekmektedir. Özellikle ekonomik ve sosyal bağların kuvvetlenmesini sağlamak amacıyla belediyelerin yurt dışındaki diğer belediyeler ve birlikler ile ilişkiler kurarak kültür, sanat, spor vb. konularda etkinlikler ve çalışmalar yapmasına müsaade edilmiştir. Belediyelere bu gibi alanlarda çalışmalar yaparken arsa, bina ve benzeri tesislerinin ihtiyaç duyulması halinde bunların yapılmasına, yaptırılmasına ve kiralanmasına karar verme yetkisi de verilmiştir (BK, 2005: m. 18).

Belediyenin giderleri arasında ilgili kanun madde 60'ta belirtildiği üzere belediyenin katılmış olduğu kuruluş ve birliklerin ortaklık payları ve üyelik aidatları yer almaktadır. Bununla birlikte belediyelerin hem yurt içinde hem de yurt dışında kamu, özel ve STK'lar ile yaptıkları ortak çalışmalar için ayrılan bir bütçe bulunmaktadır.

Dolayısıyla yurt dışı ilişkileri ve ilgili birimler ile yaptıkları ortak çalışmalar için belirli bir giderleri mevcuttur (BK, 2005: m. 60).

Belediye Kanunu'nun yurt dışı ilişkileri başlığı altında madde 74'te belirtildiği üzere belediyeler, belediye meclislerinin kararları ile uluslararası düzeyde kuruluşlara ve örgütlere hem kurucu üye hem de üye olma hakkına sahiptir. Burada gözetilen tek şart bu kuruluşların belediyelerin görev alanına giren konularda çalışmalar yapmasıdır. Belediyeler yabancı yerel idareler, uluslararası kuruluşlar ve organizasyonlar ile ortak çalışmalar yapabilir ve proje yürütebilirler. Ya da isterlerse sadece yerel idareler ile kardeş kent bağı kurabilirler. Ancak belediyelerin bu yurt dışı faaliyetleri Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasına ve geçmişte yapmış olduğu uluslararası anlaşmalara uygun olmalıdır. Diğer bir önemli nokta ise belediyelerin bu yurt dışı ilişkilerini kurmadan önce Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan izin alması şart koşulmuştur (BK, 2005: m. 74).

3.3.1.6. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu (BBK), 10 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilmiş 23 Temmuz 2004 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Kanunun 24. maddesinde belirtildiği üzere büyükşehir belediyesinin giderleri arasında büyükşehir belediyesinin görevleri ile sınırlı olmak kaydı ile büyükşehir belediyesinin yurt içinden ve yurt dışından olmak üzere kamu-özel sektör ve STK'lar ile birlikte yaptıkları çalışmalar ve verdikleri hizmetler sonucu oluşan giderler bulunmaktadır (BBK, 2004: 24). Buradan da anlaşılabacağı üzere büyükşehir belediyeleri de belediyeler gibi yurt dışı ilişkilerini yürütmekte ve bu ilişkiler sonucu yapılan çalışmalar ve hizmetler için giderler oluşmaktadır. Ayrıca 5216 sayılı kanunun diğer hükümler başlığı altında bulunan madde 28'e göre bu kanuna aykırı olmayacak şekilde Belediye Kanunu ve diğer benzeri kanunların hükümleri de hem büyükşehir için hem de büyükşehir ilçe belediyeleri için geçerlidir. Dolayısıyla özel olarak bu kanun içerisinde büyükşehir belediyelerinin dış ilişkileri hakkında bir şey belirtilmediği düşünüldüğünde, belediye kanunu kapsamındaki dış ilişkiler maddeleri büyükşehir belediyeleri için de geçerlidir.

3.3.1.7. 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 12 Kasım 2012 tarihinde kabul edilmiş 6 Aralık 2012 tarihinde ise Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Kanunun 9. maddesinde belirtildiği üzere büyükşehir belediyeleri kendilerine kanunlar ile verilen görevleri yerine getirmek amacıyla yurt dışında kamu, özel sektör ve STK’lar ile birlikte ortak hizmet ve projeler yürütebilirler. Bu çalışmalar için harcanacak para da büyükşehir belediyesine ait giderler içerisinde yer alabilmektedir (6360 Sayılı Kanun, 2012).

3.3.1.8. 5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu (MİBK), 26 Mayıs 2005 tarihinde kabul edilmiş 11 Haziran 2005 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Kanunun 3. maddesinde mahallî idare birliği, “mahalli idarelerin yürütüyor oldukları bazı hizmetleri diğer mahalli idareler ile birlikte sunmak amacıyla kurdukları ve kamu tüzel kişiliğine sahip olan birlikler” şeklinde tanımlanmıştır (MİBK, 2005: 3). Mahalli idare birlikleri, mahalli idarelerin ilerlemesine örneğin personel eğitiminde, yerel yönetimler ile ilgili yasal düzenlemelerde katkı sağlanmasına yardımcı olurken ülke düzeyinde kurulan mahalli idare birlikleri bunların yanı sıra yerel idarelerin kendi aralarında işbirliği yapabilmesine olanak sağlamakta teknik-idari konularda bilgi ve deneyim ve daha önceden uygulanmış ve iyi sonuçlar alınmış çalışma ve projeleri paylaşabilmelerine rehberlik etmektedir (MİBK, 2005: 20).

İlgili kanunun geçici maddesinde belirtildiği üzere “uluslararası teşekkül statüsü” alma talebi, mahalli idare birlik encümeni kararı ve sonrasında birlik meclisi tarafından bu kararın kabul edilmesi ile İçişleri Bakanlığına iletilmektedir. Bakanlık, bu durumu Dışişleri Bakanlığının görüşünü almak kaydı ile onaylamakta yada uygun bulmadığı ve düzeltilmesi gereken yerler için belirli bir süre içinde cevap alacak şekilde iade etmektedir. Birliğin mahallî idare tüzelkişiliği, İçişleri Bakanlığı’nın oluşumun uluslararası teşekkül statüsünü onaylandığı anda sona ermektedir. Dolayısıyla bu tür

birlikler, 3335 sayılı Kanuna göre kurulmuş uluslararası teşekkül statüsünü elde etmektedir. Ve yine 3335 sayılı kanuna göre faaliyetlerini sürdürmektedirler (MİBK, 2005).

3.3.1.9. Samsun Büyükşehir Belediyesi Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği

Samsun, 2 Eylül 1993 yılında büyükşehir belediyesine dönüşmüştür. 6360 sayılı kanun ile de Samsun'da yer alan ilçelerin tümü Samsun Büyükşehir Belediyesi kapsamı altına alınmış ve Samsun, bütünşehir olarak adlandırılmıştır (samsun.bel.tr, 09.06.2023).

Samsun B.B. Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği madde 7'de şube müdürünün görevleri başlığı altında "b" bendinde belirtildiği üzere Samsun B.B., uluslararası kuruluşlar ile bağlantı kurmak ve olan bağlantıları güçlendirmek, ulusal ve uluslararası alanda kent, belediye, dernek, kurum ve okul gibi birimler ile kardeşlik ilişkilerini geliştirmek, yerel hizmetleri geliştirici nitelikte diğer yerel yönetimler ile kardeşlik ya da işbirliği ilişkileri kurmak, ulusal ve uluslararası yerel birimleri ilgilendiren kuruluş veya örgütlerin kurucusu ya da üyesi olmak ve onların çalışmalarına aktif bir şekilde katılmak istemektedir (Samsun B.B. Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği, t.y: 7/b).

Samsun B.B., belediyenin bağlantı kurmak istediği ülkelerin insanlarına ulaşmak ve onlara kendi kentlerinin kültürel ve doğal güzelliklerinin tanıtmak amacıyla uluslararası kuruluşlar, örgütler ve sanat-kültür alanlarında organizasyonlar yapan firmalar ile bağlantılar kurarak işbirliği yapmayı amaçlamaktadır (Samsun B.B. Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği, t.y: 7/d).

İlgili yönetmeliğin "f" bendinde ifade edildiği gibi Samsun B.B., Türkiye Cumhuriyeti'nin itibarının yurt dışında da artırılması için merkezi düzeyde yapılan çalışmalara ek olarak yerel düzeydeki çalışmalara diğer uluslararası kuruluş ya da örgütler ile dostane ilişkiler kurarak destek olmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte uluslararası alanlarda barışın sağlanmasına destek vermekte ve insani yardımların sağlanmasında da yardımcı olmayı istemektedir. Son olarak ise gelişmiş ülkelerin

belediye hizmetlerinin ve belediye personelinin incelenmesini ve elde edilen bilgilerin belediye tarafından incelenmesini amaçlamaktadır (Samsun B.B. Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği, t.y: 7/f).

Yönetmeliğin “g” bendinde ise Samsun B.B., uluslararası tanıtımı sağlamak amacıyla dünyaca tanınmış ve alanında ünlü insanları ayrıca kendi belediyeçilik çalışmalarına katkı sağlayacak uzmanları kentlerine davet etmeyi planlamaktadır (Samsun B.B. Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği, t.y: 7/g). Bununla birlikte Samsun B.B., kentlerin birbirleri ile yakınlaşmasını sağlamak ve tanımak için kardeş kent uygulamalarını kullanmayı amaçlamış ve bunun için de kardeş kentlerin önemli resmi günlerini kutlamak, onlarla kültürel faaliyetler düzenlemek ya da ortak çalışmalar yapmak gibi etkinlikleri artırmayı amaçlamaktadır (Samsun B.B. Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği, t.y: 7/h).

Samsun B.B., kentin ticaret seviyesini uluslararası düzeye taşımayı ve uluslararası düzeyde diğer kentler ile ticaret alanında işbirlikleri yaparak kentin gelişmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Belediyeler arasında sadece kültürel alanlarda işbirlikleri değil farklı alanlarda da bu işbirliğini genişleterek örneğin ekonomi, ticaret, eğitim, bilim ve teknoloji alanlarında işbirlikleri yapmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte sadece uluslararası büyük etkinlikleri örneğin festival, tören ya da sempozyumlara katılmakla kalmayıp bu gibi organizasyonların ev sahipliğini de yapmayı istemektedir. Ayrıca belediye, kent ile ilgili alanda kaliteli personel ve uzmanların yetişmesi amacıyla yurt dışına öğrenci göndermeyi planlamaktadır (Samsun B.B. Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği, t.y: 7/ı).

Samsun B.B., şehrinin uluslararası platformlarda tanınırlığını takip etmek ve yurt dışında imajını artırmak amacıyla kentin aktif ve etkili bir şekilde sosyal medyada yer almasını ve kent ve belediye hakkında yazılı-görsel yayınları desteklemektedir (Samsun B.B. Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği, t.y: 7/m).

3.3.1.10. İçişleri Bakanlığı’nın Kardeş Şehirlerin Kuruluşunu Geliştirmek Amacıyla Yayınlamış Olduğu 2005/36 ve 2005/62 Sayılı Genelgeleri

İçişleri Bakanlığı'nın 2005/36 ve 2005/62 sayılı genelgelerine göre yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği yapabilmeleri, gerekli bilgi ve belgelerin resmi yazı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'ne bildirilmesine bağlıdır. Örneğin belediyelerin, uluslararası düzeyde kardeş kent ilişkisi kurabilmeleri için hangi kent ile ilişki kurulacaksa o kent ile ilgili temel bilgilerin, hangi alanlarda kardeş kent ilişkilerinin yürütüleceğinin, kardeş kent ilişkisi sonucunda elde edilecek faydanın, kardeş kent kurulmasına onay veren belediye meclisi kararının ve son olarak ise aralarında imzalanacak olan kardeş kent protokol metni örneğini Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'ne göndermeleri gerekmektedir (tbb.gov.tr, 05.11.2022).

Yerel birimlerden gelen bilgi ve belgeleri alan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ise yerel yönetimlerin bu uluslararası faaliyetlerinin uygunluğu konusunda Dışişleri Bakanlığı'nın görüşünü alır. Burada Dışişleri Bakanlığı'ndan istenen asıl bilgi yerel yönetimin izin istediği uluslararası alanlardaki faaliyetlerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin uluslararası faaliyetlerine ya da başka bir ifadeyle dış politikasına uygun olup olmadığının tespit edilmesidir. Dışişleri bakanlığı yerel yönetimin uluslararası faaliyetine olumlu bir görüş bildirdikten sonra belediyeler Belediye Kanunu'nda belirtildiği üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan, İl özel idareleri ise İl Özel İdare Kanunu'nda belirtildiği üzere İçişleri Bakanlığı'ndan izin almaları gerekmektedir. Yerel yönetimlerin her türlü uluslararası işbirliği protokolü ancak Bakanlıkların olur yazıları çıktıktan sonra imzalanması mümkün olmaktadır (Özlü, 2020: 172-173).

3.3.1.11. Yurt Dışında Yürütülen Faaliyetlerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar 2019/26 Sayılı Genelge

Cumhurbaşkanlığı tarafından yayınlanan genelgede, Türkiye'nin sahip olduğu kamu kurum ve kuruluşlarının uluslararası düzeyde diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilişki ya da bağlantı kurmasında ve uluslararası örgütlerin etkinliklerine katılmasında artış yaşandığı belirtilmiş ve uluslararası ilişkilerde çok yönlü bir bakış açısına sahip olunması, ülkenin dış temsilinde birlik ve beraberliğin olması ve ülke çıkarlarının en iyi şekilde ele alınması amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarının, dış ilişkilerin her boyutunda Dışişleri Bakanlığı ile birlikte hareket etmesinin gerekliliğine vurgu

yapılmıştır (Yurt Dışında Yürütülen Faaliyetlerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar, 2019/26).

3.3.1.12. Maliye Bakanlığı'nın 26.03.2002 Tarihli ve 390 Sayılı Görüşü

Yerel yönetimlerin, uluslararası nitelikte teşekküller kurma ve bu kuruluşlara üye olma isteklerinde gerekli olan bilgi ve belgelerin neler olduğu bu görüşte açıklanmıştır. Akman, bunları şu şekilde sıralamıştır: yerel idarenin uluslararası nitelikte teşekküller kurma ve bu kuruluşlara üye olma konusunda almış olduğu meclis kararı, uluslararası kuruluş hakkında gerekli bilgiler ve gelir gider durumunu gösteren mali tablolarıdır (Akman, 2017: 501).

3.3.2. Ukrayna'da Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliğinin Hukuksal Çerçevesi

Ukrayna'da yerel yönetimlerin uluslararası işbirliğinin hukuksal çerçevesi, Ukrayna'nın hem kendi ulusal kanunları ile hem de imzalamış olduğu uluslararası anlaşmalar ile belirlenmiştir.

3.3.2.1. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (AYYÖŞ), Avrupa'da yerel yönetim sistemlerini geliştirmek için bir ölçüt olarak ele alınmaktadır (Council of Europe, 2016: 20). Şart, 15 Ekim 1985 tarihinde imzaya açılmış ve 1 Eylül 1988 tarihinde ise yürürlüğe girmiştir (congress-monitoring.eu, 17.04.2023). Ukrayna ise anlaşmayı 06.11.1996 tarihinde imzalamış, 11 Eylül 1997 tarihinde onaylanmış, 01.01.1998 tarihinde ise yürürlüğe koymuştur (Taştekin ve Akca, 2020: 598-599).

Ukrayna'daki yerel birimlerin karar alma ve verme, yönetim ve mali konularda özerkliklerinin kısıtlı kaldığı ile birçok kentte belediye başkanının olmadan devam edildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte merkezi devlet ile yerel yönetim arasında yetkilerin net bir şekilde ayrılmadığı dolayısıyla bu sorunları ortadan kaldırmak için yapılan Ukrayna kanunları üzerinde reformlar yapılması ve belediye başkanlığının boş olduğu illerde en kısa sürede seçimlerin desteklenmesi önerilmiştir (congress-monitoring.eu, 17.04.2023).

AYYÖŞ'ün toplamda on şartı bulunmaktadır. Bu on şart 30 bent ya da maddeden meydana gelmektedir. Ukrayna, 30 maddenin hepsini onaylamıştır. Ancak, Ukrayna'nın bu 30 maddeden 9'una uyum gösterdiği, 13'üne bütün olarak değil de kısmen uyum sağladığı, 2 maddesine uyumsuz olarak hareket ettiği ve 6 maddenin ise daha sonra belirleneceği raporlanmıştır. Bu çalışma kapsamında bakıldığında Ukrayna 10.1, 10.2 ve 10.3'ü onaylamıştır ve bu üç maddeye uyumlu bir şekilde hareket ettiği belirtilmiştir (congress-monitoring.eu, 17.04.2023).

3.3.2.2. Yerel Özyönetim Kanunu

Yerel Özyönetim Kanunu'nun 15. maddesinde, yerel özyönetim organlarının faaliyetlerini daha etkili ve verimli şekilde gerçekleştirebilmesi ve ilgili bölgede yer alan bölgesel topluluklarının hak ve menfaatlerini koruyabilmesi amacıyla diğer yerel özyönetim organlarının birlik ve derneklerine katılabilecekleri belirtilmiştir. Dolayısıyla yerel özyönetim organları ve birlikleri, ilgili uluslararası birlikler ve yerel özyönetim organlarının gönüllü kuruluşları içerisinde yer alabilmektedir (YÖK, 1997: m. 15).

İlgili kanunun 26. maddesinde köy, yerleşim yeri ve kent meclislerinin yetkileri ile yine aynı kanunun 43. maddesinde belirtilen raion ve oblast meclislerinde genel kurul toplantılarında kararlaştırılan konular arasında ilgili yerel meclislerin “Avrupa Bölgesel İşbirliği Anlaşmalarını onaylamak, Avrupa Bölgesel İşbirliği Derneğinin kurulması ya da böyle bir birliğe katılma veya ayrılma konusunda kararlar almak ve bu birliğin tüzüğünü onaylamak ve üzerinde değişiklik yapmak” yer almaktadır. Dolayısıyla bu maddede belirtildiği üzere yerel özyönetim temsil organlarının Avrupa Bölgesel İşbirliği özelinde uluslararası işbirliklerine katılma yetkileri bulunmaktadır (YÖK, 1997: m.26, m. 43).

Yerel Özyönetim Kanunu 35. maddesinde köy, yerleşim yeri ve kent meclislerinin dış ekonomik faaliyet alanındaki yetkileri hakkında bilgi verilmiştir. Bu maddeye göre bu yürütme organlarının hem kendi hem de kendilerine devredilen görevleri bulunmaktadır. Kendilerine verilen bu iki tür yetki, yerel özyönetimlerin yürütme organlarının uluslararası faaliyetlerinin önünü açmaktadır. Kendilerine ait olan yetki ile yerel meclislerin yürütme organları kanunların izin verdiği şekilde yabancı ortaklarla mal alım-satımı ve çalışma yapabilmekte, hizmetleri gerçekleştirebilmek için

sözleşmeler imzalayabilmekte ve bu işleri idare etmektedir. Bununla birlikte, yürütme organları ilgili bölgede yer alan işletme, kurum ve kuruluşların uluslararası ekonomik faaliyetlerini de desteklemektedir. Yerel özyönetim organları yine yasaların izin verdiği şekilde endüstriyel, sosyal altyapı vd. tesislerin yapılmasını desteklemek, istihdam oluşturabilmek ve yabancı yatırımları çekmek amacıyla yabancı ortakları ile ortak girişimlerde bulunabilmektedir. Ayrıca yerel özyönetimler, Ukrayna'nın ilgili bölgede uluslararası yükümlülüklerini verilen yetkiler dahilinde yerine getirmektedirler (YÖK, 1997: m. 35).

3.3.2.3. Yerel Devlet İdareleri Kanunu

Ukrayna'da Yerel Devlet İdareleri Kanunu'nun 26.maddesinde belirtildiği üzere yerel devlet idarelerinin uluslararası ve dış ekonomik ilişkiler alanlarında yetkileri bulunmaktadır. Buna göre yerel devlet idareleri ilgili bölgede Ukrayna'nın uluslararası anlaşmaları kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirmektedir. Ayrıca “ekonomi, insan haklarının korunması, terörle mücadele, çevre güvenliği, sağlık, bilim, eğitim, kültür, turizm ve spor gibi konularda uluslararası işbirliklerinin kurulmasını desteklemek”le birlikte kanunların izin verdiği yetkiler dahilinde “uluslararası ortaklar ile işbirliği anlaşmaları imzalamak”ta, ilgili bölgede yer alan işletme, kurum ve kuruluşların dış ekonomik ilişkilerini desteklemekte, “ihracat ve ihracat ürünlerinin üretimini teşvik etmekte, sınır ve kıyı ticaretini düzenlemekte, gümrük makamlarının ve sınır hizmetlerinin çalışmalarını desteklemekte” ve ilgili bölgenin ekonomik potansiyelini artırmak ve bölgeye yabancı yatırımlar çekebilmek amacıyla ilgili organlara tavsiyeler vermektedir (YDİK, 1999: m. 26).

3.3.2.4. Sınır Ötesi İşbirliği Kanunu

Sınır Ötesi İşbirliği Kanunu (SÖİK), Ukrayna Verkhovna Radası tarafından 2004 yılında kabul edilmiştir. Ancak 2018 yılında yasada düzenlemeler yapılmıştır. Kanun, sınır ötesi işbirliğinin yasal, ekonomik ve örgütsel ilkelerini belirlemektedir. Kanunun 1.maddesinde sınır ötesi işbirliği, “Ukrayna ve komşu devletlerden ilgili kuruluşlar arasında kendi ulusal mevzuatı tarafından belirlenen yetki dahilinde ekonomik, sosyal, bilimsel, teknolojik, çevresel, kültürel ve diğer ilişkiler kurmayı ve bu ilişkileri

derinleştirmeyi amaçlayan ortak faaliyetler” şeklinde tanımlanmaktadır (SÖİK, 2004: m. 1). Sınır ötesi işbirliği ile iyi komşuluk ilişkileri geliştirmek, işbirliğindeki kuruluşlar arasında etkileşimi ve sosyo-ekonomik seviyeyi artırmak amaçlanmaktadır. Bunu devletlerin iç işlerine ve devlet egemenliğine, toprak bütünlüğüne ve devletlerin sınırlarının dokunulmazlığına saygı göstererek gerçekleştirmektedir. Ayrıca bu işbirliğinin karşılıklı yarar sağlamasına, işbirliği önündeki siyasi, ekonomik, yasal, idari ve diğer engellerin ortaklaşa ortadan kaldırılmasına ve işbirliği alanındaki görevlerin belirlenmesi ve sorunların çözülmesini sağlamak için merkezi ve yerel yürütme makamları arasında sorumluluk ve yetkilerin bölünmesine önem verilmektedir (SÖİK, 2004: m. 2, m. 4). Bununla birlikte Ukrayna'nın sınır ötesi işbirliğinde genel koordinasyon ve mevzuata uygunluğun denetlenmesi Dışişleri Bakanlığı ile birlikte merkezi yürütme organlarınca yapılmaktadır (SÖİK, 2004: m. 6).

3.3.2.5. Bölgesel Toplulukların İşbirliği Kanunu

Bölgesel Toplulukların İşbirliği Kanunu (BTİK), Verkhovna Rada tarafından 2014 yılında kabul edilmiştir. Bölgesel toplulukların işbirliği, “bölgelerin sosyo-ekonomik ve kültürel gelişimini sağlamak ve hizmetlerindeki kaliteyi artırmak amacıyla iki veya daha fazla bölgesel topluluk arasındaki ortak çıkarlar ve hedeflere dayalı olarak yerel özyönetim organları tarafından sözleşmeler ile yürütülen” ilişkiler biçimidir. İşbirliği anlaşması ile işbirliğinin biçimi, tarafların yükümlülükleri ve sorumlulukları, işbirliği konuları, işbirliğinin finansman kaynak ve miktarları belirtilmektedir. Yasaların vermiş olduğu sınırlar ve yerel bütçeler çerçevesinde yerel özyönetim organları tarafından bölgelerin sosyo-ekonomik ve kültürel gelişimini amaçlayan ortak projeler ele alınmaktadır (BTİK, 2014: m. 1). Bu ortak projeler ele alınırken kurulan işbirliğinin yasaya uygun, gönüllülük esasına dayalı, şeffaf ve açık, karşılıklı yarar sağlayan, katılımcıların eşit olarak görüldüğü ve her iki tarafın da sorumluluk sahibi olmasına önem verilmektedir (BTİK, 2014: m. 2). İlgili kanun ile topluluklar karşılaşmış oldukları ortak sorunların örneğin atık yönetimi ve geri dönüşüm, ortak altyapının geliştirilmesi, vb. üstesinden gelebilmek adına bir mekanizma oluşturmuşlardır (decentralization.gov.ua, 24.11.2022).

İşbirliğini köy, yerleşim yeri ve kent başkanları; köy, yerleşim yeri ve kent meclis temsilcileri ile bölgesel topluluk üyeleri başlatabilmektedir. İşbirliğini başlatan kişi işbirliğinin başlaması için bir teklif hazırlamaktadır. Sonrasında bu teklif ilgili köy, yerleşim yeri ve belediye meclisinin değerlendirmesi için onlara sunulmaktadır. Teklif içerisinde yer alan bilgiler arasında işbirliğinin amacı, uygunluğunun gerekçesi, kapsamı, biçimi ve beklenen mali sonuçları vb. yer almaktadır. İşbirliğinin kurulmasına, bölge topluluğunun çıkarları ve ihtiyaçlarının uygunluğu ile yürütme organlarının ön sonuçlarına dayanarak köy, yerleşim yeri ve kent meclisi tarafından onay verilmektedir (BTİK, 2014: m. 5). İşbirliği anlaşmasının örnek şekli, merkezi yürütme organı tarafından belirlenmektedir. İşbirliği anlaşmasının bir nüshası merkezi yürütme organına verilmektedir (BTİK, 2014: m. 9). İşbirliğinin izlenmesi, merkezi yürütme organı tarafından gerçekleştirilmektedir. Her yıl merkezi yürütme organına işbirliğinin uygulanmasına ilişkin bir rapor sunulmaktadır (BTİK, 2014: m. 17).

İşbirliği anlaşmasını sona erdirmeye kararı, köy, yerleşim yeri ve kent meclisi yürütme organının ön görüşü alınarak köy, yerleşim yeri ve kent meclisi tarafından alınmaktadır (BTİK, 2014: m. 19).

3.4. Türkiye ve Ukrayna’da Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Uygulama Örnekleri

Bu bölümde, Türkiye ve Ukrayna’da bulunan yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği örnekleri ele alınmaktadır. Bu kapsamda, hem Türkiye’deki hem de Ukrayna’daki yerel yönetimlerin dünyadan diğer yerel yönetimler ile hangi alanlarda ve nasıl çalışmalar yaptıkları bu bölümde incelenmektedir. Buradaki amaç, iki ülke yerel yönetimlerinin “uluslararası işbirliği” alanında hangi düzeyde olduğu ve bu çalışmalar konusunda istekli olup olmadığı konusunda bilgi sahibi olmaktır.

3.4.1. Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Uygulama Örnekleri

Türkiye’de yerel yönetimlerin uluslararası ortaklık ilişkileri kurabilmeleri farklı şekillerde olabilmektedir. Örneğin, yerel yönetimler faaliyet alanları ile uyumlu olacak şekilde uluslararası örgütlere kurucu üye ya da üye olarak katılabilmekte, kardeş kent ilişkisi kurabilmekte ve ortak faaliyet ya da hizmet projeleri hazırlayabilmektedir (Özlü, 2020: 176-177). Yerel yönetimler, kanunlarda belirlenmiş yetki alanları içerisinde birçok konuda ya da temada işbirliği yapmak amacıyla diğer devletlerin yerel yönetimleri ile “protokol” imzalayabilmektedir. Bunlar yerel yönetimlerin uluslararası işbirlikleri olarak adlandırılmaktadır. Anlaşma değil de protokol imzalayabilmelerinin nedeni ise Türkiye’de yerel yönetimlerin değil de yürütme organının devlet adına yabancı devletlerle uluslararası anlaşma imzalama yetkisine sahip olmasıdır (Özlü, 2020: 162).

2000’li yıllardan itibaren Türkiye Belediyeleri ve belediye birlikleri, uluslararası platformlarda daha fazla görünmeye başlamıştır. Özellikle de komşu ülkelerin belediyeleri ile yapılan çalışmalar bu konuda etkili olmuştur. Ayrıca, 2010-2016 yılları arasında UCLG’nin başkanlığını ve ayrıca BM Yerel Yönetimler Danışma Kurulu’nun (UNACLA) başkanlığını dönemin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş yapmıştır (Demirtaş, 2016: 158-161). Bununla birlikte, 2021 Dünya Belediye Başkanı Başkent Ödülü (World Mayor, The 2021 Project)’nün Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş’a verilmesi (ankara.bel.tr, 04.11.2021) ya da Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Fatma Şahin’in, 2016–2019 dönemi Asya Belediye Başkanları Forumu Başkanı, 2016-2019 dönemi Birleşik Şehirler ve Yerel Yönetimler (UCLG) Başkan Yardımcısı ve 2016-2019 dönemi Birleşik Kentler ve Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Bölümü (UCLG-MEWA) Başkanı, 2014 yılından bu yana Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) Başkan Yardımcısı olarak görev yapması (gaziantep.bel.tr) ve ayrıca OECD Kapsayıcı Büyüme için Şampiyon Belediye Başkanları Koalisyonuna (Champion Mayors) Türkiye’den davet edilen ilk belediye başkanı olması (Gaziantep B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 230) gibi gelişmeler Türkiye’deki Belediye Yöneticilerinin uluslararası platformlarda aktif olduklarının göstergesidir.

Türkiye’de 2002 yılı öncesinde yalnızca üç belediyenin dış ilişkiler ile ilgili birimi varken bu sayı 2002 yılı sonrasında 20 kent daha artarak 23’e yükselmiştir (Demirtaş, 2016: 160). 2021 yılının Temmuz ayında Türkiye Belediyeleri üzerine yapılan bir

araştırmaya göre Ankara, Antalya, Bursa, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa olmak üzere sadece sekiz belediyenin “Dış İlişkiler Daire Başkanlığı” bulunmaktadır (Demirtaş, 2023: 27-28).

Dünyadaki belediyelerin yurt dışı faaliyetlerinde ekonomik, kültürel, barış, insani, temsil ve markalaşma hedeflerini Türkiye’deki belediyelerin ise biraz farklılıklarla birlikte yurt dışı faaliyetlerinde ekonomik, kültürel, kentsel gelişim, insani amaçları olduğunu vurgulamıştır (Demirtaş, 2016: 162). Gençkaya ve Kaya (2018: 308), yapmış oldukları çalışma sonucunda İstanbul ilçe belediyelerinin son beş yıl içerisinde yapmış oldukları etkinliklerin daha çok halklar arasındaki kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kendi belediyelerinin tanıtımı amaçlı yapıldığı vurgulanmıştır. Sadece belirli sayıda belediyenin ihtiyacı olan hizmet için diğer belediyeler ile ortak çalışmalar hazırladıkları belirtilmiştir.

2015 yılında Ankara’da gerçekleşen Küresel Tasarım Kentleri Teşkilatı’nın genel kurul toplantısında kültürel etkinliklerin yer aldığı “Ebru Gösterisi”ne yer verilmiştir. Bu gösteri misafirler arasında olan Umman Sultanlığından Muskat Belediyesi’nin ayrıca ilgisini çekmiştir. Muskat Belediyesi yetkilileri Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin yetkilileri ile iletişime geçerek 1 ay gibi bir süre zarfı için 2 ebru sanatçısını kendi belediyelerine davet etmişlerdir. Talepleri üzerine sanatçılar Türkiye’den Muskat’a gitmiş ve okullarda hem gösteriler yapmışlar hem de eğitimler vermişlerdir. Bu durum iki belediye arasındaki ilişkilerin gelişmesine, farklı alanlarda da işbirlikleri kurmalarına imkân vermiştir (Batmaz, 2016: 122-123).

Belediyelerin dış ilişkilerinde temel unsurlardan birisi de belediyelerin insani yardımlarıdır. Demirtaş, bir büyükelçi ile yapmış olduğu mülakattan edindiği bilgiye göre belediyelerin, afet dönemlerinde aslında merkezi yönetimlere göre daha hızlı hareket edebildiklerini belirtmiştir. Bunun nedeni ise merkezi yönetimlerde bir sorun olan “bürokrasinin” varlığı olarak ifade edilmiştir (Demirtaş, 2016: 164). Türkiye belediyelerinin yapmış oldukları insani yardım çalışmalarına örnek olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin 2010 yılında Pakistan’da yaşanan sel felaketi dolayısıyla gıda ve temizlik yardımında bulunması (www.ankara.bel.tr, 2010) ve yine İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin 2011 yılında meydana gelen tsunami ve deprem afetlerinden sonra Japonya’ya yardım heyeti göndermesi (itfaiye.ibb.gov.tr, 2011) verilebilmektedir.

Interrag IPA Bulgaristan-Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı içerisinde olan iller Türkiye’den Edirne ve Kırklareli olurken Bulgaristan’dan ise Yambol, Burgaz ve Hasköy illeri olmuştur. Program kapsamında yapılan projelerin büyük bir miktarı AB fonları tarafından karşılanmaktadır. Geri kalan küçük bölümü ise iki ülkenin ulusal bütçelerinden kullanılmaktadır. Projelerin konuları incelendiğinde çevre ve sürdürülebilir turizm alanındaki projelere öncelik verildiği görülmektedir. Program projelerinin hedefleri arasında sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlamak ve doğal, tarihi ve kültürel mirasları korumak yer almaktadır (cbc.ab.gov.tr, 25.10.2022).

Diğer bir sınır ötesi işbirliği programı olan ENPI Karadeniz Havzasında Sınır Ötesi İşbirliği Programı bu araştırma için de önemli bir konudur. Bu programdan Türkiye ile birlikte Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Romanya, Ukrayna ve Yunanistan faydalanmaktadır. Türkiye’den programa katılan 25 kent içerisinde İstanbul, Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova, Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Samsun, Tokat, Çorum, Amasya, Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin ve Gümüşhane yer almaktadır. Ukrayna’dan programa katılan kentler arasında ise Odesa, Kırım, Kherson, Mikolayiv, Zaporijya ve Donetsk bulunmaktadır. Programın Türkiye’deki ulusal otoritesi Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı’dır. Romanya Bölgesel Kalkınma ve Kamu Yönetimi Bakanlığı ise programın yönetim makamıdır. Bu işbirliği programı 2014-2020 yılları arasında Karadeniz Havzası’nda turizm ve kültür alanlarında iş ve girişimciliğe önem vermeyi, tarım sektöründe teknolojiyi artırmayı ve sınır ötesi ticareti teşvik etmeyi, çevre koruma konusunda ortaklaşa çalışmayı ve nehir ve deniz kirliliğini azaltmaya yönelik faaliyetler yapmayı hedeflemiştir (cbc.ab.gov.tr, 25.10.2022).

Adana Büyükşehir Belediyesi ile BM Kadın Birimi olan UN WOMEN işbirliğinde 29-30 Haziran 2022 tarihleri arasında 2 oturum şeklinde gerçekleştirilen “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı Atölyesi” programına 149 kişi katılmıştır. Atölyede çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler ile ilgili erkek algısı, işyerinde, siyasette ve kamusal alanda erkeklik olgusu vb. alanlarda grup çalışmaları ve sunumlar yapılmıştır. Adana B.B. ile BM Kadın Birimi Türkiye Ofisi arasında yine toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik hem farkındalık oluşturmak hem de o konuya

uygun hareket edebilmeyi öğretebilmek adına iyi niyet mektubu imzalanmıştır (Adana B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 159-160).

İstanbul ilçe belediyelerinin kardeş kentleri ile olan ortak etkinlikleri arasında, Bağcılar Belediyesi'nin, kardeşleri olan Almatı Belediyesi (Kazakistan) ve Hamm Belediyesi (Almanya)'nde iftar programları hazırlaması; Beykoz Belediyesi'nin, Bosna Hersek'te meydana gelen sel felaketi dolayısı ile bölgeye 4 tır insani yardım malzemesi göndermesi; Pendik Belediyesi'nin, kendi bölgesinde başarılı olan öğrencilerine kardeş şehri olan Kispet (Macaristan Budapeşte)'de 10 günlük kamp organizasyonu düzenlemesi vb. (Gençkaya ve Kaya, 2018: 309-310) yer alırken yerel yönetimler arasında proje tabanlı örnek çalışmalar arasında Beyoğlu Belediyesi'nin, Dortmund Belediyesi ile işbirliği yaparak AB Gençlik Değişim Projesini gerçekleştirmesi ve Yecheon (Güney Kore) Belediyesi ile okçuluk alanında işbirliği anlaşması imzalaması; Kartal Belediyesi'nin, yeni alternatif enerji kullanım yöntemleri ile kentlerde enerji verimliliğini artırmayı amaçlayan R2CITIES Yerleşim Alanlarının Yenilenmesi: Sıfır Enerji Tüketen Şehirlere Doğru Projesi'nde İspanya'dan Valladolid ve İtalya'dan Cenova ile ortak olarak yer alması vb. (Gençkaya ve Kaya, 2018: 313-314) yer almaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Çin Halk Cumhuriyeti'nden kardeş şehri olan Chengdu'nun ana metro istasyonunda "Chengdu'nun Avrupa'daki kardeş kentleri" adlı sergisinde İzmir şehrine ait resimler ile yer almıştır. Aynı şekilde İzmir Art'da da sanal ortamda "Manzaralı Chengdu" adlı fotoğraf sergisi çalışmasına yer verilmiştir. Bu metro istasyonunda günde 130 bin kişinin (İzmir B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 106) geçtiği düşünüldüğünde, İzmir ve diğer taraftan Chengdu için de güzel bir tanıtım etkinliği olmuştur. Her iki kent de hem kültürel bir etkinlik gerçekleştirmiş hem de kendi kentlerinin tanıtımlarını yaparak potansiyel turist kitlesine hitap etmişlerdir. İzmir B.B.'nin koordinasyon desteği verdiği Brussels Hub (Belçika Konsoloslugu) ve İzmir İş Kadınları Derneği ortaklığında 8 Mart 2022 tarihinde Belçika-İzmir İş Kadınları Buluşması etkinliği gerçekleşmiştir (İzmir B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 106). İzmir ve Bremen 2022 yılında kardeş kent olmalarının 25. yılını kutlamıştır. İzmir B.B. ile Dünya Kenti İzmir Derneği (DİDER) işbirliği ile İzmir'de Bremen-İzmir İş İnsanları Ekonomik Forumu gerçekleştirilmiştir. Aynı yıl Bremen'de de 2. Bremen-İzmir Ekonomi Forumu İş İnsanları Buluşması gerçekleşmiştir. Bu etkinlikler sayesinde iki

kent sahip oldukları potansiyel işbirliği alanlarında verimli görüşmeler gerçekleştirmiştir (İzmir B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 110).

Türkiye’de merkezi hükümetin bazı ülkeler arasında Sırbistan ile Bosna Hersek arasında ya da Pakistan ile Afganistan arasında olduğu gibi arabuluculuk yaptığı ya da o ülkeler arasında diyalogun kurulabilmesini sağladığı, bu durumun aynı şekilde Türk yerel yönetimleri içerisinde de geçerli olduğu ve onların da bazen iki yerel yönetim arasında arabuluculuk yaptıkları görülmektedir. Bu duruma örnek olarak, 2006 yılında Ankara B. B. tarafından gerçekleştirilen ve birçok ülkenin yerel yöneticilerini bir araya getiren Glokizasyon Konferansı ile birlikte Sırbistan ile Bosna Hersek, Rusya ile Gürcistan ve Kıbrıs Rum Kesimi ile Türk Belediyelerinin başkanları bir araya getirilerek aralarında diyalog kurulması için yardımcı olunmuştur (Demirtaş, 2016: 166-167).

Konya Büyükşehir Belediyesi (Konya B.B.), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ortaklığı ile Karadağ’ın Plav, Gusinje, Berane ve Zabljak Belediyelerinde 20 personele ve Tacikistan’ın başkenti olan Duşanbe şehrinin belediyesindeki 35 personele temel itfaiye eğitimi sağlamıştır. Ayrıca Libya’dan Konya’ya gelen 20 personele de bu eğitim verilmiştir (Konya B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 204). Konya B.B. Meslek Edindirme Kursları (KOMEK), Balkanlardan Saraybosna, Makedonya ve Kosova’dan öğrencilere online ve yüz yüze Kuran-ı Kerim, değerler eğitimi, el sanatları, spor eğitimleri vb. alanlarda eğitimler vermektedir (Konya B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 275).

İstanbul ilçe belediyelerinin uluslararası sergi ve fuar gibi etkinlikleri olmaktadır. Örneğin, Beşiktaş Belediyesi ile Floransa Belediyesi işbirliğiyle Fausto Zonaro’nun “Hayat ve Işık” sergi açılışı Medici Riccardi Sarayı’nda gerçekleşmiştir. Ayrıca Şile Belediyesi’nin Şile Bezi’nin tanıtımını yapmak için New York, Londra ve Dubai gibi kentlerde sergilenen The Moving Museum adlı modern sanatların yer aldığı sergilere katılmıştır (Gençkaya ve Kaya, 2018: 312).

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi (Eskişehir B.B.), UN Women Türkiye ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV)’nin işbirliği ve İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (SIDA)’nın finansal desteği ile Mor Haritam adlı bir program geliştirilmiştir. Bu program sayesinde vatandaşların, Eskişehir B.B. bünyesindeki kadın merkezleri, sosyal yardımlar, gündüz bakımevleri vb. diğer hizmetlere daha etkili ve

verimli bir şekilde ulaşılması sağlanmıştır (Eskişehir B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 82). Yine Eskişehir B.B., 2022 yılında Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ile işbirliği kurarak, 15 Ekim Dünya Kadın Çiftçiler Günü'nde Tarımda Fark Yaratan Kadınlar Paneli'ni düzenlemiştir (Eskişehir B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 210).

3.4.2. Ukrayna'da Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirliği Uygulama Örnekleri

Ukrayna'nın yerel özyönetim alanındaki devlet politikası, bölgesel toplulukların haklarını korumak ve ülke içerisinde ademi merkezizetçi yapıyı güçlendirmek üzerine kurulmuştur. Bunları gerçekleştirirken AYYÖş hükümlerine ve iyi uygulama örneklerine önem vermektedir (decentralization.gov.ua). Bununla birlikte Ukrayna'da merkezi hükümet, belediyeler arası işbirliklerine önem vermiş ve bu uygulamaları desteklemiştir. Çünkü bu işbirliklerinin, sunulan kamu hizmetlerinde maliyeti düşürdüğüne ve ayrıca hizmetlerde verimliliği ve etkinliği artırdığına inanmaktadır (CCRE-CEMR, 2013: 11-12). Strutynskyi ve Strutynska-Struk, örneğin Ukrayna'nın Polonya, Romanya, Slovakya ve Macaristan gibi AB ülkeleri ve Beyaz Rusya, Rusya ve Moldova gibi diğer ülkeler ile ortak sınırlara sahip olmasının her iki ülkenin sınır bölgelerinde yer alan yerel yönetim birimleri arasında kurulan işbirliklerini etkilediğini ve ülkelerin bu işbirliklerine önem verdiğini belirtmiştir. Avrupa ülkeleri, yerel yönetim birimlerinin faaliyetlerini entegrasyon sürecinin önemli bir parçası olarak görmekte dolayısıyla bu tür sınır ötesi işbirliklerinin hem sınır bölgelerinde ekonomik ve sosyal açıdan olumlu bir etki bırakacağı hem de ülkeler arasında ilişkilerin kurulmasına vesile olacağı ifade edilmiştir (2019: 14).

Brovdiy, Ukrayna Belediyelerinin Avrupa Birliği üye devletlerindeki belediyeler ile birlikte uluslararası belediye işbirliği çerçevesinde uzun yıllar çalışmalar yaptıklarını belirtmiştir. Bu çalışmaların önemli ve uzun yıllar boyunca halen devam ediyor olmalarının ve Ukrayna Belediyelerinin bu işbirliklerine istekli olmalarının nedenleri arasında Ukrayna Belediyelerinin bu işbirlikleri neticesinde en iyi Avrupa uygulamalarını öğrenerek ve beğenerek kendi yerel kamu hizmetlerini ve idareyi iyileştirmek, doğrudan yabancı yatırımı çekmek, turizmi ve kültürü teşvik etmek istemeleri yer almaktadır. Ancak diğer taraftan uluslararası belediye işbirliği, özellikle uluslararası deneyimi sınırlı olan aynı zamanda az kaynaklara sahip belediyeler için zor bir süreç olarak görölmektedir (2021: 4). Proshko, geçmişte finansal, maddi ve insan

kaynağının sınırlı olması aynı zamanda yeterli deneyime sahip olunmaması nedeniyle Ukrayna’da belediyeler arasında işbirliğinin gelişemediğini belirtmiştir. Ancak, günümüzde bu işbirliklerinin hukuki düzenlemelerinin yapılmasına rağmen işbirliği konusunda halen belirsizliklerin olduğunu da ilave etmiştir. Ukrayna’da bu tür işbirliklerine olan genel kanaatin ise bunların Avrupalılara ait teorik oyuncaklar olduğu ve Ukrayna’daki yaşam şartlarında bir anlamı olmadığı şeklinde ifade edilmektedir (2015: 113).

Rusya'nın 24 Şubat 2022'de Ukrayna'ya yapmış olduğu işgal hareketi ile ülke genelinde belediyelerde geçim kaynakları, evler ve altyapılarda büyük yıkımlar söz konusu olmuştur. Eylül 2022 itibariyle, fiziksel altyapıya verilen hasarın 114,5 milyar ABD doların üstünde bir rakam olduğu düşünülmektedir. Temmuz 2022 itibariyle ise de 5,8 milyondan fazla insan ülkeden ayrılmış ve milyonlarcası da ülke içinde yer değiştirmek zorunda kalmıştır. Ancak bu durumlara rağmen birçok belediye yerel kamu hizmetlerini vermeye devam etmektedir (www.oecd.org, 05.12.2022).

Ukrayna Topluluklar ve Bölgelerin Kalkınmasından Sorumlu Bakan Yardımcısı Viacheslav Nehoda 16 Aralık 2022 tarihinde gerçekleşen "Uluslararası Belediye Ortaklığına İlişkin Kılavuz İlkeler” başlıklı çevrimiçi sunumunda,

Tam ölçekli savaştan önce, Ukrayna Belediyeleri ile diğer ülkelerin belediyeleri arasındaki ortaklık konusuna çok az ilgi gösterdik. Bu tür bir işbirliği oldukça resmiydi. Ancak bu yıl uluslararası belediyeler arası ortaklık tamamen farklı bir anlam kazandı. Kardeş kentler, Ukrayna Belediyelerine tonlarca insani yardım, düşman tarafından tahrip edilen teçhizatın yerine çok sayıda yardımcı ekipman gönderdi ve ülkeyi terk etmek zorunda kalan Ukraynalıları korudu. Bu destek için minnettarız ve Ukrayna'daki her belediyenin yurtdışında yardım sağlayabilecek ve deneyimlerini paylaşabilecek güvenilir ortakları olması gerektiğine inanıyoruz. Bu nedenle tabii ki belediyelerin dünyanın farklı ülkelerindeki belediyelerle ortaklık ilişkileri kurmasına yardımcı olmaya karar verdik.

diyerek uluslararası belediyeler arası ortaklığın önemine vurgu yapmıştır. Aynı sunumda bakan yardımcısı, belediyelerin uluslararası işbirliği ilişkilerinin daha etkin bir şekilde çalışması ve işbirliği sürecinde karşılaşılan temel bazı sorunlara örneğin belediyelerin nasıl ve kimlerin yardımı ile ortak arayacağı, uygulamada ve yasal çerçevede yaşanan sıkıntılar ve bunların üstesinden nasıl gelineceği, hangi belediyelerin halihazırda hangi ülkelerde ortakları olduğuna dair güncel bilgi eksikliğine değinerek kendilerinin uluslararası belediyeler arası ortaklıklar arayan, oluşturan ve geliştiren belediyelere yardımcı olacak bir platform ve metodolojik öneriler üzerinde çalıştıklarını

belirtmişlerdir. Bu kapsamda Topluluklar ve Bölgeler Kalkınma Bakanlığı tarafından alınan verilere dayanarak, platformda Ukrayna Belediyelerinin yaklaşık %50'si hakkında (Ağustos 2022 itibarıyla) doğrulanmış bilgileri gösteren etkileşimli ve sürekli güncellenen bir harita oluşturulmuştur. Ayrıca çalışmalar sonucunda kentler arası işbirliğine dayanan diğer ülkelerdeki belediyelerle etkileşim halindeyken belediyeler ve diğer ilgili taraflar için yararlı olabilecek 7 bölüm ve 10 ekten oluşan Uluslararası Belediye Ortaklığına İlişkin Kılavuz yayınlanmıştır (decentralization.gov.ua, 25.04.2023).

İşgal altında, bir muharebe bölgesinde veya böyle bir bölgeye yakın olanlar hariç olmak üzere, Ukrayna bölgesel topluluklarının yaklaşık %50'si (718) (Ağustos 2022 itibarıyla) hakkında doğrulanmış bilgilere göre toplulukların sadece yarısının diğer ülkelerin belediyeleriyle (%46) ortaklık ilişkisi kurduğu anlaşılmaktadır. Bu toplulukların diğer ülke belediyeleri ile yapmış oldukları toplam ortaklık sayısı ise 1279'dur. Bu durumda, diğer ülke belediyeleri ile ortaklık ilişkisi bulunan toplulukların her birinin ortalama 3-4 adet ortaklık kurduğu hesaplanmaktadır. Bölgesel merkezler ortaklık kurma konusunda aktif olarak ele alınırken daha küçük kentlerden de örneğin Transcarpathian bölgesindeki Berehiv topluluğunun 65 ortaklığı bulunmaktadır. Bununla birlikte Ukrayna'nın ortaklık kurma konusunda ortalama 5-6 ortaklığa sahip olan en aktif bölgeleri, Avrupa ülkeleri sınırlarına yakın olan Zakarpattia, Lviv, Chernivtsi ve Odesa bölgeleridir (decentralization.gov.ua).

Ukraynalı toplulukların, Avustralya hariç tüm kıtalardan ülkeler dahil olmak üzere toplam 52 ülkede belediyelerle ortaklığı bulunmaktadır. Örneğin, Khmelnytskyi topluluğu ile Aguascalientes şehri (Meksika Birleşik Devletleri), Lviv bölgesindeki Drohobyskyi topluluğu ile Gamyang şehri (Kore Cumhuriyeti), Mykolaiv bölgesinin Voznesensk topluluğu ile Hessequa (Güney Afrika Cumhuriyeti), Odesa topluluğu ile Hindistan (Kolkata), Şili (Valparaiso), Kenya (Mombasa), Japonya (Yokohama)'da işbirliği ortakları bulunmaktadır. Ancak Ukraynalı topluluklar, en çok Polonya kentleri ile ortaklığa sahiptir (501 ortaklık veya doğrulanmış listenin %39'u). Ukrayna belediyelerinin topluluklarıyla en sık işbirliği yaptığı ülkeler arasında ayrıca Macaristan (122 ortaklık), Almanya (86), Romanya (83), Slovak Cumhuriyeti (56), Litvanya (50), Çek Cumhuriyeti (39), Gürcistan (28), Bulgaristan (25), İtalya, Letonya ve Fransa (her biri 22) yer almaktadır. Platformdan alınan bilgilere göre Ukrayna'nın Türkiye

Cumhuriyeti ile olan belediyeler arasındaki uluslararası ortaklık sayısı 14 olarak verilmiştir. Bunlar arasında: Mariupol ile Trabzon; Truskavets ile Kemer; Lutsk ile Bandırma; Dolyna ile Büyükçekmece; Khmelnytskyi ile Efeler; Vinnitsya ile Bursa; Fastivska ile Odunpazarı; Cherkassy ile Kuşadası; İsmail ile Kırklareli; Bilhorod-Dnistrovskaya ile Balçova-İzmir; Bilhorod-Dnistrovskaya ile Fethiye; Odesa ile İstanbul; Yuzhny ile Kemer; Mykolaivsk ile Bursa; Chornomorska ile Beyoğlu (İstanbul) ve Chornomorska ile Antalya ortaklıkları yer almaktadır (decentralization.gov.ua). Bu ortaklıkların daha çok kıyı bölgelerinde olduğu görülmektedir. Ancak bu listede eksiklikler olduğu da yukarıda belirtilmiştir.

Ukrayna ve Avrupa Birliği üye ülkeleri belediyeleri arasında işbirlikleri geçmişten başlayıp günümüze kadar varlığını devam ettirmiştir. Brovdiy'in çalışmasında belirtildiği gibi Ukrayna belediyeleri ile işbirliği yapan AB ülke belediyelerinde ilk üç sırada 126 belediye ile işbirliği yapan Polonya, 52 belediye ile işbirliği yapan Almanya ve 28 belediye ile işbirliği yapan Bulgaristan yer almaktadır. Son üç sırada ise Ukrayna'da hiçbir belediye ile işbirlikleri olmayan Malta, Lüksemburg ve İrlanda bulunmaktadır. İşbirliği ilişkilerinin kurulmasında ülkelerin ortak sınırlara sahip olması, coğrafi anlamda yakın ve ortak tarihi geçmişe sahip olmalarının önemli etkenler arasında oldukları vurgulanmıştır (Brovdiy, 2021: 6).

Ukraynalı yerel yönetimler, diğer kentler ile yaptıkları işbirliği konuları arasında daha çok enerji tasarrufu, katı atık yönetimi, yangın ile mücadele, kamusal alanların planlanması ve toplu taşıma sistemleri yer almaktadır (Uluslararası Belediye Ortaklığı İçin Metodolojik Tavsiyeler: 106). Ukrayna ile Almanya Belediyeleri arasında özellikle sağlık alanında sağlık kurumlarının malzeme ve teknik altyapısını iyileştirmek için mali anlamda destek sağlandığı ve Ukraynalı doktorların AB Belediye kurumlarında eğitim aldıkları belirtilmiştir. Ukrayna ve AB Belediyeleri arasındaki başka bir işbirliği alanı çevre konusu kapsamında atık yönetimi, belediye binalarının enerji verimliliği ve atık su arıtımı konularında deneyim alışverişi şeklindedir. Polonya ve Ukrayna Belediyeleri arasında vatandaş güvenliği konusunda yapılan faaliyetler arasında Polonya Belediyelerinin, Ukrayna'daki ortak belediyelere bu konularda teknik ekipman yardımıyla bulunması ve Polonya gönüllü itfaiye ve kurtarma birimlerinden iyi uygulamaların aktarılması yer almaktadır. Ancak, mülakat yapılan yerel yetkililer, uluslararası belediye işbirliğinin bu geleneksel alanların ötesinde daha fazla örneğin

ekonomik kalkınma gibi konulara derman olması gerektiği üzerinde durmaktadır (Brovdıy, 2021: 7-9).

31 Ocak 2023 tarihinde Polonya'nın Wojnowice şehrinde gerçekleşen AB-Ukrayna Belediye Ortaklığı forumu sırasında Ukrayna, Polonya ve Alman topluluklarının belediye başkanları tarafından 17 belediye ortaklığı kurulmuştur. İşbirlikleri, Solone topluluğu (Ukrayna) ve Groß-Gerau (Almanya); Chortkiv topluluğu (Ukrayna) ve Bad Soden-Salmünster (Almanya); Okhtyrka topluluğu (Ukrayna) ve Leszno (Polonya); Rokytne topluluğu (Ukrayna) ve Beratzhausen (Almanya); Hnivan topluluğu (Ukrayna) ve Thalheim (Almanya); Shyroke topluluğu (Ukrayna) ve Stockelsdorf (Almanya) arasında su sorunlarının çözümü, yerel itfaiye ve polis karakollarının geliştirilmesi, arıcılığın desteklenmesi, sporun geliştirilmesi ve kültürel alışverişin geliştirilmesine yönelik çalışmaları içermektedir (cities4cities.eu, 25.04.2023).

Ukrayna'nın Lviv bölgesinden 11.750 nüfuslu Shchyrets Belediyesi ile Almanya'dan 10 bin nüfusa sahip Gudensberg Belediyeleri arasında işbirliği kurulmuş ve 2012 yılında ortaklık anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmaya göre Gudensberg Belediyesi, Shchyrets Belediyesine atık su bertaraf sisteminin kurulmasında destek olmaktadır. 2020 yılında Shchyrets Belediyesinde COVID-19 vakalarının tespit edilmesiyle birlikte Alman Kızılhaç yerel derneği tarafından yerel makamların da yardımıyla Shchyrets genel pratisyenlik polikliniğinin ve aile hekimliğinin tıbbi personeline koruyucu giysiler gönderilmiştir. Önceki yıllarda yine topluluk tarafından tıbbi malzeme desteği yapıldığı da belirtilmiştir. Bu işbirliğinin etkinliği, 2018 yılında prestijli Alman Sürdürülebilirlik Ödülü'nün birkaç seçim aşamasından geçerek dünya çapında ilk yedi belediye ortaklığı arasında yer almıştır (Brovdıy, 2021: 12).

Ukrayna'nın Vinnytsia şehri ile Polonya'nın Kielce kentlerinin ortaklık ilişkileri 1958 yılına dayanmaktadır. Bu ortaklık 1974 yılında iki kent arasında işbirliği anlaşması yapılmasına vesile olmuştur. 2012 yılında ise işbirliği konuları genişletilmiştir. İkili arasında işbirliği konularından biri çevredir. Kielce ile Vinnytsia işbirliği neticesinde, Vinnytsia'da modern bir evsel atık yönetim sistemi kurulmuştur. Ayrıca 2014 yılından itibaren Kielce kenti, Ukrayna'nın doğu kısımlarında Ukrayna'nın bağımsızlığını savunan Vinnytsia halkını desteklemiş ve Donbass Bölgesi'nden gelen göçmenlere yardımcı olmuşlardır. Kovid-19 pandemi döneminde iki kentten doktorlar

bilgi ve deneyim paylaşımında bulunmuşlardır. Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesi döneminde Kielce kenti Vinnytsia'ya insani yardım, konaklama, otobüs vb. desteklerde bulunmuştur (Uluslararası Belediye Ortaklığı İçin Metodolojik Tavsiyeler: 104-105).

Ukrayna'nın Poltava bölgesinden 50.467 nüfuslu Myrhorod Belediyesi ile Litvanya'nın 22.623 nüfuslu Anykščiai Belediyesi 2017 yılında ortaklık anlaşması imzalamıştır. 2018 yılında Myrhorod ile Anykščiai ortaklaşa hazırlamış oldukları Myrhorod Belediyesinin idari ve kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi ile ilgili proje, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Kalkınma ve Demokrasi Teşvik Programı tarafından destek almıştır. Proje çerçevesinde Myrhorod heyeti Anykščiai'yı ziyaret etmiş ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, konut sektöründe enerji tasarrufu ve atık yönetimi konularında seminerlere katılmış, Anykščiai tarafından da enerji uzmanları Myrhorod'u ziyaret ederek konut ve toplumsal hizmet çalışanları, bütçe kurumları ve yerel milletvekilleri ile temaslarda bulunmuşlardır (Brovdıy, 2021: 12).

Ukrayna'nın Lviv ile Almanya'nın Freiburg kentleri arasındaki ortaklıkta ise enerji tasarrufu ve kaynakların verimli kullanılması ayrı bir önem taşımaktadır. İki kent işbirliği ve Freiburg Belediyesi'nin ve dışarıdan sağlanan diğer hibe fonları ile birlikte Ukrayna'nın farklı kentlerinde enerjiyi etkili ve verimli kullanmaya yönelik semt ve okullarda projeler gerçekleştirilmiştir. Lviv aynı zamanda 2021 yılından itibaren Freiburg kentinin diğer kentler ile birlikte düzenlediği “Yeşil Kent Diyalogları” etkinliğine katılmaktadır. Bu etkinliğin amacı enerji verimliliği, iklim değişikliğine uyum, yeşil alanlar, katı atık yönetimi ve döngüsel ekonomi, kent planlama vb. iyi uygulama örneklerini paylaşmaktır (Uluslararası Belediye Ortaklığı İçin Metodolojik Tavsiyeler: 105-106).

İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği'nin (SALAR) Stockholm'deki uluslararası günü 2023 yılında Ukrayna'ya ithaf edilmekle birlikte 49 İsveç Belediyesi ve bölgesi, Ukrayna'ya yardımcı olabilecek mekanizmalar ve özellikle belediyelerin bölgelerin ve ülkenin yeniden inşasında hangi rolü oynayabileceği konusunda çalışmalarını sürdürmektedir. İsveç yerel yönetimlerinin Ukraynalılarla işbirliği yapmak istemesinin nedenleri arasında Ukraynalıların kriz yönetimi ve özellikle sivil savunma alanında sahip oldukları deneyimler ile toplulukları destekleme isteği olarak belirtilmiştir. Ayrıca etkinlikte gelecekte yapılması planlanan İsveç-Ukrayna işbirliği forumu hakkında da bilgi verilmiştir (cities4cities.eu, 25.04.2023).

Ukrayna'nın Vinnytsia bölgesinden 21.900 nüfuslu Lityn Belediyesi ile Polonya'nın 13.723 nüfuslu Wolsztyn Belediyeleri arasında 2006 yılında işbirliği ilişkileri başlamıştır. 2019 yılında, Lityn Belediyesinde bulunan köylerden temsilci ile Wolsztyn Belediyesine çalışma ziyaretlerinde bulunulmuştur. Proje kapsamında Lityn Belediyesinde Polonya modeline uygun bir şekilde gönüllü bir yerel itfaiye teşkilatı kurulması konusunda anlaşmaya varılmıştır (Brovdıy, 2021: 12).

Yerel yönetim, yukarıda da tanımları yapıldığı gibi yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak başka bir ifade ile yerel halkın kamu işlerini yerine getirmek amacıyla kanunların belirlemiş olduğu yasalar çerçevesinde kurulan ve yerel halkın demokratik yollarla doğrudan seçebildiği yöneticiler tarafından idare edilen idari ve mali yönden özerk birimler olarak ele alınmaktadır. Yerel yönetimlerde yerellik ilkesi başka bir ifade ile “subsidiarite” ilkesi önemli bir kavramdır. Çünkü yerel kamu hizmetlerinin yine bu alana en yakın yerel birimler tarafından karşılanması hem zaman hem de hizmet kalitesi açısından etkili ve verimli olabilmektedir. Yerel yönetimler, hem uluslararası düzeyde, örneğin birçok ülkenin imzalamış olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda yer alırken hem de ulusal düzeyde birçok ülkenin örneğin bu çalışma özelinde belirtilecek olursa Türkiye'nin ve Ukrayna'nın hem anayasasında hem de diğer yasalarında yer almaktadır. Buradan anlaşılmaktadır ki hem uluslararası düzeyde hem de ulusal düzeyde yerel yönetimler, yerel düzeyde kamu hizmetlerinin etkili ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi hususuna ve yerel düzeyde demokrasi hareketlerinin kendini gösterebilmesine ve gelişebilmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle güçlü merkezi yapıya sahip olan ülkelerde yerel yönetimler, merkezi yönetimlerin sahip oldukları büyük gücün paylaşılması için uğraşmaktadır. Buradaki amaç merkezi yönetime düşman olmak ya da onun elinden sahip olduğu gücü almak olarak görülmemelidir. Aksine yerel yönetimler, bu güçten yararlanarak merkezi yönetimin hizmet sağlama konusundaki yükünü hafifletmeye çalışmakta ve onlara ulusal ve uluslararası düzeyde destek olmaya çalışmaktadır.

Yerel yönetimlerin kendi kararlarını kendilerinin alabilmeleri ve bu kararları kendilerinin uygulayabilmeleri, sahip oldukları yerel özerklik kavramı ile açıklanabilmektedir. Yerelin sahip olduğu özerklik, yerelin bağımsız olduğu anlamını taşımamaktadır. Dolayısıyla özerklik, bağımsızlık demek değildir. Özerklik bir anlamda yasaların belirlemiş olduğu sınırlar içerisinde serbest bir şekilde karar verebilme başka

bir ifade ile hareket edebilmektir. Buradaki serbestlik ise yerel yönetimlerin, merkezi hükümetlerin müdahalesi olmaksızın karar verebilmesi anlamında kullanılmaktadır. Bu serbestlikte devletin genel çıkarlarına karşı gelmek ve yasaların belirlediği çerçeve dışına çıkmak söz konusu değildir. Bu çalışma yerel yönetimler için önemli olan iki özerklik başka bir ifade ile idari ve mali özerklik üzerinde durmuştur. İdari ve mali özerklik sayesinde yerel yönetimler yine yasaların belirlemiş olduğu sınırlar çerçevesinde yerel halkın ihtiyaçlarına etkili ve verimli bir şekilde cevap verebilmektedir. Bu iki özerklik birbiri ile bağlantılıdır. Eğer bir yerel yönetim kendi ihtiyaçlarına mali olarak çoğunlukla kendisi cevap verebiliyor ise bu durum onun idari yapısını da etkileyecektir. Dolayısıyla mali olarak kendi ihtiyaçlarına cevap verebilen bir yerel yönetim yasalar çerçevesi içerisinde, idari olarak da kendi karar verme özerkliğine sahip olacaktır. Yerel yönetimler, sahip oldukları yerel özerklik dereceleri ile uluslararası düzeyde ilişkiler ve işbirlikleri kurabilmektedir. Buradan da yerel özerklik ile belediyelerin uluslararası ilişkileri arasında kuvvetli bir bağ olduğu ortaya çıkmaktadır.

Türkiye ve Ukrayna Belediyeleri arasında verimli ve etkili işbirlikleri kurulabilmesi için öncelikle üniter bir yapıya sahip olan her iki ülkenin de yerel yönetim sistemleri incelenmiştir. Türkiye’de yerel yönetim sistemi içerisinde il özel idareleri, belediyeler ve köyler yer almaktadır. Bu çalışma için yerel yönetim birimi olarak belediyeler seçilmiştir. Belediyelerin seçilmesinin nedenleri arasında hem uluslararası düzeyde de yer alan bir birim olması, hem de örneğin köylere göre daha fazla idari ve mali özerkliğe sahip olmasıdır. Dolayısıyla, belediyeler uluslararası işbirliklerini yasalar çerçevesinde çoğunlukla kendi seçtikleri ve istedikleri diğer belediyeler ile kendi belirledikleri konularda gerçekleştirebilmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de belediyelere, Belediye Kanunu ile yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapabilmelerine izin verilmiştir. Ancak bu işbirliği için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’ndan izin alınması gerekmektedir. Dolayısıyla belediyeler, uluslararası ilişkileri için merkezi yönetimden izin almak durumundadır. Bu bir anlamda prosedür olarak da görülmektedir. Çünkü merkezi yönetim, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler kurmasına itiraz eden ya da engelleyen bir durumda yer almamaktadır. Bu bir anlamda yerelin merkezi, durumdan haberdar ediyor olması ya da yerelin bilmediği ancak merkezin bildiği ve tehlike olarak algıladığı konularda merkezin, işbirliği

öncesinde yerel yönetimler ile iletişime geçerek bu durumu bildirmesi olarak da görülebilmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği sürecinde, ülkenin genel çıkarlarına ve ülkenin uluslararası politikalarına ters düşmemek önemli bir faktördür.

Türkiye gibi üniter bir yapıya sahip olan Ukrayna’da yerel yönetim sistemi Türkiye’ye göre biraz daha farklıdır. Ukrayna’da üç seviyeden oluşan yerel ve bölgesel bir yönetim yapısı mevcuttur. Dolayısıyla yerel yönetim sistemi içerisinde hem bölge hem de belediye düzeyi yer almaktadır. Bu kapsamda yerel düzeyde, yerel devlet idareleri ve yerel özyönetimler bulunmaktadır. Türkiye ile Ukrayna Belediyelerinin benzer yönleri arasında her ikisinin kendi sistemleri içerisinde yer alan diğer birimlere göre daha fazla kamu hizmeti alanında görevleri bulunması ve yönetim kadrolarının yerel halk tarafından doğrudan seçiliyor olması yer almaktadır. Bununla birlikte, belediyeler içerisinde daimî komisyonlar her iki sistem içerisinde de bulunmaktadır. Diğer taraftan Ukrayna’da yerel yönetimlerin kendilerinin yapmakla yükümlü oldukları görevlerin yanı sıra onlara devredilen görevler de bulunmaktadır. Bu durum da, hizmet sağlama noktasında belediyeleri daha yoğun hale getirebilmektedir. Ayrıca Ukrayna’da belediye düzeyinde yer alan köylerin yeterli mali kaynaklara sahip olamamaları dolayısıyla bölgesel düzeyde yer alan oblast ve raion tarafından hizmetlerin gerçekleşmesi, Türkiye’deki köy biriminin mali sıkıntılar yaşaması sonucunda diğer yerel birimler tarafından desteklenmesini akıllara getirmektedir. Son olarak ise her iki ülkenin yerel yönetimlerine, kendi yasalarında izin verildiği çerçevede dünyadan diğer yerel yönetimler ile ilişki kurabilmeleri ve ortak faaliyetlerde bulunabilmeleri imkânı verilmiştir.

Türkiye ve Ukrayna Yerel Yönetimleri, diğer ülkelerin yerel yönetimleri ile yapmış oldukları ortak çalışmalarda herhangi özel bir alan ya da tema seçmemektedir. Ancak örnekler incelendiğinde belediyelerin daha çok kültürel alanlarda halkların birbirini tanıması ve kaynaşması için çalışmalar yaptığı göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra insani yardım, sosyal, altyapı vb. alanlarda çalışmalar da yapılmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE-UKRAYNA İLİŞKİLERİ

Bu bölümde Türkiye ve Ukrayna arasındaki ilişkiler merkezi ve yerel düzey olmak üzere iki şekilde ele alınmaktadır.

4.1. Merkezi Düzeyde Türkiye-Ukrayna İlişkileri

"Ukraina" kelime olarak "sınır ülkesi" ya da "uç bölgesi" anlamında kullanılmaktadır (Kınıklioğlu, 1996: 33). Ukrayna'nın, güneyde Moldova; güneybatıda Romanya; batıda Macaristan, Slovakya ve Polonya; kuzeyde Belarus ve kuzeydoğu ve doğuda ise Rusya ile kara sınırları bulunmaktadır. Ayrıca Ukrayna, Karadeniz ve Azak Denizi'ne kıyısı olan ve aynı zamanda Rusya ile Avrupa arasında yer alan bir Doğu Avrupa ülkesidir (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020). Ukrayna'nın Karadeniz'e kıyısı olmasından dolayı ayrıca komşuları ise Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Rusya ve Gürcistan'dır (Benli, 2016: 35). Ukrayna, 603,628 km kare yüzölçümü ile (tamamı Avrupa'da olan en büyük ülkedir) Avrupa'nın en büyük ülkesi unvanına sahiptir (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020). Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan 15 devlet arasında Ukrayna, Rusya ve Kazakistan'dan sonra 3. büyük yüz ölçüme sahip ülkedir (Keleş, 2017).

Ukrayna'nın nüfusu yaklaşık 41 milyondur (ukraine.ua, 14.08.2021). Ukrayna'nın etnik yapısı ise şöyledir; Ukraynalı %77,8; Rus %17,3 ve diğer etnik gruplar ise %4,9 civarındadır (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020). Diğer etnik gruplar içerisinde ise Beyaz Ruslar, Moldovalılar, Tatarlar, Macarlar, Romenler, Museviler ve Polonyalılar bulunmaktadır (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı: 2). "Ukrayna'nın yerli halkları yasa tasarısı"nın kabul edilmesiyle birlikte, Kırım Tatar, Karaim ve Kırımçak halkları Ukrayna'nın yerli halkı olarak tanınmakta iken Ukrayna'da yaşayan Rus nüfusu, Ukrayna sınırları dışında bir devlete sahip olmasından dolayı yerli halk olarak tanınmamaktadır. Yasa tasarısı ile yerli olarak kabul edilen halkların etnik kökenlerinin ve kültürel değerlerinin yok edilmesi ya da zorla yerlerinden edilmeleri gibi bir durumun önüne geçilmesi sağlanmıştır. Ayrıca yerli halklara kendi eğitim kurumlarını

kurabilmeleri öyle bir imkanları yoksa da kendi dil, tarih ve kültürlerinin öğretilmesi amacıyla diğer eğitim birimleri ile işbirliği kurabilmesine hak verilmiştir (Cura ve Abay, 2021).

Ukrayna'nın doğal gaz ve petrol ihtiyacının yaklaşık % 90'ını dışarıdan tedarik ettiği göz önüne alındığında ham petrol ithalatının % 87'si, doğal gaz ithalatının % 55'i de Rusya'dan karşılandığı belirtilmiştir (Esen, 2011 akt. Benli, 2016: 58). Ayrıca, Rusya'ya ait olan doğalgazın bir bölümü Ukrayna toprakları üzerinden Avrupa'ya gönderilmektedir (T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, 2018: 25). Ukrayna petrol ve doğalgazı ithal ederken elektrik enerjisini ise ihraç etmektedir. En önemli ortakları arasında Macaristan, Polonya, Slovakya, Romanya ve Moldova yer almaktadır (okan.edu.tr, 22.09.2021).

Ukrayna'nın ekonomisi tarım ve endüstriye bağlıdır. Ülke, % 70'i ekilebilir verimli topraklara sahiptir. İşgünün yaklaşık dörtte biri tarım sektöründe çalışmaktadır. En çok yetiştirilen tarım ürünleri ay çiçeği, tahıl, patates, şeker pancarı, ay çiçeği, soya fasulyesi, sebze ve meyvedir. Ukrayna, ay çiçeği ve bitkisel yağ üretiminde Bağımsız Devletler Topluluğu ülkeleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca ülkede zengin maden ve kömür yatakları da bulunmaktadır. Ülkenin en önemli doğal kaynakları kömür, demir cevheri, manganez, doğalgaz ve petroldür. Ülke ekonomisinde metalürjinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Ukrayna, kara metaller üreticiliğinde dünyada yedinci, ihracatta üçüncü sırada yer almaktadır. Ülkenin makine sanayi ürünleri arasında ağır sanayi, ulaşım, elektronik makineler, uçaklar, gemiler, tank ve zırhlı araçlar olmak üzere savaş araçları ve uzay teknik araçları bulunmaktadır. Ülkede yangın söndürme ve nakliye uçak üretimi de ilerlemiştir (okan.edu.tr, 22.09.2021).

Ukrayna'nın üyesi olduğu başlıca uluslararası kuruluşlar ise şunlardır: Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Dünya Ticaret Örgütü, Demokrasi ve Ekonomik Kalkınma Örgütü (GUAM), Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020), Bağımsız Devletler Topluluğu, Uluslararası Para Fonu (IMF), Avrasya Ekonomik Topluluğu (gözlemci statüsünde), Avrupa Yatırım ve Kalkınma Bankası (EBRD), Uluslararası Finans Kuruluşu (IFC), Gümrükler İşbirliği Konseyi (CCC), Avrupa Ekonomik Komisyonu (ECE) ve Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO)'dur (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020: 3). Ukrayna, ülkenin hem ekonomisini hem de güvenliğini güçlendirmek ve korumak

amaçlı AB ve NATO birlikleri içerisinde yer almaya çalışmıştır (Benli, 2016: 106). Ukrayna, AB'ye üyelik için 28 Şubat 2022 tarihinde başvuru yapmış ve 24 Haziran 2022 tarihinde aday ülkeler arasında yerini almıştır (ab.gov.tr, 14.06.2023).

Ukrayna devlet başkanı Yankuoviç, Kasım 2013'te Avrupa Birliği ile Ortaklık Anlaşmasını imzalamak yerine Rusya ile işbirliği yapmıştır. Bu durum, Ukrayna'daki Avrupa Birliği yandaşlarının protestolarına neden olmuş ve sonuç olarak ülkede siyasi bir kriz baş göstermiştir (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020). Şubat 2014 tarihinde Yankuoviç ülkeden ayrılmış dolayısıyla parlamento içerisindeki Rus etkisi de azalmıştır (Koçak, 2015: 9). Bu durum üzerine Rusya, 27 Şubat 2014'te askeri bir çıkarma yaparak Kırım'ı kontrol altına almıştır. Sonrasında 16 Mart 2014 tarihinde ise Kırım'ı yasadışı olarak ilhak etmiştir. 7 Nisan 2014'ten sonra Ukrayna'da ayrılıkçı hareketlerin başlaması ile Donetsk ve Luhansk bölgelerinin bir bölümü ayrılıkçı kesimlerin eline geçmiştir. Bu dönemde Türkiye ise Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü koruyan ve destekleyen bir politika sürdürmüş, dolayısıyla Kırım'ın ilhakı Türkiye tarafından kabul edilmemiştir. Ayrıca Türkiye, Kırım'da yaşayan Kırım Tatar Türklerinin haklarının da uluslararası hukuk ve diplomasi yolları ile savunulması gerektiğini vurgulamaya devam etmiştir (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020).

Tarihte Türkiye-Ukrayna ilişkileri 1648 yılında Hatman olan Himelnitski'nin Polonya'ya karşı Türklerden yardım istemesiyle başlamıştır. Bu yardım neticesinde Kiev, Polonya'dan alınmış ve Ukrayna bağımsızlığını kazanmıştır (Pritsak ve Bartl akt. Aydın, 2015). Devam eden süreçte, 1699 yılında imzalanan Karlofça anlaşması ile Türk egemenliği içerisinde yer alan Ukrayna toprakları Polonya himayesine geçmiştir (Uzunçarşılı, 1988: 187). Ayrıca bu dönemden itibaren Ukrayna'daki yerleşim yerlerinin adlarından bile Türk etkisi uzaklaşmaya başlamıştır. Ukrayna'da bazı yerleşim yerleri adlarından örnek verecek olursak; Akmesit Simferepol'a, Akyar Sivastopol'a, Gözleve Efpatoria'ya, Hocabey Odessa'ya, Kefe Feodosia'ya, Or Prekop'a ve Soğdak Sudak'a dönüştürülmüştür (Aydın, 2015: 40).

Rus İmparatorluğu'nun çökmesi ile Ukrayna'da 1917 ile 1921 yılları arasında bağımsızlık hareketleri başlamıştır (Kocaeli Ticaret Odası, 2020: 5). 1917-1918 yılları arasında Ukrayna Halk Cumhuriyeti kurulmuş ve bu cumhuriyetin egemenliğini kabul eden dünyadaki ilk devletlerden biri de Türkiye olmuştur. O dönemlerde Türkiye Ukrayna'da büyükelçi ve konsolos da görevlendirmiştir (Tchernikov, ? : 319).

Tchernikov (?, 319), Türkiye ve Ukrayna arasında ilişkilerin iyi olmasının nedenleri arasında iki ülkenin coğrafi konumlarının önemli olduğunu belirtmiştir. Atatürk de Türkiye ile Ukrayna'nın coğrafi olarak birbirlerine yakın iki komşu olduklarını belirtmiş ve şu ifadeleri kullanmıştır; “Ukrayna ve Türkiye'nin iki komşu olduğunu söylemek mümkündür. Kuzeye dikkatli bakın. Orada deniz var. Fakat eğer biran denizin olmadığını düşünürseniz Türkiye ve Ukrayna'nın birbirine daha yakın ülkeler olduğunu görürsünüz...”. Ukrayna, 30 Aralık 1922 tarihinde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'ne katıldıktan (Kınıklıoğlu, 1996) sonra da, Türkiye ile ilişkilerine devam etmiştir. Bununla birlikte 1920-1930 yılları arasında iki ülkenin özellikle bilim ve kültür alanlarında işbirlikleri de artmıştır. 1926 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'nda çalışan bir kısım yetkililer, Ukrayna Eğitimini incelemek amacıyla Ukrayna'ya ziyarette bulunmuşlardır (Tchernikov, ? : 322).

İkinci Dünya Savaşı ile birlikte iki komşu ülke arasındaki ilişkiler kopma derecesine gelmiştir. Sovyetler Birliği'nin resmen dağılmasından dokuz ay önce Cumhurbaşkanı Turgut Özal, önce Moskova'ya devamında ise Ukrayna, Kazakistan ve Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri'ne ziyaretlerde bulunmuştur. Ukrayna ziyareti öncesi ise Ukrayna Cumhuriyeti Yüksek Sovyet Başkanı Kravchuk, basına yapmış olduğu açıklamada Türkiye ile Ukrayna arasındaki tarihi ilişkileri gündeme getirerek iki ülke arasındaki her alanda işbirliğine açık olduklarını bildirmiştir. Özellikle 12 Ocak 1918 yılında Bolşevik Devrimi'nden sonra bağımsızlığını ilan eden Ukrayna Cumhuriyeti'ni ilk tanıyanlar arasında Osmanlı Devleti olduğunu, 1918 ile 1922 yılları arasında Ukrayna Başkonsolosluğu'nun İstanbul'da hizmet verdiğini, 2 Ocak 1922 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile Ukrayna Cumhuriyeti arasında Dostluk ve İşbirliği Antlaşması imzalandığını belirtmiştir (Öncü, 2014: 40). Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın 13 Mart 1991 günü Kiev ziyaretleri neticesinde, Türkiye ile Ukrayna arasında “ilişkilerin ilkeleri ve amaçları hakkında Bildiri ve Kültürel İşbirliği Protokolü ile Telekomünikasyon alanında işbirliğine ilişkin bir niyet protokolü” imzalanmıştır (Dışişleri Bakanlığı 1991 Tarihçesi, 1992: 26, 219). Sovyetler Birliği'nin dağılması üzerine 24 Ağustos 1991 tarihinde Ukrayna bağımsızlığını ilan ettikten kısa bir süre sonra 16 Aralık 1991 yılında Türkiye, Ukrayna'nın bağımsızlığını yine ilk kabul eden ülkelerden olmuştur (Çitçi akt. Aydın, 2015).

Diplomatik ilişkilerin kurulmaya başlamasıyla birlikte 1992 yılında Kiev Büyükelçiliği açılmıştır. 3 Ocak 1993 yılında ise Ukrayna Büyükelçiliği Ankara’da diplomatik çalışmalarına başlamıştır. Türkiye’nin Kiev’de büyükelçiliği bulunmakla birlikte, Odessa’da başkonsoloslugu, Kharkiv’de ise fahri konsoloslugu bulunmaktadır (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020). Fahri konsolosluğun buradaki misyonundan biri Kharkiv’deki Türk vatandaşlarının ve iş adamlarının yaşadığı sıkıntılara çözüm bulabilmektir. Başka bir görevi ise Türkiye-Ukrayna arasındaki ilişkileri sıkılaştırmak ve geliştirmektir (www.aa.com.tr, 12.11.2020). Ukrayna devletinin ise Ankara’da büyükelçiliği, İstanbul’da ve Antalya’da muvazzaf başkonsoloslugu, Mersin ve İzmir illerinde faal olarak çalışmayan; Çanakkale, Dalaman ve Bursa’da ise faal olarak çalışan fahri konsoloslukları bulunmaktadır (turkey.mfa.gov.ua, 09.11.2020). Ayrıca 2019 yılından itibaren Antalya’da Ukrayna Konsoloslugu vatandaşlarına hizmet vermeye başlamıştır (turkey.mfa.gov.ua, 14.08.2021). Ukrayna, 2019 yılının büyükelçisi olarak Türkiye’nin Kiev Büyükelçisi olan Yağmur Ahmet Güldere’yi seçmiştir (www.aa.com.tr, 22.09.2021). Güldere’nin bu ödülü alması aslında iki ülke arasındaki ilişkilerin ne derece güzel ve etkili bir şekilde ilerlediğinin de göstergesidir. Ayrıca iki ülke arasındaki işbirliği potansiyelleri ile ilgili yeterli bilgiye ulaşabilmeyi de sağlayan Türkiye’nin Ukrayna’daki Kiev Ticaret Müşavirliği ve Odesa Ticaret Ataşeliği çalışmalarını sürdürmektedir (Odesa Ticaret Ataşeliği, 2021:19).

Türkiye ile Ukrayna İlişkileri 1992 yılında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı ile birlikte canlanmaya başlamıştır (Smolansky, 1995’ten akt. Kınıklıoğlu, 1996: 33). Türetken, Türkiye ile Ukrayna arasında sadece ticari ortaklıkların olmadığını belirtmiştir. Örneğin, 2003 yılında Ukrayna Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurulu TÜBİTAK arasında bir protokol imzalanmış ve çeşitli araştırmaların yapıldığı Uluslararası Türkiye-Ukrayna Ortak Laboratuvarı kurulmuştur. Yine 2007 yılında Uzay Araştırma ve Kullanma İşbirliği Anlaşması ile iki ülke arasındaki bilim ve teknoloji işbirliklerinin hukuki altyapısı hazırlanmış ve Bilim ve Teknoloji İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. Ancak bu anlaşma 2009 yılında yürürlüğe girmiştir (ekoavasya.net, 15.08.2021).

Türkiye, Ukrayna’yı 2003 yılında “öncelikli ülke” olarak tanımlamıştır (www.mfa.gov.tr akt. Ögütçü, 2019: 1). 24-25 Ocak 2011 tarihlerinde Türkiye ve Ukrayna arasında Yüksek Düzeyli Stratejik Konsey (YDSK) kurulmuş ve Ukrayna-

Türkiye ilişkileri, stratejik ortaklık seviyesinde yürütölmeye başlanmıştır. Bu konsey her yıl devlet başkanları ve ilgili birimlerin katılımıyla gerçekleştirilmektedir (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020). Türkiye ile Ukrayna iki stratejik ölkce olarak siyaset, askeri, savunma, teknoloji, diplomasi, költür ve ekonomi gibi alanlarda birbirlerini destekleyici ve tamamlayıcı ilişkiler içerisinde hareket etmektedir. Örneğin Karadeniz’de işbirliği yapmaları, iki ölkcenin de Rusya’ya karşı kriz zamanlarında ortak hareket etmeleri, iki ölkcenin de ithalat ve ihracat mallarının aslında birbirini tamamlayıcı nitelikte olması ve iki ölkcenin de rekabet eden ticaretlere sahip olmamaları birer gösterge olarak ele alınmaktadır (Çalışkan, 2017). Türkiye ve Ukrayna, arasındaki dostluk ilişkisinin göstergelerinden bir diğeri ise 2021 yılında yani Ukrayna’nın bağımsızlığının 30. yılı kutlanırken Türkiye, Fatih Sultan Mehmet ve Yavuz Sultan Selim köprülerini Ukrayna bayrağı renkleriyle yani sarı ve mavi ışıklarla aydınlatarak, Ukrayna’nın bağımsızlık kutlamalarına Türkiye’den katılmış olmasıdır (www.aa.com.tr, 29.08.2021). Yine, Ukrayna’nın 61. Eurovision şarkı yarışmasına 1944 yılında Kırım Türklerinin tehcirini konu alan bir şarkıyla katılması da Türkiye ve Ukrayna halkı arasındaki dostluğu artıran önemli bir faktör olarak ele alınmaktadır (Çalışkan, 2017). Türkiye-Ukrayna Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi’nin 9. Toplantısı Nisan 2021’de Türkiye’de gerçekleşmiştir. Toplantının ana maddeleri savunma sanayisindeki işbirliği, iki ölkce arasındaki serbest ticaret anlaşmasının (STA) yürürlüğe girmesi ve turizm olmuştur (www.aa.com.tr, 16.08.2021).

Türkiye-Ukrayna ilişkilerinde savunma sanayi çok önemli bir yer tutmaktadır (Güngörmez, 2021). Türkiye ve Ukrayna arasındaki askeri düzeyde gelişen işbirlikleri hem ikili düzeyde gerçekleşirken hem de uluslararası platformlarda yani NATO-Ukrayna Komisyonu, Karadeniz Deniz Kuvvetleri İşbirliği Görev Grubu (BLACKSEAFOR) ve Karadeniz Uyum Harekatı’nda gerçekleşmektedir (TASAM-1). BLACKSEAFOR kuruluş sözleşmesi Bulgaristan, Gürcistan, Romanya, Rusya Federasyonu, Türkiye ve Ukrayna arasında 2 Nisan 2001 tarihinde İstanbul’da imzalanmıştır (www.mfa.gov.tr, 16.08.2021).

Ukrayna, Sovyetler Birliği döneminden miras kalan savunma sanayi alt yapısı ve teçhizatlarına sahiptir. Bu kapsamda Türkiye, Ukrayna’ya insansız hava araçlarını temin ederken Ukrayna ise, Türkiye’ye S-125 hava savunma füze sistemini temin etmektedir. Hava araçlarında kullanılan motorlar ise iki ölkce tarafından birlikte üretilmektedir.

Dolayısıyla her iki ülke de savunma sanayisinde sahip oldukları bilgi ve tecrübeleri paylaşmaktadır (Güngörmez, 2021). Bununla birlikte Türkiye ve Ukrayna deniz kuvvetleri, Mart 2016'da Marmara Denizi ve Karadeniz'de ortak bir askeri tatbikat da düzenlemiştir (Çalışkan, 2017). 15. Uluslararası Savunma Sanayii Fuarı (IDEF)'nda iki ülke arasında yapılan ve gelecekte yapılması planlanan savunma sanayisi ve teknoloji konuları üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Fuarda, ASELSAN'ın Ukrayna'da bir merkez açmak istemesine Ukrayna tarafının olumlu baktığı vurgulanmıştır. Bununla birlikte Ukrayna tarafının TÜBİTAK'ın tecrübelerinden faydalanmak istediği belirtilmiştir (Anadolu Ajans, 2021). TÜBİTAK ile Ukrayna Ulusal Bilimler Akademisi (The National Academy of Sciences of Ukraine-NASU) arasında imzalanmış olan “Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Anlaşması” çerçevesinde Türk ve Ukraynalı bilim insanları arasında ortak projeler desteklenmektedir (TÜBİTAK).

Kırım'da yaşayan Kırım Türkleri (Tatarlar) ikinci dünya savaşına kadar zorunlu göçler yapmışlar özellikle de Anadolu'ya göçmüşlerdir. Kırım'ın 2014 yılında Rusya tarafından ilhak edilmesi sonucunda bu bölgede zaten sayıları az kalmış olan Kırım Türkleri, Kiev ve Lviv gibi büyük Ukrayna kentlerine göç etmiştir (Güngörmez, 2021). Ukrayna bu süreçte Kırım Türklerinin yanında yer almış onların yurtlarına tekrar göç etmeleri için destek olmuştur. Türkiye de, halen Kırım'da yaşayan Kırım Türklerinin haklarının korunması için uğraşlar vermektedir (turkey.mfa.gov.ua, 14.08.2021).

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nin bünyesinde Türkiye-Ukrayna Parlamentolar Arası Dostluk Grubu bulunmaktadır. Dostluk grubu ile iki ülke arasında “parlamentar diplomasi” gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda karşılıklı ziyaretler ile ülke tanıtımı yapılmakta, iki ülke parlamenterleri arasında yakınlaşma ve birbirini daha iyi anlayabilme, farklı alanlarda işbirliği yapılabilme ve görüş alışverişinde bulunmaktadır (www.tbmm.gov.tr, 15.08.2021).

Ukrayna-Türkiye ilişkilerinin daha da kuvvetlendirilmesi amacıyla 1 Haziran 2017 tarihinden itibaren her iki ülke arasında girişlerin kimlik kartı ile olması uygulamasına geçilmiştir (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020). Türkiye, Ukraynalı turistler açısından cazip bir ülkedir. Bundan dolayıdır ki 2015 yılında 707 bin; 2016 yılında 1 milyon 45 bin; 2017 yılında 1 milyon 284 bin (www.mfa.gov.tr, 13.11.2020); 2018 yılında 1 milyon 386 bin Ukraynalı turist Türkiye'ye gelirken 2019 yılında ise bu sayı artarak 1,5 milyonu aşmıştır. 2020 yılının şubat ayında başlayan pandemi ile 2020

yılında bu sayılarda zorunlu ya da mecburi düşüşler gerçekleşmiştir. 2020 yılında pandemiye rağmen 1 milyona yakın Ukraynalı turist Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Yaklaşık 150 bin Türk turist ise Ukrayna'yı ziyaret etmiştir. Antalya'dan sonra Ukraynalı turistler tarafından en çok ziyaret edilen yerler ise Kayseri ve Erzurum'dur (www.aa.com.tr, 16.08.2021). Anadolu Ajans'ın (2021) haberine göre 2021 yılı ocak ayından itibaren Antalya'yı ziyaret eden turist sayısı bakımından ilk dört ülke şöyle sıralanmıştır; %36,61 Rusya, %20,59 Ukrayna, %11,95 Almanya ve %5,39 Polonya'dır.

Havacılık sektöründe Türk Hava Yolları (THY), Ukrayna'nın bağımsızlığından itibaren faaliyet göstermekte olup, İstanbul'dan Kiev, Odesa, Kherson, Lviv, Kharkiv ve Zaporozje olmak üzere 6 şehre karşılıklı sefer düzenlemektedir. Bunun yanı sıra Pegasus Ankara'dan Kiev, Bodrum ve Odesa'ya; Onur Air İstanbul'dan Odesa'ya karşılıklı uçuş gerçekleştirmektedir (2019 Ukrayna Ülke Raporu, 2020: 46). Ancak Şubat 2022 tarihinden itibaren yaşanan olaylardan dolayı Ukrayna Hava Sahası uçuşlara kapatılmıştır.

Türkiye ile Ukrayna arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin yasal dayanağı, 1992'de imzalanan Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'dır (www.corlutso.org). 30 Mayıs 1994 tarihinde Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması Kiev'de imzalanmıştır. 27-29 Kasım 1996 tarihlerinde Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması ile Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması Ankara'da imzalanmıştır (İHKİB, 2021: 6). 1996 yılında ayrıca Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım ve İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması 2017 yılında yenilenmiştir (ticaret.gov.tr, 23.10.2020). 25 Nisan 1991 tarihinde Türkiye ile Ukrayna arasında ticari ve ekonomik ilişkileri geliştirmek amacıyla Türkiye-Ukrayna İş Konseyi kurulmuştur. Konseyin yıllık toplantıları dönüşümlü olarak Ukrayna ve Türkiye'de yapılmaktadır. Böylece çok sayıda iş insanı ve üst düzey bürokratlar bir araya gelmektedir (www.corlutso.org). Ayrıca, iki ülke arasındaki ticaret ve yatırım ilişkilerini geliştirmek amacıyla Türkiye-Ukrayna Ticaret ve Sanayi Odası Forumu kurulmuştur. Bu forum Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Ukrayna Ticaret ve Sanayi Odası (UCCI) tarafından belirlenecek kişiler tarafından kurulmaktadır. Forum yönetim kurulu ise üç ayda bir yüz yüze ya da online görüşmeler yaparken yılda iki kez de hem Türkiye'de hem de Ukrayna'da büyük organizasyonlar düzenlemektedir (tobb.org.tr, 27.08.2021). Türkiye ve Ukrayna,

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (BSEC)'nün de üyelerindendir (www.mfa.gov.tr, 16.08.2021).

Ukrayna'da orta ve küçük ölçekli olmak üzere 600 Türk firması faaliyet göstermektedir (www.mfa.gov.tr, 13.11.20). Bu firmalar ise çoğunlukla gıda ve içecek, temizlik ürünleri, hazır giyim, orman ürünleri, maden ve metal, inşaat ve inşaat malzemeleri gibi sektörlerde kendini göstermektedir (www.corlutso.org). Ukrayna'nın ilk Organize Sanayi Bölgesi (OSB) için liman şehri olan Mariupol'da hazırlanan arsaların Türk yatırımcılara devredilmesini sağlayan anlaşma 26 Ağustos 2020 tarihinde Mariupol kent yönetimi ile Türk yatırımcılar arasında imzalanmıştır. Bu anlaşmaya göre Türk yatırımcılar fabrika kurup üretime başlayarak o bölgede istihdam sağlayabilirlerse 30 yıllık bir süre için organize sanayi bölgesindeki arsaları ücretsiz olarak kiralama hakkına sahip olabileceklerdir (qha.com.tr, 17.08.2021). Bununla birlikte, Ukrayna'da Berdyansk bölgesine yapılması planlanan 2. OGS için resmi imzalar da Berdyansk Belediye Başkanı ile TURKSİD Başkan Vekili arasında atılmıştır (qha.com.tr, 17.08.2021).

Ukrayna'daki üç cep telefonu operatöründen birisi Türk firmasıdır (Yavuz, 2020). Ukrayna'da Türk bankasının bulunmaması geçmiş yıllarda Türk ihracatçıları açısından sıkıntılar oluşturmuş, bundan dolayı, 2006'da önce Türkiye Ekonomi Bankası (TEB) ile Ukrsibbank arasında bir anlaşma yapılmıştır. Bu anlaşmaya göre TEB'de Ukrayna masası, Ukrsibbank'ta ise Türkiye masası faaliyetlerine başlamıştır. 2007 yılında ise Ukrayna'da Türk sermayeli iki banka olan Altınbaş Holding'e ait Creditwest ve Fiba Holding'e ait Credit Europe bankaları Kiev'de faaliyete geçmiştir (www.creditwestbank.com, 15.08.2021; www.fibabanka.com.tr, 15.08.2021; Odesa Ticaret Ataşeliği, 2021:46). TEB ile Ukrsibbank arasındaki anlaşma neticesinde banka ATM'lerinden yapılan nakit çekme işlemlerinde kullanıcılardan yurtdışı ATM kullanım ücreti alınmamaktadır (www.teb.com.tr, 15.08.2021).

Ukrayna'da Türkiye için potansiyeli olan sektörler; ilk olarak inşaat sektörü olmakla birlikte tarım ürünleri üretimi, sanayi, enerji ve turizmdir. Türkiye'nin Ukrayna ile olan dış ticaretinde önceki yıllarda tekstil, hazır giyim ve temizlik maddeleri önemli bir yer tutarken şimdilerde ürün yelpazesi genişlemiş dış ticaret ürünleri arasında inşaat malzemeleri, otomotiv yan sanayi, elektrikli ev aletleri ve çeşitli gıda maddeleri yer almaya başlamıştır (2019 Ukrayna Ülke Raporu, 2020: 4). Türk müteahhitlik firmaları

Ukrayna’da stadyum, konut, yol, demiryolu ve karayolu köprüsü, ticaret merkezi, lüks otel, vb. yapıları yaparak inşaat sektöründe etkin bir şekilde faaliyetlerini yürütmektedir. Türkiye Müteahhitler Birliği (TMB) verilerine göre Ukrayna’da Türk müteahhit firmaları 2018 yılı ilk çeyreği itibariyle 169 proje yapımını üstlenmişlerdir (www.corlutso.org).

Türkiye’nin Ukrayna’ya ihracatı 2018 yılında 1,466 milyon dolar; 2019 yılında 1,922 milyon dolar ve 2020 yılında ise 2,082 milyon dolardır. Bu miktar Ukrayna’yı Türkiye’nin 2020 yılı en çok ihracat yaptığı ülkeler sıralamasında 22. yapmıştır. Diğer yandan Türkiye’nin Ukrayna’dan ithalatı 2018 yılında 2,646 milyon dolar; 2019 yılında 2,589 milyon dolar ve 2020’de 2,590 milyon dolardır. Bu miktar ihracat sıralaması ile benzerlik göstermekle birlikte Ukrayna’yı Türkiye’nin 2020 yılı en çok ithalat yaptığı ülkeler sıralamasında 23. yapmıştır. Oranlara bakıldığı zaman Türkiye’nin dış ticaret açığının yıldan yıla azaldığı görülmektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2021: 13-14). Odesa Ticaret Ataşeliği (2021: 19), hazırlamış olduğu raporda, Ukraynalı tüketicilerin Asya’da üretilen Batı markalı ürünleri almak yerine Türkiye’de üretilmiş olanlara karşı ilgili olduklarını ve güven duyduklarını belirtmiştir. Bu durum Ukrayna’ya olan ihracatı artırmamızı sağlayacak önemli bir etkidir.

Öncü’ye göre iki ülke arasındaki ilişkiler ilk başlarda karşılıklı fayda üzerine kurulmuştur. Şöyle ki; Türkiye Ukrayna’yı bir pazar olarak görmüş ve bu ülke ile ticaretini geliştirmek istemiş; Ukrayna’nın Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü’ne üye olmasını istemiş; Rusya’dan aldığı doğalgazın Ukrayna üzerinden geldiğini bilmesi ve doğalgaz akışında sıkıntı yaşamamak istemesi ve bölgesel sorunlarda özellikle de Karabağ sorununda Ukrayna’nın kendisi ile uyumlu bir şekilde hareket etmesini istemiştir. Ukrayna ise Türkiye’nin deneyimlerinden faydalanmak ve Rusya ile olan problemlerinde Türkiye’nin desteğini alabilmek amacıyla Türkiye ile ilişkilerini geliştirmek istemiştir (2014: 42).

Türkiye ve Ukrayna, her iki ülke de bulundukları konum itibariyle komşularından farklı ve daha gözde durumda yer almaktadır (Aydın, 2015). Türkiye; Asya, Avrupa, Afrika, Karadeniz, Kafkaslar ve Orta Doğu bölgeleri merkezinde jeostratejik bir öneme sahip iken Ukrayna; Avrupa ve Rusya arasında önemli bir konumda yer almaktadır (TASAM-1). Ukrayna’nın ayrıca önemi hem geniş ve tarım yapılabilir arazilere sahip olması hem de endüstri ve pazar bölgesi olmasından kaynaklanmaktadır. Batı’ya giden

gaz transit hattı üzerinde bulunması ve Rusya ile sınırının olması Ukrayna'yı diğer ülkeler gözünde önemli kılmaktadır (Sütalan, 2004). Bununla birlikte DEİK Türkiye-Ukrayna İş Konseyi Başkanı Bekmezci, Ukrayna'nın Amerika ve Rusya'dan sonra dünyanın en büyük üçüncü nükleer silah sistemini elinde bulundurduğunu belirtmiştir. Ayrıca Ukrayna'nın yüzde 100 yerli helikopter, dizel motor ve uçak motorunu üretmesinden dolayı dünyada önemli bir yer edinmesine ve 2014'ten sonra Avrupa ile ilişkilerini geliştirmeye başlamasına, ekonomik reform süreci ile ekonomisini düzeltmesine, teknolojik alt yapılara sahip olmasına, jeopolitik konumuna ve işgücünün eğitilmiş olmasına vurgu yapılmıştır (ekoavrasya.net, 15.08.2021). Ayrıca Karadeniz Bölgesi'nin, Orta Asya ile Azerbaycan ve Avrupa arasında büyük bir ticaret merkezine dönüştüğü dolayısıyla Türkiye ve Ukrayna'nın ekonomi, enerji ve savunma alanında kuracağı güçlü işbirlikleri ile bu fırsatı birlikte değerlendirebilecekleri üzerinde durulmuştur (politicstoday.org, 16.08.2021).

Aydın (2015), iki ülke arasındaki işbirliklerinin sadece iki ülkeyi değil iki ülke çevresinde yer alan komşularını bile olumlu şekilde etkileyebileceğini belirtmiştir. Ayrıca her iki ülkenin de, sahip oldukları ekonomik potansiyel ve üyesi oldukları bölgesel ve uluslararası örgütler açısından ve Karadeniz'e komşu olmalarından dolayı hem günümüzde hem de gelecekte gözde konumda kalmaya devam edeceği ifade edilmiştir. Birbirlerine yüksek düzeyde ziyaretlerde bulunmaları ve birbirlerini uluslararası platformlarda desteklemeleri iki ülke arasındaki dostluğun göstergeleri arasında sayılabilmektedir. Ukrayna'da Türkiyeli müteahhitlerin etkin olduğu bilinmekte diğer taraftan ise Ukraynalı turistlerin en çok tercih ettiği yerlerden birinin de Türkiye olduğu bilinmektedir. Türkiye ile Ukrayna arasındaki ilişkilerin geliştirilebilmesi için iki ülke arasında sadece siyasi ve stratejik temelli konularda değil her konuda işbirliği içerisinde olunması gerektiği vurgulanmıştır (TASAM-1). Bu iki ülke arasında iletişimi güçlendirecek ve ülkeleri birbirine yakınlaştıracak etkinliklerin yapılması tavsiye edilmiştir. Bunlar arasında iki ülke arasında oluşturulacak ana temalar üzerinden kurulların toplantıları, çalıştaylar, kongreler, uygulamalı interaktif eğitimler, stratejik raporlar, araştırma projeleri, TV programları ve akademik çalışmalar yer almaktadır (tasam.org). Özellikle yerel yönetimlerin önder olacağı farklı temalar üzerinde çalışmaların yapılması iki ülke arasındaki ilişkileri olumlu yönden etkileyebilecektir.

4.2. Yerel Düzeyde Türkiye-Ukrayna İlişkileri

21-23 Mayıs 1998 tarihleri arasında Ukrayna devlet başkanı Leonid Kuchma'nın daveti üzerine Türkiye Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Ukrayna'ya ziyaretleri gerçekleşmiş ve her iki taraf, ikili ilişkilerinin potansiyelini sonuna kadar genişletmek ve çeşitlendirmek için ortak kararlılıklarını dile getirmiştir. Ayrıca iki taraf, bölgesel ve uluslararası karşılıklı ilgi alanlarına ilişkin görüş alışverişinde bulunmuş, sonucunda iki ülke, arasında düzenli olarak kültürel, bilimsel ve eğitim ile ilgili konularda işbirliğini teşvik etmeye ve güçlendirmeye devam etmek üzerine anlaşmışlardır. Kardeş kent ilişkilerinin geliştirilmesi ile sergilerin, fuarların ve festivallerin organizasyonu dahil olmak üzere her iki ülkenin belediyeleri arasında doğrudan bağlantıların kurulmasının kolaylaşacağı düşünülmüş özellikle de kültürel ve manevi ihtiyaçların karşılanması dahil insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunmasına yönelik çalışmalar yapılması yönünde işbirliği yapmak üzere anlaşmışlardır (www.mfa.gov.tr, 17.12.2020).

26 Kasım 2018 tarihinde Ankara'da Ukrayna Ankara Büyükelçiliği, Keçiören Belediye Başkanlığı ve Avrasya Ekonomik İlişkiler Derneği (EkoAvrasya) tarafından "Türkiye-Ukrayna İlişkilerinde Stratejik Yol Haritası" adlı bir çalıştay düzenlenmiş ve orada Türkiye-Ukrayna ilişkilerinin devlet başkanları düzeyinde gayet iyi olduğu ancak bu durumun yeterli olmadığı dolayısıyla yerel yönetimlerinde bu iki ülke arasında kardeş kent ya da işbirlikleri ile ilişkileri daha da güçlendirebileceği Keçiören Belediye Başkanı tarafından vurgulanmıştır. Başkan, kentler arasındaki diplomasiye önemine vurgu yapmıştır (ekoavrasya.net, 15.08.2021).

Türkiye ile Ukrayna arasında yerel düzeydeki ilişkiler çoğunlukla kardeş kent olma düzeyinde ilerlemiştir. Bazı kentlerin diğerlerine oranla daha aktif olması neticesinde kardeş kent ilişkileri yanında o ülkedeki bazı kentler ile de ayrıca aralarında işbirliği protokolleri imzalandığı görülmektedir. Her belediyenin web sayfasında kardeş kentleri açıkça belirtilmediği ya da bu bilgiye sistematik bir şekilde tek bir yerden ulaşılamadığından dolayı kardeş kent ile ilgili veriler belediyeler ve diğer kurumlar ile yerel gazetelerin web sayfalarından toplanarak hazırlanmıştır. Toplanan veriler incelendiğinde ise Türkiye ile Ukrayna arasında yerel düzeyde gelişen bazı olaylar ve etkinlikler şu şekilde gerçekleşmiştir:

İstanbul'un Beyoğlu Belediyesi ile Odesa Bölgesi'ndeki Chornomorsk Belediyesi arasında 2001 yılından itibaren kardeş kent ilişkisi bulunmaktadır. Chornomorsk,

Karadeniz’e kıyısı olan önemli bir liman kentidir (beyoglu.bel.tr, 23.11.2020). Ayrıca Odesa’dan 30 km uzaklıkta bulunmaktadır (www.tourhub.top, 23.11.2020). Beyoğlu Belediyesi’nin web sayfasında bulunan bilgiye göre Chornomorsk kenti, Osmanlı Devleti zamanında Osmanlı’nın kuzeyde bulunan Müslüman halkının hac görevini yapmak için Mekke’ye giderken kullandığı yol güzergâhı üzerinde bulunmaktaymış. Güzel bir plaja sahip olmasından ve Odesa’ya da yakın olmasından dolayı (www.tourhub.top, 23.11.2020) normalde nüfusu 58.934 (www.citypopulation.de, 23.11.2020) olan belediyenin yaz aylarında nüfusunun arttığı belirtilmiştir. Ekim 2017’de dönemin Beyoğlu Belediye Başkanı Demircan, Beyoğlu Belediyesi’nin kardeş kentleri ile İstanbul’da kardeş kentler arasında bilgi ve tecrübe paylaşımı içeren bir buluşma ve program düzenlemiştir (beyoglu.bel.tr, 23.11.2020).

İzmir Ticaret Odası’nın 2001 yılından itibaren Ukrayna’dan Donetsk Ticaret ve Sanayi Odası ve Zhytomyr Bölgesel Ticaret ve Sanayi Odası ile, 2013 yılından itibaren de Khmelnytsky Ticaret ve Sanayi Odası ile kardeş oda ilişkisi bulunmaktadır. Mariupol Belediye Başkanı Sergeyevich, “Maripoul’un da İzmir gibi Azak Denizi kıyısında bir liman kenti olduğunu ve Kalmius Nehrinin denize döküldüğü deltada, Avrupa’nın en doğusunda yer alan, Ukrayna’nın sanayi kalbi niteliğinde önemli bir kent olduğunu” belirtmiştir. Mariupol şehrinde büyük metalurji fabrikalarının yer aldığı ve yıllık 12 milyon ton çelik üretme hacmi ile 100’den fazla ülkeye ihracat gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Ayrıca bu kentte, yabancı öğrenci değişimi programlarına ve turizm konusundaki çalışmalara da önem verilmektedir. Yetkililer Maripoul şehrinin, öğrenci şehri olma ve toplu taşıma konularında İzmir’i örnek aldığını dolayısıyla İzmir’in tecrübelerini Mariupol’e uygulamak istediklerini dile getirmiştir (izto.org.tr, 11.12.2020).

Çankaya Belediyesi, Ukrayna’nın Kiev şehrinde yer alan Podil Belediyesi ile 2002 yılında iyi niyet protokolü imzalamıştır. Bu kapsamda Çankaya Belediyesi dış ilişkilerinde Türkiye’nin dış politikası ile uyumlu şekilde ve yerel düzeyde ülkeler ve halkları ile kültürel, sosyal, ekonomik ve yerel yönetimler alanında ilişkilerini yoğunlaştırmıştır (www.cankaya.bel.tr, 09.11.2020).

Bursa’nın Nilüfer Belediyesi ile Ukrayna’nın Mykolaiv Belediyesi 2006’dan itibaren kardeş kent ilişkilerini yürütmektedir (www.nilufer.bel.tr, 09.12.2020). Mimarisi ve tasarımı Nikolayev Belediyesi tarafından yapılan Nilüfer-Nikolayev

Kardeşlik Parkı, 2013 yılında Nilüfer’de hizmete açılmıştır. Nilüfer Belediye Başkanı Bozbey, Ukrayna ile kardeş kent işbirliklerinin diğer kardeş kentlerde olduğu gibi özellikle kültür, spor ve eğitim alanlarında olduğunu belirtmiştir (www.nilufer.bel.tr, 09.12.20).

Bahçesaray Belediyesi (Ukrayna’ya bağlı Kırım Özerk Cumhuriyeti) ile Eskişehir Odunpazarı Belediyesi, 7 Ocak 2008 tarihinde kardeş kent ilişkileri kurmuşlardır. Ancak, Eskişehir Odunpazarı Belediyesi’nin meclis kararı ile bu kardeşlik ilişkisi feshedilmiştir. Gerekçesi olarak, 2014 yılında yapılan uluslararası hukuka aykırı bir referandumla Kırım Özerk Cumhuriyeti’nin Ukrayna’dan kopartılarak Rusya’ya bağlandığı ama bunun Avrupa ülkeleri, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınmadığı buna rağmen Ukrayna’ya bağlı Kırım Özerk Cumhuriyeti’nin Bahçesaray Belediyesi ile yaptıkları işbirliği protokolünün, Rusya’ya bağlanan Kırım Özerk Cumhuriyeti’nin Bahçesaray Belediyesi ile devam etmesinin Odunpazarı Belediyesi açısından hiçbir yararı kalmadığı belirtilmiştir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti ile Kırım arasında direk uçak seferlerinin olmaması da bu işbirliğini bitirme gerekçelerinden biridir. Çünkü Kırım ile ulaşımın ancak Moskova’dan yapılacak iç aktarmalarla mümkün olduğu, dolayısı ile Odunpazarı Belediyesi’nin Kırım’daki soydaşlarıyla doğrudan bağlantı kurma imkanının da ortadan kalktığı vurgulanmıştır (www.haberturk.com, 10.12.2020).

21-24 Mayıs 2012 tarihinde, Samsun ilinin yöneticileri tarafından Odesa Vali 1.Yardımcısı Tindyuk’un başkanlığındaki Odesa Bölgesi Heyeti, karşılıklı bölgesel işbirliğinin yapılması amacı ile ikili istişarelerde bulunmak üzere Samsun iline bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu ziyaret esnasında Odesa Heyeti, Samsun Valisine, Büyükşehir Belediye Başkanına, sanayi ve ticaret odaları başkanlarına ziyaretlerde bulunmuştur. Ziyaretler sonucunda, “Samsun Büyükşehir Belediyesi ile Odesa Bölge Konseyi arasında kültür, ticaret, ekonomi ve ulaştırma gibi alanlarda ikili ilişkilerin geliştirilmesi öngörülen İşbirliği Protokolü imzalanmıştır” (turkey.mfa.gov.ua, 10.12.2020).

5-7 Kasım 2012 tarihlerinde Kharkiv Büyükşehir Belediye Başkan Yardımcısı Terehov’un, Avrupa Ödülü Kazanmış Kentler Birliği 2012 Yılı Yönetim Kurulu Toplantısı’na katılmak amacı ile Ankara’ya ziyareti olmuştur. Bu ziyaret esnasında, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Gökçek ile hem Ukrayna-Türkiye bölgesel

işbirliği alanındaki ilişkilerinin durumları ve geleceği hem de Kharkiv Bölgesinde altyapı sektörünün gelişimine yönelik Türk yatırımları hakkında görüşme gerçekleşmiştir (turkey.mfa.gov.ua, 17.12.2020).

2016 yılının aralık ayında Antalya'nın Serik Belediyesi ev sahipliğinde Türkiye-Ukrayna Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Belediye, 30'a yakını gazeteci olmak üzere 41 Ukraynalı misafiri Serik'te ağırlamıştır. Ukrayna Turizm Federasyonu Başkanı Navikowenskiy, Türkiye ve Ukrayna'nın turizmde karşılıklı olarak çalışması gerektiğini vurgulamış, ülkelerin karşılıklı görüşmelerinin artması ile birlikte birbirlerini daha iyi tanıyacaklarını belirtmiştir. Türkiye ile Ukrayna arasındaki dostluk ilişkilerinin 25 yıldır gelişme gösterdiğini belirten Navikowenskiy, "Ukraynalılar Türkiye'yi çok seviyor ve geliyor. Türkiye bizim ikinci vatanımız. Türkiye'de kendimizi güvende hissediyoruz." şeklinde ifade etmiş ve Türkiye'ye olan sevgilerini dile getirmiştir (www.akdenizbulten.com, 16.12.2020).

2016 yılında Manisa Büyükşehir Belediyesi ile Ukrayna'nın Kiev Bölgesi'ne bağlı Bila Tserkva Belediyesi arasında ticaret, ekonomik, bilim-teknik ve kültür ilişkilerini geliştirmek amacıyla kardeş kent protokolü imzalanmıştır (www.hurisikgazetesi.com, 17.12.2020).

Haziran 2017 tarihinde Muğla'nın Marmaris ilçesinde "Ukrayna'nın Dünyaya Hediye Ettiği 50 İcat" adlı sergi düzenlenmiştir. Serginin açılışına, Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi Sybiha, Marmaris Belediye Başkanı Acar, Ukrayna Havaalanları Birliği (AAUCA) Başkanı Lypovenko ve çok sayıda davetli katılmıştır. Ukrayna ile çipli kimlikler ile seyahate başlanması sonucunda Marmaris'e gelen Ukraynalı turist sayısında artışlar olduğu büyükelçi tarafından vurgulanmıştır. Ayrıca Büyükelçi Sybiha, Ukrayna'nın Vinnitsya şehri ile Marmaris'in kardeş kent olabileceklerini belirtmiş buna karşılık Başkan Acar da olumlu yanıt vermiştir (www.dunya.com, 16.12.2020).

2017 Haziran ayında İzmit Belediyesi ile Ukrayna'nın Kherson Belediyesi arasında kültürel, ekonomik ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla kardeş kent ilişkisi kurulmuştur (www.ukr-ayna.com, 15.12.2020).

2017 Ağustos'ta Odesa'nın Potemkin Merdivenleri'nde İstanbul Büyükşehir Belediyesi, T.C. Odesa Başkonsoloslugu ve Odesa Belediyesi tarafından, İstanbul ve Odesa kentlerinin kardeş kent olmasının 20. yılı kutlamaları şerefine "İstanbul Gecesi"

etkinliği düzenlenmiştir. Etkinlikte İstanbul B.B. Kent Orkestrası da yer almıştır (www.dokuzsutun.com, 18.08.2021).

2018 yılında Gaziantep'te ilk kez GastroAntep Festivali düzenlenmiş ve festivale 40 ülkeden katılım gerçekleşmiştir. Bu ülkelerden bazıları ise Brezilya, ABD, Çin, İspanya, Kore, Azerbaycan, Meksika, Lübnan, İsveç, Almanya, İtalya, Belarus, Montenegro, Tunus, Slovenya, Malta, Belçika, Ukrayna'dır. Festivale 40'ı yabancı, 90'ı UNESCO şefi olmak üzere toplamda 230 şef katılmıştır. Festivalde Gaziantep'in zengin mutfak kültürü dünyaya tanıtılmıştır. Bu doğrultuda yabancı şefler, katmer, yuvarlama, beyran, peynir gibi coğrafi işaretili ürünler ve kelle-pa a, mumbar, ekşili ufak köfte, cevizli köfte, dolmalar, kebablar, ciğer kebabı, k nefe, baklava ve Gaziantep fıstığı gibi lezzetleri tatma ve tanıma imkânı bulmuşlardır. şefler, özellikle fıstığı kendi tariflerine ekleyeceklerini belirtmişlerdir (www.gaziantep.bel.tr, 26.11.2020). Etkinlik sayesinde dünyaca ünlü şeflerin reçetelerine Gaziantep mutfağından tarif ve ürünlerin girmesinin  n  açılmış ve Gaziantep'in tanınırlığının artması kolaylaşmıştır. Günümüzde gastronomi turizmi artmıştır. Türk mutfağının zengin olması ve her kentin bu mutfaktaki ürünleri, kendi reçetelerine göre yapması ülkedeki neredeyse her kentin gastronomi turizmden faydalanabileceğini ortaya koymaktadır. Bu fırsatı güzel değerlendiren kentlerimizden biri ise Gaziantep olmuştur.

2018 Nisan ayında Muğla'nın Fethiye ilçesi ile Ukrayna'nın Odesa Bölgesi'nde bulunan Bilgorod-Dnistrovskiy kenti arasında kültürel, sosyal ve ekonomik ilişkileri de geliştirmek amacıyla kardeş kent ilişkisi kurulmuştur (old.qha.com.ua, 15.12.2020).

2018 Temmuz ayında Ukrayna Ankara Büyükelçisi Sybiha ve beraberindeki heyet şanlıurfa Valiliği'ni ziyaret etmiştir. Sybiha, bu ziyaretini Eko Avrasya Derneği'nin organize ettiğinin altını çizerek, bu bölgeyi Ukrayna'ya Ukrayna'yı ise bu bölgeye tanıtmak istediklerini, Ukrayna'dan gelen turistlerin bu bölgeyi bilmediklerini oysaki şanlıurfa'nın iş ve turizm açısından önemli bir kent olduğunun altını çizmiş, dolayısıyla her iki ülke arasındaki iş ve sosyal alanlardaki işbirliklerini geliştirmek amacıyla şanlıurfa'yı ziyaret ettiklerini belirtmiştir. Ayrıca Büyükelçi, iki ülke arasındaki işbirliğinin stratejik ortaklık seviyesinde olduğunu ama bu işbirliğinin genellikle ekonomik anlamda kaldığını, oysaki bu işbirliğini bölgeler ve iş adamları arasındaki işbirliği anlamında da geliştirmek istediklerini, şanlıurfa'nın da istemesi halinde Ukrayna'dan kardeş kent çalışmalarına başlayabileceklerini ifade etmiştir. Bununla

birlikte, Ukrayna heyeti Şanlıurfa Ziraat Odasını da ziyaret etmiştir. Büyükelçi, tarım anlamında her iki ülkenin birbirlerine rakip değil aksine birbirlerini tamamlayıcı nitelikte olduklarını ve çiftçilerin karşılıklı ziyaretlerle işbirlikleri yapmasını önermiştir (sanliurfa.gov.tr, 18.08.2021).

26 Kasım 2018 tarihinde Keçiören Belediyesi, Ukrayna Ankara Büyükelçiliği ve Avrasya Ekonomik İlişkiler Derneği (EkoAvrasya) tarafından “Türkiye-Ukrayna İlişkilerinde Stratejik Yol Haritası” isimli çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştaya gelen Ukrayna heyeti, Ankara Sanayi Odası (ASO) 1.Organize Sanayi Bölgesi (OSB)’ni ziyaret etme fırsatını bulmuştur. Toplantıda iki ülke arasında yapılması planlanan işbirliği imkanları ele alınmıştır. Ukrayna Sanayi ve Ticaret Odası Başkan Yardımcısı Svystil, Ukrayna’da yeni bir sanayi bölgesi kurmak için çalışmalara başladıklarını ve bu çalışmalarda Türk yatırımcıları da yanlarında görmek istediklerini belirtmiştir (www.aosb.org.tr, 15.12.2020).

Mayıs 2019’da Çanakkale Belediyesi, Ukrayna Türkiye Dostluk Köprüsü Projesi kapsamında Çanakkale’ye, Ukrayna’nın farklı kentlerinden gelen ve çoğunluğu üniversite öğrencisi aynı zamanda çeşitli sivil toplum kuruluşlarının temsilcisi olan Kırım Tatar ve Ukraynalı gençleri davet etmiş ve onları ağırlamıştır. Ukrayna Gençlik ve Spor Bakanlığı Danışmanı ve Kırım Tatar Milli Meclis Üyesi Gayana Yüksel, bu projeye birlikte Ukrayna ve Türkiye arasındaki dostluğu gençler aracılığıyla artırmayı planladıklarını, böylece Türkiye’nin tarihini ve kültürünü tanıtmayı amaçladıklarını belirtmiştir (www.canakkaletravel.com, 15.12.2020). Çanakkale Belediyesi’nin, Ukrayna’nın Kerch Belediyesi ile kardeş kent ilişkileri mevcuttur (www.canakkale.bel.tr, 17.12.2020).

Ekim 2019 tarihinde Türkiye’de yaşayan Ukraynalı vatandaşların kurduğu dernekler, derneklerinin 2020 çalışmalarını planlamak amacıyla Muratpaşa Belediyesi Abdullah Sevimçok Sivil Toplum ve İnovasyon Merkezlerinde (ASSİM) buluşmuştur. Toplantıya, Ukrayna Ankara Büyükelçisi Sybiha da katılmıştır. Büyükelçi, Türkiye’de 30 bine yakın Ukrayna vatandaşının yaşadığını, bunların ise 10 bininin Antalya’da yaşadığını vurgulamıştır (www.imajhaber.com, 15.12.2020).

Kasım 2019 tarihinde İstanbul’da, Türkiye ve Ukrayna’nın dostluk ilişkilerini geliştirmek amacıyla "Ukrayna Sinema Günleri" düzenlenmiştir. Etkinliğin açılışı, Türk Yönetmen Muhsin Ertuğrul’un çektiği ve Ukrayna için büyük öneme sahip olan

“Tamilla” filmi ile olmuştur. Etkinlik, Beyoğlu Belediyesi ile Ukrayna İstanbul Başkonsolosluğu işbirliğinde gerçekleştirilmiştir (www.haber7.com, 15.12.2020). Beyoğlu Belediyesi’nin, Ukrayna’nın Odesa Bölgesinden Chornomorsk Belediyesi ile kardeş kent ilişkileri bulunmaktadır (beyoglu.bel.tr, 15.12.2020).

Temmuz 2020’de Antalya’nın Muratpaşa Belediyesi tarafından yenilenen ve Ukraynalı üst düzey yöneticilerin katılımı ile Ukrayna Kültür Parkı açılmıştır. Park içerisine Ukraynalı şair ve ressam Taras Şevçenko’nun rölyefi yerleştirilmiştir. Törende konuşan Ukrayna Dışişleri Bakanı Kuleba, parkın açılışının çok önemli olduğunu çünkü bu sayede Türkiye ile Ukrayna’nın birbirine ne kadar önemli olduğunu da gösterebildiğini belirtmiştir (www.sabah.com.tr, 10.12.2020). Muratpaşa Belediyesi’nin Ukrayna’dan bir kardeş kenti bulunmamaktadır. Antalya’nın çok fazla Ukraynalı turist ağırlamasından dolayı belediyenin böyle bir jest yapmak istediği düşünülmektedir.

Ağustos 2020’de Balıkesir’in belediyelerinden olan Burhaniye Belediyesi ve Burhaniye Turizm ve Tanıtma Derneği, Burhaniye’nin turizm potansiyelini kullanmak ve geliştirmek amacıyla 30 Ukraynalı tur operatörünü Burhaniye’de ağırlamıştır (www.turizmgunlugu.com, 16.12.2020).

Ağustos 2020’de Aydın’ın Kuşadası Belediyesi, Ukrayna’nın bağımsızlığını kazanmasının 29’uncu yıl dönümünü bir etkinlik ile kutlamıştır. Kuşadası Belediyesi ile Ukrayna’nın Cherkasy Belediyesi kardeş kentlerdir (www.kusadasi.bel.tr, 16.12.2020). Bundan dolayı da etkinlikte Kuşadası Belediyesi’nin kardeş kenti ile canlı bağlantı kurulmuş ve Kuşadası hakkında tanıtıcı bilgiler verilmiştir. Kuşadası Ukrayna Kültür Derneği Başkanı Svitlana Potapenko, "Kuşadası, yurt dışından gelerek buraya yerleşenler için bulunmaz imkanlar sağlayan bir kent. Bizler Kuşadası’nda yaşadığımız için çok mutluyuz” diye de belirtmiştir (odatv4.com, 16.12.2020). Kuşadası’nda ayrıca Kuşadası Ukrayna Kültür Derneği bulunmaktadır. Bu dernek 25 Mayıs 2018 yılında, 30 üyesi ile birlikte kurulmuştur. Bu dernek vasıtasıyla ilk önce Kuşadası ile Cherkasy kardeş kent olmuştur. Dernek yetkilileri, Ukrayna’daki vatandaşların Türkiye ile olan önyargılarını yıkmak için Ukrayna’dan Kuşadası’na TV kanalı çağırarak tanıtım yapmışlardır. Dernek, kültürel ve iş dünyası ile ilgili konularda da isteyenlere yardımcı olduklarının altını çizmiştir. Dernek Başkanı, Kuşadası Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi (KUŞAKK) ile birlikte çalışmalar yaptıklarını belirtmiştir (ukrayrahyat.com, 17.08.2021). 2018 tarihinde Kuşadası’na, 29 Ekim Cumhuriyet

Bayramı sebebiyle kentin kardeş kentleri olan Ukrayna'dan Cherkasy ve Kosova'dan Prizren gelmiştir. Cherkasy'dan gelen heyet Kuşadası'ndaki bir okul ile kardeş okul ilişkisi kurmak istediklerini belirtirken ayrıca her iki heyet de Kuşadası Belediyesi'nin öncülüğünde kurulan KUŞAKK gibi bir projeyi kendi belediyelerinde de uygulamak istediklerini belirtmişlerdir (nazilliadalet.com, 17.08.2021).

Kasım 2020'de Ukrayna Antalya Konsolosu Emir Rustamov Muğla Büyükşehir Belediye Başkanı Gürün'ü makamında ziyaret etmiştir. Görüşme sonucunda iki ülke arasında kültür, turizm ekonomi konularında daha çok işbirliklerinin yapılmasına karar verilmiştir. Konsolos Rustamov, Ukrayna vatandaşlarının Türkiye'de özellikle turizm için önce Antalya daha sonra da Muğla'yı tercih ettiklerini, yapılacak işbirliklerinin turizmi de olumlu yönde etkileyeceğini belirtmiştir (www.mugla.bel.tr, 10.12.2020).

Kiev Belediye Başkanı Kličko, Ukrayna'da bulunan TİKA çalışanları ile bir araya gelmiştir. Kiev şehrinin altyapı sorunlarının iyileştirilmesine, gelecekte Kiev Belediyesi ile TİKA arasında sosyal ve kültürel alanlarda ortak çalışmaların yapılabilmesi ve işbirliklerinin geliştirilmesine yönelik görüşmeler yapılmıştır (turkey.mfa.gov.ua, 09.11.2020).

Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi Sybiha, yerelde ziyaretler yapmış, Keçiören Belediyesi ile Kiev'e bağlı Obolon bölgesindeki belediye arasındaki ilişkilerin ve böylece işbirliklerinin artması için anlaşma imzalanmıştır (qha.com.ua, 09.11.2020).

Ankara Yenimahalle Belediyesi, hizmet verdiği çevredeki gençlerin sağlıklı bir birey olmaları ve profesyonel anlamda sporla ilgilenmeleri için çalışmalar yapmaya başlamıştır. Türkiye Senkronize Buz Pateni yarışmasına hazırlanan gençler için Ukraynalı Antrenör Alissa Romanenko'yu üç gün boyunca misafir etmişlerdir (www.gazeterize.com, 09.11.2020).

Gaziantep Baklavasının dünya tanıtım duraklarından biri Kiev olmuştur. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve Baklava ve Tatlı Üreticileri Derneği (BAKTAD) işbirliği ile Kiev Yunus Emre Enstitüsü'nde baklava tanıtım günleri yapılmıştır. Ukraynalılar bu etkinlik vasıtasıyla baklavanın nasıl yapıldığına dair bilgiler almış, Ukraynalı vatandaşların bazıları ise baklava yufkası açmayı denemişlerdir (www.gaziantep.bel.tr, 24.11.2020).

Göç idaresi raporlarında belirtildiği üzere sadece 2017 yılında 16 bin 403 Ukraynalı vatandaşın Türkiye'den ikamet izni aldığı belirtilirken Türkiye'de yaşayan

Ukraynalıların sayısının ise 35 bine yaklaştığı belirtilmiştir. Ukraynalıların Türkiye’de yaşamak için seçtiği ilk dört kent ise İstanbul, Antalya, Bursa ve Ankara olarak sıralanmıştır. Ukraynalıların Türkiye’de kurmuş oldukları dernekler Ukrayna Büyükelçiliği bünyesinde toplanmış ve bir konsey kurulmuştur. Ukrayna’da yaşanan dramatik olayların Türkiye’deki Ukraynalıları birleştirdiğini ve sonrasında dernek kurmalarına vesile olduğu belirtilmiştir (www.hurriyet.com.tr, 18.08.2021).

Ukrayna’nın Türkiye’de kurulmuş 17 Ukrayna Kültür Derneği bulunmaktadır. Bunlar; Adana (2019), Alanya (2018), Ankara (2017), Antalya (2009, 2017, ?), Bodrum (2020), Bursa (2017), İstanbul (2008, 2017), İzmir (?,2019), Konya, Kuşadası (2018), Marmaris ve Samsun (2017)’da faaliyetlerini sürdürmektedir. Hatta bazı kentlerde belirtildiği üzere birden fazla kültür derneği bulunmaktadır (www.ukr-ayna.com, 14.08.2021).

Ankara Ukrayna Derneği Başkanı Biletska, Türkiye’de yaşayan 35 bin Ukraynalı’ya temsilcilik yaptıklarını ve 50’den fazla Kırım-Tatar derneğinin çalışmalarına devam ettiklerini belirtmiştir. Bu derneklerin Ukrayna’daki olaylarla ilgili Türkiye’yi haberdar ettiklerini, bu dernekler dışında Türkiye-Ukrayna ilişkilerinin gelişmesi ve her iki ülkenin sektörlerden haberdar olmaları için bu alandaki uzmanlara ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir (ekoavrasya.net, 15.08.2021). Biletska, dernek kurmalarının amaçları arasında Türkiye’de kendi dil ve geleneklerini yaşatmak ve Türkiye ile Ukrayna arasındaki ilişkileri güçlendirmek olduğunu vurgulamıştır. Bu kapsamda yapılan çalışmalar arasında Ukraynaca öğrenmek isteyenlere yardımcı olmak, Ukrayna dilinde kitaplar olan bir kütüphane oluşturmak ve Ukrayna Çiçekleri adlı halk oyunları ve geleneksel şarkılar seslendirdikleri bir grup kurmak yer almaktadır. Ayrıca Türkiye’nin Ukraynalılar için güzel bir tatil lokasyonu olduğunu, insanların tatilden dönüşte ya da Türkiye’yi gördükten sonra burada kalmak istediklerini bununla birlikte Ukrayna’dan Türkiye’ye evlenmek, çalışmak ve kanser tedavisi olmak için gelenlerin sayısının da çok olduğu belirtilmiştir (www.hurriyet.com.tr, 18.08.2021).

Samsun’da 9 Kasım 2017 tarihinde Ukrayna ve Türkiye kardeşliğini güçlendirmek amacıyla Ukraynalılar Derneği kurulmuştur. Samsun’da yaklaşık 50, Türkiye’de ise 20 bin Ukraynalının yaşadığı belirtilmiştir. Samsun Ukraynalılar Derneği Başkanı Shymko, Türkiye’yi kendi memleketleri gibi gördüklerini, kurmuş oldukları derneğin amacının “Türkiye-Ukrayna arasındaki dostluğu, kültürü ve ticari ilişkilerine

katkı sağlamak” olduğunu belirtmiştir (www.hurriyet.com.tr, 16.08.2021). Karadeniz Ukraynalılar Dernek Başkanlığı 5-12 Ağustos 2018 tarihleri arasında Ukrayna’dan, 9-14 yaş arası 14 öğrenci ve 5 rehber öğretmeni Samsun’da misafir etmişlerdir. Dernek başkanı Shymko, yapmış oldukları bu organizasyonun amacının Ukraynalı çocuklara Samsun’u tanıtmak olduğunu ve “Belki çocuklarımız ileriki yıllarında tatillerini burada geçirebilirler, belki büyüdüklerinde Samsun ile bir iş ortaklığı yaparak buraya ticari ve ekonomik kazanç sağlayabilirler. Böylece Samsun’a bir yatırım yapmış oluyoruz” diyerek ziyaretin görünenden çok daha fazlasını ifade ettiğini eklemiştir (www.hurriyet.com.tr, 18.08.2021).

Ukrayna’nın Kiev ve Kharkiv kentlerinden Kapadokya’ya 25 Mart’ta başlayan direkt uçuşlarla, 4 bin 285 bin turist geldiği belirtilmiştir. Ukraynalıların Kapadokya’yı tercih etmelerinin sebepleri arasında Ortodoks olmaları ve kiliselere ilgi duymaları da yer almaktadır (www.aa.com.tr, 2021).

26 Kasım 2018 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilen “Türkiye-Ukrayna İlişkilerinde Stratejik Yol Haritası” adlı çalışmaya büyükelçiler, siyasetçiler, oda başkanları, dernekler, akademisyenler ve bu alanda uzman kişiler katılmıştır. Çalıştay sonucunda iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi için bazı öneriler sunulmuştur. Bunlar arasında, Türkiye ve Ukrayna arasındaki iletişimin sadece devlet başkanları düzeyinde değil de toplumun her kesiminde örneğin devlet kurumlarında, iş insanlarında, sanatçılarda, akademisyenlerde vb. güçlendirilmesi; her iki ülkenin sahip olduğu ortak tarih ve değerler hakkında gelecek nesillerin bilgilendirilmesi; serbest ticaret anlaşmasının yürürlüğe girmesi ve bu sayede iki ülke arasında ithalat ve ihracat ürünlerinin çeşitlendirilmesi ve yatırımların artırılması; Türkiye ve Ukrayna’da sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenli aralıklarla organize edilmesi; her iki ülkenin Avrupa Birliği (AB) projelerine sistematik bir şekilde birlikte başvurmaları; bilgi, alt yapı ve teknoloji alış verişi yapmak amacıyla her iki ülkeden üniversitelerin, araştırma merkezlerinin ve özel şirketlerin yer aldıkları ortak ofis ve teknoparkların kurulması, her iki ülkenin de kent ve ilçelerinde iş insanı olan birer ülke temsilcisinin bulunması vb. yer almaktadır (ekoavrasya.net, 15.08.2021).

Türkiye, temmuz ayı 2021 yılı içerisinde uzun süren orman yangınları ile mücadele etmiştir. Bu zamanlarda Türkiye’ye yardım etmek amacıyla Azerbaycan, İran, Rusya, Hırvatistan, İspanya ve Ukrayna’dan 16’sı ücretsiz katkı sağlamakla birlikte

toplamda 18 hava aracı gönderilmiştir. Ukrayna, orman yangınları ile mücadele etmek amacıyla Türkiye'ye üç uçakla birlikte özel destek ekibini de göndermiştir (Yavuz, 2021).

Ukrayna'da Kiev Taras Şevçenko Milli Üniversitesi'nde Türkoloji bölümü 1995'ten itibaren faaliyetlerini sürdürmektedir. Bölümün lisans, yüksek lisans ve doktora bölümlerinde 160 kişinin eğitim gördüğü belirtilmiştir. Ukrayna'da Kiev Taras Şevçenko Milli Üniversitesi Türkoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Irina Pokrovska, Türkiye'den İstanbul, Pamukkale, Ankara, Gazi ve Anadolu gibi sekiz üniversite ile anlaşmalarının olduklarını belirtmiştir. Ayrıca yeni anlaşmalara da açık olduklarını vurgulamıştır (Yavuz, 2021).

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), 1995'te Ukrayna'ya gelmiş ve çalışmalarına başlamıştır. Çalışmalarından bazıları ise: Ukrayna'da Ukrayna Silahlı Kuvvetleri personelinin rehabilitasyonunun da gerçekleştiği İrpin Tıbbi Klinik Tedavi ve Rehabilitasyon merkezine TİKA, televizyon, yatak, perde diz eklemleri için pasif hareket cihazı, mikrodalga fırın ve buzdolabı gibi eşyaları temin etmiştir (Yavuz, 2021); 1500 yılında yaptırılan Zincirli Medresesi ve 1501 yılında inşa ettirilen Hacı Giray Han Türbesi restorasyon çalışmalarını gerçekleştirmiştir (TİKA, 2015: 3); sürgünden dönen Kırım Tatarları için 1000 aileye konut tahsisi (TİKA, 2015: 5) TİKA tarafından sağlanmıştır; "Kırım Entegrasyon ve Kalkınma Programı (CIDP) Su Sağlama Projesi" ile 2007 yılı sonuna kadar 40.000 insana içme ve bahçe tarımı için su temin edilmiştir (TİKA, 2015: 7) vb.

Ukrayna'da yaklaşık 32 bin Gagauz Türkü'nün yaşadığı belirtilirken halkın çoğunluğunun ise Odesa Bölgesi'nde yaşadığı vurgulanmıştır. Ukrayna'daki Gagauz Türkleri'nin yaşadığı Reni şehrinin Kotlovina köyünde bulunan Gagauz Kültürevi 1997 yılında çıkan yangın sonucunda kullanılamaz hale gelmiştir. Buranın tadilatı ise TİKA tarafından Gagauz Türkleri'nin kültürünün korunması ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla yapılmıştır (Yavuz, 2020). TİKA'nın desteği ile Ukrayna Kiev Solomyanskiy Senti 4 Nolu Çocuk Klinik Hastanesi'nde duysal odalar kurulmuştur. Bu odalar Ukrayna'dan sevk edilen çocuklar için ücretsiz hizmet vermektedirler. Bu odalarda interaktif ekran, el ve bacak için rehabilitasyon cihazı, interaktif kum havuzu ve rehabilitasyon masası bulunmaktadır (Cura, 2020). TİKA, Ukrayna'nın Kiev, Kherson

ve Odesa bölgelerindeki 600 ihtiyaç sahibi aileye ramazan ayında gıda ve kişisel bakım ürünlerinden oluşan paketleri dağıtmıştır (Yavuz, 2020).

4.2.1. Türkiye-Ukrayna Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği Örnekleri

Bu başlık altında, Türkiye ve Ukrayna Belediyeleri arasındaki mevcut işbirliği ortaklıklarına değinilmiştir. Türkiye ve Ukrayna Yerel Yönetimleri arasından seçilmiş 5 örnek belediye üzerinde incelemeler yapılmıştır. Bu belediyeler; Ankara-Kiev, Kharkiv ve Dnipro, İstanbul-Odesa, Gaziantep-Kharkiv, Antalya-Lviv ve Kemer-Truskavets ve Yuzhny'dir.

4.2.1.1. Ankara-Kiev, Kharkiv ve Dnipro Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği

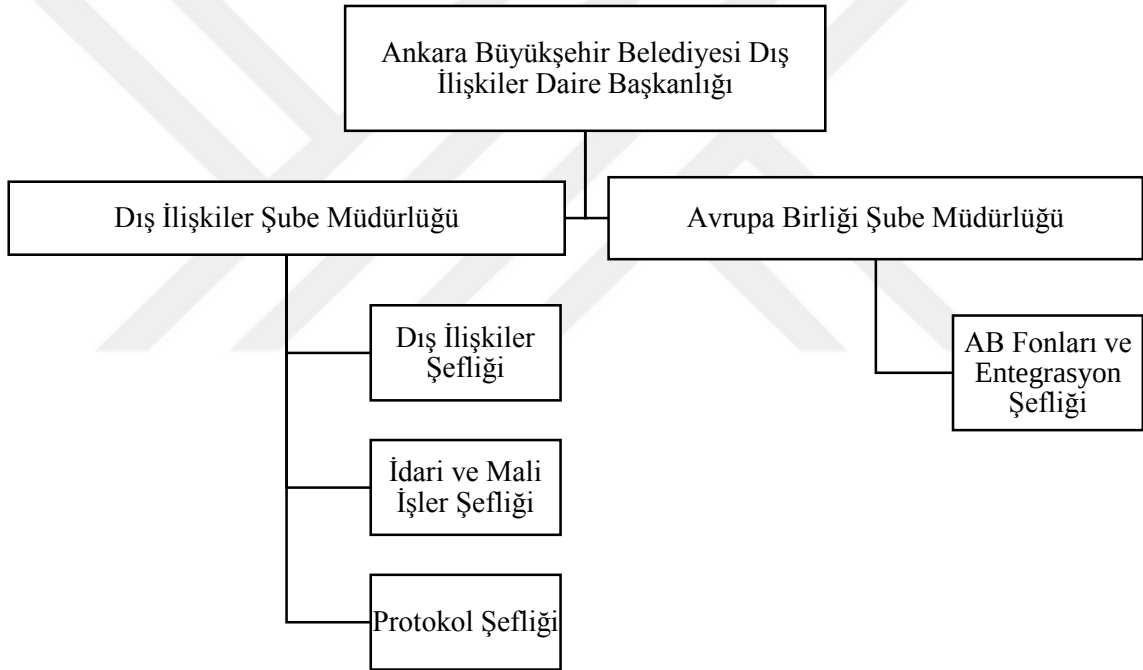
Ankara Büyükşehir Belediyesi (Ankara B.B.)'nin Ukrayna'dan üç belediye ile ilişkileri bulunmaktadır. Bunlar: Kiev, Kharkiv ve Dnipro Belediyeleridir. Bu bölümde Ankara B.B.'nin uluslararası alanda çalışmalarını yürüten Dış İlişkiler Daire Başkanlığı'nın kurumsal yapısı, bu kurumun sahip olduğu nitelikli personel sayısı ve kurumun uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda sahip olduğu vizyon, misyon ve stratejik hedefler yer almaktadır. Bununla birlikte bu kurumun yapmış olduğu çalışmalara da yer verilmiştir. Buradaki amaç, ilgili belediyelerin uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda ne kadar aktif ya da pasif olduğu ve çalışmalarını sistematik ya da plansız bir şekilde gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusunda bilgi sahibi olmaktır. Son olarak ise Ankara B.B.'nin Ukrayna belediyeleri ile ilişkileri ve yaptıkları çalışmalar üzerinde durulmuştur. Ankara'nın özellikle Kiev Belediyesi ile ilişkileri ve işbirlikleri daha uzun bir süreyi kapsamakla birlikte aralarındaki faaliyet sayıları da diğer iki belediyeye kıyasla daha fazladır. Bununla birlikte her iki belediye de başkent belediyesidir.

4.2.1.1.1. Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi Hakkında Genel Bilgiler

Ankara B.B.'nin uluslararası iş ve işlemlerini takip eden birim Ankara B.B.'nin İç Denetim Birim Başkanlığına bağlı olan Dış İlişkiler Daire Başkanlığı'dır. Birimin faaliyetleri arasında;

Uluslararası kurum, kuruluş ve yerel idarelerle teknik, kültürel, ekonomik, ticari ve sosyal alanlarda işbirliği tesis etmek; kentsel, ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmak ve etkinlikler düzenlemek; dünya kentleri ile kardeş kent ve işbirliği ilişkilerinin kurulmasını sağlamak ve Avrupa Birliği ile fonlanabilir projeler üzerinde çalışmak.

(Ankara B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 295) yer almaktadır. Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre başkanlık, Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü ve Avrupa Birliği Şube Müdürlüğü olmak üzere iki müdürlükten oluşmaktadır. Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü: Dış İlişkiler Şefliği, İdari ve Mali İşler Şefliği, Protokol Şefliğinden meydana gelmektedir. Avrupa Birliği Şube Müdürlüğü ise AB Fonları ve Entegrasyon Şefliğinden meydana gelmektedir (Bkz. Şekil 4.1.).

Şekil 4.1. Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi

Kaynak: Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi

Ankara B.B. Dış İlişkiler Daire Başkanlığı 2020 faaliyet raporuna (2021: 25) göre birimde, 11'i memur 4'ü sözleşmeli olarak 15 personel çalışmaktadır. Bu sayı 2021 yılında 8 kadın 9 erkek olmak üzere 13 memur 4 sözleşmeli toplamda 17 personele yükselmiştir (Ankara B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 35-36) (Bkz. Tablo 4.1.).

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerde, Ankara B.B.’nin dış ilişkiler biriminde çalışan personelin çoğunluğunun uluslararası ilişkiler ve/veya ilgili bölümlerden mezun, alanında yetkin kişiler olduğu belirtilmiştir. Bu kişiler güncel meseleler ve diğer konularla ilgili Türkiye Belediyeler Birliği’nin düzenlediği periyodik eğitimlerin yanı sıra Ankara B.B.’nin İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı koordinatörlüğünde çeşitli kurum ve üniversiteler ile işbirliği içerisinde düzenlenen hizmet içi eğitimleri de almaktadır.

Tablo 4.1. Ankara B.B. Dış İlişkiler Daire Başkanlığı Personel Sayısı

Personel Sayısı	Memur	Sözleşmeli	Toplam Personel Sayısı
2020 yılı	11	4	15
2021 yılı	13	4	17

Kaynak: Ankara B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 35-36

Ankara B.B.’nin, 2015-2019 yılları arasındaki stratejik amaçları ve politikaları incelendiğinde belediye; sunmuş olduğu hizmetler konusunda dünya genelinde marka haline gelmeyi, uluslararası örgütlerde ve yerel diplomaside Ankara’yı önemli bir pozisyona getirmeyi, Ankara kentini fuar kenti yapmayı ve sunmuş olduğu kültürel hizmetlerdeki çeşitlilik dikkate alındığında Türkiye’de örnek olmayı amaçlamıştır. Ankara B.B., bu amaçlara ulaşabilmek için yapılması gereken bazı faaliyetler belirlemiştir. Bunlar arasında (Ankara B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 32-37, 43):

- Belediye tarafından yapılan çalışmaların yazılı ve görsel materyaller ile geliştirilerek hem yurt içindeki yabancı temsilcilere hem de yurt dışında tanıtmak,
- Yurt dışındaki diğer belediyelerle bilgi alışverişi yapmak diğer bir ifade ile dünya genelindeki belediyelerin tecrübelerinden faydalanırken Ankara Belediyesi’ne ait olan örnek uygulamaların da dünya belediyelerine tanıtmak,
- Belediyecilik faaliyetleri ile uluslararası platformlarda ödül almaya çalışmak,
- Yerel yönetim alanında faaliyet gösteren uluslararası kuruluşların çalışmalarında aktif bir şekilde yer almak,

- Uluslararası kuruluş, kardeş ya da işbirliği yapılan kentler ve dünyadan diğer kent yetkililerini ağırlamak, onlarla programlar yapmak ve uluslararası kardeş belediye uygulamalarını yaygınlaştırmak,
- Uluslararası yerel yönetim örgütlerinin yönetim kadrolarında yer almak ve böylece bu toplantıları Ankara'da düzenlemek ya da bu toplantılara başkanlık etmek ve Ankara'da yapılması planlanan uluslararası organizasyonların sayısını artırarak Ankara şehrinin uluslararası düzeyde etkinliğini ve saygınlığını artırmak,
- Kardeş kent ilişkileri vasıtasıyla farklı kültürlerin birbiri hakkında bilgi edinmesini ve yakınlaşmasını sağlayacak etkinlikler düzenlemek,
- Ankara'ya uluslararası bir fuar alanı kazandırmak ve
- Uluslararası kültür ve festival günleri, sergiler ve organizasyonlar yapmak yer almaktadır.

Ankara B.B., dış ilişkiler konusunda birimi için bazı performans göstergeleri belirlemiştir. Bunlar arasında (Ankara B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 133-134; Ankara B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 161);

- Ankara B.B.'ne yurtdışından gelen heyet ve Türkiye'de bulunan ve ağırlanan yurtdışı temsilcilerinin sayısı,
- Ankara B.B.'nden yurtdışına giden heyet sayısı,
- Ankara B.B.'nin kentsel hizmetler konusunda başvuruda bulunduğu ödül sayısı,
- Ankara B.B.'nin üyesi olduğu uluslararası örgütlerin toplantılarının Ankara'da gerçekleşmesi,
- Kardeş kent etkinliklerinin düzenlenmesi ve
- Kardeş kent sayısının artırılmasıdır.

Ankara B.B.'nin meclis tarafından onaylanan 2020-2024 stratejik planında belirtilen stratejik amaçlarında dolaylı da olsa bu çalışma özelinde sadece bir alt stratejik hedef bulunmaktadır. Bu hedef ise sınırlı bir şekilde yer almaktadır. "Stratejik Hedef 6.2. Uluslararası platformda kentin tanıtım faaliyetlerini yürüterek turizme katkı sağlamak ve kurumun imajını yükseltmek"tir (Ankara B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 33). Burada kentin sadece turizm amaçlı tanıtımı ve belediye kurumunun tanıtılması olarak yer almaktadır. Ancak hedefin bu kadar sınırlı olmasına rağmen belediyenin yapmış olduğu faaliyetler bir önceki cümlemin daha fazlasına işaret etmektedir. Diğer

bir taraftan ise Ankara B.B.’nin misyon, vizyon ve temel değerlerine bakıldığında 2015-2020 yılları arasında “uluslararası işbirliği” temasına değinilmemiştir.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler, belediyenin her yıl yapılacak programa göre uluslararası seyahatler, konferanslar ve diğer uluslararası etkinlikler için başkanlık bütçesinin ilgili ödenek kaleminden bütçe ayrıldığını göstermektedir. Yine bu görüşmeler, belediyenin dış ilişkiler performansının belediye başkanlığının iç denetim birimi tarafından iç denetim mevzuatına göre denetlendiğini, bununla birlikte belediye meclisi üyelerinden oluşan denetim komisyonu tarafından da her yıl düzenli olarak izlenmekte ve değerlendirilmekte olduğu hakkında bilgi vermektedir.

4.2.1.1.2. Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi’nin Çalışmaları

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Ankara B.B.’nin yurtdışından kentler ile ilişkiler kurarken öncelikle dikkat ettiği hususlar:

- Kentin başkent olması,
- Ülkeler arasındaki tarihi ve siyasi yakınlık,
- Her iki tarafın da kentsel hizmetler konusunda ihtiyacı olduğu konularda, karşı tarafın bilgi ve tecrübeye sahip olması ve birbirine bu konularda yardımcı ve destek olabilmesi,
- AB üyesi ülkeler için Türkiye’nin tam üyeliğini destekleyecek kentler olmasıdır.

Ankara B.B., hem yerel yönetim alanında işbirliklerin ve ilişkilerin geliştirilmesi hem de kültürel, sosyal, ekonomik ve yerel yönetim tecrübelerinin karşılıklı olarak paylaşılması amacıyla yurt dışından diğer kentler ile kardeş kent ilişkileri kurmakta, işbirliği ve mutabakat zaptı ve iyi niyet protokolleri imzalamaktadır (Ankara B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 219).

Ankara B.B.’nin 2021 faaliyet raporunda kardeş sayısı 53 olarak belirtilmiştir. İlk kardeş kenti 1971’de Kore Cumhuriyeti’nden Seul olurken son kardeş kenti ise 2021 yılında Belçika’dan Brüksel olmuştur. Ankara B.B., başkent belediyesi olmasından dolayı ülkelerin sadece başkentleri ile “kardeş kent protokolü” imzalamaktadır. Dünyanın diğer önemli kentleri ile de “dostluk ve işbirliği” protokolleri imzalamaktadır.

Ankara B.B.’nin kardeş kentlerinden başka, dostluk ve işbirliği ilişkileri kurduğu yedi kent daha vardır (Bkz. Tablo 4.2.). Bunlar; Çin Halk Cumhuriyeti’nden Şanghay (2008), Shenzhen (2013) ve Guanco (2019); Suriye Arap Cumhuriyeti’nden Halep (2011); Ukrayna’dan Kharkiv (2013) ve Dnipro (2019) ve Kore Cumhuriyeti’nden Sejong (2018)’dur (Ankara B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 307-308).

Tablo 4.2. Ankara B.B.’nin Uluslararası İlişki Türleri

Ankara B.B.	Kardeş Kent Protokolü	Dostluk ve İşbirliği Protokolü	Toplam Sayı
	53	7	60

Kaynak: Ankara B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022; Ankara B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 307-308

Ankara B.B.’nin kardeş kent ya da dostluk ve işbirliği ilişkileri olduğu kentler göz önüne alındığında bunlar içerisinde Avrupa’dan kentlerin az olması dikkat çekmektedir. Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, belediyenin özellikle Balkanlar ve Orta Asya Bölgeleri’nde bulunan kentler ile bağlantılarının çok güçlü olduğu belirtilmiştir. Bunun nedeni ise Ankara’nın bu bölgeleri, “Türkiye’nin gönül coğrafyası “olarak adlandırması ve bu bölgelere karşı özel ilgi ve tutumlarının olmasından dolayı kaynaklanmaktadır. Bu belediyeler arasında Saraybosna, Nur Sultan, Bişkek, Taşkent ve Lefkoşa yer almaktadır. Ayrıca Ankara’nın ilk kardeş kenti Seul Belediyesi’dir ve bundan dolayı da bu belediye ile olan ilişkilerin diğer belediyelere oranla daha fazla olduğu belirtilmiştir. Aslında Türkiye ile Güney Kore arasındaki ilişkiler, Türkiye’nin Kore Savaşında Kore’ye asker göndermesinden sonra artmış ve bu ilişki dostluğa dönüşmüştür. Bu dostluk da iki başkent belediyesi arasında ilişkilerin ve işbirliklerinin artmasına vesile olmuştur. Bu kapsamda Seul ve Ankara Belediye Meclisleri arasında her yıl dönüşümlü olarak ziyaretler içeren bir anlaşma imzalanmıştır. Ankara B.B. dış ilişkiler birimi, ayrıca dünyanın önemli metropollerinden Moskova ile sıkı işbirlikleri, Avrupa başkentlerinden Budapeşte, Viyana, Sofya, Zagreb ve Lubliana ile de iyi düzeyde ilişkileri olduğunun da altını çizmiştir.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Ankara B.B.'nin üyesi olduğu 12 uluslararası ağ vardır (Bkz. Tablo 4.3.).

Tablo 4.3. Ankara B.B.’nin Üyesi Olduğu Uluslararası Ağlar

Ağ Sayısı	Uluslararası Ağ Adı	Ankara B.B.’nin Ağ İçerisindeki Pozisyonu
1	Avrupa Ödülü Kazanan Kentler Birliği	4 yıl boyunca başkanlığını yürütmüş ve birliğin yönetim kurulu ve genel kurul toplantılarına ev sahipliği yapmış
2	Küresel Tasarım Kentleri Teşkilatı (GDCO)	4 yıl boyunca başkanlığını yürütmüş
3	İslam Başkentleri ve Kentleri Teşkilatı (OICC)	Üye
4	Birleşmiş Kentler ve Bölgeler Teşkilatı (UCLG - MEWA)	Üye
5	Glokal Forum	Üye
6	Balkan Kentleri Ağı Zirvesi (BALCINET)	Üye
7	Tarihi Kentler Birliği (LHC)	Üye
8	Karadeniz Başkentleri Birliği	Üye
9	Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB)	Üye
10	Dünya E-Belediyecilik Teşkilatı (WEGO)	Üye
11	Asya Belediye Başkanları Forumu (Asian Mayors Forum)	Üye
12	Dünya İdari Kentler Birliği (WACA)	2018-2020 yılları arasında dönem başkanlığını yürütmüş ve 2019 yılı Yönetim Kurulu toplantısı Ankara’da gerçekleşmiş

Kaynak: Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi

2017 yılında Sejong (Kore) kenti tarafından Ankara (Türkiye), Putrajaya (Malezya), İslamabad (Pakistan), Brasilia (Brezilya) ve Pekin (Çin)’in katılımı ile Dünya İdari Kentler Forum’u düzenlenmiştir. Sonrasında Ankara B.B.’nin önerisiyle bu forum birliğe dönüştürülerek Dünya İdari Kentler Birliği (WACA) kurulmuştur. Birliğin amacı dünyadaki başkentlerin kalkınması için bilgi ve tecrübelerin paylaşılması ve kentlerin yaşadığı ortak problemlere örneğin iklim değişikliği, kentsel kalkınma, göç

ve entegrasyon, akıllı kentler vb. çözümler üretilen uluslararası bir ağ oluşturmaktır. Bu birliğin 2018-2020 yılları dönem başkanlığını Ankara B.B.'nin yürütmesi kararlaştırılmıştır. Bunun üzerine Birliğin 2019 yılı yönetim kurulu toplantısı Ankara'da Sejong (Kore), İslamabad (Pakistan) ve Nur Sultan (Kazakistan) kentlerinin de katılımıyla gerçekleşmiştir. Birlik bünyesinde 'Gençlik Forumu' ve 'Personel Değişim Programı' kurulmasına yönelik projeler sunulmuştur (Ankara B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 77-78).

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, belediye hem ilişki içerisinde olduğu kardeş kentler, işbirliği ve dostluk ilişkisi içerisinde olduğu kentler ile hem de başkanlığını yürüttüğü/aktif üyesi olduğu uluslararası organizasyonlar ile birlikte dünyanın birçok ülkesindeki farklı kıtalardan, bölgelerden, kültürlerden kentler ile iletişim kurabilmekte, kendilerini ve Türkiye'yi onlara tanıtabilmekte ve anlatabilmektedir. Bu bir anlamda belediyenin sahip olduğu "yumuşak güç (soft power)" olarak adlandırılmıştır. Ayrıca, Ankara B.B.'nin, uluslararası alanda oynadığı önemli rollerden birisi de Ankara'yı yurtdışından ziyaret eden resmi heyetlerin Türk insanını, kültürünü ve çalışmalarını yakından tanımalarını sağlamaktır. Böylece uluslararası platformlarda Türkiye hakkında oluşturulan ön yargıların yıkılması ve Türkiye'nin itibarının artması daha kolay olmaktadır. Bu iletişimler sonucu elde edilen işbirlikleri sayesinde dünyanın çok farklı bölgelerindeki kentlerin karşılaşmış oldukları ortak sorunlara bilgi ve tecrübe paylaşımları ile küresel çözümler bulunabilmektedir. Ankara B.B. tarafından, ülkelerin ve/veya kentlerin katılımıyla oluşturulan organizasyonların ve bu organizasyonlar sayesinde oluşturulan etkinliklerin bölgesel kalkınma, hizmetlerin kalitesinin artırılması, üye belediyeler arasında ekonomi, ticaret, eğitim, bilim ve teknoloji konularında işbirliklerinin artması, üye ülkeler ile sosyal ve kültürel anlamda kaynaşma ve dayanışma, bölgesel refah ve dünya barışına sağladığı katkı dolayısıyla önemli olduğu vurgulanmıştır. Uluslararası yerel idare birlikleri/örgütleri çeşitli amaçlarla örneğin akıllı kentler, iklim değişikliği, sürdürülebilir kalkınma vb. gibi çoğunlukla kendi örgütlerinin temalarını içeren toplantılar yapmaktadır. Bu toplantılarda daha çok gelişmiş ülkelerin kentlerinin sahip olduğu iyi uygulama örnekleri de paylaşılmaktadır. Bu sayede toplantılara katılan kentler de kendi kentleri için bu örnekleri model olarak ele almaktadır. Ankara B.B. de bu platformlara katılmaktadır.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, belediyelerinin uluslararası ilişkilerinin diğer belediyelere oranla daha çok gelişmesinin nedenlerinden birisi, belediyenin bir başkent belediyesi olması ve dolayısıyla yabancı misyon temsilcilerinin de başkentte bulunuyor olmasıdır. Bu durum, belediyenin dış ilişkiler daire başkanlığının Ankara’da bulunan temsilcilikler ile “dirsek teması” halinde diğer bir ifadeyle yakın bir ilişki içerisinde çalışmalarını kolaylaştırmıştır. Ayrıca, Ankara B. B.’nin yurt dışındaki diğer belediyeler ile ilişki başlatma ve geliştirmede belediye başkanlarının performansının büyük rol oynadığı diğer yandan bu ilişkilerin devam ettirilmesinde kurumsal olarak ciddi bir şekilde çalışmanın da önemli olduğu vurgulanmıştır.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmeler, Ankara B.B. ile yurtdışındaki belediyeler arasında imzalanan kardeş kent ve dostluk ve işbirliği protokollerinin temalarına karar verilirken aslında iki belediyenin de işbirliği yapmak istediği alanların ön plana çıktığını belirtmektedir. Bu protokoller belediyeler arasında iyi uygulamaların, bilgi ve tecrübelerin paylaşılmasına vesile olurken belediyeler arasında karşılıklı heyet değişimlerine ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesine de olanak vermektedir. Yine belediye ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Ankara B.B., yurtdışındaki belediyeler ile ilişkiler ve işbirlikleri kurarken belediye hizmetlerine ilişkin teknik, ekonomik, kültürel ve sosyal ve teknolojik çalışmalar (Bkz. Tablo 4.4.) yapılmasına önem vermektedir:

1. Teknik çalışmalar; belediyeler arasındaki iyi uygulamaların, bilgi ve tecrübelerin paylaşılması ve belediye personelleri arasında karşılıklı heyet değişim programlarını kapsamaktadır. Ankara B.B.’nin iyi uygulama örnekleri arasında kentsel dönüşüm projeleri, çocuk ve gençlik merkezleri ve aile yaşam merkezleri yer almaktadır. Kentsel kalkınmaya sağladığı faydalar açısından Dikmen Vadisi, Kuzey Ankara Girişi ve Yeni Mamak Kentsel Dönüşüm Projelerindeki konut üretim modeli, Ankara’nın kardeş kentlerinin dikkatini çekmiştir.

2. Ekonomik çalışmalar; Ankara B.B. yapmış olduğu etkinliklerin, ekonomik olarak dönüşlerine de önem vermektedir. Belediye sadece kardeş kentler ve dostluk ve işbirliği anlaşması içerisinde olduğu kentler ile kurulan işbirliklerini yürütmemekte aynı zamanda kent ekonomisine katkı sağlamak amacıyla iş forumları da düzenlemektedir. Bu iş forumlarına kardeş kentler ya da işbirliği ve dostluk anlaşması imzalanan ya da

uluslararası örgüt üyeliğinden dolayı ilişkide olunan yurtdışından belediyeler de davet edilmektedir. Bu durum her iki ülkenin belediyesi ya da dünyanın birçok belediyesi arasındaki iş insanların buluşması ve yatırım yapmaları için de bir fırsat oluşturmaktadır. Böylece hem kentler arasında belediye hizmetlerini içeren konularda işbirlikleri yapılmakta hem de karşılıklı olarak kentlerin ve ülkelerin ekonomisine fayda sağlayacak iş alanlarının tanıtılması sağlanmaktadır. Örneğin, Maputo (Mozambik) ile Ankara arasında 2015 yılından itibaren kardeş kent ilişkisi bulunmaktadır. Maputo heyeti, Ankara'yı ziyaretleri esnasında Dikmen Vadisi, Kuzey Ankara Girişi ve Yeni Mamak Kentsel Dönüşüm Projelerindeki konut üretim modeline ilgi göstermiştir. Bu modelin kendi kentlerinde yaşanan konut ihtiyacına yönelik bir örnek olacağını belirtmişler ve Ankara'nın yerli bir müteahhitlik firması ile 2017 yılında yatırım anlaşması imzalamışlardır. Ayrıca Ankara B.B., işbirliği içerisinde olduğu kentlerin temsilcileri ile ziyaretleri öncesinde görüşmeler yapmaktadır. Bununla birlikte konferanslar ve karşılıklı kent günleri vesilesiyle Ankara'ya gelen misafirler ile ekonomik işbirliklerinin de geliştirilmesi amacıyla Ankara kentinde bulunan Teknokentler, Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve ATO ile görüşmeler ayarlanmaktadır.

3. Kültürel çalışmalar; kültürel etkinliklerin örneğin kardeş ya da işbirliği içerisinde olan belediyelerin karşılıklı kültür günleri ve konferanslar düzenlenmesini içermektedir. Belediyenin bu alanlarda uluslararası işbirlikleri kurmasının kentsel alt ve üst yapının geliştirilmesine, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına, vatandaşların yaşam standartlarının artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülürken bu bağlantıların bir yandan da milletlerarası dostluk ilişkilerinin geliştirilmesine olanak vereceği belirtilmiştir.

4. Teknolojik çalışmalar; Ankara B.B. halkına sunduğu hizmetlerde kaliteyi artırmaya ve sürdürülebilir kalkınmaya destek vermekle birlikte bu hizmetlerin yenilikçi bir yaklaşımla geliştirilmesi için çalışmalarını sürdürmektedir. Bu amaç dolayısıyla Ankara B.B. dış ilişkiler birimi, akıllı ulaşım, e-belediyecilik ve sürdürülebilir çevre gibi konularda çalışan Ankara B.B. birimlerinin diplomatik misyon temsilcileri aracılığıyla yabancı firmaların yetkilileri ile bir araya getirilmesine de yardımcı olmaktadır.

Tablo 4.4. Ankara B.B.’nin Uluslararası Belediyeler ile Yaptıkları Çalışma Türleri

Teknik Çalışmalar	Ekonomik Çalışmalar	Kültürel ve Sosyal Çalışmalar	Teknolojik Çalışmalar
-Bilgi ve Tecrübe Paylaşımı -Personel Değişimi -Kentsel Dönüşüm Projeleri	-İş Forumları -Kent Günleri -Konferanslar	-Çocuk ve Gençlik Merkezleri -Aile Yaşam Merkezleri -Kültür Günleri -Konferanslar	-Akıllı Ulaşım -E-belediyecilik -Sürdürülebilir Çevre

Kaynak: Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi

2015-2022 yılları arasında Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi’nin yapmış olduğu çalışmalardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Ankara B.B. ile Belçika Krallığı İstanbul Başkonsolosluğu ve Belçika Valon Bölgesi Ticaret Ataşeliği’nin işbirliği neticesinde 22 Belçikalı firma temsilcisi ile Ankara B.B. arasında, belediyenin akıllı kent teknolojileri, akıllı ışıklandırma, akıllı trafik yönetimi, akıllı enerji, akıllı çevre sistemleri ve benzer hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla 2022 yılı Mart ve Nisan aylarında online toplantılar yapılmış, sonrasında ise projelerin incelenmesi amacıyla Belçika’ya teknik ziyaret gerçekleştirilmiştir (Ankara B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 212).

Ramazan ayında Büyükelçiler ile iftar programı düzenlenmiştir (Ankara B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 212).

Ankara B.B. ev sahipliğinde 2022 yılının mayıs ayı içerisinde, Avrupa Bölgeler Akademisi (EAR) tarafından, AB’ye uyum süreci kapsamında hazırlanan projelerin verimliliğini artırmak, yerel yönetimler için finans kaynakları hakkında bilgi alış verişinin sağlamak ve yapı, ulaşım ve iklim değişikliği konularında tecrübe paylaşılması amacıyla yerli ve yabancı temsilcilerin katılımlarıyla bir etkinlik düzenlenmiştir (Ankara B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 212).

2021 Kasım ayında Ankara B.B. ile Avrupa Birliği’nin başkenti olan Brüksel Başkent Bölgesel Yönetimi arasında dostluk ve işbirliği protokolü imzalanmıştır. Bu vasıta ile Ankara’ya gelen resmi heyetin yanında ekonomik işbirliğini artırmak amacıyla

Brükselli iş adamlarından oluşan bir heyet de gelmiş ve belediye ile Ankara Ticaret Odası (ATO) işbirliğinde Ankara-Brüksel İş Forumu düzenlenmiştir (Ankara B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 219-220).

2021 Ağustos ayında Kırgızistan Büyükelçiliği işbirliği ile resim sergisi ve 2021 Eylül-Ekim ayı içerisinde Macaristan Büyükelçiliği işbirliği ile Türkiye-Macaristan Spor Tarihi Sergisi gibi kültürel etkinlikler gerçekleştirilmiştir (Ankara B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 219-220).

2021 yılında termal turizm potansiyelinin tanıtılması amacıyla 12 farklı ülkeden büyükelçi ve maslahatgüzarın katılımı ile Ankara Termal Turizm Toplantısı gerçekleşmiştir. Bununla birlikte Ankara B.B.in yaptığı çalışmaların tanıtılması amacıyla Ankara’da bulunan yabancı misyon temsilciliklerine ve yabancı basın mensuplarına basın toplantısı düzenlenmiştir (Ankara B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 219-220).

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Ankara B.B., Kovid-19 salgını sürecinin ilk başlarında Mart 2020’de uluslararası işbirliği kavramını pandemi üzerinde yoğunlaştırarak “www.capitalsinitiative.org” adında bir web sitesi kurmuştur. Bu sayede dünya genelinde yerel yönetimler arasında işbirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Bu işbirliğine çoğunluğu başkentlerden oluşan 44 kent katılmıştır. Site içerisinde bu kentlerin pandemiye karşı almış oldukları önlemler ve Ankara B.B. Dış İlişkiler Daire Başkanlığı’nın dünya basınından konu ile ilgili önemli gördüğü gelişmeler günlük olarak herkesin faydalanabileceği şekilde paylaşılmıştır. Daha sonrasında Ankara’nın bu çalışmasına benzer çalışmaların da yapıldığı görülmüştür.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Kovid-19 salgını nedeniyle Ankara B.B’nin Kazakistan, Özbekistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nden kardeş kentlerinin belediyeden yardım istekleri olmuştur. Ankara B.B. ise bu talepleri olumlu karşılamış ve meclis kararı ile birlikte talepte bulunan kardeş kentlere kimisine büyükelçilik vasıtasıyla (Kazakistan ve Özbekistan) kimisine ise direkt belediye aracılığıyla (Lefkoşa Türk Belediyesi) yüz maskesi ve el dezenfektanını ücretsiz olarak göndermiştir.

Ankara B.B.’nin, 1992’den itibaren Moskova ile kardeş kent ilişkisi bulunmaktadır. Ankara B.B. Başkanı Yavaş’ın ilk yurt dışı ziyareti de Moskova’ya

olmuştur. Bu ziyaret ile iki belediye arasında altyapı, ulaşım ve turizm konularını içine alan ve 2019-2021 yıllarını kapsayan işbirliği protokolü imzalanmıştır. Ayrıca Yavaş, Rusya'nın çok miktarda domatesi Türkiye'den aldığını, bu konuda Ankara B.B. ve Moskova Belediyesinin Ankara'da birlikte üretim yapmasının mümkün olabileceğini, karşılığında ise Moskova'dan mal alımı yapılabileceğini belirtmiştir (tr.sputniknews.com, 10.11.2020).

Ankara B.B., 2019 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nden Guanco (Guangzhou) kenti ile dostluk ve işbirliği protokolü imzalamıştır. Guanco kenti dünya ticareti açısından önemli bir kenttir. Bu bölgede Kanton Fuarı yapılmaktadır. Bu fuar Uzakdoğu'nun en büyük, dünyanın da üç büyük fuarından biri olarak kabul edilmekte ve her yıl belirli aylarda toplamda üç kez düzenlenmektedir. Ankara B.B. Başkanı Yavaş da Ankara Akyurt'da açılması planlanan fuarın da Kanton Fuarı gibi dünyanın önemli fuarlarından birisi olması ve sahip olacağı ticaret hacmi ile hem yerel hem de ülke kalkınmasına katkı sağlayacağını belirtmiştir (www.bbc.com; www.guangzhoufuari.com, 10.11.2020).

Ankara B.B. ile Japon His Firması 8 Ağustos 2019 tarihinde Ankara'da Japon turistlerin gezi güzergahına, Ankara ve ilçelerinin dahil edilmesi üzerine görüşme gerçekleştirmiştir (Ankara B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 81-82).

Uluslararası yerel idare birlikleri/örgütleri çeşitli amaçlarla örneğin akıllı kentler iklim değişikliği, sürdürülebilir kalkınma vb. gibi çoğunlukla kendi örgütlerinin temalarını içeren toplantılar yapmaktadır. Bu toplantılarda daha çok gelişmiş ülkelerin kentlerinin sahip olduğu iyi uygulama örnekleri de paylaşılmaktadır. Bu sayede toplantılara katılan kentler de kendi kentleri için bu örnekleri kendilerine model olarak ele almaktadır. Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Ankara B.B. de bu platformlara katılmaktadır. Örneğin; Ankara B.B., Avrupa Ödülü Kazanan Kentler Birliği'nin 4 yıl boyunca başkanlığını yürütmüştür. Birliğin yönetim kurulu ve genel kurul toplantılarına da ev sahipliği yapmıştır. Bu toplantılar sayesinde Avrupa'dan pek çok kentin temsilcilerine Ankara'yı tanıtmaya ve Ankara B.B.'nin de çalışmalarını anlatma fırsatları olmuştur. Ankara B.B., Küresel Tasarım Kentleri Teşkilatı (GDCO)'nın da 4 yıl boyunca başkanlığını yürütmüştür. Bu teşkilat ile birlikte Ankara B.B., tasarım yoluyla kentlerdeki yaşam standartlarının yükseltilmesine ve vatandaşların refah seviyelerinin arttırılmasına yönelik çalışmalar

gerçekleştirmiştir. Ankara B.B.'nin başkanlığından önce teşkilatın üye sayısının 14 olduğu, Ankara'nın başkanlık süresi boyunca üye sayısının 28'e yükseldiği belirtilmiştir.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Ankara B.B., ayrıca üyesi olduğu ve başkanlığını yürüttüğü uluslararası örgütlerin çalışmalarında yer alınması ve fayda sağlanması amacıyla Türkiye'deki diğer kentlere de öncülük etmeye önem vermiştir. Örneğin 2011 yılında Ankara B.B., Küresel Tasarım Kentleri Teşkilatı (GDCO)'nın başkanlığını almıştır. Bu teşkilata üye olmaları için Konya, Bursa, Kayseri ve Gaziantep gibi belediyelere teklif göndermiştir. Çalışmalar sonucunda günümüzde GDCO'nun üyeleri arasında Türkiye'den Ankara, İstanbul, Konya, Gaziantep kentleri ile K.K.T.C.'den Lefkoşa ve Girne kentleri de bulunmaktadır. Diğer bir örnek ise, Ankara B.B., İslam Başkentleri ve Kentleri Teşkilatı (OICC)'nin da üyesidir. 2007'de düzenlenen teşkilatın 11. Genel Kurulunda Ankara B.B., Lefkoşa, Girne ve Magosa kentlerinin gözlemci üyelik statülerini teşkilatın aktif üyeleri olarak kabul edilmesinde rol oynamıştır. Burada bahsedilmesi gereken diğer bir önemli husus ise Lefkoşa, Girne ve Magosa Belediyelerinin dünya genelinde uluslararası teşkilatların üyesi olarak kabul edilmesidir. Bu durumun belediye yetkilileri tarafından, K.K.T.C.'nin uluslararası düzeyde tanınması açısından önemli olduğu vurgulanmıştır.

EXPO, çevre, sürdürülebilirlik, teknoloji vb. konularda farkındalığı artırmak, halkı bilinçlendirmek, tecrübeleri paylaşmak ve işbirliği yapmak amacıyla düzenlenen; milyonlarca ziyaretçisi bulunan; gerçekleştirildiği ülke ve kentin dünya ölçeğinde tanınırlığı ve imajını artıran; turizme, ülke yatırımlarına dolayısıyla ekonomisine ve istihdamına ve kent halkının yaşam kalitesini artırmaya katkı sağlayan; eğitim ve eğlenceyi de içeren dünya genelinde bir etkinliktir (expo.tarimorman.gov.tr, 05.12.2021). Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Ankara B.B., EXPO 2020'ye aday olmak için 2011'de çalışmalara başlamış, içerisinde iyi ilişkiler içerisinde bulunduğu ve üyesi olduğu uluslararası örgütlerin katılımcı kentleri ile adaylığını desteklemeleri için görüşmeler gerçekleştirmiştir. Belediyenin gerçekleştirdiği uluslararası çalışmaların pozitif anlamda bir dönüşü olarak EXPO konusunda adaylık için 19 kentin Ankara'yı destekleyeceği belirtilmiştir. Ancak sonrasında Ankara'nın adaylığı gerçekleşmemiştir.

Ankara B.B., Tarihi Kentler Birliği'nin bir üyesidir. Birliğin üye sayısı 61 ülkeden 102 kenttir. Birliğin amacı ise modern kentlerin kalkınmasıyla beraber tarihi değerlerin korunması ve üye kentler arasında dostane bağların kurulması amacıyla kentlerin bilgi ve tecrübe paylaşabilmesidir. Ankara B.B., 14. Tarihi Kentler Dünya Konferansı'na katılmak amacıyla bir heyet göndermiştir. Ayrıca kent günü anısına Ankara Çukurambar'da bulunan 1429.caddesinin adı "Budapeşte Caddesi" olarak düzenlemiştir. Ankara ile Budapeşte arasında 2015 yılında kardeş kent protokolü imzalanmasına rağmen bu iki kent arasındaki ilişki 1991 yılında iki kent arasında imzalanan "Dostluk ve İşbirliği Protokolü" ile başlamıştır. İki belediye arasında imzalan kardeş kent protokolü ile kentsel dönüşüm, tarihi bölgelerin restorasyonu, toplu taşıma konusunda bilgi paylaşımı ve kültürel etkinlikler olmak üzere birçok temada işbirliği yapılması hususunda görüşmeler yapılmıştır (Ankara B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 120-121; 124).

Ankara B.B., 2015 yılında Lüblıyana (Slovenya) ile kültürel ve ekonomik işbirliği üzerine; Maputo (Mozambik) ile imar, planlama, kamulaştırma, kentsel dönüşüm gibi konularda bilgi ve tecrübe paylaşımı üzerine kardeş kent protokolü imzalamıştır (Ankara B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 120-121; 124).

Ankara B.B., Küresel Tasarım Kentleri Teşkilatı'nın 2011 yılından itibaren başkanlığını yürütmüş ve 2015 yılında da bu teşkilatın 3.Genel Kurul Toplantısı Ankara'da yapılmıştır (Ankara B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 120-121; 124).

Ankara B.B.'nin Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı tarafından desteklenen dış kaynak projeleri bulunmaktadır. Bunlardan biri 2020'de gerçekleştirilen Japonya Hükümeti Hibe Programı kapsamında sağlanan hasta nakil aracı, diğeri ise yine 2020'de Kore Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı tarafından desteklenen küresel işbirliği programı "Afet Önleme Sistemi Akıllı Kent Projesi"dir. Ankara B.B., 2020 yılında finansmanı Kore Cumhuriyeti tarafından karşılanan Akıllı Kentler İşbirliği programına başvurarak hibe almaya hak kazanan 11 kentten biri olmuştur. Bu hibe ve belediyelerin arasındaki işbirliği sayesinde afet ve acil durumlar ile ilgili birçok temel konuda personel eğitimi, yazılım-donanım ve yüksek teknolojik altyapı gibi Ankara'nın iyileştirilmesi ve güçlendirilmesi hedeflenmiştir (ankahaber.net; www.aski.gov.tr, 10.11.2020).

Ankara B.B.'nin Japonya'dan kardeş kenti veya dostluk ve işbirliği ilişkileri içerisinde olduğu bir kent yoktur. Buna rağmen Japonya'da özel bir firma yetkilisi 10

Mayıs 2018 yılında belediyeye ulaşım konusunda işbirliği hususunda ziyarette bulunmuştur (Ankara B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 87). Ayrıca 4 Ekim 2018’de Japonya Hanjo’dan belediye başkanının belediyeye nezaket ziyareti olmuştur (Ankara B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019).

Ankara B. B., dünyadan diğer kentler ile kardeş kent ya da dostluk ve işbirliği ilişkileri olmamasına rağmen ilişkiler kurmaktadır. Bunlara örnek olarak, Ankara B. B.’ni Endonezya’dan Cakarta valiliği seçim komisyonu inceleme ve bilgi paylaşımı hususunda 15 Mayıs 2018’de ziyaret etmiştir; 4 Haziran 2018’de Azerbaycan’dan Sumgaid Valisi ve heyeti belediyeye nezaket ziyaretinde bulunmuştur; 15 Ekim 2018’de Filistin Belediyeler Birliği başkanının işbirliğinin geliştirilmesi hususunda ziyaretleri olmuş; Sri Lanka’dan bir belediye heyeti 1 Ekim 2018 tarihinde bilgi ve tecrübe paylaşımı hususunda ziyarette bulunmuştur (Ankara B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019). Almanya eyalet milletvekilleri ve uzmanlarının çevre projeleri ve diğer güncel konular hakkında temaslarda bulunmak amacıyla 30 Mart 2017’de; Namibya Büyükelçisi ve beraberindeki heyetin Namibya Belediyeleri ile işbirliği imkânı konusunda temaslarda bulunmak üzere 30 Mart 2017’de ve Libya’dan Misurata kenti belediye meclis başkanı, Libya büyükelçisi ve heyetinin 15 Aralık 2017’de bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla Ankara B.B.’ne ziyaretleri olmuştur (Ankara B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018). Aynı şekilde, Ankara B.B.’nin Umman ve Gabon ile ilişkisi olmamasına rağmen 17-21 Ocak 2016 tarihlerinde Muscat ve 22-27 Şubat 2016 tarihlerinde Libreville kentlerine iadeyi ziyaret ve bilgi tecrübe paylaşımı konusunda ziyaretleri olmuştur. Yine Ankara B.B.’nin Kanada ile ilişkisi olmamasına rağmen 8-14 Mayıs 2016 tarihlerinde Toronto kentinden Kanada’daki belediyelerle ikili ilişkilerin geliştirilmesi konusunda Ankara Belediyesinden ziyaret gerçekleştirilmiştir (Ankara B.B. 2016 Faaliyet Raporu 2017: 111).

Mart 2017’de Amerika Birleşik Devletleri’nden (ABD) basın mensupları, Ankara ile ilgili incelemeler yapmak üzere ziyarette bulunmuşlardır (Ankara B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018).

Kazakistan’dan ROP operatör firması yetkililerinin 27 Mart 2017’de katı atık ile ilgili inceleme ve araştırmalarda bulunmak üzere Ankara B.B.’ne ziyarette bulunmuşlardır (Ankara B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018).

2020 yılında Ankara B.B.'nin Kovid-19 salgını nedeni uluslararası çalışmaları etkilenmiştir. Buna rağmen Ankara B.B.'nin kentinde bulunan büyükelçilikler ile ikili ilişkileri güçlendirilmeye çalışılmış, yurtdışındaki belediyeler ile de online görüşmeler devam etmiştir. Bundan dolayı belediye, yurtdışında organize edilen toplantı, seminer ve çalışma ziyaretlerini ya online olarak gerçekleştirmiştir ya da sonraki zamanlara ertelemek durumunda kalmıştır (Ankara B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 296-302).

Ankara B.B.'nin yurt dışından gelen heyetleri karşılama konusundaki etkinlikleri örneğin 2020 yılında Kovid-19 nedeniyle kısıtlı da olsa; nezaket ziyaretleri, görüşme, bilgi alış-verişleri, görüş alış-verişleri ve destek-yardım talepleri olmak üzere ayrılmıştır. Ayrıca, yurtdışından Ankara B.B.'ni ziyarete gelen heyetlerin mahiyetlerine bakıldığında örneğin 2020 yılı içerisinde; vakıf, delegasyon bilgi ve iletişim müdürü, büyükelçi, dış ilişkiler genel müdür yardımcısı, ticaret temsilcisi, şirket yetkilileri, uluslararası işbirliği kurumu, ticaret ataşesi, belediye dış ilişkiler başkanı, ticaret müsteşarı, dışişleri bakan yardımcısı, ticaret heyeti, AB Türkiye Delegasyonu ve Büyükelçileri, belediye başkanı, delegasyon başkan yardımcısı, büyükelçilik yetkilileri yer almaktadır (Ankara B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 303-305).

Ankara B.B. Dış İlişkiler Daire Başkanlığının katıldığı etkinlikler arasında örneğin 2017 yılında; 1'i zirve toplantısı, 3'ü üye olunan uluslararası örgütlerin yönetim kurulu toplantısı, 1'i iş forumu, 1'i şehircilik forumu, 1'i birlik çalıştay, 2'si üye olunan uluslararası örgütlerin toplantısı, 1'i etkinlik ve 1'i de kutlama amaçlıdır (Ankara B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 107). Ankara B.B.'ne heyetlerin geliş amaçları ise örneğin 2017 yılında; Türkiye hakkında incelemelerde bulunmak üzere kent ziyareti, nezaket ziyareti, belediye çalışmaları hakkında teknik heyet ile birlikte eğitim semineri, Ankara ile ilgili inceleme ziyareti, katı atık ile ilgili inceleme ve araştırma, belediye ile işbirliği imkanı, çevre politikaları hakkında temaslar, kardeş kent ile işbirlikleri-ilişkileri geliştirme, yerel yönetimler ile ilgili inceleme, belediye çalışmaları hakkında bilgi verme, bilgi alışverişinde bulunma, anma programına katılım, yeni belediye başkanını tebrik ziyareti, kent ziyareti, belediyenin sağlık alanında faaliyetlerini yerinde izlemek amacıyla ziyaret, belediyecilik konularında tecrübe aktarımı ve ikili ilişkilerin geliştirilmesidir (Ankara B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 107).

2015 yılında Ankara B.B.'nin heyetleri 18 etkinliğe katılırken, belediyeye yurt dışından gelen heyetlerin sayısı ise 34 olarak belirtilmiştir. Bunlardan 10'u büyükelçi

ziyaretidir (Ankara B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 121-122). 2015-2022 yılları arasında Ankara B.B.’ne yurt dışından gelen heyet sayısı ve Ankara B.B.’den yurtdışına giden heyet sayısı ile ilgili yaklaşık sayısal veriler Ankara B.B.’nin faaliyet raporlarından toplanarak tabloya dönüştürülmüştür (Bkz. Tablo 4.5.).

Tablo 4.5. Ankara B.B.’nin Yıllara Göre Yurtdışına Giden/Yurtdışından Gelen Heyet Sayıları

Yıl	Yurtdışından Gelen Heyet Sayısı	Yurtdışına Giden Heyet Sayısı
2022	31	6
2021	44	1
2020	24	-
2019	51	15
2018	40	11
2017	27	11
2016	20	26
2015	34	18

Kaynak: Ankara B.B. 2015-2022 Yılları Arası Faaliyet Raporları

Ankara B.B. 2015 yılında Ankara Bulvarı ile, Slovenya’nın başkenti Lübljana’da düzenlenen yarışmada “Akıllı kentlerde en iyi ulaşım” ödülüne layık görülmüştür (Ankara B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 118). 28 Kasım-1 Aralık 2016 tarihleri arasında Fas’ın başkenti olan Rabat kentinde İslam Başkentleri ve Kentleri Teşkilatı (OICC) 14. Dönem Genel Konferansı’nda Ankara B.B., 2014 yılında hizmete açtığı Kuşcağız Aile Yaşam Merkezi Projesi ile “Belediye Hizmetleri, Peyzaj ve Çevre Ödülü” kapsamında birinciliği kazanmıştır (Ankara B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 109). World Mayor, The 2021 Project – 2021 Dünya Belediye Başkanı Başkent Ödülü Ankara B. B. Başkanı Mansur Yavaş’ın olmuştur (ankara.bel.tr, 4.11.2021). Bu ödül 21 ülkeden 32 belediye başkanının aday gösterildiği dünya belediye başkanı kategorisinde şeffaf yönetim anlayışı ve toplumun yoksul ve korunmasız kesimlerini destekleyen çalışmaları ile Yavaş’ın olmuştur (Ankara B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 221). 2022 yılında Ankara B.B., Tarihi Kentler Birliği’nin düzenlediği Tarihi ve Kültürel Mirası

Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması'nda Ankara Roma Tiyatrosu Restorasyonu ve Arkeopark Çevre Düzenleme Uygulamaları, alanında ödül almaya layık görülmüştür (Ankara B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 213).

2018 ve 2017 yıllarında uluslararası ağ toplantılarının birer tanesi Ankara'da gerçekleşmiştir. 2017 yılında yine 1 kardeş kent günleri düzenlenmiştir (Ankara B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 133-134; Ankara B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 161). 4 Mayıs 2017 tarihinde Ankara B.B. ev sahipliğinde AER Belediyeler için AB Fonları Toplantısı düzenlenmiştir. AER, 1985 yılında kurulmuş ve 35 ülkenin yer aldığı Avrupa'daki en büyük bölgesel ağ olarak belirtilmiştir. Bu toplantı sayesinde Türkiye ve AB arasındaki işbirliği alanları, finansman fırsatları, projelendirme ve fonlama konuları hakkında konunun uzmanları tarafından bilgi verilmiştir (Ankara B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 105).

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Ankara B.B.'nin gelişmekte olan ülkeler kategorisinde bulunan ülkelere de kardeş kentleri bulunmaktadır. Bu kentlerin, kent sorunlarının çözülmesi amacıyla Ankara B.B.'nin bilgi ve tecrübelerinden eğitimler vasıtasıyla faydalandığı bazen de finansman yardımı talebinde de bulundukları yetkililer tarafından belirtilmiştir. Bu aşamada Ankara B.B.'nin bu kentlere maddi yardım ya da hibe yapmasında hem yasal hem de mali yönden sıkıntıların yaşandığı belirtilmiştir. Diğer yandan Ankara B.B., salgın, doğal afet vb. gibi durumlarda belediyenin sağlamış olduğu imkanlar ölçüsünde kardeş kentlerine yardımlarda bulunmaktadır. Burada ise sorun bu yardımların gönderilmesinde merkezi hükümetten izin alınması aşamalarının uzun sürmesi ve bundan dolayı da yardımların bazen zamanında yerine ulaşamamasının söz konusu olduğu belirtilmektedir. Bu konuda mevzuat değişikliğinin yapılmasının bu sorunları ortadan kaldıracabileceği belirtilmiştir.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, belediyenin uluslararası diğer kentler ile olan ikili ilişkilerinin hükümet politikalarıyla çelişmediği ve ayrıca merkezi hükümetin dış politikasına uygun olarak hareket ettiği görülmektedir. Çünkü yetkililer, belediyelerinin yurt dışı ilişkilerinin devletin dış politikaları ile çekişmesi halinde ülke itibarının zarar göreceğini belirtmişlerdir.

4.2.1.1.3. Ankara B.B.’nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri

Ankara B.B., ülkelerin özellikle başkentleri ile kardeş kent olurken, ülkelerin başkent harici diğer kentleri ile de dostluk ve işbirliği protokolleri imzalamaktadır. Örneğin Ankara B.B. ile Kiev Belediyesi (Ukrayna) 1993 yılında kardeş kent protokolünü imzalamıştır. Ama aynı zamanda Ankara hem 2013’te Kharkiv Belediyesi (Ukrayna) ile hem de 2019’da Dnipro Belediyesi (Ukrayna) ile dostluk ve işbirliği protokolleri imzalamıştır (Ankara B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 307-308) (Bkz. Tablo 4.6.). Dnipro, Ukrayna’nın en büyük üçüncü kenti olmakla birlikte “roket kent” olarak da anılmaktadır. Türkiye Uzay Ajansı hakkında bu belediye bilgilendirilmiş ve bu konuda yeni işbirlikleri için çalışmalar başlatılmıştır (www.ukrhaber.com, 09.11.2020).

Tablo 4.6. Ankara B.B.’nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri

Ankara B.B.	Ukrayna Belediyeleri		
	Kiev Belediyesi	Kharkiv Belediyesi	Dnipro Belediyesi
İlişki Tarihi	1993	2013	2019
İlişki Türü	Kardeş Kent	Dostluk ve İşbirliği	Dostluk ve İşbirliği

Kaynak: Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi; Ankara B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 307-308

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Ankara B.B.’nin, Kiev, Kharkiv ve Dnipro ile olan ilişkileri Türkiye ile Ukrayna arasındaki merkezi düzeyde iyi ilişkilerin öncesine dayanmaktadır. Ankara’nın ilk kardeş kentlerinden biri olan Kiev, Ankara’nın 14. kardeş kenti olarak Ankara B.B.’nin 2020 faaliyet raporunda belirtilmiştir. Ankara B.B.’nin Ukrayna Belediyeleri ile ilişkileri 1993’ten itibaren günümüze kadar hem nitelik olarak hem de nicelik olarak gelişerek artmıştır.

Ankara B.B.’nin yurtdışında ilişki içerisinde olduğu bir diğer deyişle kardeş kent ve dostluk ve işbirliği protokolleri imzaladığı kentlere bakıldığında, toplamda 1 kardeş kent protokolü ile 3 dostluk ve işbirliği protokolü ile Çin Halk Cumhuriyeti 1.sırada yer

alırken, 1 kardeş kent protokolü, 2 dostluk ve işbirliği protokolü ile Ukrayna 2.sırada yer almaktadır.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmeler neticesinde Türkiye ile Ukrayna Belediyeleri arasında işbirliğini etkileyen faktörler belirlenmiştir. Bunlar:

- Her iki ülke arasındaki tarihi ilişkiler ve bağlantılar,
- Kiev ile Ankara'nın kardeşliği ile birlikte gerçekleşen etkinliklerle iki ülke insanların birbirleri daha iyi anlamaları ve kültürlerini daha iyi tanımaya başlaması,
- Sovyetler Birliği'nin dağılması bir anlamda dünyaya kapalı bir şekilde yaşayan Ukrayna kentlerinin dışarıya açılmasını sağlamıştır. Bu süreçte ise Ankara'nın, Ukrayna kentlerine yardımcı olması,
- Türkiye ile Ukrayna arasındaki coğrafi yakınlık,
- Türk İş İnsanlarının Ukrayna'ya olan ilgisi ve yatırımları,
- Türkiye ve Ukrayna ilişkilerinin stratejik ortaklık seviyesinde olması ve
- Ukrayna topraklarında yaşayan Kırım Tatarları dolayısıyla yakınlık olmasıdır.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Ankara B. B.'nin, Kiev Belediyesi ile 1993 yılından günümüze kadar yaptığı çalışmalar genel hatları ile şöyledir:

- Muhtelif karşılıklı ziyaretler,
- Bilgi ve tecrübe paylaşımları,
- Uluslararası yerel idare birliklerinin çalışmalarına katılma ve
- Karşılıklı kent günü etkinliklerinde yer almadır.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Ankara B.B. ile Kiev, Kharkiv ve Dnipro Belediyeleri arasında devam eden işbirliği konuları şöyledir:

- Kentsel dönüşüm projelerinin yapımı,
- Finansman modeli,
- Büyük rekreasyon alanlarının yapımı,
- Kültürel ve tarihi bölgelerin restorasyonu,
- Katı atıkların ortadan kaldırılması,
- Ulaşım ve metro'dur.

Dolayısıyla Ankara B.B. ile Kiev, Kharkiv ve Dnipro Belediyeleri arasında devam eden işbirliği konuları genel hatları ile kent yönetimi ile ilgili iyi uygulamaların paylaşılması, ekonomi, kültür, çevre koruma ve toplu taşıma ile ilgilidir.

30 Ekim 2016 yılında Ukrayna Havayollarının Kiev'den Ankara'ya ilk uçuşu gerçekleştirilmiştir. Daha önceleri İstanbul aktarmalı uçuşlar olurken bu tarihten sonra her iki ülkenin başkentleri arasında direkt uçuşlar başlamıştır. O dönemde Ukrayna'dan Ankara'nın tarihi ve turistik mekanlarını tanıtmak amacıyla 14 ulusal gazeteci ilk uçakla birlikte Ankara'ya gelmiştir. Bu gazeteciler ise Ankara Kalkınma Ajansı ve Ankara B. B. tarafından ağırlanmışlardır (www.ankaraka.org.tr, 09.11.2020). 2020 tarihinde ise Pegasus Havayollarının iki kent arasında direkt uçuşları devam etmiştir (www.skyscanner.com.tr, 09.11.2020).

Karadeniz Başkentleri Birliği, Ankara B.B. tarafından oluşturulmuştur. Bu birliğin genel kurulu ilk kez 2000 yılında Ankara'da toplanmıştır. Konferansa katılan başkentler; Ankara, Atina, Bakü, Bükreş, Erivan, Kiev, Kişinev, Moskova, Sofya, Tiflis ve Tiran'dır. Ayrıca İstanbul da konferansa katılmıştır. Birliğin genel amacı ise sayılan Karadeniz başkentlerinde barış, refah ve istikrarı sağlamak ayrıca bu kentler arasındaki ilişkileri güçlendirerek aralarındaki işbirliği sayılarını yerel düzeyde artırmaktır (www.ankara.bel.tr, 09.11.2020).

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Ankara ile Kiev Belediyeleri arasında gerçekleşen görüşmelerde akıllı ve sürdürülebilir kent teması önemli bir yer tutmaktadır. İki belediye arasında özellikle bu konularda bilgi ve tecrübe paylaşımları son zamanlarda daha ön planda yer almaktadır. Ankara B.B.'nin kullanmakta olduğu "EGO Cepte" ve "Mavi Masa" gibi uygulamalar Kiev Belediyesinin dikkatini çekmiştir.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Ankara'nın, Kiev ve Kharkiv Belediyeleri ile özellikle kültürel ve turizm alanlarında işbirliği yaptığı ve karşılıklı kent günü etkinlikleri düzenledikleri belirtilmiştir. Ankara'nın, Dnipro Belediyesi ile olan ilişkileri ise kültürel işbirliklerinin yanında belediye hizmetlerinin gerçekleştirilmesi ve ekonomik işbirliklerini de içermektedir. Örneğin, Türk yatırımcıların Dnipro'daki projelerde yer almasına yönelik faaliyetlerde Ankara ile Dnipro arasında işbirliği yapılmaktadır.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerde, Ukrayna-Türkiye ticari ortaklığında, Ankara-Kiev kardeşliğinin ve sonrasında devam eden kent kardeşliklerinin de etkisi olduğunun altı çizilmiştir. Bununla birlikte, Ukrayna’da devam eden yatırım projelerinin çoğunluğunun Türk İş İnsanları tarafından yürütüldüğü belirtilmiştir. Ankara B.B. yetkilileri, Ukrayna’daki yerel yönetimlerin ulaşım, atık arıtma, kentsel yenileme/dönüşüm konularında Ankara B.B.’nin tecrübelerinden yararlandığını ve benzer uygulamaları Ukrayna’daki Türk İş İnsanları vasıtasıyla kendi kentlerinde hayata geçirmek istediklerini ifade etmişlerdir.

2020 yılında Kiev ve Kharkiv, Kovid-19 pandemi döneminde Ankara B.B.’nin kurmuş olduğu Kovid-19 Dayanışma Platformu’na katılan ilk kentlerden olmuşlardır (tr.euronews.com, 09.11.2020).

2020 yılı içerisinde Ankara ve Kiev kentleri arasındaki dostluk bağlarını geliştirmek, Ankara ve Kiev kentlerinin karşılıklı olarak tanıtılmasını sağlamak ve her iki kent için de kent turizmini canlandırmak amacıyla Ankara ve Kiev’in tanıtım videoları hazırlanmış ve karşılıklı olarak Ankara Kiev’in, Kiev Ankara’nın tanıtım videolarını belediyelerinin resmî web sayfalarında yayınlamıştır. Ankara B.B. tarafından hazırlanan bir dakikalık “Kardeş Kent Kiev’i Yakından Tanıyalım” adlı video Ankara B.B.’nin resmî web sitesinde, Ankara B.B. TV’de, Ankara B.B.’nin facebook ve youtube kanallarında yayınlanmıştır. Videonun içeriğine bakıldığında ise kardeş kent Kiev’in turistik alanları ve kentin bulunduğu Ukrayna ülkesine girişin vizesiz olduğu belirtilmiştir (www.ankara.bel.tr; ankara.com.tr, 09.11.2020).

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Ankara B.B., belediye meclislerinin işleyişi hakkında Kiev, Kharkiv ve Dnipro Belediyeleri ile bilgi paylaşımında bulunmuştur. 2020 ve 2021 yılları için Ankara ile Kiev, Kharkiv ve Dnipro Belediyeleri arasında ikili kültürel ve ekonomik ilişkileri harekete geçirmek amacıyla karşılıklı kültür günleri düzenlenmesi planlanmış ancak Kovid-19 pandemi nedeniyle bu etkinlikler ertelenmiştir.

Ankara B.B. ile Kiev, Kharkiv ve Dnipro Belediyeleri arasında 2015-2022 yıllarını kapsayan dönem zarfında gelen ve giden heyetler ile ilgili bilgiler aşağıda verilmektedir:

- 2015 yılında Ankara B.B. Dış İlişkiler Daire Başkanlığı’ndan giden heyetlerin katılmış olduğu iki etkinlik Kharkiv’de olmuştur. Bunlardan ilki 21-24 Nisan

2015'te, ikincisi ise 20-24 Mayıs 2015'te gerçekleşmiştir (Ankara B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 121).

- Ankara B.B., Kharkiv'de gerçekleşen iki etkinliğe katılmıştır. Bu etkinliklerden biri 11-14 Mayıs 2016 tarihlerinde yapılan turizm forumu, diğeri ise 21-25 Ağustos 2016 tarihlerinde gerçekleşen Kent Günü programıdır. Ankara B.B.'ne ise Dnipro kentinden 20-21 Eylül 2016 tarihlerinde belediye başkanı ve heyetinin ziyaretleri olmuştur (Ankara B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 111).
- Ankara B.B. 21-25 Ağustos 2017'de Kharkiv'de kent günü kutlamalarına katılmıştır (Ankara B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 107). 1-4 Ekim 2017 tarihleri arasında Kharkiv Belediye başkan vekili ve heyetinin, bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla Ankara B.B.'ne ziyaretleri olmuştur (Ankara B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018).
- 16-19 Eylül 2018 tarihinde Kiev'den gelen heyet ile katı atık yönetimi hakkında bilgi ve tecrübe paylaşımı söz konusu olmuştur. Bir de 4 Ekim 2018'de Ukrayna Büyükelçisi'nin nezaket ziyaretleri olmuştur. 2018 yılında Ankara B.B. Ukrayna'da gerçekleşen bir etkinliğe katılmamıştır (Ankara B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019).
- Ankara B.B. heyetlerinden 2019 yılında Ukrayna'ya giden iki heyet vardır. Bunlardan birincisi 23-24 Ağustos 2019 tarihlerinde Kharkiv'deki kent günü etkinliğidir. Diğeri ise 12-16 Eylül 2019 tarihinde Dnipro'daki kent günü etkinliğidir. 2 Ocak-11 Aralık 2019 tarihleri arasında Ankara B.B.'ne yurtdışından gelen heyetler incelendiğinde içerisinde Ukrayna'dan gelmiş olan bir heyet bulunmamaktadır (Ankara B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 81-82).
- 2020 yılında gelen heyetler incelendiğinde içerisinde Ukrayna'dan gelmiş olan bir heyet bulunmamaktadır. Ayrıca Ukrayna ile online bir görüşme de yapılmamıştır.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Ankara B.B., Kiev Belediyesi ile görüşmelerini pandemi dönemi öncesinde resmi yazışmalar, e-posta ve telefon aracılığı ile yapmıştır. Bununla birlikte, belirli aralıklarla iki belediye arasında heyet değişimleri de gerçekleştirilmiştir. Ancak pandemi dönemi ile birlikte bu görüşmeler çevrimiçi uygulamalar ile olabilmıştır.

Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmeler sonucu Ankara B.B., Ukrayna Belediyeleri ile olan ilişkilerinin daha da geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapmayı istemektedir. Bu aşamada öncelikle Ankara’da Kiev Günleri, Kiev’de ise Ankara Günleri düzenleyerek iki kentin iki ülkenin insanları arasındaki ilişkileri kültürel ve ekonomik anlamda geliştirmeyi hedeflemektedir. Kent Günleri ile birlikte yapılan etkinlikler içerisinde her iki ülkenin ve dahası birçok ülkenin kentlerinden iş insanlarının iştirak ettiği forumlar da yer almaktadır. Bu forumlar da kent ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, Ankara B.B. Kiev Belediyesi ile “akıllı ve sürdürülebilir kent uygulamaları, turizm ve kırsal kalkınma” konularında da işbirlikleri yapmayı istemektedir.

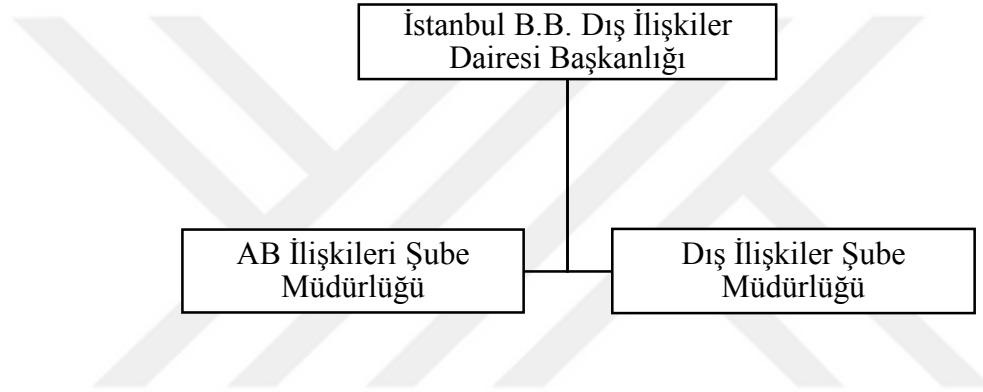
4.2.1.2. İstanbul-Odesa Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İstanbul B.B.)’nin Ukrayna’dan Odesa Belediyesi ile kardeş kent ilişkisi bulunmaktadır. Her iki belediyenin coğrafi olarak ve ülke içerisindeki konumları (ekonomik ve stratejik) bakımından benzer özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu bölümde İstanbul B.B.’nin uluslararası alanda çalışmalarını yürüten Dış İlişkiler Daire Başkanlığı’nın kurumsal yapısı ve kurumun uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda sahip olduğu vizyon, misyon ve stratejik hedefler yer almaktadır. Bununla birlikte bu kurumun yapmış olduğu çalışmalara da yer verilmiştir. Buradaki amaç, ilgili belediyelerin uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda ne kadar aktif ya da pasif olduğu ve çalışmalarını sistematik ya da plansız bir şekilde gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusunda bilgi sahibi olmaktır. Son olarak ise İstanbul B.B.’nin, Odesa Belediyesi ile ilişkileri ve yaptıkları çalışmalar üzerinde durulmuştur. Burada sadece Odesa Belediyesi ile olan ilişkilerin incelenmesinin nedeni ise İstanbul B.B.’nin Ukrayna Belediyelerinden sadece Odesa ile ilişkilerinin ve işbirliklerinin olmasıdır.

4.2.1.2.1. İstanbul B. B. Dış İlişkiler Birimi Hakkında Genel Bilgiler

2018 yılı faaliyet raporu incelediğinde İstanbul B.B.’nin dış ilişkiler birimi, “Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü” olarak insan kaynakları ve eğitim daire başkanlığı altında

bulunan bir birim olarak yer almaktadır. Ancak ertesi yıl 2019 yılında İstanbul B.B. Dış İlişkiler Daire Başkanlığı kurulmuştur (İstanbul B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 16). İstanbul B.B.'nin uluslararası işlemlerini takip eden birim İstanbul B.B.'nin Genel Sekreter Yardımcılığına Bağlı Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı'dır. Başkanlık, AB İlişkileri Şube Müdürlüğü ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü olarak 2'ye ayrılmaktadır (İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 14) (Bkz. Şekil 4.2.). Başkanlık, İstanbul'un dünyanın önemli diğer kentleri ile ekonomi, ticaret, turizm, kültür ve sanat gibi alanlarda işbirliğini geliştirecek AB ve Dış İlişkiler faaliyetlerini yürütmekle ilgilienmektedir (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 42).

Şekil 4.2. İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi

Kaynak: İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 14

AB İlişkileri Şube Müdürlüğü, AB'ye üye olma aşamasında belediyeye düşen sorumlulukları ve çalışmalarını yerine getirmek; belediye bünyesinde yer alan birimlerin çalışmalarında uluslararası fonlardan yararlanması konusunda yardımcı olmak, belediye faaliyetlerine yönelik dünyadaki iyi uygulama örnekleri üzerine araştırmalar yapmak; belediye ile ilgili tanıtım faaliyetlerini hem ulusal hem de uluslararası boyutta müdürlüğün yetki dahili içerisinde yerine getirmek; birimi ilgilendiren konularda dış paydaşlar örneğin belediyeler, sivil toplum kuruluşları (STK), mahalli idare birlikleri, üniversiteler vd. ile birlikte işbirlikleri yapmak vb. faaliyetleri yürütmekle görevlidir (ibb.istanbul).

Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü, belediyenin uluslararası kuruluşlar ile yeni ilişkiler kurmasını sağlamak ve var olan ilişkilerin yürütülmesi ve geliştirilmesi için de

alışmalar yapmak; hem ulusal hem de uluslararası etkinliklere katılmak ve bunları düzenlemek; dünyadan diğerkentler ile kardeş kent ilişkisi kurmak, kardeş kentler ile olan ilişkileri geliştirmek; belediyeye gönderilen faklı dillerdeki belgeleri incelemek, tercüme etmek ve bunları ilgili birimlere iletmek; belediyeyi ziyarete gelen yabancı temsilcilerin ve konukların st düzey belediye temsilcileri ile olan görüşmelerinde tercümanlık desteği vermek; iyi uygulama örneklerini takip etmek; uluslararası medya kuruluş ve hesaplarından İstanbul kentini izlemek vb. faaliyetleri yürütmekle görevlidir (ibb.istanbul).

İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen bilgilere göre, Dış İlişkiler şube Müdürlüğü içerisinde Ar-Ge birimi bulunmaktadır. Bu birim İstanbul B.B.’nin ikili ilişkisi olduğu belediyeler arasındaki ilişkileri düzenlemek adına etkinlikler planlamaktadır. Kültür Daire Başkanlığı ile bu birim etkileşimli olarak çalışmaktadır. Etkinlikler Dış İlişkiler Daire Başkanlığı tarafından planlanırken, etkinliklerin düzenlenmesi ile Kültür Daire Başkanlığı ilgilenmektedir.

2019 faaliyet raporunda İstanbul B.B.’nin dış ilişkiler alanındaki stratejik amacı, “İstanbul’u kentler arası yerel diplomaside uluslararası faaliyetlerin gerçekleştirildiği bir merkez haline getirmek, katılımcı kentten düzen kurucu kente dönüştürmek” olarak belirtilmiştir (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 64). Bu amaca ulaşmak için kurum iki stratejik hedef belirlemiştir. Bunlar “İstanbul B.B. ve İstanbul’un uluslararası alanda etkin tanıtımının yapılması ve yerel diplomasiye yönelik iletişim ve işbirliklerini güçlendirilmesi” olarak belirtilmiştir (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 25).

İstanbul B.B.’nin 2020-2024 stratejik planında belediyenin hedeflerinden birinin “İstanbul’un uluslararası diplomasi, finans, kültür, bilim ve teknoloji zirvelerine ev sahipliği yapan bir merkez olarak ön plana çıkartılması” olarak belirlenmiştir (İstanbul B.B. 2020-2024 Stratejik Planı: 36). Belediyenin güçlü yönleri ele alındığında belediyenin "uluslararası yerel yönetimlerle ilgili organizasyonlarda liderlik seviyesinde rol alması ve yeni kaynak arayışında, uluslararası piyasalarda kredibilitesinin yüksek olması" göze çarpmaktadır. Kurumun zayıf yönlerinde ise belediyenin uluslararası kuruluşlarla kurulan işbirliklerinin yetersiz bulunması yer almaktadır (İstanbul B.B. 2020-2024 Stratejik Planı: 71-72). Belediyenin stratejik planında hedeflenen faaliyetler arasında İstanbul’un marka değerini artıracak festival sayısı, İstanbul’un uluslararası alanda etkin tanıtımının yapılması amacıyla oluşturulacak diğital platformların toplam

görüntülenme ve indirilme sayısı, ulaşılan toplam yabancı öğrenci sayısı, ulusal ve uluslararası fuarlara toplam katılım sayısı (İstanbul B.B. 2020-2024 Stratejik Plan: 115), uluslararası düzenlenen toplam kültürel etkinlik sayısı gibi göstergeler bulunmaktadır (İstanbul B.B. 2020-2024 Stratejik Plan: 126).

İstanbul B.B. Dış İlişkiler Biriminin denetimi “Dış İlişkiler Daire Başkanlığı Sistem Denetimi” ile “AB Projeleri Yazma ve Fonlandırma Süreci” hakkında iç denetimden geçmektedir (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 65).

4.2.1.2.2. İstanbul B. B. Dış İlişkiler Birimi’nin Çalışmaları

İstanbul B.B. Dış İlişkiler Daire Başkanlığı, kentler arasındaki uluslararası işbirliğinin amacını (ibb.istanbul);

- Yerel yönetimlerin ve yerel demokrasinin güçlenmesini sağlamak,
- Yönetimde halkın yer almasını desteklemek,
- Toplumlar arasında barış ve kardeşlik bilincini geliştirmek,
- Çevre kaynakların daha iyi kullanılması sağlamak ve
- Yerel yönetimler arasında bilgi ve deneyim paylaşımını sağlamak,

şeklinde ifade etmektedir. Kentler arasında uluslararası düzeyde bir işbirliğinin olmasıyla birlikte öncelikle iki toplum arasında barış ve kardeşliğin önemli ölçüde artacağı, sonrasında ise yerel yönetimlerin bilgi ve tecrübelerini karşılıklı bir şekilde paylaşarak geliştirebileceği, demokrasinin yerel düzeye ineceği ve dünyadaki kaynaklarının verimli kullanılması için birlikte yapılacak çalışmaların çoğalacağı belirtilmiştir (www.ibb.istanbul, 19.11.2020). Ayrıca İstanbul B.B., uluslararası etkinlikler düzenleyerek, destek vererek ve bu etkinliklere iştirak ederek tanınırlığını ve saygınlığını arttırdığını da belirtmektedir (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 59).

İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen bilgilere göre, İstanbul B.B., uluslararası alanlarda ilişkilerini beş ana başlık altında toplamıştır. Bunlar:

- Kentler arasındaki ilişkiler,
- İstanbul’daki yabancı misyon şeflikleri ile ilişkiler,
- Uluslararası kuruluşlar ile ilişkiler,

- İletişim ve
- Yurtdışı ziyaretleridir.

Kentler arasındaki ilişkiler; kardeş kent ilişkilerinin kurulması, işbirliği protokollerinin ve mutabakat zaptlarının hazırlanmasını kapsamaktadır. İstanbul B.B.'nin, yurt dışından diğer kentler ile kardeş kent ilişkisi kurabilmesi bazı kriterlere göre belirlenmektedir. İstanbul B.B. ile kardeş kent ilişkisi içerisinde olacak kentlerin:

- ülke içerisindeki önemi,
- nüfusu,
- ekonomik ve ticari durumu,
- kültürel yapısı ve
- coğrafi özellik

bakımından birbirine yakın ya da denk olmasına önem verilmektedir. Ayrıca belediyenin bu tür bir ilişkiden elde edeceği “faydalar” ve kurulacak “işbirlikleri” de ele alınmaktadır. Ancak bu kriterler olmazsa olmaz değildir. Bazı durumlarda kentler arasında benzerliklerin az olması ya da denklik olmamasına rağmen kentler kardeş kent olabilmektedir. Bunun nedenleri arasında kardeş olunacak kente manevi ya da teknik anlamda yardımcı olabilmektir. Kardeş kent ilişkileri dışında belediyeler arasında işbirliği protokolleri de imzalanmaktadır. İşbirliğinin verimli ve etkili çalışabilmesi adına protokol hazırlanmadan önce iki belediye bir araya gelerek her iki tarafın da “faydasına” olacak işbirliği alanlarını belirlenmektedir. Bu müzakerelerden elde edilen netice doğrultusunda protokol metinlerinde hangi konularda işbirliği kurulacağı belirtilmektedir. İşbirliği protokolleri, kardeş kent ilişkilerinde olduğu gibi uzun süreli ya da proje bazlı başka bir ifade ile işbirliğine karar verilen alanda projenin bitmesi ile sona erecek kısa süreli bir ilişki de olabilmektedir. İstanbul B.B., eğer bir ülke ile kardeş kent ilişkisi kurmuş ve o ülkeden başka bir kent ile ilişki kurması gerekiyorsa bu sefer işbirliği protokolü imzalamayı tercih edebilmektedir. Kentler arasında kurulan işbirliği protokolü ilişkisinde, kardeş kent ilişkisinde olduğu gibi kentler arasında denklik ya da benzerlik kriterler aranmamaktadır. Önemli olan iki kent arasındaki işbirliği alanlarıdır. Kentler arasında bu ilişkinin hayata geçirilebilmesi için kardeş kent anlaşmalarında olduğu gibi yine 5393 sayılı Belediye Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu gereği belediye meclisi kararı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın onayı olmalıdır. Kentler arasındaki diğer bir ilişki türü ise Mutabakat Zaptı/İyi Niyet

Mektubu'dur. Bu tür, daha çok iki kentin yeni başlayan ve güçlendirilmeye çalışılan ilişkilerinin ilk basamağı olarak ele alınmaktadır. Mutabakat Zaptı/İyi Niyet Mektubu'nda, kentler karşılıklı olarak isteklerini dile getirmekte ve kardeş kent ve işbirliği protokolünde olduğu gibi belediye meclis kararına ihtiyaç duymamaktadır (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi; www.ibb.istanbul, 19.11.2020).

İstanbul B.B. Dış İlişkiler Müdürlüğü, Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasına uygun şekilde hareket ederek, ülkede bulunan yerleşik yabancı misyon temsilcileri ile iyi ilişkiler kurulması amacıyla düzenli aralıklarla ziyaretlerde bulunmaktadır. Ayrıca onlar için etkinlikler gerçekleştirmektedir. Örneğin, yerleşik yabancı misyon temsilcilerinin milli günlerinde belediye başkanı tarafından imzalanmış tebrik mektupları düzenlenmektedir. Diğer taraftan İstanbul B.B., yabancı temsilciler tarafından davet edildiği resepsiyonlara, bunların mahiyetine göre Dışişleri Bakanlığının görüş ve önerileri de göz önünde bulundurularak katılabilmektedir (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi).

İstanbul B.B.'nin uluslararası kuruluşlar ile olan ilişkileri iki şekilde başlamaktadır. İlki, belediyenin herhangi bir biriminin genel sekreter yardımcısı tarafından imzalanmış uluslararası kuruluşa üye olma isteği şeklindeki iken ikinci ise, uluslararası kuruluşun daveti üzerine gelişen ilişkilerdir. Sonrasında, İdari İşler Şefliği, ilişkilerin başlaması için onay almak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bazı evraklar iletmektedir. Bu evraklar içerisinde;

- talep yazısı,
- meclis kararı,
- üyelik için talep edilen uluslararası kuruluşa ait ana tüzüğün tam metni ve onun tasdik edilmiş Türkçe çevirisi,
- üyelik sonucu elde edilecek faydalar hakkında görüş metni,
- üyeliğe ait katılım payı/aidat miktarı ve
- belediyeye ait en son kesin hesap özeti

yer almaktadır (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi).

İstanbul B.B. Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü AR-GE birimi tarafından yurt dışında gelişen olaylar izlenmektedir. Bu kapsamda uluslararası haber kuruluşları, Dışişleri Bakanlığı duyuruları vb. takip edilerek herhangi bir olay durumunda gerekli olacak kutlama, taziye, kınama vb. mesajların hazırlanması için bilgi notu hazırlanmaktadır.

Tercümanlar Ofisi, farklı dillerde yazılmış davet, taziye ve tebrik amaçlı mektupları belediye üst düzey temsilcileri adına hazırlayıp göndermektedir (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi).

İstanbul B.B. Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü'ne gelen, yurtdışında olması planlanan ikili görüşme, açılış, konferans, toplantı, teknik ziyaret vb. davetlere katılma isteği, öncelikle ülke menfaatleri ve davetin mahiyetine göre incelenmektedir. Bu durum İdari İşler Şefliği tarafından resmi yazı ile Dışişleri Bakanlığına iletilmektedir. Ziyarete ve ziyarette yer alacak katılımcılara ait bilgiler Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü'ne bildirildikten sonra ziyarete yönelik onay, harcırah ve yolluk işlemleri ile ziyaret etkinliğinin varsa katılım ücreti, ulaşım, konaklama ödeme işlemleri ilgili çalışmalar Mali İşler Şefliği tarafından, ilgili birimler ile yazışmalar İdari İşler Şefliği tarafından ve ziyaretler için vize gerekli olacaksa da bu işlemler Vize İşleri Şefliği tarafından yerine getirilmektedir. Son olarak ise yurt dışı ziyaretlerine katılacak belediyeden heyetler için Ar-Ge Birimi tarafından “Giden Heyet Dosyası” hazırlanmaktadır (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi).

İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen bilgilere göre, İstanbul B.B.'nin yurtdışından kentler ile ilişkiler kurarken öncelikle dikkat ettiği hususlar şunlardır:

- Merkezi yönetim otoritesi (merkezi otoritenin önerisi),
- Dönem içerisinde gerçekleşen (dış) siyasi gelişmeler,
- Belediye başkanının dış ilişkiler politikası ve
- Belediye başkanının öncelikleridir.

İstanbul B.B.'nin yurtdışındaki diğer belediyeler ile ilişkileri üç şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar: Kardeş Kentler, İşbirliği Protokolleri ve Mutabakat Zaptı (İyi Niyet Mektubu)'dır. İstanbul B.B.'nin ilk kardeş kenti 1965'te Brezilya'dan Rio de Janeiro olurken son kardeş kenti ise 2020'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden Lefkoşa olmuştur. İstanbul B.B.'nin uluslararası düzeyde kardeş sayısı 40'tır. Bunlardan sadece Almanya ve Çin Halk Cumhuriyeti'nden ikişer kent ile kardeşlik bağları bulunmaktadır. İstanbul B.B.'nin işbirliği protokolleri imzaladıkları uluslararası düzeydeki belediye sayısı ise 20'dir. İlk işbirliği protokolü 1985 yılında İtalya'nın Floransa kenti ile olurken son işbirliği protokolü Japonya'dan Kyoto kenti ile imzalanmıştır. Bunlardan sadece İtalya ve Fransa'dan ikişer kent ile İstanbul B.B.,

işbirliği protokolü imzalamıştır. Son olarak İstanbul B.B.’nin mutabakat zaptı/iyi niyet mektupları imzalamış olduğu uluslararası düzeydeki belediye sayısı 31’dir. İlk mutabakat zaptı/iyi niyet mektubu Fransa’nın Paris kenti ile 2000 yılında imzalanırken son mutabakat zaptı 2021 yılında Yunanistan’dan Atina ile olmuştur. İstanbul B.B. bunlardan sadece Almanya, İran, Pakistan ve Çin ülkelerinden ikişer kent ile mutabakat zaptı/iyi niyet mektubu imzalamıştır (www.ibb.istanbul, 04.05.2023; İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 81) (Bkz. Tablo 4.7.).

Tablo 4.7. İstanbul B.B.’nin Uluslararası İlişki Türleri

İstanbul B.B.	Kardeş Kent Protokolü	İşbirliği Protokolü	Mutabakat Zaptı	Toplam Sayı
	40	20	31	91

Kaynak: www.ibb.istanbul, 04.05.23; İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 81

İstanbul B.B.’nin kardeş kent, işbirliği ve iyi niyet protokolleri imzalamasının amaçları (İstanbul B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 64; İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 59);

- İstanbul’un yaşam kalitesini yükseltmek,
- Yapılan hizmetleri daha verimli ve kaliteli sunmak,
- Kültürel, sosyal, ekonomik ve yerel yönetim deneyimlerini karşılıklı olarak paylaşmak,
- İstanbul’a yönelik algıyı iyileştirmek ve
- Kentlerle kurulan temasları geliştirmek, kurumsallaştırılmasını ve devamlılığını sağlamak yer almaktadır.

İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen bilgilere göre, İstanbul B.B.’nin en çok ilişki içerisinde olduğu kentlerden biri Saray Bosna’dır. Bunun nedeni belediye başkanlarının Saray Bosna’ya karşı olan ilgileri, İstanbul’da ikamet eden Boşnakların çok fazla olması ve onların da kültürel anlamda etkin ve baskın olmalarıdır.

İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen bilgilere göre, İstanbul B.B.’nin kardeş kent ve işbirliği protokol ilişkilerinin feshedilmesi de meclis kararı ile olmaktadır. 2017 yılı içerisinde İstanbul Büyükşehir

Belediye Meclisinin tek taraflı kararı ile Hollanda'nın Rotterdam kenti ile kardeş kent ilişkisi feshedilmiştir (İstanbul B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 56).

İstanbul B.B., yerel yönetimler alanında faaliyet gösteren bazı uluslararası kuruluşların çalışmalarına aktif bir şekilde katılarak, bu kuruluşların faaliyetlerinin planlanması ve yürütülmesinde rol almaktadır. İstanbul B.B.'nin üyesi olduğu 20 uluslararası ağ vardır. Bu sayı 2020'de 15'tir (İstanbul B.B. Faaliyet Raporu 2022, 2023: 81) (Bkz. Tablo 4.8.).

İstanbul B.B., İstanbul'a yatırımcıları çekmek, yatırımcılar ile ortak iş fırsatları oluşturmak, İstanbul iş dünyasının dışa açılmasına katkıda bulunmak ve İstanbul'da yatırımları bulunan yabancı şirketler ile bağlantı kurmak ve eşleştirme yolu ile büyümelerini sağlamak amacıyla belediyeye gelen talepleri dinleyerek ağ kurma çalışmaları ve çalışma teşvik toplantıları gerçekleştirmektedir (İstanbul B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 60).

İstanbul B.B.'ye, uluslararası kuruluşlara üyeliklerin kazandırdıkları ise (İstanbul B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 65):

- Teknik bilgi paylaşımı sağlaması,
- Belediye iştiraklerinin uluslararası yatırım içerisinde yer alması,
- Uluslararası platformlarda İstanbul'un kendini ifade etmesi ve
- Lobi faaliyetlerinin oluşturulmasını kolaylaştırmaktır.

Tablo 4.8. İstanbul B.B.’nin Üyesi Olduğu Uluslararası Ağlar

Ağ Sayısı	Uluslararası Ağ Adı	İstanbul B.B.’nin Ağ İçerisindeki Pozisyonu
1	İslam Başkentleri ve Kentleri Teşkilatı (OICC)	Yönetim Kurulu Üyesi
2	Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı (UCLG)	Üye
3	Dünya Büyük Metropoller Birliği (METROPOLIS)	Yönetim Kurulu Üyesi
4	Uyuşturucuya Karşı Mücadele Veren Avrupa Kentleri Teşkilatı (ECAD)	Üye
5	Tarihi Kentler Birliği (LHC)	Üye
6	Avrupa Kentleri Teşkilatı (EUROCITIES)	Ortak Üye
7	Dünya Mirası Kentleri Teşkilatı (OWHC)	Üye
8	Depremler ve Mega Kentler İnisiyatifi (EMI)	Proje Partneri
9	Dünya Haller Birliği (WUWM)	Üye
10	Dünya Sağlık Örgütü Sağlıklı Kentler Ağı (WHO Healthy Cities Network)	Üye
11	Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB)	Üye
12	Asya Belediye Başkanları Forumu (AMF)	Üye
13	Avrupa Sosyal Hizmet Ağı (ESN)	Üye
14	Uluslararası Tarihi Ev Müzeleri Komitesi (DEMHIST)	Üye
15	Avrupa İnovasyon ve Teknoloji Enstitüsü (EIT)	Üye
16	CIVITAS Forum Ağı (CIVITAS)	Üye
17	Büyük Kentler İklim Liderlik Grubu (C40)	Üye
18	Delice Ağı (DELICE Network)	Üye
19	Balkan Kentleri Ağı (B40)	Kurucu Üye
20	Uluslararası Aydınlatma Derneği (LUCI)	Üye

Kaynak: İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 81

İstanbul B.B., 2018 yılında Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilen EIT'in (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 65), 2017 tarihinde ise UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı (UCCN) üyeleri arasına girmiştir. Bu ağ içerisinde yer almaya başlayan İstanbul B.B., yaşanabilir, dayanıklı ve sürdürülebilir bir kent meydana getirmek için ilgili paydaşları ile işbirlikleri kurmuş, ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmış, dijital platformlar oluşturmuş ve tanıtım belgeleri ile farkındalık oluşturmuştur (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 178). UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı içerisinde İstanbul Tasarım Kenti, Kırşehir ise Müzik Kenti kategorisinde yer almaktadır. İstanbul, Kırşehir ve Hanover yerel yönetim temsilcileri ve paydaşları ile birlikte yapmış olduğu işbirliği ile kadın merkezli dijital bir içerik oluşturulmuş, bu kapsamında Neşet Ertaş ve The Scorpions'a ait eserler seslendirilmiştir (İstanbul B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 280). Diğer bir ağ örneği ise, İstanbul B.B.'nin 2020 yılında C40 Yaya ve Bisiklet Ağı'nda üye olarak çalışmalarına başlaması verilebilmektedir (İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 70).

İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen bilgilere göre, İstanbul B.B.'nin hizmetler konusunda iyi olduğu alanlar şöyle belirtilmiştir:

- Atık yönetimi,
- Su ve kanalizasyon hizmetleri,
- Toplu taşıma hizmetleri,
- Peyzaj yönetimi/planlama ve
- Hayat boyu öğrenme merkezi (İSMEK)'dir.

Dolayısıyla İstanbul B.B., yukarıda belirtilen alanlarda işbirliği taleplerine daha çok karşılık vermektedir.

2015-2022 yılları arasında İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi'nin yapmış olduğu çalışmalardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

İstanbul B.B., kendi ana sponsorluğunda 30 Ocak-02 Şubat 2020 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilen dünyanın en büyük beş turizm fuarından biri olan Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı (EMITT)'na katılım sağlamıştır. İstanbul B.B., bu platformda Visit İstanbul, Yürü Keşfet uygulaması ve Tourist dergisinin tanıtımlarını yapmıştır (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 169). Ayrıca İstanbul B.B., 22-24 Ocak 2020 tarihlerinde Ace of Mice Fuarı ve İstanbul Mice Zirvesi'nde yer

almıştır. Bu fuar, turizm ve etkinlik sektörünün önemli firmalarının bulunduğu bir platformdur (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 169).

İstanbul B.B., İstanbul'da okuyan yabancı öğrencilerin kent ile ilgili memnuniyetlerini ölçmek amacıyla İstanbul'daki vakıf üniversitelerinden 300 Erasmus öğrencisi ile iletişime geçmiştir (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 169-170).

İstanbul B.B., İstanbul içerisinde yer alan hem belediye belgeli, hem de Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli otel vb. konaklama yerlerine ilişkin tesislerin oda ve yatak sayısı ve yıldızları hakkında güncel bilgileri bir araya getirmiş ve bunları dijital veri tabanına aktarmıştır (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 170).

20 Ocak 2020 tarihinde 'İstanbul Turizm Çalıştayı' düzenlenmiştir. Çalıştaya sektör temsilcileri, akademisyenler, uzmanlar ve konsolosluk temsilcilerinden oluşan 250 kişi katılmıştır. Çalıştayı çıktılarında biri ise İstanbul'un kültür ve sanat alanında bir marka kent olarak ele alınması gerekliliğidir (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 170).

Hamidiye A.Ş., İstanbul B.B.'nin belediye şirketlerinden birisidir. Halkın kaynak su ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulmuştur. Bununla birlikte 45 ülkeye de ihracaat yaptığı belirtilmiştir. Hamidiye A.Ş., Uluslararası Şişelenmiş Su Birliği (IBWA)'ne üye olan ilk Türk firmasıdır (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 231).

İstanbul B.B.'nin kişilere meslek edindirmeyi ve yaşam boyu öğrenmeyi sağlayacak kursları mevcuttur. Belediyenin bünyesinde yer alan İstanbul Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK) bulunmaktadır. İSMEK,

İstanbulluların eğitim ihtiyacına cevap verebilmek, mesleki ve sanatsal bilgilerini geliştirmek, onları pasif tüketici olmaktan çıkarıp aktif üretici kılmak, kültürel, kentsel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmak, kent kültürü ve metropolde yaşama konusunda donanımlı hâle gelmelerine katkı sağlamak amacıyla

eğitimlerini vermeye devam etmektedir (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 174). İSMEK'e ait 14 uzmanlık okulu bulunmaktadır. İSMEK, bu okullarda eğitim alan öğrencileri ve personelleri ile birlikte yurtiçi ve yurtdışındaki fuarlara katılmaktadır (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 174-176).

İstanbul kentinin uluslararası alanda tanıtılması ve uluslararası yatırımcılar çekmesi amacıyla İstanbul B.B. ile üniversiteler arasında işbirliği modeli kurulması amaçlanmıştır. 2020 yılı içerisinde İstanbul'daki tüm üniversitelerin davet edildiği, akademisyenlerin ve İstanbul B.B.'den uzmanların katılımı ile Haliç Kongre

Merkezi’nde “Üniversitelerle Sürdürülebilir İş Birliği Ortak Akıl Toplantısı” gerçekleştirilmiştir (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 52).

İstanbul B.B., EuroVelo Avrupa Bisiklet Rotası Ağı’na İstanbul kentini katmak için belediye bünyesinde EuroVelo İstanbul Koordinatörlüğü’nü kurmuştur. Bu bisiklet ağı Norveç’ten başlamakta ve 13 ülke üzerinden geçmektedir. Bu ağ ile belediye, sürdürülebilir bir bisiklet turizmi için kültürel miras, gastronomi, ulaşım ve konaklama altyapılarını geliştirebilmeyi amaçlamaktadır. Bunun için de bisiklet rota tanıtımları ve bisiklet yolu altyapısının geliştirilmesi için çalışmalara yoğunlaşmıştır (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 54).

2019 yılı içerisinde, İstanbul’un ekonomik gelişimine katkı sağlamak ve İstanbul’a yapılan yatırımları artırmak amacıyla, Birleşik Krallık İstanbul Başkonsolosluğu ve Birleşik Krallık Ticaret Odası işbirliği ile AB üyesi ülkelerin ve İstanbul Ticaret Odaları Başkanlarının katıldığı bir çalışma toplantısı organize edilmiştir (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 65).

2019 yılı içerisinde, İstanbul’un ekonomik gelişimine katkı sağlamak ve İstanbul’a yapılan yatırımları artırmak amacıyla, Dünyadaki İtalyan Girişimcileri Derneği (C.I.I.M) ile çalışma toplantısı gerçekleştirilmiştir (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 65).

13-15 Mart 2019 tarihlerinde İstanbul B.B. ev sahipliğinde toplam 7000’den fazla ziyaretçi, 64 konuşmacı, 12 ülke ve 120 kentten gelen girişimci, uluslararası firma ve yatırımcı olmak üzere 250 katılımcının yer aldığı Dünya Akıllı Kentler Kongresi’19 gerçekleşmiştir (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 25).

İstanbul’un afetlere dayanıklı bir kent olması amacıyla ulusal ve uluslararası yaklaşık 650 uzman/araştırmacı ve kurumsal temsilcinin davet edildiği “İstanbul Deprem Çalıştayı” İstanbul B.B. tarafından düzenlenmiştir (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 86).

İstanbul kenti, 2022 yılında 8’i lojistik 4’ü muhtelif olmak üzere 12 uluslararası spor organizasyonu içerisinde yer almıştır (İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 300). 2020 yılı içerisinde İstanbul B.B., 4’ü lojistik, 2’si muhtelif olmak üzere 6 uluslararası spor etkinliğine katılmıştır. Uluslararası spor etkinlikleri içerisinde; İstanbul Yarı Maratonu, Formula 1 Türkiye Grand Prix, İstanbul Maratonu, 32.Samsung Boğaziçi Kıtalararası Yüzme Yarışı, 19.Bosphorus Cup Yelken Yarışları ve TED Open

Uluslararası Tenis Turnuvası yer almaktadır (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 210). Bu tip uluslararası spor müzakerelerinin düzenlenmesi uluslararası alanda tanınırlığı artırmak açısından da önemlidir.

İstanbul B.B. görev ve sorumluluk alanına giren konularda yürütülen projelere mali ve teknik destek sağlamak ve iyi uygulama örneklerini belediyeye kazandırmak amacıyla AB ve İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) hibe programlarına başvurular yapmaktadır. Belediye'nin AB tarafından 2018 yılında kabul edilmiş projeleri 2 adet AB (Horizon2020) projesi olarak; POP-MACHINA ve MOBİLus hibe almaya hak kazanmıştır (İstanbul B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 62). 2022 yılı içerisinde İstanbul B.B., çoğunluğu uluslararası hibe programları olmak üzere 74 uluslararası proje başvurusu gerçekleştirmiş bunlardan 18'i hibe almaya hak kazanmıştır (İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 351).

Aşağıda İstanbul B.B.'nin uluslararası düzeyde gerçekleştirmiş olduğu etkinlikler hakkında yaklaşık sayısal veriler bulunmaktadır. Bu veriler, İstanbul B.B.'nin 2020-2022 yıllarını içeren faaliyet raporlarından derlenmiştir.

Tablo 4.9. İstanbul B.B.'nin Yıllara Göre Uluslararası Faaliyetleri

Yıl	İstanbul B.B.'nin yer aldığı uluslararası spor etkinlik sayısı	Uluslararası Fonlar/ Başvuru Yapılan Proje Sayısı	Uluslararası Fonlar/ Kazanan Proje Sayısı
2022	12	74	18
2021	6	87	14
2020	6	67	12

Kaynak: İstanbul B.B. 2020-2022 Yılları Arası Faaliyet Raporları

İstanbul B.B.'nin visit İstanbul adlı bir çalışması mevcuttur. Bu site aracılığıyla belediye İstanbul'un güzelliklerini dünyaya tanıtabilmektedir. 2019 yılında bu sitenin çalışmaları ve İstanbul'un tanıtımının yapılması amacıyla İstanbul B.B., dünyaca ünlü moda markalarının iletişim yüzleri, fotoğrafçılar, sosyal medyayı aktif kullanan ünlü kişiler ve bir şefi İstanbul'da ağırlamıştır (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 202).

İstanbul B.B., “İki Deniz Bir Şehir: Su Altından İstanbul Fotoğraf Sergisi”ni 4–13 Şubat 2019 tarihleri arasında gerçekleştirmiştir. Uluslararası bir organizasyon olan Oniros Film Ödülleri yarışmasında, İki Deniz Bir Şehir belgeseli en iyi doğa filmi kategorisinde ödüle layık görülmüştür (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 203).

TourİST Dergisi, İstanbul B.B. tarafından türkçe ve ingilizce dil seçenekleriyle hazırlanmaktadır. Dergide, İstanbul’un kültürel, mimari ve tarihi zenginlikleri ve gastronomi gibi konular yer almaktadır. Dergi ayrıca mobil olarak kullanılabilir (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 203).

İstanbul Yerel Yönetimler Akademisi, İstanbul B.B.’nin “bilgi, tecrübe ve iyi uygulama örneklerini ulusal ve uluslararası düzeydeki yerel yönetimlere aktarmak ve bölgesel işbirliklerini güçlendirmek” amacıyla kurulmuştur. İstanbul B.B. Eğitim Yönetim Sistemi (EYS)’nin geliştirilmesi ile birlikte akademi, uluslararası düzeyde yüz yüze ve online olacak şekilde örneğin çevre yönetimi vb. alanlarda farklı eğitimler vermiştir (İstanbul B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 51).

İstanbul’un uluslararası öğrenciler için entelektüel ve meslekî bir cazibe merkezi haline getirilmesi ve kültürel faaliyetler aracılığı ile uluslararası öğrencilerin sosyal ve kültürel etkileşimlerine destek olunması amacıyla İstanbul B.B. bünyesinde İstanbul Uluslararası Öğrenci Merkezi (ICIST), 8 Nisan 2013 tarihinde çalışmalarına başlamıştır (İstanbul B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 66).

İstanbul B.B., toplu taşımacılık sektöründeki en büyük uluslararası sivil toplum kuruluşlarından biri olan Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği (UITP)’ne üyelik sürecini başlatmıştır (İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 70).

2022 yılı içerisinde gerçekleşen uluslararası faaliyetler arasında; Floransa’da Akdeniz Kentleri Belediye Başkanları Konferansı; Lozan’da Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Başkanı görüşmesi; Saraybosna’da B40 Balkan Kentleri Ağı kapsamında Bosna Hersek Belediye Başkanları Toplantısı ve İftar Programı; Sofya’da B40 Balkan Kentleri Ağı kapsamında Bulgaristan Belediye Başkanları Toplantısı; İstanbul’da B40 Balkan Kentleri Ağı Belediye Başkanlarının 44’üncü İstanbul Maratonuna katılımı vb. gerçekleşmiştir (İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 80).

B40 Balkan Kentleri Ağı, İstanbul B.B. liderliğinde Balkan ülkeleri içerisinde yer alan 23 yerel yönetim tarafından kurulmuştur. Ağı, Balkan ülkeleri içerisinde yer alan

yerel yönetimler arasında kurulacak işbirliğini desteklemek amacıyla kurulmuştur. Daimî sekretaryası İstanbul'da yer alan ağın üye sayısı 2022 yılının sonunda 51'e yükselmiştir. B40'ın 4 farklı alanda çalışma grupları bulunmaktadır. Bunlar arasında Yerel İklim Eylemi, Akıllı Kentler ve Dijital Dönüşüm, Yerel Demokrasi ve Göç ve Yerel Kültürel ve Ekonomik İşbirliği yer almaktadır. İstanbul B.B. ise bu 4 grubun başkanlığını yürütmektedir. Bu kapsamda İstanbul B.B., 2022 yılında da online ve yüz yüze olmak üzere ağın çalışmalarına katılmıştır. Son olarak, Balkan ülkelerinin gençleri İstanbul'da yapılan B40 Gençlik Zirvesi'ne katılmışlardır (İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 81).

İstanbul B.B.'nin kültürel alanda uluslararası etkinlikleri arasında örneğin İstanbul'da Yakutsk Kültür Günleri kapsamında Kuzey'in Kalbi "Yakutsk" sergisi açılmış, geleneksel Yakutsk dans gösterileri gerçekleştirilmiş ve Yakut sanatçı konserleri verilmiştir; Seul Dostluk Fuarı 2017 organizasyonu kapsamında İstanbul B.B. Kent Orkestrası tarafından konserler verilmiştir; Romanya İstanbul Başkonsolosluğu ile İstanbul B.B. birlikte İstanbul'da Romanya Gençlik Senfoni Orkestrası Konserini gerçekleştirmiştir; İstanbul B.B. ile Kore Gyeongsangbuk Eyalet Valiliği, Gyeongju Belediyesi ve Dongni MokVol Edebiyat Evi işbirliğinde İstanbul'da Türkiye - Kore 5. Edebiyat Sempozyumu düzenlenmiştir ve İstanbul'da UCLG - MEWA Orta Doğu ve Kültür söyleşisi düzenlenmiştir (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2018: 197).

İstanbul B.B., 28 Aralık 2022 tarihinde Avrupa Kentler Birliği (EUROCITIES) Başkanı ve Floransa Belediye Başkanı Nardella, Atina Belediye Başkanı Bakoyannis, Hannover Belediye Başkanı Onay ve EUROCITIES Genel Sekreteri Sobczak ile İstanbul'da bir araya gelmişlerdir (İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 80).

İstanbul B.B. Başkanı, yıl içerisinde yabancı temsilcileri ağırlamaktadır. Örneğin 2020 yılı içerisinde İstanbul B.B. Başkanı İmamoğlu, (ki Kovid-19 dönemi de göz önüne alındığında) 39 büyükelçi, 17 başkonsolos, 36 uluslararası kuruluşun başkanı ya da temsilcisi, 100'den fazla yerel yönetici, 9 siyasi temsilci, 11 yabancı misyon mensubu ile görüşmeler gerçekleştirmiştir (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 59). İstanbul B.B., normal şartlarda diğer kentler ile bilgi, tecrübe ve fikir alışverişinde bulunmak amacıyla yurt dışına çalışma ziyaretleri düzenlediklerini belirtmiş ancak 2020 yılında gerçekleşen Kovid-19 nedeniyle 2020 yılında bu ziyaretlerinin çoğunu ertelemek durumunda kalmıştır. Buna rağmen yıl içerisinde video konferans yöntemiyle

yurt dışından yerel yöneticiler ve uluslararası kuruluşların olduğu çoklu görüşmeler gerçekleşmiştir (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 59). İstanbul B.B., 2019 yılı içerisinde İstanbul’da yerleşik 65 Yabancı Konsüler Misyon temsilcisinin katılımı ile bir çalışma toplantısı gerçekleştirmiştir (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 64; İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 80; İstanbul B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 65). Aşağıda İstanbul B.B.’ye ziyarette bulunan yabancı temsilciler hakkında yaklaşık sayısal veriler bulunmaktadır. Bu veriler, İstanbul B.B.’nin 2015-2022 yıllarını içeren faaliyet raporlarından derlenmiştir.

Tablo 4.10. İstanbul B.B.’ye Ziyarete Bulunan Yıllara Göre Yabancı Temsilci Sayıları

Yıl	Büyükkelçi	Başkonnolos	Yabancı devlet yetkilisi	Uluslararası kuruluş başkanı ya da temsilcisi	Yabancı yerel yönetici	Yabancı misyon mensubu	Yabancı iş insanı ve özel sektör temsilcisi	Yabancı medya organına mülakat verme
2022	21	23	58	120	67	123	120	12
2021	25	30	17	21	24	6	-	6
2020	39	17	-	36	100+	11	-	-
2019	20	24	-	31	23	11	-	-
2015	12	29	20	11	42	2	12	-

Kaynak: İstanbul B.B. 2015-2022 Yılları Arası Faaliyet Raporları

İstanbul B.B., Telecoms World ME 2020 Smart City kategorisinde “İbbWiFi” hizmeti birincilik ödülünü; IDC CIO Zirvesi Ödülleri 2020 - Business Enablement kategorisinde “Askıda Fatura” ile ikincilik ödülünü; IDC CIO Zirvesi Ödülleri 2020 - Customer Experience kategorisinde “İBB Açık Veri Portal” ile ikincilik ödülünü; IDC CIO Zirvesi Ödülleri 2020 - IT Governance kategorisinde “Deprem Hackathonu” ile üçüncülük ödülünü almayan hak kazanmış ve NALAS Araştırması tarafından yine “Askıda Fatura” çalışması ile araştırma kapsamına girmeye hak kazanan projeler arasında yer almıştır (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021).

İstanbul B.B.'nin başkanlık düzeyinde yurt dışı ziyaretleri olmaktadır. Örneğin 2019 yılı içerisinde, başkanlık düzeyinde yaklaşık yurtdışı ziyaretleri 6; 2016 yılında 13 ve 2015 yılında 15'tir (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 65; İstanbul B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017; İstanbul B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016).

İstanbul B.B., yapmış olduğu yatırım ve hizmetlerin tanıtımını yapmak amacıyla ulusal ve uluslararası fuar, kongre ve zirve gibi çok katılım sağlanan etkinliklerde yer almaya çalışmaktadır (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 54). Bu anlamda belediyenin kurumunu, imajını, hizmetlerini ve şehrini tanıtmak amacıyla bu gibi geniş katılımlı etkinliklere katılması önemlidir. İstanbul B.B.'nin ev sahipliği yaptığı ve katıldığı uluslararası toplantılar bulunmaktadır. Örneğin, İstanbul 22. Dünya Petrol Kongresi, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı 25. Yıldönümü Devlet/Hükümet Başkanları Zirvesi ve Uluslararası Kudüs Vakıfları Forumu Dünya İnsani Zirvesi'ne ev sahipliği yapmıştır (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2018: 57). Dönemin İstanbul B.B. Başkanı Topbaş, BM Sürdürülebilir Kalkınma Yüksek Düzeyli Siyasi Forumu'na, 21 Nisan 2016 tarihinde ise New York'ta düzenlenen İklim Zirvesi'ne BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon'un davetlisi olarak katılmıştır. 10-20 Temmuz 2016 tarihlerinde UNESCO 1972 Dünya Doğal ve Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Hükümetler Arası yönetim organı olan Dünya Miras Komitesi'nin 40. Oturumu; Dünya İnsani Zirvesi; 9. TRANSIST İstanbul Ulaşım Kongresi ve Smart City Expo İstanbul 2016 Akıllı Kentler Forumu ve Kongresi İstanbul'da gerçekleşmiştir (İstanbul B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 58- 59).

İstanbul B.B. uluslararası düzeyde çalışmaları ile ilgili performans göstergeleri olarak bilgi dosyası, araştırma sunumu, tercüme, dış yazışma, tercümanlık hizmeti, mihmandarlık hizmeti ve yabancı konuk ve heyetlerin memnuniyet oranını ele almaktadır. Aşağıda İ.B.B.'nin uluslararası düzeyde çalışmaları ile ilgili performans göstergeleri hakkında yaklaşık sayısal veriler bulunmaktadır. Bu veriler, İstanbul B.B.'nin 2016-2022 yıllarını içeren faaliyet raporlarından derlenmiştir.

Tablo 4.11. İstanbul B.B.’nin Uluslararası Düzeyde Çalışmaları ile İlgili Performans Göstergeleri

Yıl	Bilgi Dosyası (syf)	Araştırma Sunumu (syf)	Tercüme (syf)	Dış Yazışma (syf)	Tercümanlık Hizmeti (saat)	Mihmandarlık Hizmeti (saat)	Yabancı konuk ve heyetlerin memnuniyet oranı (%)	Bülten (sayı)
2022	377	264	-	-	6573	-	95	119
2021	912	782	-	-	7573	-	95	189
2020	900	700	3659	5738	5622	40	95	-
2019	2700	-	3625	6000	2400	2000	95	-
2018	2952	-	3173	3185	1988	7200	90	-
2017	2594	-	2708	2892	1431	4896	90	-
2016	1674	-	3621	4790	2011	3009	90	-

Kaynak: İstanbul B.B. 2016-2022 Yılları Arası Faaliyet Raporları

İstanbul B.B., uluslararası kentlerle işbirliklerini Türkiye’nin dış politikasına, plan ve program çalışmalarına uyumlu bir şekilde yürütmektedir (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 59). İstanbul B.B., 2020 faaliyet raporunda belediyenin sahip olduğu güçlü yönler arasında belediyenin ulusal ve uluslararası yerel yönetimlerle ilgili etkinliklerde öncü ve lider olması ayrıca kaynak arayışında kurumun uluslararası güvenilirliğinin yüksek olmasını vurgulamıştır (İstanbul B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 276).

4.2.1.2.3. İstanbul B.B.’nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri

İstanbul B.B. ile Ukrayna’nın Odesa kenti 2 Kasım 1997 yılında kardeş kent anlaşması imzalanmıştır (Bkz. Tablo 4.12.). İstanbul B.B.’nin diğer ilişki türlerinden olan örneğin İşbirliği Protokolü ve Mutabakat Anlaşması, Ukrayna’dan başka bir kentle imzalanmamıştır (www.ibb.istanbul, 4.5.2023).

Tablo 4.12. İstanbul B.B.’nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri

İstanbul B.B.	Ukrayna Belediyeleri
	Odesa Belediyesi
İlişki Tarihi	1997
İlişki Türü	Kardeş Kent

Kaynak: www.ibb.istanbul, 04.05.2023

İstanbul B.B. Dış İlişkiler birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, İstanbul B.B. ile Odesa Belediyesi arasındaki işbirliği konuları şöyledir;

- Kültür günleri,
- Ekonomik ilişkiler,
- Proje geliştirme biriminde projelerdir (daha çok kültürel etkinlikler alanında ya da belediye hizmetleri konusunda olmaktadır).

İstanbul B.B. ile Ukrayna Belediyeleri arasında gerçekleşen çalışmalar aşağıda sıralanmıştır:

İstanbul B.B., Temmuz 2006 yılında Florya Engelliler Yaz Kampının kapılarını Çernobil mağduru Ukraynalı çocuklara açmıştır. İstanbul B.B.’nin Sosyal Hizmetler ve Engelliler Müdürlüğü, Çernobil mağduru Ukraynalı çocukların sıkıntılarını azaltmak, Türkiye’yi tanıtmak ve onların İstanbul’daki çocuklarla tanışmalarını sağlamak amacıyla böyle bir organizasyon düzenlemiştir. Bu süreçte, Ukrayna’dan 4 eğitmen ve 36 çocuk Florya’daki kampa gelmiştir. Burada iki hafta boyunca süren etkinliklere katılmışlardır (haberler.com, 10.06.2021).

Ekim 2008’de İstanbul B.B. Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kültür Müdürlüğü tarafından Ukrayna’nın Odesa kentinde “Odesa’da İstanbul Kültür Günleri” adıyla bir etkinlik düzenlemiştir.

İstanbul B.B. Dış İlişkiler birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, 2014 yılında Odesa şehrinin kuruluşunun 220. yıldönümü etkinlikleri yapılmıştır.

2015 yılında Odesa Belediye Başkanı Trukhanov'un İstanbul B.B.'ye ziyaretleri olmuştur. Bu ziyaret esnasında Odesa'da İstanbul Park'ın çalışmalarına başlanmıştır. Dönemin İstanbul B.B. Başkanı Topbaş, Ukrayna ile özellikle turizm ve ticaret alanlarında daha çok işbirliği yapılabileceğinden bahsetmiştir. Trukhanov ise Türkiye'deki temsilciler ile Odessa-İstanbul feribot ulaşımının geliştirilmesi üzerine fikir alış verişinde bulunduklarını, İstanbul'un drenaj sistemi ve su arıtılması konularındaki bilgi ve tecrübelerinden faydalanmak istediklerini belirtmiştir. Son olarak ise Odesa yönetiminin Türk yatırımcılar için kolaylıklar sağlayacağını da vurgulamıştır (old.qha.com.ua, 20.11.2020).

Eylül 2016'da Odesa Belediye Başkanı Yardımcısı Tsvirinko Zinaida ve Odesa Belediyesi Kültür ve Turizm Müdür Yardımcısı Kryzhalko Luidmyla, İSMEK'i ziyaret etmişlerdir. Ukrayna Heyeti, kurum faaliyetleri hakkında İSMEK'ten bilgi almışlardır (m.ismek.istanbul, 23.11.2020).

Türkiye ile Ukrayna arasındaki dostluk ilişkilerini geliştirmek adına İstanbul B.B. Kültür Daire Başkanlığı'nın ev sahipliği yaptığı ve İstanbul B.B., Odesa, Lviv ve Kiev Belediyelerinin işbirliği ile "İstanbul'da Ukrayna Kültür Günleri" etkinliği 6-7 Eylül 2016'da düzenlenmiştir. Dönemin İstanbul Başkonsolosu Bodnar, yabancı ülke kültürlerinin öğrenilmesi, tanınması ve anlaşılması ile yabancı ülke halklarının birbirine yaklaşabileceğine vurgu yapmıştır. O yüzden Ukrayna Kültür Günleri sayesinde Ukraynalıların, Türkler tarafından anlaşılıp, tanınabileceğini ve tanındıkça da iki ülkenin halklarının birbirine daha da yaklaşabileceğini vurgulamak istemiştir. Etkinlikte Odesa, Lviv ve Kiev kentlerinin tarihi ve kültürel fotoğraflarını ve yöresel kıyafetlerini içeren sergi açılışı yapılmıştır. Ayrıca, Gagauzca eserlerin seslendirildiği konser ve yöresel dansların yapıldığı gösteriler de etkinlikte yer almıştır (www.konhaber.com ve kultursanat.ibb.istanbul, 24.11.2020). İstanbul B.B. Dış İlişkiler birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Odesa Belediye Başkanı söz konusu etkinliğe katılmak üzere İstanbul'u ziyaret etmiştir.

İstanbul B.B. tarafından, Odesa'da 30 bin metrekarelik bir alana sahip İstanbul Parkı'nın temeli 2014 yılında atılmış, parkın açılışı ise Mayıs 2017'de olmuştur. Parkın bulunduğu bölge ise Odesa'nın en turistik alanlarından birinde ve Odesa Belediye

Sarayı'nın da yanında yer almaktadır. Türkiye ve Ukrayna arasındaki dostluk ve kardeşliğin de bir temsili olan parkın açılışına zamanın Ukrayna Cumhurbaşkanı Poroşenko, İstanbul B.B. Başkanı Topbaş ve Odesa Belediye Başkanı Trukhanov katılmışlardır (www.ibb.istanbul; www.aa.com.tr, 20.11.2020). Bu parkın açılışı, iki kentin arasında kardeşlik ilişkisi kurulmasının 20. yıldönümüne denk getirilmiştir. Parkın mimarisinde Türk kültüründen esintiler de bulunmaktadır (www.ukrayna.com, 20.11.2020). Zamanın İstanbul B.B. Başkanı Topbaş'ın açıklamalarına göre her iki kent arasında yapılacak işbirlikleri için her iki taraf tarafında istekli olduğu anlaşılmaktadır. Topbaş'ın, “aynı dili konuşanlar değil, anı duyguyu paylaşanlar anlaşır” söylemi iki kentin farklı kültürlerle sahip olmasına rağmen kardeşlik ilişkilerini devam ettirmek istediklerinin göstergesidir (www.ibb.istanbul, 20.11.2020).

2017 yılının temmuz ayında İstanbul B.B., Türkiye Cumhuriyeti Odesa Başkonsolosluğu ve Odesa Belediyesi birlikte “Odesa’da İstanbul Gecesi” adlı etkinliği düzenlemiştir. Bu etkinlik ise Odesa’nın en ünlü turizm mekanlarından biri olan Potemkin Merdivenleri’nde organize edilmiştir. Gecede İstanbul B.B. Orkestralar Müdürlüğü de Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği parçalarını içeren bir konser vermiştir (www.merkeziyaset.com, 24.11.2020).

17 Şubat-15 Mart 2020 tarihleri arasında Kiev’de bulunan Ukrayna Ulusal Sanatlar Akademisi Modern Sanat Araştırma Enstitüsü’nde “Türkiye’den Çağdaş Sanat” adlı sergi düzenlenmiştir. Bu sergide ressam, fotoğrafçı, heykeltıraş, video ve performans sanatçıları olmak üzere toplam 26 sanatçı eserleriyle katılmıştır. İstanbul B.B. de Kiev’de yapılan bu sanat sergisine sponsor desteğini sunmuştur (www.sozcu.com.tr, 24.11.2020).

12 Ekim 2020 tarihinde Ukrayna’nın İstanbul Başkonsolosu Gaman, İstanbul B.B. Başkanı İmamoğlu’nu makamında ziyaret etmiştir. Ziyarette Gaman ve İmamoğlu, İstanbul ile Odesa arasındaki ilişkilerin artırılması, toplu taşıma işletmeciliğinde tecrübe paylaşımı, İstanbulkart’a benzer bir kartın Ukrayna’da kullanılması, iş bağlantılarının güçlendirilmesi ve kültür alanında ortak projelerin hayata geçirilmesi üzerine görüşme yapmıştır. Ayrıca bu ziyaretinde Gaman, İstanbul B.B. Başkan’ı İmamoğlu’na Ukrayna kültüründe güç ve iktidar simgesi olan “Bulava” hediye etmiştir (www.kurultay.net, 24.11.2020).

İstanbul B.B. Dış İlişkiler birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Odesa Belediyesi, İstanbul'u ve Türkiye'yi ilgilendiren önemli tarihlerde tebrik ya da kutlama mesajları göndermeyi ihmal etmemektedir. Bununla birlikte, Odesa Belediyesi Kovid-19 döneminde İstanbul B.B.'nden tıbbi malzeme ve maske yardımı talebinde bulunmuş ama bu talebe bürokratik nedenlerden ötürü olumlu cevap verilememiştir.

İstanbul B.B., 23-29 Nisan 2021 tarihlerinde gerçekleşen Odesa Uluslararası Turizm Haftası etkinliklerinde online olarak yer almıştır. "Turizmi Yeniden Başlat" başlıklı uluslararası turizm konferansında İstanbul B.B., pandemi sürecinde yaşadığı tecrübeleri, salgının turizm sektörüne yönelik etkilerini, son olarak ise bu kapsamda alınan tedbirleri içeren bir sunum gerçekleştirmiştir (İstanbul B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 213).

Ukrayna-Rusya arasında devam eden savaşta İstanbul B.B., Ukraynalı mültecilere yönelik Varşova'ya 6 ve Odesa'ya 6 olmak üzere toplamda 12 TIR'lık insani yardım göndermiştir. Ayrıca Varşova'da bulunan Ukraynalı mültecileri de ziyaret etmiştir (İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 80).

İstanbul B.B. ile Odesa Belediyesi arasında 2015-2022 yıllarını kapsayan dönem içerisinde gelen ve giden heyetler ile ilgili bilgiler aşağıda verilmektedir:

- Temmuz 2015'te Odesa Belediye Başkanı Trukhanov, Belediye Başkanı Topbaş'ı ziyaret etmiştir (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi).
- Aralık 2015'te Ukraynalı Parlamenter Pysarenko, İstanbul B.B. Genel Sekreter Yardımcısı Hacımustafaoğlu'nu ziyaret etmiştir (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi).
- Ocak 2016'da, Odesa Valisi Saakasvili, Belediye Başkanı Topbaş'ı ziyaret etmiştir (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi).
- Mayıs 2016'da, Dünya İnsani Zirvesi kapsamında Türkiye'ye gelen Odesa Belediye Başkanı Trukhanov, Belediye Başkanı Topbaş ile bir araya gelmiştir (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi).
- Haziran 2016'da Ukrayna Milletvekili, Türkiye-Ukrayna Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Üyesi, Diriliş Partisi Meclis Grubu Eşbaşkanı Pysarenko, İstanbul B.B. Meclis 1. Başkan Vekili Selamet'i ziyaret etmiştir (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi).

- Eylül 2016’da “İstanbul’da Ukrayna Kültür Günleri” kapsamında İstanbul’u ziyaret eden Odesa Belediye Başkanı Trukhanov, İstanbul B.B. Meclis 1. Başkan Vekili Selamet ile bir araya gelmiştir (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi).
- Ocak 2017’de, Ukrayna’nın Ankara Büyükelçisi Sybiha, İstanbul B.B. Belediye Başkanı Topbaş’ı ziyaret etmiştir (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi)
- Aralık 2017’de Odesa Belediye Başkanı Trukhanov, İstanbul B.B. Belediye Başkanı Uysal’ı ziyaret etmiştir (www.ozelkalem.com.tr, 23.11.2020).
- Ekim 2020’de Ukrayna’nın İstanbul Başkonsolosu Gaman, İstanbul B.B. Başkanı İmamoğlu’nu makamında ziyaret etmiştir (www.kurultay.net, 24.11.20).

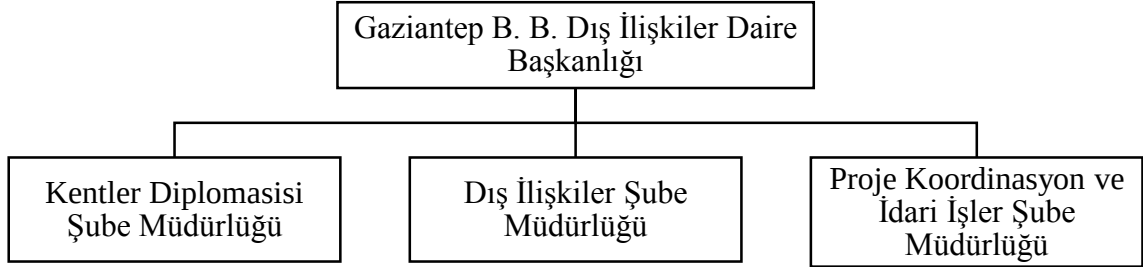
4.2.1.3. Gaziantep-Kharkiv Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (Gaziantep B.B.)’nin Ukrayna’dan Kharkiv Belediyesi ile ilişkileri bulunmaktadır. Bu bölümde Gaziantep B.B.’nin uluslararası alanda çalışmalarını yürüten Dış İlişkiler Daire Başkanlığı’nın kurumsal yapısı, bu kurumun sahip olduğu nitelikli personel ve kurumun uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda sahip olduğu vizyon, misyon ve stratejik hedefler yer almaktadır. Bununla birlikte bu kurumun yapmış olduğu çalışmalara da yer verilmiştir. Buradaki amaç belediyenin uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda ne kadar aktif ya da pasif olduğu ve çalışmalarını sistematik ya da plansız bir şekilde gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusunda bilgi sahibi olmaktır. Son olarak ise Gaziantep B.B.’nin Ukrayna belediyeleri ve özelinde Kharkiv Belediyesi ile ilişkileri ve yaptıkları çalışmalar üzerinde durulmuştur. Burada sadece Kharkiv Belediyesi ile olan ilişkilerin incelenmesinin nedeni ise Gaziantep B.B.’nin Ukrayna Belediyelerinden çoğunlukla Kharkiv ile ilişkilerinin ve işbirliklerinin olmasıdır.

4.2.1.3.1. Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi Hakkında Genel Bilgiler

Gaziantep B.B.’nin uluslararası işlemlerini takip eden birim Gaziantep B.B.’nin Genel Sekreter Yardımcılığına bağlı olan Dış İlişkiler Daire Başkanlığı’dır. Başkanlık, Kentler Diplomasisi Şube Müdürlüğü, Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü ve Proje

Koordinasyon ve İdari İşler Şube Müdürlüğü olmak üzere üç müdürlüğe ayrılmıştır (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 22) (Bkz. Şekil 4.3.).

Şekil 4.3. Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi

Kaynak: Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 22

Dış ilişkiler daire başkanlığı (Gaziantep B.B. 2020-2024 Stratejik Planı: 42);

- Dünyadan diğer kentlerin yerel yönetimleri arasında dostluk ve kardeşlik ilişkileri başlatmak ve mevcut olanlarla ilişkileri kuvvetlendirmek,
- Uluslararası fuar ve tanım günlerine katılmak ve buralardan Gaziantep için yeni işbirliği fırsatları elde etmek,
- Dış kaynaklı fon temin etmek,
- Diplomatik misyon ve heyetleri karşılamak ve onları ağırlamak,
- Uluslararası düzeyde gerçekleştirilen yazılı ve sözlü dokümanları tercüme etmek,
- Uluslararası organizasyonlarda yer almak için çalışmalar yapmak,
- Gaziantep'te düzenlenen uluslararası etkinliklerde ve uluslararası düzeyde önemli ağlarda etkin sorumluluklar almak ve buralarda yerel/ulusal yönetimi temsil etmek,
- Kente yabancı yatırımları çekmek
- Kentin kaliteli hizmetlerini ihraç etmek,
- Kent yönetimi ile ilgili konularda iyi uygulama örneklerini almak,
- Yerel yönetimler arasında uluslararası düzeyde örgütlenmeyi sağlamak ve bunlar üzerinden ortak çalışmalar yapmak,

- Uluslararası kurumlarda lobicilik faaliyetlerini yürütmek vb. faaliyetler ile ilgilenmektedir.

Gaziantep B.B. Dış İlişkiler birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Kentler Diplomasisi Şube Müdürlüğü, kent diplomasisi ve kardeş kent ilişkilerinin (işbirliği ziyaretleri ve ülke tanıtım günleri) yürütüldüğü birimdir. Bununla birlikte Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü, kente gelen uluslar arası temsilcilerin programlarını koordine eden ve network faaliyetlerini yürüten birim (yazılı tercüme faaliyetleri, uluslararası temsil ve ağırlamalar, katılım sağlanan uluslararası etkinlikler, ev sahipliği yapılan uluslararası etkinlikler, uluslararası ağ faaliyetleri) olarak tanımlanırken, Proje Koordinasyon ve İdari İşler Şube Müdürlüğü de uluslararası hibe ve fon programlarını takip eden birim olarak belirtilmiştir (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 276-312).

Gaziantep B.B.’nin, 2015 faaliyet raporunda stratejik amaçlarından biri Gaziantep’in “...kültür, sanat, turizm ve eğitim alanındaki gelişimine katkıda bulunarak cazibe merkezi haline gelmesinin sağlanması” olarak belirtilmiş, bu amaca uygun olarak da Gaziantep B.B.’nin “...uluslararası tanınırlığını artırmak ve yeni işbirlikleri kurmak” hedefi belirlenmiştir (Gaziantep B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 31).

Gaziantep B.B.’nin 2019-2024 stratejik planı incelendiğinde kurumsal yapıyı güçlendirmek stratejik amacı başlığı altında “paydaşlarla işbirliğini ve hedef kitlelerle iletişim sürecini güçlendirmek” hedefi göze çarpmaktadır. Genel bir ifade de olsa buradan dış paydaşlarından biri olan ve ilişki içerisindeki diğer uluslararası belediyeleri ele almak da mümkündür. Bununla birlikte aynı planın ekonomik gelişimi desteklemek stratejik amacı başlığı altında “ulusal ve uluslararası işbirliklerinin fon, hibe dış ilişkiler ve kentler diplomasisi düzeyinde sürdürülebilirliğini sağlamak hedefi” de yer almaktadır. Yine toplumsal gelişimi desteklemek stratejik başlığı altında “...kentte düzenlenen uluslararası spor organizasyonlarının sayısının ve niteliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapmak ve kültür, sanat hayatı, gastronomi ve turizmin ulusal ve uluslararası ölçekte gelişmesine yönelik faaliyetler düzenlemek” hedefleri de dolaylı olarak Gaziantep B.B.’nin diğer uluslararası belediyeler ile işbirliğine yönelik hedefleri olarak ele alınabilmektedir (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 36-37).

Gaziantep B.B.’nin 2020-2024 stratejik planı incelendiğinde belediyenin temel değerleri arasında “adalet, girişimcilik, kalite, paylaşımcılık, şeffaflık,

uluslararasılaşma, yenilikçilik” kavramları görülmektedir. Bununla birlikte belediyenin stratejik hedefleri dörde ayrılmaktadır. Bunlar: Kurumsal yapıyı güçlendirmek, ekonomik gelişimi desteklemek, toplumsal gelişimi desteklemek ve kentsel gelişimi hızlandırmaktır. Ekonomik gelişimi desteklemek hedef başlığı altında "Ulusal ve uluslararası işbirliklerinin fon, hibe, dış ilişkiler ve kentler diplomasisi düzeyinde sürdürülebilirliğini sağlamak" yer almaktadır (Gaziantep B.B. 2020-2024 Stratejik Planı: 14).

Gaziantep B.B. Başkanı Fatma Şahin, T.B.M.M’de 22., 23. ve 24. yasama dönemlerinde Gaziantep Milletvekiliği yapmıştır. Bu dönem zarfında Sanayi Ticaret ve Enerji Komisyonu, Türk-AB Ortak Parlamento Komisyonu üyesi ve Kadın ve Çocuklara Yönelik Şiddet Araştırma Komisyonu Başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. 61. hükümette ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kurucu Bakanlığı görevini üstlenmiştir. 30 Mart 2014 yerel seçiminde Türkiye’nin ilk kadın büyükşehir belediye başkanlarından biri seçilmiş, 31 Mart 2019 yerel seçiminde de tekrar seçilerek üst üste iki kez Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı olmuştur. 8 Mayıs 2018 tarihinde Türkiye Belediyeler Birliği Başkanlığına seçilmiştir. 2016–2019 dönemi Asya Belediye Başkanları Forumu Başkanı, 2016-2019 dönemi Birleşik Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG) Başkan Yardımcısı ve 2016-2019 dönemi Birleşik Kentler ve Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Bölümü (UCLG-MEWA) Başkanı olarak görev yapmıştır. Ayrıca 2014 yılından bu yana Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) Başkan Yardımcısı olarak görev yapmaktadır (gaziantep.bel.tr). OECD Kapsayıcı Büyüme için Şampiyon Belediye Başkanları Koalisyonuna, Türkiye’den davet edilen ilk belediye başkanı olmuştur (Gaziantep B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 230). Dolayısıyla Gaziantep B.B., devlet yönetiminde deneyim sahibi ve uluslararası tecrübeye sahip bir belediye başkanı tarafından yönetilmektedir (Gaziantep B.B. 2020-2024 Stratejik Planı: 64).

2022 yılı içerisinde Gaziantep B.B. İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığınca personellere yönelik toplam 310 eğitim yapılmıştır (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 28). Personelin aldığı sertifikalı/katılım belgeli eğitimler kategorisinde “uluslararası protokol” yer alırken birimlerin talep ettiği başlıca eğitimler arasında “uluslararası diplomasi” yer almaktadır (Gaziantep B.B. 2020-2024 Stratejik Planı: 47-48).

4.2.1.3.2. Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi'nin Çalışmaları

Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre belediyelerinin uluslararası düzeyde diğer belediyeler ile ilişkilerinin ve işbirliklerinin olması, Gaziantep kentini ekonomik, kültürel ve sosyal olarak etkilemiştir. Kentin diğer paydaşları olan ticaret ve sanayi odalarının bu işbirliği sürecine dahil edilerek kentin ekonomik anlamda kalkınması hedeflenmiştir. Ayrıca Gaziantep B.B.'nin, yapılan çeşitli faaliyetler ile kentin kültürel ve sosyal anlamda uluslararası bir boyut kazanmasına vesile olduğu ifade edilmiştir.

Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Gaziantep B.B.'nin yurtdışından kentler ile ilişkiler kurarken öncelikle dikkat ettiği hususlar şunlardır:

- İşbirliği kurulacak kentin uluslararası alanda aktif bir kent olması ve
- Gaziantep ölçeğinde olmasıdır.

Gaziantep B.B.'nin dünyanın çeşitli bölgelerinin ülkelerinden 24 kardeş kenti bulunmaktadır (gaziantep.bel.tr, 06.05.2023). İlk kardeş kenti 2005 yılında Almanya'dan Duisburg olurken, son kardeş kenti 2023 yılında Irak'tan Bağdat olmuştur. Gaziantep B.B.'nin, kentler ile ilişkilerinde daha çok kardeş kent ilişkisini tercih ettiği görülmektedir. Bununla birlikte Gaziantep B.B.'nin iki ülkeden ikişer kent ile kardeşlik ilişkileri bulunmaktadır. Bunlar Karadağ'dan 2013 yılında kardeş kent olduğu Cetinje ve 2014 yılında kardeş kent olduğu Kotor ile Almanya'dan 2005 yılında kardeş kent olduğu Duisburg ile 2014 yılında kardeş kent olduğu Ludwigshfen'dir (gaziantep.bel.tr, 06.05.2023). Gaziantep B.B., kardeş kent uygulamalarının kâğıt üzerinde kalmadığı belediyelerden biri olarak görülmektedir (www.milliyet.com.tr, 26.11.2020). Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Gaziantep B.B., 23 kardeş kenti ile aktif bir şekilde ve her biri ile de farklı alanlarda işbirlikleri yürütmektedir.

Tablo 4.13. Gaziantep B.B.’nin Uluslararası İlişki Türleri

Gaziantep B.B.	Kardeş Kent Protokolü
	24

Kaynak: gaziantep.bel.tr, 06.05.2023

Gaziantep B.B.’nin kardeş kentleri ile ilgili bir sayfası mevcuttur. Sayfa içerisinde her kardeş kent için ayrı bir sayfa düzenlenmiştir. Bu sayfalarda ise kardeş kentin adı, kardeş belediyenin arması, hangi ülkenin kenti olduğu, ülke bayrağı, kardeş kent protokolünün ne zaman imzalandığı, kardeş kent hakkında genel bilgiler ve resimler, kardeş kentin Gaziantep ile olan ilişkileri ve faaliyetleri ve kardeş kentin resmi sosyal medya hesapları hakkında detaylı bilgi verilmektedir.

Gaziantep B.B. eski başkanı Güzelbey, uluslararası kardeş kent uygulamasının, kentlere ve kent sahiplerine moral artırıcı bir etken olduğunu belirtmiştir. Kardeş kentler sayesinde kentlerin dünyanın birçok yerinde yalnız kalmadığını ya da hissetmediğini vurgulamıştır. Çünkü bu gibi bağların olması, kentleri dünyanın farklı yerlerinde destekleyecek dostlarının olması anlamına da gelmektedir (www.gaziantep.bel.tr, 26.11.2020). Güzelbey, kardeş kent ilişkileri ile insanların farklı kültürleri tanıyabilmesini ve farklı ülkelerdeki farklı kentlerdeki insanların ortak noktalarda buluşabilmesini amaçlamıştır. Katı bir kuralları olmamakla birlikte Gaziantep B.B.’nin “Gaziantep ile benzer özellikler taşıyan, nüfusu ve sanayi yapısı aşağı yukarı aynı olan kentlerle ilişkiler” kurduğu belirtilmektedir. Gaziantep bir dünya kenti olma yolunda çalışmalarını yürütürken kardeş kent ilişkileri kuracakları diğer kentlerin de böyle bir amaçlarının olmasına önem vermişlerdir. Kardeş kent ilişkilerinin kâğıt üzerinde kalmasını istememişler bunun için de kardeş kent ilişkisi kurulacak kentler ile kuracakları işbirliğinin kente ne katacağı konusu üzerinde de önemle durmuşlardır. Kardeş kentleri ile sürekli ilişki içerisinde olmanın ve ortak etkinlikler düzenlemenin kardeş kent ilişkilerinde başarıyı getireceklerine inanmaktadırlar. Yurt dışında gerçekleşen fuarlara katılarak Gaziantep’i tanıtmaya çalışmalarına önem verdiklerini bu tanıtım çalışmaları sayesinde Gaziantep’in yurt dışında tanınırlığının arttığını ve Gaziantep’e gelen turist sayısında artış olduğu vurgulanmaktadır. Eğer şehrin mevcut bir potansiyeli varsa bunu yurt dışı ilişkileri ile birleştirerek dünyaya tanıtmaya imkânlarının olduğunu vurgulamışlar, tanıtımların meyvelerini de kentlerine bol

miktarda turistin ziyaret etmesi ve kentlerine yatırım yapmak isteyen kentlerin olmasıyla aldıklarını belirtmişlerdir (www.gaziantep.bel.tr, 01.12.2020).

Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Gaziantep B.B.'nin 29 uluslararası ağa da üyeliği bulunmaktadır (Bkz. Tablo 4.14). Ancak bu sayı 2022'de 27'ye düşmüştür (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023:302).

Tablo 4.14. Gaziantep B.B.'nin Üyesi Olduğu Uluslararası Ağlar

Ağ Sayısı	Uluslararası Ağ Adı
1	Birleşmiş Kentler Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Teşkilatı (UCLG- UCLG MEWA)
2	UNESCO Yaratıcı Kentler Ağı (UNESCO Creative Cities Network)
3	Avrupalı Kentler Ağı (Eurocities)
4	Avrupa Enerji Kentleri Ağı (Energy Cities)
5	Belediye Başkanları Akdi (Covenant of Mayors)
6	Asya Belediye Başkanları Forumu (AMF)
7	Avrupa Seçkin Destinasyonlar Ağı (EDEN)
8	Avrupa Mutfak Mirası Ağı (Culinary Heritage Europe)
9	Uluslararası Folklor Festivalleri ve Geleneksel Sanatlar Organizasyon Konseyi (CIOFF)
10	Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği (UITP)
11	Uluslararası Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler Ağı (ICLEI)
12	Dünya Büyükşehirler Ağı (METROPOLIS)
13	Dünya E-Devletler Organizasyonu (WeGO)
14	Birleşmiş Milletler Yerel Yönetimler Danışma Kurulu (UCLG Kurucu Üyesi)(UNACLA)
15	Türk Dünyası Belediyeler Birliği
16	Avrupa Kaleli Kentler Ağı (European Walled Town)
17	Dünya Yoksullukla Mücadele Eden Kentler Ağı (World Alliance Cities Against Poverty)
18	Küresel Tasarımlı Kentler Birliği (Global Design Cities)

19	Uluslararası Park ve Eğlence alanları Federasyonu (IFPRA)
20	Botanik Bahçeleri Koruma Ağı (BGCI)
21	Tarihi Kentler Birliği (Union of Historical Towns)
22	İpekyolu Belediye Başkanları Forumu (Silk Road Mayors Forum)
23	Avrupa Bilim Mrk. (The European Network of Science Centres and Museums)
24	Avrupa Bölgeler Asamblesi (AER)
25	Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR)
26	Dünya Vatandaşları Organizasyonu (World Citizens Organization)
27	Akdeniz Kentler Birliği (Medcities)
28	European Regions Research and Innovation Network (ERRIN)
29	Gıda & Gastronomi Kentler Ağı (DELICE Network)

Kaynak: Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi

Gaziantep B.B.’nin önemli başarılarından biri ise 2015 yılında UNESCO tarafından 33 ülkeden 47 kentin içerisinde yer aldığı “Dünya Yaratıcı Kentler Ağı”na Gaziantep’in gastronomi kategorisinde dahil edilmesidir (Gaziantep B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 155).

Proje Koordinasyon ve İdari İşler Şube Müdürlüğü tarafından yürütülen projeler kapsamında belediye tarafından alınan uluslararası hibeler incelendiğinde Gaziantep B.B.’nin; 2022 yılında Erasmus KA151 Gençlik Hareketliliği projesinden hibe aldığı; Kadınların Sürdürülebilir Ekonomik Faaliyetlere Katılım Yoluyla Güçlendirilmesi çalışması ile Avustralya Büyükelçiliği Doğrudan Yardım projesinden hibe aldığı; Erasmus işbirliği ile Mutfaklarımızda Gelecek: Aşçılık Kursiyerleri için Sosyal ve Sürdürülebilir Beceriler (Geleceğin Mutfakları) projesi ile; Avrupa Birliği-Horizon 2020 İklim değişikliği ve kutup bilimi hakkında eğitim için fon aldığı; UNHCR Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından destek alındığı; Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) tarafından Modern Tekniklerle Tarımda Girişimciliği Arttırmak Projesi ile fon aldığı; Avrupa Birliği/Avrupa Konseyi ROMACTED II Bölgesel Programı tarafından hibe alındığı ve Avrupa Birliği-IPA II tarafından Gaziantep Sürdürülebilir ve Akıllı Hareketlilik Strateji Planı için fon alındığı belirlenmiştir (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 278-280). Dolayısı ile

belediye kent yönetimi içerisinde yer alan farklı alanlardaki hizmetler için uluslararası kurum ve kuruluşlardan projeler yoluyla hibe almayı başarmıştır.

Gaziantep B.B.'nin 2022 yılında katılım sağladığı uluslararası etkinlikler ve gerçekleştirdiği faaliyetler incelendiğinde (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 281-294);

- Fas'ın Marakeş kentinde gerçekleştirilen Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD)'nin 31.Yıllık Toplantısı ve İş Forumu'na katıldığı,
- İspanya'nın Denia kentinde bulunan Engelsiz Yaşam Merkezinde Erasmus+ KA1 İşbaşı ve Gözlem projesinde yer aldığı,
- Roma'da düzenlenen ve International Institute of Knowledge Management ve Roma Sapienza Üniversitesi işbirliğinde düzenlenen 4. Uluslararası İşletme, Yönetim ve Ekonominin Geleceği Konferansı'na katıldığı,
- İspanya'nın Castello kentinde Erasmus+ Programı Ana Eylem 2: Stratejik Ortaklıklar kapsamında Uluslararası Proje Yürütme Toplantısına katıldığı,
- Dünya Bankası ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi arasında E-mobilite Projesi ile ilgili tanışma ve başlangıç toplantısına katıldığı,
- FRIT-II Belediye Hizmetleri Projesi Koordinasyon Toplantısı ve Kapasite Geliştirme Eğitim Programına katıldığı,
- Portekiz'in Lousada kentinde Erasmus+ Programı Ana Eylem 2: Stratejik Ortaklıklar kapsamında proje yürütme toplantısına katıldığı,
- Kolombiya'nın Cali kentinde Delice Ağı (Dünya Gurme Kentler Ağı) ile Gaziantep Büyükşehir Belediyesi arasında gerçekleştirilen Avrupa Birliği Erasmus+ projesi ortaklık toplantısına katıldığı,
- Dünya Bankası SUMP projesi Kentsel Ulaşım Planlamasında Liderler (LUTP) çalıştayına katıldığı,
- E-Mobilite Projesi kapsamında Dünya Bankası yetkilileri ve ARUP Mühendislik Danışmanlığı firmasının Gaziantep B.B.'ni ziyaret etmesi,
- Polonya'nın Katowice kentinde gerçekleşen Dünya Kentsel Forumu'nda EBRD ve OECD tarafından ortaklaşa düzenlenen panel tartışmasına katıldığı,
- Brezilya'nın Santos kentinde düzenlenen Yaratıcı Kentler Ağı yıllık konferansına katıldığı,

- Litvanya'nın Vilnius kentinde Erasmus+ Programı Ana Eylem 2: Stratejik Ortaklıklar kapsamında Uluslararası Proje Yürütme Toplantısına katıldığı,
- G20 Katılım Grubu Urban 20 çerçevesinde G20'ye Giden Yol, Kentin Ötesinde adlı etkinliğe katıldığı,
- Erasmus+ Odak Grup Çalışmasına, Erasmus+ Çoğaltıcı Etkinlik Çalışmasına ve Horizon Europe Toplantısına katıldığı,
- 4. Gaziantep Uluslararası Festivali Gastroantep etkinliğini düzenlediği (15-17 Eylül 2022 tarihinde 4. Gaziantep Uluslararası Festivali Gastroantep sürdürülebilirlik teması ile Gaziantep'te gerçekleştirilmiştir. Festivale, gastronomi, kültür ve yaratıcılık sektöründen birçok aktör ve paydaşın yanı sıra Gaziantep'in kardeş kentlerinin belediye başkanları ve yabancı elçilik temsilcileri katılmıştır (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 287)),
- UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Altıncı Büyük Buluşmasına katıldığı,
- İtalya'nın Bergamo kentinde gerçekleşen Sınırları Aşan Köprüler-Yaratıcı Çözümler için Kümeler Arası Değişimler adlı uluslararası zirveye katıldığı,
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliğinde 2022 İnsani Gelişme Raporu'nun Gaziantep Tanıtım Toplantısını gerçekleştirdiği,
- Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GİZ), TEPAV ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi işbirliğinde yürütülen üç aşamalı çalıştay serisine katıldığı,
- San Paulo kentinde düzenlenen MUFPP Küresel Forumu-Milano Kentsel Gıda Politikası Paktına çevrimiçi katıldığı,
- OECD 2022 GGSD Forumuna çevrimiçi katıldığı, Sürdürülebilir Sosyo-Ekonomik için Girişimcilik Kapasitelerinin İyileştirilmesi projesine katıldığı,
- EURO-MED Mozaik Kentler Ağı etkinliğine çevrimiçi katıldığı vb.

belirlenmiştir. Gaziantep B.B.'nin sadece 2022 yılında katılım sağladığı uluslararası etkinlikler ve gerçekleştirdiği faaliyetler göz önüne alındığında belediyenin kent diplomasisi alanında aktif bir şekilde yer aldığı görülmektedir.

Gaziantep B.B.'nin 2022 yılında dış ilişkiler şube müdürlüğü tarafından yazılı tercüme faaliyetleri 3642 sayfa yapılmıştır. Bu çalışmalar içerisinde Gaziantep B.B. bünyesindeki farklı birimler için yapılan tercüme, proje sunumları, teknik şartnameler, uluslararası ve ulusal düzeyde gerçekleştirilen yazışmalar, yabancı

misyonlar için hazırlanan sunumlar ve video alt yazı tercümeleri de bulunmaktadır (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 294).

Gaziantep B.B.'nin 2022 yılında dış ilişkiler şube müdürlüğü tarafından uluslararası temsil ve ağırlamalar ile ilgili faaliyetleri incelendiğinde (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 295-298):

- Fas Kenitra Belediye Başkanı Rabbah'ın kabulü (işbirlikleri görüşülmüş),
- İslam Kalkınma Bankası Heyetinin kabulü (nezaket ziyareti),
- Almanya Federal Cumhuriyeti Ankara Elçi Müsteşarı Simon'un kabulü (kardeş kent, işbirliği ilişkileri),
- Belçika Göç ve İlticadan Sorumlu Devlet Sekreteri Mahdi'nin kabulü (tecrübe paylaşımı),
- Viyana Milletvekili Bozatemur ve heyetinin kabulü (ziyaret),
- GIZ (Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu) - BMZ (Almanya Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı) heyetinin kabulü (görüş alış veriş),
- Avrupa Parlamentosu Bütçe Komitesi Üyelerinin ziyareti,
- Çekya Büyükelçisi Vacek'in kabulü (kardeş kent ilişkileri),
- Cibuti Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Abdillahi'nin kabulü (ticari ilişkiler),
- Hollanda Kalkınma Bankası Heyeti kabulü,
- UN-Habitat Heyeti ziyareti ve
- Yeni Zelanda Büyükelçisi Sinclair ve MÜSİAD Heyeti kabulü (nezaket ziyareti)'dir.

Gaziantep B.B.'nin 2022 yılında Gaziantep B.B. Başkanı Şahin tarafından katılım sağlanan uluslararası etkinlikler incelendiğinde (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 299-301):

- UK-Türkiye Yeşil Finansman Konferansı'na katıldığı (Londra),
- Floransa Akdeniz Kentleri Belediye Başkanları Forumuna katıldığı (Floransa),
- Forum of Mayors 2022'de, oturumda eş moderatör ve konuşmacı olarak yer aldığı,
- Şarm El-Şeyh'de düzenlenen BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 27'nci Taraflar Konferansına katıldığı,
- Fas'ın Marakeş kentinde düzenlenen Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) 2022 Yıllık Olağan Toplantısına katıldığı,

- Fransa'nın Nice kentinde düzenlenen, Global Diwan programına Türkiye'yi temsilen katıldığı ve
- Viyana'da düzenlenen Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) Yeşil Kentler Yıllık Konferansı'nda ana konuşmacı olarak katıldığı belirlenmiştir.

Gaziantep B.B. Başkanı Şahin'in de uluslararası etkinliklere önem verdiği ve katılım sağladığı hatta bazı etkinliklerde Türkiye'yi temsil ettiği ve konuşmacı olarak yer aldığı görülmektedir.

2022 yılında Gaziantep'te düzenlenen uluslararası etkinlikler incelendiğinde (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 300, 302):

- Uluslararası İş Forumu 2. Türk-Arap İş Zirvesi,
- 7. Uluslararası Turizm Filmleri Festivali,
- 2022 İnsani Gelişme Raporu Gaziantep Tanıtım Toplantısı ve
- DELICE Ağı Genel Kurul Toplantısı belirlenmiştir.

10-12 Haziran 2022 tarihleri arasında Gaziantep'te, Ticaret Bakanlığı katkıları ve Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) koordinasyonunda Gaziantep Valiliği, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Şahinbey Belediyesi, Şehitkamil Belediyesi ve MÜSİAD Gaziantep işbirliği ile Uluslararası İş Forumu 2. Türk-Arap İş Zirvesi gerçekleştirilmiştir. 30'dan fazla ülke ve 1600'e yakın iş insanının bir araya geldiği zirvede, bölgesel yatırım fırsatları incelenmiştir. Ayrıca, Irak Ticaret Bakanı Ala el-Cuburi ve beraberindeki 300 kişilik iş heyeti de iş forumuna katılmıştır (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023:300).

Gaziantep B.B.'nin 2022 yılında uluslararası ağ faaliyetleri incelendiğinde (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 302-303):

- Dubai'de MENA Ulaşım Kongresi ve Fuarı, Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği (UITP) ve Dubai Yollar ve Ulaşım Kurumu tarafından düzenlenen etkinliğe katıldığı,
- Konya'da gerçekleşen UCLG-MEWA Kongresi'nin yedincisine katıldığı,
- Tahran VLR Danışma Kurulu Toplantısına katıldığı,
- UCLG-MEWA Akıllı Kentler ve Kentsel Mobilite Komitesi Başkanlık Toplantısına katıldığı,
- Birinci Tahran Kardeş Kent Festivaline katıldığı,
- İran Üçüncü Uluslararası Akıllı Kentler Fuarına katıldığı,

- DELICE Ağı Genel Kurul Toplantısı ve Gaziantep çalışma ziyareti gerçekleştirildiği,
- UCLG-MEWA Yönetim Kurulu Toplantısında ve Asya Belediye Başkanları Forumu Genel Kurulu ve Yürütme Kurulu toplantısında yer aldığı belirlenmiştir.

Gaziantep B.B.'nin 2022 yılında yapılan uluslararası ödül başvuruları çalışmaları incelendiğinde (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 305):

- Europe Prize 2022 ödül başvurusu,
- Avrupa Hareketlilik Haftası ödül başvurusu ve
- WUF13'ün Gaziantep'te düzenlenmesi için başvuru teklif dosyası belirlenmiştir.

Gaziantep B.B.'nin 2022 yılında Kentler Diplomasisi Şube Müdürlüğü çalışmaları incelendiğinde: New York Belediye Başkanının, Gaziantep B.B. Başkanı Şahin'i işbirliği konusunda ziyaret etmesi ve ülke tanıtım günleri kapsamında Sri Lanka ve kardeş kentin turistik bölgelerinin Gaziantep'te bulunan digiboardlarda Gaziantep halkına tanıtılması belirlenmiştir (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 304).

Gaziantep B.B.'nin 2022-2015 yılları arasında gerçekleştirmiş olduğu uluslararası düzeyde diğer etkinliklerinden bazıları aşağıda belirtilmiştir (G.B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 306-312; G.B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 235; G.B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 168-169; G.B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 183; G.B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 95; G.B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 110; G.B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 155; G.B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 79; G.B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 100; G.B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 104; G.B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 155; G.B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 156):

- Gaziantep B.B. gençlik merkezlerine bağlı gençlerden oluşan dezavantajlı grubun Gaziantep'in kardeşi olan Slovenya'nın Celje kentinde gerçekleşen kayak eğitimi programına katılması,
- Gaziantep B.B.'nin kardeş kentlerden biri olan Ostrava kentinin organize ettiği Clairo Çevre ve Enerji Kurulu İşbirliği Konferansına çevrimiçi olarak katılması,
- Moğolistan Belediyeler Birliği Başkanı Batbold'ın, kardeş kent olan Ulanbatur-Gaziantep ilişkilerinin geliştirilmesi çerçevesinde Gaziantep'i ziyaret etmesi,
- Ukrayna Kharkiv ile istişare toplantısı yapılması,
- Viyana Aşçılık Okulu ve Ticaret Odası Temsilcilerinin, Gaziantep ile ilişkilerin geliştirilmesi çerçevesinde Gaziantep'i ziyaret etmesi,

- Girne Belediye Başkanı ile K.K.T.C. Belediyeler Birliği Genel Sekreterinin Gaziantep B.B.'yi işbirliği konusunda ziyaret etmesi,
- Gaziantep B.B.'nin kardeş kent Celje'de spor ve bisiklet çalıştayına katılması,
- Tacikistan Hatlon Bölge Valisi başkanlığındaki heyetin Gaziantep ile işbirliğini geliştirme çerçevesinde Gaziantep B.B. Başkanını ziyaret etmesi,
- Portekiz'in Braga kentinde düzenlenen Akıllı Şehircilik ve İnovasyon konulu zirveye katılım sağlanması ve Start-UP ziyaretleri gerçekleştirilmesi,
- Kardeş kent Surabaya ile "Dil-Kültür Değişim" projesi kapsamında Endonezyalı Gençlere Türkçe Dil eğitimi verilmesinin yanı sıra Gaziantep kültürünü tanıtan çalışmalara yer verilmesi,
- Gaziantep B.B. Başkanının, kardeş kent ilişkilerin geliştirilmesi ve hidrojenli otobüsler konusunda istişarede bulunmak üzere Duisburg Belediye Başkanını ziyaret etmesi,
- Duisburg Business Innovation Heyetinin Gaziantep ile ticari işbirliği ile hidrojen ve enerji konularında ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla Gaziantep'e ziyarette bulunması,
- Gaziantep B.B. kardeş kentlerinin de katılımıyla 4.Uluslararası Gastronomi Festivalinin gerçekleşmesi,
- Kardeş kentlerden Lefkoşa ve Kenitra kentlerinde profesyonel sanatçıların dijital konser projesi,
- Endonezya Büyükelçisi ile Gaziantep B.B. Başkan Vekilinin Endonezya ile Gaziantep mutfağına ait yemekleri MUSEUM Akademide birlikte hazırlaması,
- Kardeş kent Celje'den gelen izci ekibinin Gaziantep'te gençlik kampına katılması,
- Duisburg Hidrojen Zirvesine çevrimiçi katılım sağlanması,
- Gaziantep B.B.'nin, Eylül 2021'de Moğolistan'dan Ulan Batur ile olan kardeş kent ilişkilerinin 10. yıl dönümlerini Çağdaş Moğol Sanatçıları Sergisi ile Gaziantep'te kutlaması,
- Gaziantep B.B.'nin, Ekim 2021'de kardeş kentlerinden olan Almanya'nın Ludwigshafen kentinde düzenlenen çevre çalıştayına katılması ve onlarla birlikte ortak yürüttükleri çevre ile ilgili projeleri için çalışmalar yapması,

- Gaziantep B.B.'nin, 2018 yılında Town Twinning Kardeş Kent Eşleştirme, Değerlendirme ve Proje Başvuru Süreci ile ilgili toplantı kapsamında Brüksel'e gitmesi,
- Gaziantep'ten dezavantajlı gençlerin, kardeş kentleri olan Celje (Slovenya)'ye ziyarette bulunması,
- Krakov (Polonya)'da ekmek günleri etkinliğine katılması,
- 2017 yılında Almanya'nın Berlin kentinde gerçekleşen ITB Berlin Turizm Fuarına katılması,
- Euro Prize-Avrupa Ödülü 2016 Ocak ayında yapılan başvuru ile Avrupa Ödülü'nün ikinci aşaması olan şeref bayrağını mayıs ayında Gaziantep B.B. almaya hak kazanması (Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi tarafından verilen bu ödül kentlerin Avrupa kültür ve dayanışmasını, faaliyetlerine Avrupa'daki belediyeleri ne kadar dahil ettiğini, kültürel ve sosyal etkinliklerini ne ölçüde gerçekleştirdiğini, uluslararası gençlik programlarını ve diğer Avrupa ülkeleriyle iletişimde ne gibi faaliyetler düzenlendiği gibi konuları göz önünde bulundurmaktadır.),
- Gaziantep B.B.'nin 2016 yılında, 21.si düzenlenen International Passive House Conference'a katılması ve burada Passive House ve Leed Platinum kriterlerine uygun olarak hayata geçirilen ve Passive House sertifikası ile Türkiye'de bir ilk olan Gaziantep Ekolojik Bina'nın sertifikasını alması,
- Gaziantep B.B.'nin, ev sahipliği yaptığı "UCLG MEWA 5. Olağan Kongresi-Uluslararası Gastronomi, Göç, Kültür Zirvesini", 5 ülkeden 50 belediye başkanı ve UCLG MEWA'nın 160 üyesinin de iştirak etmesi ile gerçekleştirmesi,
- Gaziantep, Avrupa Komisyonu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2015 yılı Turizm ve Yerel Gastronomi destinasyonu seçilmiştir. Bu kapsamda Brüksel ve Ankara'da ödül alması,
- Dünya Kentsel Parkları (World Urban Parks-WUP), 134 ülkeden 742 üyeye sahip olmakla birlikte Türkiye'den tek üyenin Gaziantep B.B. olması,
- Gaziantep B.B. tarafından 2015 yılı içerisinde Gaziantep Mutfağını tanıtım organizasyonları düzenlenmiştir. Örneğin haziran ayında kardeş kent Duisburg'da, Ekim ayında Budapeşte (Macaristan)'de, nisan ve mayıs aylarında Raris Unesco'da Gaziantep Mutfağı ile ilgili organizasyonların düzenlenmesi,

- 11 Aralık 2015 tarihinde Gaziantep'in Unesco Yaratıcı Kentler Gastronomi Ağı'na üyeliğinin kabul edilmesi,
- Gaziantep B.B.'nin, ziyaretçisi çok fazla olan birçok uluslararası fuarlara katılım sağlaması (Bunlar arasında; EMİTT Fuarı, 22-25 Ocak 2015'te: ITB BERLİN Fuarı, 4-8 Mart 2015'te: JATA Fuarı, 22-27 Eylül 2015'te: Slovenya/CELJE MOS Turizm Fuarı yer almaktadır.),
- Nizip İlçesi katı atık depolama alanlarının yapımı konusunda Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı tarafından kredi sağlanması vb.

Aşağıda Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi'nin 2015 ile 2022 yılları arasında gerçekleştirmiş olduğu etkinliklere ait yaklaşık sayısal veriler bulunmaktadır. Bu veriler, Gaziantep B.B.'nin 2015-2022 yıllarını içeren faaliyet raporlarından derlenmiştir.

Tablo 4.15. Gaziantep B.B.'nin Yıllara Göre Uluslararası Faaliyetleri 1

Yıl	Belediyenin kazandığı uluslararası hibeler	Belediyenin katılım sağladığı uluslararası etkinlikler ve gerçekleştirdiği faaliyetler	Belediyenin uluslararası ağ faaliyetleri	Belediyenin uluslararası temsil ve ağırlamaları
2022	8	42	5	12
2021	6	49	21	26
2020	-	45	12	18
2019	-	46	15	24
2018	-	26	6	5
2017	1	32	13	1
2016	5	6	3	1
2015	7	19	5	-

Kaynak: Gaziantep B.B. 2015-2022 Yılları Arası Faaliyet Raporları

Belediyenin uluslararası temsil ve ağırlamaları içerisinde büyükelçi, başkonsolos, yabancı devlet yetkilisi, uluslararası kuruluşların başkanları ya da temsilcileri, yabancı yerel yöneticiler, siyasi temsilciler, yabancı misyon mensubu, yabancı iş insanı ve özel sektör temsilcisi vb. yer almaktadır.

Gaziantep B.B., Türkiye'de dış ilişkileri aktif yürüten belediyelerden birisidir. Dış ilişkiler çalışmalarının ana amaçları hem Gaziantep'in uluslararası platformlarda tanıtımını yapmak hem de özellikle uluslararası fonlardan malî kaynak temin etmektir. Gaziantep B.B., 2015-2019 yılları arasında 40'a yakın ülkede 70'e yakın kente ziyaret gerçekleştirmiştir. Aynı dönemde ise 62 heyet ağırlamıştır. Gaziantep'te 11 ülkenin fahri konsolosu da faaliyet göstermektedir (Gaziantep B.B. 2020-2024 Stratejik Planı: 53).

4.2.1.3.3. Gaziantep B.B.'nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri

Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Gaziantep B.B.'nin Ukrayna'dan Kharkiv Belediyesi ile olan resmi ilişkisinin 2011 yılında başladığı (Bkz. Tablo 4.16.) ve bu tarihten itibaren de ilişkilerin aktif bir şekilde yürütüldüğü, Türkiye-Ukrayna arasındaki ilişkilerde yerel yönetim ilişkilerinin her iki tarafça da önemsendiği ve desteklendiği belirtilmiştir. Gaziantep B.B.'nin, 2011 yılında Kharkiv'de imzalandığı, protokolde bir zaman sınırının bulunmadığı ve protokolde, yerel yönetim konularını kapsayan konularda mutabık kalındığı ifade edilmiştir. Kharkiv, Kiev'den sonra Ukrayna'nın en büyük ikinci kentidir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir süre Ukrayna'nın başkentliğini de yapmıştır. Ayrıca Kharkiv, Ukrayna'nın en önemli endüstri kentlerinden biridir. Kentte uçak ve tank imalatı ve uzay sanayisinde kullanılan ürünlerin üretimi yapılmaktadır. Bununla birlikte Kharkiv, parkları ve yeşil alanları ile ünlü bir kent olarak bilinmektedir. 2010 yılında Avrupa Birliği Konseyi tarafından "Avrupa'nın En Faal ve Düzenli Kenti" olarak seçilmiştir (www.maxserdmc.com; www.gaziantep.bel.tr, 24.11.2020).

Tablo 4.16. Gaziantep B.B. ’nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri

Gaziantep B.B.	Ukrayna Belediyeleri
	Kharkiv Belediyesi
İlişki Tarihi	15 Nisan 2011
İlişki Türü	Kardeş Kent

Kaynak: Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi

Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Gaziantep B.B., ilişkisi olduğu Kharkiv Belediyesi’ni:

- Kentin uluslararası alanda aktif olması,
- Gaziantep ölçeğinde olması (nüfus yoğunluğu ve sanayi şehri olması),
- Her iki belediyenin işbirliğine istekli ve işbirliği konusunda birbirini destekliyor olması kriterlerine göre seçmiştir.

Ukrayna’nın Kharkiv Belediyesi ile Gaziantep B.B. arasında 2011 yılında Kharkiv’de kardeş kent protokolü imzalandığı dönemde Gaziantep B.B., Kharkiv’deki turizm fuarında stant açmış ve dönemin Gaziantep B.B. Başkanı Güzelbey, Gaziantep ile ilgili bir tanıtım sunumu gerçekleştirmiştir. Gaziantep B.B. eski başkanı Güzelbey Gaziantep ile Kharkiv arasındaki benzerlikleri içeren konuşmasına şöyle devam etmiştir (www.gaziantep.bel.tr, 24.11.2020);

Gaziantep Türkiye’nin sanayide lokomotif kentlerinin başında geliyor, Kharkiv de Ukrayna’nın en büyük sanayi şehri olma unvanına sahip bir şehirdir. İki şehir de aynı zamanda sınır şehridir. Biz Suriye’ye onlar Rusya’ya 40 km mesafe ile sınır komşusuyuz. Gaziantep bir kültür sanat şehri, Kharkiv de öyle. İki şehrin nüfus potansiyeli bile birbirine çok yakın. Dolayısıyla iki şehir arasında imzalanan kardeş şehir anlaşması çok önemli bir gelişme. İki şehir arasında Kardeş Şehir ilişkisi tesis etmek için her şey var. Kültür, sanat, spor başta olmak üzere daha birçok konuda ilişki geliştirilebilir.

Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Gaziantep B.B.’nin, Kharkiv Belediyesi ile geçmişten günümüze kadar kültür, sosyal, spor, teknik, çevre vb. konuları kapsayan bir çok alanda çalışma yapıldığı belirtilmiştir. Kharkiv Belediyesi ile 10 yılı aşkın süredir bir işbirliği ilişkisi mevcut olduğu, bununla birlikte:

- Öğrenci değişim programları,
- Mozaik atölyeleri,

- Gastronomi çalışmaları,
- Çevre çalışmaları,
- Deneyim paylaşımları,
- Turizm faaliyetleri,
- Akıllı Kent gibi konularda işbirlikleri yapıldığı belirtilmiştir.

İki kardeş kent arasında yerel yönetim konularını kapsayan tüm alanlarda çalışmalar yapılmaya devam etmektedir. Belediyeler arasında yapılan faaliyetlerden bazıları şunlardır:

Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Gaziantep B.B. ve Kharkiv Belediyeleri arasındaki ilişkilerde her iki ülkenin oda temsilcileri bir araya getirilmiş, ülkeler arası ticaretin gelişimi hususunda katkı sunulmaya çalışılmıştır (ithalat ve ihracat anlamında).

2011 yılında Gaziantep B.B. temsilcileri, Kharkiv’de düzenlenen Ukrayna’nın Bağımsızlık Günü kutlamalarına katılmıştır. Akşam verilen davette Gaziantep B.B., Gaziantep Mutfağından lezzetleri davetlilere sunmuştur (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020).

2011 yılında Gaziantep Doğal Hayatı Koruma ve Hayvanat Bahçesi ile Kharkiv Hayvanat Bahçesi kardeş kurum olmuşlardır. O dönemin Kharkiv Hayvanat Bahçesi müdürü Grigoryev, Gaziantep’e gelerek Gaziantep Hayvanat Bahçesinde incelemelerde bulunmuş, Kharkiv’deki hayvanat bahçesinin 116 senelik bir tarihi olduğunu, bundan dolayı da çok sayıda ve çeşitte hayvanları olduğuna buna karşılık fiziki mekanlarının Gaziantep Hayvanat Bahçesi kadar büyük ve geniş olmadığı ve barınaklarının da eski yapıda olduklarını belirtmiştir. Bu kardeşlik sayesinde iki hayvanat bahçesi temsilcileri arasında barınaklar ve hayvan beslemesi konusunda bilgi alışverişi gerçekleşmiştir (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020). Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Kharkiv Hayvanat Bahçesi ve Gaziantep Hayvanat Bahçesi Müdürleri bu kapsamda her iki kentte çalıştaylar düzenlemiştir. İyi uygulama örnekleri her iki belediye açısından da önemli bir deneyim kazanımı olmuştur (Gaziantep Doğal Hayatı Koruma ve Hayvanat Bahçesi, Türkiye’nin en büyük, Avrupa’nın ikinci dünyanın ise ilk dört hayvanat bahçesinden birisidir ve dünyanın birçok ülkesinden ziyaretçi ağırlamaya devam etmektedir.) (www.gaziantepzoo.org, 25.11.2020).

Gaziantep B.B., 2011 Aralık ayında Kharkiv’de düzenlenen Kharkiv kentinin kardeş kentlerinin de yer aldığı yeni yıl fuar organizasyonunda bir stant açmıştır. Stantta, Gaziantep yöresine ait eşyalar tanıtılmış ve kentle ilgili dergi ve broşürler dağıtılmıştır (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020).

2011 yılında Gaziantep B.B.’ne ait çevre projelerini incelemek üzere Kharkiv Belediyesi’nin Gaziantep’e geleceği bilgisi verilmiştir. Ayrıca dönemin Gaziantep B.B. Başkanı Güzelbey, Kharkiv’de Gaziantep Lokantası açmak istediklerini, Kharkiv Belediyesi işbirliği ile karşılıklı öğrenci değişimi ve personel eğitimi programları yapmak istediklerini ve bu süreçte Gaziantep Sanayi Odası ve Gaziantep Ticaret Odası’nın da yer alacağını belirtmiştir (www.gaziantep.bel.tr, 24.11.2020).

Kharkiv Belediyesi ile Gaziantep B.B. arasında kardeş kent bağı kurulduktan sonra, 2011 yılında bu ilişkileri geliştirmek üzere Kharkiv Üniversitesi, Turizm Otelcilik bölümü öğrencilerinin staj yapması ve Gaziantep’i daha iyi tanımaları amacıyla öğrencilerini Gaziantep’e göndermişlerdir. Öğrenciler Gaziantep’te beş yıldızlı otellerde 15 gün boyunca staj yapma imkânı bulmuşlardır (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020). 2014 yılında yine Kharkiv Üniversitesi, Turizm Otelcilik bölümü öğrencileri ve Kharkiv’de bulunan Aurora Hotel’in yetkilileri Gaziantep’i tanımak ve yurt dışı deneyimlerini artırmak amaçlı ikinci kez Gaziantep’e gelmişlerdir. Öğrenciler şehrin dört ve beş yıldızlı otellerinde staj yapma imkânı bulmuşlardır. Heyete Kharkiv Belediyesi Dış İlişkiler yetkilisi liderlik etmiştir (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020).

Gaziantep B.B., 2012 yılında Kharkiv’de gerçekleştirilen kardeş kentler fuarında Gaziantep ile ilgili stant açmıştır. Fuarda, Gaziantep kentinin tarihi ve kültürel zenginlikleri özellikle dünyanın en büyük mozaik müzesine sahip olması gibi özellikleri ile tanıtımı yapılırken, Gaziantep B.B.’nin yürütmekte olduğu hizmetler hakkında da bilgi verilmiştir. Bu hizmetlerden birisi de Gaziantep’in doğal hayatı koruma üzerine yaptığı çalışmalar ve hayvanat bahçesidir. Fuarda 1200 kişinin standı ziyaret etmesiyle Gaziantep standı fuarda en çok ziyaret edilen stant olmuştur (www.gaziantep.bel.tr, 24.11.2020).

Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Kharkiv kentinin çeşitli özel günlerinde vatandaşların da katılımı ile Gaziantep mutfağı tanıtım günleri yapılmıştır. Bununla birlikte, Gaziantep Üniversitesi ve Karazin

Üniversitesi arasında imzalanan protokol ile eğitim alanında da çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca, Kharkiv Dış ilişkiler Daire Başkanlığı personelleri Gaziantep Dış İlişkiler Dairesi ile deneyim paylaşımında bulunmuştur.

2014'in ocak ayında, Gaziantep'in kardeş kentlerinden olan Hollanda'nın Nijmegen ve Ukrayna'nın Kharkiv kentlerinden gelen 45 kişilik öğrenci grupları ile Gaziantep'te öğrenciler birlikte "Gençlik Kampı" gerçekleştirmiştir. Hollandalı ve Ukraynalı öğrencileri ağırlayan Gaziantep B.B., proje çerçevesinde öğrencilerin "İngilizce dil eğitimi, futbol, masa tenisi, badminton, basketbol gibi spor aktiviteleri, el becerilerinin geliştirilmesi, sanatsal tiyatro çalışmaları, yöresel kültürlerin tanıtılması vb. birçok alanda" uzman hocalar tarafından eğitimler aldığını belirtmiştir. Öğrencilere, Gaziantep'in tarihi ve kültürel mekanları hakkında bilgi verilmiş, Gaziantep mutfağına ait lezzetler de öğrencilere tanıtılmıştır (www.gaziantep.bel.tr, 04.12.2020).

Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Kharkiv Belediyesi'nin Gastronomi uzmanları ve yetkilileri, gastronomi alanında deneyim paylaşımında bulunmak üzere 2015 yılında Gaziantep'te bulunan Mutfak Sanatları Atölyesini ziyaret etmiş ve Gaziantep yemekleri hakkında detaylı bilgi almıştır.

Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Gaziantep, 2015 yılı aralık ayında gastronomi dalında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) "Yaratıcı Kentler Ağı" listesine girmiştir. UNESCO'nun (Yaratıcı Kentler Ağı) lansman gecesine kardeş kent temsilcileri, başkan ve üst idareci seviyesinde katılım sağlamıştır.

Gaziantep B.B., 2016 yılında Kharkiv'de düzenlenen Uluslararası Kardeş Kentler ve Yerel Yönetimler Turizm Forumu'nun onur konuğu olarak etkinlikte yer almıştır. Forumda 26 ülkeden katılım olmuştur. Etkinlikte Gaziantep Mutfağına ait lezzetlerin tanıtımı ve şehrin fotoğraflarını ve el sanatlarını içeren bir sergi açılmıştır. Fuarda Gaziantep'in gastronomi dalında UNESCO'nun "Yaratıcı Kentler Ağı"nda yer aldığı vurgulanmıştır (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020; Kocalar, 2018). Gaziantep, 2015 yılından beri bu ağın içerisinde yer almaktadır (en.unesco.org, 25.11.2020). Ayrıca fuarda mozaik workshopu gerçekleştirilmiş ve yoğun ilgi ile karşılanmıştır. Gaziantep B.B., fuarı düzenleyen Kharkiv Belediyesi'nin Belediye Başkanı Kharkiv kentinin

logosunun yer aldığı mozaik çalışmasını hediye etmiştir (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020).

2017 yılında Kharkiv şehrinde düzenlenen turizm çalıştayında Gaziantep B.B., stant açarak etkinlikte yer almıştır. Etkinlikte Gaziantep'e ait el sanatlarını ve bu işlerde kullanılan özellikle mozaik, bakır ve sedefi ve bununla birlikte Gaziantep Mutfağını ziyaretçilere tanıtmışlardır. Ayrıca stantta katmerin nasıl yapıldığına dair bilgiler de verilmiştir. Kharkiv'de ikinci kez mozaik workshopu düzenlenmiştir. Kharkiv Belediyesi temsilcisi tarafından mozaik sanatının artık Kharkiv'de çok popüler olduğu ve belediyelerinin de mozaik ile ilgili çalışmaları olacağı belirtilmiştir (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020).

2017 yılında Gaziantep'in kardeş kenti olan Kharkiv Belediyesi'nin temsilcileri, Ukrayna milletvekilleri ve tekstil alanında faaliyet gösteren işadamları resmi temaslarda bulunmak üzere Gaziantep'e gelmişlerdir. Kharkiv'den gelen bu heyet Gaziantep Organize Sanayi Bölgesini, Gaziantep Ticaret ve Sanayi Odalarını ziyaret etmiştir. Heyet, ziyaretleri sonucunda Gaziantep temsilcileri ve işadamlarını Kharkiv'de düzenlenecek olan Uluslararası Tekstil Fuarına davet etmiştir. Bu anlamda kardeş kent olan iki kent, işbirliği ilişkilerini ekonomik düzeye de taşımak için çalışmalara başlamıştır (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020).

Gaziantep'te 2017 yılının temmuz ayında 6 gün süren ve Gaziantep B.B. Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı ve Uluslararası Suluboya Derneği tarafından düzenlenen 6.Uluslararası “Zeugma Sanat Yoluyla, Sevgi, Hoşgörü ve Barış” Suluboya Festivali ve Altın Fırça Suluboya Yarışması gerçekleşmiştir. Çin, Ukrayna, Kosova, Almanya, Kanada, Azerbaycan, Hindistan ve Macaristan gibi ülkeler başta olmak üzere 25 ülkeden yaklaşık 65'i yabancı 150 ressam, Gaziantep'in tarihi ve turistik mekânlarını konu alan sulu boya çalışmalarıyla yarışmaya katılmıştır (www.gaziantep.bel.tr, 01.12.2020).

2018 yılında Gaziantep B.B., yurtdışından kardeş kentlerini davet ettiği bir etkinlik düzenlemiştir. Bu etkinliğe “Karadağ/Kotor, Fas/Kenitra, Malta/Xahra, K.K.T.C./Lefkoşa, Tunus/Ariana ve Belarus/Minsk kentlerinin belediye başkanlarının yanı sıra Almanya/Ludwigshafen, Ürdün/İrbid, Sırbistan/Tutin, Lübnan/Trablus, Slovenya/Celje, Moğolistan/Ulan Batur ve Ukrayna/Kharkiv'in üst düzey temsilcileri ve aşçıları” katılmıştır. Kardeş kentler heyeti, Gaziantep'in önemli turistik alanlarını

ziyaret etmiştir. Etkinlikte Gaziantep B.B.’nin uluslararası çalışmaları ve kardeş kentleri özellikle Kotor, Ludwigshafen, Celje, Kharkiv ve Lefkoşa ile olan çalışmalarının anlatıldığı bir sunum da yapılmıştır. Heyet, 2015 yılından itibaren Gaziantep’te hizmet veren Erikçe Macera Parkı Çocuk ve Gençlik Kamp Eğitim Merkezi’ni de ziyaret etmişler ve bu tesisle işbirliği yapmak istediklerinin altını çizmişlerdir (www.gaziantep.bel.tr, 26.11.2020). Kardeş kentlerden gelen aşçılar da kendi ülkelerinin mutfaklarına ait lezzetleri Gaziantep’lilere sunmuşlardır (www.gaziantep.bel.tr, 26.11.2020).

Gaziantep B.B., 15-20 Mayıs 2018 tarihleri arasında kardeş kentleri olan Ukrayna’nın Kharkiv kentindeki 10. Uluslararası Turizm Forumu’na katılmıştır (Gaziantep B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 169).

Gaziantep B.B., 21-26 Ağustos 2018 tarihlerinde kardeş kentleri olan Kharkiv’e Ukrayna’nın Milli Gün Kutlamaları etkinlikleri için ziyaret gerçekleştirmiştir (Gaziantep B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 170).

2019 yılında Gaziantep’te oyun ve oyuncak müzesinde “3.Uluslararası Ezogelin Yöresel Bebek Çalıştayı” gerçekleştirilmiştir. Çalıştaya yurtdışından Rusya, Ukrayna ve Türkmenistan’dan sanatçılar katılmıştır. Sanatçılar, kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması konusunun önemli olduğunu ve yöresel bebek çalışmaları için daha başka neler yapılabileceğini tartışmışlardır (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020).

24-28 Mayıs 2019 tarihlerinde Kharkiv’de gerçekleştirilen uluslararası kardeş kentler film yarışmasına Gaziantep B.B. de katılım sağlamıştır (Gaziantep B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2018: 173).

2019 yılının ağustos ayında Gaziantep B.B.’nin, kardeş kenti olan Kharkiv’e bir mozaik replikası armağanı olmuştur. Tarihi Çingene Kızı mozaik replikası, Kharkiv’in Taras Shevchenko Parkı’nın giriş kısmında yer almaktadır (www.gaziantepgunes.com ve www.telgraf.net, 07.12.2020).

Gaziantep B.B., 23-25 Şubat 2020 tarihleri arasında Ukrayna’nın Lviv kentinde gerçekleşen Türkiye-Ukrayna İşbirliği Platformuna katılmıştır (Gaziantep B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 207).

2021 yılında “dost kent” Lviv heyeti, gelişmekte olan ülke ilişkileri çerçevesinde yerel yönetim konularını kapsayan alanlarda teknik işbirliği içerisindedir. Bu kapsamda

Lviv heyeti teknik incelemelerde bulunmak üzere temmuz ayında Gaziantep'i ziyaret etmiştir (Gaziantep B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 234).

21 Ağustos 2021 tarihinde hayvanat bahçeleri arası deneyim paylaşımı ve kardeş kentler arası 2022 faaliyet planlaması görüşmeleri kardeş kent Kharkiv'de yapılmıştır (Gaziantep B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 235).

29 Ekim 2021 tarihinde Kiev'de gerçekleşen 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Resepsiyonu organizasyonunda UNESCO ünvanlı Gaziantep Mutfağına ait lezzetlerin tanıtımı yapılmıştır (Gaziantep B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 235).

5 Nisan 2022 Kharkiv Belediye Başkanı Terekhov ile Gaziantep B.B. Başkanı Şahin arasında kardeş kent olan Kharkiv'e yardım çalışmaları kapsamında çevrimiçi ortamda bir araya gelinmiştir. Görüşme sonrası Gaziantep'ten, Rusya-Ukrayna savaşından en çok etkilenen kentlerden biri olan kardeş kent Kharkiv'e 23 tonluk kuru gıda yardımı ile çocuk bezi ve hijyen paketleri yardımıyla bulunulmuştur (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 307).

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen deprem sonrasında Gaziantep'in kardeş kentlerinden biri olan Kharkiv kenti, mevcut savaş şartlarına rağmen depremzedelere insani yardım tırı göndermiştir (gaziantep.bel.tr, 06.05.2023).

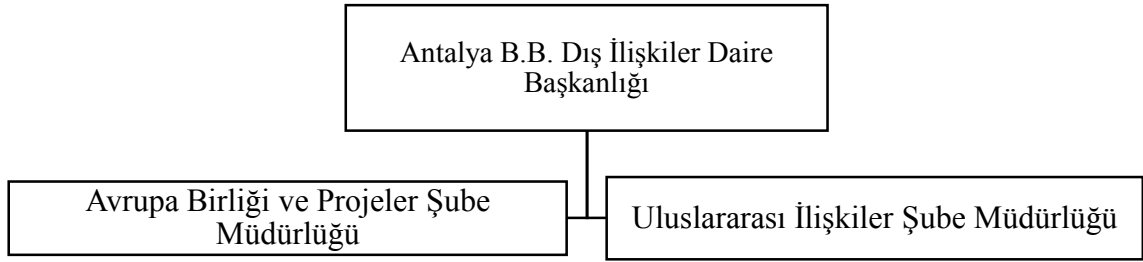
Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Gaziantep B.B. ile Kharkiv Belediyesi arasında sürekli bir diyalog söz konusu olduğu belirtilmiş, e-posta ve telefon ile iletişim kurulduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte, Gaziantep B.B.'nin Kharkiv Belediyesi ile ilgili olarak stratejilerinin hazırlanması hususunda tüm kardeş kentler ile her yılın ilk ayında o yılki plan program üzerinde çalışmalar yürütüldüğü ve buna uygun bir çalışma takvimi çıkarıldığı belirtilmiştir.

4.2.1.4. Antalya-Lviv Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği

Antalya Büyükşehir Belediyesi (Antalya B.B.)’nin Ukrayna’dan Lviv Belediyesi ile ilişkileri bulunmaktadır. Bu bölümde Antalya B.B.’nin uluslararası alanda çalışmalarını yürüten Dış İlişkiler Daire Başkanlığı’nın kurumsal yapısı, bu kurumun sahip olduğu nitelikli personel ve kurumun uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda sahip olduğu vizyon, misyon ve stratejik hedefler yer almaktadır. Bununla birlikte bu kurumun yapmış olduğu çalışmalara da yer verilmiştir. Buradaki amaç belediyenin uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda ne kadar aktif ya da pasif olduğu ve çalışmalarını sistematik ya da plansız bir şekilde gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusunda bilgi sahibi olmaktır. Son olarak ise Antalya B.B.’nin Ukrayna belediyeleri ve özelinde Lviv Belediyesi ile ilişkileri ve yaptıkları çalışmalar üzerinde durulmuştur. Burada sadece Lviv Belediyesi ile olan ilişkilerin incelenmesinin nedeni ise Antalya B.B.’nin günümüzde Ukrayna Belediyelerinden çoğunlukla Lviv ile ilişkilerinin ve işbirliklerinin olmasıdır. Ancak önceki yıllarda Antalya B.B.’nin, Ukrayna’ya bağlı Kırım Özerk Cumhuriyeti’nden Yalta kenti ile ilişkisi bulunmakta iken Kırım’ın ilhak edilmesi sonrasında bu ilişkiler askıya alınmıştır.

4.2.1.4.1. Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi Hakkında Genel Bilgiler

Antalya’nın B.B.’nin uluslararası işlemlerini takip eden birim Antalya B.B.’nin sosyal işlerinden sorumlu genel sekreter yardımcılığına bağlı olan Dış İlişkiler Daire Başkanlığı’dır. Başkanlık Avrupa Birliği ve Projeler Şube Müdürlüğü ve Uluslararası İlişkiler Şube Müdürlüğü olmak üzere iki müdürlükten oluşmaktadır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 27) (Bkz. Şekil 4.4.).

Şekil 4.4. Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi

Kaynak: Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023

Antalya B.B. Dış İlişkiler Daire Başkanlığı'nın faaliyetleri arasında (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 33-34);

- Uluslararası fonları takip etmek ve belediyenin projeler hazırlayarak bu fonları kullanabilmesine yardımcı olmak,
- Şehre gelen üst düzey yöneticileri belediye başkanını temsilen karşılamak ve uğurlanmak,
- Gelen yabancı temsilcilerin belediye üst düzey temsilcileri ile görüşmelerinde tercümanlık hizmeti vermek,
- Kardeş kentler ile ilişkileri geliştirmek ve bu kapsamda karşılıklı heyet ziyaretleri gerçekleştirmek, bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunmak, değişim programları düzenlemek, fuar ve festivallere katılmak ve kardeş kentleri Antalya'ya davet etmek,
- Ekonomi, turizm ve kent yönetimi ile ilgili hizmetlerde kentler ile işbirlikleri kurmak,
- Belediyenin uluslararası kurum ve ağlar ile olan ilişkilerini ve bu kapsamda yapılan etkinlikleri ve yabancı temsilciler ile olan işlemleri yürütmek vb. yer almaktadır.

Antalya B.B.'nin 2018 yılı stratejik hedeflerinden biri uluslararası alanda itibarlı ve saygın bir kent haline gelmek ve uluslararası birliklere, ağlara üye olmak, kardeş kent ilişkileri kurmak ve geliştirmek olarak belirtilirken (Antalya B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 65, 68), 2022 yılı stratejik hedefleri ulusal ve uluslararası ağ ve birliklere

üyelikler ve dış kaynaklı fonlardan alınan desteklerle Antalya'nın tanıtımına katkı sağlamak olarak belirtilmiştir (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 81).

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Antalya B.B.'nin dış ilişkiler biriminde çalışan personelin çalıştıkları alanda tecrübeli ve yabancı dil bilgileri olan kişiler olduğu, ihtiyaç halinde mesleki gelişim ve tazeleme amaçlı meslek içi eğitimlerin yapıldığı belirtilmiştir. Örneğin 2017 yılında "Belediyelerde Kardeş Şehir İlişkileri" adlı uzaktan eğitim verilmiştir (Antalya B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 55).

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Antalya B.B., uluslararası seyahatler, konferanslar ve diğer uluslararası etkinlikler için gerekli olan bütçenin her yıl gözden geçirilerek, belediye genel bütçesine dahil edildiği belirtilmiştir. Örneğin 2020 faaliyet raporunda belirtildiği üzere dış ilişkiler daire başkanlığına ayrılan bütçe ile verilen ödenek 15.115.000,00 TL ve net bütçe ödeneği 22.701.850,40 TL 'dir (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2021: 55).

Antalya B.B. Dış İlişkiler birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, belediyelerinin uluslararası diğer belediyeler ile ilişki kurmasında seçilmiş belediye başkanının vizyon ve kişisel bağlantılarının önemli olduğu, bununla birlikte bu ilişkilerin devletin dış politika uygulamalarına uyumlu olarak yürütüldüğü belirtilmiştir. Antalya B.B. Başkanı Muhittin Böcek, 4 dönem Akdeniz Belediyeler Birliği Başkanlığında bulunmuştur. Bununla birlikte, Batı Antalya Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi Altyapı Hizmet Birliği (BATAB), Konyaaltı Turizm Eğitim ve Kültür Vakfı (KONTEV) Yönetim Kurulu Başkanlığı ve Konyaaltı Kent Konseyi Başkanlığı görevlerine de devam etmektedir (antalya.bel.tr, 10.05.2023).

4.2.1.4.2. Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi'nin Çalışmaları

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Antalya, özellikle Avrupa ve Avrasya ülkeleri açısından önemli bir turizm merkezi ve yerleşik yabancı ülke vatandaşları sayısı açısından dikkat çekici bir kent olarak görülmektedir. Antalya'nın turizm potansiyelinin yurtdışındaki belediyeler ile olan ilişkiler kullanılarak tanıtılmasının, Antalya'ya ekonomik anlamda önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte kentte yaşayan yerleşik yabancı ülke

vatandaşlarının kültürel faaliyetlerine verilen destek sonucu kentteki yerli halk ile yabancı nüfusun uyum içerisinde yaşamasının kolaylaşacağı düşünülmektedir.

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Antalya B.B. yurtdışı ilişkilerinin tesisinde:

- Oransal büyüklük (kent in ülkedeki nüfus sıralamasındaki yeri ya da kentin turizm açısından ülkede sahip olduğu pay oranı vb.),
- Benzer ekonomik faaliyetlerin varlığı,
- Varsa ortak kültürel bağlar ve
- Türkiye Cumhuriyetinin dış politika hedefleri doğrultusunda hareket etmektedir.

Antalya B.B., diğer kentler ile olan ilişkilerini hem kardeş kent anlaşması ile hem de işbirliği protokolü ile geliştirmektedir. Antalya B.B.'nin kardeş kentlerinin sayısı 16'dır (Bkz. Tablo 4.16.). Bunlar; Nürnberg (Almanya), Bat Yam (İsrail), Gazimağusa (KKTC), Kazan-Tataristan (Rusya), Taldıkorgan (Kazakistan), Split (Hırvatistan), Yalta (Ukrayna-2008), Vladimir (Rusya), Austin-Teksas (ABD), Mostar (Bosna Hersek), Haikou (Çin), Kunming (Çin), Jeonju (Güney Kore), Miami (ABD), Valensiya (İspanya) ve Lviv (Ukrayna)'dır. Antalya B.B., ilk kardeş kent protokolünü 1997 yılında Almanya'nın Nürnberg kenti ile imzalarken son kardeş kent protokolünü 2020 yılında Ukrayna'dan Lviv ile imzalamıştır. Ayrıca Antalya B.B.'nin işbirliği protokolü yaptığı kentler ise 11 tanedir (Bkz. Tablo 4.16.). Bunlar; Malmö (İsveç), Omsk-Sibirya (Rusya), Vladimir (Rusya), Xining (Çin), Qingdao (Çin), Urimçi (Çin), Guangzhou (Çin), Sevilla (İspanya), Suncheon (Güney Kore, Dostane Değişim Sözleşmesi), Karadağ (Kotor, Dostane Değişim ve İşbirliği Mutabakat Zaptı) ve Hangzhou (Çin, Kültür, Turizm, Eğitim ve Ekonomi Alanlarında İşbirliği Mutabakatı)'dur. Antalya B.B., ilk işbirliği protokolünü 2008 yılında İsveç'in Malmö kenti ile imzalarken son işbirliği protokolünü 2019 yılında Çin'in Hangzhou kenti ile imzalamıştır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 86).

Tablo 4.17. Antalya B.B.'nin Uluslararası İlişki Türleri

Antalya B.B.	Kardeş Kent Protokolü	İşbirliği Protokolü	Toplam Sayı
	16	11	27

Kaynak: Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 86

Antalya B.B., sosyo-kültürel, ekonomik, eğitim, sağlık, ticaret, turizm, yerel yönetim hizmetleri, spor vb. alanlarda kardeş kentleri ile bilgi/deneyim alışverişi ve işbirliği geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmaktadır (web.archive.org, 20.06.2021).

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Antalya B.B.'nin yurtdışında en çok bağlantı içerisinde olduğu belediyeler arasında;

- Nürnberg (Almanya)
- Mostar (Bosna–Hersek)
- Rostov-Na-Donu (Rusya) yer almaktadır.

Avrupa'nın en büyük hayvanat bahçelerinden birine sahip olan Rostov Na Donu, 1 milyondan fazla nüfusa sahip genel ekonomisi ticaretten oluşan, önemli bir eğitim, bilim ve caz merkezidir. Endüstri başkenti olarak bilinen Nürnberg ise Almanya'nın Bavyera eyaletine bağlı ve bu eyaletin en büyük 2. kentidir. Nüfusunun %10'u Türk nüfusundan meydana gelmektedir. Antalya ile 19.04.2011 tarihinde kardeş kent olan Mostar da, Hersek bölgesinin en büyük ve en önemli kenti olarak bilinmektedir. Mostar'ın 1468 yılında Osmanlı egemenliği altına girdiği ve bu tarihten sonra Mostar'da kentleşmenin başladığı vurgulanmaktadır. Mostar, Antalya gibi önemli bir turizm bölgesidir. Ayrıca iki kent arasında iklim özellikleri de benzerlik göstermektedir (web.archive.org, 20.06.2021). Antalya B.B. Başkanı Türel bir konuşmasında Mostar'a olan sevgisini “Bosna Hersek ve Mostar ile kardeşliğimiz resmi veya diplomatik bir kardeşlik değil, bir gönül kardeşliği” şeklinde ifade etmiştir (Antalya B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 72).

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Antalya B.B.'nin yukarıda sayılan belediyeler ile çok fazla iletişim içerisinde olmasının nedenleri arasında:

- Karşılıklı yerleşik vatandaşların çok oluşu,
- Sosyo-kültürel bağlar ve
- Ticari ilişkilerin fazla oluşu yer almaktadır.

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Antalya B.B.'nin üyesi olduğu 13 uluslararası ağ vardır (Bkz. Tablo 4.17.) (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2021: 84).

Tablo 4.18. Antalya B.B.’nin Üyesi Olduğu Uluslararası Ağlar

Ağ Sayısı	Uluslararası Ağ Adı
1	OECD Dayanıklı Kentler Çerçevesi, 2016 (OECD) (Resilient Cities Framework)
2	Deniz-Kara İpek Yolu Kentleri Birliği, 2016 (MCSR CA) (The Maritime-Continental Silk Road Cities Alliance)
3	Asya Belediye Başkanları Forumu, 2015 (AMF) (Asian Mayors Forum)
4	Akdeniz Kentler Birliği, 2015 (MEDCITIES)
5	Güçlü Kentler Ağı, 2015 (SCN) (Strong Cities Network)
6	İpek Yolu Belediye Başkanları Forumu, 2015 (Silk Road Mayors Forum)
7	İpek Yolu Ekonomi Kuşağı Şehirleri İşbirliği ve Kalkınma Forumu, 2015 (Silk Road Economic Belt- One Road One Belt)
8	Avrupa Bölgeler Meclisi, 2014 (SCN) (Assembly of European Regions)
9	Belediye Başkanları Sözleşmesi Topluluğu, 2013 (Covenant of Mayors)
10	UNESCO Irkçılığa Karşı Kentler Uluslararası Koalisyonu, 2007 (International Coalition of Cities against Racism)
11	Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı, 2022 (UCLG-MEWA)
12	GLORE Ağı
13	Yerel Düzeyde Genç Katılımının Geliştirilmesi, 2022 (DYPALL) (Developing Youth Participation at Local Level)

Kaynak: Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi; Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2021: 84

Antalya B.B., “Antalya’da gençlerin katılımını ve yürütülen gençlik çalışmalarının kalitesini arttırmak” amacıyla uluslararası DYPALL ağına Türkiye’den ilk büyükşehir belediyesi olarak katılmıştır. 30’dan fazla ülke içerisinde 70’den fazla STK ile yerel yönetimlerden meydana gelen bu ağ ile gençler, toplum içerisinde sorunların çözümünde daha aktif bir şekilde yer alabilmektedir (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2021: 84).

Antalya B.B.’nin stratejik hedeflerinden birinin, dış kaynaklı fonlardan alınan desteklerle Antalya’nın tanıtımına katkı sağlamak olduğu yukarıda belirtilmiştir. Bu

kapsamda, Antalya B.B.'nin hibe aldığı projeler arasında, Yeni Nesil Sinema Okulu (New Generation Cinema School) adlı proje yer almaktadır. Proje, Hollanda Büyükelçiliği İnsan Hakları Programından hibe almıştır. Proje ile ağırlıklı olarak genç kadın sinema öğrencilerinin yetiştirilmesine ve onlara profesyonel yardımlarla kısa film çekme (toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları, kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadının güçlendirilmesi konularında) fırsatı verilmesi için üniversitelerle işbirliği yapmak amaçlanmaktadır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 81). Diğer bir örnek ise, Avrupa Birliği Horizon 2020 Akıllı Kentler ve Topluluklar Programı kapsamında hibe almaya hak kazanan MAtchUp adlı projedir. Bu proje, sekiz farklı ülkeden 28 ortaklı enerji, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri, entegre çözümlerin büyütülmesi ve çoğaltılması yoluyla Avrupa Kentsel dönüşüm sürecini güçlendirmeyi amaçlayan bir Akıllı Kent projesidir (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 82).

Antalya B.B.'ne ait 2015-2022 yıllarına ait Avrupa Gönüllü Hizmeti kapsamında yurtdışına gönderilen genç sayısı, fonlardan ve hibe programlarından yararlanılarak başvurusu yapılan ulusal ve uluslararası proje sayısı ve hibe programlarından yararlanılarak ortaklık kurulan ve iştirakçi olunan ulusal ve uluslararası proje sayısı ile ilgili yaklaşık sayısal veriler aşağıda yer almaktadır. Bu tabloya ait veriler, Antalya B.B.'nin 2015-2022 yıllarına ait faaliyet raporlarından derlenmiştir (Bkz. Tablo 4.18.).

Antalya B.B., 2022 Avrupa Gençlik Yılı etkinlikleri çerçevesinde 9 Mayıs Avrupa Günü'nü, genç gönüllüler ile birlikte belediyede kutlamıştır. Belediyenin Dış İlişkiler Dairesi Başkanı, gençlerin değerlendirebileceği fırsatlar hakkında bilgi vermiş, program çerçevesinde Avrupa ülkelerine giden genç gönüllüler toplantıya katılarak deneyimlerini paylaşmışlardır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 194). Bu alandaki yaklaşık veriler aşağıdaki tabloda yıllara göre verilmiştir (Bkz. Tablo 4.18.).

Tablo 4.19. Antalya B.B.'nin Yıllara Göre Uluslararası Faaliyetleri 1

Yıllar	Avrupa Gönüllü Hizmeti Kapsamında Yurtdışına Gönderilen Genç Sayısı	Fonlardan ve Hibe Programlarından Yararlanılarak Başvurusu Yapılan Ulusal ve Uluslararası Proje Sayısı	Hibe Programlarından Yararlanılarak Ortaklık Kurulan ve İştirakçi Olunan Ulusal ve Uluslararası Proje Sayısı
2022	10	15	12
2021	9	14	9
2020	2	30	4
2019	35	12	3
2018	35	7	4
2017	2	7	6
2016	74	1	4
2015	10	15	6

Kaynak: Antalya B.B. 2015-2022 Yılları Arası Faaliyet Raporları

Antalya B.B., nötr karbon kapsamında Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ile işbirliğinde AB İklim Diplomasisi Haftası'nı etkinlikler ile kutlamıştır. Bu kapsamda düzenlenen panellerde iklim değişikliği ve iklim mücadelesi konuları üzerinde durulmuş ve etkinlikte yer alan katılımcılar ile birlikte belirlenen bir parkta fidan dikilmiştir (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 87).

Antalya B.B., konuk olarak kente gelen yabancı temsilciler ile Antalya'da yaşayan yerleşik yabancıların kent hakkında ihtiyaç duydukları bilgiye ulaşabilmeleri için çeviri hizmetleri sunmaktadır. Bu kapsamda, kurum içi ve kurum dışından gelen broşür, mektup, kitapçık, belediyenin sosyal medya hesapları ve web sitesinde yer alan gönderi ve metinlerin çevirileri olmak üzere 2022 yılında 3.922 sayfa (syf.) İngilizce, 230 syf. Almanca, 1.050 syf. Rusça ve 1 syf. Fransızca çeviriler yapılmıştır. Bunlara ek olarak makam ziyaretleri ve yurt dışı inceleme gezileri öncesinde farklı dillerde bilgi notu da hazırlanmaktadır. Bu alandaki yaklaşık veriler Antalya B.B.'nin 2022-2015

yılları arası faaliyet raporlarından derlenerek aşağıdaki tabloda yıllara göre verilmiştir (Bkz. Tablo 4.19.).

2022 yılında Antalya B.B.'ni, 9 büyükelçi, 2 başkonsolos, 2 kardeş kent heyeti, 1 yabancı heyet ve 1 de diğer kategoride olmak üzere 15 yabancı temsilci ziyaret etmiştir. Diğer taraftan Antalya B.B.'nden 10 kişilik bir heyet, Antalya-Nürnberg Kardeş Kent Protokolünün 25'inci yılı nedeniyle hazırlanan programa katılmak için Nürnberg'e gitmişlerdir. Ziyaret kapsamında Antalya'dan giden heyet, Nürnberg Belediyesi'ne bağlı Engelliler Merkezini, Çevre ve Enerji Merkezini, İtfaiye Dairesini ve Nürnberg Noel Pazarında bulunan Antalya standını ziyaret etmiş, ayrıca Seyahat Acenteleri toplantısına, NAKOPA çevre hibe destek toplantısına ve Gençlik Değişimi Projeleri ile ilgili toplantıya katılmışlardır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 84-85). Bu alandaki yaklaşık veriler Antalya B.B.'nin 2022-2015 yılları arası faaliyet raporlarından derlenerek aşağıdaki tabloda yıllara göre verilmiştir (Bkz. Tablo 4.19.).

Tablo 4.20. Antalya B.B.'nin Yıllara Göre Uluslararası Faaliyetleri 2

Yıllar	Uluslararası Temsil ve Ağrlamalar	Çeviri Hizmetleri (syf)	Bilgi Notu/Dosyası (sayı)
2022	15	5203	25
2021	9	3199	25
2020	3	1271	8
2019	17	1293	63
2018	36	1937	46
2017	30	1406	27
2016	64	3213	33
2015	18	3023	37

Kaynak: Antalya B.B. 2022-2015 Yılları Arası Faaliyet Raporları

Antalya B.B., 20 ülkeden 2.000 uluslararası seyahat acentasının yer aldığı Antalya Turizm Fuarına (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 203); İstanbul TÜYAP Fuar ve Kongre Merkezinde gerçekleşen EMITT Fuarına (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 204) ve Travel Turkey İzmir 16. Uluslararası Turizm Fuar ve Kongresine

katılmıştır. Bu fuarlarda yerli ve yabancı katılımcılara Antalya ve ilçelerine ait tarihi ve kültürel özellikler ve Antalya'nın turizm potansiyeli tanıtılmıştır. Ayrıca, Hatay'da gerçekleşen EXPO 2021'de Antalya Bahçesi ve geleneksel Düğmeli Ev ile yer almış ve Antalya'nın tanıtımı yapılmıştır. Bununla birlikte Dubai'de gerçekleşen Arabian Travel Market Dubai 2022 Fuarı'na, bölgenin turizm potansiyelini tanıtmak amacıyla katılmışlardır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 204).

Festival şehri olan Antalya'da, Antalya B.B. tarafından düzenlenen festivallerden bazıları hakkında aşağıda bilgi verilmiştir;

- 59. Antalya Altın Portakal Film Festivali, Antalya'da gerçekleştirilmiştir. Festival kapsamında, ulusal, uluslararası, belgesel, uzun metraj vb. filmler yer almıştır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 178),
- 22. Uluslararası Antalya Piyano Festivali gerçekleştirilmiştir. Festivalde yerli ve yabancı birçok sanatçı ağırlanmıştır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 178),
- Yerel gıdaya ve sürdürülebilir tarıma vurgu yapan Uluslararası FoodFest Antalya etkinliği üç gün sürmüştür. Bu festivalle birlikte turizm konusunda dünyaca ünlü bir kent olan Antalya'nın gastronomi alanıyla da aynı üne sahip olması için, gelen konuklara Antalya'nın coğrafi işaret almış lezzetleri tanıtılmıştır. Festivali yurtiçi ve yurt dışından 800 bine yakın kişi, bunların içinde ünlü Michelin yıldızlı şefler, gurmeler, gastronomi ve turizm yazarları, yeme içme sektöründeki işletmeciler ziyaret etmiştir (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 178),
- Uluslararası Antalya Yörük Türkmen Festivali de hem yurt içinden hem de yurt dışından misafirler ağırlamaktadır. Festival kapsamında ziyaretçilere Türkmen ve Yörüklerin kültürleri ile ilgili bilgiler verilmektedir (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 185).

Antalya B.B.'nin, Antalya'nın tarihi ve kültürü ile ilgili yazıların yer aldığı Turizm Dergisi (e-Dergi) bulunmaktadır (Antalya B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 195).

Antalya B.B. Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı'ndan seçilmiş personeller, Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı tarafından yürütülen Türkiye ve AB Arasında Kent Eşleştirme Projesi kapsamında 17-20 Aralık 2019 tarihleri arasında Antalya'da

gerçekleştirilen “Şehir Eşleştirme Alanında Kapasite Geliştirme” eğitimine katılmışlardır (Antalya B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020:73).

Antalya B.B.’ne yurtdışından gelen ziyaretçiler, belediyenin yurtdışına yapmış olduğu ziyaretler ve yapılan/katılım sağlanan etkinliklerden bazıları hakkında aşağıda bilgi verilmiştir;

- 2019 yılında Antalya B.B.’ni Çin Halk Cumhuriyeti’nden Hangzhou kenti heyeti ziyaret etmiştir (Antalya B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 74-75),
- 26 Temmuz 2019 tarihinde Türkiye-Rusya İş Konseyi Eşbaşkanı ve beraberindeki heyet, Antalya B.B. Başkanı Böcek’i ziyaret etmiştir. Ziyarete, Rus yatırımcıların Antalya’da buz paten pisti yatırımı yapmak istediği, belediyenin de bu yatırıma destek vereceği belirtilmiştir (Antalya B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 75),
- 2019 yılında Antalya B.B. Başkanı Böcek ve Genel Sekreter Yardımcısı Gürbüz, Moskova’da gerçekleşen 3. Türkiye Festivali’ne katılmıştır (Antalya B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 75),
- 2019 yılında Antalya B.B. Başkanı Böcek ve beraberindeki heyet, Ukrayna’nın Lviv kentinde gerçekleşen Kardeş Kentler Fuarı’na katılmıştır. Burada ayrıca Antalya ve Lviv arasındaki ilişkileri geliştirmek amacıyla da görüşmelerde bulunmuşlardır (Antalya B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 75),
- 2018 yılında Kanadalı fotoğrafçı Randy Van Der Starren ve Kanada’nın dergisi Ottawa Life’ın editörü Dan Donovan, Belediye Başkanı Türel’i makamında ziyaret etmiştir (Antalya B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 69),
- 8-9 Aralık 2018 tarihleri arasında Meksika’yı ve kültürünü tanıtmak amaçlı Antalya’da, Çağdaş Meksika Filmleri gösterimi gerçekleştirilmiştir (Antalya B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 69),
- 4-12 Mayıs 2018 tarihleri arasında Antalya Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu, RostovNa-Donu’da düzenlenen Kardeş Kentler Dostluk Kupası Futbol Turnuvasına katılmıştır (Antalya B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 70),
- 17-19 Temmuz 2018 tarihleri arasında Antalya’nın kardeş kentlerinden biri olan Nürnberg’den bir heyet Antalya B.B.’sini ziyarette bulunmuştur (Antalya B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 70),

- 2-3 Kasım 2018 tarihlerinde Antalya B.B. ev sahipliğinde 4.Türk-Rus Toplumsal Forumu gerçekleştirilmiştir. Forumda iki ülke arasındaki kültür, sanat, medya, eğitim, turizm, iş dünyası ve bölgesel işbirliği alanlarına yönelik ilişkiler ele alınmıştır (Antalya B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 71),
- 2017 yılında Antalya B.B. Başkanı Türel ve beraberindeki heyet, Frankfurt, Hamburg ve Amsterdam'a gitmiş ve Antalya'nın 2017 turizm sezonunu tanıtım amaçlı orada yaşayan turizmci, basın mensubu ve çeşitli sivil toplum örgüt temsilcileriyle görüşmüşlerdir (Antalya B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 64),
- 150 ülkeden katılımcının yer aldığı HESTOUREX (Dünya Sağlık ve Spor Turizmi Kongre ve Fuarı), 2017'de Antalya'da düzenlenmiştir (Antalya B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 65),
- 2017 yılında Finlandiya'nın Tampere kentinde gerçekleşen OECD Dirençli Kentler yuvarlak masa toplantısına Antalya B.B. de katılmıştır (Antalya B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 65),
- Antalya B.B., Antalya'nın kardeş kentleri arasında yer alan Omsk'un 301. Kent Günü Kutlamalarına katılmıştır (Antalya B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 65),
- 2017 yılında Hindistan Seyahat Acentaları Federasyonu ve Türk-Hindistan Turizm Konseyi Heyetleri, Antalya B.B. Başkanı Türel'e ziyarette bulunmuşlardır (Antalya B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 66),
- 54. Uluslararası Antalya Film Festivali'nde Antalya B.B.'nin kardeş kentleri olan Kunming, Jeonju, Mostar, Rostov Na-Donu ve Kazan, Antalya'da ağırlanmıştır (Antalya B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 66),
- 14-15 Nisan 2016 tarihleri arasında Antalya B.B., Suriyeli Belediyecilere "Belediyecilik Eğitimi" vermiştir (Antalya B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 72),
- 19 Mayıs 2016 yılında Antalya B.B. yetkilileri, Tahran'da gerçekleştirilen "Kentsel Ekonomi Uluslararası Konferansına", 3 makale ile katılım sağlamıştır (Antalya B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 73),
- 22 Eylül 2016 tarihinde Rusya Federasyonu'ndan gelen Rus gazeteciler, Antalya B.B. Başkanı Türel'e nezaket ziyaretinde bulunmuşlardır (Antalya B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 74),

- 1-4 Ekim 2016 tarihleri arasında Antalya'nın kardeş kenti olan Nürnberg Belediye Başkanı ve beraberindeki heyet, kardeş kent ilişkileri geliştirmek amacıyla Antalya B.B. Başkanı Türel'i ziyaret etmişlerdir. Ziyaret kapsamında heyet, Antalya B.B. Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, EXPO alanı ve Akdeniz Üniversitesi ile temaslarda bulunmuştur (Antalya B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 74),
- 2016 yılı mayıs ve ekim ayları arasında Antalya B.B. yetkilileri ile Almanya, Avusturya, Danimarka, Norveç ve İsveç'teki turizm sektör temsilcileri, gazeteciler ve STK'lar ile görüşmeler yapılmış ve Antalya'nın tanıtımı yapılmıştır. Bununla birlikte 2016 haziran ve ağustos ayları arasında Almanya, Avusturya, Norveç, Danimarka ve İngiltere'nin ünlü blog yazarları Antalya'ya gelmiş ve Almanya, Avusturya, Norveç, İsveç ve Danimarka'nın en çok okunan gazeteleri Antalya hakkında olumlu görüşler içeren yazılar paylaşmışlardır (Antalya B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 75),
- 3 Ekim 2016 tarihinde Antalya'nın kardeş kenti olan Nürnberg'den 20 gazeteci, Antalya B.B. Başkanı Türel'e ziyarette bulunmuştur (Antalya B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 75),
- 24 Şubat 2015 tarihinde Litvanya Cumhuriyeti Büyükelçisi Kudzmanas, Antalya B.B. Başkanı Türel'e nezaket ziyaretinde bulunmuşlardır. Görüşme kapsamında Başkan Türel, Litvanyalı yatırımcıları Antalya'ya davet etmiştir (Antalya B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 83),
- 12-18 Haziran 2015 tarihlerinde Antalya B.B. heyeti, kardeş kenti Kunming'de gerçekleşen yaklaşık 35 ülke ve bölgeden katılımcının yer aldığı turizm ve ticaret konulu 3. Çin- Güney Asya Exposu & 23. Kunming Fuarı'na katılmıştır. Bu kapsamda Antalya'nın tanıtımı yapılırken Antalya heyeti de turizm, ticaret ve kültür alanında görüşmeler gerçekleştirmiştir. Antalya kentine ait bir tanıtım videosu, kardeş kent ilişkisi vesilesiyle Çin Ulusal Kanalı CCTV ve Yunnan TV (eyalet kanalı)'de ücretsiz yayınlanmıştır (Antalya B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 84) vd.

2021 faaliyet raporunda Antalya B.B.'nin uluslararası etkinliklere katılımının yeterli olmadığı ve ayrıca AB hibe fonlarını etkin bir şekilde değerlendiremediği belirtilmiş, bu kapsamda belediyenin uluslararası örgüt üyeliklerine, AB hibe fonlarına

ve dış kredilere başvurması konusunda uzman personelin bulunmasına ve uluslararası fuar ve organizasyonların Antalya’da düzenlenmesi ya da yurt dışında düzenlenen fuar ve organizasyonlara iştirak edilmesi üzerinde önemle durulmuştur (Antalya B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 325).

4.2.1.4.3. Antalya B.B.’nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Ukrayna ile Türkiye arasındaki yerel yönetimlerin işbirliğini etkileyen faktörler arasında;

- Turizm,
- Yerleşik yabancı vatandaşların mevcudiyeti,
- Ortak sorun alanlarının varlığı ve
- Dış politika yer almaktadır.

Antalya’nın Yalta Belediyesi ile kısa süreli de olsa ilişkileri mevcuttur. Kırım’ın ve Ukrayna’nın uluslararası tatil ve sağlık merkezlerinden biri olan Yalta, Kırım Özerk Cumhuriyeti’nin güney sahilinde yer alan ve Karadeniz’e kıyısı olan sahil kentidir. Yaz mevsiminde nüfusu daha da artmaktadır. Yalta’nın sahip olduğu iklim, Akdeniz iklimine benzemektedir. Yalta, 1475 yılında Türk egemenliğine girmiştir. Özellikle Yalta Kırım Hanlığı ve Osmanlı dönemlerinde, tarım ve balıkçılık ile geçinen Kırım Tatarları ile Anadolu Türklerinin birlikte yaşadığı bir yerleşim yeri olarak geçmektedir. 1783 yılında ise Yalta, Rus egemenliğine girmiştir (web.archive.org, 20.06.2021). Antalya B.B., Ukrayna’nın Yalta Belediyesi ile 2012 yılında kardeş kent protokolünü Yalta’da imzalamıştır. Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre protokolde;

ekonomi işbirliği, şehir gelişimi, inşaat ve planlama, şehirlerde ve yerel yönetimlerde bürokrasi yönetimi, sosyal gelişim, bilim ve teknoloji, kültür-sanat ve kültür mirası, eğitim ve sağlığı koruma, turizmin ve sporun gelişimi, kamu taşımacılığı, ekoloji ve doğal kaynakların rasyonel kullanımı, gençlik ve spor

alanlarında işbirliği konuları yer almaktadır. Ayrıca, Yalta Belediye Başkanı Boiarçuk, Antalya’nın dünyaca tanınan bir kent olduğu ve özellikle turizm alanında Antalya B.B.’den öğrenecekleri çok şey olduğunu vurgulamıştır. Antalya B.B. Genel Sekreteri Aktekin, belediye şirketlerinden olan ALDAŞ’ın altyapı ve kredi temini konusunda

Yalta'ya danışmanlık yapabileceğini belirtmiştir (turizmhaberleri.com, 20.06.2021). Ancak Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Antalya B.B.'nin Yalta Belediyesi ile protokol imzaladıktan kısa bir süre sonra Kırım Bölgesi'nin Rusya tarafından ilhak edilmesi bu iki belediye arasındaki ilişkileri ve işbirliklerini kesintiye uğratmıştır.

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Türkiye-Ukrayna arasında ticari ilişkilerin yoğun olması bir anlamda karşılıklı olarak ülkelerdeki yerleşik vatandaşların sayısını artıracaktır. Yerelde artan yabancı nüfus dolaylı olarak yerel yönetimler arasındaki ilişkileri de etkileyecektir. Bu kapsamda Yalta Belediyesi ile ilişkileri kesintiye uğrayan Antalya, Lviv Belediyesi ile işbirliği sürecine başlamıştır.

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Antalya özellikle Avrupa ve Avrasya ülkeleri açısından önemli bir turizm merkezi olarak görülmekle birlikte yerleşik yabancı ülke vatandaşları sayısı bakımından da önemli bir merkez olarak belirtilmiştir. Antalya'nın sahip olduğu alternatif turizm olanaklarının, ilişkide olunan belediyelere böylece ülkelere duyurulması sağlanarak Antalya kentinin turizm açısından tanıtımı sağlanmaktadır. Bu sayede gelen turist sayısı kentin dolayısıyla ülkenin kalkınmasına ekonomik açıdan yardımcı olmaktadır. Antalya B.B.'nin yurtdışındaki belediyeler ile olan kültürel ilişkileri sayesinde Antalya'daki yerleşik yabancı vatandaş nüfusun kültürel faaliyetlerine destek verilmekte böylece karşılıklı kültürel paylaşımlar yaşanmaktadır. Bu durum da Antalya şehrinin yerli ve yabancı yerleşik nüfusunun beraber hem kültürel hem de sosyal uyum ve barış içerisinde yaşama hedeflerine katkı sağlamaktadır.

Lviv, Ukrayna'nın batısında Polonya sınıra yakın bir konumda yer almaktadır. Bu anlamda Lviv, ülkenin batıya açılan bir kapısı olarak da görülmektedir. Ülkenin önemli kültür merkezlerinden biridir (www.seturday.com, 17.11.2020). Lviv, Ukrayna'nın en kalabalık ve büyük yedinci şehri olarak yer almaktadır (population.mongabay.com, 17.11.2020). Lviv'in geçmişte bir ticaret merkezi olduğu ve Karadeniz ve Orta Avrupa ticaret yolu üzerinde yer aldığı belirtilmiştir. Bundan dolayı da halen birçok kültürün yaşadığı, izlerinin olduğu bir yerleşim yeridir. Lviv'in tarihi 1250'lere dayanmakla birlikte, Lviv'in kent yapısında Polonya, Macaristan, Avusturya ve Ermeni kültürünün

etkilerinin görüldüğü söylenmektedir. Ayrıca Lviv'in tarihi eski kent kısmı UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır (www.seturday.com, 17.11.2020).

Antalya B.B. Dış İlişkiler birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Antalya B.B., Lviv Belediyesi ile ilişki kurarken dikkat ettiği hususlar:

- oransal büyüklük,
- benzer ekonomik faaliyetlerin varlığı,
- varsa ortak kültürel bağlar ve
- Türkiye Cumhuriyetinin dış politika hedefleridir.

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Türkiye-Ukrayna ilişkilerinde yerel yönetimler ağırlıklı olarak;

- Çevre sorunları,
- Sosyo-kültürel bağlar ve
- Şehircilik uygulamaları alanlarında temas halindedir.

Antalya B.B. ile Lviv Belediyesi arasında kardeş kent olma yolunda çalışmalar ve ziyaretleri kapsamında Başkan Böcek, Ukrayna'nın bağımsızlık günü kutlamalarına katılmıştır. Lviv Belediyesi'nin Antalya ile kardeş kent olma talepleri Antalya Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından olumlu karşılanmış ve gerekli çalışmalar başlatılmıştır (www.ukrhaber.com, 18.11.2020). Ukrayna'nın Lviv kentinde gerçekleşen Kardeş Kentler Fuarı'na katılan Başkan Böcek, Lviv Belediyesi ile temaslarda bulunmuştur. 1. Dünya Savaşı zamanında Lviv bölgesinde olan Galiçya Muharebeleri'nde hayatını kaybetmiş Türk Askerleri için yapılan şehitlikleri de ziyaret etmiştir (www.haberturk.com, 18.11.2020). Ukrayna topraklarında, Türk Şehitlerin bulunduğu şehitlikler arasında; Meçişçiv Şehitliği, Lopuşnya Şehitliği, Gutisko Şehitliği, Pukiv Şehitliği, Rogatin Şehitliği, Verhnya Lipitsya Şehitliği, Sivastopol Türk Şehitliği yer almaktadır (www.ukrhaber.com, 18.11.2020). Başkan Böcek, Lviv ziyaretleri esnasında Türk Ukrayna İşadamları Derneği ile de görüşmeler yapmıştır (www.haberturk.com, 18.11.2020).

Antalya, bir turizm merkezidir. Her yıl artan oranlarda sürekli kendine turist çekmektedir. Bu turistlerin ülke sıralamasına bakıldığında ilk üç sıra içerisinde Ukrayna görülmektedir. Bu açıdan Belediye Başkanı'nın Ukrayna'ya ayrı bir önem vermesi doğaldır. Antalya'ya yurtdışından gelen turist sayısı 1 Ocak ile 15 Kasım 2020 arasında üç milyon 356 bin olarak belirtilmiştir. Gelen turistlerin ülke sıralamasında ilk beşe

bakıldığında Rusya 1.459.000 turist ile ilk sırayı alırken ikinci sırada ise 554.000 turist ile Ukrayna yer almıştır. Devamında ise sırasıyla Almanya, İngiltere ve Polonya bulunmaktadır (www.turizmnews.com, 18.11.2020). Bu sayılar Kovid-19 döneminde gerçekleşen turizm dönemindeki turist sayılarıdır. Antalya'ya gelen turist sayısı 2018'de 13 milyon 642 bin, 2019'da ise 15 milyon 644 bin 108'dir. 2019'da Antalya'ya en çok gelen turistlerin ülke sıralaması ise; Rusya, Almanya, Ukrayna, İngiltere ve Polonya'dır (www.cnnturk.com, 18.11.2020).

Antalya B.B. Dış İlişkiler Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Antalya B.B.'nin, Lviv Belediyesi ile ileride yapılması planlanan çalışmaları arasında;

- Sosyal, kültürel ve ticari alanlarda karşılıklı tanıtımlara hız verilmesi,
- Dezavantajlı kitlelere yönelik ortak çalışmalar yürütülmesi,
- Çevre koruma alanında iyi uygulamaların değişimi vb. yer almaktadır.

Antalya B.B.'ne Ukrayna Temsilcileri ve Heyetleri tarafından yapılan ziyaretler ve birlikte yapılan etkinliklerden bazıları aşağıda verilmiştir;

- 2022 yılında Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi Bodnar ve beraberindeki heyet, Antalya B.B. Başkanı Böcek'i makamında ziyaret etmiştir (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 84),
- Savaşsız Çocuk Projesi kapsamında Antalya B.B., Ukrayna Kültür Sanat Derneği ve Ukrayna Antalya Başkonsolosluğu'nun desteğiyle Ukrayna'daki savaş ortamından çıkarılan çocukların savaş izlerini silmek için Oyuncak Müzesi ve Doğal Yaşam Parkı gezisi gibi etkinlikler gerçekleştirmiştir. 2022 yılı Eylül ayında 500 çocuk, Ekim ayında ise 550 çocuk etkinlikten faydalanmıştır. Eylül ayı içerisinde 50 çocuk ile Kaleiçi Yat Limanında tekne turu etkinliği yapılmıştır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 203),
- 24-31 Aralık 2022 tarihleri arasında Antalya B.B., Ukrayna Aile Derneği'nin gösterileri vb. etkinlikleri içeren bir yılbaşı programı hazırlamıştır. Etkinlik alanında birbirinden farklı ürünlerin sergilendiği stantlar kurulmuştur. Böylece Antalya'da yerleşik olarak yaşayan yabancılar, kendi kültürlerine ait ürünleri tanıtmaya imkânı bulmuşlardır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 179),

- 2021 yılında Ukrayna'nın Lutsk Belediye Başkanı Polişuk, Antalya B.B. Başkanı Böcek'e ziyarette bulunmuştur (Antalya B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 72),
- 2019 yılında Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi Sybiha, Antalya'da bulunan Ukrayna Derneklerinin temsilcileri ile birlikte Antalya B.B. Başkanı Böcek'e nezaket ziyaretinde bulunmuşlardır (Antalya B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 74),
- 2018 yılında Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi Sybiha, Antalya B.B. Başkan Vekili Yılmaz'a nezaket ziyaretinde bulunmuştur (Antalya B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 68),
- 2016 yılında Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi Sybiha, Antalya B.B. Başkanı Türel'e nezaket ziyareti gerçekleştirmiştir (Antalya B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 76),
- 2015 yılında Ukrayna Ailesi Derneği tarafından ve Antalya B.B. ev sahipliğinde "Ukraynalı Bakışıyla Ukrayna" adlı fotoğraf sergisi açılmıştır (Antalya B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 83) ve
- 28 Kasım ile 1 Aralık 2015 tarihleri arasında Türkiye-Ukrayna-Rusya Dostluk Festivali gerçekleşmiştir (Antalya B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 120).

4.2.1.5. Kemer-Truskavets ve Yuzhny Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği

Kemer Belediyesi (Kemer B.)'nin Ukrayna'dan iki belediye ile ilişkileri bulunmaktadır. Bunlar, Truskavets ve Yuzhny Belediyeleridir. Bu bölümde Kemer B.'nin uluslararası alanda çalışmalarını yürüten dış ilişkiler birimi, bu birimin sahip olduğu nitelikli personel ve birimin uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda sahip olduğu vizyon, misyon ve stratejik hedefler yer almaktadır. Bununla birlikte bu birimin yapmış olduğu çalışmalara da yer verilmiştir. Buradaki amaç belediyenin uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda ne kadar aktif ya da pasif olduğu ve çalışmalarını sistematik ya da plansız bir şekilde gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusunda bilgi sahibi olmaktır. Son olarak ise Kemer B.'nin Ukrayna Belediyeleri ve özelinde Truskavets ve Yuzhny Belediyeleri ile ilişkileri ve yaptıkları çalışmalar üzerinde durulmuştur.

4.2.1.5.1. Kemer B. Dış İlişkiler Birimi Hakkında Genel Bilgiler

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Kemer B.'nin dış ilişkiler faaliyetleri ile ilgilenen özel bir birimi bulunmamaktadır. Kemer B., öncesinde Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğüne bağlı olarak çalışan dış ilişkilerini Mayıs 2021 yılından itibaren doğrudan başkanlık makamına bağlı olarak Özel Kalem Birimi ile yürütmeye başlamıştır.

4.2.1.5.2. Kemer B. Dış İlişkiler Birimi'nin Çalışmaları

Tarih boyunca Kemer coğrafik olarak deniz kenarında yer almasından dolayı Akdeniz'in önemli liman ve ticaret merkezlerinden biri olmuştur. Bölge 12.yy'dan sonra Türklerin hakimiyetine geçerken, bölgede yerleşim ise daha geç yıllarda 1910'larda başlamıştır. Yine coğrafik sorunlar nedeniyle 1960'lara kadar ulaşımın gelişmediği Kemer ilçesi Antalya Turizm Projesi kapsamında 1980'lerden sonra hızla gelişmeye başlamıştır. Kemer, 1986 yılında belde iken, 1991 yılında ilçe olmuştur. Günümüzde ise Kemer, tarihi (antik kentleri) ve doğal güzellikleri (özellikle plajları) ile dünyanın birçok bölgesinden turisti ağırlayan bir merkez haline gelmiştir (blog.biletbayi.com, 17.11.2020).

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Kemer B.'nin dünyadan diğer belediyeler ile kurmakta olduğu uluslararası ilişkinin nedenleri arasında;

- Kemer olarak ülke tanıtımına katkıda bulunmak,
- Yerel olarak kentin politikalarını tanıtmak (belediyeyi tanıtmak),
- “Turizm” özelinde ekonomiye katkıda bulunmak (turizmi ön plana çıkarmak) ve
- Ulusal siyasetin kardeşlik ilişkisine pozitif anlamda önderlik yapmak (kültür elçiliği yapmak) yer almaktadır.

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Kemer Belediyesi'nin 14 kardeş kenti bulunmaktadır. Bunlar: Pleszew (Polonya), Kalampaka (Yunanistan), Yuzhney (Ukrayna), Truskavets (Ukrayna), Ostroleka (Polonya), Khimki (Rusya), Krasnogvardeyskiy (Rusya), Lapta Belediyesi (K.K.T.C), Scwabach (Almanya), Yoşkar Ola (Mari-El Cumhuriyeti), Sıktıvkar (Komi Cumhuriyeti), Mogilev (Beyaz Rusya), Kermend (Macaristan) ve Kobuleti

(Gürcistan)'dır (Bkz. Tablo 4.20.). Kemer B.'nin web sayfasında her bir kardeş kent için ayrı sayfa düzenlenmiştir. Sayfada, her bir kardeş kentin resimleri ve kent hakkında bilgi mevcuttur (kemer.bel.tr).

Tablo 4.21. Kemer B.'nin Uluslararası İlişki Türleri

Kemer B.	Kardeş Kent Protokolü
	14

Kaynak: Kemer B. Özel Kalem Birimi

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, belediyenin kardeş kentleri ile olan ilişkileri istenilen düzeyde değildir. Ancak, Kemer B., kardeş kent ilişkilerine önem verme yolunda adımlar atmış örneğin, turizm ile ilgili STK'lardan tavsiye alarak bir yol haritası çizme çalışmalarına başlamıştır.

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, belediyelerin, uluslararası ilişkilerinde ya da kardeşlik ilişkilerinde coğrafi olarak yakınlığın önemli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca belediyelerin uluslararası işbirliklerinin olması, Türk İş Adamlarının bağlantılarının ve iş potansiyellerinin artmasını olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir.

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Kemer B.'nin yurtdışında en çok bağlantı içerisinde olduğu belediyeler arasında, Almanya ve Ukrayna'daki kardeş kentleri bulunmaktadır. Belediye, özellikle Almanya'daki Scwabach ve Ukrayna'daki Truskavets ve Yuzhny kentleri ile ilişkilerini sıcak tutmaktadır. Kemer B. örneğin, Almanya ile olan kardeş kenti ile çok fazla etkinlik gerçekleştirmiştir. Bunun nedenleri arasında her iki kentin belediye başkanları arasında “frekansların tutmuş olması”dır. Başka bir ifade ile başkanlar, ilişkilerin geliştirilmesinde etkili olmuştur.

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Kemer B.'nin uluslararası diğer belediyeler ile ilişki kurmasında önemli olan faktörler arasında:

- Belediye başkanları ve onların ağırları ile
- Ulusal politikalar yer almaktadır.

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Kemer B.'nin, kardeş kent sayısında artış yaşanırken uluslararası herhangi bir ağı üyeliği olmadığı görülmektedir.

Kemer B.'nin gerçekleştirdiği veya katılım sağladığı uluslararası etkinlikler şöyledir;

Kemer B., Dünya Kadınlar Günü sebebiyle belediye sınırları içerisinde yaşayan yabancı uyruklu kadın vatandaşlarına Atatürk'ü tanıtmak amaçlı Ankara-Anıtkabir gezisi düzenlemiştir (www.antalya-kemer.bel.tr, 14.11.2020).

Kemer B. Başkanı Gül'ün uluslararası platformda Kemer'i tanıtmak ve Kemer'i turizm açısından odak noktası haline getirmek için çalışmaları olmuştur. Bu anlamda 2017 yılında 23.Ukrayna Turizm Fuarı'nda Kemer'i tanıtmak çalışmaları yapılmıştır. Aynı şekilde 2017 yılında yine Moldova'da gerçekleştirilen Moldova Uluslararası Turizm Fuarı'na da katılmış ve Kemer standında ilçeyi tanıtmak paylaşımlarda bulunmuştur (www.antalya-kemer.bel.tr, 17.11.2020).

Kemer B. Başkanı Gül, 2018 yılı içerisinde gerçekleşen 2'si yurtiçinde 17'si yurtdışında olan turizm fuarlarına hazırlanmıştır. Yurtdışında gerçekleşen fuarlardan birisi ise Ukrayna Turizm Fuarı'dır (www.antalya-kemer.bel.tr, 17.11.2020).

Kemer Belediyesi, 22. Uluslararası Akdeniz Turizm ve Seyahat Fuarı (EMITT)'e katılmıştır. Bu fuar 2018 yılında İstanbul'da gerçekleşmiştir. Fuar, dünyanın en büyük beş fuarı içerisinde yer almaktadır ve yoğun ilgi görmektedir. Ayrıca 2018 yılında bu fuarda 85 ülkeden 600 seyahat temsilcisi ve 5000 katılımcı yer almıştır. Kemer Belediyesi de bu fuarda 2010 yılından itibaren aktif bir şekilde yer almaktadır. Hatta Kemer ilçesine yönelik tanıtım çalışmaları, Kemer'in Belediye Başkanına, Türkiye genelinde "En İyi Tanıtım Yapan Belediye Başkanı" ödülünü kazandırmıştır (www.antalya-kemer.bel.tr, 17.11.2020).

Yerel seçimlerden sonra tüzel kişiliği sona ererek kapatılan Göynük Belediyesi'nin Almanya'nın Dormagen kenti ile devam eden kardeş kent ilişkileri Kemer Belediyesi'ne geçmiştir. 65 bin nüfuslu Dormagen kentinin Belediye Başkanı Hoffmann, seçimlerde yeniden başkanlığa seçilen Gül'ü kutlayarak, başarılar dilemiştir. Tatil için Kemer'e gelen Hoffmann, "Mayıs ayında bizim de seçimlerimiz var. Umarım bizde kazanırız ve kardeşlik ilişkilerimizi daha da güçlü hale getiririz. Şehrimizde Türk

vatandaşlar bir hayli çok ve Müslümanlar için önümüzdeki günlerde bir cami yaptıracağız” demiştir (www.kemergozcu.com, 23.06.2021).

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Göynük Belediyesi ile Almanya’nın Dormagen Belediyesinin kardeşlik ilişkileri kapsamında, Alman Katolik Kilisesi lise öğrencilerinin Göynük’ü ziyaret ettikleri ve daha öncesinde bu okulun Türk öğrenci kabul etmezken kamptan sonra okula Türk öğrenci kabul etmeye başladıkları belirtilmiştir.

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, 2021 yılında Kemer Belediyesi, 10 kardeş kentine ilişkileri geliştirmek adına davet mektubu göndermiştir.

16-18 Mart 2021 tarihleri arasında Kemer B., Moskova’da düzenlenen MITT Uluslararası Moskova Turizm Fuarı’na katılım sağlamıştır (Kemer B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 173).

5-6 Haziran 2021 tarihleri arasında Kemer’de 7.Tahtalı Run To Sky Organizasyonu gerçekleştirilmiştir. Türkiye’nin ilk gökyüzü koşu yarışı olan Run To Sky, Çıralı’dan başlayıp Tahtalı Dağı’nın zirvesinde son bulmaktadır. Yarış, pandemi sürecinde de sağlık tedbirleri alınarak Kemer B.’nin ana sponsorluğunda gerçekleştirilmiştir. Yarış organizasyonuna, 12 ülkeden 400 yarışmacı eşlik etmiştir. Etkinlik, spor turizmi açısından önemli bir yere sahiptir (Kemer B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 176).

13-16 Ekim 2021 tarihleri arasında Sea to Sky organizasyonu gerçekleştirilmiştir. 30 ülkeden 350 katılımcının yer aldığı “Uluslararası 12.Sea to Sky Enduro Motosiklet Yarışları”, pandemi döneminde alınan tedbirlerle birlikte belediyenin destekleri ile gerçekleştirilmiştir. Yazılı ve görsel haberler ve sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımlar ile dört gün süren etkinliğin, ilçe turizmine katkısı olmuştur (Kemer B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 182).

Kazakistan Antalya Başkonsolosu Kanafeyev, Kemer B. Başkanı Topaloğlu'na ziyarette bulunmuştur. Kemer'in her sene çok sayıda Kazak misafiri ağırladığını belirten Topaloğlu, “Kazakistan ile tarihi bağlarımız var. Her yıl Kemerimizde çok sayıda Kazak misafire kapılarımızı açıyoruz. Bu yıl da çok sayıda Kazak misafir bekliyoruz. İkili ilişkilerimiz artarak devam edecek” şeklinde ifade etmiştir (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

Kemer B. Başkanı Topaloğlu, ikili görüşmeler gerçekleştirmek ve Kemer'i tanıtmak amacıyla Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de düzenlenen, Azerbaycan ve tüm Kafkasya Bölgesi turizm sektörü açısından önemli olan AİTF Uluslararası Seyahat ve Turizm Fuarı'na katılmıştır (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

Kemer B. ile Almanya'nın Schwabach şehrinin 25. Kardeşlik Yıldönümü münasebetiyle Schwabach Belediyesi sosyal medya hesaplarından tebrik mesajı yayımlarken Kemer B. Başkanı Topaloğlu da Kemer B. sosyal medya hesaplarından Almanca altyazılı bir tebrik videosunu paylaşmıştır (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

Kemer B., İngiltere'nin başkenti Londra'da düzenlenen World Travel Market Fuarı'na katılarak Kemer'in doğal ve tarihi güzellikleri ile turizm tanıtımını gerçekleştirmiştir.

Kemer B. Başkanı Topaloğlu, Kemer Kaymakamı Çam ile birlikte Kemer'in kardeş kenti Dormagen'e ilişkileri güçlendirmek amacıyla ziyarette bulunmuşlardır. Devamında Amsterdam'daki Utrecht Turizm Fuarı'na katılmışlar ve fuarda yer alan acentelerin temsilcileri ile görüşmeler yapmışlar ve Kemer'e daha fazla turist gelmesini sağlamaya yönelik çalışmalar gerçekleştirmişlerdir (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

Kemer B., İngiltere'nin turizm firmalarından biri olan Jet Tur ile görüşmeler gerçekleştirdiklerini, dolayısıyla bu firma üzerinden Londra ve İngiltere genelinde reklam çalışmaları için harekete geçtiklerini belirtmişlerdir (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

Somali Puntland Eyaleti temsilcileri ve Erasmus için Somali'den gelen öğrenciler, Somali'de Demokrasiyi Desteklemede Diaspora'nın Rolü Konferansı ve Erasmus projesi kapsamında Kemer B. Başkanı Topaloğlu'nu ziyaret etmişlerdir. Puntland Somali Eyaleti Milletvekili Dhaashane, Kemer'e ilk defa geldiğini ve Kemer'i çok beğendiğini, aileleri ile birlikte Kemer'i ziyaret etmek istediklerini ve gelecekte Kemer ile kardeş kent protokolü imzalamak istediklerini belirtmiştir. Devamında Dhaashane (kemer.bel.tr, 11.05.2023):

Somali'nin Hint Okyanusu'na büyük bir kıyısı var. Türk balıkçıları buraya gelip balık avlıyorlar. Somali'nin en büyük büyükelçiliği Türkiye Büyükelçiliği ve en büyük üs Türkiye'nin. Somali'den pek çok öğrenci eğitim için Türkiye'ye geliyor. Türkiye'yi seviyoruz. Somali'de ikinci en çok konuşulan dil Türkçe diyebiliriz. Somali'de 20 yıldır yaşanan savaş sonrası Türkiye'nin bize büyük yardımları oldu. Durumlarımızı düzeltmeye başladık. Bu Kemer'e ilk gelişimiz ama son gelişimiz olmayacak. Kemer'deki turizm konusunda tecrübelerinizden faydalanmak isteriz. Öğrencilerimizi buraya gönderip değişik otellerde turizm konusunda staj yapmalarını sağlamak isteriz.

şeklindeki ifadesinde Somali'nin Türkiye ile yakın ilişkiler içerisinde olduğunu yerelde de bunun devam edebileceğini vurgulamıştır.

Bağımsız Devletler Topluluğu Eğitim, Kültür, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (FİLİZ) kuruluşunun 5. yıl dönümü, Kemer B.'nin destekleri ile kutlanmıştır. Kutlamaya Kemer B. Başkanı Topaloğlu ve belediyenin Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Baytekin de katılmıştır. Topaloğlu etkinlikte yaptığı konuşmasında (kemer.bel.tr, 11.05.2023):

FİLİZ derneği, her yıl birçok ulusal ve uluslararası etkinlikler yapıyor. Yaptıkları etkinliklerle yurt dışından gelen çocuklara Türk kültürünü ve geleneklerini gösteriyor. Ülkeler arasındaki dostluk ve kardeşlik bağlarını kuvvetlendirme yolundaki çalışmaları yapıyor. Kendilerini tebrik ediyorum. Bundan sonraki yapacakları çalışmalarda da belediye olarak destek olmaya devam edeceğiz. Kuruluş yıl dönümlerini kutluyorum.

şeklinde ifade etmiş ve belediyelerin uluslararası çalışmalarında paydaşların önemini ortaya koymuştur.

5-7 Mayıs 2023 tarihleri arasında 18. Uluslararası Arena Aquamasters Yüzme Şampiyonası'na Kemer ve Konyaaltı ev sahipliği yapmıştır. Kemer B. Başkanı Topaloğlu şampiyonanın, Phaselis Antik Kenti, Tekirova ve Üç Adaların Turkuaz sularını dünyaya tanıttığını dolayısıyla Kemer spor turizmine büyük katkı sağladığının altını çizmiştir (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

Kemer B., Letonya'nın başkenti Riga'da gerçekleşen 28. Uluslararası Turizm İhtisas Fuarı'nda stand açmış ve Letonyalılarından yoğun ilgi görmüştür (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

Yapılan çalışmalar gösteriyor ki bir önceki Kemer B. Başkanı Gül, Kemer ilçesinin turizm potansiyelinin güçlü olmasını fırsat bilerek çalışmalarını turizm üzerinde özellikle de yurtdışından gelecek turistlere yönelik Kemer'i yurtdışına tanıttak faaliyetler üzerinde yoğunlaştırmış, sonrasında devam eden Kemer B. Başkanı Topaloğlu da turizm ve tanıtım çalışmalarına aynı şekilde devam etmiştir.

4.2.1.5.3. Kemer B.'nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Kemer B., Ukrayna'nın Truskavets ve Yuzhny kentleri ile kardeş kentlerdir. Kemer'in Truskavets ile ilişkisi Kemer'in yeni belediye başkanının göreve başlaması dolayısıyla

Truskavets'in tebrik ve Truskavets-Kemer ilişkilerinin devam etmesi niyeti amacıyla iletişim kurması ile başlamıştır. Bu kapsamda, Truskavets'in tedavi amaçlı termal sularının olduğu ve yatırımcılar için önemli bir kent olduğu belirtilmekle birlikte sanayi, tarım, ulaştırma, ticaret, bilim, teknoloji, eğitim, sağlık, kültür, sanat, turizm ve spor gelişimi, ekoloji ve doğal kaynakların rasyonel kullanımını içeren 22 maddelik işbirliği protokolü ve örnek projeler üzerinde çalışılmıştır. Kemer B. ile Truskavets B. arasında Aralık 2019 da işbirliği kurulmuş ancak Kovid-19 nedeniyle ilişkiler askıya alınmıştır. 2021'in ekim ayında Kemer ile Truskavets şehri arasında Kardeş Kent Protokolü imzalanmıştır (Kemer B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 9). Diğer taraftan, Kemer B.'nin Yuzhny şehri ile arasındaki ilişkilerin gayet iyi olduğu belirtilmiştir. Kemer B. ile Yuzhny Belediyeleri 2018 yılında kardeş kent protokolü imzalamıştır (Bkz. Tablo 4.21.). Ayrıca dostluğun bir göstergesi olarak Yuzhny'de bir Türk Parkı yapılmıştır (kiriminsesigazetesi.com, 23.06.2021).

Tablo 4.22. Kemer B.'nin Ukrayna Belediyeleri ile İlişkileri

Kemer B.	Ukrayna Belediyeleri	
	Yuzhny Belediyesi	Truskavets Belediyesi
İlişki Tarihi	2018	2021
İlişki Türü	Kardeş Kent Protokolü	Kardeş Kent Protokolü

Kaynak: Kemer B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 9

Kemer B., Ukrayna ile ilişkilerinde aktif bir belediye olarak çalışmaktadır. Bu konuda en önemli etken ise Türkiye'nin özellikle de Antalya'nın ve ilçelerinin her yıl artan oranda Ukraynalı turist ağırlaması olmuştur. Yuzhny kenti, Karadeniz'in kuzey batısındaki küçük Ajalik Koyu ve Tiligulskiy Koyu arasında yer almaktadır. Ukrayna'nın Odesa Bölgesi'nde bir yerleşim birimidir (www.antalya-kemer.bel.tr, 13.11.2020). Truskavets şehri ise Ukrayna'nın Lviv Bölgesi'nin güneybatısında, Polonya sınırına yakın bir konumda yer almaktadır. Minarel suları ile ünlü bir kenttir (www.antalya-kemer.bel.tr, 17.11.2020). Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Kemer Belediyesi, ilişkisi olduğu Truskavets Belediyesi'ni kardeş kent ilişkilerinde önemli kriterlerden biri olan coğrafi konuma göre başka bir ifade ile kentlerin coğrafi yakınlıkları gibi kriterlere göre belirlemiştir.

Önceki Kemer B. Başkanı Gül'ün uluslararası platformda Kemer'i tanıtmak ve Kemer'i turizm açısından odak noktası haline getirmek için çalışmaları olmuştur. Bu anlamda 2017 yılında 23.Ukrayna Turizm Fuarı'nda Kemer'i tanıtmaya çalışmaları yapılmıştır. Aynı şekilde 2017 yılında yine Moldova'da gerçekleştirilen Moldova Uluslararası Turizm Fuarı'na Kemer B. katılmış ve Kemer standında ilçeyi tanıtacak paylaşımlarda bulunulmuştur (www.antalya-kemer.bel.tr, 17.11.2020).

Truskavets Belediyesi, Kemer B.'ne 2020 yılında 10 Kasım Atatürk'ü Anma Günü dolayısıyla bir mesaj yayınlamıştır. Truskavets'in Belediye Başkanı Kulchinskiy'nin göndermiş olduğu mesajda Atatürk'ün 1934 yılında Ukrayna'ya yapmış olduğu ziyaretten resimler olduğu belirtilmektedir (www.antalya-kemer.bel.tr, 17.11.2020). Diğer bir örnek ise Kemer Belediyesi'nin kardeş kentlerinden olan Truskavets'in yöneticilerinden olan Kotyk ve ailesinin Kemer Belediyesi ziyaretlerinde Kemer Belediye Başkanı Topaloğlu'na bir yüzük parçasının kopyası hediye edilmiştir. Yüzüğün 1659 yılında Konotop şehrinde meydana gelen savaşta Ukrayna askerlerine destek amaçlı onlarla savaşan Osmanlı Ordusu'nun bir askerine ait olduğu belirtilmiştir (www.kemer.bel.tr, 18.11.2020).

Ukrayna-Rusya savaşı nedeniyle Kemer'de misafir edilen Ukraynalı yetim çocukların Kemer'de bulunmalarının 1. yıl dönümünde etkinlikler düzenlenmiştir. Etkinlikler içerisinde dans gösterileri ile mini konserlerin yanında Ukrayna-Rusya savaşı sırasında çekilen fotoğrafların bulunduğu sergide yer almıştır (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

Ukrayna Antalya Konsolosu Voronin, Kemer B. Başkanı Topaloğlu'na nezaket ziyaretinde bulunmuştur (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

“Savaşsız çocuklar” projesi kapsamında Ukrayna'daki savaş nedeniyle yetim ve öksüz Ukraynalı çocuklara, FİLİZ işbirliği ve Kemer B.'nin destekleriyle tiyatro gösterisi yapılmış ve hediyeler dağıtılmıştır (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

Türkiye'nin önemli turizm destinasyonlarından biri olan Kemer, Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği'nden (KETOB) alınan verilere göre 2022 yılı içerisinde 2 milyon 915 bin 680 misafiri ağırlamıştır. Kemer'e gelen misafirler arasında ilk beş sırayı Rusya, Ukrayna, Almanya, İngiltere ve Kazakistan almıştır. Kemer'in sadece doğası, denizi, kumu ve güneşinin ziyaretçileri çekmediği aynı zamanda Kemer'in çok sayıda ulusal ve

uluslararası organizasyonlara da ev sahipliği yaptığı vurgulanmıştır (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

Savaş mağduru Ukraynalı çocuklar için FİLİZ tarafından ve Kemer B. desteği ile Bremen Mızıkacıları Müzikali sergilenmiştir (kemer.bel.tr, 11.05.2023).

Kemer B. Özel Kalem Birimi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Kemer B., Ukrayna Belediyeleri ile bundan sonraki çalışmalarında ekonomik, kültürel, sosyal, çevre kirliliği ve iklim değişikliği gibi alanlara yönelerek eğitim, turizm ve tarım alanlarında ilişkilerini geliştirmek istemektedir. Bunun da ancak ve ancak canlı ziyaretler ve karşılıklı işbirliği sayesinde olacağına inanılmaktadır.

Türkiye-Ukrayna ilişkileri, coğrafi olarak her iki ülkenin de birbirine yakın ve komşu olmalarının da sağlamış olduğu kolaylaştırıcı etken ile Osmanlı Dönemi'nden itibaren hem merkezi hem de yerel düzeydeki ilişkiler ile devam etmektedir. Örneğin, Cumhuriyet'in ilk yıllarında iki ülke arasındaki ithalat ve ihracat oranları artış göstermiştir. Bu durum halen iki ülke arasındaki ticari ilişkilerde kendini göstermektedir. Türkiye'nin Ukrayna'daki Kiev Ticaret Müşavirliği ve Odesa Ticaret Ataşeliği çalışmalarına devam etmektedir. İki ülke uluslararası teşkilatlarda (Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı) da bir arada çalışma fırsatı bulmaktadır. Ayrıca ülkeler arasındaki ilişkilerin sadece ticari ortaklıkları ilgilendirmediği örneğin eğitim konusunda olduğu gibi (Ukrayna Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurulu TÜBİTAK arasında bir protokol imzalanmış ve çeşitli araştırmaların yapıldığını Uluslararası Türkiye-Ukrayna Ortak Laboratuvarının kurulması) başka farklı alanlarda (siyaset, askeri, savunma, teknoloji, diplomasi, kültür) da devam ettiği görülmektedir. Türkiye, Ukrayna'yı 2003 yılında "öncelikli ülke" olarak tanımlamış, 2011 yılında ise bu ilişki stratejik ortaklık seviyesinde devam etmiştir. Diğer yandan Kırım'da yaşayan Kırım Türkleri ise iki ülke arasındaki hassas noktalardan biridir. Ayrıca iki ülke arasında 2017 yılı Haziran ayı itibari ile giriş çıkışlarda pasaport ve vize zorunluluğu kalkmış, ülke girişlerinde kimlik kartı kullanılmaya başlamıştır. Bu durum özellikle iki ülke arasındaki turizm sektörünü canlandırmış, Türkiye'ye Ukrayna'dan gelen turist sayılarında büyük artışlar yaşanmasını sağlamıştır. Türkiye ve Ukrayna, bulundukları coğrafya ve sahip oldukları doğal kaynaklar ile stratejik öneme sahip iki komşu ülke olarak, birbirlerine dost şekilde ilişkilerini devam ettirmektedir.

Türkiye ve Ukrayna, yerel yönetimler düzeyinde ilişkilerine ise 1998 yılında Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Ukrayna'ya ziyaretleri ile ivme kazandırmaya çalışmış ancak her ne kadar iki tarafın da ilişkilerin gelişmesine yönelik istekleri olmasına rağmen, bu ilişkiler merkezi düzeyde gerçekleşen faaliyetler kadar hem sayıca hem de nitelik bakımından tatmin edici seviyeye ulaşamamıştır. Türkiye ile Ukrayna arasında yerel düzeydeki ilişkiler incelendiğinde bunların çoğunlukla kardeş kent ilişkileri olduğu görülmektedir. Ancak bazı kentlerin diğerlerine oranla daha aktif olması neticesinde kardeş kent ilişkileri yanında o ülkedeki bazı kentler ile aralarında ayrıca işbirliği protokolleri imzaladığı bilgisine de ulaşılmıştır. Bu kapsamda bu çalışma için iki ülke yerel yönetimleri arasında halen devam etmekte olan işbirlikleri arasından beş örnek işbirliği seçilmiştir. Bunlar arasında Ankara-Kiev, Kharkiv ve Dnipro; İstanbul-Odesa; Gaziantep-Kharkiv; Antalya-Lviv ve Kemer-Truskavets ve Yuzhny Belediye ilişkileri ve işbirlikleri yer almaktadır. Bu bölümde Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin dış ilişkiler ile ilgilenen birimleri hakkında bilgi verilmiştir. Buradaki amaç seçilen belediyelerin kurumsal yapılarının sahip olduğu özellikleri incelemektir. Çünkü bir yönetim biriminin sahip olduğu yapısal özellikler, birimin yapmış olduğu faaliyetlerin profesyonel bir şekilde yerine getirilmesi konusunda bilgi vermektedir. Başka bir ifade ile kurumsallaşmış yapıya sahip olan birimin yapmış olduğu faaliyetler de sistematik ve planlı bir şekilde devam etmektedir. Devamında ise Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin sahip olduğu dış ilişkiler birimlerinin yapmış olduğu uluslararası çalışmalar üzerinde durulmuştur. Buradaki amaç ise belediyelerin uluslararasına yönelik çalışmalarının sıklığı ve mahiyeti üzerinde bilgi sahibi olmaktır. Bazı belediyeler bu anlamda çok yoğun bir ilişki trafiği yaşarken bazı belediyelerin uluslararasına yönelik çalışmaları sınırlı kalabilmektedir. Bu da bizim, belediyeler örneğin Ankara'nın yoğun uluslararası faaliyetleri var ve bu alandaki çalışmalara önem veriyor ise Ankara, Kiev ile çalışmalarına da önem vermeli ya da önem vermiyor ise bunun nedeni ne olabilir gibi soru ve varsayımlar hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Son olarak ise Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin Ukrayna ve özelinde Kiev, Kharkiv ve Dnipro; Odesa; Kharkiv; Lviv ve Truskavets ve Yuzhny ile olan ilişkileri incelenmiştir. Bu kapsamda belediyelerin görüşme sıklıkları ve çalışma alanları incelenmiştir.

Yukarıda belirtilen örnek belediyelerin seçilme nedenleri amaçsız değildir. Örneğin Ankara B.B. bir başkent belediyesidir. Birçok kamu kurum ve kuruluşu ile büyükelçiliklerin, ataşeliklerin ya da yabancı temsilcilerin bulunduğu kurum ve kişiler ile yakın temaslar içerisinde yer alan bir kentin belediyesi olarak diğer belediyelere göre daha farklı bir pozisyonda yer almaktadır. Yine başkent belediyesi olmanın vermiş olduğu kucaklayıcı bir yapı ile birçok ülkenin başkentleri ile kardeş kent, diğer kentleri ile de dostluk ve işbirliği protokolleri imzalamaktadır. Dolayısı ile sahip olduğu bu avantajları Ukrayna Belediyeleri ile kullanıp kullanmadığı ve bir başkent belediyesi olarak işbirliği süreçlerini nasıl işlediği incelenmek istenmiştir. Bu kapsamda Ankara'nın Kiev, başka bir ifade ile başkent belediyeleri dışında Kharkiv ve Dnipro Belediyeleri ile de ilişkileri ve işbirlikleri bulunmaktadır. Buradan da anlaşılabacağı üzere Ankara B.B., komşu ve dost ülke Ukrayna'dan üç belediye ile ilişki kurarak aslında merkezi hükümetin dış politikasına uyumlu bir şekilde yerel politikasını şekillendirmiş ve Ukrayna'nın Belediyeleri ile ilişkilerini kuvvetli tutmaya yönelik teknik, ekonomik, kültürel, teknolojik vd. çalışmalarını sürdürmüştür. Bu çalışmalarını ise sahip olduğu uluslararası birim başka bir ifade ile sayı ve nitelik bakımından yeterli seviyede personele sahip kurumsallaşmış bir yapı olan dış ilişkiler daire başkanlığı tarafından gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte Ankara, kardeş kent ve işbirliği protokolleri dışında dünyadan diğer kentler ile uluslararası ağlar yoluyla da ilişkiler kurmaktadır. Dolayısıyla hem yönetim kurulunda hem de üye olarak yer aldığı uluslararası ağ sayısı ve sahip olduğu kardeş kent ve kentlerle işbirliği ilişkileri göz önüne alındığında Ankara'nın hem ikili kent ilişkilerinde hem de birçok kentin yer aldığı ağlar içerisinde aktif olarak yer aldığı görülmektedir. Bu durum kentin uluslararasılaşmasını sağlayan önemli etkenler arasında yer almaktadır.

İstanbul, sahip olduğu tarihi ve ticari açıdan önem, geçmişte başkentlik yapmış olması, yine geçmişte ve günümüzde daha da katlanarak devam eden yerleşik yabancı nüfusa sahip kozmopolit bir kent olması ve belediye olarak uluslararası ilişkiler konusunda aktif (yukarıda 4.2.1.2.2.'de belirtilmiş olan çalışmaları göz önüne alındığında) ve kurumsallaşmış bir yapıya sahip olması dolayısı ile örnek belediyeler arasında yerini almıştır. İstanbul, dış ilişkiler daire başkanlığına sahip büyükşehirlerden biri olarak uluslararası ilişkiler faaliyetlerini devam ettirmektedir. Belediyenin kardeş kentler arasında gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler arasında kardeş kent, işbirliği

protokolü ve mutabakat zaptları yer almaktadır. Ayrıca İstanbul da Ankara gibi birçok ve farklı alanlarda olmak üzere uluslararası kent ağları içerisinde yönetim kurulu üyesi, kurucu üye ve üye olarak yer almaktadır. İstanbul, Ukrayna Belediyeleri içerisinde Odesa Belediyesi ile kardeş kent ilişkisi içerisinde kimi zaman daha aktif kimi zaman ise pasif bir şekilde çalışmalarını yürütmektedir.

Gaziantep'in bu çalışma için örnek belediyeler arasında seçilme nedenleri arasında kentin, Türkiye'nin altıncı, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin de en büyük ve hem nüfus olarak hem de bulunduğu coğrafya (kentler arası ve uluslararası bağlantı yolları), sahip olduğu ekonomi (sanayi ve turizm başta olmak üzere vd.), tarihi ve kültürel zenginlikler ile Türkiye'nin önemli kentlerinden birisi olması yer almaktadır (www.gaziantep.bel.tr, 24.09.2023). Bununla birlikte Gaziantep'in uzun süreden beri devam eden hem ulus altı hem de ulus üstü birimler ile olan uluslararası ilişkileri ve işbirlikleri ile belediyenin uluslararası ilişkiler konusunda sahip olduğu nitelikli ve yeterli sayıda personel ile kurumsallaşmış bir yapıya sahip olması ve Gaziantep'in ilişki içerisinde olduğu belediyeler ile aktif ilişkiler yürütmesi yer almaktadır. Gaziantep, Ukrayna'dan Kharkiv Belediyesi ile kardeş kent ilişkisi içerisinde çalışmalarını devam ettirmektedir. Gaziantep'in Ukrayna ile olan yerel ilişkileri incelendiğinde tüm fırsatları değerlendirdiği başka bir ifade ile Kharkiv ile olan faaliyetlerinde çok istekli olduğu görülmektedir. Hem Ukrayna'da olan faaliyetlere katılması hem de Kharkiv'i, Gaziantep'te kendi yaptığı çalışmalar içerisine davet ve dahil etmesi bunu ispat etmektedir.

Antalya, Türkiye'nin en kalabalık kentleri arasında beşinci sırada yer almaktadır. Bununla birlikte 2022 yılında İstanbul'dan sonra yurt dışından en fazla göç alan ikinci kenttir. Yurt dışından Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu nüfus içerisinde ilk sırayı Rusya Federasyonu alırken ikinci sırayı ise Ukrayna almaktadır (data.tuik.gov.tr, 24.09.2023). Dolayısıyla Antalya'da yabancı yerleşik nüfus fazlasıyla yer almakta bu nüfus içerisinde ise 20 bin kişi ile Ukraynalı yerleşik nüfus önemli bir yer edinmektedir (Yıldız, 2022). Bu kapsamda bu çalışma için Antalya'nın seçilme nedenleri arasında, sahip olduğu Ukraynalı yerleşik nüfus açısından ve nitelikli ve kurumsallaşmış bir yapıya, dış ilişkiler daire başkanlığına sahip olması yer almaktadır. Antalya'nın Kırım ilhak edilmeden önce Ukrayna'dan Yalta ile ilişkisi bulunurken 2022'den itibaren ise Lviv ile kardeş kent ilişkisi bulunmaktadır. Antalya'nın da yukarıda belirtilen diğer

belediyeler gibi dünyadan diğer kentler ile kardeş kent ve işbirliği protokolleri bulunmaktadır. Bununla birlikte uluslararası kent ağlarının içerisinde yer almakta ve çalışmalarına katılmaktadır. Kozmopolit bir kent olan Antalya, uluslararası çalışmalarını daha çok kentin sahip olduğu kültürel, tarihi ve doğal yapısı ile turizm potansiyelini güçlendirmeye yönelik gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte yerleşik yabancı nüfusunun fazla olması Antalya'yı, onların vatandaşı oldukları ülke ile bağlantı kurmasına sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkiler geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Diğer yandan kentin hem Rus hem de Ukrayna vatandaşları tarafından yoğun ilgi görmesi bu kentin, savaş içerisinde olan her iki ülke vatandaşlarının bir arada barış içerisinde yaşamasına olanak sağlamasından dolayı da önemi göz ardı edilmemelidir.

Kemer, Antalya'nın ilçe belediyesi olarak çalışmada yer almaktadır. Kemer'in hem artan Ukraynalı nüfus sayısı hem de Ukraynalıların gittikçe artan ilgisine sahip olması ile bir ilçe belediyesi olarak uluslararası ilişkiler konusundaki sürecinin işleyişi incelenmek istendiğinden dolayı örnek belediyeler arasında yer almıştır. Kemer'in kurumsallaşmış bir uluslararası ilişkiler birimine sahip olmamasına rağmen uluslararası faaliyetleri ile kardeş kent sayıları ve onlarla devam eden çalışmaları bir ilçe belediyesi olarak iyi düzeydedir. Ancak bu alanda yeterli sayıda ve nitelikli personele sahip olmaması, sahip olduğu uluslararasılaşma potansiyelini ileri götürmek yerine daha yavaş ilerlemesine neden olmaktadır. Kemer, Ukrayna'dan iki belediye Truskavets ve Yuzhny ile ilişkilerini sürdürmektedir. Bir ilçe belediyesi olarak Ukrayna'dan iki belediye ile ilişkiler kurması Ukrayna'nın Kemer içerisindeki önemine de vurgu yapmaktadır. Kemer de aynı Antalya gibi uluslararası çalışmalarında sahip olduğu turizm potansiyelini kullanmaya dolayısı ile turizm ile birlikte kentinin kalkınmasına yardımcı olmaya çalışmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ANKARA, İSTANBUL, GAZİANTEP, ANTALYA VE KEMER BELEDİYELERİNİN ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN ANALİZİ ve TARTIŞMA ve SAMSUN-ODESA YEREL YÖNETİMLERİ ARASINDA İŞBİRLİĞİ OLANAKLARI

Araştırmanın bu bölümünde önce, araştırmaya uygun bir şekilde veri hazırlama tekniği oluşturulmakta ve araştırmadan elde edilen verilerin analizi yapılmaktadır. Bu kapsamda Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyeleri'nin uluslararası alanda çalışmalarını yürüten birimin; kurumsal yapısı, sahip olduğu nitelikli personel, uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri konusunda sahip olduğu vizyon, misyon ve stratejik hedefler ve uluslararası düzeyde iletişim durumları ele alınmıştır. Buradan çıkan sonuç ile Samsun B.B.'nin uluslararası alanda çalışmalarını yürüten birimin yönetsel olarak geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmaktadır. Bununla birlikte örnek olarak ele alınan belediyelerin uluslararası alanda çalışmalarını yürüten birimlerin genel olarak yapmış olduğu uluslararası çalışmalar ile özelinde Ukrayna Belediyeleri ile yapmış oldukları çalışmalar, Samsun B.B. ile Odesa Belediyesi arasındaki sürdürülebilir işbirliği modeli için örnek olarak ele alınmış ve bu doğrultuda iki belediye arasında birçok alanda farklı işbirliği alanları geliştirilmeye çalışılmıştır.

5.1. Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin Uluslararası İşbirliğine İlişkin Analiz ve Tartışma

Bu başlık altında araştırmanın uygulama sürecine ve araştırmada yer alan belediyelerden elde edilen verilerin analizine yer verilmiştir.

5.1.1. Veri Toplama ve İşleme Araçları

Bu çalışmada, Türkiye ve Ukrayna arasındaki seçilmiş mevcut belediye işbirlikleri ile Samsun ve Odesa kentleri arasında kurulması planlanan model ele

alınmaktadır. Araştırma için öncelikle, bu alanda literatür taraması yapılmıştır. Sonrasında ise belediyelerin ilgili birimleri ile yapılacak görüşmeler için yarı yapılandırılmış mülakat soruları hazırlanmıştır. Mülakat soruları “ne, nasıl, hangi, ne derece, neden” gibi soru kalıplarından oluşmaktadır. Mülakat sorularına kesin olarak karar verildikten sonra sorular için üniversite etik kuruluna başvurulmuş ve onay alınmıştır. Bu kapsamda Ukrayna Belediyeleri ile aktif ilişkileri bulunan belediyelerden Ankara, İstanbul, Gaziantep ve Samsun Büyükşehir Belediyelerinde ve Kemer Belediyesi’nde konu ile ilgili uzman personeller ile yüz yüze, telefon ve e-posta yoluyla görüşmeler yapılmıştır. Yine Antalya Büyükşehir Belediyesi yetkilisi ile telefon ve e-posta yoluyla görüşmeler yapılmıştır. Samsun Ticaret ve Sanayi Odası’ndaki ilgili uzman kişi ile mülakat soruları için telefonda görüşme yapılmıştır. Samsun’da bulunan Karedeniz Ukraynalılar Derneği başkanı ile mülakat soruları için yaklaşık iki saate yakın telefon görüşmesi yapılmıştır. Yüz yüze ve telefon ile yapılan görüşmelerde görüşme formu kullanılmış ve katılımcıların verdikleri yanıtlar araştırmacı tarafından elle yazılmıştır. Görüşmeler bittikten sonra katılımcıların verdikleri cevaplar Word dosyası haline getirilmiştir. Bununla birlikte Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya, Samsun Büyükşehir Belediyelerinin ve Kemer Belediyesi’nin 2015-2022 yılları arasındaki 8 yıllık faaliyet raporları ve bu dönem içerisindeki stratejik raporları incelenmiştir. Ayrıca Ankara, Antalya, İstanbul, Gaziantep, Samsun Büyükşehir Belediyelerinin ve Kemer Belediyesi’nin Ukrayna Belediyeleri ile olan ilişkileri belediye sayfalarından ve internet ortamındaki haber-gazete kaynaklarından toplanmıştır. Son olarak, konu ile ilgili arşiv dosyaları da incelenmiştir. Tüm elde edilen veriler yorumlanarak analiz edilmiştir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlardan ilki Ukrayna’dan seçilen belediyenin yetkilileri ile yüz yüze ya da e-posta yoluyla iletişime geçilememiş olmasıdır. Araştırma döneminde meydana gelen önce Kovid-19 pandemisi ve sonrasında Ukrayna-Rusya Savaşı, Ukraynalı yetkililer ile yüz yüze görüşmeye imkân vermemiştir. Ayrıca araştırmacının Ukraynaca ya da Rusça diline hâkim olmaması Ukrayna hakkındaki bilgilerin çoğunluğunun İngilizce kaynaklardan alınıyor olmasına neden olmuştur.

5.1.2. Verilerin Analizi

Nitel araştırma yöntemleri ile çalışmanın araştırma soruları cevaplandırılmıştır. Çalışma için hem Türkiye'den seçilen örnek belediyeler Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Samsun Büyükşehir Belediyeleri ile Kemer Belediyesinin, Ukrayna Belediyeleri ile olan ilişkilerini inceleyebilmek için Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya, Kemer ve Samsun Belediyeleri üzerinde alan araştırmaları tamamlanmıştır. Ayrıca belediyeler ile yapılan görüşmelerden, raporlardan, anlaşma ve sözleşmelerden, belediyelerin web sayfalarından, yerel ve ulusal gazetelerden vb. elde edilen veriler ile içerik analizi yapılmış ve analiz sonucunda araştırmacı tarafından üç ana tema ve her bir tema için de alt temalar tespit edilmiştir. Bu kapsamda toplamda 14 alt tema belirlenmiş ve bu temalar, yapılan görüşmelerden elde edilen doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir.

Yukarıda sayılan belediyelerin seçilme nedenleri ise rastlantısal değildir. Belediyelerin seçilmesinde örneğin Ankara'nın bir başkent belediyesi olması, İstanbul'un kozmopolit bir kent olması, Gaziantep'in uluslararası ilişkiler çalışmalarında aktif olması, Antalya ve Kemer'in Ukrayna nüfus sayısı ve Ukraynalıların gittikçe artan ilgisine sahip olması vb. nedenleri göz önüne alınmıştır. Ayrıca araştırma için daha verimli olacağı düşünülerek, örnekleme oluşturan belediyelerin daha önce aralarında işbirliği kurulmuş olan kentlerden seçilmesine öncelik verilmiştir. Çünkü bu kentler arasında önceden kurulmuş bir bağın olması, işbirliği sürecini daha da hızlandıracaktır. Örnekleme oluşturan belediyelerin tarihi, coğrafi, ekonomik, kültürel, ekolojik, teknolojik özellikleri ve demografik yapıları da göz önünde bulundurulmuştur. Çoğunlukla kardeş kent uygulamalarından bildiğimiz üzere aralarında işbirliği olan belediyeler genellikle birçok alanda da benzer özelliklere sahiptir. Bu anlamda örneklemin bu kentlerden seçilmesi araştırma için daha uygun olmuştur.

Çalışmanın analizi sonucunda Samsun ve Odesa Belediyelerinin potansiyelleri ele alınarak ve diğer örnek belediyelerin (Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer) örnek olabilecek uygulamaları da göz önünde bulundurularak, Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında çeşitli alanlarda işbirlikleri kurulmasını amaçlayan bir model üzerinde durulmuştur. Özellikle, kurumsal, kültürel ve turizm gibi konularda iki kent arasında işbirliğini güçlendirecek projeler belirtilmiştir. İki ülke arasındaki ekonomik anlaşmalara bakılarak, ithalat ve ihracat oranlarına göre yerel potansiyeli harekete

geçiren projeler de incelenmiştir. Yapılan görüşmeler ve incelenen belgeler neticesinde elde edilen bilgilerle öncelikle, Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin diğer belediyeler ile “uluslararası ilişki türleri; uluslararası işbirliği ile ilgili mevcut durumları ve Ukrayna Belediyeleri ve diğer birimleri ile olan iletişim durumları” olmak üzere üç farklı başlık altında karşılaştırılmaktadır. Böylelikle, belediyelerin uluslararası işbirliğine yönelik genel fikirler ortaya çıkarılmıştır. Karşılaştırma sonucunda iyi örnek uygulamalar beşinci bölümde “Samsun-Odesa İşbirliği Modeli” için kullanılmaktadır.

Belediyeler, dünyadan diğer kentler ile ilişkilerini başka bir ifade ile uluslararası düzeyde ilişkilerini farklı şekillerde gerçekleştirmektedir. Bunlar arasında en çok ve en eski uygulamalardan biri olan kardeş kent uygulamasıdır. Diğerleri ise uluslararası ağlar yoluyla ilişki kurma, dostluk ve işbirliği protokolü imzalama, mutabakat zaptı, kent eşleştirme, sınır ötesi işbirliği vd. (Bkz. Tablo 5.1.). Bu konular ikinci bölümde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu ilişkiler belediyelerin dışarıya ne kadar açık ve iletişim halinde olduklarının birer göstergeleri olarak ele alınmaktadır. Ayrıca dünyada yalnız olmadıklarının ve dünyada var olduklarının da birer kanıtı olarak görülmektedir. Aşağıda görüşme yapılan Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya Büyükşehirleri ve Kemer Belediyesi’nin ilişki türlerine ait bilgiler yer almaktadır. Elde edilen veriler ışığında kardeş kent ilişkileri belediyelerde yoğun bir şekilde yer alırken uluslararası ağlar yoluyla ilişki kurma, dostluk ve işbirliği protokolü imzalama, mutabakat zaptı gibi diğer ilişki türleri de kardeş kent uygulamalarına göre daha az olmakla birlikte varlıklarını sürdürmektedir. Görüşme yapılan belediyeler arasında sınır ötesi işbirliği ile ilgili herhangi bir cevap alınamamıştır. Bu durumun nedeni ise görüşme yapılan kentlerden Gaziantep dışında diğer kentlerin başka bir ülke ile sınırı bulunmamaktadır. Gaziantep’in ise Suriye ile sınırı bulunmakla birlikte Suriye’de yaşanan siyasi krizler ve çatışmalar nedeniyle ve yakın geçmişte ulusal politikaların bu ülke ile iyi ilişkiler içerisinde olmaması nedeniyle böyle bir ilişkinin kurulmadığı düşünülmektedir.

Tablo 5.1. Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin Diğer Belediyeler İle Uluslararası İlişki Türleri

	Uluslararası İlişki Türleri		
Belediyeler	Kardeş Kent	Uluslararası Ağlar	Diğer
Ankara Büyükşehir Belediyesi	Uluslararası düzeyde kardeş kent sayısı 53'tür. İlk kardeş kenti 1971'de Seul, son kardeş kenti ise 2021 yılında Brüksel olmuştur. Sadece başkent belediyeleri ile kardeş kent protokolü imzalamaktadır. Kiev ile 1993 yılında kardeş olmuşlardır (Ankara B.B. 2020 Faaliyet Raporu 2021: 307-308).	Üye olduğu uluslararası ağ sayısı 12'dir. Avrupa Ödülü Kazanan Kentler Birliği'nin 4 yıl boyunca başkanlığını yürütmüş ve birliğin yönetim kurulu ve genel kurul toplantılarına ev sahipliği yapmıştır. Küresel Tasarım Kentleri Teşkilatı'nın 4 yıl boyunca başkanlığını yürütmüştür. Dünya İdari Kentler Birliği'nin 2018-2020 yılları arasında dönem başkanlığını yürütmüştür (Ankara B.B. Dış İlişkiler Birimi)	Başkent dışında 7 kent ile dostluk ve işbirliği protokolü bulunmaktadır. 2013'te Kharkiv ile 2019'da Dnipro ile dostluk ve işbirliği protokolleri imzalamıştır (Ankara B.B. 2020 Faaliyet Raporu 2021: 307-308). Ayrıca yabancı misyon şeflikleri ile ilişkileri ve yurtdışı ziyaretleri bulunmaktadır.
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	Uluslararası düzeyde kardeş sayısı 40'tır. İlk kardeş kenti 1965'te Rio de Janeiro, son kardeş kenti ise 2020'de Lefkoşa'dır. Odesa ile 1997 yılında kardeş olmuşlardır (www.ibb.istanbul , 04.05.2023; İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 81).	Üye olduğu uluslararası ağ sayısı 20'dir. Balkan Kentleri Ağı'nda kurucu üye, Depremler ve Mega Kentler İnisiyatifi ağında proje partneri, İslam Başkentleri ve Kentleri Teşkilatı ve Dünya Büyük Metropoller Birliği'nde ise yönetim kurulu üyesidir (İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 81).	İşbirliği protokolü imzaladığı uluslararası düzeydeki belediye sayısı ise 20; mutabakat zaptı/iyi niyet mektupları imzalamış olduğu uluslararası düzeydeki belediye sayısı 31'dir. Ayrıca yabancı misyon şeflikleri ile ilişkileri ve yurtdışı ziyaretleri bulunmaktadır (www.ibb.istanbul , 04.05.2023; İstanbul B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 81).
Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Uluslararası düzeyde kardeş sayısı 24'tür. İlk kardeş kenti 2005'te Duisburg, son kardeş kenti 2023'te Bağdat'tır (gaziantep.bel.tr, 6.5.2023). Kharkiv ile 2011 yılında kardeş olmuştur (Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi)	Üye olduğu uluslararası ağ sayısı 27'dir (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu 2023: 302). Belediye Başkanı, 2016–2019 dönemi Asya Belediye Başkanları Forumu Başkanı, 2016-2019 dönemi UCLG Başkan Yardımcısı ve 2016-2019 dönemi UCLG-MEWA Başkanlığını yapmıştır. 2014 yılından itibaren CEMR Başkan Yardımcısı olarak görev yapmaktadır (Gaziantep B.B. 2021 Faaliyet Raporu 2022: 230).	Dostluk ve işbirliği ile mutabakat/iyi niyet protokolü gibi diğer seçenekleri kardeş kent ilişkisi öncesinde kurmayı tercih etmiştir. Ayrıca yabancı misyon şeflikleri ile ilişkileri ve yurtdışı ziyaretleri bulunmaktadır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi	Uluslararası düzeyde kardeş sayısı 16'dır. İlk kardeş kenti 1997'de Nürnberg, son kardeş kenti 2020'de Lviv olmuştur (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 86).	Üye olduğu uluslararası ağ sayısı 13'tür (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 84).	11 kent ile işbirliği protokolü imzalamıştır. Ayrıca yabancı misyon şeflikleri ile ilişkileri ve yurtdışı ziyaretleri bulunmaktadır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 86).
Kemer Belediyesi	Uluslararası düzeyde kardeş sayısı 14'tür (Kemer B. Özel Kalem Birimi). Yuzhny ile 2018'de; Truskavets ile 2021'de (Kemer B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 9) kardeş olmuştur.	Belediyenin uluslararası herhangi bir ağa üyeliği bulunmamaktadır.	Yabancı misyon şeflikleri ile ilişkileri ve yurtdışı ziyaretleri bulunmaktadır.

Ankara B.B.'nin kardeş kent sayısı diğer belediyelere göre daha fazladır. Ankara'dan sonra İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer gelmektedir. Bununla birlikte Ankara ve İstanbul'un ise diğer belediyelere oranla kardeş kent sayıları fazladır. Burada Ankara'nın bir başkent belediyesi olması ve İstanbul'un ise dünyaca bilinen kozmopolit bir kent olması önemli etkenler arasındadır. Ancak Gaziantep ile Antalya arasında farklılık göze çarpmaktadır. Her iki belediye de büyükşehir olması, bölgelerinde önemli bir konumda yer alması, nüfus oranlarının benzer olması, turizm açısından önemli kentler olması vb. nedenlere rağmen Gaziantep B.B.'nin kardeş kent sayısı Antalya B.B.'nden fazladır. Ayrıca Antalya'nın ilçesi olan Kemer Belediyesi'nin kardeş kent sayısı 14 iken, Antalya B.B.'nin kardeş kent sayısı 16'dır. Bu durum bir ilçe belediyesi olarak Kemer Belediyesi'nin bu alanda yapılan başarılı çalışmalarının bir göstergesi olarak ele alınabilmektedir. Kardeş kent sayısı bakımından Ankara B.B., seçilmiş belediyeler arasında önde yer alırken kardeş kent ilişkilerinin başlangıç yılı açısından İstanbul (1965 yılı) önde yer almaktadır. Yine, Antalya B.B. de Gaziantep B.B.'nden yaklaşık 8 yıl önce kardeş kent ilişkilerine başlamıştır. Gaziantep ve Kemer, kardeş kent ilişkileri diğer kentlere oranla geç bir tarihte başlamasına rağmen sahip oldukları kardeş kent sayısı bakımından iyi durumdadır. Beş belediyenin de son kardeş kent protokol tarihleri göz önüne alındığında beşinin de kardeş kent çalışmalarına ve kardeş kent sayısını artırmaya yönelik çalışmalarına günümüzde de devam ettiği görülmektedir. Beş belediyenin de Ukrayna Belediyeleri ile kardeş kent ilişkileri göz önüne alındığında Ankara'nın diğer belediyelere oranla daha önceden (1993 yılında) Ukrayna Belediyeleri (Kiev) ile ilişki kurmaya başladığı görülmektedir (Bkz. Tablo 5.1.).

Üye olunan uluslararası ağ sayısı bakımından belediyeler arasında Gaziantep B.B., 27 ağ ile ilk sırada yer almaktadır. Onu İstanbul (20), Antalya (13) ve Ankara (12) takip etmektedir. Ayrıca Ankara, İstanbul ve Gaziantep B.B., üyesi oldukları uluslararası ağlar içerisinde aktif olarak yer almaktadır. Başka bir ifade ile bu belediyeler, ağların kurucu üyesi olmak, yönetim kurulunda yer almak ve başkanlığını yapmak gibi pozisyonlarında yer almaktadır. Bu durumun, belediye başkanlarının bu konularda aktif olması ile ilişkisi olduğu görülmektedir. Antalya ile ilgili böyle bir bilgiye rastlanılmamıştır. Bununla birlikte Kemer B.'nin ise herhangi bir ağa üye olmadığı görülmektedir. Kardeş kent ilişkileri bakımından güçlü olan Kemer'in bu alana yönelmemiş olduğu görülmektedir. Yine aynı şekilde kardeş sayısı bakımından çok güçlü olan Ankara B.B.'nin uluslararası ağlara üyelik konusunda geri planda kaldığı görülmektedir. Bir başkent belediyesi olarak ağlara üyelik konusunda da aktif olması beklenmektedir. Son olarak bu tür uluslararası ağlara, üyelik ya da katılım ücretleri olduğunu bilinmektedir. Kimi belediyeler ağ sayısı ile belediye bütçelerinde bu giderlerin arttığını kimi belediyeler ise birçok ağa katılmaktansa düzenli çalışabilecekleri ve aktif olabilecekleri az sayıda ağ içerisinde yer almayı tercih ettiklerini belirtmiştir.

Belediyelerin ilişki türleri içerisinde kardeş kent uygulamaları ve uluslararası ağlara üye olma dışında “diğer” kategorisi yer almaktadır. Bu kategori içerisinde Ankara B.B., diğer kentler ile dostluk ve işbirliği; İstanbul B.B., işbirliği protokolü ve mutabakat zaptı/iyi niyet mektubu; Gaziantep B.B., dostluk ve işbirliği ile mutabakat zaptı/iyi niyet mektubu ve Antalya B.B. ise, işbirliği protokolü imzalamaktadır. Kemer Belediyesi'nin ise bu şekilde spesifik bir ilişki türüne rastlanılmamıştır. Ayrıca bunlara ek olarak tüm belediyelerin yabancı misyon şeflikleri ile ilişkileri ve yurtdışı ziyaretleri bulunmaktadır. Bu kapsamda Ankara dışında kalan belediyelerin Ukrayna Belediyeleri ile bir ilişkisi bulunmazken, Ankara B.B.'nin Ukrayna Belediyeleri ile dostluk ve işbirliği protokolleri bulunmaktadır.

Belediyelerin uluslararası ilişkilerini etkileyen önemli konulardan birisi de yapısal faktörlerdir. Başka bir ifade ile belediyelerin bu tür işbirlikleri içerisinde etkili ve verimli bir şekilde çalışabilmesi, sahip oldukları yapısal faktörlere; faaliyetlerini belirli kurallar ve sistem içerisinde yürüten kurumsallaşmış bir idareye, birimde istihdam edilecek nitelikli ve yeterli sayıda çalışan personele ve belediyelerin stratejik

planlarında uluslararasılaşma ve uluslararası işbirlikleri gibi kavramların yer almasına bağlıdır (Bkz. Tablo 5.2.).

Dış ilişkiler birimi olarak, dört büyükşehir belediyesinin de dış ilişkiler daire başkanlığı bulunmakta ve bu başkanlıklar ilgili müdürlüklere ayrılmaktadır. Sadece Kemer Belediyesi'nin dış ilişkileri ile ilgilenen özel bir birimi mevcut değildir (Bkz. Tablo 5.2.). Bu alanda yapılan çalışmalar Özel Kalem Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir. Daha öncesinde Kemer B.'nin uluslararası temasları örneğin kardeş kent ilişkileri gibi kültür ve sosyal işler müdürlüğü tarafından yapılmaktaymış. Ancak yaşanan personel eksikliği dolayısıyla Kemer B.'nin, dış ilişkileri ile özel kalem birimi ilgilenmeye başlamıştır. Dolayısıyla Kemer B.'nin dış ilişkilerini yürüten kurumsallaşmış bir yapıya sahip olmadığı ve bu anlamda yetişmiş donanımlı eleman eksikliği çektikleri görülmektedir. Ankara, İstanbul, Gaziantep ve Antalya B.B., Türkiye'de "Dış İlişkiler Daire Başkanlığı" bulunan sekiz büyükşehirden biridir (Demirtaş, 2023: 27-28). Dört büyükşehir belediyesi de dış ilişkiler konusunda profesyonel bir şekilde kurumsallaşmış birimlere sahiptir. Dolayısı ile bu durum bize bu belediyelerin dış ilişkiler konularına önem verdiğini de göstermektedir. Belediyelerdeki bu teşkilatlanma sayesinde belediyelerin dış ilişkiler faaliyetleri havada kalmayıp belirli bir düzende ilerleme imkânı bulmaktadır.

İnsan kaynakları, bir birimin verimli ve etkili çalışabilmesini sağlayan önemli faktörler arasında yer almaktadır. Belediyelerin dış ilişkiler birimlerinde istihdam edilen personelin örneğin uluslararası ilişkiler, kamu diplomasisi vb. alanlarda eğitim almış, yabancı dil bilgisine sahip, protokol kurallarını bilen, iletişim konusunda etkili vb. yetkinliklere sahip olması beklenmektedir. Bununla birlikte birimler içerisinde yeterli sayıda personelin yer alması da diğer önemli bir husustur. Bu birimlerin hem kendi birimleri içerisinde hem de diğer birimler ile bağlantılı bir şekilde çalıştığı göz önüne alındığında personel sayısının bu yoğunluğa göre artırılması gerekmektedir. Görüşme yapılan belediyeler içerisinde Ankara, İstanbul, Gaziantep ve Antalya B. B.'nin hem personel niteliği hem de sayı bakımından eksikliği olmadığı belirtilmiştir. Sadece Kemer Belediyesi'nin bu alanda çalışan personel sayısında hem de personelin niteliği örneğin yabancı dil bilgisi gibi konularda sıkıntı yaşandığı dile getirilmiştir (Bkz. Tablo 5.2.).

Tablo 5.2. Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin Uluslararası İşbirliği ile İlgili Mevcut Durumu

	Belediyelerin Uluslararası İşbirliği ile İlgili Mevcut Durumu		
Belediyeler	Dış İlişkiler Birimi	İnsan Kaynakları	Stratejik Plan
Ankara Büyükşehir Belediyesi	Uluslararası işlemleri takip eden birim Dış İlişkiler Daire Başkanlığı, Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü ve Avrupa Birliği Şube Müdürlüğü olmak üzere iki müdürlükten oluşmaktadır. Onlar da Dış İlişkiler Şefliği, İdari ve Mali İşler Şefliği, Protokol Şefliği ve AB Fonları ve Entegrasyon Şefliğinden oluşmaktadır (Ankara Dış İlişkiler Birimi)	Dış İlişkiler Daire Başkanlığı 2021 yılında 17 personele sahiptir. Bu biriminde çalışan personelin yarısından fazlasının uluslararası ilişkiler ve/veya ilgili bölümlerden mezun, alanında yetkin kişilerden meydana gelmektedir (Ankara B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 35-36).	2015-2019 stratejik amaçlar ve planlar incelendiğinde, belediyenin sunmuş olduğu hizmetler konusunda dünya genelinde marka haline gelmeyi; uluslararası örgütlerde ve yerel diplomaside Ankara'yı önemli bir pozisyona getirmek (Ankara B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 32-37, 43).
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	Uluslararası işlemleri takip eden birim Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, AB İlişkileri Şube Müdürlüğü ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü olarak 2'ye ayrılmaktadır (İstanbul B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 42).	Dış ilişkiler biriminde 40'a yakın personel çalışmaktadır. Bu kişilerin 10'u tercümandır. Bu kişiler diplomatik temasların kurulmasında ve çevirilerin yapılmasında yer almaktadır (İstanbul Dış İlişkiler Birimi)	2020-2024 stratejik planında, İstanbul'un uluslararası diplomasi, finans, kültür, bilim ve teknoloji zirvelerine ev sahipliği yapan bir merkez olarak ön plana çıkartılmasıdır (İstanbul B.B. 2020-2024 Stratejik Planı: 36).
Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Uluslararası işlemleri takip eden birim Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Kentler Diplomasisi Şube Müdürlüğü, Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü ve Proje Koordinasyon ve İdari İşler Şube Müdürlüğü olmak üzere üç müdürlüğe ayrılmıştır (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 22).	2022 yılı içerisinde İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığınca personellere yönelik toplam 310 eğitim yapılmıştır. Personelin Aldığı Sertifikalı/Katılım Belgeli Eğitimler kategorisinde uluslararası protokol yer alırken birimlerin talep ettiği başlıca eğitimler arasında uluslararası diplomasi yer almaktadır (Gaziantep B.B. 2020-2024 Stratejik Planı: 47-48).	2020-2024 stratejik planında, belediyenin temel değerleri arasında uluslararasılaşma kavramı görülmektedir. Stratejik hedef olarak ulusal ve uluslararası işbirliklerinin fon, hibe, dış ilişkiler ve kentler diplomasisi düzeyinde sürdürülebilirliğini sağlamak (Gaziantep B.B. 2020-2024 Stratejik Planı: 14).
Antalya Büyükşehir Belediyesi	Uluslararası işlemleri takip eden birim Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Avrupa Birliği ve Projeler Şube Müdürlüğü ile Uluslararası İlişkiler Şube Müdürlüğü olmak üzere iki müdürlükten oluşmaktadır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 27).	Dış ilişkiler biriminde çalışan personel çalıştığı alanda tecrübeli ve yabancı dil bilgisi olan kişilerdir. İhtiyaç halinde mesleki gelişim ve tazeleme amaçlı meslek içi eğitimler yapılmaktadır (Antalya Dış İlişkiler Birimi).	2022 yılı stratejik hedeflerden biri ulusal ve uluslararası ağ ve birliklere üyelikler ve dış kaynaklı fonlardan alınan desteklerle Antalya'nın tanıtımına katkı sağlamaktır (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 81).

Kemer Belediyesi	Uluslararası işlemleri takip eden birim, başkanlık makamına doğrudan bağlı olan Özel Kalem Birimi tarafından ya da Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir (Kemer B. Özel Kalem Birimi).	Uluslararası ilişkileri ilgilendiren çalışmalar önceleri belediyenin, kültür ve sosyal işler müdürlüğünde iken sonrasında özel kalem birimine geçmiştir (Kemer B. Özel Kalem Birimi).	Stratejik hedeflerinde uluslararası ilişkiler ve işbirlikleri hakkında bir bilgi verilmemiştir.

Belediyelerin stratejik planlarında “uluslararasılaşma” ve “uluslararası işbirliği” gibi kavramların yer alması onların bu alanlara ne kadar önem verdiğinin bir göstergesi olarak ele alınmaktadır. Belediyelerin, bu kavramlara stratejik planları içerisinde yer vermesi onların bu konulardaki faaliyetlerini rastgele değil de belirli bir düzen ve sistem içerisinde yürüttüklerini de göstermektedir. Stratejik planları, belediyelerin bir yol gösterici haritası olduğundan dolayı belediyelerin uluslararası işbirliği konularında gelişme göstermesi bu kavramların bu planlarda yer alması ile doğru orantılıdır. Bu kapsamda, incelenen beş belediyenin dördü de Ankara, İstanbul, Gaziantep ve Antalya B.B’nin 2015-2024 yılları arasında hazırlanan stratejik planlarında bu konulara değinmişlerdir. Sadece Kemer Belediyesi’nin stratejik planında bu konu ile ilgili bir bilgiye rastlanılmamıştır (Bkz. Tablo 5.2.). Bununla birlikte belediyeler tarafından günümüz küresel dünyasında “uluslararasılaşma” ve “uluslararası işbirliği” kavramlarının en azından misyon, vizyon ve temel değerlerinden birinde kullanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Dışarıya verilen bu mesaj sayesinde belediyenin işbirliğine ne derece açık olduğu da bu sayede anlaşılabilir. Bu kapsamda Gaziantep B.B.’nin 2020-2024 Stratejik Planı incelendiğinde belediyenin temel değerleri arasında “adalet, girişimcilik, kalite, paylaşımcılık, şeffaflık, uluslararasılaşma, yenilikçilik” kavramları görülmektedir. Uluslararasılaşma kavramının burada yer alması aslında Gaziantep B.B. yetkililerinin bu konuya ne kadar önem verdiğinin bir göstergesi olarak ele alınmaktadır.

Tablo 5.3. Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin Ukrayna Belediyeleri ve Diğer Birimleri İle İletişim Durumları

	Belediyelerin Uluslararası Düzeyde İletişim Durumları	
Belediyeler	Görüşmelerin Sıklığı	Görüşme Nedenleri
Ankara Büyükşehir Belediyesi	-2015 yılında Ankara'dan Kharkiv'e, 21-24 Nisan ve 20-24 Mayıs tarihlerinde iki ziyaret (Ankara B.B. 2015 Faaliyet Raporu, 2016: 121), -2016 yılında Ankara'dan Kharkiv'e, 11-14 Mayıs ve 21-25 Ağustos tarihlerinde iki ziyaret ve Dnipro Belediyesi'nden Ankara'ya, 20-21 Eylül tarihleri arasında ziyaret (Ankara B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 111), -2017 yılında Ankara'dan Kharkiv'e, 21-25 Ağustos tarihleri arasında ziyaret ve Kharkiv Belediyesi'nden Ankara'ya, 1-4 Ekim tarihleri arasında ziyaret (Ankara B.B. 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 107), -2018 yılında Kiev'den Ankara'ya, 16-19 Eylül tarihleri arasında ziyaret ve Ukrayna Büyükelçisi'nden Ankara'ya, 4 Ekim tarihinde ziyaret (Ankara B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019), -2019 yılında Ankara'dan Kharkiv'e, 23-24 Ağustos tarihleri arasında ziyaret ve 2019 yılında Ankara'dan Dnipro'ya, 12-16 Eylül tarihleri arasında ziyaret (Ankara B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 81-82), -2020 yılında Ankara'dan ya da Ukrayna'daki belediyelerden bir ziyaret ya da online görüşme bulunmamaktadır.	-Turizm Forumuna katılmak, -Kent Günü programına katılmak, -Ziyaret, -Bilgi alış verişinde bulunmak, -Katı atık yönetimi hakkında bilgi ve tecrübe paylaşmak, -Nezaket ziyareti,
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	-2015 yılında Odesa Belediyesi'nden İstanbul'a ziyaret ve Ukraynalı Parlamenterin İstanbul B.B.'yi ziyareti (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi), -2016 yılında Odesa Valisi'nin İ.B.B.'yi ziyareti; Odesa Belediyesi'nden İstanbul'a ziyaret; Ukrayna Milletvekili, Türkiye-Ukrayna Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Üyesi, Diriliş Partisi Meclis Grubu Eşbaşkanının İstanbul B.B.'yi ziyareti; Odesa Belediyesi'nden İstanbul'a ziyaret (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi), -2017 yılında Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi'nin İstanbul B.B.'yi ziyareti (İstanbul B.B. Dış İlişkiler Birimi); Odesa Belediyesi'nden İstanbul'a ziyareti (www.ozelkalem.com.tr, 23.11.2020); İstanbul B.B.'den Odesa Belediyesi'ne ziyaret (www.ibb.istanbul, 20.11.2020), -2020 yılında Ukrayna'nın İstanbul Başkonsolosu'nun İstanbul B.B.'yi ziyareti (www.kurultay.net, 24.11.2020), -2021 yılında İstanbul B.B., 23-29 Nisan tarihleri arasında Odesa ile online olarak görüşmüştür (İstanbul B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 213).	-Ziyaret, -Kültür günleri etkinliği, -Birim (İSMEK) çalışmalarını yerinde incelemek, -Odesa'da Türk Parkı'nın açılış etkinliklerine katılmak, -Odesa'da İstanbul Gecesi adlı etkinliğe katılmak, -Odessa Uluslararası Turizm Haftası etkinliklerine katılmak,
Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	-2011 yılında Gaziantep B.B.'nden Kharkiv'e ziyaret (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020); Kharkiv Hayvanat Bahçesi müdürünün Gaziantep'i ziyareti (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020); Gaziantep B.B.'nin Kharkiv'de düzenlenen yeni yıl fuar organizasyona katılmak (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020); Kharkiv'in Gaziantep B.B.'ne ziyareti (www.gaziantep.bel.tr, 24.11.2020),	-Bağımsızlık Günü kutlamalarına katılmak, -Gaziantep mutfağını tanıtmak, -Hayvanat Bahçesinde incelemelerde bulunmak ve deneyim paylaşmak, -Stant açmak (kent tanıtım)

	-2012 yılında Gaziantep B.B., Kharkiv kardeş kentler fuarında stant açmıştır (www.gaziantep.bel.tr, 24.11.2020), -2014 yılında Gaziantep B.B.'ne, Kharkiv ve Nijmegen'den öğrencilerin ziyareti (www.gaziantep.bel.tr, 4.12.2020), -2015 yılında Kharkiv'in Gaziantep B.B.'ni ziyaret etmesi (Gaziantep B.B. Dış İlişkiler Birimi), -2016 yılında Gaziantep B.B.'nin Kharkiv'i ziyareti (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020), -2017 yılında Gaziantep B.B.'nin Kharkiv'i ziyareti (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020); Kharkiv Belediyesi, Ukrayna milletvekilleri ve tekstil alanında faaliyet gösteren işadamlarının Gaziantep'i ziyareti (www.gaziantep.bel.tr, 25.11.2020), -2018 yılında Gaziantep B.B.'nin 15-20 Mayıs tarihlerinde Kharkiv'i ziyaret etmesi (Gaziantep B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 169); Gaziantep B.B.'nin 21-26 Ağustos tarihlerinde Kharkiv'i ziyaret etmesi (Gaziantep B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 170); Gaziantep B.B.'nin Kharkiv'i Antep'e davet etmesi (www.gaziantep.bel.tr, 26.11.2020), -2019 yılında Gaziantep B.B.'nin 24-28 Mayıs tarihlerinde Kharkiv'e ziyareti (Gaziantep B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2018: 173), -2020 yılında Gaziantep B.B.'nin, 23-25 Şubat tarihleri arasında Lviv'i ziyaret etmesi (Gaziantep B.B. 2020 Faaliyet Raporu, 2021: 207); -2021 yılında Lviv'in Gaziantep B.B.'ni ziyaret etmesi (Gaziantep B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 234); Gaziantep B.B.'nin Kharkiv'i ziyareti (Gaziantep B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 235); Gaziantep B.B.'nin Kiev'i ziyareti (Gaziantep B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 235), -2022 yılında Gaziantep B.B. ile Kiev'in, 5 Nisan'da online görüşmesi (Gaziantep B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 307).	faaliyetleri), -Çevre konulu projeleri incelemek, -Gençlik Kampı etkinliği, -Yerel yönetim konularını kapsayan alanlarda teknik işbirliği yapmak, -Kardeş kentler arası faaliyet planlaması yapmak, -Kardeş kentler film yarışmasına katılmak, -İnsani yardım göndermek -Türkiye-Ukrayna İşbirliği Platformuna katılmak, -Uluslararası Turizm Forumu'na katılmak, -Milli Gün Kutlamalarına katılmak, -Kardeş Kent Buluşmasına katılmak, -Turizm çalıştayına katılmak, -Resmi temaslarda bulunmak, -Gastronomi alanında deneyim paylaşmak, -UNESCO lansman gecesine katılmak, -Uluslararası Kardeş Kentler ve Yerel Yönetimler Turizm Forumuna katılmak.
Antalya Büyükşehir Belediyesi	-2016 yılında Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi'nin Antalya B.B.'yi ziyaret etmesi (Antalya B.B. 2016 Faaliyet Raporu, 2017: 76), -2018 yılında Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi'nin Antalya B.B.'ni ziyaret etmesi (Antalya B.B. 2018 Faaliyet Raporu, 2019: 68), -2019 yılında Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi'nin, Antalya'da bulunan Ukrayna derneklerinin temsilcileri ile Antalya B.B.'ni ziyaret etmesi (Antalya B.B. 2019 Faaliyet Raporu, 2020: 74), -2020 yılında Antalya B.B. Başkanının, Ukrayna'nın Lviv kentini ziyaret etmesi (www.haberturk.com, 18.11.2020), -2021 yılında Ukrayna'nın Lutsk Belediye Başkanının, Antalya B.B.'ni ziyareti (Antalya B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 72), -2022 yılında Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi ve beraberindeki heyetin, Antalya B.B.'ni ziyaret etmesi (Antalya B.B. 2022 Faaliyet Raporu, 2023: 84).	-Ziyaret, -Nezaket ziyareti, -Kardeş Kentler Fuarına katılmak.
Kemer	-Kemer B.'nin, Truskavets Belediyesi'ni ziyaret etmesi,	-Ziyaret.

Belediyesi	-2020 yılında Truskavets Yöneticisinin, Kemer B.'ni ziyaret etmesi (www.kemer.bel.tr, 18.11.2020), -Ukrayna Antalya Konsolosu'nun, Kemer B.'ni ziyaret etmesi (kemer.bel.tr, 11.5.2023).	-İşbirliği protokolü imzalamak.

Belediyelerin uluslararası ilişkilerini etkileyen diğer bir önemli etken ise belediyelerin diğer uluslararası düzeyde birimler ile iletişim durumlarıdır. Bu kapsamda Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin, Ukrayna Belediyeleri ve diğer birimleri ile olan görüşme tarihleri ve görüşme nedenleri ele alınmıştır (Bkz. Tablo 5.3.). 2015-2022 yılları arasında Ankara B.B.'nden Kiev, Kharkiv ve Dnipro Belediyelerine toplam yedi ziyaret gerçekleştirirken, bu belediyelerden Ankara B.B.'ne üç ziyaret ve Ukrayna Büyükelçiliği'nden de bir ziyaret gerçekleşmiştir. Ziyaret nedenleri arasında turizm forumuna ve kent günü etkinliğine katılmak, katı atık yönetimi ve diğer konularda bilgi alış verişinde bulunmak vb. yer almaktadır. 2015-2022 yılları arasında İstanbul B.B.'nden Odesa Belediyesine bir ziyaret gerçekleştirirken, Odesa Belediyesi'nden İstanbul B.B.'ne dört ziyaret gerçekleşmiştir. Bununla birlikte Odesa Valisi'nin, Ukrayna Milletvekili, Türkiye-Ukrayna Parlamentolar Arası Dostluk Grubu Üyesi, Diriliş Partisi Meclis Grubu Eşbaşkanının, Ukrayna'nın İstanbul Başkonsolosu'nun ve Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi'nin de İstanbul B.B.'ye toplamda dört ziyaretleri olmuştur. Ayrıca 2021 yılında İstanbul ile Odesa Belediyeleri arasında bir online görüşme gerçekleşmiştir. Ziyaret nedenleri arasında belediye birim ziyaretlerinde bulunmak, Odesa'da gerçekleşen çeşitli etkinliklere katılmak vb. yer almaktadır. 2011-2022 yılları arasında Gaziantep B.B.'nden Kharkiv ve Lviv Belediyelerine toplamda dokuz ziyaret gerçekleştirirken, Kharkiv ve Lviv Belediyesi'nden Gaziantep B.B.'ne beş ziyaret gerçekleşmiştir. Bununla birlikte Gaziantep B.B.'ne bu tarihler arasında Kharkiv'den öğrenci ziyareti ve Ukrayna Milletvekilleri ve iş adamlarının ziyaretleri de olmuştur. Ayrıca 2022 yılında Gaziantep ile Kiev Belediyeleri arasında bir online görüşme gerçekleşmiştir. Ziyaret nedenleri arasında bağımsızlık günü kutlamalarına katılmak, Gaziantep mutfağını tanıtmak, hayvanat bahçesinde incelemelerde bulunmak ve deneyim paylaşmak, çevre konulu projeleri incelemek, yerel yönetim konularını kapsayan alanlarda teknik işbirliği yapmak vb. yer almaktadır. 2015-2022 yılları arasında Antalya B.B.'nden Lviv Belediyesi'ne bir ziyaret gerçekleştirirken, Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi ve beraberindeki heyetin Antalya B.B.'ne dört ziyareti gerçekleşmiştir. Bununla birlikte Lutsk Belediye Başkanı, Antalya

B.B. Başkanını ziyaret etmiştir. Son olarak, 2015-2022 yılları arasında Kemer B.’nden Truskavets Belediyesi’ne bir ziyaret olurken Truskavets’ten de Kemer B.’ne bir ziyaret gerçekleşmiştir. Ayrıca Ukrayna Antalya Konsolosu da Kemer B.’ni ziyarette bulunmuştur. Tabloda (Tablo 5.3.) görüldüğü üzere Ankara’nın Ukrayna ile görüşmeleri daha çok belediye düzeyinde başka bir ifade ile belediyeler arası görüşmeler söz konusu olmakla birlikte bu ziyaretler belirli düzen aralıklarında ve sistematik bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu düzeni Gaziantep’te de görebiliyorken İstanbul ve Antalya için aynı şeyler söylenememektedir. İstanbul’un Ukrayna ile görüşmeleri hem belediyeler arası hem de büyükelçi, başkonsolos, siyasetçi vd. arasında gerçekleşmektedir. Antalya’da ise ziyaretlerin daha çok büyükelçilik tarafından yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte belediyeler arasında, görüşme nedenleri çeşitliliği bakımından ilk sırada Gaziantep B.B.’nin yer aldığı fark edilmektedir.

Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin diğer belediyeler ile uluslararası ilişki türleri; uluslararası işbirliği ile ilgili mevcut durumları ve Ukrayna Belediyeleri ve diğer birimleri ile olan iletişim durumları tespit edildikten sonra belediyeler arası uluslararası işbirliğinin analiz edilmesi doğrultusunda içerik analizi yapılarak üç tema meydana getirilmiştir. Bu temalar, yapılan görüşmelerden elde edilen doğrudan alıntılar ile de desteklenmiştir. Bu kapsamda K1, Ankara B.B.; K2, İstanbul B.B.; K3, Gaziantep B.B.; K4, Antalya B.B. ve K5 ise Kemer B’nin görüşme yapılan Dış İlişkiler Birimi Uzmanlarını temsil etmektedir. İlk temada, belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin kurulmasını ve geliştirilmesini etkileyen unsurlar yer almaktadır. Bu bağlamda, ilk olarak “Tarihi, Kültürel, Sosyal, Coğrafi ve Siyasi Faktörler Teması” oluşturulmuştur. Bu temanın da beş alt teması bulunmaktadır. Bunlar komşu ülkeler, denklik, yerleşik vatandaşlar, duygusal bağ ve stratejik nedenler olarak belirlenmiştir (Bkz. Tablo 5.4.).

Coğrafi olarak yakın ve komşu olan ülkeler, birbirleriyle tarihi bağlar oluşturmakta ve bu belediyeler arası ilişkileri olumlu yönde etkilemektedir. Türkiye ve Ukrayna gibi coğrafi olarak birbirlerine yakın olan iki ülke, komşu olarak belediyeler arası işbirliği geliştirebilmektedir. Belediyeler arası uluslararası işbirliğinin, ülkelerin tarihi, coğrafi ve siyasi yakınlıklarıyla birlikte kentlerin birbirlerine denk olmasından ve kentlerde yaşayan yerleşik yabancı vatandaşlardan etkilendiği de görülmektedir. Görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, belediyelerin uluslararası düzeyde diğer

belediyeler ile ilişkileri ve işbirlikleri, işbirliği yapılan belediyenin coğrafi olarak yakın veya uzak olmasından etkilenmektedir. Tabi ki her belediyenin coğrafi olarak yakın olması beklenemez. Ancak coğrafi olarak yakın olan belediyeler ile geçmişten gelen tarihi ve kültürel ilişkilerin de olacağı düşünülmekte dolayısı ile belediyeler arası ilişkiler ve işbirlikleri bundan olumlu etkilenmektedir. Coğrafi olarak yakınlık, hem belediyelerin kurumsal olarak hem de belediyede yaşayan yerel halkların (personel değişimi, kurumlar arası ziyaretler, öğrenci değişimleri, turizm ile birlikte yerel halkın ziyaretleri vb.) bir araya gelmesini kolaylaştıracak bir faktördür. Dolayısıyla coğrafi olarak yakın olan belediyeler arasındaki ilişkiler daha verimli ve etkili olabilecektir.

Belediyelerin birbirlerine nüfus, ekonomi, coğrafi özellikler, ülke içerisindeki konum vb. denk olmasının belediyelerin ilişki veya işbirliği kurmasında etkili olduğu görülmüştür. Birbirine denk olan belediyelerin benzer potansiyellere ve problemlere sahip olması, farklı dil ve kültürlere sahip olan belediyelerin birbirlerini anlamalarına yardımcı olabilecektir. Kentler içerisinde yerleşik yabancı nüfuslar bulunmaktadır. Örneğin Antalya’da yaşayan Rus, Ukraynalı, Alman vb. ya da İstanbul’da yaşayan Balkan nüfusu vb. Dolayısıyla bu yerleşik nüfusların çok ve aktif olması belediyeler arasında uluslararası işbirliklerinin kurulmasını hem kaçınılmaz hale getirmekte hem de kolaylaştırmaktadır. Belediyeler arasında uluslararası işbirliği kurmayı ve geliştirmeyi kolaylaştıran diğer faktör ise belediyeler arasındaki başka bir ifade ile ülkeler arasındaki duygusal bağlardır. Örneğin Balkan kentleri ile Türk kentleri arasındaki ilişkiler gibi ya da, Kore Savaşı’nda Türkiye’nin Kore’ye asker göndermesinden sonra iki ülke arasında gelişen bağ vb. Bu tür duygusal bağlar, yerel halkların hem işbirliği kurmasını hem de işbirliklerinin canlı kalmasını kolaylaştırmaktadır. Son olarak stratejik nedenler de belediyeler arasında işbirliği kurmayı kolaylaştıran unsurlardandır. Bu nedenler arasında merkezi yönetimin otoritesi, merkezi yönetimin dış politikasına uyumlu hareket etmek vb. yer almaktadır (Bkz. Tablo 5.4.).

Tablo 5.4. Tarihi, Kültürel, Sosyal, Coğrafi ve Siyasi Faktörler Teması

Tema	Tanım
Tarihi, Kültürel, Sosyal, Coğrafi ve Siyasi Faktörler	Belediyeler arasında uluslararası işbirliği kurmayı ve geliştirmeyi kolaylaştıran unsurları ifade etmektedir.
Alt Temalar	Örnek
Komşu ülkeler	<i>K1: "...kentsel sorunların çözümünde coğrafi yakınlık nedeniyle Türkiye örneği Ukrayna'daki yerel yönetimler için oldukça avantajlı bir durumdur...Öncelikle coğrafi olarak komşu olması...ilişkilerin gelişmesinde etkili olmuştur."</i> <i>K5: "...kardeş şehir ilişkilerinde en önemli kriterlerden biri coğrafi konumdur..."</i>
Denklik (kent nüfusu, ülke içindeki rolü, coğrafi büyüklük vd.)	<i>K2: "Kardeş şehir olmak için bazı denklik kriterleri mevcuttur. Bu denklik kriterleri önemlidir. Kardeş şehir olmak isteyen belediyelerin şehirlerinin nüfusu, büyüklükleri ve coğrafi özellikleri benzer ya da yakın olmalıdır...Aynı zamanda iki belediyenin de ülke içerisinde oynadıkları ekonomik rolün benzer özelliklere sahip olması gerekmektedir."</i> <i>K3: "Nüfus yoğunluğu...Gaziantep ölçeğinde olması önemli önceliklerdir."</i>
Yerleşik vatandaşlar	<i>K2: "İstanbul B.B.'nin en çok ilişki içerisinde olduğu şehirlerden biri Saray Bosna'dır...nedeni ...İstanbul'da ikamet eden Boşnak nüfusun çok fazla olması ve onların da kültürel anlamda etkin ve baskın olmalarıdır."</i> <i>K4: "Karşılıklı yerleşik vatandaşların çok oluşu...Ticari ilişkilerin yoğunluğu karşılıklı yerleşik vatandaşların sayısını doğrudan etkilemekte, bu da yerel yönetimlerin ilgi alanındaki konularda işbirliği arayışlarına imkân sağlamaktadır."</i>
Duygusal bağ	<i>K1: "Özellikle ülkemizin gönül coğrafyası dediğimiz Balkanlar ve Orta Asya bölgelerindeki şehirlerle bağlantımız son derece güçlü bir şeklide devam etmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesinden sonra iki ülke arasında gelişen dostluk, Başkentler arasında da yerel işbirliğine dönüşmüş durumdadır. Bu sebeple ilk kardeş kentimiz olan Seul Belediyesi ile bağlantımız ve ilişkimiz diğerlerine oranla daha fazladır...ortak tarihi bağlantılar, Kırım Tatarları konusundaki yakınlık ve benzeri hususlar yakın ilişkilerin gelişmesinde etkili olmuştur."</i> <i>K3: "Her iki belediyenin istekli olması ve bu yönde birbirini desteklemesi işbirliğini etkileyen en önemli unsurdur."</i> <i>K4: "...sosyo-kültürel bağlar...Antalya B.B. yurtdışı ilişkilerinin tesisinde...varsa ortak kültürel bağlar...doğrultusunda hareket etmektedir."</i>
Stratejik nedenler	<i>K2: "Belediyelerin dış ilişkilerini etkileyen faktörler olarak; merkezi yönetim otoritesi (merkezi otoritenin önerisi üzerine kurulan işbirlikleri gibi), dönem içerisinde gerçekleşen (dış) siyasi gelişmeler..."</i> <i>K4: "... ticari ilişkilerin fazla oluşu...Antalya B.B. yurtdışı ilişkilerinin tesisinde...benzer ekonomik faaliyetlerin varlığı...ve Türkiye Cumhuriyetinin dış politika hedefleri doğrultusunda hareket etmektedir."</i>

Örneğin, Ankara B.B.’nin Kiev, Kharkiv ve Dnipro Belediyeleri olan ilişkileri iki ülkenin coğrafi olarak komşu olması, iki ülke arasındaki tarihi ilişkiler ve iki ülke vatandaşlarının kültürel açıdan birbirlerine yakınlık hissetmelerinden etkilenmektedir (Bkz. Tablo 5.4.). Ankara, belediyeler arası uluslararası ilişkilerinde özellikle belediyeler arasında başka bir ifade ile kentler arasında “denklik” kriterine de ayrıca önem vermektedir. Örneğin K1,

“...Belediyemiz başkent olması nedeniyle sadece başkentler ile “Kardeş Kent Protokolü” imzalarken dünyanın diğer önemli kentleri ile de “dostluk ve iş birliği” protokolleri imzalamaktadır.”

diye ifade etmiştir. Ayrıca iki ülke ve kentleri arasındaki stratejik ilişkilerin, Ankara B.B.’nin belediyeler arası uluslararası işbirliklerini etkileyen önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Örneğin K1,

“Siyasi olarak iki ülkenin stratejik iş birliği halinde olmaları da önemli faktörlerden biridir... Bu süreç 1993’ten bu yana devam eden ikili kardeş kent ilişkilerimize ivme katarak devam ettirmiştir...Sovyetlerden sonra Kiev’in kalkınma konularındaki iş birliği arzusu...yakın ilişkilerin gelişmesinde etkili olmuştur...ülkelerimiz arasında siyasi ve tarihi yakınlık, bilgi ve tecrübe deneyimi konusunda her iki tarafında ihtiyacı bulunduğu konuların bulunması, AB üyesi ülkeler için Türkiye’nin tam üyeliğine katkı sağlayacak şehir olmaları gibi kriterler önemli rol oynamaktadır...Özellikle Türk iş insanlarının bu ülkeye ilgisi ve yatırımları da bu ilişkilerin gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır.”

şeklinde belirtmiştir.

İstanbul B.B.’nin yurtdışından kentler ile ilişki kurarken dikkat ettiği hususlar arasında kentlerin nüfusu ve büyüklükleri gelmektedir. Bununla birlikte, İstanbul B.B için coğrafi yakınlık, tarihi ve kültürel bağlar da önemlidir. Örneğin K2,

“...Aralarında geçmişten gelen tarihi ve kültürel bağların olması gerekmektedir...”

şeklinde bu durumu ifade etmiştir. İstanbul B.B.’nin belediyeler arası uluslararası işbirlikleri geliştirmesini etkileyen diğer hususlar ise kent içerisinde aktif bir şekilde yer alan yerleşik yabancı nüfus ve stratejik nedenlerdir (Bkz Tablo 5.4.).

Kentler arasında kent nüfus yoğunluğunun denk olması kriteri Gaziantep’in Kharkiv Belediyesi’ni seçerken önemli bir rol oynamıştır (Bkz Tablo 5.4.). Gaziantep B.B., işbirliği konularında belediyelerin birbirlerini desteklemesinin önemini vurgulamış ve kurulan işbirliklerinde stratejik nedenlerin de yer aldığını belirtmiştir. Gaziantep B.B., ayrıca işbirliği için seçilen kentin uluslararası platformlarda yoğun olarak yer almasını da tercih etmektedir. Örneğin K3,

“...Sanayi şehri olması ve uluslar arası alanda aktif bir kent olması...Gaziantep ölçeğinde olması önemli önceliklerdir.”

şeklinde ifade etmiştir.

Antalya B.B.’nin yurtdışından kentler ile ilişkiler kurarken öncelikle dikkat ettiği hususlar arasında karşılıklı yerleşik vatandaşların çok oluşu, sosyo-kültürel bağlar, varsa ortak kültürel bağlar, stratejik nedenler ve oransal büyüklük (şehrin ülke nüfus sıralamasındaki yeri vb.) yer almaktadır (Bkz Tablo 5.4.). Örneğin K4,

“Antalya B.B. yurtdışı ilişkilerinin tesisinde oransal büyüklük...doğrultusunda hareket etmektedir.”

demıştır. Diğer taraftan, bir ilçe belediyesi olarak Kemer B., büyükşehir belediyeleriyle benzer bir eğilim sergilemiş ve yurtdışından belediyeler ile ilişki kurarken coğrafi yakınlığı ön plana almıştır. Kemer B., Truskavets ve Yuzhny Belediyeleri ile kardeş kent ilişkilerini geliştirirken kentlerin coğrafi olarak yakın olmasının bu ilişki için önemli bir kriter olduğunu vurgulamıştır (Bkz Tablo 5.4.). Bununla birlikte Kemer B., diğer kentler ile uluslararası işbirlikleri geliştirirken stratejik nedenlere de önem vermektedir. Örneğin K5,

“...turizm konusuna ağırlık veriyoruz. Belediyeyi tanıtmak, kültür elçiliği yapmak önceliklerimiz arasında.” şeklinde belirtmiştir.

Ukrayna ile Türkiye arasındaki yerel yönetimlerin işbirliğini etkileyen faktörler arasında coğrafi konum, denklik, yerleşik yabancı vatandaşların mevcudiyeti, duygusal bağlar ve stratejik nedenler yer almaktadır.

İkinci temada, belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin kurulmasının amacı ve kurulan işbirlikleri sonucu elde edilen faydaların neler olduğuna yer verilmektedir. Bu bağlamda, ikinci tema olarak “Fayda/Faydacılık Teması” oluşturulmuştur. Bu temanın yedi alt teması bulunmaktadır. Bunlar ekonomik kazanımlar, kalkınma, uluslararası düzeyde destek (AB, Sovyetler Birliği vb.), kentsel hizmetler, uluslararası düzeyde var olmak/söz hakkına sahip olmak, dünya ile iletişim kurmak/kendini tanıtmak ve diğer kentlere önderlik-öncülük etmek/prestij sahibi olmak olarak belirlenmiştir (Bkz. Tablo 5.5.).

Belediyeler, kurmuş oldukları belediyeler arası uluslararası işbirlikleri sonucunda kimi zaman doğrudan kimi zaman ise dolaylı olarak bir “fayda” elde ederler. Başka bir ifade ile belediyelerin bazıları maddi anlamda diğer bir deyişle gözle görülebilen bir fayda elde etmek amacıyla ekonomik, ticari, kentsel hizmetler vs. gibi

işbirlikleri kurarken bazı belediyeler ise maddi olmayan ya da gözle görülemeyen faydalar elde etmek amacıyla örneğin bu bir prestij sahibi olmak, kendini dünyaya tanıtmak ve anlatabilmek vb. için de işbirlikleri kurabilmektedir. Sonuç olarak, “fayda elde etme” durumu belediyeler arasındaki ilişkileri olumlu yönde etkilemektedir. Bu faydalardan biri ekonomik kazanımlardır. Belediyelerin elde etmiş oldukları ekonomik kazanımlar genel hatları ile iş forumlarının düzenlenmesi; sanayi-ticaret odaları, teknokentler vb. ile görüşmeler yapılması, kentlerdeki iş adamları ile bir araya gelinmesi ve turizm alanında çalışmalar yapılmasıdır. Örneğin Ankara B.B.’nin hem yerel halkın hem de ulusalın kalkınması açısından elde ettiği ekonomik kazanımlar içerisinde kentlerde iş forumları düzenlenmesi ve kentlerin ticaret ve sanayi odaları ile görüşülmesi yer almaktadır (Bkz. Tablo 5.5.). Örneğin K1,

“...etkinlikler çerçevesinde kent ekonomisine katkıda bulunmak amacıyla iş forumları da düzenlenerek her iki tarafın iş insanları için yeni yatırım fırsatları oluşturulmaktadır. Böylece iki şehir arasında belediye hizmetlerine ilişkin konularda iş birlikleri yapılırken karşılıklı olarak kentlerin ve dolayısıyla ülkelerin ekonomisine katkıda bulunacak iş alanlarının tanıtımının yapılması da sağlanmaktadır... şehrimizdeki projeler için yabancı yatırımcıların teşvik edilmesi, Türk yatırımcılarının yeni faaliyet sahaları bulmasına imkan sağlanmaktadır...Belediyemiz ile yakın iş birliği içerisinde olan pek çok şehrin temsilcileri ile ziyaretleri öncesi görüşmeler yapılarak belirli sanayi ve ticari faaliyetler ile ilgili know-how talepleri doğrultusunda, Organize Sanayi Bölgelerimiz başta olmak üzere Ankara Ticaret Odası (ATO) ve Ankara Sanayi Odası (ASO) ve benzeri meslek kuruluşları ile iş birliği içerisinde ikili veya çok taraflı görüşmeler de ziyaret programlarına eklenmektedir...şehrimize gelen konuklar için ...ekonomik iş birliklerinin geliştirilmesi amacıyla Ankara’da bulunan Teknokent’ler ile OSB Başkanlıkları ve Ankara Ticaret Odasıyla görüşmeler sağlanmaktadır

şeklinde ifade etmiştir. Bununla birlikte Ankara B.B., şehrin turizm konusunda etkin konuma gelebilmesi amacıyla kardeş kentlerinden biri olan Kiev ile birlikte ortak çalışmalar gerçekleştirmektedir. Örneğin K1,

“...Vatandaşlarımızın arasındaki dostluk bağlarının pekiştirilmesi, kent turizmine katkı sağlanması amacıyla şehirlerimizin karşılıklı tanıtılması amacıyla hazırlanan videolar resmî web sitelerimizde yayınlanmaktadır.”

demıştır. Aynı şekilde Gaziantep B.B. de Ankara B.B. gibi kentlerinin uluslararası işbirliği süreçlerine Gaziantep’in ticaret ve sanayi odaları ile iş adamlarını dahil etmekte ve ekonomik anlamda kente fayda sağlamak amacıyla turizm konusuna önem vermektedir. Örneğin K3,

“Şehrin paydaşları olan Ticaret ve Sanayi odaları da sürece dahil edilerek ekonomik anlamda bir kalkınma hedeflenmektedir...Kardeş Şehir sürecinde Ticaret ve Sanayi odaları önemli paydaşlardır. İlişkilere etkileri oldukça fazladır. Her iki ülkenin oda temsilcileri bir araya getirilerek ülkeler arası ticaretin gelişimi hususunda katkı sunulmaya çalışılmaktadır. (İthalat ve ihracat anlamında)...Kharkiv Belediyesi ile 10 yılı aşkın süredir bir işbirliği ilişkisi mevcuttur...turizm faaliyetleri...gibi konularda işbirlikleri yapılmıştır.”

şeklinde belirtmiştir.

Antalya B.B. ise diğer kentler ile olan işbirliklerinde, şehrinin sahip olduğu turizm potansiyelini dünyadan diğer kentlere tanıtarak ülkesine ekonomik anlamda destek olmayı amaçlamaktadır. Örneğin K4,

“Özellikle Avrupa ve Avrasya ülkeleri açısından önemli bir turizm destinasyonu olan, ayrıca yerleşik yabancı ülke vatandaşları sayısı açısından dikkat çekici bir şehir olan Antalya’nın yurtdışındaki belediyeler ile olan ilişkilerinin ekonomik yansımaları turizm tanıtımı ve alternatif turizm olanaklarının ilgili ülkelerde duyurulması açısından önemlidir...ticari alanlarda karşılıklı tanıtımlara hız verilmesi...”

demıştır.

Kemer B. de diğer belediyeler ile ilişkilerinde özellikle Türk iş adamlarının yurt dışında ilişkilerini güçlendirmek ve turizm konusunda hem ülke hem kent hem de ilçe ekonomisine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Tablo 5.5. Fayda/Faydacılık Teması

Tema	Tanım
Fayda/Faydacılık	Belediyelerin, işbirliği sonucu elde ettikleri ve kentin gelişmesine ve ilerlemesine yönelik sağlanan faydaları ifade etmektedir.
Alt Temalar	Örnek
Ekonomik kazanımlar	K1: “...kardeş kent ilişkisi içerisinde olduğumuz kentlerden yatırımcılara şehrimizdeki yatırım fırsatlarının tanıtımı da yapılmaktadır.” K5: “...Türk iş adamlarının bağlantılarını ve iş potansiyellerini artırmak için...Kemer olarak... “turizm” özelinde ekonomiye katkıda bulunmak...”
Kalkınma	K1: “...Belediyemizin kentsel dönüşüm projeleri, çocuk ve gençlik merkezleri, aile yaşam merkezleri gibi öne çıkan pek çok projesi yabancı konuklarımıza ilham vermektedir. Dikmen Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi ve Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi, Yeni Mamak Kentsel Dönüşüm Projesi ve benzerlerinin konut üretim modeli, kentsel kalkınmaya sunduğu faydalar kardeş kentlerimizin büyük beğenisini kazanmıştır.”
Uluslararası düzeyde destek	K1: “2011 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi, Türkiye’den EXPO 2020’ye aday olmak için çalışmalar yapmıştır... Belediyemiz iyi ilişkiler içerisinde olduğu kentler ile üyesi olduğu teşkilatların üyelerinden adaylığının desteklenmesi için çağrıda bulunmuştur. Her ne kadar

	<i>Ankara'nın adaylığı gerçekleşmemiş olsa da kısa sürede dünyanın farklı yerlerinde 19 kentten Belediyemiz böylesine bir etkinliğin gerçekleştirilmesi için uygun altyapı ve organizasyon kabiliyetine uygun olduğu yönündeki destek mektuplarını almıştır..."</i>
Kentsel hizmetler	<i>K3: "Kharkiv Belediyesi ile 10 yılı aşkın süredir bir işbirliği ilişkisi mevcuttur...çevre çalışmaları, deneyim paylaşımları,...akıllı şehircilik gibi konularda işbirlikleri yapılmıştır." K4: "... dezavantajlı kitlelere yönelik ortak çalışmalar yürütülmesi, çevre koruma alanında iyi uygulamaların değişimi vb.." çalışmalar yapılması planlanmaktadır.</i>
Uluslararası düzeyde var olmak/söz hakkına sahip olmak	<i>K1: "Kardeş kentlerimiz ve yakın iş birlikleri içerisinde olduğumuz kentlerle ilişkilerimizin yanı sıra başkanlığını yürüttüğümüz ve/veya aktif üyesi olduğumuz uluslararası organizasyonların çatısı altında yürüttüğümüz faaliyetlerimiz vesilesiyle dünyanın dört bir yanından kentler ile bir araya gelmekteyiz. Bu iş birlikleri aracılığıyla kentlerimizin karşılaştıkları ortak sorunlara küresel çözümler üretmeye çalışmakta, bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunmaktayız." K3: "...Yapılan çeşitli faaliyetler ile kentin kültürel ve sosyal anlamda uluslar arası bir boyut kazanmasına vesile olur."</i>
Dünya ile iletişim kurmak/kendini tanıtmak	<i>K4: "...şehrimizde yerleşik yabancı ülke vatandaşlarının kültürel faaliyetlerine verilen destek, karşılıklı kültürel paylaşım olanakları sağladığından, beraber uyum içerisinde yaşama hedeflerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca bahse konu yabancı ülke vatandaşlarının şehrimize sosyal uyumuna da olanak vermektedir...Sosyal, kültürel...alanlarda karşılıklı tanıtımlara hız verilmesi..." çalışmalar yapılması planlanmaktadır. K5: "Kemer olarak ülke tanıtımında bulunmak, yardımcı olmak, yerel şehrin politikalarını tanıtmak,...,ulusal siyasetin kardeşlik ilişkisine pozitif anlamda önderlik yapmak.</i>
Diğer kentlere önderlik-öncülük etmek/prestij sahibi olmak	<i>K2: "İstanbul B.B., kardeşi olduğu ya da işbirliği içerisinde olduğu çoğu belediyeye örnek birçok uygulama ve katkılar sağlamaktadır...İstanbul B.B.'nin hizmetler konusunda en iyi olduğu alanlar arasında; atık yönetimi, su ve kanalizasyon, toplu taşıma hizmetleri, peyzaj yönetimi/planlama ve hayat boyu öğrenme merkezi (İSMEK) yer almaktadır. O yüzden bu alanlardaki işbirliği taleplerine karşılık verilmektedir."</i>

Uluslararası işbirlikleri sonucu elde edilen faydalardan bir diğeri ise kalkınmaya yöneliktir. İşbirliklerinin hem kent hem de bölge düzeyinde kalkınmaya farklı şekillerde yardımcı olduğu görülmektedir. Örneğin Ankara B.B.'nin kardeş kentleri ile olan ilişkileri sonucunda hem kendilerinin hem de birbirlerinin kentsel kalkınmasına yönelik katkıları K1 tarafından belirtilmiştir (Bkz. Tablo 5.5.). Aynı şekilde belediyenin, diplomatik misyon temsilciliği aracılığı ile yurt dışından yabancı firmalar ile yapmış oldukları çalışmalar sonucunda kalkınmaya etkisini K1,

"Kentsel altyapının geliştirilmesi, hizmet kalitesinin artırılması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amacıyla Ankara halkına sunulan her hizmetin yenilikçi bir yaklaşımla geliştirilmesi en önemli amaçlarımızdan birisidir. Bu kapsamda, diplomatik misyon temsilcileri

aracılığıyla yenilikçi teknoloji üreten yabancı firmaların temsilcilerini akıllı ulaşım, e-belediyeçilik, sürdürülebilir çevre ve benzeri konularda çalışmalar yapan birimlerimiz ile buluşturarak hali hazırda örnek bir dünya başkenti olan Ankara'mızın vatandaşlarının en iyi hizmeti alması amacıyla girişimlerde bulunmaktadır.”

şeklinde belirtmiştir. Bununla birlikte belediyenin yer aldığı uluslararası ağlar yoluyla elde etmiş olduğu kalkınmaya yönelik faydaları K1,

“4 yıl başkanlığını yürüttüğümüz Küresel Tasarım Kentleri Teşkilatı (GDCO) vesilesiyle tasarım yoluyla kentlerdeki yaşam standartlarının yükseltilmesi ve vatandaşların refah seviyelerinin arttırılmasına yönelik paylaşımlarda bulunulmuştur.”

şeklinde ifade etmiştir. Son olarak, belediyenin uluslararası gerçekleştirdiği ve katılımcılarının da farklı ülkelerden geldiği organizasyonları düzenlemesiyle elde edilen kalkınmaya yönelik faydaları ise K1,

“Belli bir bölgenin ülkelerinin ve/veya şehirlerinin katılımıyla oluşturulan organizasyonlar ise bölgesel kalkınmanın sağlanması ve hizmet kalitesinin arttırılması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu organizasyonlar vesilesiyle gerçekleştirilen etkinlikler üye belediyeler arasında ekonomi, ticaret, eğitim, bilim ve teknoloji konularında iş birliklerinin artmasına katkıda bulunmaktadır...Uluslararası yerel idare birliklerinin çeşitli amaçlarla yapılan toplantıları gelişmiş ülkelerdeki iyi uygulamaların da paylaşıldığı platformlar olduğundan katılımcı kentler için de bir model teşkil etmektedir.”

demiştir.

Belediyelerin uluslararası işbirlikleri sonucu elde etmiş olduğu diğer bir fayda ise “uluslararası destek”tir. Belediyelerin kurmuş oldukları uluslararası işbirlikleri, onların uluslararası düzeyde destek toplamasına yardımcı olmaktadır. Çünkü işbirlikleri, onların diğer ülke kentleri ile iletişim halinde olmasını ve böylece birbirlerine daha kolay destek vermesini sağlamaktadır (Bkz. Tablo 5.5.). Ayrıca yine Ankara B.B.’nin, diğer kentler ile ilişki kurmasında K1,

“AB üyesi ülkeler için Türkiye’nin tam üyeliğine katkı sağlayacak şehir olmaları gibi kriterler önemli rol oynamaktadır.”

şeklinde belirtmiştir. Bu durum, Ankara B.B.’nin AB üyesi ülke kentleri ile olan ilişkilerinde uluslararası düzeyde onu desteklemesinin önemli olduğunu göstermektedir.

Belediyeler, uluslararası işbirlikleri kapsamında kentsel hizmetler konusunda da birbirlerine ilham vermekte ya da teknik, bilgi ve deneyim konularında destek olmaktadır. Örneğin Ankara B.B., kentsel hizmetler konusunda özellikle kentsel dönüşüm projeleri ve sosyal alandaki çalışmaları ile öne çıktığını ve kentsel hizmetler konusunda diğer kentler ile işbirliği çalışmaları yaptıklarını belirtmiştir. Örneğin K1,

“...Belediyemizin kentsel dönüşüm projeleri, çocuk ve gençlik merkezleri, aile yaşam merkezleri gibi öne çıkan pek çok projesi yabancı konuklarımıza ilham vermektedir... Ankara Büyükşehir Belediyesi olarak uluslararası düzeyde yurtdışı belediyeler ile ilişkiler kurulurken ve iş birlikleri yapılırken öncelikle belediye hizmetlerine ilişkin teknik, ekonomik, kültürel ve sosyal olarak çalışmaların yapılmasına önem verilmektedir. Bu vesileyle hem kentsel alt ve üstyapının geliştirilmesi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve vatandaşların yaşam standartlarının arttırılmasına katkı sağlanırken milletlerarası dostluk bağlarının da pekişmesine imkân verilmektedir...Bu protokollerin temaları belirlenirken de iş birliği yapılmak istenen alanlar öne çıkarılmaktadır. Bu kapsamda başta iyi uygulamaların paylaşılması olmak üzere pek çok bilgi ve tecrübe paylaşımı yapılmakta, karşılıklı heyet değişimleri olmakta ve kültürel etkinlikler düzenlenmektedir.”

şeklinde belirtmiştir. Gaziantep B.B. ise örneğin Kharkiv Belediyesi ile çevre ve akıllı kent konularında çalışmalar yürütmektedir (Bkz. Tablo 5.5.). Dahası Gaziantep B.B.’nin örnek çalışmaları hakkında K3,

“Gaziantep ve Kharkiv Hayvanat Bahçeleri Arası Deneyim Paylaşımı önemli bir proje olarak her iki kent arasında gerçekleştirilmiştir.”

şeklinde belirtmiştir. Diğer taraftan Antalya B.B., işbirliklerinde özellikle de çevre konularına ve dezavantajlı gruplara yönelik çalışmalara yoğunlaşmaktadır (Bkz. Tablo 5.5.). Bununla birlikte diğer belediyeler ile uluslararası işbirliklerinde kentsel hizmetler konusunda birlikte çalışmaktadır. Örneğin K4,

“Yerel yönetimler, ağırlıklı olarak çevre sorunları, sosyo-kültürel bağlar, şehircilik uygulamaları alanlarında temas halindedir.” demiştir.

Belediyeler diğer kentler ile kurmuş oldukları uluslararası işbirlikleri ile uluslararası düzeyde de var olduğunu göstermekte ve yereli ilgilendiren konularda uluslararası platformlarda söz hakkına sahip olmaktadır. Bunu daha çok kentlerin bir araya geldiği uluslararası ağlar yoluyla elde edebilmektedir (Bkz. Tablo 5.5.). Örneğin Ankara B.B. kardeş kentleri ya da üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar ile bir araya gelerek yerel sorunlara küresel çözümler üretebilmektedir. Ankara B.B., uluslararası düzeyde var olduğunu da uluslararası örgütlerin yönetim ve genel kurullarında yer alarak kanıtlamıştır. K1,

“Belediyemiz dört yıl süreyle Avrupa Ödülü Kazanan Kentler Birliği’nin başkanlığı yürütmüş, birliğin yönetim kurulu ve genel kurul toplantılarına ev sahipliği yapmıştır. Bu toplantılar sayesinde Avrupa’dan pek çok kentin temsilcilerine şehrimizi ve çalışmalarımızı anlatma imkânı doğmuştur.”

demiştir.

Diğer taraftan Gaziantep B.B. de kendi kentlerinin özellikle sosyal ve kültürel anlamda uluslararası düzeyde söz hakkına sahip olması için çalışmalarını sürdürmektedir (Bkz. Tablo 5.5.).

Belediyeler, uluslararası işbirlikleri sayesinde dünya ile iletişim kurabilmektedir. İşbirlikleri sayesinde kendilerini, ülkelerinin kültürlerini ya da kentlerinin doğal güzelliklerini ve belediyelerinin hizmetlerini ve potansiyellerini detaylı bir şekilde dünyaya tanıtabilme şansına sahip olabilmektedir. Bu doğrultuda dünyaya anlatmak ya da iletmek istedikleri mesajları da kolayca partnerleri ile paylaşabilmektedir. Bu kapsamda örneğin Ankara B.B., kültür günleri ve konferanslar ile kendilerini tanıtabilmektedir. Örneğin K1,

“Belli bir bölgenin ülkelerinin ve/veya şehirlerinin katılımıyla oluşturulan organizasyonlar, üye ülkeler ile sosyal ve kültürel anlamda kaynaşma ve dayanışmayı da pekiştirmekte; bölgesel refaha ve dünya barışına büyük yarar sağlamaktadır...Bunun yanı sıra düzenlenen konferanslar, karşılıklı kültür günleri vesilesiyle şehrimize gelen konuklar için gündemdeki programların dışında düzenlenen yan etkinlikler sayesinde hem şehrimizi hem de kültürümüzü tanıma fırsatı bulmakta...Bir diğer önemli katkı ise çeşitli vesilelerle şehrimizi ziyaret eden resmi heyetler Türk insanını ve çalışmalarımızı yakından görme fırsatı bulmakta, kimi çevrelerce uluslararası platformlarda ülkemiz hakkında oluşturulan ön yargıların yıkılmasına, ülkemizin itibarının artmasına önemli katkılar yapmaktadır.”

şeklinde belirtmektedir.

Diğer yandan Gaziantep B.B. ise ülkesinin ve şehrinin değerlerini Kharkiv Belediyesi ile öğrenci değişim programları ve kültürel çalışmalar ile paylaşmaktadır. Örneğin K3,

“Kharkiv Belediyesi ile 10 yılı aşkın süredir bir işbirliği ilişkisi mevcuttur. Öğrenci değişim programları, Mozaik atölyeleri, Gastronomi çalışmaları...gibi konularda işbirlikleri yapılmıştır...Kharkiv şehrinde gerçekleştirilen Turizm Forumuna Gaziantep şehri mutfak kültürü, el sanatları ve yöresel ürünler ile katılım sağlamıştır. Programlar kapsamında lezzet sunumları ve mozaik çalıştayları düzenlemiştir.”

demidir.

Antalya B.B., kentlerinde yaşayan yerleşik yabancı nüfus ile kültürel paylaşımlar gerçekleştirirken, Kemer B. de uluslararası ilişkilerinde ülke ve kent tanıtımına önem vermektedir (Bkz. Tablo 5.5.).

Belediyeler, uluslararası işbirlikleri sonucunda bağlantı içerisinde oldukları hem ulusal hem de uluslararası diğer belediyelere, sahip olduğu ve diğer belediyelere oranla daha güçlü olduğu bazı konularda önderlik edebilmektedir. Bu durum onlara

uluslararası düzeyde bir prestij kazandırmaktadır. Bu sayede isimleri dünyanın diğer köşelerinde olumlu anlamda duyulmakta böylece itibar sahibi olabilmektedir. Ankara B.B., üyesi olduğu uluslararası kuruluşlarda sahip olduğu potansiyeli kullanarak diğer belediyelere öncülük etmiştir. Örneğin K1,

“Bu platformlarda edinilen bilgi ve tecrübe sadece kentimizin gelişmesine katkı sunarken, yapılan çalışmalar ülkemizdeki diğer şehirlerimize de ilham vermektedir... Ankara Büyükşehir Belediyesi üyesi olduğu ve başkanlığını yürüttüğü teşkilatların çalışmalarında yer alınması ve fayda sağlanması amacıyla ülkemizdeki diğer şehirlere de öncülük etmeye özen göstermektedir. Örneğin 2011 yılında başkanlığını aldığımız GDCO'ya katılım için Konya, Bursa, Kayseri, Gaziantep gibi diğer kentlerimize de çağrı gönderilmiştir. Bugün Ankara'nın yanı sıra Türkiye'den İstanbul, Konya, Gaziantep şehirleri ile K.K.T.C.'den Lefkoşa ve Girne şehirleri GDCO'nun üyesidir. Burada ele alınması gereken önemli bir hususta Başkent Lefkoşa'nın ve Girne Belediyesi'nin dünya çapında uluslararası bir teşkilatın üyesi kabul edilmesi K.K.T.C.'nin tanınması açısından önemli bir adımdır. Aynı şekilde üyesi olduğumuz İslam Başkentleri ve Kentleri Teşkilatı (OICC)'nin 2007 yılında düzenlenen 11. Genel Kurulu'nda ayrıca büyük bir uluslararası başarıya imza atarak Lefkoşa, Girne ve Magosa şehirlerinin gözlemci üyeliklerinin teşkilatın aktif üyesi olarak kabul edilmesini sağlamış ve K.K.T.C.'nin İslam dünyasında resmen tanınmasına da öncülük etmiştir.”

şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir örnek ise Ankara B.B.'nin pandemi sürecinde dünyadan diğer kentleri bir araya getirmesi ile ilgili olarak K1,

“Son dönemde tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisinin başlamasıyla birlikte Belediyemiz, son derece aktif bir rol üstlenmiştir. Küresel bir sorun olan salgının sadece kendi sınırlarımız içerisinde bertaraf edilemeyeceğinin, uluslararası iş birliklerinin her zamankinden daha fazla önemli olduğunun bilinciyle Belediyemiz, yerel yönetimler arasında iş birliğini geliştirmek ve sorunun çözümüne yönelik dünya çapında yapılan tüm uygulamaların interaktif olarak paylaşılmasını sağlamak amacıyla <https://www.capitalsinitiative.org/> adında bir web sitesi kurmuştur. Siteye dünyanın en önemli kentleri ilgi göstermiş ve tamamına yakını başkentlerden oluşan 44 şehir bu inisiyatifte yerini almıştır... Mart 2020'de faaliyete geçen platformumuz daha sonra diğer uluslararası kuruluşlar ve birlikler için de örnek teşkil etmiş ve benzerleri yapılmıştır...”

şeklinde ifade etmiştir.

İstanbul B.B. ise hizmetler konusunda özellikle iyi olduğu alanlarda dünyadan diğer kentlerin taleplerine karşılık vererek örnek uygulamalar gerçekleştirmektedir (Bkz. Tablo 5.5.). Dahası Gaziantep B.B., UNESCO listesine girerek dünyada prestij sahibi olmuş hem ülkesindeki hem de diğer ülkelerdeki kentlere örnek gösterilmiş hem de uluslararası düzeyde ülkesini ve kentini dünyaya tanıtmıştır. Örneğin K3,

“Gaziantep, 2015 yılı aralık ayında Gastronomi dalında, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü’nün (UNESCO) “Yaratıcı şehirler Ağı” listesine girmiştir.”

şeklinde belirtmiştir.

Son olarak Antalya B.B. de özellikle sahip olduğu turizm potansiyeli ile diğer kentlerin işbirliği konusunda dikkatini çekmektedir. Örneğin K4,

“Antalya B.B. gerek kardeş şehir ilişkisi içerisinde gerekse işbirliği protokolü yaptığı yabancı belediyeler, ayrıca üyesi olduğu uluslararası ağlar nezdinde ortak çalışma yapılmak istenen bir konumdadır.”

demıştır.

Üçüncü tema ise belediyeler arası uluslararası işbirliğinin kaynağı olarak belirlenmiştir (Bkz. Tablo 5.6.). Bu kapsamda belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin kurulmasını sağlayan iki kaynak tespit edilmiştir. Bunlardan birisi belediye başkanının iradesi diğeri ise belediyenin kurumsal bir kimliğe sahip olmasıdır. Belediyelerin uluslararası işbirlikleri bir yandan belediye başkanlarının isteklerine, sahip olduğu kişisel bağlantılara ve uluslararası düzeydeki güç ve statüsüne göre şekillenirken diğeri yandan bu ilişkiler kurumsal bir kimliğin planlı ve sistematik çalışmaları neticesinde başlamaktadır. Ankara B. B.’nin yurt dışındaki diğer belediyeler ile ilişkiyi başlatmada ve geliştirmede hem belediye başkanlarının performansının büyük rol oynadığını hem de bu ilişkilerin devam ettirilmesinde kurumsal olarak ciddi bir şekilde çalışmanın önemli olduğu vurgulanmıştır. Örneğin K1,

“Kurumsal olarak ilişkiler devam etmektedir. Ancak bu ilişkilerin geliştirilmesinde Belediye Başkanımızın kişisel performansı da büyük rol oynamaktadır.”

şeklinde başkanın iradesine atıfta bulunurken diğeri taraftan Ankara B.B.’nin bir başkent belediyesi olması dolayısıyla diğeri uluslararası kurum ve kuruluşlar ile fiziki anlamda yakın olmalarının verdiği avantaj ile belediyenin uluslararası ilişkileri daha kolay (ilgili birimlere ulaşabilme konusunda), yoğun ve başarılı geçmektedir. Ayrıca Ankara B.B.’nin, dış ilişkiler daire başkanlığına ve bu başkanlığa bağlı müdürlüklere sahip kurumsal bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bu durum belediyenin uluslararası çalışmalarını daha planlı ve sistematik bir şekilde gerçekleştirmesini sağlamaktadır. Yine K1,

“uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi noktasında en önemli avantajlarımızdan birisi de yabancı misyon temsilcilerinin şehrimizde olmasıdır. Daire Başkanlığımız bahse konu temsilciliklerin ticari ataşelikleri ile de dirsek teması halindedir...Dış İlişkiler Daire Başkanlığı, Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü ve Avrupa Birliği Şube Müdürlüğü olmak üzere iki

müdürlükten oluşmaktadır. Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü: Dış İlişkiler Şefliği, İdari ve Mali İşler Şefliği, Protokol Şefliğinden meydana gelmektedir. Avrupa Birliği Şube Müdürlüğü ise AB Fonları ve Entegrasyon Şefliğinden meydana gelmektedir...”

demıştır. Ankara B.B.’nin uluslararası yerel yönetim örgütlerinin yönetim kadrolarında yer alması, bu toplantılara başkanlık etmesi ve bu toplantıları Ankara’da düzenlemeye çalışması vb. çalışmalar, hem başkanın kişisel performansına hem de belediyenin kurumsal başarısına bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bu çalışmalar, Ankara kentinin uluslararası düzeyde etkinliğini ve saygınlığını artırmaya yönelik çalışmalar içerisinde görülmektedir. Örneğin, Ankara B.B., Avrupa Ödülü Kazanan Kentler Birliği’nin 4 yıl boyunca başkanlığını yürütmüştür. Birliğin yönetim kurulu ve genel kurul toplantılarına da ev sahipliği yapmıştır. Bu toplantılar sayesinde Avrupa’dan pek çok kentin temsilcilerine Ankara’yı tanıtmaya ve Ankara B.B.’nin de çalışmalarını anlatma fırsatları olmuştur. Ankara B.B., Küresel Tasarım Kentleri Teşkilatı (GDCO)’nın da 4 yıl boyunca başkanlığını yürütmüştür. Bu teşkilat ile birlikte Ankara B.B., tasarım yoluyla kentlerdeki yaşam standartlarının yükseltilmesine ve vatandaşlarının refah seviyelerinin artırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirmiştir. Yine Ankara B.B., Dünya İdari Kentler Birliği (WACA)’nin 2018-2020 yılları arasında dönem başkanlığını yürütmüştür. Ayrıca World Mayor, The 2021 Project – 2021 Dünya Belediye Başkanı Başkent Ödülü Ankara B.B. Başkanı Mansur Yavaş’ın olmuştur. Bu ödül 21 ülkeden 32 belediye başkanının aday gösterildiği dünya belediye başkanı kategorisinde şeffaf yönetim anlayışı ve toplumun yoksul ve korunmasız kesimlerini destekleyen çalışmaları ile Yavaş’ın olmuştur.

Tablo 5.6. Belediyeler Arası Uluslararası İşbirliğinin Kaynağı Teması

Tema	Tanım
Belediyeler arası uluslararası işbirliğinin kaynağı	Belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin kurulmasını ve ilişkilerin geliştirilmesini sağlayan iki kaynağı ifade etmektedir.
Alt Temalar	Örnek
Başkanın iradesinin esas olması	K2: “İstanbul B.B.’nin en çok ilişki içerisinde olduğu şehirlerden biri Saray Bosna’dır. Bunun nedenlerinden birisi belediye başkanlarının Saray Bosna’ya karşı olan ilgileri...” K4: “Bahse konu hususta seçilmiş belediye başkanının vizyon ve kişisel bağlantılarının yanı sıra devletimizin dış politika uygulamalarına uyumlu olarak yürütülmektedir.” K5: “Kemer, Almanya ile olan kardeş şehri Scwabach ile çok fazla ilişki kurmuştur. Bunun nedeni ise belediye başkanlarının frekanslarının tutmuş olmasından kaynaklanmaktadır...”
Kurumsallaşma	K2: “Genel Sekreter Yardımcılığına Bağlı Dış İlişkiler Daire Başkanlığı bulunmaktadır. Dış İlişkiler Daire Başkanlığı ise AB İlişkileri Müdürlüğü ve Dış İlişkiler Müdürlüğü olarak 2’ye ayrılmaktadır.” K3: “Dış ilişkiler Daire Başkanlığı 3 Şube Müdürlüğünden oluşmaktadır; Kentler Diplomasisi Şb. Müd., Dış İlişkiler Şb. Müd. ve Proje koordinasyon ve idari işler Şb. Müd...Tüm kardeş şehirler ile her yılın ilk ayında o yıl ki plan program üzerinde çalışmalar yürütülür ve çalışma takvimi çıkarılır...Sürekli bir diyalog söz konusu. Mail ve telefon ile iletişim kurulmaktadır.” K4: “Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığına bağlı Uluslararası İlişkiler Şb. ve Avrupa Birliği ilişkileri ve Projeler Şube Müdürlüğü...Pandemi nedeniyle yüz yüze görüşme minimum sevide olup telefon ve e-posta yoluyla temas sağlanmaktadır.” K5: “Kemer belediyesinin dış ilişkiler konusu ile kültür ve sosyal işler müdürlüğü ilgilenirken, sonrasında bu konu ile özel kalem ilgilenmeye başlamıştır...bu anlamda yetişmiş donanımlı eleman eksikliği yaşanmaktadır.”

İstanbul B.B.’nin yurtdışından kentler ile ilişkiler kurarken dikkat ettiği hususlar arasında belediye başkanının dış ilişkiler politikası ve belediye başkanının önceliklerinin de yer aldığı ifade edilmiştir. İstanbul B.B.’nin en çok ilişki içerisinde olduğu kentlerden birisinin Saray Bosna olduğu ve bunun nedenleri arasında belediye başkanlarının Saray Bosna’ya karşı olan ilgileri belirtilmiştir. İstanbul B.B.’nin uluslararası kentler ile ilişki türleri arasında yer alan Mutabakat zaptının bağlayıcılığının fazla olmadığı, tamamen üst yönetimin inisiyatifi ve başkanın iyi niyetleri üzerine kurulabileceği söylenmiştir. Bu ilişkide meclis kararından çok belediye başkanının kararına göre niyet mektubunun şekilleneceği belirtilmiştir. Bununla birlikte İstanbul

B.B., uluslararası ilişkileri konusunda güçlü bir kurumsal yapıya da sahiptir. Bu anlamda bir dış ilişkiler daire başkanlığı ve buna bağlı ilgili müdürlükleri bulunmaktadır (Bkz. Tablo 5.6.).

Gaziantep B.B., hem Ankara hem de İstanbul gibi kurumsal yapısını profesyonel bir şekilde geliştirmeye devam etmektedir (Bkz. Tablo 5.6.). Dahası Gaziantep B.B., hem bir önceki hem de mevcut belediye başkanlarının sahip olduğu vizyon ve kişisel performans ile birlikte uluslararası işbirlikleri ve uluslararası düzeyde tanınırlık konusunda artan bir grafiğe sahiptir. Bu durumda Gaziantep B.B. Başkanı Fatma Şahin'in, 2016–2019 dönemi Asya Belediye Başkanları Forumu Başkanı, 2016-2019 dönemi Birleşik Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG) Başkan Yardımcısı ve 2016-2019 dönemi Birleşik Kentler ve Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Bölümü (UCLG-MEWA) Başkanı olması ve Türkiye Belediyeler Birliği Başkanlığı'nı 2023 yılına kadar yürütmesi ve ayrıca 2014 yılından bu yana Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) Başkan Yardımcısı olarak görev yapması (gaziantep.bel.tr) önemli etkenler arasında yer almaktadır. Ayrıca Şahin, OECD Kapsayıcı Büyüme için Şampiyon Belediye Başkanları Koalisyonuna (Champion Mayors) Türkiye'den davet edilen ilk belediye başkanı olmuştur (G.B.B. 2021 Faaliyet Raporu, 2022: 230). Bu durum, Gaziantep'in marka kentler arasında olmasını sağlayan önemli faktörler arasında yer almaktadır.

Antalya B.B.'nin uluslararası düzeyde diğer belediyeler ile ilişki kurmasında seçilmiş belediye başkanının vizyon ve kişisel bağlantılarının yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politika uygulamaları da etkilidir. Antalya B.B. Başkanı Muhittin Böcek, 4 dönem Akdeniz Belediyeler Birliği Başkanlığında bulunmuştur. Ayrıca Böcek, Batı Antalya Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi Altyapı Hizmet Birliği (BATAB), Konyaaltı Turizm Eğitim ve Kültür Vakfı (KONTEV) Yönetim Kurulu Başkanlığı ve Konyaaltı Kent Konseyi Başkanlığı (antalya.bel.tr, 10.05.2023) görevlerine de devam etmektedir.

Kemer B.'nin yurtdışında en çok bağlantı içerisinde olduğu belediyeler, Almanya ve Ukrayna'daki kardeş kentleridir. Özellikle Almanya'daki Scwabach ve Ukrayna'daki Truskavets ve Yuzhny kentleri ile ilişkiler sıcak tutulmaktadır. Kemer, Almanya ile olan kardeş kenti ile de çok fazla ilişki içerisinde. Bunun nedeni ise belediye başkanlarının frekanslarının tutmuş olmasıdır. Dolayısıyla başkanlar, ilişkilerin geliştirilmesinde etkili

olmuştur. Kemer Belediyesi'nin uluslararası diğer belediyeler ile ilişki kurmasında önemli olan faktörler arasında belediye başkanları ve onların ağlarının önemli olduğu belirtilmiştir. Kemer Belediyesi, 22. Uluslararası Akdeniz Turizm ve Seyahat Fuarı (EMITT)'da Kemer ilçesine yönelik tanıtım çalışmaları, Kemer'in belediye başkanına Türkiye genelinde en iyi tanıtım yapan belediye başkanı ödülünü kazandırmıştır (www.antalya-kemer.bel.tr, 17.11.2020).

Yukarıda da belirtildiği üzere Ankara, İstanbul, Gaziantep ve Antalya Büyükşehir Belediyelerinde, belediyeler arası uluslararası ilişkilerin kurulmasında, başlatılmasında ya da şekillendirilmesinde hem belediye başkanlarının iradeleri hem de belediyelerin kurumsal yapıları ayrı ayrı etkili olmaktadır. Bu belediyelerin belediye başkanlarının uluslararası düzeyde örneğin uluslararası ağların ve kuruluşların yönetim kademelerinde yer almaları ya da uluslararası düzeyde ödüllere layık görülmeleri ve uluslararasılaşma konusunda sahip oldukları vizyon ile belediyelerinin uluslararası ilişkilerine yön verebilmektedir. Ancak bu belediyelerin sahip oldukları profesyonel kurumsal yapı da göz ardı edilmemektedir. Her ne kadar Kemer Belediyesi bir ilçe belediyesi olarak bu anlamda kurumsal olarak diğerlerinin arkasında kalmış olsa da belediye başkanlarının ve yönetim kademesinin performansı ile birlikte uluslararası ilişkilerini ayakta tutmaya ve geliştirmeye çalışmaktadır.

5.2. Samsun-Odesa Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği Olanakları

Bu bölümde Samsun ve Odesa Belediyeleri arası uluslararası işbirliğinin amacı, hukuksal çerçevesi, işbirliğini kolaylaştırıcı faktörler, Samsun B.B. hakkında genel bilgiler ve belediyeler arasında kurulması önerilen işbirliği alanları hakkında bilgi verilmektedir.

5.2.1. Samsun-Odesa Yerel Yönetimleri Arası İşbirliğinin Amacı

Samsun ve Odesa kentlerinde, kent sorunlarına çözümler üretmek, uluslararası tanıtımlar yaparak hem kentlerine uluslararası yatırımcılar çekmek hem de turizm gelirlerini artırmak, iyi uygulama örneklerini ve yaşam kalitesini artırmak ve geliştirmek amacıyla Samsun B.B. ile Odesa Belediyesi arasında sürdürülebilir bir belediyeler arası işbirliği modelinin oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu uluslararası belediyeler arası işbirliği modeli ile eğitim, turizm ve tanıtım, kentsel hizmetler, teknik destek, süreli istihdam, yatırım vb. karşılıklı ihtiyaç ve taleplere cevap verilmesinin yanı sıra, iki belediyenin de herhangi bir çağrı süreci olmaksızın proje yürütmesi, Karadeniz Bölgesi ile ilgili konularda ve uluslararası düzeyde kent birliklerinde birbirlerini desteklemesi gibi işbirliği çalışmaları planlanmaktadır.

5.2.2. Samsun-Odesa Yerel Yönetimleri Arası İşbirliğinin Hukuksal Çerçevesi

Üçüncü bölümde de anlatıldığı üzere Türkiye, AYYÖŞ'ün 10.maddesinin 1.fikrasında belirtilen “Yerel makamlar yetkilerini kullanırken, ortak ilgi alanlarındaki görevlerini yerine getirebilmek amacıyla, başka yerel makamlarla işbirliği yapabilecekler ve kanunlar çerçevesinde birlikler kurabileceklerdir” ifadesini kabul etmiştir. Her ne kadar, AYYÖŞ'ün 10.maddesinin 2.fikrası olan “Her devlet, yerel makamların ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamlar birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır” ve 3.fikrası olan: “Yerel makamlar, kanunla muhtemelen öngörülen şartlar dâhilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla işbirliği yapabilirler” (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1992: 10) ifadelerine çekince koymuş olsa bile 10.2'ye kısmen uyum sağladığı 10.3'e ise uyumlu bir şekilde hareket ettiği AB raporlarında belirtilmektedir (congress-monitoring.eu, 17.04.2023). AYYÖŞ'ü kabul eden ülkelerden olan Ukrayna da

AYYÖŞ'ün maddelerinden olan 10.1, 10.2 ve 10.3'ü onaylamıştır ve bu üç maddeye uyumlu bir şekilde hareket ettiği belirtilmiştir (congress-monitoring.eu, 17.04.2023).

Uluslararası anlaşma ile birlikte Türkiye'nin ulusal kanunları da yerel yönetimlerin, uluslararası diğer yerel makamlar ile ilişki kurabilmesine olanak vermektedir. Türkiye'deki yerel yönetimlerin 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun ile Dış İşleri Bakanlığına da bilgi vererek, yabancı devlet büyükelçilikleri, konsoloslukları, milletlerarası kurul temsilcilikleri ve bu temsilciliklere bağlı müşavirlik, ataşelik, büro vd. ile ilişki kurabilmesine imkân tanınmakla birlikte mahalli idareler, 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun ile kazanç paylaşma amacı olmaksızın ve kanunlarla yasaklı olmamak şartı ile ekonomik ve teknik konularda karşılıklı olarak bilgi, tecrübe ve teknoloji paylaşımı gerçekleştirerek uluslararası düzeyde işbirlikleri geliştirebilir ve yine uluslararası düzeyde birlik, federasyon veya benzer oluşumlar içerisinde yer alabilmektedir (Muratoğlu, 2011: 770).

Yerel yönetimlere yurtdışındaki diğer yerel yönetimler ve mahalli idare birlikleri ile ilişkiler kurmasına ve işbirlikleri geliştirmesine olanak sağlayan İl Özel İdaresi Kanunu'nun 10. maddesinin m bendinde ise meclisin görevleri arasında "Yurt içindeki ve yurt dışındaki mahallî idareler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına karar vermek" yer almaktadır (İÖİK, 2005: m. 10). Yine aynı kanunun 62.maddesinde, dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun ve önceden İçişleri Bakanlığından izin almak şartı ile il özel idaresinin il genel meclis kararı ile görev alanıyla bağlantılı konularda uluslararası teşekkül ve organizasyonlarda, kurucu üye ya da üye olarak yer alabileceği ve bunlarla ortak çalışmalar yürütebileceği belirtilmiştir (İÖİK, 2005: m. 62).

Belediye Kanunu'nun 18. maddesinde yer alan belediye meclisinin görev ve yetkileri arasında o ve p bentleri, belediyelerin yurtdışı ilişkileri kapsamı hakkında bilgi vermektedir. O bendinde, belediyelerin mahalli idari birlik kurmasına ve kurulmuş olanlara katılmasına ve daha sonrasında bu birliklerden ayrılmaya karar vermesine belediye meclisinin karar verdiği belirtilmiştir. Ancak bu mahalli birlikler arasında yurt içi ve yurt dışı diye bir ayrım yapılmamıştır. Diğer bir bent yani p bendinde ise belediye meclisi, belediyelerin yurt dışındaki belediyeler ya da mahalli idare birlikleri ile birlikte işbirlikleri kurabileceğine izin vermekle birlikte aralarında kardeş kent bağlantılarının

kurulmasına olanak sağlamıştır. Ancak belediyelerin belediye meclisinin karar almasına rağmen bu yurt dışındaki kuracakları ilişkiler için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan izin almaları gerekmektedir (BK, 2005: m. 18). Belediyenin giderleri arasında ilgili kanunun madde 60'ta belirtildiği üzere belediyenin katılmış olduğu kuruluş ve birliklerin ortaklık payları ve üyelik aidatları yer almaktadır. Bununla birlikte belediyelerin hem yurt içinde hem de yurt dışında kamu, özel ve STK'lar ile yaptıkları ortak çalışmalar için ayrılan bir bütçe bulunmaktadır. Dolayısıyla yurt dışı ilişkileri ve ilgili birimler ile yaptıkları ortak çalışmalar için belirli bir giderleri mevcuttur (BK, 2005: m. 60). Belediye Kanunu'nun yurt dışı ilişkileri başlığı altında madde 74'te belirtildiği üzere belediyeler, belediye meclislerinin kararları ile uluslararası düzeyde kuruluşlara ve örgütlere hem kurucu üye hem de üye olma hakkına sahiptir. Burada gözetilen tek şart bu kuruluşların belediyelerin görev alanına giren konularda çalışmalar yapmasıdır. Belediyeler yabancı yerel idareler, uluslararası kuruluşlar ve organizasyonlar ile ortak çalışmalar yapabilir, projeler yürütebilirler. Ya da isterlerse sadece yerel idareler ile kardeş kent bağı kurabilirler. Ancak belediyelerin bu yurt dışı faaliyetleri Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasına ve geçmişte yapmış olduğu uluslararası anlaşmalara uygun olmalıdır. Diğer bir önemli nokta ise belediyelerin bu yurt dışı ilişkilerini kurmadan önce Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan izin alması şart koşulmuştur (BK, 2005: 74). 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu madde 28'e göre bu kanuna aykırı olmayacak şekilde Belediye Kanunu ve diğer benzeri kanunların hükümleri de hem büyükşehir için hem de büyükşehir ilçe belediyeleri için geçerlidir. Dolayısıyla belediye kanunu kapsamındaki dış ilişkiler maddeleri büyükşehir belediyeleri için de geçerlidir.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 9. maddesinde belirtildiği üzere büyükşehir belediyeleri kendilerine kanunlar ile verilen görevleri yerine getirmek amacıyla yurt dışında kamu, özel sektör ve STK'lar ile birlikte ortak hizmet ve projeler yürütebilirler. Bu çalışmalar için harcanacak para da büyükşehir belediyesine ait giderler içerisinde yer alabilmektedir (6360 Sayılı Kanun, 2012).

5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun geçici maddesinde belirtildiği üzere uluslararası teşekkül statüsü alma talebi, mahalli idare birlik encümeni kararı ve

sonrasında birlik meclisi tarafından bu kararın kabul edilmesi ile İçişleri Bakanlığına iletilir. Bakanlık, bu durumu Dışişleri Bakanlığının görüşünü almak kaydı ile onaylar yada uygun bulmadığı ve düzeltilmesi gereken yerler için belirli bir süre içinde cevap alacak şekilde iade eder. Birliğin mahallî idare tüzelkişiliği, İçişleri Bakanlığı'nın oluşumun uluslararası teşekkül statüsünü onaylandığı an sona erer. Dolayısıyla bu tür birlikler, 3335 sayılı Kanuna göre kurulmuş uluslararası teşekkül statüsünü elde ederler (MİBK, 2005).

Samsun B.B. Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği madde 7'de şube müdürünün görevleri başlığı altında b bendinde; Samsun Büyükşehir Belediyesi, uluslararası kuruluşlar ile bağlantı kurmak ve olan bağlantıları varsa da bu bağlarını güçlendirmek, topluluk veya örgütlerin üyeliklerine katılmak, ulusal ve uluslararası alanda kent, belediye, dernek, kurum ve okul gibi birimler ile kardeşlik ilişkilerini geliştirmek, yerel hizmetleri geliştirici nitelikte diğer yerel yönetimler ile kardeşlik ya da işbirliği ilişkileri kurmak, ulusal ve uluslararası yerel birimleri ilgilendiren kuruluş veya örgütlerin kurucusu ya da üyesi olmak ve onların çalışmalarına aktif bir şekilde katılmak istemektedir (Samsun Büyükşehir Belediyesi Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği, t.y: 7/b).

İçişleri Bakanlığı'nın 2005/36 ve 2005/62 sayılı genelgelerine göre yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği yapabilmeleri, gerekli bilgi ve belgelerin resmi yazı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'ne bildirilmesine bağlıdır (tbb.gov.tr, 05.11.2022). Bakanlık, yerel yönetimlerin bu uluslararası faaliyetlerinin uygunluğu konusunda Dışişleri Bakanlığı'nın görüşünü alır. Belediyeler Belediye Kanunu'nda belirtildiği üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan, İl özel idareleri ise İl Özel İdare Kanunu'nda belirtildiği üzere İçişleri Bakanlığı'ndan izin aldıktan sonra uluslararası işbirliği protokolü imzalanması mümkün olmaktadır (Özlü, 2020: 172-173).

Cumhurbaşkanlığı Tarafından Yayınlanan Yurt Dışında Yürütülen Faaliyetlerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar 2019/26 sayılı genelge ile Türkiye'nin sahip olduğu kamu kurum ve kuruluşlarının uluslararası düzeyde diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilişki ya da bağlantı kurmasında ve uluslararası örgütlerin etkinliklerine katılmasında artış yaşandığı belirtilmiş ve uluslararası ilişkilerde çok yönlü bir bakış açısına sahip

olunması, ülkenin dış temsilinde birlik ve beraberliğin olması ve ülke çıkarlarının en iyi şekilde ele alınması amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarının dış ilişkilerin her boyutunda Dışişleri Bakanlığı ile birlikte hareket etmesinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır (Yurt Dışında Yürütülen Faaliyetlerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar, 2019/26).

Maliye Bakanlığı'nın 26.03.2002 tarihli ve 390 sayılı görüşü ile yerel yönetimlerin, uluslararası nitelikte teşekküller kurma ve bu kuruluşlara üye olma isteklerinde gerekli olan bilgi ve belgelerin neler olduğu bu görüşte açıklanmıştır. Akman, bunları şu şekilde sıralamıştır: yerel idarenin uluslararası nitelikte teşekküller kurma ve bu kuruluşlara üye olma konusunda almış olduğu meclis kararı, uluslararası kuruluş hakkında gerekli bilgiler ve gelir gider durumunu gösteren mali tablolarıdır (Akman, 2017: 501).

Ukrayna Yerel Özyönetimler Kanunu 15.maddesinde, faaliyetlerini daha etkili ve verimli şekilde gerçekleştirebilmek ve ilgili bölgede yer alan bölgesel topluluklarının hak ve menfaatlerini korumak amacıyla yerel özyönetim organlarının diğer yerel özyönetim organlarının birlik ve derneklerine katılabilecekleri belirtilmiştir. Dolayısıyla, yerel özyönetim organları ve birlikleri, ilgili uluslararası birlikler ve yerel özyönetim organlarının gönüllü kuruluşları içerisinde yer alabilmektedir (YÖK, 1997: m.15). Ukrayna'da Yerel Özyönetimler Kanunu'nun 35.maddesinde köy, yerleşim yeri ve kent meclislerinin dış ekonomik faaliyet alanındaki yetkileri hakkında bilgi verilmiştir. Bu maddeye göre bu yürütme organlarının hem kendi hem de kendilerine devredilen görevleri bulunmaktadır. Kendilerine verilen bu iki tür yetki, yerel özyönetim yürütme organlarının uluslararası faaliyetlerinin önünü açmaktadır. Kendilerine ait olan yetki ile yerel meclislerin yürütme organları kanunların izin verdiği şekilde yabancı ortaklarla mal alım-satımı ve çalışma yapabilmekte ve hizmetleri gerçekleştirebilmek için sözleşmeler imzalayabilmekte ve bu işleri idare etmektedirler. Bununla birlikte, yürütme organları ilgili bölgede yer alan işletme, kurum ve kuruluşların uluslararası ekonomik faaliyetlerini de desteklemektedir. Yerel özyönetim organları yine yasaların izin verdiği şekilde endüstriyel, sosyal altyapı vd. tesislerin yapılmasını desteklemek, istihdam oluşturabilmek ve yabancı yatırımları çekmek amacıyla yabancı ortakları ile ortak girişimlerde bulunabilmektedir (YÖK, 1997: m. 35).

Ukrayna Yerel Devlet İdareleri Kanunu'nun 26.maddesinde ise yerel devlet idarelerinin de uluslararası ve dış ekonomik ilişkiler alanlarında yetkileri bulunmaktadır. Buna göre yerel devlet idareleri ilgili bölgede Ukrayna'nın uluslararası anlaşmaları kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirmektedir. Ayrıca ekonomi, insan haklarının korunması, terörle mücadele, çevre güvenliği, sağlık, bilim, eğitim, kültür, turizm ve spor gibi konularda uluslararası işbirliklerinin kurulmasını desteklemekle birlikte kanunların izin verdiği yetkiler dahilinde uluslararası ortaklar ile işbirliği anlaşmaları imzalamakta, ilgili bölgede yer alan işletme, kurum ve kuruluşların dış ekonomik ilişkilerini desteklemekte, ihracat ve ihracat ürünlerinin üretimini teşvik etmekte, sınır ve kıyı ticaretini düzenlemekte, gümrük makamlarının ve sınır hizmetlerinin çalışmalarını desteklemekte ve ilgili bölgenin ekonomik potansiyelini artırmak ve bölgeye yabancı yatırımlar çekebilmek amacıyla ilgili organlara tavsiyeler vermektedir (YDİK, 1999: m. 26).

Sınır Ötesi İşbirliği Üzerine adlı kanunun 1.maddesinde sınır ötesi işbirliği, Ukrayna ve komşu devletlerden ilgili kuruluşlar arasında kendi ulusal mevzuatı tarafından belirlenen yetki dahilinde ekonomik, sosyal, bilimsel, teknolojik, çevresel, kültürel ve diğer ilişkiler kurmayı ve bu ilişkileri derinleştirmeyi amaçlayan ortak faaliyetler şeklinde tanımlanmaktadır (SÖİK, 2004: m.1).

5.2.3. Samsun-Odesa Yerel Yönetimleri Arası İşbirliğini Kolaylaştırıcı Faktörler

Samsun-Odesa Belediyeleri arasında işbirliği kurulmasını kolaylaştırıcı faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler arasında:

- Osmanlı Dönemi'nden itibaren devam eden Türkiye-Ukrayna ilişkileri (Uzunçarşılı, 1988: 187),
- Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlığını kazanan Ukrayna'yı ilk tanıyan devletlerden birinin Türkiye olması (Çitçi akt. Aydın, 2015),
- Türkiye ve Ukrayna ilişkilerinin stratejik ortaklık seviyesindedir (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020). Ayrıca, Türkiye-Ukrayna ilişkilerinin son yıllarda “iyi komşuluk” ilişkilerinin ötesine geçerek, sorunsuz iki “dost ülke” konumuna yükselmesi,

- Karadeniz'den dolayı Türkiye'nin Ukrayna ile komşu olması başka bir ifade ile Türkiye ile Ukrayna arasındaki coğrafi yakınlık,
- Ukrayna'nın başlıca ticaret ortaklarından birisinin Türkiye olması (www.mfa.gov.tr, 17.09.2023) ve bununla birlikte Türk iş insanlarının Ukrayna'ya ilgisi ve yatırımları,
- Türkiye-Ukrayna hava yolu ulaşımının kısa ve seferlerin çok olması (T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, 2018: 23).
- Her iki ülke vatandaşlarının karşılıklı vizesiz ve pasaportsuz seyahat edebilmesi (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020),
- Karşılıklı mülkiyet ve iş kurma olanaklarının artması,
- İkili ilişkileri daha da geliştirecek potansiyelin bulunması,
- Ukrayna topraklarında yaşayan Kırım Tatarları dolayısıyla yakınlık olması (www.mfa.gov.tr, 12.11.20),
- Samsun ve Odesa kentlerinin nüfus, büyüklük ve coğrafi özellikler bakımından benzer ya da yakın olması,
- Samsun ve Odesa Belediyelerinin öncesine dayanan bir işbirliği protokolüne sahip olması,
- Samsun şehrinde Karadeniz Ukraynalılar Derneği'nin aktif olarak yer alması ve dolayısıyla karşılıklı yerleşik vatandaşlara sahip olunması,
- Ukrayna-Rusya Savaşı döneminde Ukrayna'nın belediye işbirliklerine ayrı bir önem vermeye başlaması ve bu konuda istekli olması (decentralization.gov.ua, 25.04.2023) ve
- Her iki şehrin de liman şehri olması yer almaktadır.

5.2.4. Samsun-Odesa Yerel Yönetimleri Arası İşbirliği Alanları

Belediye işbirliği modeli kapsamında Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında işbirliği ilişkisini artıracak ve geliştirecek bazı potansiyel işbirliği alanları belirlenmiştir. Bu alanlar ve olası işbirliği örnekleri aşağıda detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Ancak öncesinde ise Samsun B.B. hakkında kısaca bilgi verilmektedir.

Samsun, 1893 yılına kadar taşra belediyeleri arasında yer alan ve İstanbul'dan atanan bir belediye başkanı ile yönetilen bir şehremaneti idi. 1893 yılında ise belediye

başkanı ilk defa demokratik bir şekilde yani halkın kararı ile seçilmiştir. 2 Eylül 1993 yılında kent, büyükşehir belediyesine dönüşmüştür. 6360 sayılı kanun ile de Samsun'da yer alan ilçelerin tümü Samsun B.B. kapsamı altına alınmış ve Samsun, bütünşehir olarak adlandırılmıştır (samsun.bel.tr, 09.06.2023). Samsun B.B. Dış İlişkiler Birimi ile görüşmeler sonucu elde edilen bilgilere göre, Samsun'un uluslararası ilişkiler ile ilgili birimi Samsun B.B. Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığına bağlı Dış ilişkiler Birimi'dir. Dolayısıyla Samsun B.B.'nin Dış İlişkiler Daire Başkanlığı bulunmamaktadır. Samsun B.B.'nin 12 kardeş kenti bulunurken iki kent ile de işbirliği protokolü bulunmaktadır. İşbirliği protokolü imzaladığı kentlerden birisi Yunanistan'ın Kavala kenti iken diğeri ise Ukrayna'dan Odesa Belediyesi'dir. Samsun B.B.'nin yurtdışında en çok bağlantı içerisinde olduğu belediyeler Novorossysk (Rusya) ile Sumgayıt (Azerbaycan)'dır. Samsun B.B. Dış İlişkiler Birimi ile görüşmeler sonucu elde edilen bilgilere göre, Samsun B.B.'nin, uluslararası düzeyde kentler ile ilişkiler kurarken diğerk tarafın sahip olduğu kültürel, sosyal, ekonomik, mimar ve imar, inşaat sektörü vb. alanlardaki çalışmalarına dikkat ettiği belirtilmiştir. Bununla birlikte Samsun B.B.'nin uluslararası diğerk belediyeler ile ilişki kurmasında belediye başkanının kişisel ilişkilerinin/ağlarının önemli bir etken olduğu vurgulanmıştır. Samsun B.B., Odesa Belediyesi ile İşbirliği Protokolünü 22 Mayıs 2012'de Samsun'da imzalamıştır. Samsun B.B. ile Odesa arasında geçmişten günümüze kadar yatırım projeleri hakkında bilgi alışverişi ile ilgili çalışmalar gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

5.2.4.1. Kurumsal

Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında kurulacak olan işbirliğinin kurumsal alanda geliştirebileceği bazı çalışmalar mevcuttur. Bunlarda ilki altı belediyeye sormuş olduğumuz "Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde ya da Kiev Belediyesi'nde Ukrayna ya da Türkiye ile ilgili şube ya da danışma birimleri vs. bulunmakta mıdır?" sorusu ile bağlantılı olan tespitimizdir. Bu soruya Ankara B.B., İstanbul B.B., Gaziantep B.B., Antalya B.B., Kemer B. ve Samsun B.B.'nin cevapları ortak olmuş ve hepsi "hayır" cevabını vermiştir. Yurtdışında yaşayan Türklerin iş ve işlemlerini (doğum, nüfus, evlilik, pasaport, askerlik, noter, vatandaşlık, ölüm, adli konular, e-devlet, sürücü belgesi, sosyal güvenlik vb. işlemleri) gerçekleştirebilmesi için bulundukları ülkede yer

alan Türk Elçiliği ve Konsolosluklarına müracaat etmeleri gerekmektedir. Ülkelerde bulunan bu birimlerin sayıca azlığı ve ulaşılabilirliği konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Örneğin görev, yetki ve sorumlulukları yasalar tarafından belirlenen, yurtdışında yaşayan Türklerin iş ve işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için elçilik ve konsolosluklara; ülkeler arasında yerel yönetim ilişkilerinin ve işbirliklerinin geliştirilmesi için de belediyelere yardımcı olan “yerel daimî temsilciliklerin kurulması” önerilmektedir. Örneğin Ukrayna’da resmi temsilci olarak sadece Kiev Büyükelçiliği ve Odesa Başkonsoloslugu bulunmaktadır. Ancak bu resmi ve merkezi kurumlar dışında yerele çok daha yakın olan belediyelerin, kolay ulaşılabilirliği de göz önüne alınarak, resmi iş ve işlemlerde hem konsolosluklara yardımcı olması hem de bu işlemlerde halk ile konsolosluk arasında aracı bir kurum olarak yer alması sağlanabilecektir. Örneğin Ukrayna’da her oblast ya da her raion birimindeki kentlerde o kentlerin belediyeleri ile birlikte dirsek temasında çalışacak yerel daimî temsilcilik birimlerinin kurulması tavsiye edilmektedir. Bu durumu modelimize entegre ettiğimiz zaman örneğin Odesa’da yaşayan bir Türk vatandaşı, iş ve işlemleri için ilk önce yerel daimî temsilciliğe gidecek ve işlemlerinin hızlı bir şekilde konsolosluga iletilmesini sağlayacaktır. Bununla birlikte Ukrayna’nın her kentinde bulunan ve o kentlerin belediyeleri ile yakın temas içerisinde bulunan yerel Türk temsilcilik sayesinde Ukrayna yerel kurumları ile Türk yerel kurumları sürekli bir iletişim içerisinde olacaktır. Dolayısı ile her iki yerel birim de birbiri ile daha çok muhatap olacak ve birbirlerini daha iyi tanıyacaktır. Böylece Ukrayna’nın Türkiye’den bağlantı kurduğu belediyeler ile de ilişkilerini yüzeysel değil aksine daha da artıracaktır. Daoudov (2013: 130) da çalışmasında bu konu ile ilgili bir öneride bulunmuştur. Daoudov çalışmasında, “Avrupalı yerel ve bölgesel yönetimlerin Brüksel’de temsilcilik/irtibat/çalışma ofisleri” açtığını belirtmiştir. Bu ofislerin, “AB politikalarını yakından takip etmek, lobicilik faaliyetlerini yürütmek, çeşitli fonları ve mali kaynakları kendi bölgelerine çekmek ve genel olarak kentlerini/bölgelerini tanıtmak” gibi amaçları olduğundan bahsetmektedir. Bu çalışmada önerilen “yerel daimî temsilciliklerin”, Daoudov’un çalışmasında bahsi geçen “yurt dışında yerel irtibat ofislerinden” farkı; “yerel daimî temsilciliklerin” bir yandan büyükelçilik ve konsolosluk ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesinde yardımcı olması, bir yandan da örneğin Ukrayna ile Türkiye Belediyeleri arasında başka bir ifade ile uluslararası belediyeler arasında koordinasyonu sağlayacak birim olarak ele alınmasıdır.

Çalışmanın analiz kısmında değinildiği üzere, belediyelerin uluslararası ilişkilerinin etkili ve verimli bir şekilde gerçekleşebilmesi, o belediyenin bu alanda sahip olduğu kurumsal yapı ile de doğru orantılıdır. Belediyenin bu alanda güçlü olması öncelikle belediyenin profesyonel bir şekilde örgütlenmiş dış ilişkiler birimine sahip olması ile başlamaktadır. Samsun B.B., bir büyükşehir belediyesi olmasına rağmen belediyenin uluslararası diğer belediyeler ile olan ilişkilerini Samsun B.B. Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı takip etmektedir. Oysaki yine aynı belediyede içerisinde Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı ile İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Dairesi Başkanlığı ayrı başkanlıklar altında olabiliyorken belediyede de Dış İlişkiler Daire Başkanlığı ayrı bir şekilde yer alabilmelidir (Ankara, İstanbul, Gaziantep ve Antalya B.B. örneklerinde olduğu gibi). Bununla birlikte Samsun B.B. Dış İlişkiler Birimi ile görüşmeler sonucu elde edilen bilgilere göre, belediyenin uluslararası ilişkiler ile ilgilenen birimi içerisinde yeterli sayıda personel bulunmamaktadır. Her ne kadar mevcut personelin donanımlı olmasına rağmen yeterli sayıda personelin olmaması bu alanda yapılacak olan çalışmaların kalitesini de düşürebilecektir. Dolayısıyla öncelikle Samsun B.B.'nde, Dış İlişkiler Daire Başkanlığı adı altında ayrı bir birimin, yeterli sayıda ve yabancı dil bilgisine sahip donanımlı personel ile birlikte açılması gerekmektedir.

Merkezi düzeyde var olan Türkiye-Ukrayna Parlamentolar Arası Dostluk Grubu (www.tbmm.gov.tr, 15.08.2021) gibi yerel düzeyde meclislerde de örneğin Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında Samsun-Odesa Belediye Meclisleri Arası Dostluk Grupları/Heyetleri ya da Komisyonları kurularak belediyeler arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin artırılması bu modelde amaçlanmaktadır.

Kurumsal alanda diğer bir işbirliği ise hem Samsun B.B.'nden hem de Odesa Belediyesi'nden karşılıklı olarak yıllık ve düzenli bir şekilde personel değişiminin gerçekleştirilmesidir. Yapılan görüşmeler göstermiştir ki belediyelerin yurt dışı ilişkilerinin daha etkili ve verimli olabilmesini etkileyen ana aktörler arasında o belediyelerin dış ilişkiler biriminde yer alan nitelikli personelin mevcudiyeti yer almaktadır. Dolayısıyla, belediyeler dış ilişkiler birimlerinde spesifik olarak ilişki içerisinde oldukları kentlerin ülkeleri ile ilişki kurmaları ihtimal olan potansiyel kentlerin ülkeleri konusunda uzman başka bir ifade ile dillerine ve kültürlerine yatkın ve yetkin olan ülke uzmanları ya da en azından bölge uzmanlarının yer almasına öncelik

verilmelidir. Bu durum, Samsun ve Odesa Belediyelerini, dönüşümlü olarak personel hareketliliği içeren işbirliklerine yöneltmektedir. Bu şekilde kurulacak olan işbirliği ile hem her iki kent ve her iki yerel kurum da kendi iş ve işlemlerini diğer kuruma tanıtmaya imkân bulacak hem de bu teorik bilgi uygulamaya geçirilecek ve Samsun-Odesa arasındaki ilişkide çıkabilecek herhangi bir bürokratik problemin önüne geçilebilecek ve karşılıklı anlayış güçlendirilecektir. Ayrıca personel hareketliliğini sadece kurumsal alanda düşünmemek gerekir. Çünkü bu personeller geldikleri farklı ülkelerin dilini ve kültürünü de tanıma fırsatı bulacaklardır.

Belediyeler ile yapılan görüşmeler sonucunda belediye işbirliklerini etkileyen diğer ana faktörlerden birisinin belediye başkanlarının rolü olduğunu belirtmiştik. Çünkü belediye başkanlarının karşılıklı güçlü iletişimlerinin olması ile birlikte başkanların bu işbirliklerine istekli olduklarını belirtmesi belediyelerin işbirliği süreçlerini olumlu yönde etkileyecektir. Bu kapsamda dış ilişkiler birimlerinde istihdam edecek olan ülke ya da bölge uzmanlarının, belediyelerin uluslararası işbirlikleri hakkında belediye başkanlarını düzenli olarak bilgilendirmesi, karşılıklı ziyaretlerin gerçekleştirilmesi için fırsatların oluşturulması ve iletişim kurulduktan sonra da bağın kopmaması için çeşitli etkinlikleri düzenlenmesi gerekmektedir. Belediye başkanlarının birer yerel diplomat olarak görüldüğü günümüzde başkanların uluslararası belediye işbirliklerinde rolleri giderek daha da artmaktadır. Bu anlamda belediyelerin, başkanlarını daha donanımlı hale getirmeleri gerekmektedir.

Diğer bir çalışma ise belediyelerin web sayfaları ve diğer sosyal medya hesaplarını içermektedir. Bu tür sayfalar belediyelerin dünyaya açılan kapıları gibidir. Dolayısıyla belediyenin uluslararası diğer yerel kurumlar ile olan ilişkileri hakkında bu sayfalar detaylı bir şekilde bilgi verebilmektedir. İncelenen ve görüşülen diğer belediyeler de göz önüne alındığında bu modelde yer alan belediyelerin (Samsun ve Odesa) dış ilişkiler birimi altındaki web sayfalarında, TV ve radyolarında, Twitter, Facebook, Instagram, Youtube vb. dijital platformlarında belediyelerin ilişki içerisindeki uluslararası belediyeleri hakkında düzenli aralıklarla bilgi verilmesi beklenmektedir. Belediyelerin özellikle web sayfalarında, her bir belediye için ayrı ayrı sayfaların düzenlenmesi ve bu sayfalarda belediyenin bulunduğu ülke ve bu ülke hakkında genel kısa bilgi ve fotoğraflar, belediyenin bulunduğu kent hakkında genel bilgiler ve resimler, bu belediye ile ne tür bir ilişki içerisinde olduğu ve bunun ne

zaman başladığı, iki belediyenin yapmış olduğu ortak çalışmalar hakkında bilgilerin ve ilişki içerisindeki belediyenin sosyal medya hesap linkleri (Gaziantep B.B. örneğinde olduğu gibi) vb. yer alması beklenmektedir. Bununla birlikte karşılıklı kent tanıtım videolarının (Ankara B.B. örneğinde olduğu gibi) belediye sayfalarında ve sosyal medya hesaplarında yer alması, belediyelerin turizm odaklı yapabilecekleri en güzel reklamlarından biri olacaktır.

5.2.4.2. Kültürel

Uluslararası alanlarda yapılan kültürel faaliyetler, bir ülkenin ya da bir şehrin dünyadaki görüntüsünü ve saygınlığını etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Dolayısıyla yapılması planlanan kültürel işbirliklerin titiz bir şekilde belirlenmesi ve üzerinde ciddi planlamaların yapılması gerekmektedir. Grandi (2020: 133), bu konuda belediyelerin dış ilişkiler birimlerinin kültür ve turizm daire başkanlıkları başta olmak üzere diğer kurum ve kuruluşlar, özel sektör, STK'lar, üniversiteler vd. ile birlikte çalışmalarının ayrıca etkinliklerin maliyetini düşürebileceği üzerinde durmuştur. Samsun şehrinin sahip olduğu zengin kültürel mirası, Odesa Belediyesinde yaşayan halka da tanıtılabilmesi için çeşitli birtakım kültürel organizasyonları düzenlemesi gerekmektedir. Bu işbirliği kapsamında hazırlanan model için düzenlenecek olan etkinlikler arasında sanat sergileri, Türk sinema günleri, yöresel ya da modern dans gösterileri, opera, bale ve müzik festivalleri, kültür ve sanat alanında konferans ve seminerler, edebiyat günleri, Samsun özelinde Türk kültür tanıtım günleri, yine Samsun Karadeniz Mutfağı özelinde Türk Mutfağını Tanıtıcı Gastronomi Festivalleri, gençlik ve spor ile ilgili festivaller, çocuk programları, Teknofest gibi bilimle ilgili festivaller vb. yer almaktadır.

Türkiye'nin somut olmayan kültürel mirasları da bulunmaktadır. Bunlar arasında yer alan Mevlevi Sema Ayini, Karagöz Gölge Oyunu, Semah Gösterileri, Türk Kahvesi Kültürü ve Geleneği, Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı Gösterileri, Geleneksel Çinicilik Sanatı Gösterileri, İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Kültürü: Lavaş, Katıрма, Yupka, Yufka, ıslık Dili, Geleneksel Türk Okçuluğu, Minyatür Sanatı, Geleneksel Zeka ve Strateji Oyunu: Togyzqumalaq, Toguz Korgool, Mangala/Göçürme, Hüsn-i Hat: Türkiye'de İslam Sanatında Geleneksel Güzel Yazı, Ahlat Taş İşçiliği Geleneği, İpek

Böcekçiliği ve Dokuma İçin İpeğin Geleneksel Üretimi, Çay Kültürü: Kimlik, Misafirperverlik ve Sosyal Etkileşim Sembolü vs. (mfa.gov.tr, 21.05.2023) etkinlikleri de Samsun B.B. kültürel etkinlik kapsamında etkili bir şekilde kullanabilecektir.

Kültürel anlamda yapılacak diğer bir etkinlik ise Türk dilini Ukrayna'da tanıtmak ve öğrenmek isteyenler için yardımcı olacak bir yapı oluşturmaktır. Bu faaliyetin gerçekleştirilebilmesi sadece belediyelerin katkısı ile gerçekleşmeyeceğinden dolayı belediyeler ile birlikte örneğin Samsun B.B. ile Samsun'da bulunan Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Odesa B. ile Odesa'da seçilen bir üniversite işbirliği sonucunda gerçekleşmesi mümkün olabilecektir. Bu sayede Ukrayna'da Türkiye ve Türk insanını, tarihini, kültürünü vs. tanıtmak ve Türk-Ukrayna dostluğunu geliştirmek daha kolay olacaktır. Teorik eğitimlerini tamamlayan öğrencilerin örneğin belediyelerin birim ve işletmelerinde değişim programları ile birlikte staj yapması sağlanabilecektir. Ayrıca faaliyet içerisinde üniversitelerin de yer alması Ukrayna Üniversitelerinde Türkiye ile ilgili bilimsel akademik çalışmaların artmasına da vesile olacaktır.

Bu çalışmanın çıkış noktası da olan bir diğer kültürel işbirliği örneği ise Samsun'da ya da Odesa'da uluslararası bir pazarın kurulmasıdır. Çünkü pazarlar, kültürlerin tanınmasında yardımcı olan faaliyetler arasında yer almaktadır. Aslında Samsun'da 1990 yılında kurulmuş olan Samsun Yabancılar Pazarı halen mevcudiyetini korumaktadır. Bu pazar ilk başlarda Karadeniz Bölgesinde Rusya'ya bağlı devletlerin bağımsızlığını ilan etmesi ve sınır kapılarını açması neticesinde bavul ticareti ile başlamış (samsun.bel.tr, 22.05.2023), günümüzde ise eski popülerliğini kaybetmiştir. Dolayısıyla Samsun şehri böyle bir pazar faaliyetine uzak bir kültürde değildir. Bu pazarın, Samsun'un önemli merkezlerinden biri olan Cumhuriyet Meydanı üzerinde ve meydanın bir kısmını kaplayacak şekilde kış aylarında kapalı yaz aylarında ise açılabilen bir mekâna sahip olması planlanmaktadır. Bu alanın seçilmesinin nedeni ise meydanın günün her saatinde kalabalık bir yapıya sahip olmasıdır. Pazar içerisinde çoğunluk olarak kadınların çalıştığı meyve, sebze, şarküteri ürünleri, Ukrayna'nın ünlü gıdalarından olan bal, diğer gıda ürünleri, giyim, takı vb. ürünlerin yer alması planlanmakla birlikte pazar içerisinde uluslararası sokak lezzetlerinin de tadılacağı küçük lokanta ve büfelerin de bulunması düşünülmektedir. Bu pazarın sadece Ukraynalı yabancılar tarafından değil Samsun B.B.'nin diğer kardeş ve ilişki içerisinde olduğu dünyadan diğer kentler ile Samsun ili içerisindeki yerli kadın girişimciler tarafından

belirli takvim aralıklarında düzenlenmesi uygun görülmektedir. Örneğin Samsun da kendi yerel ürünlerini tanıtmak amacıyla ilişki içerisinde olduğu ülkelerde belirli aralıklarda o kentin belediyesi ile birlikte pazarlar kurabilecektir. Bu sayede Samsun kenti ilişki içerisinde olduğu diğer ülkeleri tanımış olacak, hem yurt dışından gelmiş olan bu kişiler Samsun ili içerisinde ticari ilişkiler geliştirebilecek hem de Samsun kenti böyle bir organizasyondan dolayı kent dışından gelen turist ile ekonomik olarak bir canlılık yaşayacaktır. Bu sayede kentlerin yerli üreticileri desteklenmiş olmakla birlikte her kentin yerel ürünlerini tanıtabileceği ve pazarlayabileceği karşılıklı pazarların oluşturulması sağlanabilecektir.

Her iki kent arasında gerçekleşen kültürel etkileşim sayesinde kentler birbirini daha iyi anlayacak ve bu durum gelecekte iki kent arasında her alanda yapılması planlanan işbirlikleri için zemin oluşturacaktır. Kültürel faaliyetler iki kent arasında da güçlendirilecek olan bağın kurulması için ilk aşama olmakla birlikte bu bağın güçlü kalmasını sağlayacak olan önemli de bir aktördür. O yüzden kentler arasında gerçekleştirilen kültürel faaliyetlerin önemi büyüktür. Bunlar başka bir ifade ile bir miktarı görünmeyen su altında kalmış buzdağı gibidir. Bu tür faaliyetlere daha çok özen gösterilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu gibi etkinlikler düzenlenirken Samsun'da faaliyetlerini aktif bir şekilde devam ettiren Karadeniz Ukraynalılar Derneğinin fikirlerinin alınmasına da özen gösterilmeli ve dernek ile birlikte daha çok etkinlik düzenlenmelidir.

5.2.4.3. Sosyal

Belediyelerin sosyal alanlarda yaptıkları çalışmalar daha çok yaşlıları, engellileri, kadınları, gençleri ve çocukları ilgilendirmektedir. Dolayısıyla Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında kurulacak olan model için planlanan sosyal alanda işbirliği içerisinde çocuk ve gençlere yönelik programlar daha ağır basmaktadır. Kalplere yerleştirilecek olan sevgi tohumları eğer küçük yaşlardan itibaren büyümeye başlarsa çocuk ve gençlerin dünyaya bakış açıları da etkilenecek dünya barışına ve işbirliğine katkı sağlayabilecek geleceğin kültür elçilerinin yetişmesine vesile olacaktır. Bu kapsamda çocuk ve gençlere yönelik dünyadan farklı kültürleri tanımaya ve onları anlamaya yönelik programların ve bu kültürleri yakından tanımak amaçlı okul

gezilerinin düzenlenmesine, belediye ve üniversite desteği ile öğrenci değişim programları, dil kursu ve staj gibi desteklerin sağlanması konusunda iki belediye arasında işbirliği ilişkileri geliştirilecektir.

Uluslararası pazar konusunda da istihdam edilecek olan kişilerin öncelik olarak yerel üretici kadınlar olması, sosyal alanda yapılacak olan diğer bir işbirliği alanına girmektedir.

5.2.4.4. Barış ve İnsani Yardım

Bu alandaki işbirliği kuşkusuz önemli alanlardan biri olarak görülmektedir. Kuramsal ve kavramsal bölümde de belirttiğimiz gibi barış kavramı kent diplomasisinin ortaya çıkış nedenleri arasında önemli bir role sahiptir. Ukrayna-Rusya Savaşı devam ederken, Samsun ve Odesa arasında insani yardım alanında işbirlikleri kurulması düşünülmüştür. Samsun B.B.'nin, ilk aşamada dost ülke olan Ukrayna'nın insanlarına Odesa Belediyesi ile sürekli bir iletişim halinde olarak insani yardım göndermesi planlanmaktadır. Bununla birlikte Ukrayna'daki kadınlara, yaşlılara, gençlere ve engellilere Samsun B.B.'nin savaş sonuna kadar güvenli bir ortam sunma teklifinde bulunması gerekmektedir. Ukrayna halkının savaş halinde bile iken 6 Şubat 2023 yılında Türkiye'de meydana gelen ve 11 ili etkileyen deprem felaketine arama kurtarma ekibi ve insani yardım gönderdiği unutulmamalıdır (Asrın Dayanışması, 2023: 108).

5.2.4.5. Ekoloji

Hem Samsun şehri hem de Odesa şehri güzel sahilleri, park ve bahçeleri ile doğa güzelliğine sahiptir. Her iki şehrin de atık arıtma ve temiz enerji konularında birlikte işbirliği yapması planlanmaktadır. Bununla birlikte iki şehrin de ortak noktalarından biri olan Karadeniz'in ve sahillerinin temiz kalmasına yönelik ve farkındalık oluşturacak ortak bir etkinlik, kısa film/belgesel (İstanbul B.B. örneğinde olduğu gibi), müzik vb. çalışmalar yapmasına destek verilmelidir.

5.2.4.6. Turizm

Grandi, kentlerin hem ikili hem de çok taraflı ilişkilerinde kültürel işbirlikleri kurmasının aslında “siyasi ve ekonomik ortaklıkları tamamlamak ve güçlendirmek” adına yapıldığını belirtmektedir. Çünkü yerelde düzenlenen kültürel etkinlikler turizm sektörlerinde hareketlenmeyi ve beraberinde kentlerde ekonomik kalkınmayı sağlamaktadır. Kentlerde kültürel etkinliklerin düzenlenmesi şehrin sakinleri ile paydaşlarını bir araya getirmekte ve aralarında bağ kurulmasına fırsat vermektedir. Ayrıca bu tür etkinliklerin olması uluslararası düzeyde kentin kendini geliştirebilmesi açısından da bir şanstır (Ankara B.B. örneğinde olduğu gibi). Çünkü etkinliklerin düzenlenmesi ile birlikte buralara turistler gelir, yurt dışındaki yatırım(cı)lar kentlere yönelir ve dolayısıyla kentin ve ülkenin yurtdışındaki tanınırlığı iyi yönde artar (2020: 126-128).

26 Kasım 2018 tarihinde Ankara’da düzenlenen “Türkiye-Ukrayna İlişkilerinde Stratejik Yol Haritası” adlı çalıştayda, Türkiye’ye gelen turistlerin sadece belirli turistik bölgelere (Antalya, İstanbul ve Muğla) geldiği belirtilmiş ve bununla birlikte alışılmışın dışında turistik rotaların belirlenmesi isteği vurgulanmıştır (ekoavrasya.net, 15.08.2021). Samsun ile Odesa arasındaki coğrafi yakınlık her iki kent arasında deniz ve hava yolu taşımacılığını artıracak potansiyele de sahiptir. İki kentten de karşılıklı olarak uçak seferlerinin başlatılması ile birlikte yük ve insan taşımacılığında feribot seferlerinin ya da cruise gemilerinin de teşvik edilmesiyle iki kent arasındaki turizmin de artacağı düşünülmektedir. Model için bu durum düşünüldüğünde, Samsun’u içine alacak değişik turizm destinasyonları konusunda çalışmaların yapılması tavsiye edilmektedir. Örneğin Ukrayna’dan gelen turistlere Samsun-Nevşehir-Antalya ya da Samsun-Ordu-Rize ya da Samsun-Sinop-Amasra-İstanbul gibi alternatif rotaların iyi bir şekilde hazırlanarak turizm şirketleri ile anlaşılması sağlanabilir. Ayrıca Samsun ile Odesa kentlerinde belediyelerin destekleri ile birlikte karşılıklı turizm büroları ya da acentelerinin kurulması planlanmaktadır. Bununla birlikte belediyelerin de desteklediği daha uygun fiyatlarla tatil paketlerinin de yer aldığı karşılıklı kültür turlarının düzenlenmesi düşünülmüştür. İki ülke arasında giriş ve çıkışlar vize hatta pasaport olmadan kimlik kartı ile gerçekleştiğinden (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020) dolayı Samsun-Odesa arasındaki turizm faaliyetleri bu durumdan olumlu etkilenecektir. Burada asıl üzerinde durulması gereken konu kentlerin sahip olduğu potansiyelin

karşılıklı olarak birbirine anlatılabilmesi ve tanıtılabilmesi, dolayısıyla iki kentin de birbirine cazip hale getirilmesi gerekmektedir. Her iki kent de doğal, tarihi ve kültürel güzelliklere sahiptir.

Samsun kenti her fiyata uygun olarak beş yıldızdan pansiyon seçeneğine kadar konaklama imkânı sunmaktadır (samsun.ktb.gov.tr, 22.05.2023). Samsun'un sahip olduğu birden çok coğrafi işarete sahip yöresel ürünü bulunmaktadır. Bu ürünleri de hem turizmde hem de kent ekonomisinin canlandırılmasında kullanması önerilmektedir. Bu ürünler arasında Bafra Kaymaklı Lokum, Bafra Nokulu, Bafra Zembili, Çarşamba Ayakkabısı/Yumurta Topuk Ayakkabı, Çarşamba Kasketi/8 Köşeli Kasket, Çarşamba Pidesi, Samsun Kaz Tiridi, Samsun Simidi, Terme Pidesi, Vezirköprü Tahtaköprü Kilimi, Bafra Pidesi, Yakakent Mantısı, Çarşamba Kıvratması, Vezirköprü Semaveri ve Vezirköprü Susuz Bezi'dir (samsun.ktb.gov.tr, 22.05.2023).

Samsun'un merkezde ve ilçelerinde olmak üzere sahip olduğu birden çok müze bulunmaktadır. Bunlar arasında Mübadele Müzesi, Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Tütün Müzesi, Oyuncak Müzesi, Atatürk Evi Müzesi, Amazon Köyü ve Aslanlar, Cerrahi Aletler Müzesi, Dönüşüm Müzesi, Ambarköy Açık hava Müzesi, Arkeoloji Vadisi ve Mağaralar vd. (samsun.ktb.gov.tr, 22.05.2023).

Samsun'un gastronomi turizmi konusunda da potansiyeli yüksektir. Ünlü yemekleri arasında Çarşamba kıvratması, Bafra Nokulu, Çakallı Menemeni, Kaz Tiridi, Yakakent Mantısı, Samsun Pidesi, Palüze, İşkembe Çorbası (kulturportali.gov.tr, 22.05.2023), keşkek, haluçka, baklalı sarma, fasulye turşu kavurması, katık sündürmesi, büryan, kâğıtta hamsi, karmaç, kocakarı gerdanı vd. olmak üzere Samsun'un toplamda 220 yöresel lezzete sahip olduğu belirtilmektedir. Bu lezzetlerin gastronomi turizmine katkı sağlayacağı belirtilmiştir (aa.com.tr, 02.01.2022). Örneğin Gaziantep ile Kharkiv Belediyeleri arasındaki işbirliğinde Gaziantep sahip olduğu gastronomi kültürünü güzel bir şekilde kullanmış Kharkiv'de yapılan etkinliklerin çoğunda yöresel lezzetlerini tanıtmaya çalışmıştır.

Samsun kentinin doğasının güzel olması ve koşu, yürüyüş ve dağcılık konularında aktiviteler düzenlenmesi dahası bunu değişimli olarak Odesa Belediyesi işbirliği ile düzenlemesi önerilmektedir. Bu etkinlikler aslında halk açısından farkındalık oluşturmak ve kentini, belediyeni, kurumunu ve bu konudaki faaliyetlerini tanıtmak açısından önemlidir ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Samsun kentine ait "samsun.com.tr" adlı web sitesi Samsun B.B. Kültür ve Sosyal  şler Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanmış ve Samsun kentini her boyutu ile tanıtmayı amaçlayan bir araçtır. Ancak bu aracın uluslararası boyuta taşınması gerekmektedir. Siteyi başka bir ifade ile Samsun kentini daha cazip hale getirmek için örneğın web sitesinin adının "visit.samsun" şeklinde yapılması ( stanbul B.B.  rneğı gibi), bu sitenin mobil uygulamalara uygun bir şekilde hazırlanması ve web sayfasındaki içerik sayılarını artıracak şekilde yeniden düzenlenmesi planlanmaktadır. Örneğın Samsun ilindeki restoran ve otellerin, ulaşım hakkında bilgilerin, önemli turistik rotaların profesyonel bir şekilde çekilmiş resimli ve videolu içerikleri, Samsun ilinde düzenlenen önemli kültür günleri, festivaller, konferans, sergi vb. etkinliklerin aktif olarak güncellenmesi gerekmektedir. Bu site bir anlamda şehrin dışarıya açılan yüzü olmalı dolayısıyla sitenin düzenlenmesinde kültür ve sosyal işler daire başkanlığı ile dış işleri daire başkanlığının birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Ayrıca sitenin Türkçe dışında diğ r dillere de  rneğın İngilizce, Ukraynaca, Rusça, Almanca vb. dillere uyarlanması yabancı turist sayısını profesyonel bir şekilde artırmak için gerekli görülmektedir. Bunlarla birlikte sayfanın görüntülenme sayısını artırmak amaçlı diğ r iletişim halinde olunan uluslararası belediyeler ve o kentlerdeki turizm acenteleri ve yerel gazete, radyo ve TV'ler ile de belediye aracılığıyla iletişim halinde olunması önerilmektedir.

Son olarak Samsun B.B.'nin sosyal medya hesaplarının Samsun kentinin sahip olduğu turizm potansiyelini aktif bir şekilde dışarıya anlatması için mesai yapması gerekmektedir. Bunun için bazen dünyadan önemli yazarlar, sinema oyuncular , sporcular ile büyükelçiler, devlet adamları, aktivistleri vd. ile işbirlikleri yaparak ve onları Samsun'a davet ederek dikkatlerin Samsun kentine çekilmesine yönelik çalışmalar yapılması önerilmektedir. Model için de  rneğın Ukrayna'nın ünlü yazar, şarkıcı, oyuncu, sporcu, aktivist, devlet adamlarının Samsun kentine davet edilerek hem yerel hem de uluslararası alanda turizmi ve Samsun'un görünürlüğü artırılabilir diş n lmektedir. Bu konuda harcanacak olan paranın Samsun halkına daha fazlası ile geri d neceğı halka açıklanmalıdır. Türkiye'de turizm, bacasız fabrika olarak bilinmektedir. Dolayısıyla turizm gelirleri Samsun halkı için de faydalı olacak, Samsun ekonomisini canlandıracaktır.

Samsun'un, kendisini Türkiye'nin ilk ve tek video-ses içerikli interaktif dergisi olarak tanımlayan "Samsun E-Dergi"si bulunmaktadır. Bu dergiye ek olarak Samsun B.B.'nin yaptığı hizmetleri Samsun'un doğal ve tarihi güzelliklerini, festivallerini, gastronomisini, yöresel ürünlerini vb. değerlerini Türkçe dışında İngilizce, Arapça, Almanca, Ukraynaca, Rusça vb. belirlenen yabancı dillerde anlatan aylık dergiler hazırlanması kente olan ilgiyi artıracaktır.

EMITT (East Mediterranean International Turizm and Travel Exhibitions) dünyanın en büyük beş Turizm Fuarından biri olarak kabul görmektedir. Samsun B.B., Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı koordinatörlüğünde "Samsun" standı ve sahip olduğu belediye şirketleri ile birlikte bu ve benzeri diğer organizasyonlara katılım sağlayabilir. Bu gibi etkinlikler, çoğu ülke ile tanışma ve diyalog geliştirme imkanları sunmaktadır.

5.2.4.7. Ekonomi

Ekonomi kentler için önemli olan konular arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Belediyelerin gelirleri sınırlı olduğu için iki kent arasında kurulacak olan ekonomik işbirliği, kentlerde canlılığı da artıracaktır. Öncelikle 26 Kasım 2018 tarihinde Ankara'da gerçekleşen ve Ukrayna Ankara Büyükelçiliği, Keçiören Belediye Başkanlığı ve Avrasya Ekonomik İlişkiler Derneği (EkoAvrasya) tarafından düzenlenen "Türkiye-Ukrayna İlişkilerinde Stratejik Yol Haritası" adlı çalıştay gibi Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında ekonomik ilişkileri plana oturtacak bir çalıştayın düzenlenmesi gerekmektedir. Bu çalıştaya seçili belediyelerin yanında büyükelçiler, siyasetçiler, oda başkanları, dernekler, akademisyenler ve bu alanda çalışan uzman kişilerin katılımı sağlanmalıdır.

Model için diğer bir işbirliği ise örneğin Samsun B.B.'nin yerel ürünlerini satmak ve kadınlara istihdam sağlamak amacıyla kadın kooperatifi kurması önerilmektedir. Kurulan kooperatifin ürünlerinin üretimi ve pazarlanması sürecinde birçok kadına istihdam sağlanabilecektir. Hem buradaki ürünlerin hem de Samsun'daki diğer yerel üreticilerin ürünlerinin uluslararası pazarlara özellikle de Samsun B.B.'nin ilişkisi olduğu uluslararası belediyelere örneğin Odesa Belediyesi üzerinden rahatça açılmasına yönelik çalışmalar yapılarak ihracat kültürünün yerele yayılması sağlanacaktır. İki ülke

arasındaki serbest ticaret anlaşmasının yürürlüğe girmesi ile aralarında ticaret daha da kolaylaşacaktır. Ayrıca her iki belediyenin de ortak üretecekleri ya da birinin üretilen diğerinin pazarladığı ürünlerin üçüncü ülkelere satılması konusunda işbirliği içerisine girmesi önerilmektedir. Örneğin her iki ülke de bal üretimi konusunda dünya sıralamalarının üst sıralarında yer almaktadır (2020 yılı bal üretimi konusunda ilk beş sırada Çin, Türkiye, İran, Arjantin ve Ukrayna yer almaktadır (Burucu, 2022: 3)). Bu ürünün dünya ülkelerine satılması konusunda bir işbirliğini belediye şirketleri ya da kooperatifleri vasıtasıyla gerçekleştirmeleri önerilmektedir.

5.2.4.8. Diğer Alanlarda İşbirliği

Ukrayna, savaş dönemi içerisinde olduğu ve birçok kentinin bundan dolayı tahrip olduğu bilinmektedir. Odesa kentine diğer kentlere oranla çok fazla zarar almamasına rağmen özellikle de altyapı, ulaşım, çevre, temizlik vb. belediye hizmetlerinin sunumunda Samsun B.B.'den destek sağlanabilir. Savaşın sona ermesinden sonra Ukrayna'nın tekrar yapılanması söz konusu olacağından dolayı bu aşamada Samsun B.B.'nin ilişki içerisinde olduğu Odesa Belediyesi'ne desteklerini esirgememesi ve hem belediye hem de oradaki özel sektörler ile işbirliği içerisinde hareket etmesi önerilmektedir.

ALTINCI BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME: BULGULAR, ÖNERİLER VE SONUÇ

Bu çalışma için Türkiye'den seçilen örnek belediyeler Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya, Kemer ve Samsun Belediyeleri üzerinde alan araştırmaları tamamlanmıştır. Ayrıca belediyeler ile yapılan görüşmelerden, raporlardan, anlaşıma ve sözleşmelerden, belediyelerin web sayfalarından, yerel ve ulusal gazetelerden vb. elde edilen verilerden içerik analizi yapılmış ve analiz sonucunda araştırmacı tarafından ana ve alt temalar tespit edilmiştir. Dolayısıyla çalışmanın ilk bölümünde belirlenen çalışma sorularına yönelik cevap/cevaplar aranmıştır.

Bu bölümde, bu çalışma boyunca gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda toplanan verilerden elde edilen bulgulara; söz konusu bulgulara yönelik özgün önerilere ve son olarak genel sonuç kısmına yer verilmektedir.

6.1. Bulgular ve Öneriler

Bu çalışma sonucu ulaşılan bulgular, araştırma soruları esas alınarak bu başlık altında sıralanmaktadır. Bununla birlikte bu bulgular ve çalışmanın araştırma soruları esas alınarak akademik olarak ileride yapılacak olan çalışmalara ve çalışmada bahsi geçen kurum ve kuruluşlara özgün önerilerde bulunmaktadır.

Bulgu 1: Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerini açıklayan kavramlar arasında kent diplomasisi yer almaktadır. Kent diplomasisi, “kentlerin kendilerini ve çıkarlarını birbirlerine temsil etmek amacıyla uluslararası bir siyasi sahnede aktörlerle ilişki içinde oldukları kurumlar ve süreçler” şeklinde ifade edilmektedir (Pluijm ve Melissen, 2007: 11). Daha geniş anlamda açıklamak gerekirse kent diplomasisi ile kentin uluslararasılaşması dolayısıyla yerel birimlerin yatırım, bilim ve kültürel açıdan çekiciliğini artırabilmesine ve kenti yurt dışına her yönüyle tanıtabilmesine yönelik faaliyetlerde bulunması, ayrıca dünyadan diğer kentler ve kurumlar ile bilgi ve tecrübe paylaşımı içerisinde olması ve kentlerin uluslararası ağlar ve çok taraflı kuruluşlarda küreseli etkileyecek şekilde yer alması açıklanmaktadır (Balbim, 2018: 91). Bu bulgu, *‘Yerel yönetimlerin uluslararası düzeyde ilişkileri ve işbirliklerinin kavramsal ve yasal*

dayanakları nelerdir?’ sorusuyla ilişkilendirilebilir. Bu doğrultuda literatürde yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerini açıklayan aynı anlama gelen fakat farklı isimlerde birçok kavram bulunmaktadır. Bunlar arasında yerel diplomasi, belediye dış politikası, yerel dış politika, alt ulusal dış politika, paradiplomasi, belediye uluslararası ilişkileri, belediye uluslararası işbirliği, kentten kente işbirliği vb. kavramlar bulunmaktadır. Ancak kent diplomasisinin, yerel birimlerin uluslararası düzeydeki tüm ilişkilerini açıklayıcı ve kapsamlı bir kavram olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öneri 1: Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin geliştirilmesi için kent diplomasisi kavramının, yerel birimlere anlatılması ve önemli bir kavram olduğu üzerinde durulması ve bu alandaki personele gerekli eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. Bu çalışma süresince yapılan okumalar ışığında daha çok büyük belediyelerin ya da orta ölçekli belediyelerin uluslararası düzeydeki ilişkilerinden söz edilmektedir. Ancak bu kavramın sadece büyük kentler için geçerli olmadığı örneğin küçük ölçekli belediyelerin de uluslararası düzeyde yapılan etkinlikler, projeler ve işbirlikleri konusunda haberdar olmaları ve bu belediyelerin daha çok uluslararası düzeyde program ve projeler içerisinde yer almaları teşvik edilmelidir. Bu kapsamda üniversite ve yerel yönetimler işbirliği ile yerel yönetimlere ayrı kategorilerde olmak üzere “büyük, orta ve küçük ölçekteki belediyelere uluslararası düzeyde ilişkiler/işbirlikleri” ile ilgili kılavuz hazırlanması önerilmektedir. Kılavuzun farklı kategorilerde hazırlanması belediyelerin bu uzun ve yorucu süreçten vazgeçmemeleri ve her bir kategorideki birimin işlerini kolaylaştırması açısından önemli görülmektedir. Bununla birlikte kent diplomasisi, iletişim, ülke ve bölgeler hakkında bilinmesi gerekenler, yabancı dil, protokol kuralları, AB ve diğer bölgelere ait projeler içerisinde yer alma ya da uluslararası düzeyde proje ortakları bulabilme vb. konuları içeren eğitim programlarının düzenli aralıklarla belediyelerde yine üniversite-belediye işbirliği içerisinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Belediyeler uluslararası ilişkiler ile ilgili hizmetlerini, yapılabilecek en son işler/hizmetler olarak görmekte dolayısıyla “şu kentsel hizmetleri halledelim de öyle o işlere sonra bakalım” ya da belediye başkanlarının ve belediye heyetlerinin uluslararası düzeyde kent ziyaretlerinde bulunmasından dolayı “acaba oraya neden gittiler”, “oh ne güzel tatil yapıyorlar” ya da “belediyelerin paraları boşa gidiyor” gibi ifadelerden ziyade bu ziyaretlerin hem ilişkileri güçlendirmede hem de uygulamaları yerinde

görmeye bir elzem olduğu halka açıklanmalıdır. Dolayısıyla belediyenin, bu konudaki hizmetlerinde daha şeffaf olması, yapılan ziyaretlerin ne amaçlı yapıldığı ve ne derece faydalı olduğu, ziyaretlerin belediyeye sağladığı katkılar ve ziyarette yapılan çalışmalar hakkında yerel halkın bilgilendirilmesine başka bir ifade ile bu şeffaflığa önem verilmesi gerekmektedir.

Son olarak, kent diplomasisi ile ilgili akademik çalışmalara önem verilmelidir. Bu çalışmaların, ülkeler ve kentler özelinde belirlenmesine, kentler arasında modeller geliştirilmesine ve bu modeller hakkında belediyelerin bilgilendirilmesine özen gösterilmelidir.

Bulgu 2: Yerel yönetimlerin uluslararası düzeydeki ilişkilerini ifade eden kent diplomasisi kavramı ile yerel özerklik kavramı arasında bir ilişki bulunmaktadır (Balbim, 2018: 89). Çünkü bir ülkede kent diplomasisinin gelişebilmesi o ülke içerisinde demokratik yerel yönetimlerin yer almasına ve o yerel yönetimlerin sahip oldukları yerel özerklik (idari ve mali özerklik) derecelerine bağlıdır. Söz konusu bulgu, ‘*Yerel yönetimlerin uluslararası düzeyde ilişkileri ve işbirliklerinin kavramsal ve yasal dayanakları nelerdir?*’ çalışma sorusunun cevaplandırılmasına katkıda bulunmaktadır. Belirli bir özerkliğe sahip yerel birimlerin kamu hizmetlerini yönetmede daha etkili ve verimli olacağına inanılmaktadır (AYYÖŞ). Dolayısıyla yerel yönetimler, sahip oldukları yerel özerklik ile uluslararası düzeyde ilişkiler kurabilmekte ve işbirlikleri geliştirebilmektedir. Örneğin yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri ve işbirlikleri ile ilgili maddeleri de içeren AYYÖŞ’ü birçok ülke imzalamıştır. Ancak her biri kendi ülkelerinin yasalarının ya da sistemlerinin izin verdiği ölçüde farklı maddeleri kabul etmiş, etmemiş ya da çekinceler koymuştur.

Öneri 2: Yerel yönetimler, bulundukları ülkelere göre farklı derecelerde yerel özerkliğe sahip olmaktadır. Yerel özerklik, yerel yönetimlerin yasaların izin verdiği ölçüde kendi sınırları içerisinde ve yerel halkının menfaati doğrultusunda kendi kararlarını kendi verebilmesi hakkına denilmektedir. Dolayısıyla her ülkenin bünyesinde bulunan yerel yönetimlerinin farklı düzeylerde yerel özerklikleri bulunmaktadır. Türkiye’de yerel özerklik kavramı başka boyutlara çekilmekte ve ülkede yerel özerkliğin gelişmesi engellenmektedir. Türkiye’de, idari ve mali özerkliği kapsayan “self-government” (kendi kendini yönetme), ve siyasi özerkliği ele alan federe devletlere veya bölgesel yönetimlere özgü olan “self-determination” (kendi geleceğini

kendi belirleme) kavramları (Arıkboğa, 2015: 20'den akt. Karakılçık, 2016: 49), bilinçli ya da bilinçli olmadan ve detaylıca araştırılmadan kulaktan dolma bilgiler ile karıştırılmaktadır. Yerel özerklik denilince ülkeden koparılma, ayrılmak ya da bağımsız olmak gibi gerçek dışı fikirler ortaya dökülmektedir. Halbuki yerel özerklik, bağımsızlık demek değildir. Dolayısıyla yerel özerklik kavramı idari ve mali özerkliği istemektedir. Siyasi özerklik ya da demokratik özerklik gibi kavramlar ile ilgisi bulunmamaktadır. AYYÖŞ de yerel yönetimler için yerel özerkliği desteklemektedir. AYYÖŞ'ün istediği yerel özerklik de idari ve mali özerkliktir. Siyasi özerklik değildir. AYYÖŞ'ün istediği yerel özerkliğin bazı gruplar tarafından çarpıtılması sonucu toplumun bu anlaşmaya olan bakış açısı da olumsuz olarak etkilenmektedir.

Yerel yönetimlerin yerel özerkliğinin gelişebilmesi idari ve mali özerklikler ile açıklanmakta, siyasi özerkliğin ise bununla bir ilgisi bulunmamaktadır. Çünkü yerel yönetimlerdeki yerel özerklik kavramı ile yerel birimlerin, ülkelerinin vermiş olduğu yasalar çerçevesinde ve yerel halkının menfaati doğrultusunda idari ve mali özerkliğe sahip olması başka bir ifade ile idari ve mali konularda kendi kendine karar verebilmesi söz konusudur. Yerel yönetimlerde istenen idari ve mali özerkliğin, federe devletlere veya bölgesel yönetimlere özgü olan siyasi özerklikten farklı olduğunun altı çizilmesi gerekmektedir. Eğer bir yerel birim, “kendi işlerini merkezi yönetimin müdahalesi olmadan kendi organlarının kararları doğrultusunda serbestçe yürütebiliyor” ise bu yerel birim, idari özerkliğe sahiptir. Mali özerkliğe sahip olmak ise yerel birimlerin “kendi yetkileri dahilinde serbestçe kullanabilecekleri, görevleri ile orantılı gelir kaynaklarına sahip olması”dır (Eryılmaz, 2018: 185-186) (Detaylı bilgi için bkz. 3.bölüm). Sonuç olarak, özerklik kavramı yerel yönetimlerin gelişebilmesi dolaylı olarak da yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin gelişebilmesi açısından önemlidir. Kamuoyunda özellikle TV, radyo, sosyal medya gibi iletişim araçlarında yetkin kişilerin özerklik kavramını halka doğru bir şekilde anlatması gerekmektedir. Bu kavramın, yerel yönetimlerin gelişebilmesi için önemi ve yerel özerkliğin aslında bağımsızlık anlamına gelmediği, yerel yönetimlerin ve AYYÖŞ'ün siyasi özerkliği istemediği bunun yanında idari ve mali özerkliğe önem verdiklerini, yerel özerkliğin aslında ne amaçla istendiği vb. açıkça, toplumda hiçbir soru işareti bırakmayacak şekilde bıkmadan usanmadan anlatılması gerekmektedir. Bu konuda yerel yönetimlere ve bu konuda çalışacak olan akademisyenlere de büyük görev düşmektedir.

Türkiye, AYYÖŞ'ü imzalarken bazı maddelere çekince koymuştur. Örneğin çekince koyduğu maddeler arasında bu çalışma için önemli olan maddeler de yer almaktadır. Türkiye bu maddelere çekince koymasına rağmen uygulamada bu maddelerin gerçekleşmesine izin vermektedir. Ama Türkiye, uluslararası düzeyde bu maddelere çekince koyduğu ve dolayısıyla yerel özerklik ve yerel demokrasi kavramlarından uzak olduğu gibi düşünce ve söylemlere haksız yere maruz kalabilmektedir. Uygulamada herhangi bir kısıtlamanın olmadığı alanlarda hala çekincelerin yer alması, Türkiye'yi uluslararası platformlarda yanlış tanıtabilmektedir. Bunun sebebi de Türkiye'de yaşanan yerel özerklik kavramı üzerindeki yanlış izlenimler, yalan yanlış bilgiler ve bazı grupların kendi çıkarları için ortaya attıkları asılsız haberlerden kaynaklanmaktadır.

Bulgu 3: Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin ve işbirliklerinin yasal dayanakları hem uluslararası hem de ulusal yasalar çerçevesinde belirlenmiştir. Çünkü uluslararası düzeyde örneğin 47 ülkenin imzaladığı uluslararası düzeyde bir sözleşme olan ve yerel yönetimlerin görünürlüğünü ve verimliliği artırmayı amaçlayan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (AYYÖŞ)'te ya da Türkiye'nin ve Ukrayna'nın Anayasalarında ve diğer ilgili yasalarında yerel yönetimlerin tanımları, yetki ve sorumlulukları belirtilmekte ve yerel yönetimler bu yasalar tarafından korunmaktadır. Dolayısıyla bu yerel birimlerin uluslararası ilişkileri ve işbirlikleri, özelde her ülkenin kendi yasaları ile genelde ise ülkelerin imzaladıkları uluslararası sözleşmeler çerçevesinde belirlenen şekillerde kurulmakta, korunmakta ve devam etmektedir. Örneğin yukarıda belirtildiği üzere AYYÖŞ'ü, 47 ülke imzalamıştır. Bu ülkelerin yerel yönetimleri şartın 10.maddesi gereği, kanunlarının izin verdiği ölçüde uluslararası düzeyde diğer yerel yönetimler ile işbirliği geliştirebilmektedir. Bu bağlamda, *'Yerel yönetimlerin uluslararası düzeyde ilişkileri ve işbirliklerinin kavramsal ve yasal dayanakları nelerdir?'* çalışma sorusunun cevaplandırılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu konuda uluslararası yasal dayanak Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'dır. Bu kapsamda Türkiye'deki belediyelerin uluslararası işbirlikleri kurabilmeleri için Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, 3335 Sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun, 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 6360 Sayılı On Dört İlde

Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, Samsun Büyükşehir Belediyesi Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliği, İçişleri Bakanlığı'nın Kardeş Şehirlerin Kuruluşunu Geliştirmek Amacıyla Yayınlamış Olduğu 2005/36 ve 2005/62 Sayılı Genelgeleri, Cumhurbaşkanlığı Tarafından Yayımlanan Yurt Dışında Yürütülen Faaliyetlerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar 2019/26 Sayılı Genelge, Maliye Bakanlığı'nın 26.03.2002 tarihli ve 390 sayılı Görüşü yasal dayanak olarak kabul edilirken; Ukrayna için de Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Yerel Özyönetimler Kanunu, Yerel Devlet İdareleri Kanunu, Sınır Ötesi İşbirliği Kanunu ve Bölgesel Toplulukların İşbirliği Kanunu yasal dayanak olarak kabul edilmektedir.

Öneri 3: Türkiye'nin, "Yerel Yönetimlerin Uluslararası Düzeydeki İşbirliği"ne yönelik özel başlık altında bir kanun tasarlaması önerilmektedir. Her ülkenin sahip olduğu farklı yönetim sistemleri, hukuk düzenleri, yerel yönetim yapıları, özerklik dereceleri, yönetim yapılarını etkileyen ve hassas oldukları konular vs. olabilmektedir. Dolayısıyla ülkelerin yerel yönetimlerinin uluslararası düzeydeki ilişkileri ve işbirlikleri ulusal düzeyde farklı mevzuat başlıkları altında şekillenmektedir. Bu çalışmada, Türkiye ve Ukrayna'nın hem anayasalarında hem de diğer yasalarında bu konu ele alınmış ve Türkiye'nin farklı birçok yasasında yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri ve işbirliklerinin ele alındığı, bu çeşitliliğin Ukrayna tarafında ise daha az olduğu görülmüştür. Bu kapsamda Türkiye'ye, bu konuda mevzuatın belirli bir başlık altında toplanarak örneğin "Yerel Yönetimlerin Uluslararası Düzeydeki İşbirliği"ne yönelik bir kanun tasarlaması önerilmektedir. Böylece yerel yönetimlerin işbirliğine ilişkin konuların tek bir başlık altında, açık, anlaşılır ve detaylı bir şekilde ele alınması sağlanabilecektir. Bu kanun sayesinde yerel birimler, akıllarında soru işareti kalmayacak şekilde bu konuda bilgiye de sahip olabileceklerdir.

Bulgu 4: Yerel yönetimler özelinde belediyeler, uluslararası düzeydeki diğer belediyeler, kurum ve kuruluşlar ile belirli amaçlarını gerçekleştirmek üzere işbirliği kurmaktadır. Bu çalışma kapsamında yapılan literatür çalışmalarında yerel yönetimlerin uluslararası düzeyde diğer yerel birimlerle işbirliği yapmalarının nedenleri arasında daha çok, iyi kentsel uygulamalar hakkında bilgi edinmek ya da kentsel hizmetler konusunda bilgi, tecrübe ve teknik ve maddi anlamda kaynak alış verişinde bulunmak

amacı gibi daha yüzeysel amaçlar yer almaktaydı. Ancak yine bu çalışma için Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyeleri ile yapılan alan araştırmalarında, belediyelerin diğer belediyeler ile uluslararası düzeyde işbirliği yapmak istemeleri ile “fayda” kavramı arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiş ve daha özel/spesifik amaçlara odaklanılmıştır. Dolayısıyla belediyeler, ekonomik kazanım elde etmek, kent ve ülkelerinde kalkınmaya katkı sağlamak, uluslararası arenada diğer belediyelere destek sağlamak ya da onlardan destek almak, kentsel hizmetleri geliştirmek, uluslararası düzeyde var olmak/söz hakkına sahip olmak, dünya ile iletişim kurmak/kendini tanıtmak ve diğer kentlere öncülük etmek/prestij sahibi olmak gibi amaçlarını gerçekleştirmek üzere uluslararası düzeyde diğer yerel birimlerle işbirlikleri kurmaktadır. Bu bulgu, ‘*Yerel yönetimler hangi amaçlarla uluslararası düzeyde işbirliği kurar?*’ sorusuyla ilişkilendirilebilir. Bu doğrultuda belediyeler uluslararası düzeyde diğer yerel birimlerle, kurumlarının ve kentlerinin ihtiyaç ve isteklerine uygun şekilde farklı birçok konuda işbirlikleri kurabilmektedir.

Öneri 4: Belediyelerin, uluslararası düzeydeki işbirlikleri kurmak için amaçlarını iyi tespit etmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda, kentlerin dolayısıyla belediyelerin, uluslararası düzeyde diğer yerel birimlerle işbirliği geliştirmeden önce kurumları ve kentleri ile ilgili mevcut durum analizi ve ihtiyaç analizi yapmaları gerekmektedir. Elde edilen sonuçlar neticesinde belediyelerin potansiyelleri, ihtiyaçları ve istekleri belirlenmeli ve bu doğrultuda belediyeler, uluslararası düzeydeki diğer belediyeler ile hangi amaçlar doğrultusunda işbirliği yapabileceğine karar vermelidir. Bununla birlikte bu çalışmada, Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında işbirliği geliştirilmesine yönelik kurulan model için elde edilen bulgular incelenmiş, belediyelerin ihtiyaçları ve potansiyellerine uygun olarak işbirliği amaçları belirlenmiştir. Bu kapsamda, Samsun ve Odesa Belediyelerinin işbirliği amaçları arasında kentlerin kentsel sorunlarını çözmek ve bu doğrultuda bilgi, tecrübe ve teknik destek sağlamak, karşılıklı ve birlikte uluslararası tanıtımlar yapmak, kentlere uluslararası yatırımcılar çekmek ve kentin ekonomik kalkınmasına yardımcı olmak, iyi uygulama örneklerini hayata geçirmek, uluslararası platformlarda birbirlerine destek olmak ve sürdürülebilir bir belediyeler arası işbirliği modelini oluşturmak yer almaktadır.

Bulgu 5: Türkiye-Ukrayna yerel yönetimlerinin işbirliği alanları belediyelere göre farklılıklar göstermekle birlikte, belediyeler birçok alanda işbirliklerini yürütmektedir.

Örneğin Ankara B.B. ile Kiev, Kharkiv ve Dnipro Belediyeleri arasında devam eden işbirliği konuları kentsel dönüşüm projelerinin yapımı, finansman modeli, büyük rekreasyon alanlarının yapımı, kültürel ve tarihi bölgelerin restorasyonu, katı atıkların ortadan kaldırılması, ulaşım ve metro; İstanbul B.B. ile Odesa Belediyesi arasındaki işbirliği konuları kültür günleri ve kültürel faaliyetler, ekonomik ilişkiler; Gaziantep B.B.’nin, Kharkiv Belediyesi ile geçmişten günümüze kadar kültür, sosyal, spor, teknik, çevre vb. konuları kapsayan bir çok alanda çalışmalar bunlar arasında özellikle öğrenci değişim programları, mozaik atölyeleri, gastronomi çalışmaları, çevre çalışmaları, deneyim paylaşımları, turizm faaliyetleri, akıllı kent gibi konularda işbirlikleri; Antalya B.B.’nin Ukrayna ile olan ilişkilerinde ağırlıklı olarak çevre sorunları, sosyo-kültürel bağlar ve kent uygulamaları alanlarında ve son olarak Kemer B. ve Ukrayna Belediyeleri aralarındaki ilişkiler daha çok kültürel etkinlikler ve turizm ve tanıtıma yönelik olarak belirlenmiştir. Söz konusu bulgular, *‘Türkiye-Ukrayna yerel yönetimlerinin işbirliği alanları nelerdir?’* çalışma sorusuyla ilgilidir. Bu doğrultuda Türkiye ile Ukrayna yerel yönetimleri arasında işbirliği belediyelere göre farklılık göstermekle birlikte işbirliği alanları genel olarak kültürel etkinlikler, kentsel hizmetler, çevre sorunları, ekonomi ve turizmdir.

Öneri 5: Belediyelerin uluslararası düzeyde gerçekleştireceği işbirlikleri sadece ve daha çok kültürel alanlarda olmamalıdır. Özellikle uluslararası belediyeler ya da kentler arasındaki işbirlikleri kültürel alanlarda başlayıp kültürel alanlarda devam etmekte ve ortaklar arasında diğer işbirliği alanları gelişmemektedir. Oysaki uluslararası düzeydeki iki kent arasında yapılan kültürel alandaki işbirlikleri diğer alanlarda yapılacak olan işbirliklerinin başlangıcı olmalıdır. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse kentler arasında gerçekleştirilen kültürel etkinlikler iki kentin birbirini tanıma ve güvenme sürecidir. Bununla birlikte ara verme ya da dinlenme süreci olarak da ayrıca ele alınabilmektedir. Kentlerin birbirleri ile daha çok “fayda” temelli olan ekonomik, kentsel vb. işbirlikleri geliştirebilmesi için birbirlerini tanıması ve güvenmesi gerekmektedir. Bu da kültürel işbirlikleri başka bir ifade ile kültürel etkinlikler ile gerçekleşmektedir. Dolayısıyla işbirliklerinin başlaması aşamasında kültürel işbirlikleri çok önemlidir. Kültürel işbirlikleri kurulurken ortakların, birbirlerinin hassas oldukları ya da önem verdikleri konulara odaklanması beklenmektedir. Bu da ancak belediyelerin dış ilişkiler birimlerinde diplomasi, iletişim ve yabancı dil konusunda yetkin olan

personel ile o birimlerde bölge ve ülke uzmanlarının istihdam edilmesi ile sağlanabilecektir. Dolayısıyla, dış ilişkiler biriminde bu alanlarda nitelikli personel bulunması gerekmektedir. Sonuç olarak, belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin kurulmasında kültürel işbirliklerine önem verilmelidir. Bu işbirlikleri sürecinde özellikle belediyelerin dış ilişkiler birimi yine belediyelerin birimleri arasında olan kültür ve turizm işleri ile ilgilenen birim ile koordine bir şekilde çalışmalıdır. Ancak kültürel işbirlikleri diğer işbirlikleri için başlangıç özelliğinde olmalı ve diğer alanlardaki işbirliklerinin de önünü açmalıdır.

Bulgu 6: Türkiye ve Ukrayna arasındaki ilişkilere her iki ülkenin de yerel yönetimleri kendi aralarında uyguladıkları kardeş kent ve dostluk ve işbirliği protokolleri ile destek vermektedir. Türkiye ve Ukrayna arasındaki merkezi düzeydeki stratejik ortaklık (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020) ve ilişkilerin komşu ülkeden ziyade iki dost ülke şeklinde olması iki ülke arasındaki yerel düzeydeki ilişkileri de etkilemektedir. İki ülke arasındaki yerel ilişkilerin artırılmasına yönelik çalışmalar 21-23 Mayıs 1998 tarihleri arasında Türkiye Cumhurbaşkanı Demirel'in Ukrayna'ya ziyaretleri ile başlamıştır (www.mfa.gov.tr, 17.12.2020). Türkiye ile Ukrayna arasında yerel düzeydeki ilişkiler çoğunlukla kardeş kent olma düzeyinde ilerlemiştir. Bunun yanı sıra kentlerin işbirliği protokolleri imzaladığı da görülmektedir. Ukrayna, işgal altında bir muharebe bölgesinde veya böyle bir bölgeye yakın olanlar hariç olmak üzere, bölgesel topluluklarının yaklaşık %50'si (718) (Ağustos 2022 itibarıyla) hakkında doğrulanmış bilgilere göre Ukrayna'nın Türkiye Cumhuriyeti ile olan belediyeler arasındaki uluslararası ortaklık sayısı 14 olarak verilmiştir. Bunlar arasında: Mariupol ile Trabzon; Truskavets ile Kemer; Lutsk ile Bandırma; Dolyna ile Büyükçekmece; Khmelnytskyi ile Efeler; Vinnitsya ile Bursa; Fastivska ile Odunpazarı; Cherkassy ile Kuşadası; İsmail ile Kırklareli; Bilhorod-Dnistrovska ile Balçova-İzmir; Bilhorod-Dnistrovska ile Fethiye; Odesa ile İstanbul; Yuzhny ile Kemer; Mykolaivsk ile Bursa; Chornomorska ile Beyoğlu (İstanbul) ve Chornomorska ile Antalya ortaklıkları yer almaktadır (decentralization.gov.ua). Bununla birlikte, Çankaya (Ankara) ile Podil (Kiev); Samsun ile Odesa; Manisa ile Bila Tserkva (Kiev); İzmit ile Kherson; Çanakkale ile Kerch; Keçiören ile Obolon (Kiev); Ankara ile Kiev; Ankara ile Kharkiv; Ankara ile Dnipro; Gaziantep ile Kharkiv ve Antalya ile Lviv Belediyeleri arasında da kardeş kent ilişkileri ve işbirliği protokolleri bulunmaktadır. Ayrıca Ukrayna'nın

Türkiye’de kurulmuş 17 tane Ukrayna Kültür Derneği bulunmaktadır. Bunlar; Adana, Alanya , Ankara, Antalya, Bodrum, Bursa, İstanbul, İzmir, Konya, Kuşadası, Marmaris ve Samsun (www.ukr-ayna.com, 14.08.2021) kentlerinde bulunmakta ve o kentlerin yerel yönetimleri ile aktif bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir. Söz konusu bulgular, ‘*Türkiye-Ukrayna arasındaki ilişkilerde yerel yönetimlerin konumu nedir?*’ çalışma sorusuyla ilişkilendirilebilir. Bu bağlamda, Türkiye ve Ukrayna ilişkileri merkezi düzeyde dostluk derecesinde ilerlerken bu iki ülke arasındaki ilişkilerin yerel düzeyde de artarak ilerlediği görülmektedir.

Öneri 6: Türkiye-Ukrayna ilişkilerinde yerel düzeyde de ilişkilerin geliştirilebilmesi için her iki ülke arasında kardeş kent, dostluk ve işbirliği protokolleri, proje bazlı ortaklıkların artması gerekmektedir. Türkiye-Ukrayna ilişkileri merkezi düzeyde stratejik ortaklık ve dost iki ülke olarak iyi derecededir. Dolayısıyla bu seviyenin yerel düzeyde de devam edebilmesi ve ayrıca yerel düzeyde ilişkilerin gelişerek merkezi düzeydeki ilişkileri destekleyen çalışmalar yapabilmesi bölgede yer alan iki önemli ülkenin ilişkileri açısından da ele alınmalıdır. Ayrıca iki ülke arasındaki merkezi düzeydeki ilişkilerin iyi olması iki ülke kentleri arasında gerçekleşecek işbirlikleri açısından ilişki olmayan ya da dostluk derecesinde olmayan diğer ülkelere göre daha kolaydır. Bu fırsatın yerel yönetimler tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda örneğin Türkiye’de çalışmalarını sürdüren Ukrayna Kültür Dernekleri ile sıkı ilişkiler içerisinde bulunulması ve onlarla ya da onların fikirlerini alarak daha fazla etkinlikler yapılması gerekmektedir. Kısacası belediyelerin, Ukrayna ile olan ilişkilerine bu dernekleri dahil etmesi ilişkilerin verimli olması açısından önerilmektedir. Çünkü bu dernekler, Türkiye’de aktif bir şekilde çalışmakta ve örneğin Ukrayna’nın Türkiye’deki büyük elçilikleri, konsoloslukları, iş adamları vd. ile ilişkileri bulunmaktadır. Bu ilişkilerin kurulacak olan ortaklıklarda faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bulgu 7: Türkiye ile Ukrayna arasındaki yerel düzeyde ilişkilerin merkezi düzeydeki ilişkilere oranla daha düşük seviyede kaldığı belirlenmiştir. Ukrayna’nın başlıca ticaret ortaklarından birisinin Türkiye olması (www.mfa.gov.tr, 17.09.2023) ve merkezi düzeyde ilişkilerin çok iyi olmasına rağmen yerel düzeydeki ilişkilerin düşük seviyede kalmasının nedenleri arasında belediyeler arasında iletişim yoğunluğunun az olması ve işbirliği yapılacak projeler için yeterli kaynaklara her zaman ulaşılabilmesi

tespit edilmiştir. Bu bulgular, *‘Ukrayna’nın başlıca ticaret ortaklarından birisinin Türkiye olmasına rağmen yerel düzeydeki ilişkiler neden düşük seviyede kalmıştır?’* çalışma sorusunun cevaplandırılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’deki belediyelerde, uluslararası diğer belediyeler ile işbirlikleri konusunda bir kültürün halen gelişme sürecinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu işbirlikleri bazen yukarıdan gelen dayatmalar bazen de sırf yapmış olmak için yapılan etkinlikler olarak da görülmektedir.

Öneri 7: Belediyeler, çeşitli alanlarda birçok hizmeti yerel halka sağlamaktadır. Dolayısıyla enerjilerini daha çok kentsel hizmetlerin gerçekleştirilmesine harcamaktadır ve uluslararası düzeyde gerçekleşen işbirliklerini daha sonra yapılması gereken işler kategorisine koymaktadır. Çünkü belediyelerin uluslararası düzeyde gerçekleşen ilişkileri ve ortaklıkları sonucu gerçekleşen etkinliklerin ya da projelerin maliyetinin çok olduğu, belediyenin ise öncelik olarak kentsel hizmetlere yönelik harcama yapma isteğinin olduğu görülmektedir. Ama uluslararası düzeyde gerçekleşecek etkinlik ve projelerin kentsel hizmetler içine dahil edilerek hem kentsel hizmetlerin hem de uluslararası ortaklıkların bir arada yürütebileceği gerçeği unutulmakta ya da görmezden gelinmektedir. Eğer uluslararası düzeyde gerçekleşecek etkinlik ve projeler, kentsel hizmetler içine dahil edilirse hem zamandan hem de gereksiz harcamalardan tasarruf edilecektir. Belediyelerin bünyelerinde Ar-Ge ya da proje geliştirme ile ilgili farklı isimlerde ama aynı amaçlarda birimler yer almaktadır. Bu birimlerin, belediyelerin uluslararası ortaklıklarını geliştirebilecek proje bazlı ve belirli oranlarda hibe verilen işbirliklerinin geliştirilmesi konusunda daha aktif bir şekilde çalışabilmeleri sağlanmalıdır. Bu kapsamda bu birimdeki personel sayısının artırılması ve birimde nitelikli personelin çalıştırılması ve personelin de düzenli aralıklarla eğitimlere katılması sağlanmalıdır. Ortaklık ya da işbirliklerinde proje geliştirilerek hibe programlarına başvurulması dünyada yerel yönetimlerin sahip olduğu özerklik düşünüldüğünde ortaklığı ekonomik anlamda destekleyici ve ortaklığın sürdürülebilirliği açısından önemli görülmektedir.

Belediyelerin uluslararası ilişkilerini etkileyen önemli etkenlerden birisi belediyelerin diğer uluslararası düzeyde birimler ile iletişim durumlarıdır. Dolayısıyla kentler arasındaki bu işbirlikleri için dinamik, enerjik ve istekli dış ilişkiler biriminin olması gerekmektedir. Belediyelerin ilişki içerisinde oldukları belediyeler ile düzenli

aralıklarla ve sistematik bir şekilde yüz yüze ve online şekillerde iletişim kurması önerilmektedir. Bununla birlikte ülkelerin ve kentlerin önemli gün ve kutlamalarına ayrı bir intizam göstermeleri gerekmektedir. Örneğin alan çalışmasında başarılı örneklerden olan ve Türkiye’den seçilen belediyelerin Ukrayna ile ilişkisi olan belediyeler ile düzenli aralıklarla görüşmeler yaptığı ve ziyaretler gerçekleştirdiği görülmektedir.

Belediyelerin uluslararası ilişkilerini etkileyen diğer önemli konular ise belediyelerin dış ilişkiler faaliyetlerini belirli kurallar ve sistem içerisinde yürüten, dönemin siyasi koşullarından ya da yönetim kadrolarının değişmesinden etkilenmeyen kurumsallaşmış bir idareye ve birimde istihdam edilecek nitelikli ve yeterli sayıda çalışabilecek personele sahip olması ve belediyelerin stratejik planlarında uluslararasılaşma ve uluslararası işbirlikleri gibi kavramlara yer vermesidir. Bu durum belediyelerin, ülkenin siyasi durumlarından etkilenmeden kendi faaliyetlerine devam edebilir mi sorusunu karşımıza çıkarmaktadır. Görüşme yapılan belediyeler, dış ilişkilerinde merkezi hükümetin dış politikası ile uyumlu bir şekilde hareket ettiklerini belirtmiştir. Eğer kardeş kentler ya da kent diplomasisi ilk başlarda dünya düzeni açısından barışı sağlamak için ortaya çıkmış ise ülkeler arasındaki siyasi gerginlik yerel düzeyde kardeş kentleri ya da ilişki içerisinde olunan kentleri etkilememelidir. Bazı durumlarda tabi ki tepki vermek gerekebilir ancak yerel düzeyde iletişimin koparılması önemlidir. Çünkü yerel yönetimler, merkezi düzeyde yaşanan gerginliklerin de ortadan kalkması için yardımcı olan yumuşak güçlerdir. Dolayısı ile bu konulara belediyelerin ayrı bir özen göstermesi gerekmektedir.

Son olarak, belediyeler arasında kurulan işbirliği protokollerinde işbirliği yapılmaya karar verilen alanların daha spesifik ve profesyonel ve daha az maddeler içermesine dikkat edilmelidir. Başka bir ifade ile işbirliği protokollerinde işbirliği alanlarının genel maddeler içermemesi örneğin “çevre konuları”nda işbirliği yapılacak değil de “katı atık ayrıştırılmasına yönelik” işbirliği yapılacak şeklinde belirtilmesi kurulan işbirliğinin daha profesyonel bir şekilde ele alınmasını ve işbirliğinin daha verimli bir şekilde sonuçlanmasını kolaylaştıracaktır. Ayrıca işbirliği protokollerinde işbirliği yapılmaya karar verilen alanların maddeler halinde uzun bir şekilde sıralanması yerine daha az maddeler halinde olması ise çalışma gruplarının şevkinin kırılmasını önlenmeye yardımcı olacaktır. Belediyeler ile yapılan mülakatlardan elde edilen bilgilere göre, bu tip protokollerin genellikle “genel maddeler içerdiğini” başka bir ifade

ile anlaşmalarının hazırlanırken işbirliği alanlarının geniş tutulduğu belirtilmiştir. Ayrıca her işbirliği alanı için ayrı anlaşmaların imzalanmasının resmi prosedürler ile zaman kayıplarına neden olacağından anlaşmaların genel maddeler içermesinin daha kolay olacağı belirtilmiştir. Ancak, bu işbirliği anlaşmalarında daha spesifik işbirliği alanlarının belirlenmesi, işbirliği anlaşmalarını daha gerçekçi ve daha uygulanabilir yapacaktır. Ayrıca her alanda sürekli anlaşma imzalanmasının bir zaman kaybından ziyade iki ülke belediyeleri arasında daha fazla iletişim kurulmasını sağlayacağından dolayı kurumlar arasındaki iletişim için de bu durumun gerekli olduğu düşünülmektedir.

Bulgu 8: Belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin kurulmasını sağlayan iki kaynağa ulaşılmıştır. Bunlardan birisi belediye başkanının iradesi diğeri ise belediyenin kurumsal bir kimliğe sahip olmasıdır. Bu bulgular doğrultusunda ‘*Belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin kurulmasını ve ilişkilerin geliştirilmesini sağlayan kaynaklar nelerdir?*’ sorusunun cevabı ortaya konulmaktadır. Bu doğrultuda, belediyelerin uluslararası işbirlikleri bir yandan belediye başkanlarının isteklerine, sahip olduğu kişisel bağlantılara ve uluslararası düzeydeki güç ve statüsüne göre şekillenirken diğeri yandan bu ilişkilerin kurumsal bir kimliğin planlı ve sistematik çalışmaları neticesinde başladığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda alan çalışması yapılan Ankara, İstanbul, Gaziantep ve Antalya Büyükşehir Belediyelerinde, belediyeler arası uluslararası ilişkilerin kurulmasında, başlatılmasında ya da şekillendirilmesinde hem belediye başkanlarının iradeleri hem de belediyelerin kurumsal yapıları ayrı ayrı etkili olmaktadır. Bu belediyelerin belediye başkanları, uluslararası düzeyde örneğin uluslararası ağların ve kuruluşların yönetim kademelerinde yer almaları ya da uluslararası düzeyde ödüllere layık görülmeleri ve uluslararasılaşma konusunda sahip oldukları vizyon ile belediyelerinin uluslararası ilişkilerine yön verebilmektedir. Ancak bu belediyelerin sahip oldukları profesyonel kurumsal yapı da göz ardı edilmemelidir.

Öneri 8: Belediyelerin uluslararası işbirliklerinin geliştirilmesi için önemli olan iki kaynağın başka bir ifade ile belediye başkanlarının ve dış ilişkiler birimlerinin zengin içeriklere sahip olması gerekmektedir. Eğer bir belediyenin uluslararası ilişkilerinin iyi düzeyde olması bekleniyorsa ya belediye başkanının iyi donanımlara ve ilişkilere sahip olması ya da uluslararası ilişkiler konusunda uzmanlaşmış kurumsallaşmış bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Bu bağlamda, belediye başkanı belediyenin uluslararasılaşması konusunda vizyon sahibi olmalıdır. Ayrıca dışa dönük,

iletişim gücü kuvvetli, diplomasi alanında kabiliyetli, yabancı dil bilgisine sahip ve uluslararası düzeyde gerçekleşecek projelere karşı istekli ve heyecanlı olmalı, bunun yanı sıra uluslararası düzeyde devlet adamları, belediye başkanları, STK'lar, uluslararası kent örgütleri ile iyi ilişkiler içerisinde ve son olarak ise uluslararası düzeyde liderlik ve ikna kabiliyetine sahip olmalıdır. Bu anlamda belediye başkanlarının kendisini geliştirmesi beklenmektedir. Örneğın kentler ile ilgili uluslararası önemli birliklerin yönetim kurulunda yer almaya ve uluslararası düzeyde verilen ödüllere aday olma konusunda gayret göstermeli, uluslararası konferanslara katılmalı ve uluslararası düzeyde diğerk belediyelere ziyaretlerde bulunmalı, böylece buralarda hem kurumunu hem şehrini hem de ülkesini en güzel şekilde temsil etmelidir. Belediye başkanlarının birer yerel diplomat olarak görüldüğü günümüzde başkanların uluslararası belediye işbirliklerinde rolleri giderek daha da arttığından dolayı belediyelerin, başkanları daha donanımlı hale getirmesi önerilmektedir.

Diğerk bir önemli konu ise belediyenin uluslararası ilişkiler konusunda uzmanlaşmış ve kurumsallaşmış bir yapıya sahip olmasıdır. Kurumsal yapı; belediyenin uluslararası ilişkiler ile ilgili ya da dış ilişkiler ile ilgili daire başkanlığı, müdürlük ya da benzeri ilgili birime sahip olması, birimde istihdam edilecek nitelikli ve yeterli sayıda çalışabilecek personele ve belediyelerin stratejik planlarında uluslararasılaşma ve uluslararası işbirlikleri gibi kavramların yer almasına bağlıdır. Dolayısıyla belediyelerde dış ilişkiler ile ilgili ayrı birimlerin olmasına, özellikle de tüm büyükşehirlerde dış ilişkiler daire başkanlığının kurulması önerilmektedir. Bununla birlikte belediyelerin bu birimlerinde yeterli sayıda personelin yer alması ve istihdam edilen personelin örneğın uluslararası ilişkiler, kamu diplomasisi vb. alanlarda eğitim almış, yabancı dil bilgisine sahip, protokol kurallarını bilen, iletişim konusunda etkili vb. yetkinliklere sahip olması beklenmektedir. Son olarak ise belediyelerin uluslararası ilişkiler konusundaki faaliyetlerini rastgele değil de belirli bir düzen ve sistem içerisinde yürüttüklerini göstermeleri amacıyla belediyelerin stratejik planlarında “uluslararasılaşma” ve “uluslararası işbirliğı” gibi kavramlara yer vermelidir.

Bulgu 9: Türkiye ile Ukrayna arasındaki kardeş kent sayısında bazı dönemlerde azalmalar yaşanmıştır. Çünkü, 2014 yılında Kırım zerk Cumhuriyeti'nin, Rusya tarafından ilhak edilmesi Türkiye-Ukrayna yerel ilişkilerini de etkilemiştir. Örneğın Antalya ile Yalta Belediyeleri arasındaki kardeş kent ilişkisi ve Bahçesaray Belediyesi

(Ukrayna'ya bağı Kırım Özerk Cumhuriyeti) ile Eskişehir Odunpazarı Belediyesi arasındaki kardeş kent ilişkileri bu nedenden ötürü askıya alınmıştır. Bahçesaray Belediyesi ile Eskişehir Odunpazarı Belediyesi, 7 Ocak 2008 tarihinde kardeş kent ilişkileri kurmuş ancak, bu kardeşlik ilişkisi Eskişehir Odunpazarı Belediyesi Meclisi kararı ile feshedilmiştir. Gerekçe olarak, 2014 yılında yapılan uluslararası hukuka aykırı bir referandumla Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin Ukrayna'dan kopartılarak Rusya'ya bağlandığı ama bunun Avrupa ülkeleri, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınmadığı buna rağmen Ukrayna'ya bağı Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin Bahçesaray Belediyesi ile yaptıkları işbirliği protokolünün, Rusya'ya bağlanan Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin Bahçesaray Belediyesi ile devam etmesinin Odunpazarı Belediyesi açısından hiçbir yararı kalmadığı ve Türkiye Cumhuriyeti ile Kırım arasında direk uçak seferlerinin olmadığı belirtilmiştir. Kırım ile ulaşımın ancak Moskova'dan yapılacak iç aktarmalarla olmasının Odunpazarı Belediyesi'nin Kırım'daki soydaşlarıyla doğrudan bağlantı kurma imkanını ortadan kaldıracağı üzerinde durulmuştur (www.haberturk.com, 10.12.2020). Söz konusu bulgu, *'Ukrayna ile kardeş kent sayımız önceki senelere göre neden azalmıştır?'* çalışması ile ilgilidir. Bu bağlamda, Türkiye ile Ukrayna arasındaki kardeş kent sayısında bazı dönemlerde azalmalar yaşanmış ancak bu durum sayı bakımından ilişkileri çok fazla etkilememiş olsa da Ukrayna'ya bağı olan Kırım Özerk Cumhuriyeti ile Türkiye Belediyeleri arasındaki ilişkileri olumsuz etkilemiştir.

Öneri 9: Bu durumda Türkiye ile Kırım Özerk Cumhuriyeti Belediyeleri arasındaki ilişkiler aynı Antalya B.B.'nde olduğu gibi başka bir belediyeye yönelmelidir. Daha açık bir ifade ile Antalya B.B., 2012 yılında Ukrayna'ya bağı Kırım Özerk Cumhuriyeti'nden Yalta Belediyesi ile kardeş kent ilişkisi kurmuş ancak Antalya B.B.'nin Yalta Belediyesi ile protokol imzaladıktan kısa bir süre sonra Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin Rusya tarafından ilhak edilmesi bu iki belediye arasındaki ilişkileri ve işbirliklerini kesintiye uğratmıştır. Ancak bu durum Antalya'nın Ukrayna kentleri ile ilişki kurma çabasının önüne engel olmamış ve Antalya daha sonra 2020 yılında Lviv Belediyesi ile kardeş kent ilişkisi kurmuştur. Dolayısıyla, bu durumda olan başka bir ifade ile Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmeden önce Türkiye ile Kırım arasında belediye ilişkileri ve işbirlikleri olan ve bu ilhaktan olumsuz etkilenen ilişkilerde, Türkiye'deki

belediyelerin Ukrayna Belediyeleri ile olan ilişkilerinden vazgeçmemeleri ve biten işbirlikleri yerine başka yeni işbirliklerine yönelmeleri tavsiye edilmektedir.

Bulgu 10: Türkiye ve Ukrayna kardeş kent ilişkilerinde, kardeş kentlerin belediyelerinde Ukrayna ya da Türkiye ile ilgili şube ya da danışma birimlerinin bulunmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu doğrultusunda, *‘Seçilen kardeş kentlerin belediyelerinde Ukrayna ya da Türkiye ile ilgili şube ya da danışma birimleri vs. bulunmakta mıdır?’* sorusunun cevabı ortaya konulmaktadır. Bu doğrultuda, alan araştırması için görüşme yapılan belediyeler tarafından yasal olarak Türkiye’deki yerel yönetimlerin yabancı ülkelerde temsilci bulundurması veya büro kurmasının mümkün olmadığı tespit edilmiştir.

Öneri 10: Türkiye-Ukrayna yerel düzeyde ilişkilerin geliştirilmesi hususunda ve kurumsal işbirliği çerçevesinde görev, yetki ve sorumlulukları yasalar tarafından belirlenen, yurtdışında yaşayan Türklerin iş ve işlemlerinin (doğum, nüfus, evlilik, pasaport, askerlik, noter, vatandaşlık, ölüm, adli konular, e-devlet, sürücü belgesi, sosyal güvenlik vb. işlemleri) gerçekleştirilebilmesi için elçilik ve konsolosluklara; ülkeler arasında yerel yönetim ilişkilerinin ve işbirliklerinin geliştirilmesi için de belediyelere yardımcı olan yerel daimî temsilciliklerin kurulması önerilmektedir. Örneğin Ukrayna’da resmi temsilci olarak sadece Kiev Büyükelçiliği ve Odesa Başkonsoloslugu bulunmaktadır. Ancak bu resmi ve merkezi kurumlar dışında yerele çok daha yakın olan belediyelerin, kolay ulaşılabilirliği de göz önüne alınarak, resmi iş ve işlemlerde hem konsolosluklara yardımcı olması hem de bu işlemlerde halk ile konsolosluk arasında aracı bir kurum olarak yer alması sağlanabilir. Örneğin Ukrayna’da her oblast ya da her raion birimindeki kentlerde o kentlerin belediyeleri ile birlikte dirsek temasında çalışacak yerel daimî temsilcilik birimlerinin kurulması sağlanabilir. Örneğin Odesa’da yaşayan bir Türk vatandaşı, iş ve işlemleri için ilk önce yerel daimî temsilciliğe gidecek ve işlemlerinin hızlı bir şekilde konsolosluga iletilmesini sağlayacaktır. Bununla birlikte Ukrayna’nın her kentinde bulunan ve o kentlerin belediyeleri ile yakın temas içerisinde bulunan yerel Türk temsilcilik sayesinde Ukrayna Yerel Kurumları ile Türk yerel kurumları sürekli bir iletişim içerisinde olacaktır. Dolayısı ile her iki yerel birim de birbiri ile daha çok muhatap olacak ve birbirlerini daha iyi tanıyacaktır.

Bulgu 11: Ukrayna ile Türkiye arasındaki yerel yönetimlerin işbirliğini etkileyen tarihi, kültürel, sosyal, coğrafi ve siyasal olmak üzere beş faktör tespit edilmiştir. Söz konusu bulgular ‘*Ukrayna ile Türkiye arasındaki yerel yönetimlerin işbirliğini etkileyen faktörler nelerdir?*’ çalışma sorusuyla ilgilidir. Alan araştırması sonucu elde edilen bilgilere göre coğrafi olarak yakın ve komşu olan ülkeler, birbirleriyle tarihi bağlar oluşturmakta ve bu belediyeler arası ilişkileri olumlu yönde etkilemektedir. Türkiye ve Ukrayna gibi coğrafi olarak birbirlerine yakın olan iki ülke, komşu olarak belediyeler arası işbirliği geliştirebilmektedir. Belediyeler arası uluslararası işbirliğinin, ülkelerin tarihi, coğrafi ve siyasi yakınlıklarıyla birlikte kentlerin birbirlerine denk olmasından (nüfus sayısı, ülke içerisindeki konumu vb.), kentlerde yaşayan yerleşik yabancı vatandaşlardan, kentler arasındaki duygusal bağ ve stratejik nedenlerden etkilendiği görülmektedir.

Öneri 11: Yerel yönetimlerin işbirliğini etkileyen tarihi, kültürel, sosyal, coğrafi ve siyasal faktörlerin, iki ülke belediyeleri arasında uluslararası düzeydeki ilişkilerin ve işbirliklerinin geliştirilmesi için kullanılması önerilmektedir. İki ülkenin birbirine yakın olmasından dolayı iki ülke yerel yönetimleri arasında örneğin ortak nokta olan Karadeniz’de çevre ile ilgili işbirlikleri yapılabilir. Bu kapsamda kıyı temizliği, Karadeniz’de yaşayan canlıların korunmasına yönelik belgesel çekimi, vb. çalışmalar gerçekleştirilebilir. Yine coğrafi yakınlıktan dolayı her iki ülke arasında karşılıklı olarak ülke ve özelinde kent ekonomisine katkı sağlayacak turizm etkinlikleri gerçekleştirilebilir. Bu kapsamda uçak seferlerinin artırılması, Karadeniz üzerinden turistik gemi turları ile karşılıklı seferlerin başlatılması, alternatif turizm destinasyonlarının belirlenmesi vb. çalışmalar üzerinde detaylıca çalışılmalıdır.

Bulgu 12: Türkiye-Ukrayna yerel yönetimleri arasındaki ilişkiler kültürel işbirlikleri yanında diğer alanlarda yapılacak işbirlikleri ile geliştirilebilmektedir. Bu bulgu, ‘*Ukrayna-Türkiye yerel yönetimler arasında daha yeni ve başka işbirliği olanakları neler olabilir? Nasıl geliştirilebilir?*’ sorusuyla ilişkilendirilebilir. Bu doğrultuda, her iki ülke yerel yönetimleri arasında işbirliklerinin geliştirilebilmesi için kardeş kentlerin daha çok gerçekleştirdiği kültürel çalışmaların yanında ve ötesinde diğer alanlarda da örneğin kurumsal, sosyal, barış ve insani, ekoloji, turizm, markalaşma ve özellikle de belediyelerin kalkınmasına yönelik ekonomik işbirliklerinin

de geliştirilmesi yerel düzeyde her iki ülke arasındaki ilişkilerin etkili ve verimli olmasını sağlayacaktır.

Öneri 12: Belediyeler arasındaki ilişkilerin artması için başka diğer belediyelere ziyaretlerde bulunmak onlarla iletişim içerisinde olmak gereklidir. Bu demek değildir ki ilişkiler sadece kardeş ya da dostluk ve işbirliği anlaşmalarının olduğu kentler arasında olacaktır. Aslında olması gereken, hangi kent hangi konuda daha iyi ise o kent ile bağlantı kurulmalı ve bilgi/tecrübe/kaynak paylaşımı gerçekleştirilmelidir.

Ukrayna-Türkiye yerel yönetimleri arasında işbirliklerini geliştirmeye yönelik, yerel daimî temsilciliklerin açılması; merkezi düzeyde var olan Türkiye-Ukrayna Parlamentolar Arası Dostluk Grubu gibi yerel düzeyde meclislerde de örneğin Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında Samsun-Odesa Belediye Meclisleri Arası Dostluk Grupları/Heyetleri ya da Komisyonları kurulması; belediyelerin dış ilişkiler birimi altındaki web sayfalarında ve TV ve radyolarında, Twitter, Facebook, Instagram, Youtube vb. dijital platformlarda belediyelerin ilişki içerisindeki uluslararası belediyeleri hakkında düzenli aralıklarla bilgi verilmesi; çocuk ve gençlere yönelik dünyadan farklı kültürleri tanımaya ve onları anlamaya yönelik programların ve bu kültürleri yakından tanımak amaçlı okul gezilerinin düzenlenmesi, belediye ve üniversite desteği ile öğrenci değişim programları, dil kursu ve staj gibi desteklerin sağlanması konusunda işbirliği ilişkilerinin geliştirilmesi; uluslararası pazar konusunda istihdam edilecek olan kişilerin öncelik olarak yerel üretici kadınlara verilmesi; Ukrayna-Rusya Savaşı devam ederken, o bölgede yaşayan insanlar için insani yardımların toplanması ve kadınlara, yaşlılara, gençlere ve engellilere savaş sonuna kadar güvenli bir ortam sunma teklifinde bulunulması; atık arıtma ve temiz enerji konularında ve Karadeniz'in ve sahillerinin temiz kalmasına yönelik ve farkındalık oluşturacak çalışmalar yapılması; iki ülke arasında turizm destinasyonları konusunda çalışmalar yapılması; Ukrayna, savaş dönemi içerisinde olduğu ve birçok şehrinin bundan etkilendiği görülmektedir. Bu aşamadan sonra kentlerin altyapı, ulaşım, çevre, temizlik vb. belediye hizmetlerinin yeniden sunumunda işbirliği yapılması vb. çalışmalar önerilmektedir.

Son olarak, Samsun B.B. Dış İlişkiler Birimi bu konu hakkındaki fikrini;

“Kardeş şehir olan belediyelerin etkinlik takvimi paylaşımı, proje paylaşımı vb. konularda ortak dijital bir havuzu olmalı. Aynı fikirde, aynı ihtiyaçta bulunan kardeş belediyeler bu dijital platformlarda online etkinlik gerçekleştirebilmeli ya da bu vesile ile haberdar olmalı”

şeklinde bir öneri ile ifade etmiştir. Bu kapsamda sadece kardeş kentler değil örneğin T.B.B. ile AMU arasında bir işbirliği kurularak hem Türkiye hem de Ukrayna Belediyelerini içerisine alacak, belediyelerin etkinliklerini, projelerini ve projeler için aradığı partnerleri paylaşacak “dijital bir havuz”un açılması Türkiye-Ukrayna Belediyeleri arasındaki ilişkileri kolaylaştıracak ve artıracaktır.

Bulgu 13: Samsun-Odesa Belediyeleri arasında işbirliği kurulmasını kolaylaştıran tarihi, stratejik, coğrafi, ekonomik ve sosyal faktörler bulunmaktadır. Söz konusu bulgu, ‘*Samsun-Odesa Belediyeleri arasında işbirliği kurulmasını kolaylaştıran faktörler nelerdir?*’ çalışma sorusunun cevaplandırılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu doğrultuda hem iki ülke arasındaki yerel düzeydeki işbirlikleri kolaylaştırıcı faktörlerin yanında ayrıca iki kent arasında işbirliği kurulmasını kolaylaştıran faktörler arasında Osmanlı Dönemi’nden itibaren devam eden Türkiye-Ukrayna ilişkileri (Uzunçarşılı, 1988: 187); Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlığını kazanan Ukrayna’yı ilk tanıyan devletlerden birinin Türkiye olması (Çitçi akt. Aydın, 2015); Türkiye ve Ukrayna ilişkilerinin stratejik ortaklık seviyesinde olması (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020); Türkiye-Ukrayna ilişkilerinin son yıllarda “iyi komşuluk” ilişkilerinin ötesine geçerek, sorunsuz iki “dost ülke” konumuna yükselmesi; Karadeniz’den dolayı Türkiye’nin Ukrayna ile komşu olması başka bir ifade ile Türkiye ile Ukrayna arasındaki coğrafi yakınlık; Ukrayna’nın başlıca ticaret ortaklarından birisinin Türkiye olması (www.mfa.gov.tr, 17.09.2023) ve bununla birlikte Türk iş insanlarının Ukrayna’ya ilgisi ve yatırımları; Türkiye-Ukrayna hava yolu ulaşımının kısa ve seferlerin çok olması (2019 Ukrayna Ülke Raporu, 2020: 46); her iki ülke vatandaşlarının karşılıklı vizesiz ve pasaportsuz seyahat edebilmesi (www.mfa.gov.tr, 12.11.2020); karşılıklı mülkiyet ve iş kurma olanaklarının artması; ikili ilişkileri daha da geliştirecek potansiyelin bulunması, Ukrayna topraklarında yaşayan Kırım Tatarları dolayısıyla yakınlık olması; Samsun ve Odesa kentlerinin nüfus, büyüklük ve coğrafi özellikler bakımından benzer ya da yakın olması; Samsun ve Odesa Belediyelerinin öncesine dayanan bir işbirliği protokolüne sahip olması; Samsun kentinde Karadeniz Ukraynalılar Derneği’nin aktif olarak yer alması ve dolayısıyla karşılıklı yerleşik vatandaşlara sahip olunması; Ukrayna-Rusya Savaşı döneminde Ukrayna’nın belediye işbirliklerine ayrı bir önem vermeye başlaması ve bu konuda istekli olması ve her iki kentin de liman kenti olması tespit edilmiştir.

Öneri 13: Samsun-Odesa Belediyeleri arasında işbirliği kurulmasını kolaylaştıran tarihi, stratejik, coğrafi, ekonomik ve sosyal faktörlerin iki kent arasında uluslararası düzeydeki ilişkilerin ve işbirliklerinin geliştirilmesi için kullanılması önerilmektedir. Ukrayna'nın başlıca ticaret ortaklarından birisinin Türkiye olması ve bununla birlikte Türk iş insanlarının Ukrayna'ya ilgisi ve yatırımları faktöründen yararlanarak örneğin, Samsun ve Odesa Belediyeleri arasındaki ekonomik ilişkilerin bir plan çerçevesinde gerçekleşmesini sağlayacak bir çalıştayın düzenlenmesi önerilmektedir. Bu çalışmaya seçili belediyelerin yanında büyükelçiler, siyasetçiler, oda başkanları, dernekler, akademisyenler, bu alanda çalışan uzman kişilerin ve özellikle de iş adamlarının katılması sağlanmalı Odesalı iş adamları ve yatırımcıların Samsun'da neler yapabileceği üzerine çalışmalar yapılmalıdır.

Bulgu 14: Türkiye-Ukrayna ülkeleri arasında bulunan benzerliklerin yerel düzeyde işbirliklerinin kurulabilmesini ve geliştirilebilmesini kolaylaştırdığı belirtilirken iki ülke arasındaki kültürel farklılıkların da her iki ülke arasındaki yerel ilişkileri zenginleştirebilecek potansiyele sahip olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu bulgu, *'Samsun-Odesa kentleri arasındaki kültürel farklılıklar bu ikili arasında kurulacak olan işbirliği için nasıl kullanılabilir?'* çalışma sorusuyla ilişkilendirilebilir. Bu doğrultuda, Samsun-Odesa kentleri arasında kültürel farklılıklar bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu ikili arasında kurulacak olan işbirliğini geliştirmek ve güçlendirmek için kültürel farklılıkların çeşitli kültürel etkinliklere dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Bu etkinlikler sayesinde her iki ülke insanı birbirlerini daha kolay ve pozitif bir şekilde tanıyabilecektir. Her iki kent arasında gerçekleşen kültürel etkileşim sayesinde kentler birbirini daha iyi anlayabilecek ve bu durum gelecekte iki kent arasında her alanda yapılması planlanan işbirlikleri için zemin oluşturacaktır. Kültürel faaliyetler iki kent arasında da güçlendirilecek olan bağın kurulması için ilk aşama olmakla birlikte bu bağın güçlü kalmasını sağlayacak olan önemli bir aktördür. O yüzden kentler arasında gerçekleştirilen kültürel faaliyetlerin önemi büyüktür. Bunlar başka bir ifade ile bir miktarı görünmeyen su altında kalmış buzdağı gibidir.

Öneri 14: Samsun kentinin sahip olduğu zengin kültürel mirası Odesa Belediyesinde yaşayan halka aynı şekilde Odesa kentinin sahip olduğu kültürel zenginlikleri de Samsun Belediyesinde tanıtabilmesi için çeşitli birtakım kültürel organizasyonlar düzenlemelidir. Bu işbirliği kapsamında hazırlanan etkinlikler arasında

ülkelerin somut olmayan kültürel miras tanıtımları, Türkçe ve Ukraynaca dili ile ilgili kurslar, sanat sergileri, Türk-Ukrayna sinema günleri, yöresel ya da modern dans gösterileri, opera, bale ve müzik festivalleri, kültür ve sanat alanında konferans ve seminerler, edebiyat günleri, Samsun özelinde Türk kültür tanıtım günleri, yine Samsun Karadeniz Mutfağı özelinde Türk Mutfağını Tanıtıcı Gastronomi Festivalleri, gençlik ve spor ile ilgili festivaller, çocuk programları, Teknofest gibi bilimle ilgili festivaller, uluslararası pazarlar vb. yer almalıdır. Uluslararası alanlarda yapılan kültürel faaliyetler, bir kentin dünyadaki görüntüsünü ve saygınlığını etkileyen faktörlerdendir. Dolayısıyla yapılması planlanan kültürel işbirlikleri titiz bir şekilde belirlenmeli ve üzerinde ciddi planlamalar yapılmalıdır. Bu konuda belediyelerin dış ilişkiler birimlerinin kültür ve turizm daire başkanlıkları başta olmak üzere diğer kurum ve kuruluşlar, özel sektör, STK'lar, üniversiteler vd. ile birlikte çalışmalıdır.

6.2. Genel Sonuç

Günümüzde dünya nüfusunun çoğunluğu yaşamlarını kırsal alan yerine kentsel alanda başka bir ifade ile kentlerde geçirmektedir. Dolayısıyla bu durum kentlerin ulusal ve uluslararası düzeyde görünürlüğünü, bununla birlikte önemini de artırmıştır. Kentler küresel düzeyde daha aktif ve küresel siyaset üzerinde daha etkili olmaya başlamıştır. Bunu dünyadan diğer kentler ile ilişkiler ve işbirlikleri kurarak gerçekleştirmektedir. Ayrıca artan kentleşme ile birlikte yerel yönetimlerin günden güne görev ve sorumluluklarının hem artması hem de çeşitlenmesi onların, belediyelerin yetki alanlarına giren konularda ve ülkelerin hukuksal düzenlerinin izin verdiği ölçüde uluslararası diğer belediyeler ile işbirlikleri geliştirmelerine imkân sağlamıştır.

Diplomasi kavramı her ne kadar çok devletler ile ilişkilendirilmiş ve dış ilişkiler faaliyetleri, ulusal hükümetlerin ve onların dış ilişkiler birimlerinin görev sınırları içerisinde olsa da yerel yönetimler, yasaların izin verdiği çerçevede uluslararası diğer yerel birimler ile uluslararası ilişkiler faaliyetlerini özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra artırarak gerçekleştirmeye devam etmiştir. Diğer taraftan ulusal hükümetler ile kıyaslandığında yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler faaliyetlerinde daha etkili, hızlı ve verimli bir şekilde yer aldığı görülmektedir.

Kent diplomasisi, hem kenti ve yereli hem de uluslararası ilişkileri ve uluslararasılaşmayı içerisine almaktadır. Kentler bu kavram sayesinde uluslararası diğer

belediyeler ile doğrudan ilişki kurabilmekte ve onlarla uyumlu bir şekilde çalışabilme fırsatı yakalayabilmektedir. Kent diplomasisi, kentlerin uluslararasılaşmada yaşadıkları bir süreç olarak da ele alınmaktadır. Bu süreçte uluslararası düzeyde kentler hem kendi çıkarlarını savunabilmekte hem de diğer kentler ile ilişkiler kurabilmektedir. Kavram, 1945 yılından itibaren kendini kentlerin uluslararası faaliyetlerinde farklı şekillerde göstermektedir. Örneğin kardeş kentler, kent eşleştirme programları, sınır ötesi işbirlikleri vb. Bu diplomasi sayesinde kentler arasında kurulan işbirlikleri ile kentler arasında bilgi, malzeme ve tecrübe paylaşımı gerçekleşmekte ve dolayısıyla yerel hizmetlerin kalitesi artarken maliyetleri de azalabilmektedir.

Kent diplomasisi, literatürde “Belediye Dış Politikası (Municipal Foreign Policy), Yerel Dış Politika (Local Foreign Policy), Alt Ulusal Dış Politika (Subnational Foreign Policy), Paradiplomasi (Paradiplomacy), Belediye Uluslararası İlişkileri (Municipal International Relations), Belediye Uluslararası İşbirliği (Municipal International Cooperation), Kentten Kente İşbirliği (City-To-City Cooperation), Yerel Diplomasi vb.” gibi terimlerin yerine de kullanılmaktadır. Bu nedenle, literatürde tek bir kavramsal tercih bulunmamaktadır.

Yerel yönetimlerin uluslararası işbirliğini etkileyen faktörler arasında tarihi ve kültürel, coğrafi, ekonomik ve diğer faktörlerin yer aldığı görülmektedir. Belediyeler arasında demografik ve kültürel benzerliklerin olması ve belediyelerin benzer problemlere sahip olmaları kendi aralarında işbirlikleri yapmalarını kolaylaştırmaktadır. Belediyeler arası işbirliği ilişkilerinin kurulmasında ülkelerin ortak sınırlara sahip olması ve coğrafi anlamda yakın yerler olmaları önemli etkenler arasındadır. Ayrıca kentler, ekonomik çıkarları için diğer kentler ile de karşılıklı programlar yürütmekte ve işbirlikleri kurmaktadır. Belediyelerin işbirliğini etkileyen diğer unsurlar arasında belediyelerin içerisinde bulunduğu ülkelerin idari yapısı ve yasal çerçevesi, belediyelerin büyüklükleri, ideolojik motivasyonlar, merkezi devletin uluslararası politikası ve belediye başkanlarının kent diplomasisi çalışmalarına yönelik istek ve bu konulardaki tecrübeleri yer almaktadır.

Yerel yönetimlerin uluslararası işbirliği uygulama türleri arasında kardeş kent uygulamaları, kent eşleştirme uygulamaları, kentten kente işbirliği uygulamaları, sınır ötesi işbirliği ve ulusal, bölgesel ve küresel kent ağlarında yerel yönetimlerin işbirliği uygulamaları yer almaktadır. Uluslararası düzeydeki ortak problemlere çözümler

bulunması konusunda kentler ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde bir araya gelerek kent ağları oluşturabilmektedir. Her ne kadar ulusal ve bölgesel kent ağları daha az üye sayısına sahip olsalar ve belirli alanlarda çalışmalarını sürdürseler de birlikleri içerisinde yer alan belediyeleri uluslararası düzeyde diğer belediyeler ile uluslararası işbirlikleri yapmaları konusunda destek vermektedir.

Belediyeler arası uluslararası işbirlikleri sadece bir ülkeye ya da bir bölgeye ait değildir. Böyle bir sınırlama bulunmamaktadır. Bununla birlikte dünyadaki yerel yönetimler kendi ülkelerinin vermiş olduğu yasal sınırlamalar içerisinde ve yerel yönetim hizmet alanlarına yönelik başka bir ifade ile onların yetki ve sorumluluk alanlarına giren konularda uluslararası düzeyde diğer kentler ile ilişkiler kurabilmekte ve işbirlikleri geliştirebilmektedir. Bu ilişkiler kimi zaman ikili olarak kardeş kent şeklinde kimi zaman ikili ve daha fazla olarak kent eşleştirme, sınır ötesi işbirlikleri kurma ya da çok daha fazla onlarca ya da yüzlerce kentin bir araya gelerek uluslararası kent ağı kurması şeklinde gerçekleşmektedir.

Belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin çıkış noktası dünya savaşları sonucunda kalkınmaya yardımcı olmak ve bir daha bu savaşların ve çatışmaların çıkmasına engel olmaktır. Bu kapsamda belediyeler bulundukları ülkelerin hukuki çerçeveleri içerisinde uluslararası belediye işbirliklerini kültürel, sosyal, ekonomi, teknoloji-akıllı kent, çevre, barış ve insani yardım, markalaşma, göç vb. alanlarda gerçekleştirmektedir.

Belediyelerin diğer belediyeler ya da yerel birimler ile başarılı ilişkiler kurmasında yapısal faktörler önemlidir. Yapısal faktörler içerisinde, faaliyetlerini belirli kurallar ve sistem içerisinde yürüten kurumsallaşmış bir idare; birimde istihdam edilecek nitelikli ve yeterli sayıda personel ve belediyelerin stratejik planlarında uluslararasılaşma ve uluslararası işbirlikleri gibi kavramların yer alması bulunmaktadır. Belediyelerin en temel görevleri arasında kentsel hizmetler yer almaktadır. Belediyelerin uluslararası ilişkileri kimi belediyeler için sonraki çalışmalar arasında yer almakta dolayısıyla gerekli önem verilmemektedir. Kimi belediyelerde bu alan için gerekli bir dış ilişkiler daire başkanlığı ya da bir müdürlük yer almamakta kimilerinde ise birimler bulunmakta iken yeterli sayıda ve bu alanda donanımlı eleman personel bulunmamaktadır. Oysaki belediyeler arası uluslararası işbirlikleri ile kentsel

hizmetlerin sağlanması ve kent içi kalkınmanın gerçekleşmesi daha kolay olabilmektedir.

Belediyelerin uluslararası işbirliklerinde ele alınan diğer konular arasında belediyeler arasındaki iletişim yoğunluğu yer almaktadır. İnsanlar arasındaki ilişkiler nasıl daha sık iletişim yoluyla artabiliyorsa kurumlar arasındaki ilişkiler de aynı şekildedir. Belediyeler arasındaki işbirliğinin başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi için belediyeler arasındaki iletişimin de belirli aralıklarda ve verimli bir şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir. Bununla birlikte ilişki içerisindeki belediyelerin birlikte paylaşım içerisinde olmaları da beklenmektedir. Örneğin Ankara B.B.'nin yönetim kurulunda bulunduğu uluslararası kent ağlarına kardeş kentlerinin katılması konusunda yardımcı olması ya da Gaziantep B.B.'nin UNESCO başarısını kutlama etkinliğine kardeş kenti Kharkiv'i davet etmesi vb.

Belediyeler, kurmuş oldukları uluslararası işbirlikleri ve ilişkileri sayesinde birçok alanda fayda elde ederler. Bu faydalar arasında ekonomik kazanımlar, kalkınma, uluslararası düzeyde destek, kentsel hizmetler, uluslararası düzeyde var olmak/söz hakkına sahip olmak, dünya ile iletişim kurmak/kendini tanıtmak ve diğer kentlere önderlik-öncülük etmek/prestij sahibi olmak yer almaktadır.

Belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin kurulmasını sağlayan iki kaynak bulunmaktadır. Bunlardan birisi belediye başkanının iradesi diğeri ise belediyenin kurumsal bir kimliğe sahip olmasıdır. Belediyelerin uluslararası işbirlikleri bir yandan belediye başkanlarının isteklerine, sahip olduğu kişisel bağlantılara ve uluslararası düzeydeki güç ve statüsüne göre şekillenirken diğeri yandan bu ilişkiler kurumsal bir kimliğin planlı ve sistematik çalışmaları neticesinde başlamakta ve devam etmektedir.

Türkiye'de yönetim, merkezi ve yerinden olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yerinden yönetim, yer yönünden yönetim ya da mahalli idareler ile hizmet yönünden yönetim ya da kamu kurumları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yerel yönetimler birinci kısımda yani yer yönünden yönetim içerisinde yer almaktadır. Türkiye'de kabul edilen üç tür yerel yönetim birimi vardır. Bunlar: İl özel idaresi, belediye ve köy'dür. Ukrayna'da idari ve bölgesel yapı başka bir ifade ile ulus altı yönetimler üç kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar; bölge'lerin ya da oblast'ların yer aldığı birinci seviye; raion'ların yer aldığı ikinci seviye veya bölge altı seviye ve son olarak bölgesel toplulukların ve

yerel meclislerin yer aldığı yerel seviyedir. Yerel seviyede ise köyler, kasabalar ve kentler yer almaktadır.

Hem Türkiye hem de Ukrayna Yerel Yönetimleri, diğer uluslararası belediyeler ile ilişkiler kurabilmekte ve işbirlikleri geliştirebilmektedir. Bu kapsamda her iki ülkenin de yasal çerçevesi bu ilişkilere izin vermektedir. Çünkü Türkiye ve Ukrayna'daki yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin hukuksal çerçevesi imzalamış oldukları hem uluslararası anlaşmalar hem de kendi ulusal kanunları, yönetmelikleri ve genelgeleri ile belirlenmiştir. Bununla birlikte her iki ülke de AYYÖŞ'ü imzalamıştır.

Türkiye ile Ukrayna arasında merkezi düzeyde ilişkilerin stratejik ortaklık ve iki dost ülke olarak ilerlemesine rağmen bu ilişkilerin yerel düzeyde yansımaları çok fazla görülmemekte başka bir ifade ile istenilen seviyede yer almamaktadır. Bu durumu iyileştirmek adına her iki ülke kentleri arasında kardeş kent, işbirliği, proje vb. çalışmaların artırılmasına yönelik çalışmalar ele alınmaya başlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye'den seçilen örnek belediyeler Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Samsun Büyükşehir Belediyeleri ile Kemer Belediyesinin Ukrayna Belediyeleri ile olan ilişkilerini inceleyebilmek için Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya, Kemer ve Samsun Belediyeleri üzerinde alan araştırmaları yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemi doğrultusunda Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya, Samsun ve Kemer Belediyelerinin dış ilişkiler biriminde uzman ve birimden sorumlu yetkililere yüz yüze ve e-posta yoluyla yarı yapılandırılmış sorular yöneltilmiştir. Böylece belediyeler arası uluslararası işbirliği süreçleri hakkında detaylı bilgiye ulaşılmıştır. Ayrıca belediyeler ile yapılan görüşmelerden, raporlardan, anlaşma ve sözleşmelerden, belediyelerin web sayfalarından, yerel ve ulusal gazetelerden vb. elde edilen veriler ile içerik analizi yapılmış ve analiz sonucunda araştırmacı tarafından üç ana tema ve her bir tema için de alt temalar tespit edilmiştir. Bu kapsamda toplamda 14 alt tema belirlenmiş ve bu temalar, yapılan görüşmelerden elde edilen doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir.

Öncelikle, yapılan görüşmeler ve incelenen belgeler neticesinde elde edilen bilgilerle dördü büyükşehir belediyesi olmak üzere beş belediye (Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer), “ilişki türleri, belediyelerin uluslararası işbirliği ile ilgili mevcut durumu ve belediyeler arası iletişim” olmak üzere üç farklı başlık altında karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda en iyi örnek uygulamalar beşinci bölümde “Samsun-Odesa İşbirliği Modeli” için kullanılmıştır.

Belediyelerin dünyadan diğer kentler ile ilişkilerini farklı şekillerde gerçekleştirdiği ve bunlar arasında en çok ve en eski uygulamalardan birinin kardeş kent uygulaması olduğu ancak bu uygulama dışında uluslararası ağlar yoluyla ilişki kurma, dostluk ve işbirliği protokolü imzalama, mutabakat zaptı, kent eşleştirme, sınır ötesi işbirliği vd. ilişki türlerinin de yer aldığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, belediyelerin uluslararası ilişkilerini etkileyen önemli konulardan birisinin yapısal faktörler olduğu ve bunlar arasında faaliyetlerini belirli kurallar ve sistem içerisinde yürüten kurumsallaşmış bir idarenin, birimde istihdam edilecek nitelikli ve yeterli sayıda çalışan personelin ve belediyelerin stratejik planlarında uluslararasılaşma ve uluslararası işbirlikleri gibi kavramların yer almasının önemli olduğu belirtilmiştir. Son olarak ise belediyelerin uluslararası ilişkilerini etkileyen bir faktör olan belediyelerin diğer uluslararası düzeyde birimler ile iletişim durumları ele alınmış ve bu kapsamda Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin, Ukrayna Belediyeleri ve diğer birimleri ile olan görüşme tarihleri ve görüşme nedenleri incelenmiştir.

Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyelerinin diğer belediyeler ile uluslararası ilişki türleri; uluslararası işbirliği ile ilgili mevcut durumları ve Ukrayna Belediyeleri ve diğer birimleri ile olan iletişim durumları tespit edildikten sonra belediyeler arası uluslararası işbirliğinin analiz edilmesi doğrultusunda içerik analizi yapılarak üç tema meydana getirilmiştir. İlk temada, belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin kurulmasını ve geliştirilmesini etkileyen unsurlar yer almıştır. Bu bağlamda, ilk olarak “Tarihi, Kültürel, Sosyal, Coğrafi ve Siyasi Faktörler Teması” oluşturulmuştur. Bu temanın da beş alt teması bulunmaktadır. Bunlar komşu ülkeler, denklik, yerleşik vatandaşlar, duygusal bağ ve stratejik nedenler olarak belirlenmiştir.

İkinci temada, belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin kurulmasının amacı ve kurulan işbirlikleri sonucu elde edilen faydaların neler olduğuna yer verilmiştir. Bu bağlamda, ikinci tema olarak “Fayda/Faydacılık Teması” oluşturulmuştur. Bu temanın da yedi alt teması bulunmaktadır. Bunlar ekonomik kazanımlar, kalkınma, uluslararası düzeyde destek (AB, Sovyetler Birliği vb.), kentsel hizmetler, uluslararası düzeyde var olmak/söz hakkına sahip olmak, dünya ile iletişim kurmak/kendini tanıtmak ve diğer kentlere önderlik-öncülük etmek/prestij sahibi olmak olarak belirlenmiştir.

Son olarak üçüncü tema ise belediyeler arası uluslararası işbirliğinin kaynağı olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin

kurulmasını sağlayan iki kaynak tespit edilmiştir. Bunlardan birisi belediye başkanının iradesi diğer i se belediyenin kurumsal bir kimliğe sahip olmasıdır. Belediyelerin uluslararası işbirlikleri bir yandan belediye başkanlarının isteklerine, sahip olduğu kişisel bağlantılara ve uluslararası düzeydeki g  ve statüsüne göre şekillenirken diğer yandan bu ilişkiler kurumsal bir kimliğin planlı ve sistematik çalışmaları neticesinde başlamaktadır.

Çalışmanın analizi sonucunda Samsun ve Odesa Belediyelerinin potansiyellerine uygun şekilde ve diğer örnek belediyelerin (Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer)  rnek uygulamaları da göz önünde bulundurularak, Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında çeşitli alanlarda işbirlikleri kurulmasını amaçlayan, Samsun ve Odesa Belediyeleri arasında belediyeler arası uluslararası işbirliği modeli üzerinde durulmuştur. Samsun ve Odesa Belediyeleri arasındaki işbirliği modeli, her iki belediyeye özellikle kurumsal ve kültürel alanlarda olmak üzere sosyal, barış ve insani, ekoloji, turizm, ekonomi ve diğer alanlarda çalışmalar önermektedir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgularla Türkiye ve Ukrayna Belediyeleri arasında gerçekleşen, uluslararası yerel yönetim işbirlikleri (Ankara, İstanbul, Gaziantep, Antalya ve Kemer Belediyeleri özelinde) analiz edilmiş ve böylece Türkiye ve Ukrayna arasındaki ilişkilerin yerel düzeyde de geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca bu alanın başka bir ifade ile “yerel yönetimler arasında uluslararası işbirliğinin” önemine dikkat çekilmek istenmiştir. Bu bağlamda, belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin gelişebilmesi ve yürütebilmesi için etkili, verimli ve aktif bir yönetimsel yapının nasıl olması gerektiği ve belediyeler arasında işbirliği konusunda yeni ve farklı uygulama örneklerinin neler olabileceği üzerine durulmuştur.

Literatürde kent diplomasisi ile ilgili çalışmalar günümüzde artmakla birlikte kent diplomasisi içerisinde özellikle spesifik kent çalışmalarına yeterli oranda yer verilmediği görülmektedir. Bu alışma ile birlikte kent diplomasisi içerisinde özellikle Ankara ve İstanbul dışında yer alan Gaziantep, Antalya, Kemer ve Samsun kentlerinin de çalışmalarına yer verilmiş olup literatürdeki bu boşluğun kapatılmasına katkıda bulunulmuştur. Bununla birlikte, ileriki çalışmalar için kent diplomasisi alanında daha çok spesifik kent odaklı çalışmalar üzerinde yoğunlaşılması da önerilmektedir. Örneğin Ankara B.B.’nin, belediyeler arası uluslararası işbirliklerinin incelenmesi yerine daha

özel olarak Ankara B.B.'nin dünyadan bir kentin belediyesi ile olan ilişkilerine yönelik çalışmaların olmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- ABB TV, Kardeş kent Kiev'i yakından tanıyalım. <<https://ankara.com.tr/izle/kardes-kent-kiev-39-i-yakindan-taniyalim-1212>> (9.11.2020).
- Abraham, L.D. (2015). "La accion internacional de los gobiernos locales. Evolucion teorica para consolidar la pratica (The Evolution of Theory and Practice on the External Relations of Local Governments)", *Revista Mexicana de Politica Exterior*, n. 104, mayo-agosto de, pp. 33-47.
- Асоціація водоканалів України, Асоціація міст України, (Ukrayna Su Kuruluşları Birliği, Ukrayna Şehirler Birliği. (tarih yok). <Ukrvodokanal: <https://ukrvodokanal.in.ua/partners/asotsiatsiya-mist-ukrayiny/>> (14.07.2023).
- Acuto, M., Decramer, H., Kerr, J., Klaus, I., Tabor, S., & Toly, N. (2018). "Toward city diplomacy: assessing capacity in select global cities", *The Chicago Council on Global Affairs*.
- Acuto, M., Morissette, M., & Tsouros, A. (2016). "City Diplomacy: Towards more strategic networking? learning with who healthy cities", *Global Policy*. doi:<https://doi.org/10.1111/1758-5899.12382>
- Adalet. (2018, 1 Kasım). Ukrayna ve Kosova heyeti cumhuriyet coşkusuna ortak oldu. <<https://www.nazilliadalet.com/haber/3204137/ukrayna-ve-kosova-heyeti-cumhuriyet-coskusuna-ortak-oldu>> (17.08.2021).
- Adana Büyükşehir Belediyesi. (2023). *2022 Yılı Faaliyet Raporu*. <https://www.adana.bel.tr/panel/uploads/yillikfaaliyetraporlari_v/files/2022yili-faaliyetraporu-small.pdf>
- AGRICITIES Uluslararası Tarım Şehirleri Birliği, Birliğin Amacı. <<https://www.agricities.com/p/birligin-amaci-qaf2>> (15.07.2023).
- AGRICITIES Uluslararası Tarım Şehirleri Birliği, Hakkımızda. <<https://www.agricities.com/p/hakkimizda-y2zt>> (15.07.2023).

- AGRICITIES Uluslararası Tarım Şehirleri Birliği, Üyeler.
<<https://www.agricities.com/o/uyeler>> (15.07.2023).
- Akdeniz Bülten. (2016, 11 Aralık). Türkiye Ukrayna Zirvesi Başladı.
<<https://www.akdenizbulten.com/turkiye-ukrayna-zirvesi-basladi/18139/>>
(16.12.2020).
- Akman, Ç. (2016). "Evaluating the current situation via town twinning practices in Turkey", *Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences-Süleyman Demirel University*, CIEP Special Edition, 1055-1071.
- Akman, Ç. (2017). "Türkiye’de yerel yönetimlerin uluslararası kuruluşlara üyelikleri üzerine bir değerlendirme", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 485-510.
- Alkan, B. (2021, 13 Mayıs). Ukraynalı turistler direkt uçuşla geldikleri Kapadokya'dan hayranlıkla ayrılıyor. <<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/ukraynali-turistler-direkt-ucusla-geldikleri-kapadokyadan-hayranlikla-ayriliyor/2239879>>
(22.09.2021).
- Amiri, S., Dossani, R. (2019, 22 Kasım). "City diplomacy has been on the rise. policies are finally catching up", Rand Corporation.
- Anadolu Ajans, Ukrayna. (2017, 6 Eylül). <<https://www.aa.com.tr/tr/ulke-profilleri/ukrayna/902432>> (29.08.2021).
- Anadolu Ajans. (2022, 2 Ocak). Samsun 220 çeşit yemeğiyle gastronomi turizminde payını artıracak. <<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/samsun-220-cesit-yemegiyle-gastronomi-turizminde-payini-artiracak-/2463229>> (22.05.2023).
- Anadolu Ajans. (2017, 26 Mayıs). Ukrayna’nın Odessa şehrinde İstanbul Parkı açıldı. <<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ukrayna-nin-odessa-sehrinde-istanbul-parki-acildi-/826993>> (20.11.2020).
- ANKA, Ankara Büyükşehir Belediyesi akıllı şehirler işbirliği programının hibe desteğinden yararlanmaya hak kazandı. (2020, 21 Ağustos)
<https://ankahaber.net/haber/detay/ankara_buyuksehir_belediyesi_akilli_sehirler

_isirligi_programinin_hibe_desteginden_yararlanmaya_hak_kazandi_14254>
(10.11.2020).

Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2023). *2022 Faaliyet Raporu*. Ankara

Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2022). *2021 Faaliyet Raporu*. Ankara.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2021). *2020 Faaliyet Raporu*. Ankara.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2020). *2019 Faaliyet Raporu*. Ankara.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2019). *2018 Faaliyet Raporu*. Ankara.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2018). *2017 Faaliyet Raporu*. Ankara.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2017). *2016 Faaliyet Raporu*. Ankara.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2016). *2015 Faaliyet Raporu*. Ankara.

Ankara Büyükşehir Belediyesi, (2010, 24 Ağustos). Büyükşehir Belediye Meclisi Pakistan İçin Toplandı. <<https://www.ankara.bel.tr/haberler/buyuksehir-belediye-meclisi-pakistan-icin-toplandi-1357>>

Ankara Büyükşehir Belediyesi (2021, 14 Eylül). 2021 Dünya Belediye Başkanı Başkent Ödülü Mansur Yavaş'ın. <<https://www.ankara.bel.tr/duyurular/2021-dunya-belediye-baskani-baskent-odulu-mansur-yavas-in-69>> (4.11.2021).

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Ankara'nın kardeş şehirleri. <<https://www.ankara.bel.tr/genel-sekreter/genel-sekreter-yardimcisi-faruk-cinki/dis-liskiler-daire-baskanligi/ankaranin-kardes-sehirleri/>> (9.11.2020).

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Karadeniz başkentleri birliği. <<https://www.ankara.bel.tr/genel-sekreter/genel-sekreter-yardimcisi-faruk-cinki/dis-liskiler-daire-baskanligi/uluslararasi-organizasyonlar/karadeniz-baskentleri-birligi/>> (9.11.2020).

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kardeş kent Kiev'i tanıyalım. <<https://www.ankara.bel.tr/duyurular/kardes-kent-kiev-i-taniyalim>> (9.11.2020).

Ankara Kalkınma Ajansı. (2016). Ankara-Kiev Direkt Uçuşları Başladı. <<https://ankaraka.org.tr/ankara-kiev-direk-ucuslari-basladi>> (09.09.2020).

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2023). *2022 Faaliyet Raporu*. Antalya.

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2022). *2021 Faaliyet Raporu*. Antalya.

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2021). *2020 Faaliyet Raporu*. Antalya.

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2020). *2019 Faaliyet Raporu*. Antalya.

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2019). *2018 Faaliyet Raporu*. Antalya.

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2018). *2017 Faaliyet Raporu*. Antalya.

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2017). *2016 Faaliyet Raporu*. Antalya.

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2016). *2015 Faaliyet Raporu*. Antalya.

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Kardeş şehir listesi.
<https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Basvuru_Rehberi%2FKarde%C5%9F%20%C5%9Eehir%20Listesi.pdf> (20.06.2021).

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Kurumsal, Belediye şirketleri.
<<https://www.antalya.bel.tr/kurumsal/belediye-sirketleri>> (20.06.2021).

Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2020, 19 Haziran). Türk-Alman Kardeş Şehirler Konferansı yapıldı.
<<https://www.antalya.bel.tr/Haberler/HaberDetay/1759/turkalman-kardes-sehirler-konferansi-yapildi>> (20.06.2021).

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Muhittin BÖCEK, Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı. <<https://antalya.bel.tr/Baskan/Ozgecmis>> (10.05.2023).

Antalya ile Yalta kardeş şehir oldu. (2012, 5 Ağustos). Turizm Haberleri.
<<https://turizmhaberleri.com/2012/08/05/antalya-ile-yalta-kardes-sehir-oldu/>> (20.06.2021).

Antalya Ukrayna'nın Lviv şehri ile kardeş şehir olacak. (2019, 27 Ağustos). Ukrhaber.
<<https://www.ukrhaber.com/blog/antalya-ukraynanin-lviv-sehri-ile-kardes-sehir-olacak/#.X7T4pdAzbIV>> (18.11.2020).

Antalya'dan tarihi rekor. (2020, 2 Ocak). Cnntürk.
<<https://www.cnnturk.com/ekonomi/antalyadan-tarihi->

rekor#:~:text=Antalya'ya%202019%20y%C4%B1%C4%B1nda%20en,582%20bin%20763%20turistic%20geldi > (18.11.2020).

AOSB. (2018, 27 Kasım). Ukrayna Heyeti Aso 1.Osb'yi Ziyaret Etti. <<https://www.aosb.org.tr/20043/n/ukrayna-heyeti-aso-1osbyi-ziyaret-etti>> (15.12.2020).

Araya, I. (2018, 7 Kasım). Chinese Local Governments developing relations with Latin America. (30.09.2019).

Archive, Kardeş şehirler. <<http://web.archive.org/web/20120117001802/http://www.antalya.bel.tr/content.asp?MAINMENUID=2&MENUID=64&KID=122&PG=ozel&LISTMN=17&BMID=6>> (20.06.2021).

Archive, Yalta/Ukrayna. <http://web.archive.org/web/20120117002745/http://www.antalya.bel.tr/UploadedDocuments/yalta_t.pdf> (20.06.2021).

Archive, Mostar/Bosna-Hersek. <<http://web.archive.org/web/20120116234848/http://www.antalya.bel.tr/UploadedDocuments/Mostar.pdf>> (20.06.2021).

Archive, Nürnberg. <<http://web.archive.org/web/20120116225818/http://www.antalya.bel.tr/UploadedDocuments/NurnbergTr.pdf>> (20.06.2021).

Archive, Rostov Na Donu. <<http://web.archive.org/web/20120116224640/http://www.antalya.bel.tr/UploadedDocuments/ROSTOVNADONUTr.pdf>> (20.6.2021).

Arslan, M. C. (2023, Ocak-Nisan). Takdim. *Şehir&Toplum*(24). Marmara Belediyeler Birliği.

Arta-Monitor. Monitoring of the european charter of local self-government, comparative analysis by articles and countries. <<https://www.congress-monitoring.eu/>> (17.04.2023).

- ASKİ. (2020, 11 Eylül). Büyükşehir - Güney Kore işbirliğinde risk yönetimi. <<https://www.aski.gov.tr/tr/HABER/Buyukseh%C4%B1r--Guney-Kore-Isb%C4%B1rl%C4%B1g%C4%B1nde-R%C4%B1sk-Yonet%C4%B1m%C4%B1/343>> (10.11.2020).
- Asrın Dayanışması. (2023). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- ATAV, Kardeş şehirler. <<http://www.antalyaguide.org/default.asp?islem=menudetay&id=468&catid=407&antalyaguide=Karde%FE+%DEehirler>> (18.11.2020).
- Avrupa Konseyi. (2021, Haziran). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı. <<https://rm.coe.int/booklet-european-charter-of-local-self-government-turkish-version/168071b67b>>
- Avrupa Konseyi, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. <https://www.mfa.gov.tr/avrupa-konseyi_.tr.mfa> (02.11.2022).
- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı. (1992). T.C. Resmi Gazete 3 Ekim 1992, Sayı: 21364. <<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21364.pdf>>
- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı.pdf. (t.y.). <https://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf> (25.03.2020).
- Aydın, M. (2015). "Tarih boyunca Türkiye-Ukrayna ilişkileri", *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, (28), 31-44.
- Ayres, A. (2018, 27 Haziran). Council on Foreign Relations. <<https://www.cfr.org/expert-brief/new-city-multilateralism>>
- B40 Balkan Cities Network, History of B40 Balkan Cities Network. <<https://b40network.org/history-of-b40-balkan-cities-network/>> (14.07.2023).
- B40 Balkan Cities Network, Members. <<https://b40network.org/participating-cities/>> (14.07.2023).

- Babinova, O. (2011, Nisan). "Local self-government in Ukraine: Strategic priorities and problems of realization", *Journal of Public Administration and Policy Research*, 3(4), s. 98-105. doi:10.5897/JPAPR.9000037
- Balhim, R. (2018). "The Workers' Party Contribution to the City Diplomacy in Brazil", *A Local-global Ideology. Rising Powers Quarterly*, 3(3), 87-109.
- Barston, R. P. (2013). *Modern Diplomacy* (New York: Routledge). Fourth Edition.
- Batal, S., Tuğlu, K. (2018, Nisan). "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Çok Düzlemli Yönetişim ve Kent Diplomasisi Bakımından Değerlendirilmesi", *TESAM Akademi Dergisi, Yerel Yönetimler Özel Sayısı*, s. 189-214.
- Batanov, A. United Cities And Local Governments County Profile: Ukraine (02.12.2022).
- Batmaz, N. Y. (2016). "Yerel yönetimlerin üye oldukları uluslararası kuruluşlar üzerine bir değerlendirme Ankara Büyükşehir Belediyesi örneği", *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 51(1), 103 - 128.
- Beall, J., Adam, D. (2017). "Cities, Prosperity And Influence, The role of city diplomacy in shaping soft power in the 21st century", British Council.
- Belediye Kanunu. (2005). Kanun Numarası: 5393, 44(25874). T.C. Resmi Gazete.
- Benli, Z. (2016). *Ukrayna'nın ulus ve devlet inşa süreci ve küresel güçlerin bu sürece etkisi* (Master's thesis, Başkent Üniversitesi Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü).
- Berridge, G. R., A. James (2003). *A Dictionary of Diplomacy*. (New York: Palgrave Macmillan). Second Edition.
- Berg, D. v. (2008). "City diplomacy campaigns in the Netherlands/lessons from recent times", *City Diplomacy*, 75-103. (C. v. Arne Musch (principal editor), Dü.) VNG International, The Hague.
- Berse, K. B., Asami, Y. (2015). What's in a term? A Scoping Review of International Local Government Cooperation Research. *Philippine Journal of Public Administration*, 208-228.

- Beyoğlu Belediyesi, Odessa, Chornomorsk. <<https://beyoglu.bel.tr/odessa-chornomorsk-571.html>> (15.12.2020).
- Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı, Hakkımızda. <<https://uclg-mewa.org/kurumsal/hakkimizda/>>
- Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (UCLG MEWA). (2017). *2017 Faaliyet Raporu*.
- Bontenbal, M. C., Mamoon, D. (2017, 14 Kasım). "Understanding City to City Cooperation: North South Partnerships of Local Authorities as Development Schemes", MPRA.
- Bölgesel Toplulukların İşbirliği Kanunu (The Law of Ukraine-About the cooperation of territorial communities). (2014). <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#n23>> (27.11.2022).
- Brovdıy, Y. (2021). "Partnerships between Ukrainian and EU municipalities", Council of European Municipalities, Regions (CEMR) ve PLATFORMA.
- Burucu, V. (2022, Mart). Ürün Raporu Arıcılık. Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü (TEPGE). Ankara
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (2004). Kanun Numarası: 5216, 43(25531). T.C. Resmi Gazete.
- C40 Cities, Our History. <<https://www.c40.org/about-c40/our-history/>> (06.08.2023).
- Canlı, Z., Çalkaya, M. (2021, 3 Ağustos). Türkiye'deki orman yangınlarına 6 ülkeden hava desteği geldi. <<https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyedeki-orman-yanginlarina-6-ulkeden-hava-destegi-geldi/2322992>> (29.08.2021).
- CCRE-CEMR. (2007, Ekim). Twinning For Tomorrow's World Practical Handbook. Council of European Municipalities and Regions.
- CCRE-CEMR Local & Regional Europe, CEMR in figures. <<https://ccre.org/>> (11.06.2023).
- CCRE-CEMR Local & Regional Europe. (2013, Ekim). Decentralisation at a crossroads Territorial reforms in Europe in times of crisis.

<https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/CCRE_broch_EN_complete_low.pdf>

CCRE-CEMR Local & Regional Europe. (2016). Local and Regional Governments in Europe Structures and Competences. <https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/CEMR_structures_and_competences_2016_EN.pdf>

CCRE-CEMR Local & Regional Europe. (2021). Partnerships between Ukrainian and EU municipalities. <https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/Bridges_of_Trust_Brochure_EN_2021.pdf>

Chan, D. K.-h. (2016). "City diplomacy and "glocal" governance: revitalizing cosmopolitan democracy", *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 29: 2, 134-160.

Chernezhenko, E. (2018, 16 Aralık). "Local self-government in Ukraine: current state and main directions of development", *Legea și Viața*, ss. 138-143.

Chernezhenko, O. (2020). "Main Directions of Development of Local Self-Government in Ukraine", *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 10(2), 97-102. <<https://doi.org/10.33270/04202002.97>>

CITYNET. (2023). Who we are. <<https://citynet-ap.org/20-2/who-we-are/>> (06.08.2023).

CITYNET. City-to-City Cooperation, Linking Cities for Urban Sustainability. Pacifico-Yokohama.

Cities 4 Cities United 4 Ukraine. (2023, 31 Ocak). Swedish municipalities interested in partnership with Ukrainian counterparts. <<https://cities4cities.eu/swedish-municipalities-interested-in-partnership-with-ukrainian-counterparts/>> (25.04.2023).

Cities 4 Cities United 4 Ukraine. (2023, 31 Ocak). Ukraine-EU forum: Mayors Launched 17 Municipal Partnerships. <<https://cities4cities.eu/ukraine-eu-forum-mayors-launched-17-municipal-partnerships/>> (25.04.2023).

- City Diplomacy for Better EU Enlargement. (2018, 11 Ekim). <<https://global-diplomacy-lab.org/activities/city-diplomacy-for-better-eu-enlargement/>>
- City Population, Ukraine: Odessa. <<https://www.citypopulation.de/en/ukraine/odessa/>> (23.11.2020).
- City Population. (2023, 23 Ocak). Ukraine: Provinces and Major Cities. <<http://www.citypopulation.de/en/ukraine/cities/>>
- Council of Europe. (2022, 8 Temmuz). Congress of Local and Regional Authorities, Local authorities and associations engage in strengthening multi-level governance and co-operation in Ukraine. <<https://www.coe.int/en/web/congress/-/local-authorities-and-associations-engage-in-strengthening-multi-level-governance-and-co-operation-in-ukraine>>
- Council of Europe. (2016, Ocak). Roles and responsibilities of mayors and local councillors in Armenia, Azerbaijan, Georgia, Moldova, Ukraine and Belarus. <<https://rm.coe.int/168071b235>> (31.07.2023).
- Council of Europe (CoE), the United Nations Development Programme (UNDP) and the Local Government Initiative (LGI). (2010). Inter-Municipal Cooperation (IMC) Toolkit. <<https://rm.coe.int/imc-intermunicipal-co-operation/1680746ec3>>
- Creative Cities Network, About us, What is the Creative Cities Network? <<https://en.unesco.org/creative-cities/content/about-us>> (06.08.2023).
- Creditwest, Creditwest Ukrayna. <<https://www.creditwestbank.com/hizmetler/creditwest-ukrayna/>> (15.08.2021).
- Cura, A. (2017, 26 Mayıs). Ukrayna'nın Odessa Şehrinde İstanbul Parkı açıldı. <<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ukrayna-nin-odessa-sehrinde-istanbul-parki-acildi-/826993>> (20.11.2020).
- Cura, A. (2020, 14 Şubat). TİKA, Ukrayna'da çocukların tedavisine yardımcı oluyor. <<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tika-ukrayna-da-cocuklarin-tedavisine-yardimci-oluyor/1734395>>

- Cura, A., & Abay, E. G. (2021, 1 Temmuz). Ukrayna'da Kırım Tatar Türkleri yerli halk statüsüne kavuştu. <<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ukrayna-da-kirim-tatar-turkleri-yerli-halk-statusune-kavustu/2291624>> (22.09.2021).
- Curtis, S., Acuto, M. (2019, 28 Ocak). "The Foreign Policy of Cities", *RUSI Journal*, 163(6), 1-10.
- Çalışkan, B. (2017). A strategic partnership: Turkey-Ukraine relations.
- Çanakkale Belediyesi, Kardeş kentler. <<https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/1365-kerch-ukrayna>> (17.12.2020).
- Çanakkale Travel. (2019, 23 Mayıs). Kırım Tatar ve Ukraynalı Gençlerden Çanakkale Belediyesi'ne Ziyaret. <<https://www.canakkaletravel.com/haber/kirim-tatar-ve-ukraynali-genclerden-canakkale-belediyesine-ziyaret.html>> (15.12.2020).
- Çankaya Belediyesi, Kardeş kentler. <<https://www.cankaya.bel.tr/pages/132/Kardes-Kentler/>> (09.12.2020).
- Çorlu Ticaret ve Sanayi Odası, Ukrayna Ülke Raporu. <https://www.corlutso.org.tr/uploads/docs/ukrayna_ulke_raporu_corlu_tso.pdf>
- Daoudov, M., (2013), Yerel Dış Politikanın Temelleri, (1.baskı), T.C. Marmara Belediyeler Birliği, İstanbul.
- Decentralization, About reform. <<https://decentralization.gov.ua/en/about>> (24.11.2022).
- Decentralization, Cooperation of hromadas. <<https://decentralization.gov.ua/en/cooperation>> (24.11.2022).
- Decentralization, Uluslararası Belediye Ortaklığı için Metodolojik Tavsiyeler. <https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/1220/MMP_MR_VB_R07.pdf>
- Decentralization. (2022, 16 Aralık). International municipal partnership: Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine presented useful tools for municipalities. <<https://decentralization.gov.ua/en/news/15911>> (25.04.2023).
- Delanoë, B. (2011). "Local government finance: the challenges of the 21st century, second global report on decentralization and local democracy".

<https://www.gold.uclg.org/sites/default/files/GOLD%20II_ENG.pdf>
(17.08.2023).

Demirtaş, B. (2016). "Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*(Özel Sayı: *Türk Dış Politikası*), 151-173. doi:10.33458/uidergisi.463089

Demirtaş, B. (2023, Ocak - Nisan). "Küreselleşen Kent Diplomasisinin Analizi", *Şehir & Toplum*(24), 18-30.

Despro. <<http://despro.org.ua/en/support-of-the-reform/about-the-reform/>> (23.12.2022).

Despro. (2014, 1 Nisan). Concept of local self-governance and territorial power reforming, Cabinet Of Ministers Of Ukraine Prescription. <http://despro.org.ua/en/news/partners-news/detail.php?ELEMENT_ID=1381> (23.12.2022).

Dışişleri Bakanlığı 1991 Tarihçesi, (Y.B.D.), 1992 Dışişleri Eğitim Merkezi, Ankara.

Dokuz Sütun, (2017, 01 Ağustos). İstanbul Gecesi Büyük İlgi Gördü, Aydın SOYLU. (18.08.202).

Durnev, M. (2019, 6 Temmuz). Yavaş, Moskova ziyaretinde Sputnik'e konuştu: Ankara'da açılacak alanlar var, işbirliği yapılabilir. <<https://tr.sputniknews.com/columnists/201907061039580957-yavas-moskova-ziyaretinde-sputnike-konustu-ankarada-acilacak-alanlar-var-isbirligi-yapilabilir/>> (10.11.2020).

EkoAvrasya. Türkiye-Ukrayna İlişkilerinde Stratejik Yol Haritası Çalıştayı Raporu. <<https://ekoavrasya.net/Manset.aspx?pid=497&lang=TR>> (15.08.2021).

Ekşi, S. T., (2018). Dünyada ve Türkiye'de Kardeş Şehircilik. Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB) Yayınları, No: 26, İstanbul.

Erkmenoğlu, F., Karadeniz Ekonomik İşbirliği (Kei) - örgütünün dünü, bugünü ve geleceği. <https://www.mfa.gov.tr/karadeniz-ekonomik-isbirlici-_kei_---orgutunun-dunu_-bugunu-ve-gelececi.tr.mfa> (27.08.2021).

- Erol, E., Polat, F. (2007). Türk Yerel Yönetimlerinin Uluslararası ve Avrupa Birliği Kuruluşları İle İlişkileri. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi (AKVAM).
- Eryılmaz, B. (2018). Kamu Yönetimi (11. baskı). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Eryılmaz, B. (2017). Kamu Yönetimi (10. baskı). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Eryılmaz, B. (2010). Kamu Yönetimi (3. baskı). Ankara: Okutman Yayıncılık.
- Eskişehir Büyükşehir Belediyesi. (2023). 2022 Faaliyet Raporu. *Eskişehir*. <https://www.eskisehir.bel.tr/dosyalar/faaliyet_raporlari/2022.pdf>
- EUROCITIES. (2023). About us. <<https://eurocities.eu/about-us/>> (06.08.2023).
- Euronews. (2023, 28 Ocak). Türkiye’de resmi izinle ikamet eden yabancı sayısı 1,3 milyon: Ruslar ilk sırada. <<https://tr.euronews.com/2023/01/28/turkiyede-resmi-izinle-ikamet-eden-yabanci-sayisi-13-milyon-ruslar-ilk-sirada>> (12.10.2023).
- European Charter of Local Self-Government. (1985, 15 Ekim). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text> (04.12.2022).
- European Committee of the Regions, Division of Power, Ukraine - Fiscal Powers. <<https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Ukraine-Fiscal-Powers.aspx>> (23.11.2022).
- European Committee of the Regions, Division of Power, Ukraine - Relations with the EU/Representation at EU level. <<https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Ukraine-EU.aspx>> (23.11.2022).
- European Committee of the Regions, Division of Powers, Ukraine. <<https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Ukraine.aspx>> (23.11.2022).
- European Union. (2011). Local and regional government in Ukraine and the development of cooperation between Ukraine and the EU. <<https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/local-regional-government-ukraine.pdf>>

Fibabanka, Fiba Grubu, Yurt içi ve yurt dışında 12 bini aşkın çalışanı ile.
<<https://www.fibabanka.com.tr/en/about-us/meet-fibabanka/fiba-group>>
(15.08.2021).

Food Policy di Milano. (2015). New cities willing to sign the Milan Urban Food Policy Pact. <<https://foodpolicymilano.org/en/new-cities-willing-to-sign-th-urban-food-policy-pact/>>

Furmankiewicz, M. (2007). "International Co-Operation Of Polish Municipalities: Directions And Effects", *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 98(3), 349-359.

Gagheri, M., Zamani, A. (2016, Kasım). "Assess the status of city diplomacy in the development of international relations", *International Journal of Academic Research and Development*, 1(11), 05-09.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2023). 2022 Faaliyet Raporu. Gaziantep.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2022). 2021 Faaliyet Raporu. Gaziantep.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2021). 2020 Faaliyet Raporu. Gaziantep.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2020). 2019 Faaliyet Raporu. Gaziantep.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2019). 2018 Faaliyet Raporu. Gaziantep.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2018). 2017 Faaliyet Raporu. Gaziantep.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2017). 2016 Faaliyet Raporu. Gaziantep.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2016). 2015 Faaliyet Raporu. Gaziantep.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. 2020-2024 Stratejik Planı.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Başkan Hakkında.
<<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/hakkinda>>

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Hakkında.
<<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/gaziantepi-kesfet/gaziantep-hakkinda>>
(24.09.2023).

- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2018, 24 Eylül). Gastroantep'le 3 günde 250 bin kişi lezzete doydı. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/gastroanteple-3-gunde-250-bin-kisi-lezzete-doydu>> (26.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2020, 15 Şubat). Gaziantep baklavası Ukrayna'da damakları fethetti. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/gaziantep-baklavasi-ukraynada-damaklari-fethetti>> (24.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2011, 14 Eylül). Gaziantep ile Ukrayna hayvanat bahçeleri kardeş oldu. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/gaziantep-ile-ukrayna-hayvanat-bahceleri-kardes-oldu>> (25.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2014, 21 Mart). Gaziantep turizmdeki deneyimlerini Avrupa ile paylaşıyor. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/gaziantep-turizmdeki-deneyimlerini-avrupa-ile-paylasiyor>> (25.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2011, 21 Nisan). Gaziantep'e kuzeyden bir kardeş geldi. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/gaziantep-kuzeyden-bir-kardes-geldi>> (24.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Teşkilat şeması. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/teskilat-semasi>> (24.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2019, 27 Nisan). Uluslararası Ezogelin Yöresel Bebek Çalıştayı. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/etkinlikler/3uluslararasi-ezogelin-yoresel-bebek-calistayi>> (25.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2012, 2 Ocak). Ukrayna'da Gaziantep rüzgarı esti. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/ukraynada-gaziantep-ruzgari-esti>> (25.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2011, 28 Ağustos). Ukrayna'da Gaziantep tanıtıldı. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/ukraynada-gaziantep-tanitildi>> (25.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2017, 10 Temmuz). Barış Şehri Gaziantep'te Festival Sona Erdi. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/baris-sehri-gaziantep-te-festival-sona-erdi>> (01.12.2020).

- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2018, 27 Eylül). Kardeş şehirler Gaziantep'e hayran kaldı. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/kardes-sehirler-gaziantepe-hayran-kaldi>> (26.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2023, 23 Şubat). Kardeş şehirlerden Gaziantep'e nakdi ve ayni yardım desteği. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/kardes-sehirlerden-gaziantepe-nakdi-ve-ayni-yardim-destegi>> (06.05.2023).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2017, 5 Mayıs). Ukrayna Kharkiv'deki Turizm Çalıştayında Gaziantep Konuşuldu. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/ukrayna-kharkivdeki-turizm-calistayinda-gaziantep-konusuldu>> (25.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2016, 27 Mayıs). Ukrayna, turizm ve ticaret forumunun onur konuğu "Gaziantep". <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/ukrayna-turizm-ve-ticaret-forumunun-onur-konugu-gaziantep>> (25.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2011, 16 Haziran). Ukraynalı turizm öğrencileri Gaziantep'te. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/ukraynali-turizm-ogrencileri-gaziantep>> (25.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2017, 10 Ekim). Kardeş şehir ilişkilerinde yeni hedef: ekonomik işbirliği. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/kardes-sehir-iliskilerinde-yeni-hedef-ekonomik-isbirligi>> (25.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2012, 13 Mayıs). Hayvanat bahçesi Ukraynada boy gösterdi. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/hayvanat-bahcesi-ukraynada-boy-gosterdi>> (24.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2016, 3 Haziran). Kardeş ilişkileriyle Gaziantep'i dünya'ya bağladı. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/kardes-iliskileriyle-gaziantepi-dunyaya-bagladi>> (26.11.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2011, 24 Ocak). Gaziantep'e Ukrayna'dan kardeş şehir geliyor. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/gaziantepe-ukraynadan-kardes-sehir-gelior>> (24.11.2020).

- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2014, 31 Ocak). Gaziantep'ten Avrupa'ya dostluk köprüsü. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/gaziantepden-avrupaya-dostluk-koprusu>> (04.12.2020).
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2019, 29 Mayıs). gençlerin buluşma adresi: Erikçe macera parkı. <<https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/genclerin-bulusma-adresi-erikce-macera-parki>> (26.12.2020).
- Gaziantep Güneş. (2019, 25 Ağustos). Kharkov'a Gaziantep hatırası. <<https://www.gaziantepgunes.com/haber/7155705/kharkova-gaziantep-hatirasi>> (07.12.2020).
- Gaziantep Zoo, Hakkımızda. <<https://www.gaziantepzoo.org/hakkimizda.html>> (25.11.2020).
- Gençkaya, Ö. F., Kaya, K. (2018). "İstanbul İlçe Belediyelerinin Dış İlişkileri", *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 303-316. <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mana/issue/42538/498075>>
- Global Covenant of Mayors for Climate&Energy, Who we are. <<https://www.globalcovenantofmayors.org/who-we-are/>> (06.08.2023).
- Gökkoyun, S. C. (2021, 20 Ağustos). Türkiye'nin sanayi tecrübesi Ukrayna'ya taşınıyor. <<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkiyenin-sanayi-tecrubesi-ukraynaya-tasiniyor/2340966>> (29.08.2021).
- Gözler, K. (2018). Türkiye'nin yönetim yapısı (T.C. İdari Teşkilatı). Bursa: Ekin Yayınları.
- Grandi, L. K. (2020). City Diplomacy, Cities and the Global Politics of the Environment. Londra: Palgrave Macmillan.
- Gutierrez-Camps, A. (2013). "Local Efforts and Global Impacts: A City-Diplomacy Initiative on Decentralisation", *Perspectives, Special Issue: The Changing Role of Diplomacy in the 21st Century*, 21(2), 49-61.
- Günday, M. (2013). İdare Hukuku (10 b.). Ankara: İmaj Yayınevi.

- Güngörmez, O. (2021, Mayıs). Türkiye'nin Ukrayna Politikası. *Kriter* (57).
<<https://kriterdergi.com/dosya-karadenizin-jeopolitigi/turkiyenin-ukrayna-politikasi>> (25.08.2021).
- Gür, M. G. (2021, 24 Ağustos). İstanbul'un iki köprüsü Ukrayna bayrağı renklerine büründü. <<https://www.aa.com.tr/tr/gundem/istanbulun-iki-koprusu-ukrayna-bayragi-renklerine-burundu/2345109>> (29.08.2021).
- Haber7. (2019, 29 Kasım). Beyoğlu'nda Ukrayna sinema günleri başladı.. <<https://www.haber7.com/kultur/haber/2920254-beyoglunda-ukrayna-sinema-gunleri-basladi>> (15.12.2020).
- Haberler. (2006, 7 Temmuz). İstanbul: İstanbul'da yerel yönetimler. <<https://www.haberler.com/guncel/istanbul-istanbul-da-yerel-yonetimler-82-haberi/>> (10.06.2021).
- Haberler. (2021, 22 Haziran). Müsiad Kei diplomasi toplantısı ilimizde gerçekleştirildi. <<https://www.haberler.com/haberler/musiad-kei-diplomasi-toplantisi-ilimizde-14218671-haberi/>>
- Haberler. (2021, 9 Haziran). Truskavest Belediye Başkan Yardımcısı Kotyk, Kemer Belediye'sinde. <<https://www.haberler.com/politika/truskavest-belediye-baskan-yardimcisi-kotyk-kemer-14189980-haberi/>>
- Haberler. (2021, 20 Haziran). Ukrayna Dışişleri Bakanı Kuleba, Antalya Müzesindeki Ukraynaca sesli rehberin açılışına katıldı. <<https://www.haberler.com/kultur-sanat/son-dakika-kultur-sanat-ukrayna-disisleri-bakani-kuleba-antalya-14213115-haberi/>>
- Haberler. (2017, 26 Mayıs). Ukrayna'nın Odessa şehrinde İstanbul Parkı açıldı! Yapımı 3 yıl sürdü. <<https://www.haberler.com/guncel/ukrayna-nin-odessa-sehrinde-istanbul-parki-acildi-9661906-haberi/>> (20.11.2020).
- Haberler. (2021, 21 Nisan). Ukraynalılar Türkiye'de turizmi "güvenli" buluyor. <<https://www.haberler.com/guncel/ukrayna-ankara-buyukelcisi-sybiha-dan-turkiye-ye-14080196-haberi/>>

- Haberler. (2021, 10 Haziran). Ukrayna Tanıtım Günleri. <<https://www.haberler.com/ekonomi/ukrayna-tanitim-gunleri-14192613-haberi/>>
- Haberler. (2021, 10 Haziran). 2021 yılında 1 buçuk milyon ukraynalının Türkiye'yi ziyaret etmesi bekleniyor. <<https://www.haberler.com/2021-yilinda-1-bucuk-milyon-ukraynalinin-turkiye-14192372-haberi/>>
- Habertürk. (2019, 24 Ağustos). Başkan Böcek kardeş şehirler fuarı için Ukrayna'nın Lviv kentinde. <<https://www.haberturk.com/antalya-haberleri/71344339-baskan-bocek-kardes-sehirler-fuari-icin-ukraynanin-lviv-kentinde>> (18.11.2020).
- Habertürk. (2020, 4 Eylül). Kırım'ın ilhakı 'Kardeş Şehir' protokolünü iptal ettirdi. <<https://www.haberturk.com/eskisehir-haberleri/80590219-kirimin-ilhaki-kardes-sehir-protokolunu-iptal-ettirdiodunpazari-belediye-meclisinden-onemli>> (10.12.2020).
- Hazenberg, H., A. Mulieri. (2013). "Democracy and global governance: the case for a bottom-up and context-sensitive approach", *Innovation: The European Journal of Social Science Research* 26 (3): 302–318.
- Hermann, C. F. (1991). "Turbulence in World Politics: A Theory of Change and Continuity", *The American Political Science Review*, 85 (3) (Sep., 1991): 1081 – 1083. <<https://www.jstor.org/stable/1196da00-1fc7-3f3e-b676-c3fa5e40bcc8?seq=1>> (31.07.2023).
- Hewitt, W. E. (1998). "The Role of International Municipal Cooperation in Housing the Developing World's Urban Poor: The Toronto-Sa8o Paulo Example", *HABITAT INTL.*, 22(4), 411-427.
- Holm-Hansen, J. (2015). "Norway's Municipal International Cooperation Results Achieved and Lessons Learnt", Oslo: NIBR-Norwegian Institute for Urban and Regional Research.
- Hür Işık, Manisa'ya Ukraynalı kardeş. <<https://www.hurisikgazetesi.com/manisa-ya-ukraynali-kardes/868476/>> (17.12.2020).

- Hürriyet. (2017, 4 Kasım). Samsun'da Ukraynalılar Derneği kuruldu. <<https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/samsun/samsunda-ukraynalilar-dernegi-kuruldu-40633867>> (16.08.2021).
- Hürriyet. (2019, 29 Ocak). Türkiye'deki Ukraynalılar... Seviyor, geliyor derneklaşıyorlar. <<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/seviyor-geliyor-derneklesiyorlar-41097958>> (18.08.2021)
- Hürriyet. (2018, 18 Ağustos). Ukraynalı çocuklar Samsun'dan memnun ayrıldı. <<https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/samsun/ukraynali-cocuklar-samsundan-memnun-ayrildi-40932445>> (18.08.2021).
- ICLEI, About us. <https://iclei.org/about_iclei_2/> (06.08.2023).
- ICLEI Local Governments for Sustainability South Asia. ICLEI Leaders and Members to strengthen Pope Francis' efforts on climate, modern slavery and sustainability. <<https://southasia.iclei.org/news/iclei-leaders-and-members-to-strengthen-pope-francis-efforts-on-climate-modern-slavery-and-sustainability/>> (17.08.2023).
- İlgen, S., F. Sengers, J.A. Wardekker. (2019). "City-to-city learning for urban resilience: The case of water squares in Rotterdam and Mexico city", *Water* (Basel), 11 (5): 983.
- Işık, E. (2021, 14 Ağustos). Polis Akademisi, AA ve TİKA iş birliğiyle 377 gazeteciye savaş muhabirliği eğitimi verildi. <<https://www.aa.com.tr/tr/gundem/polis-akademisi-aa-ve-tika-is-birligiyle-377-gazeteciye-savas-muhabirligi-egitimi-verildi/2334412>> (29.08.2021).
- İHKİB. (2021, 18 Haziran). Ukrayna Ülke Raporu. <<https://www.ihkib.org.tr/fp-icerik/ia/d/2021/06/18/ukrayna-ulke-raporu-haziran-2021-202106181712080593-50281.pdf>>
- İmaj, Ukrayna'nın Türkiye'de Yaşayan Vatandaşlarının Kurduğu Dernekler. <<http://www.imajhaber.com/ukraynanin-turkiyede-yasayan-vatandaslarinin-kurdugu-dernekler-muratpasa-belediyesi-abdullah-sevimcok-sivil-toplum-ve-inovayon-merkezlerinde-bulustu/>> (15.12.2020).

İl Özel İdaresi Kanunu (2005, 22 Şubat). T.C. Resmi Gazete (Kanun No: 5302).
<<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm>>

İsmek. (2020, 23 Kasım). <https://m.ismek.istanbul/tr/haber_detay.aspx?RegID=2760>

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2016). *2015 Faaliyet Raporu. İstanbul.*

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2017). *2016 Faaliyet Raporu. İstanbul.*

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2018). *2017 Faaliyet Raporu. İstanbul.*

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2019). *2018 Faaliyet Raporu. İstanbul.*

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2020). *2019 Faaliyet Raporu. İstanbul.*

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2021). *2020 Faaliyet Raporu. İstanbul.*

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2022). *2021 Faaliyet Raporu. İstanbul.*

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2023). *2022 Faaliyet Raporu. İstanbul.*

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. *2020-2024 Stratejik Planı.*

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. <<https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/151>>
(19.11.2020).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. <<https://www.ibb.istanbul/News/Detail/34019>>
(20.11.2020).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. <<https://www.ibb.istanbul/News/Detail/34020>>
(20.11.2020).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. <<https://www.ibb.istanbul/News/Detail/34646>>
(24.11.2020).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kültürsanat.
<<https://kultursanat.ibb.istanbul/ActivityVariant/Index/1378>> (24.11.2020).

İstanbul İtfaiyesi. (2011, 16 Mart). Büyükşehir Ekibi Tokyo'da.
<<http://itfaiye.ibb.gov.tr/m/tr/haberler/2323/buyuksehir-ekibi-tokyoda.html>>

- İzmir Büyükşehir Belediyesi. 2022 *Faaliyet Raporu*. İzmir.
<https://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/43_24052023_111140_.pdf> (24.05.2023).
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2022). Dökümanlar.
<<https://www.izmir.bel.tr/tr/Dokumanlar/23/43>>
- İzmir Ticaret Odası, Ukrayna Mariupol Belediyesi heyeti'nin odamızı ziyareti.
<http://izto.org.tr/demo_betanix/uploads/cms/yonetim.ieu.edu.tr/6695_1525260245.pdf> (11.12.2020).
- Karakılçık, Y. (2016). Yeni Yerel Bölgesel Gelişmeler Işığında Yerel Yönetimler. Seçkin Yayınları, Ankara.
- Kasapsaraçoğlu, M. (2019). Instruments and Institutions of Modern Diplomacy. Diplomacy. ss. 108-132. Eskişehir: Anadolu University.
- Keating, M. (1999). "Regions and international affairs: Motives, opportunities and strategies", *Regional & Federal Studies*, 9:1, 1-16. doi: 10.1080/13597569908421068
- Keleş, R., (2011), yerinden yönetim ve siyaset, (7. baskı), Cem Yayınevi, İstanbul.
- Keleş, R., (2017). Kentleşme Politikası (16. baskı), İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Keleş, S. Ş. (2017). İzmir Ticaret Odası Ukrayna Ülke Raporu.
<<https://docplayer.biz.tr/108362655-Ukrayna-ulke-raporu-uluslararası-iliskiler-mudurlugu-aralık-hazırlayan-sugun-sivga-keles-uluslararası-ilaştırma-ve-dis-ticaret-sefliği-uzman.html>> (18.08.2021).
- Kemer Belediyesi. (2022). *2021 Faaliyet Raporu*.
- Kemer Belediyesi, Kazakistan Antalya Başkonsolosu Kanafeyev Kemer Belediyesi'nde.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/kazakistan-antalya-baskonsolosu-kanafeyev-kemer-belediyesinde.html>> (11.05.2023).
- Kemer Belediyesi, Lviv ve Truskavest Beldesinden belediye başkanımız Necati Topaloğlu'na ziyaret. <<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/lviv-ve-truskavest-beldesinden-belediye-baskanimiz-necati-topalogluna-ziyaret.html>> (18.11.2020).

Kemer Belediyesi, Kemer 2022’de 2 milyon 915 bin 680 misafir ağırladı.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/kemer-2022de-2-milyon-915-bin-680-misafir-agirladi.html>> (11.05.2023).

Kemer Belediyesi, Filiz Derneği 5. Kuruluş Yıl Dönümünü Kutladı.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/filiz-dernegi-5-kurulus-yil-donumunu-kutladi.html>> (11.05.2023).

Kemer Belediyesi, Letonya’nın ilk tercihi Kemer.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/letonyanın-ilk-tercihi-kemer.html>>
(11.05.2023).

Kemer Belediyesi, Ukraynalı yetim çocuklar için etkinlik düzenlendi.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/ukraynali-yetim-cocuklar-icin-etkinlik-duzenlendi.html>> (11.05.2023).

Kemer Belediyesi, 18. Uluslararası Arena Aquamasters Yüzme Şampiyonası’na doğru.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/18-uluslararasi-arena-aquamasters-yuzme-sampiyonasina-dogru1.html>> (11.05.2023).

Kemer Belediyesi, Ukrayna Antalya Konsolosu Voronin Kemer Belediyesi’nde.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/ukrayna-antalya-konsolosu-voronin-kemer-belediyesinde.html>> (11.05.2023).

Kemer Belediyesi, Ukraynalı çocuklara tiyatro gösterisi.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/ukraynali-cocuklara-tiyatro-gosterisi.html>>
(11.05.2023).

Kemer Belediyesi, Kemer’den tanıtım atağı.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/kemerden-tanitim-atagi.html>>
(11.05.2023).

Kemer Belediyesi, Somalililer Erasmus İçin Kemer’de.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/somalililer-erasmus-icin-kemerde.html>>
(11.05.2023).

- Kemer Belediyesi, Schwabach – Kemer kardeşliği 25 yaşında.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/schwabach-kemer-kardesligi-25-yasinda1.html>> (11.05.2023).
- Kemer Belediyesi, Topaloğlu Azerbaycan'da Kemer'i Tanıtıyor. Türkiye'den Katılım Sağlayan Tek Turizm Destinasyonuyuz.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/baskan-topaloglu-azerbaycanda-kemeri-tanitiyor-turkiyeden-katilim-saglayan-tek-turizm-destinasyonuyuz.html>> (11.05.2023).
- Kemer Belediyesi, Savaş mağduru Ukraynalı çocuklar Kemer'de moral buldu.
<<https://www.kemer.bel.tr/tr/haberler/savas-magduru-ukraynali-cocuklar-kemerde-moral-buldu.html>> (11.05.2023).
- Kınıklıoğlu, S. (1996). "Türkiye-Ukrayna İlişkileri ve Kırım Tatar Meselesi", *Bilig*, (3), 33-38.
- Kocaeli Ticaret Odası (KOTO). (2020). Ukrayna Ülke Raporu.
<<https://koto.org.tr/images/upload/2ab86507d125450d5c702be18441bcb5.pdf>>
- Kocalar, Z. (2018, 30 Temmuz). Gaziantep UNESCO'da kalıcı olmak istiyor.
<<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/gaziantep-unescoda-kalici-olmak-istiyor/1217654>> (25.11.2020).
- Koçak, M. (2015, Ağustos). "Bölgesel çatışmadan küresel krize: Doğu Ukrayna", SETA.
- Konhaber. (2016, 7 Eylül). İstanbul'da Ukrayna kültür günleri başladı.
<https://www.konhaber.com/haber-istanbul_da_ukrayna_kultur_gunleri_basladi-596856.html> (24.11.2020).
- Konya Büyükşehir Belediyesi. (2022). *2021 Faaliyet Raporu*. Konya.
<http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/kSTCa+Konya_Buyuksehir_Belediyesi_2021FaaliyetRaporu.pdf>
- Kosovac, A., Hartley, K., Acuto, M., Gunning, D. (2020). "Conducting City Diplomacy: A Survey of International Engagement in 47 Cities", *The Chicago Council On Global Affairs*, s. 1-28.

Kostytsky, V. (2020). "Local Self-Government as a Separate Branch of Power in Ukraine: Theoretical and Methodological Issues".

Köy Kanunu (1924, 7 Nisan). T.C. Resmi Gazete (Kanun Numarası: 442).

Kregul, Y., Batrymenko, V. (2016). "Reform of local self-government in Ukraine", 84(1), Legal Sciences. Foreign trade: economics, finance, law. <<http://journals.knute.edu.ua/foreign-trade/article/view/515>>

Kurultay, Ukrayna Başkonsolosu İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu'nu Ziyaret Etti. <<https://www.kurultay.net/haber/ukrayna-baskonsolosu-ibb-baskani-ekrem-imamoglunu-ziyaret-etti-2020-10-13.html>> (24.11.2020).

Kuşadası Belediyesi, Kardeş şehirler. <<https://www.kusadasi.bel.tr/kurumsal/kurum/kardes-sehirler>> (16.12.2020).

Kuşku-Sönmez, E. (2014). "Regional cooperation in the Black Sea basin: what role for city diplomacy?", *Southeast European and Black Sea Studies*, 14(4), 489-507.

Kuzgunkaya, G. (2017, 10 Haziran). Türkiye ve Ukrayna Belediyelerinden “Kardeş Şehir” kararı. Ukr-ayna. <<https://www.ukr-ayna.com/turkiye-ve-ukrayna-belediyelerinden-kardes-sehir-karari/>> (15.12.2020).

Ladychenko, V., Gulac, O., Yemelianenko, K., Danyliuk, Y., Kurylo, V. (2021). "Ensuring Sustainable Development of Local Self-Government: Foreign Experience for Ukraine", *European Journal of Sustainable Development*, 10(4), 167-167.

Landry, C. ve Bianchini F. (1995). The creative city. London: Demos.

Leguey-Feilleux, J. R. (2009). The dynamics of diplomacy (63-64). Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.

Mahalli İdare Birlikleri Kanunu. (2005). Kanun Numarası: 5355, 44(25842). T.C. Resmi Gazete.

Marchetti, R. (2017). City Diplomacy. Academic Foresights.

Mayors for Peace, About us. <<https://www.mayorsforpeace.org/en/about-us/outline-m4p/>> (06.08.2023).

- Maxsedmc, Kharkiv hakkında. <<https://www.maxserdmc.com/sehirlerimiz/ukrayna-kharkiv>> (24.11.2020).
- Mendes, M.V. I., Figueira, A. R.. (2017). "Paradiplomacy and the international competitiveness of cities: the case of Rio de Janeiro", *Revista Brasileira de Política Internacional* 60 (1).
- Merkez Siyaset. (2017, 27 Temmuz). İstanbul gecelerine büyük ilgi. <<https://merkezsiyaset.com/istanbul-gecelerine-buyuk-ilgi-h14667.html>> (24.11.2020).
- Metropolis, Vision, mission and principles. <<https://www.metropolis.org/vision-mission-and-principles-2022>> (14.07.2023).
- Mill, J. S., (2012). Hürriyet Üstüne On Liberty, çev. M. Osman Dostel, (3. baskı), Liberte Yayınları, Ankara.
- Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun. (1969). Kanun Numarası: 1173, 8(13201). T.C. Resmi Gazete.
- Milliyet. (2018, 20 Eylül). Gaziantep'e 23. kardeş şehir. <<https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/gaziantep/gaziantep-23-kardesh-sehir-13044841>> (26.11.2020).
- Mishyna, N. (2020). Ukrainian Municipal Reform: Constitutional Basis. O. Batanov içinde, Constitutional and Legal Principles of Organization of Activity Of State Authorities And Local Government (85-91).
- Mongabay, Largest cities in Ukraine. <<https://population.mongabay.com/population/ukraine/?page=6>> (17.11.2020).
- Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2020, 19 Kasım). Ukrayna Antalya Konsolosu'ndan Başkan Gürün'e Ziyaret. <<https://www.mugla.bel.tr/haber/ukrayna-antalya-konsolosundan-baskan-gurune-ziyaret>> (10.12.2020).
- Muhasilovic, J. (2020). "Turkish Local Communities and City Diplomacy with Bosnia and Herzegovina", *Journal of Balkan and Black Sea Studies*, 139-168.

- Muratoğlu, T. (2011). "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türk Hukuku", *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 69(1-2), 737-775. <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9185/115050>>
- Musch, A., Sizoo, A. (2009). "City Diplomacy: the role of local governments in conflict prevention, peacebuilding and post-conflict reconstruction", *City Diplomacy* (s. 7-25). içinde Groningen: VNG International.
- Nadaroğlu, H. (2001). Mahalli İdareler (7 baskı). İstanbul: Beta.
- Nalas, About us. <<http://www.nalas.eu/about-us/>> (14.07.2023).
- Navruzov, Y. (2001). "Local Government in Ukraine", I. Munteanu, V. Popa (Dü) içinde, *Developing new rules in the old environment* (s. 109-160). Budapest: LGI Books.
- Nehoda, V. (2021). "Ministry for Communities and Territories Development, Decentralisation, Reform of Local Self-Government And Territorial Organisation Of Power in Ukraine, Accomplishments And Objectives for 2021-2024". <<https://rm.coe.int/ua-vice-minister-nehoda-cddg-meeting-15-april-2021-eng/1680a29097>>
- Nelles, J. (2011). "Cooperation in Crisis? An Analysis of Cross-Border Intermunicipal Relations in the Detroit-Windsor Region", *Articulo - Journal of Urban Research*.
- Nicolson, Harold (1939). *Diplomacy* (London: Oxford University Press).
- Nilüfer Belediyesi. (2018, 28 Mart). Kardeş kent Mykolaiv'den Nilüfer'e ziyaret. <https://www.nilufer.bel.tr/haber/kardes-kent-mykolaiv-den-nilufer-e-ziyaret/?haber=5354-kardes_kent_mykolaivden_nilufere_ziyaret> (09.12.2020).
- Nilüfer Belediyesi, Kardeş kentler. <https://www.nilufer.bel.tr/icerik/kardes-kentler/?icerik=96-kardes_kentler> (09.12.2020).
- Nilüfer Belediyesi. (2013, 17 Mayıs). Türkiye Ukrayna kardeşliği Nilüfer'de perçinlendi. <https://www.nilufer.bel.tr/haber/turkiye-ukrayna-kardesligi-nilufer-de-percinlendi/?haber=840-_turkiye_ukrayna_kardesligi_niluferde_percinlendi#prettyPhoto> (09.12.2020).

- NTV. (2022, 25 Şubat). Ukrayna ne zaman bağımsız oldu, ilk devlet başkanı kim? (Ukrayna tarihi hakkında bilgiler). <https://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/ukrayna-ne-zaman-bagimsiz-oldu-ilk-devlet-baskani-kimukrayna-tarihi-hakkinda-bilgiler,_OUKpSwiyUKOvUcHdpRtVQ/Yonv4xkmbEW5NTPizT-Lkg>
- Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs, BLACKSEAFOR. <<https://www.mfa.gov.tr/blackseafor.en.mfa>> (16.08.2021).
- OdaTV, Kuşadası'nda 'Ukrayna Bağımsızlık Günü' kutlandı. <<https://odatv4.com/sondakika/kusadasinda-ukrayna-bagimsizlik-gunu-kutlandi-25082006.html>> (16.12.2020).
- OECD. (2021). OECD Project Supporting Decentralisation in Ukraine 2021-22. <<https://www.oecd.org/regional/multi-level-governance/ukrainedecentral.htm>> (05.12.2022).
- On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012). Kanun Numarası: 6360, 53(28489). T.C. Resmi Gazete.
- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, krayna Ülke Raporu. <<https://oka.ka.gov.tr/assets/upload/dosyalar/ukrayna-ulke-raporu.pdf>>
- Ortaylı, İ.. (2011). Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880), (2. baskı), Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Öğütçü, Ö. N. (2017, 8 Haziran). Turkey-Ukraine Relations in The 25th Anniversary. <<https://avim.org.tr/en/Pdf/Yorum/3962>>
- Öncü, A. S. (2014). "Türkiye ve Ukrayna İlişkilerinin Başlaması ve İlk Yılları Üzerine Genel Bir Bakış (1991-1994)", *Karadeniz Araştırmaları*, (41), 39-60.
- Özcan, M.. (2023). "Yerel Diplomasi ve Türkiye'deki Yansıması", *Şehir&Toplum*, (24): ss. 11-16.
- Özden, M. S. (tarih yok). Türkiye ve AB Arasında Şehir Eşleştirme Projesi, Konu Bazlı Kardeş Şehir İlişkileri-İşlevsel Yaklaşım.

<https://www.yereldeab.org.tr/Portals/8/yayinlar/sinan_ozden_tematik_yaklasim_ve_kapasite_gelistirme_2.pdf adresinden alındı> (15.08.2023).

Özel Kalem. (2017, 21 Aralık). Odessa Büyükşehir Belediye Başkanından Başkan Mevlüt Uysal’a ziyaret. <<https://www.ozelkalem.com.tr/baskan-uysala-mevkidas-ziyareti/>> (23.11.2020).

Özer, M. A., Akçakaya, M. (2014). Yerel Yönetimler Teorik Boyut. Ankara: Gazi Kitabevi.

Özer, M. A., Önen, S. (2017). 200 Soruda Yönetim Kamu Yönetimi (2 b.). Ankara: Gazi Kitabevi.

Özkan. Kemer’in Tarihi Yerleri, 7 Görülecek Tarihi Yer. <<https://blog.biletbayi.com/kemer-tarihi-yerler.html>> (17.11.2020).

Özlü, R. M. (2020). "Türk Yerel Yönetimlerinin Uluslararası İşbirlikleri", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 159-189. <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/imuhfd/issue/55893/737209>>

Özmüş, S. (2021, 28 Ağustos). 'Turizmin başkenti' Antalya'ya gelen turist sayısı 5 milyonu aştı. <<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/turizmin-baskenti-antalyaya-gelen-turist-sayisi-5-milyonu-asti/2348863>> (29.08.2021).

Öztürk, F. (2019, 16 Temmuz). Mansur Yavaş: Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı görevindeki ilk 100 gününde neler yaptı? <<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-49002686>> (10.11.2020).

Paes, E. (10.12.2013). “C40 City Diplomacy Addresses Climate Change”, Huffington Post. <https://www.huffpost.com/entry/c40-city-diplomacy-addresses-climate-change_b_4419898>

Papisca, A., (2008) "International law and human rights as a legal basis for the international involvement of local governments", *City Diplomacy: The role of local governments in conflict prevention, peace building, post- conflict reconstruction*, ed. Arne Musch, Chris van der Valk, Aezandra Sizoo and Kian Tajkhsh, The Hague: VNG International.

Parlak, B. (2011). Kamu Yönetimi Sözlüğü. MKM Yayıncılık.

PCGN (the Permanent on Geographical Names) Toponymic Fact File, Ukraine. (2022). <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1084192/Ukraine_Toponymic_Factfile.pdf>

Pipa, A., Bouchet, M. (2020, Kasım). "Multilateralism Restored? City Diplomacy in the COVID-19 Era", *The Hague Journal of Diplomacy*, s. 599-610. doi: 10.1163/1871191X-BJA10043

Proshko, V. (2015, 15 Eylül). Mapping the obstacles to inter-municipal cooperation in Ukraine. 103-113. Council of Europe. <<https://rm.coe.int/1680687d91>>

QHA, Büyükelçi Sibiga Keçiören Belediyesi'ni ziyaret etti. <<http://old.qha.com.ua/tr/toplum/buyukelci-sibiga-kecioren-belediyesi-ni-ziyaret-etti/162397/>> (09.11.2020).

QHA, Fethiye'den Ukrayna'ya kardeş. <<http://old.qha.com.ua/tr/turizm/fethiye-ye-ukrayna-dan-kardes/169787/>> (15.12.2020).

QHA. (2021, 20 Mayıs). TURKSİD Ukrayna'daki İkinci OSB'nin Yerini Belirledi! <<https://www.qha.com.tr/haber-arsivi/turksid-ukrayna-daki-ikinci-osb-nin-yerini-belirledi-322612>> (17.08.2021).

QHA, Odesa Belediye Başkanı İstanbul'a ziyaret gerçekleştirdi. <<http://old.qha.com.ua/tr/siyaset/odesa-belediye-baskani-istanbul-a-ziyaret-gerceklestirdi/138721/>> (20.11.2020).

QHA. (2020, 27 Ağustos). Ukrayna'nın ilk OSB'sini Mariupol'da Türk şirketleri kuruyor. <<https://www.qha.com.tr/haber-arsivi/ukrayna-nin-ilk-osb-sini-mariupol-da-turk-sirketleri-kuruyor-238381>> (17.08.2021).

Republic Of Türkiye Ministry Of Foreign Affairs. Press Release On The Turkish-Ukrainian Joint Communique May 21, 1998. <https://www.mfa.gov.tr/_p_press-release-on-the-turkish-ukrainian-joint-communique_br_may-21_-1998__p_.en.mfa> (17.12.2020).

- Rosenau, J. N. 2003. Distant Proximities: Dynamics Beyond Globalization. Princeton, NJ: Princeton University Press.
<https://books.google.com.tr/books?id=nug9DwAAQBAJ&pg=PA18&hl=tr&source=gbs_toc_r&cad=2#v=onepage&q&f=false>
- Sabah. (2020, 4 Temmuz). Ukrayna Dışışleri Bakanı Kuleba: "Ukrayna ve Türkiye birlikte çok fazla şey yapıyorlar".
<<https://www.sabah.com.tr/antalya/2020/07/04/ukrayna-disisleri-bakani-kuleba-ukrayna-ve-turkiye-birlikte-cok-fazla-sey-yapiyorlar>> (10.12.2020).
- Samsun İl Kùltür ve Turizm Müdürlüğü, Coğrafi işaretler.
<<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-273244/cografi-isaretler.html>> (22.05.2023).
- Samsun İl Kùltür ve Turizm Müdürlüğü, Konaklama ve Yeme İçme.
<<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-60511/konaklama-ve-yeme-icme.html>>
(22.05.2023).
- Samsun İl Kùltür ve Turizm Müdürlüğü, Müzelerimiz. <<https://samsun.ktb.gov.tr/TR-330821/muzelerimiz.html>> (22.05.2023).
- Samsun Büyükşehir Belediyesi, Tarihçe. <<https://samsun.bel.tr/icerik/tarihce>>
(09.06.2023).
- Samsun Büyükşehir Belediyesi. (2019, 9 Ocak). Yabancılar Çarşısı.
<<https://samsun.bel.tr/turizm/yabancilar-carsisi>> (22.05.2023).
- Samsun Büyükşehir Belediyesi Protokol ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumlulukları Yönetmeliğı. (2020, 4 Mayıs).
<<https://www.samsun.bel.tr/uploads/dokumanlar/cf720d0dcfe7a3e27bea1b90f2a67a755c2.pdf>>
- Sasaki, A., Kojima, M. (2019). "International Environmental Cooperation by Municipalities in Japan: Prospects and Possibilities of Regional Collaboration", M. Kojima (Dü.) içinde, *Toward Regional Cooperation of Local Governments in ASEAN*. Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA).
- Sassen, S. (2004). "Local Actors in Global Politics", *Current Sociology*; 52; 649-670.
doi: 10.1177/0011392104043495

- Saynur Derman, G. (2021, 2 Temmuz). Karadeniz'de artan stratejik rekabet ve sıcak savaş tehlikesi. <<https://www.aa.com.tr/tr/analiz/karadenizde-artan-stratejik-rekabet-ve-sicak-savas-tehlikesi/2292228>> (22.09.2021).
- Sertesin, S. (2013, Kasım). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Reform Açısından Önemli mi? Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı. <https://www.tepav.org.tr/upload/files/1383813052-3.Avrupa_Yerel_Yonetimler_Ozerklik_Sarti_Reform_Acisindan_Onemli_mi.pdf>
- Seturday, Tarihiyle Kültürüyle İlgi Çekiyor, Gözler Lviv'in Üzerinde. <<https://www.seturday.com/trend-seyahat-rotalari/tarihiyle-kulturuyle-ilgi-cekiyor-gozler-lvivin-uzerinde>> (17.11.2020).
- Sınır Ötesi İşbirliği Kanunu (The Law of Ukraine-About cross-border cooperation). (2004). <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>> (27.11.2022).
- Sister Cities International. <<https://sistercities.org/about-us/what-is-a-sister-city-3/>> (14.08.2023).
- Sister Cities International, To Promote Peace Through Mutual Respect, Understanding, And Cooperation. (tarih yok). <<https://sistercities.org/about-us/our-mission/>> (14.08.2023).
- Sizoo, A. (2007, Ekim). Concept Paper On City Diplomacy. (15.10.2019).
- Sizoo, A., ve A., Musch. (2008). "City Diplomacy: The role of local governments in conflict prevention, peace-building and post-conflict reconstruction", ed. Arne Musch, Chris van der Valk, Aezandra Sizoo and Kian Tajkhsh, The Hague: VNG International.
- Slaughter, A.-M. (2009). A New World Order, Princeton University Press, Princeton, NJ. <https://books.google.com.tr/books?id=WzG5qJM0AekC&pg=PA1&hl=tr&source=gbs_toc_r&cad=2#v=onepage&q&f=false>
- Sobacı, M. Z. (2015, Nisan). Türkiye'nin Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na Uyumu-Özerklik Miti. (120), Seta.

Sözcü. (2020, 4 Mart). Ukrayna'ya Çağdaş Sanat çıkarması yapan Türk sanatçılar SÖZCÜ'ye konuştu: Bu sergi Cumhuriyet devriminin sonucudur. <https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/ukraynaya-cagdas-sanat-cikarmasi-yapan-turk-sanatcilar-sozcuye-konustu-bu-sergi-cumhuriyet-devriminin-sonucudur/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber> (24.11.2020).

Strutynskyi, V., Strutynska-Struk, L. (2019). Formation of the European Local Self-government Model in Ukraine: Developments and Expectations. Political Preferences, (22), 5-18. <<https://www.journals.us.edu.pl/index.php/PP/article/view/7514>>

TASAM. (2016). "Şehir Diplomasisi Çalıştayı Sonuç Raporu". İstanbul.

TASAM. Türkiye- Ukrayna Stratejik Diyalog Programı "Sivil Diplomasi Kapasite İnşası: Sektörel ve Finansal Derinleşme". <https://tasam.org/Files/Etkinlik/File/VizyonBelgesi/UKP_vizyon_TR_pdf_d60318af-0629-4470-b594-99f2b91e9b0b.pdf> (18.08.2021).

Taştekin, A., Akca, H. (2020). "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na Türkiye'nin Koyduğu Çekincelerin Yeniden Değerlendirilmesi", *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(3), s. 594-609. doi:10.33712/mana.811416

Tavares, R. (2016). Paradiplomacy: Cities and States as Global Players. Oxford University Press. <https://books.google.com.tr/books?id=yVCsDAAAQBAJ&pg=PA1&hl=tr&source=gbs_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false>

TBB-Türkiye Belediyeler Birliği. (2010). Uluslararası İlişkiler ve Temsil, 2010 Yılı Faaliyet Raporu, TBB Yayını, Ankara.

TBB-Türkiye Belediyeler Birliği. (2012). "Kardeş Şehirler, Uluslararası Belediye İşbirlikleri ve Birliğimizin Rolü", *İller ve Belediyeler Dergisi*, Sayı: 776, Aralık.

TBB-Türkiye Belediyeler Birliği. (2021). Kuruluş görevler. <https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_kurulus-gorevler_55> (06.08.2023).

- T.C. Avrupa Birliği Başkanlığı. (2022, 15 Kasım). Avrupa Birliği'nin genişlemesi. <https://www.ab.gov.tr/avrupa-birliginin-genislemesi_109.html> (14.06.2023).
- T.C. Avrupa Birliği Başkanlığı, INTERREG IPA Bulgaristan-Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı. <<https://cbc.ab.gov.tr/>> (13.06.2019).
- T.C. Avrupa Birliği Başkanlığı, Karadeniz havzasında sınır ötesi işbirliği programı. <<https://cbc.ab.gov.tr/>> (13.06.2019).
- T.C. Avrupa Birliği Başkanlığı. (2022, 25 Ekim). Sınır Ötesi İşbirliği Hakkında. <<https://cbc.ab.gov.tr/>>
- T.C. Avrupa Birliği Başkanlığı, Sınır Ötesi İşbirliği/Türkiye’de Sınır Ötesi İşbirliği. <<https://cbc.ab.gov.tr/>> (13.06.2019).
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Konseyi. <https://www.mfa.gov.tr/avrupa-konseyi_.tr.mfa> (02.10.2022).
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, Uluslararası kuruluşlarla kültürel ilişkilerimiz. <<https://www.mfa.gov.tr/uluslararasi-kuruluslarla-kulturel-iliskilerimiz.tr.mfa>> (21.05.2023).
- T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği. (2018, Haziran). Ukrayna'nın 2017 Yılı Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik-Ticari İlişkileri.
- T.C. Odessa Başkonsoloslugu. (2017, 14 Mart). Ülke hakkında genel bilgiler (genel koşullar, vize, ulaştırma, taşımacılık, trafik, gümrük, konaklama, sağlık koşulları, eğitim). <<http://odessa.bk.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/121991>> (09.10.2021).
- T.C. Şanlıurfa Valiliği. (2018, 19 Temmuz). Ukrayna Ankara Büyükelçisi Şanlıurfa’da. <<http://sanliurfa.gov.tr/ukrayna-ankara-buyukelcisi-sanliurfada>> (18.08.2021).
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020, 23 Ekim). İki ülke arasında ticaretin altyapısını oluşturan anlaşma ve protokoller. <<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/avrupa/ukrayna/ikili-anlasmalar/iki-ulke-arasinda-ticaretin-altyapisini-olusturan-anlasma-ve-protokoller>> (26.09.2021).

- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). Ukrayna Ülke Profili. <https://www.sto.org.tr/Portals/15/dis%20ticaret/ulke/Ukrayna_Ulke_Profili.pdf> (25.08.2021).
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2021, 21 Haziran). Ukrayna'ya ihracatta başlıca potansiyel sanayi ürünleri matrisi. <https://ticaret.gov.tr/data/5efd995a13b876a83c6f2cab/Ukrayna_Sanayi_%C3%9Cr%C3%BCnleri_Matrisi_2022.pdf> (26.09.2021).
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2021, 21 Haziran). Ukrayna'ya ihracatta başlıca potansiyel tarım ve gıda ürünleri matrisi. <<https://ticaret.gov.tr/data/5efd99ae13b876a83c6f2cb5/Potansiyel%20Tar%C4%B1m%20ve%20G%C4%B1da%20%C3%9Cr%C3%BCnleri%20Matrisi.pdf>> (26.09.2021).
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020, Eylül). Ukrayna'nın 2019 yılı genel ekonomik durumu ve türkiye ile ekonomik-ticari ilişkileri, T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği T.C. Odesa Başkonsolosluğu Ticaret Ataşeliği. (2020, Eylül). <[https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43355c7495406a227737/Ukrayna%20%C3%9Clke%20Raporu%20\(%202019\).pdf](https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43355c7495406a227737/Ukrayna%20%C3%9Clke%20Raporu%20(%202019).pdf)> (26.09.2021).
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020, Nisan). Ukrayna Yatırım Raporu, Odesa Ticaret Ataşeliği. <<https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43355c7495406a227737/YURT%20DI%C5%9EI%20YATIRIM%20%C3%9CLKE%20PROF%C4%B0L%C4%B0-2020-Payla%C5%9F%C4%B1lacak%20Versiyon.pdf>> (28.09.2021).
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020, Eylül). Ukrayna/Odesa Bölgesi Raporu, Odesa Ticaret Ataşeliği. <<https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43355c7495406a227737/Odesa%20Raporu%202020.pdf>> (28.09.2021).
- Tchernikov, I., (Tarih yok). Mustafa Kemal Atatürk ve Türkiye-Ukrayna İlişkileri (1918-1938), çev. Berna Türkdoğan. <<https://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Berna-T%C3%9CRKDO%C4%9EAN-Mustafa-Kemal-Atat%C3%BCrk-ve-T%C3%BCrkiye-Ukrayna-%C4%B0li%C5%9Fkileri-1918-1938.pdf>>

TDBB, Hakkımızda. <http://www.tdbb.org.tr/?page_id=46&lang=tr> (06.08.2023).

TEB, Yurt Dışı Atm Kullanımı. <<https://www.teb.com.tr/sizin-icin/yurtdisi-atm-kullanimi/>> (15.08.2021).

Telgraf. (2019, 26 Ağustos). Kharkov'a Gaziantep hatırası. <<https://telgraf.net/haber/13491799/kharkova-gaziantep-hatirasi>> (07.12.2020).

The Handbook of Town Twinning-The Turkish Perspective. (2019, Temmuz). Ankara.

The League of Historical Cities, Member cities. <https://www.lhc-s.org/member_cities/> (14.07.2023).

The League of Historical Cities, Outline of the HLC. <<https://www.lhc-s.org/about/outline/>> (14.07.2023).

The Worl Bank. (2022). Urban population (% of total population). <<https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS>> (09.08.2023).

The Worl Bank. (2022). Urban population (% of total population) - Türkiye. <<https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS?locations=UA-TR>> (09.08.2023).

The Worl Bank. (2022). Urban population (% of total population) - Ukraine. <<https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS?locations=UA>> (09.08.2023).

Thonon, C. B. (2008). "City Diplomacy practices. Peacebuilding tools and initiatives of European Cities", Diputació de Barcelona, Escola de Cultura de Pau.

TİKA, UKRAYNA Proje ve Faaliyetler. <<https://www.tika.gov.tr/upload/2015/Prestij%20Eserler/Ukrayna-kitapcik.pdf>>

TOBB, Türkiye-Ukrayna Ticaret ve Sanayi Odası Forumu. <<https://tobb.org.tr/IkiliOdalar/TurkiyeUkraynaTSO/TR%20Ukrayna%20B.pdf>> (27.08. 2021).

Tokay, M., Ankara, Covid-19'a karşı 43 kenti bir araya getiren Dünya Başkentleri Platformu'nu kurdu. <<https://tr.euronews.com/2020/05/26/ankara-covid-19-a>>

kars-43-kenti-bir-araya-getiren-dunya-baskentleri-platformu-nu-kurdu>
(09.11.2020).

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., Özer, M. A. (2008). Mahali İdareler (2. baskı).
Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tourhub, Odessa sahilinin plajlar ve tatil yerleri: Çernomorsk (Ilyichyovsk).
<<https://www.tourhub.top/tr/odessa-sahilinin-plajlar-ve-tatil-yerleri/cernomorsk-ilyichyovsk/?lang=tr>> (23.11.2020).

Trutkowski, C. (2018). Understanding Inter-Municipal Cooperation. <global-
diplomacy-lab.org> (13.11.2019).

Turizm Günlüğü. (2020, 17 Ağustos). Burhaniye turizmine Ukrayna desteği.
<<https://www.turizmgunlugu.com/2020/08/17/burhaniye-turizmine-ukrayna-destegi/>> (16.12.2020).

Turizm News. (2020, 17 Kasım). Turizm Kasım'da İkinci Dalgaya Girdi.
<<https://www.turizmnews.com/turizm-kasim-da-ikinci-dalgaya-girdi/21262/>>
(18.11.2020).

Tuzcuoğlu, F., Akman, Ç., Akman, E. (2020, 25 Aralık). "Yerel Yönetimlerin
Uluslararası Faaliyetleri: Uluslararası Kuruluşlara Üyelikler Üzerinden Bir
Değerlendirme", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Dergisi* (İşletme Kamu ve Ekonomi 2020 Özel Sayısı), s. 1211-1238.
doi:10.30798/makuiibf.821037

TÜBİTAK, 2512 Ukrayna Ulusal Bilimler Akademisi (The National Academy of
Sciences of Ukraine-Nasu) ile İşbirliği Programı.
<https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/ICIM/icim/Formlar/Ukrayna_NASU/2512.pdf>

TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu. (2023, 6 Şubat). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
Sonuçları, 2022. < <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685>>

TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu. (2023, 24 Temmuz). Uluslararası Göç İstatistikleri,
2022. <<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2022->

49457#:~:text=T%C3%BCrkiye'den%20yurt%20d%C4%B1%C5%9F%C4%B1na%20g%C3%B6%C3%A7,%C3%BCn%C3%BC%20ise%20yabanc%C4%B1%20uyruklular%20olu%C5%9Fturdu.>

Türk Dünyası Belediyeler Birliği. (tarih yok). <<http://www.tdbb.org.tr/tdbb/wp-content/uploads/2016/01/kardessehirelkitabi.pdf>> (14.08.2023).

Türkiye Belediyeler Birliği. (2021, 13 Temmuz). Dış İlişkiler Müdürlüğü, Kardeş Şehirler, Yasal Prosedür. https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_yasal-prosedur_101

Türkiye Belediyeler Birliği. (2021, 12 Ağustos). İstatistiki Veriler. <https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_statistiki-veriler_282> (05.11.2022).

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türkiye-Ukrayna Parlamentolar Arası Dostluk Grubu. <https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/dostluk_gruplari.ulkeler?pUlkeNo=111&pTip=11> (15.08.2021).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Türkiye-Ukrayna Siyasi İlişkileri. <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-ukrayna-siyasi-iliskileri_.tr.mfa> (09.11.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Ukrayna'nın siyasi görünümü. <<https://www.mfa.gov.tr/ukrayna-siyasi-gorunumu.tr.mfa>> (13.10.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Ukrayna Ülke Künyesi. <<https://www.mfa.gov.tr/ukrayna-kunyesi.tr.mfa>> (12.11.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Ukrayna'nın ekonomisi. <<https://www.mfa.gov.tr/ukrayna-ekonomisi.tr.mfa>> (13.11.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Ukrayna'da son durum ve ikili ilişkiler. <https://www.mfa.gov.tr/ukrayna_da-son-durum-ve-ikili-iliskiler.tr.mfa> (09.11.2020).

T.C. Dışişleri Bakanlığı, Ukrayna'nın Ekonomisi. <<https://www.mfa.gov.tr/ukrayna-ekonomisi.tr.mfa>> (17.09.2023).

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Özel İdare. <<https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/ozel-idare1>> (15.09.2022).

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri.
<<https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>>
(14.09.2022).

Türkiye Kültür Portalı, Geleneksel Mutfak.
<<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/samsun/neyenir?ilId=61&keyword=&etiket=&hariciEtiket=&kategori=0&gorsel=0&sayfa=1&sayi=24>> (22.05.2023).

Twinning, Tarihçe. (tarih yok). <<http://www.twinning.org/tr/page/tarih%C3%A7e>>
(14.08.2023).

Twinning, Hızlı bir bakış. (tarih yok).
<<http://www.twinning.org/tr/page/h%C4%B1zl%C4%B1-bir-bak%C4%B1%C5%9F>> (14.08.2023).

UCLG, Centenary of the International Municipal Movement 1913-2013.
<<https://www.old.uclg.org/en/centenary>> (06.08.2023).

UCLG, Who are we. <https://www.uclg.org/sites/default/files/uclg_who_we_are_0.pdf>
(06.08.2023).

UIA Global Civil Society Database. World Associations of Cities and Local Authorities Coordination (WACLAC). <<https://uia.org/s/or/en/1100046539>> (06.08.2023).

Ukr Haber. (2019, 29 Mart). İstanbul Büyükşehir Belediyesi, dünya çocuklarını 23 Nisan'da buz pistinde buluşturuyor. <<https://www.ukrhaber.com/blog/ibb-dunya-cocuklarini-23-nisanda-buz-pistinde-bulusturuyor/#.X7zlAWgzbIW>>
(24.11.2020).

Ukrhaber. (2019, 16 Eylül). Kiev Büyükelçiliği Dnipro'da yetkili makamlar ve iş dünyası ile buluştu. <<https://www.ukrhaber.com/blog/kiev-buyukelciligi-dniproda-yetkili-makamlar-ve-is-dunyasi-ile-bulustu/#.X6lULdAzbiIW>>
(09.11.2020).

Ukrayna Anayasası. (1996, 28 Haziran). Constitution of Ukraine.
<<https://faolex.fao.org/docs/pdf/ukr127467E.pdf>>

- Ukrayna Ankara Büyükelçiliği, Büyükelçilik Tarihçesi.
<<https://turkey.mfa.gov.ua/tr/embassy/buyukelcilik-tarihcesi>> (09.11.2020).
- Ukrayna Ankara Büyükelçiliği, Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sevastopol şehrinin Rusya tarafından işgalinin 6. Yılına ilişkin basın açıklaması.
<<https://turkey.mfa.gov.ua/tr/press-centr/pres-centr>> (15.08.2021).
- Ukrayna Ankara Büyükelçiliği, Samsun İlinin Yöneticilerinin Daveti Üzerine Odessa Vali 1.Yardımcısı Sayın Mikola Tindyuk'un Başkanlığındaki Odessa Bölgesi Heyeti. <<https://turkey.mfa.gov.ua/tr/news/5508-vidbuvsya-vizit-delegaciji-odesykoji-oblasti-do-msamsun-turecykoji-respubliki>> (10.12.2020).
- Ukrayna'nın Ankara Büyükelçiliği, Kharkiv Büyükşehir Belediye Başkan Yardımcısı Sayın Igor Terehov'un. <<https://turkey.mfa.gov.ua/tr/news/8457-vidbuvsya-robochij-vizit-zastupnika-kharkivsykogo-misykogo-golovi-ioterehova>> (17.12.2020).
- Ukrayna'nın Ankara Büyükelçiliği. <<https://turkey.mfa.gov.ua/tr/news/38647-kijivsykij-misykij-golova-vitalij-klichko-zustrivsyia-z-predstavnikami-turecykogo-agentstva-zi-spivrobitnictva-ta-koordinaciji-v-ukrajini-tika>> (09.11.2020).
- Ukrayna'nın Ankara Büyükelçiliği, Volodymyr Zelenskyy Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile telefon görüşmesi gerçekleştirdi. <<https://turkey.mfa.gov.ua/tr/news/volodymyr-zelenskyy-turkiye-cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan-ile-telefon-gorusmesi-gerceklestirdi>> (14.08.2021).
- Ukrayna, Odessa İstanbul Park. <<https://www.ukrayna.com/odessa-istanbul-park/>> (20.11.2020).
- Ukrayna Hayat. (2018, 9 Kasım). Kuşadası'nda yaşayan Ukraynalılar dernek kurdu. <<https://ukraynahayat.com/kusadasinda-yasayan-ukraynalilar-dernek-kurdu/>> (17.08. 2021).
- Ukr-ayna, Kültür dernekleri. <<https://www.ukr-ayna.com/diaspora/dernekler/>> (14.08.2021).

- Ukrayna'daki Türk Şehitlikleri (Haritalı). (2019, 23 Ocak). 18 Kasım, 2020 tarihinde:
<https://www.ukrhaber.com/blog/ukraynadaki-turk-sehitlikleri/#.X7URGdAzbIV>
- Ukrhaber. (2017, 16 Haziran). Ukrayna'dan Türkiye'ye 1 milyon turist. Dünya.
<<https://www.dunya.com/sektorler/turizm/ukraynadan-turkiyeye-1-milyon-turist-haberi-368276>> (16.12.2020).
- Uluslararası Belediye İşbirlikleri ve Belediyemizin Rolü. (2012, Aralık). *İller ve Belediyeler Dergisi* (776), s. 8-17.
- Uluslararası Belediye Ortaklığı İçin Metodolojik Tavsiyeler, ss: 103-125.
<<https://decentralization.gov.ua/en/twincities>> adresinde Bölüm 7:
<https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/1220/MMP_MR_VB_R07.pdf>
- Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun. (1987). Kanun Numarası: 3335, 26(19424). T.C. Resmi Gazete.
- UNDP. (2022). "Human development report 2021/2022".
<<https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2021-22>>
- UN-Habitat. (2016). Urbanization and Development: Emerging Futures. "World Cities Report 2016", UN-Habitat, Nairobi, Kenya.
- Unesco, Creative Cities Network Gaziantep. <<https://en.unesco.org/creative-cities/gaziantep>> (25.11.2020).
- United Cities and Local Governments (UCLG). (2006). *City diplomacy*.
<https://www.diba.cat/documents/228621/367388/ri-dm-descarrega-conclusions_city_diplomacy_conference_perugia-pdf.pdf>
- United Nations Economic and Social Commission for Western Asia, World Associations of Cities and Local Authorities Coordination.
<<https://archive.unescwa.org/world-associations-cities-and-local-authorities-coordination>> (06.08.2023).
- UNWTO World Tourism Organization. (2012). "Global Report on City Tourism - Cities 2012 Project", Madrid.

- Urankyzy, A. (2019, 24 Nisan). Ukraine's New President Zelensky and Future Relations with Turkey. <<https://politicstoday.org/ukraines-new-president-zelensky-and-future-relations-with-turkey/>> (16.08.2021).
- URBAN20. (2023). U20 Process. <<https://www.urban20.org/u20-process/>> (06.08.2023).
- URBAN20. (2023). History U20 Summits. <<https://www.urban20.org/u20-editions/>> (06.08.2023).
- Usta, T. (2017, Mart-Nisan). "Uluslararası Kardeş Şehir Ağları", *Yerel Diplomasi*(827-828). Türkiye Belediyeler Birliği.
- Uygun, O. (2012). TESEV İyi Yönetişim Programı, Yeni Anayasada Yerel ve Bölgesel Yönetim İçin Öneriler.
- Uzunçarşılı, İ. H., (1988). Osmanlı Tarihi, cilt IV, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları: Ankara.
- Van der Pluijm, R., Melissen, J. (2007, Nisan). City diplomacy: the expanding role of cities in international relations. Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 5-41.
- Vanlı, B. (2014, 5 Eylül). Türkiye Ukrayna'da fahri konsolosluk açtı. <<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiye-ukraynada-fahri-konsolosluk-acti/125013>>
- Visit Ukraine Now, Facts about Ukraine. <<https://ukraine.ua/visit/facts-about-ukraine/>> (14.08.2021).
- Voytenko, M. (2017, 26 Mayıs). Ukrayna'nın Odessa şehrinde İstanbul Parkı açıldı. <<https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/ukrayna-nin-odessa-sehrinde-istanbul-parki-acildi/0>> (20.11.2020).
- WeGO, About. <<https://we-gov.org/about-us-overview/>> (16.09.2023).
- Wijnen, E. (2010). City Diplomacy A case study of Velsen's activities in Galle, Sri Lanka.

- World Bank Group. (2020). Urban and Disaster Risk Management Responses to COVID-19. <<https://thedocs.worldbank.org/en/doc/575581589235414090-0120022020/original/WorldBankUrbanDRMCOVID19Responses.pdf>>
- World Bank Group. (2015, 3 Nisan). Competitive cities for jobs and growth: what, who, and how. Washington, DC: World Bank.
- Worldometer. (2020, 18 Kasım). <<https://www.worldometers.info/world-population/ukraine%20population/#:~:text=Ukraine%202020%20population%20is%20estimated,196%20people%20per%20mi2>>
- Worldometer, Ukraine GDP. <<https://www.worldometers.info/gdp/ukraine-gdp/>> (03.12.2022).
- Worldometer, Ukraine Population. <<https://www.worldometers.info/world-population/ukraine-population/>> (03.12.2022).
- World Population Prospects 2019. (2019, 1 Ekim). United Nations. <<https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018Highlights.pdf>>
- Wu, D. Y., "City Diplomacy, Multilateral Networks and the role of Southeast Asia", *Global Strategis*, 17-29.
- Yavuz, T. (2020, 13 Aralık). TİKA, Ukrayna'daki Gagauz Kültürevi'nin tadilatını gerçekleştirdi. <<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tika-ukraynadaki-gagauz-kulturevinin-tadilatini-gerceklestirdi/2075370>>
- Yavuz, T. (2020, 22 Mayıs). Türkiye'den Ukrayna'ya ramazan ve Kovid-19 yardımı. <<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiye-den-ukrayna-ya-ramazan-ve-kovid-19-yardimi-/1850271>>
- Yavuz, T. (2020, 11 Aralık). Ukrayna Ekonomi Bakan Yardımcısı Kačka: Serbest Ticaret Anlaşması görüşmelerini yakında tamamlayabiliriz. <<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/ukrayna-ekonomi-bakan-yardimcisi-kacka-serbest-ticaret-anlasmasi-gorushmelerini-yakinda-tamamlayabiliriz/2073383>>

- Yavuz, T. (2021, 15 Mayıs). TİKA'dan Ukrayna'ya sağlık alanında destek. <<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tikadan-ukraynaya-saglik-alaninda-destek/2242172>> (22.09.2021).
- Yavuz, T. (2021, 9 Nisan). Ukrainian president set to visit Turkey. <<https://www.aa.com.tr/en/economy/ukrainian-president-set-to-visit-turkey/2203516>> (16.08.2021).
- Yavuz, T. (2021, 21 Haziran). Ukrayna Devlet Uzay Ajansı Başkanı Taftay: Türkiye ile uzay alanında pek çok ortak proje yapabiliriz. <<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ukrayna-devlet-uzay-ajansi-baskani-taftay-turkiye-ile-uzay-alaninda-pek-cok-ortak-proje-yapabiliriz/2280455>> (22.09.2021).
- Yavuz, T. (2021, 13 Ağustos). Ukrayna, Türkiye'nin orman yangınlarıyla mücadelesine desteğe devam ediyor. <<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ukrayna-turkiyenin-orman-yanginlariyla-mucadelesine-destege-devam-ediyor/2333655>> (29.08.2021).
- Yavuz, T. (2021, 20 Ekim). Ukrayna'da Türkçe ve Türkoloji bölümüne ilgi artıyor. <<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ukraynada-turkce-ve-turkoloji-bolumune-ilgi-artiyor/2397456>> (20.10.2021).
- Yavuz, T. (2021, 22 Mayıs). Ukrayna'da 'Yılın Büyükelçisi' ödülünü Türkiye'nin Kiev Büyükelçisi Güldere aldı. <<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ukraynada-yilin-buyukelcisi-odulunu-turkiyenin-kiev-buyukelcisi-guldere-aldi/2251171>> (22.09.2021).
- Yenimahalle'ye Kiev'den destek. (2017, 1 Ocak). Gazete Rize. 9 Kasım, 2020 tarihinde: <https://www.gazeterize.com/yenimahalle-ye-kievden-destek>
- Yerel Devlet İdareleri Kanunu (The Law of Ukraine-About local state administrations). (1999). 24 Kasım, 2022 tarihinde Verkhovna Rada of Ukraine: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
- Yerel Diplomasi, Başarının Anahtarları. (tarih yok). <<http://www.yereldiplomasi.gov.tr/basarinin-anahtarları/>> (14.08.2023).

- Yerel Diplomasi, Tarihçe. (tarih yok). <<http://www.yereldiplomasi.gov.tr/tarihce/>> (14.08.2023).
- Yerel Özyönetim Kanunu (The Law of Ukraine-About local self-government in Ukraine). (1997). <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/280/97-%D0%B2%D1%80?lang=en#Text>> (27.10.2022).
- Yerelde AB. Kardeş şehir istatistiklerimiz. <<https://www.yereldeab.org.tr/>> (05.11.2022).
- Yıldırım, G. (2021, 19 Ağustos). Askeri denizcilikte Ukrayna ve Pakistan'la ihracata devam. <<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/askeri-denizcilikte-ukrayna-ve-pakistanla-ihracata-devam/2339791>> (29.08.2021).
- Yıldız, A. (2022, 17 Kasım). Antalya'daki Rus ve Ukraynalıları "Türkçe" birleştirdi. <<https://www.aa.com.tr/tr/rusya-ukrayna-savasi/antalyadaki-rus-ve-ukraynalilari-turkce-birlestirdi/2741121>> (24.09.2023).
- Yurt Dışında Yürütülen Faaliyetlerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar Genelge (2019, 12 Kasım). Sayı: 30946. T.C. Resmi Gazete. <<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/11/20191112-12.pdf>>
- Zarghani, S. H., Ranjkesh, M. J., Eskandaran, M. (2014, Nisan 26). "City Diplomacy, analysis of the Role of Cities as the New Actor in International Relations", *Urban-Regional Studies and Research Journal* , 5 (20), 33-36. 2019
- Zelinsky, W. (1991). The twinning of the world: sister cities in geographic and historical perspective. *Annals of the Association of American Geographers*, 81(1), 1-31.
- <<http://www.guangzhoufuari.com/>> (10.11.2020).
- <<https://www.merkezsiyaset.com/istanbul-gecelerine-buyuk-ilgi-h14667.html>> (24.11.2020).
- <<https://www.skyscanner.com.tr/tasima/ucak-bileti/esb/kiyev/201110/201117/>> (9.11.2020).
- <<http://www.antalya-kemer.bel.tr/haberler/geziye-katilan-yabanci-uyruklu>> (14.11.2020).

<<http://www.antalya-kemer.bel.tr/haberler/kemer-belediyesinden-tanitim-atagi>>
(17.11.2020).

<<http://www.antalya-kemer.bel.tr/haberler/kemer-belediyesi-19-fuara-katilacak>>
(17.11.2020).

<<http://www.antalya-kemer.bel.tr/haberler/baskan-gul-tanitimda-birinci-oldu>>
(17.11.2020).

<<http://www.antalya-kemer.bel.tr/ukrayna-yuzhny>> (13.11.2020).

<<http://www.antalya-kemer.bel.tr/haberler/ukraynadan-kemere-kardes-sehir>>
(13.11.2020).

<<http://www.antalya-kemer.bel.tr/haberler/kardes-sehir-truskavetsten-baskan-topalogluna>> (17.11.2020).

<<http://www.antalya-kemer.bel.tr/haberler/baskanimiz-topaloglu-ukraynadaki>>
(17.11.2020).

EKLER

Ek 1. Görüşme Soruları

GÖRÜŞME SORULARI

Mülakat Yapılacak Kişilerin;

Yaş:

Cinsiyet:

Eğitim Düzeyi:

İş Tecrübesi (yıl) (Dış İlişkiler biriminde çalışma süresi- sadece Ankara Büyükşehir Belediyesi'ndeki çalışma süresi olarak ele almayınız lütfen, uzman personelin genel olarak dış ilişkiler biriminde çalışma süresi):

Yabancı Diller (Dil ve Seviyesi):

Mülakat Soruları

1) Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası düzeyde diğer belediyeler ile ilişkilerinin-işbirliklerinin olması Ankara şehrini ekonomik, kültürel ve sosyal olarak nasıl etkiler?

1a) Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası alanda önemli bir rol oynadığına inanıyor musunuz? Lütfen açıklayınız.

1b) Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin yurtdışında en çok bağlantı içerisinde olduğu belediye neresidir? Bunun nedeni nedir?

1c) Ankara Büyükşehir Belediyesi, uluslararası hangi ağlara üyedir?

1d) Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin dış ilişkiler birimi ile ilgili teşkilat şeması nasıldır?

2) Türkiye-Ukrayna arasındaki ilişkilerde yerel yönetimlerin konumu nedir?

3) Ukrayna ile Türkiye arasındaki yerel yönetimlerin işbirliğini etkileyen faktörler nelerdir?

4) Ukrayna'nın Rusya'dan sonra ikinci büyük ticari ortağı Türkiye'dir. Bunun yerel düzeydeki ilişkilere etkisi sizce hangi seviyedir? Lütfen açıklayınız.

4a) Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası anlamda diğer belediyeler ile ilişki kurmasında strateji, eğitim ve finansman gibi konularda eksikliği olduğunu düşünüyor musunuz? Düşünüyorsa iseniz bu duruma karşı çözüm önerileriniz nelerdir?

5) Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Ukrayna belediyeleri arasında var olan “kardeş kent” ve “işbirliği” uygulamaları hakkında bilgi verebilir misiniz? Bu uygulamalar ekonomik, kültürel, sosyal, çevre kirliliği ve iklim değişikliği alanlarında kapsamlı bir şekilde yapılıyor mu? Bu belediyeler arasındaki işbirliği düzeyini yeterli buluyor musunuz? Eğer bulmuyorsanız nasıl geliştirilebilir?

6) Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin, Kiev Belediyesi ile imzaladığı anlaşmalar ne zaman nerede imzalanmıştır? Anlaşma(lar) hangi tarihler arasında geçerli olacak şekildedir? Anlaşma metninde hangi konulara değinilmiştir? Anlaşma metnini paylaşır mısınız?

7) Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin, Kiev Belediyesi ile geçmişten günümüze kadar yaptığı çalışmalar nelerdir?

8) Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin, Kiev Belediyesi ile bugünden sonra yapılması planlanan çalışmaları nelerdir?

8a) Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Kiev Belediyesi ile ilgili olarak stratejileri var mıdır? Varsa nelerdir?

9) Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Kiev Belediyesi ne sıklıkla ve hangi yollarla görüşüyor?

9a) Kiev Belediyesi'ndeki meslektaşlarınızla tartıştığınız ana temalar ve sorunlar nelerdir?

10) Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Kiev Belediyesi arasında hangi konularda iş birlikleri yapmak isterdiniz?

11) Ankara Büyükşehir Belediyesi, ilişkisi olduğu Kiev Belediyesi’ni hangi kriterlere göre seçmiştir?

11a) Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası diğer belediyeler ile ilişki kurmasındaki en önemli kriterler nelerdir? Örneğin şehrin nüfus açısından büyüklüğü ya da coğrafi yakınlık vb.?

12) Ankara Büyükşehir Belediyesi’nde ya da Kiev Belediyesi’nde Ukrayna ya da Türkiye ile ilgili şube ya da danışma birimleri vs. bulunmakta mıdır?

12a) Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin dış ilişkiler biriminde çalışan kişiler uluslararası faaliyetler konusunda eğitim aldılar mı? Hangi sıklıkla eğitimler almaktalar? Mezun oldukları alan ile çalıştıkları birim arasında bağlantı var mıdır?

13) Ankara Büyükşehir Belediyesi, uluslararası seyahatler, konferanslar ve diğer uluslararası etkinlikler için bütçe ayırıyor mu? Önerileriniz nelerdir?

14) Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin dış ilişkiler performansını izleyen bir birim var mı? Performans hangi kriterlere göre değerlendiriliyor?

15) Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası diğer belediyeler ile ilişki kurmasında belediye başkanının kişisel ilişkilerinin/ağlarının olmasının önemli olduğunu düşünüyor musunuz? Yoksa ilişkileriniz ulusal politikaların bir alt politikası olarak mı devam ediyor?

16) Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin dış ilişkiler biriminde alınan kararlarda ulusal hükümet politikaları ne derece etkilidir?

16a) Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin benzer konularla ilgili olarak ulusal hükümetinkilerle karşılaştırıldığında farklı hedefleri var mıdır?

Ek 2. İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kurulu Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 22/04/2021-E.38816

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE ETİK KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Kurulu		
Oturum Tarihi : 22.04.2021	Oturum Sayısı : 8	Karar Sayısı : 2021/8-40
Etik Açından Uygun		
Çalışma Adı	Türkiye-Ukrayna Yerel Yönetimleri Arasında İşbirliği Olanakları: Samsun-Odesa Örneği	
Araştırmacılar	Doktora Öğrencisi Fatma Betül ŞENGÖNÜL KOZAK (Yürütücü)	
Başkan Kurul Üyesi Prof.Dr. Hüseyin Suphi ERDEM Başkan Yardımcısı Kurul Üyesi Prof.Dr. Mustafa ARSLAN Kurul Üyesi Prof.Dr. Mehmet GÜNGÖR Kurul Üyesi Prof.Dr. Süleyman ÇALDAK Kurul Üyesi Prof.Dr. Nesrin SİS Kurul Üyesi Prof.Dr. Mehmet ÜSTÜNER Kurul Üyesi Prof.Dr. Lütfiye ÖZDEMİR Sekreter Hatice CİHAN		

E-İmzalıdır.
Etik Kurul Başkanı
Hüseyin Suphi ERDEM

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak doğrulaması <https://www.turkiye.gov.tr/inonu-universitesi-ebys?eD=BSVK1UJBju> adresinden yapılabilir. (PIN:75592)